

Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag m.m.

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens proposition 2004/05: 150 Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag samt två redogörelser från Riksrevisionens styrelse (2004/05:RRS21 och 2004/05:RRS24) jämte 17 följdmotioner med totalt 204 yrkanden. Dessutom behandlas sammanlagt 584 yrkanden från allmänna motionstiden 2003, 2004 och 2005 om sådana frågor på miljö- och jordbruksutskottets områden som behandlas i propositionen.

Regeringens övergripande miljöpolitiska mål är enligt propositionen att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Arbetet med att nå en hållbar utveckling fortsätter. De 15 miljökvalitetsmålen, som riksdagen antagit, gör den miljömässiga dimensionen i begreppet hållbar utveckling tydlig. De är formulerade utifrån den miljöpåverkan naturen tål och definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet skall sikta mot.

I enlighet med vad regeringen aviserade i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) görs i denna proposition en fördjupad utvärdering av systemet med miljökvalitetsmål och delmål samt de tre åtgärdsstrategier som antogs år 2001. Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan kommer att behandlas i en särskild proposition senare under år 2005. I propositionen föreslår regeringen att systemet med miljökvalitetsmål kompletteras med ett sextonde miljökvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv, om biologisk mångfald. Till miljökvalitetsmålet föreslås tre delmål. För de nuvarande femton miljökvalitetsmålen föreslås att fem nya delmål antas, att sjutton delmål får en ändrad lydelse och att nio delmål utgår. Det nuvarande systemet med miljökvalitetsmål är väsentligt mer överblickbart och fungerar effektivare än den tidigare målstrukturen inom miljöområdet. Regeringens bedömning är dock att systemet kan förbättras, bl.a. genom att olika aktörers roller tydliggörs.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker med hänvisning till vad som anförs i propositionen, till tidigare riksdagsuttalanden samt till de åtgärder som pågår på de olika områdena samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 224 reservationer och 10 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	14
Redogörelse för ärendet	42
Ärendet och dess beredning	42
Yttranden från andra utskott	42
Utfrågning, uppvaktningar, m.m.	43
Bakgrund	43
Propositionens huvudsakliga innehåll	44
Utskottets övervägande	46
Hållbar utveckling – Miljöpolitiken i relation till andra politiska områden	46
Begränsad klimatpåverkan	52
Frisk luft	55
Delmål 1 om halten av svaveldioxid	56
Ändrat delmål 2 om halten av kvävedioxid	57
Delmål 3 om halten av marknära ozon	58
Delmål 4 om utsläpp av flyktiga organiska ämnen	59
Nytt delmål 5 för partiklar	60
Nytt delmål 6 för benso(a)pyren	61
Bara naturlig försurning	62
Delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten	66
Delmål 2 om försurning av skogsmarken	67
Ändrat delmål 3 om utsläpp av svaveldioxid	68
Delmål 4 om utsläpp av kväveoxider	69
Giftfri miljö	70
Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö	71
Ändrat delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen	79
Delmål 2 om information om farliga ämnen i varor	81
Ändrat delmål 3 om utfasning av farliga ämnen	87
Delmål 4 om fortlöpande minskning av hälso- och miljörisker med kemiska ämnen	101
Ändrat delmål 5 om riktvärden för miljökvalitet	103
Nya delmål 6 och 7 om efterbehandling av förorenade områden	104
Nya delmål om dioxin i livsmedel och om kadmium	108
Skyddande ozonskikt	110
Delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen	110
Säker strålmiljö	113
Delmål 1 om minskade utsläpp av radioaktiva ämnen	115
Ändrat delmål 2 om minskad förekomst av hudcancer	117
Delmålet	117
Propositionen	118
Motionerna	118
Utskottets ställningstagande	118
Delmål 3 om kontroll över riskerna med elektromagnetiska fält	119
Delmålet	119
Motionerna	120

Utskottets ställningstagande	120
Frågor rörande icke-joniserande strålning som har behandlats tidigare under mandatperioden	126
Ingen övergödning	127
Delmål 1 om åtgärdsprogram utgår	130
Ändrat delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar	132
Ändrat delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar	133
Ändrat delmål 4 om utsläpp av ammoniak	134
Delmål 5 om utsläpp av kväveoxider	135
Levande sjöar och vattendrag	135
Motionen	136
Utskottets ställningstagande	136
Ändrat delmål 1 om åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer	137
Delmål 2 om åtgärdsprogram för skyddsvärda vattendrag	138
Delmål 3 om vattenförsörjningsplaner	140
Delmålet	140
Motionerna	141
Utskottets ställningstagande	141
Delmål 4 om utsättning av djur och växter	142
Delmålet	142
Utskottets ställningstagande	142
Delmål 5 om hotade arter	142
Motionen	142
Utskottets ställningstagande	143
Delmål 6 om åtgärdsprogram utgår	143
Grundvatten av god kvalitet	144
Delmål 1 om skydd av grundvattenförande geologiska formationer	144
Delmål 2 om grundvattennivåer	146
Delmål 3 om rent dricksvatten	146
Delmål 4 om åtgärdsprogram utgår	148
Hav i balans och levande kust och skärgård	149
Miljökvalitetsmålet	149
Motionerna	150
Utskottets ställningstagande	150
Ändrat delmål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden	152
Delmål 2 om en strategi för kulturarv och odlingslandskap	157
Delmål 3 om åtgärder för hotade marina arter	157
Ändrat delmål 4 om minskning av bifångster	158
Ändrat delmål 5 om anpassning av uttaget av fisk	159
Delmål 6 om begränsning av buller och andra störningar från båttrafik	160
Delmål 7 om minskning av utsläpp av olja och kemikalier från fartyg	161
Delmål 8 om åtgärdsprogram för god ytvattenstatus utgår	162
Myllrande våtmarker	163
Motionerna	163
Delmål 1 om en nationell strategi för skydd och skötsel	164

Delmål 2 om skydd av våtmarker i myrskyddsplanen	166
Ändrat delmål 3 om skogsbilvägar	167
Delmål 4 om våtmarker i odlingslandskapet	168
Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter	170
Levande skogar	170
Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m.	172
Delmål 2 om förstärkt biologisk mångfald	175
Delmål 3 om skydd för kulturmiljövården	177
Delmål 4 om åtgärdsprogram för hotade arter	178
Ett rikt odlingslandskap	178
Delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker	180
Delmål 2 om småbiotoper	182
Delmål 3 om skötsel av kulturbärande landskapselement	182
Delmål 4 om växt- och husdjursgenetiska resurser	183
Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter	184
Delmål 6 om värdefulla ekonomibyggnader	184
Storslagen fjällmiljö	185
Delmål 1 om skador på mark och vegetation	187
Delmål 2 om buller	187
Delmål 3 om natur- och kulturvården	190
Delmål 4 om hotade arter	190
God bebyggd miljö	191
Ändrat delmål 1 om planeringsunderlag	192
Ändrat delmål 2 om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse	195
Delmål 3 om buller	196
Ändrat delmål 4 om naturgrus	198
Nytt delmål om avfall	199
Delmål 6 om avfallsdeponier utgår	202
Ändrat delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader	203
Delmål 8 om inomhusmiljö	205
Ett rikt växt- och djurliv	206
Delmål 1 om att hejda förlusten av biologisk mångfald	209
Delmål 2 om minskad andel hotade arter	210
Delmål 3 om hållbart nyttjande	214
Strategier för att uppnå miljömålen	216
Övergripande om strategierna	216
En strategi för effektivare energianvändning och transporter	224
Vissa ekonomiska styrmedel inom energi- respektive transportsektorn	227
Minskade utsläpp från transportsektorn	231
Förnybara drivmedel m.m.	237
En strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp	244
Strategin och dess koppling till miljökvalitetsmålen och miljömålen	244
Strategiska utgångspunkter	252
Strategiska åtgärdsområden	255
Giftfri och resurssnål produktion	256
Identifiera och åtgärda källorna till miljögifter	257
Materialflödesstatistik	259

Användningen av bekämpningsmedel	261
Giftfri och resurssnål konsumtion av produkter	265
Information om kemiska ämnen i varor	271
Information om produkters miljöbelastning	273
Giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall	273
Användning av avfall för anläggningsändamål	278
Föroreningar och risken för smittspridning från avloppsslam	279
Rening av utsläpp från avloppssystem	281
Gifter från förbränning	282
En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö	285
Strategiska utgångspunkter m.m.	285
Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer	285
Miljöanpassad fysisk planering och samhällsbyggnad samt en hållbar regional utveckling	288
Genetiskt modifierade organismer och främmande arter	291
Länsstyrelser och kommuner	293
Svenskt miljöarbete inom EU	295
Internationellt miljösamarbete	299
Ytterligare verktyg i miljöarbetet	303
Sektorsansvar, forskning m.m.	303
Lagstiftningsfrågor m.m.	307
Riksrevisionens styrelses redogörelse angående tillsynen av miljögifter vid avfallsförbränning (2004/05:RRS24)	309
Uppföljning och utvärdering samt Riksrevisionens styrelses redogörelse angående miljömålsrapporteringar (2004/05: RRS21)	311
Motioner från allmänna motionstiden 2005	315
Reservationer	316
1. Fred och icke-våld, punkt 6 (fp, mp)	316
2. Överordning av miljöpolitiken m.m., punkt 1 (mp)	316
3. Hållbarhetskommision m.m., punkt 2 (m, fp, kd, c, mp)	317
4. Miljödriven tillväxt m.m., punkt 3 (kd, c)	318
5. Miljö och jämställdhet, punkt 4 (mp)	319
6. En politik för barn, punkt 5 (kd, c, mp)	319
7. Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, punkt 7 (m, fp, kd, c, mp)	320
8. Delmål under miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, punkt 8 (m, fp, kd, c, mp)	320
9. Delmål under miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, punkt 8 (v)	321
10. Sveriges klimatpolitiska mål, punkt 9 (v)	322
11. Delmål 1 om halten av svaveldioxid, punkt 11 (mp)	323
12. Ändrat delmål 2 om halten av kvävedioxid m.m., punkt 12 (mp)	323
13. Delmål 3 om halten av marknära ozon, punkt 13 (m, fp, kd, c)	324
14. Delmål 3 om halten av marknära ozon, punkt 13 (mp)	324
15. Nytt delmål 5 för partiklar, punkt 14 (m, fp, kd, c, mp)	325
16. Miljökvalitetsnorm för PM _{2,5} , punkt 15 (fp)	325
17. Miljökvalitetsnorm för PM _{2,5} , punkt 15 (mp)	326
18. Nytt delmål 6 för benso(a)pyren, punkt 16 (mp)	326

19. Miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning m.m., punkt 17 (m, fp, kd, c)	327
20. Miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning m.m., punkt 17 (mp)	328
21. Delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten, punkt 18 (m, fp, kd, c, mp)	329
22. Delmål 2 om försurning av skogsmarken m.m., punkt 19 (m, fp, kd, c)	329
23. Delmål 2 om försurning av skogsmarken m.m., punkt 19 (mp)	330
24. Ändrat delmål 3 om utsläpp av svaveldioxid, punkt 20 (mp)	330
25. Delmål 4 om utsläpp av kväveoxider, punkt 21 (m, fp, kd, c, mp)	331
26. Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, punkt 22 (mp)	331
27. En restriktiv kemikaliepolitik, punkt 23 (fp)	332
28. En restriktiv kemikaliepolitik, punkt 23 (kd)	333
29. En restriktiv kemikaliepolitik, punkt 23 (mp)	334
30. Nya metoder för testning av kemikalier, punkt 26 (fp, kd)	334
31. EU:s miljögaranti, punkt 27 (fp, kd, mp)	335
32. Samordning av Östersjöländernas kemikaliepolitik, punkt 28 (fp, kd, mp)	335
33. Ändrat delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen, punkt 29 (m, fp, kd, c)	336
34. Ändrat delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen, punkt 29 (mp)	336
35. Delmål 2 om information om farliga ämnen i varor, punkt 30 (m, fp, kd, c)	337
36. Delmål 2 om information om farliga ämnen i varor, punkt 30 (mp)	338
37. Varningstext på lädervaror, punkt 31 (mp)	338
38. Ett nationellt system för miljöklassificering av läkemedel m.m., punkt 32 (mp)	339
39. Utfasning av cancerogena ämnen som härrör från petroleumbaserade produkter, punkt 34 (mp)	339
40. Avveckling av vissa syntetiska ämnen m.m., punkt 35 (mp)	340
41. HA-oljor m.m., punkt 36 (mp)	340
42. Innehållet i babyprodukter, punkt 38 (fp, kd, mp)	341
43. Bromerade flamskyddsmedel, punkt 39 (fp, kd, c)	342
44. Bromerade flamskyddsmedel, punkt 39 (v)	342
45. Bromerade flamskyddsmedel, punkt 39 (mp)	343
46. Nationellt förbud mot pentaklorfenoler, punkt 41 (mp)	343
47. Miljöavgifter på kadmium i EU, punkt 42 (fp, mp)	344
48. Läkemedels miljöpåverkan m.m., punkt 43 (m, fp, kd, c)	344
49. Läkemedels miljöpåverkan m.m., punkt 43 (mp)	345
50. Effekter i naturen av hormoner och hormonliknande ämnen m.m., punkt 44 (mp)	346
51. Substitutionsprincipen och nonylfenol, punkt 45 (mp)	346
52. Bly i ammunition m.m., punkt 46 (m, fp, kd, c)	347
53. EU:s regelverk för bekämpningsmedel, punkt 47 (fp, kd)	348

54. Nya delmål 6 och 7 om efterbehandling av förorenade områden, punkt 49 (m, fp, kd, c)	349
55. Nya delmål om dioxin i livsmedel och om kadmium, punkt 51 (m, fp, kd, c, mp)	349
56. Nya delmål om utsläpp av oavsiktligt producerade kemiska ämnen och om ekologisk odling, punkt 52 (mp)	350
57. Sänkt medvärdesskatt på ekologiskt odlade livsmedel, punkt 53 (mp)	351
58. Delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen m.m., punkt 55 (mp)	351
59. Säker strålmiljö, punkt 56 (mp)	352
60. Nytt delmål kring kärnteknisk verksamhet, punkt 57 (mp)	352
61. Kostnadsansvar vid kärnteknisk verksamhet m.m., punkt 58 (mp)	353
62. Avgift till Kärnavfallsfonden, punkt 59 (mp)	353
63. Ändrat delmål 2 om minskad förekomst av hudcancer, punkt 60 (m, fp, kd, c)	354
64. Information rörande solning, punkt 61 (mp)	355
65. Delmål 3 om kontroll över riskerna med elektromagnetiska fält, punkt 62 (mp)	355
66. Lågstrålning zon, punkt 63 (kd, mp)	356
67. Stärkt skydd av hälsa och miljö, punkt 64 (mp)	356
68. Ledningsrätt, punkt 65 (v, mp)	357
69. Kommunikationssystemet Rakel, punkt 66 (mp)	357
70. Konsumentupplysning för trådlös telefoni, punkt 67 (mp)	358
71. Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning m.m., punkt 69 (m, fp, kd, c, mp)	358
72. Minskat näringsläckage från jordbruket, punkt 70 (fp)	359
73. Minskat näringsläckage från jordbruket, punkt 70 (c)	360
74. Minskat näringsläckage från jordbruket, punkt 70 (mp)	360
75. Jordbruksstöd och näringsläckage, punkt 71 (v, mp)	361
76. Delmål 1 om åtgärdsprogram utgår, punkt 72 (m, fp, kd, c)	362
77. Ändrat delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar, punkt 73 (m, fp, kd, c, mp)	362
78. Ändrat delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar, punkt 74 (m, fp, kd, c)	363
79. Ändrat delmål 1 om åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer, punkt 77 (m, fp, kd, c)	363
80. Vandringsvägar för fisk, punkt 78 (kd)	364
81. Vandringsvägar för fisk, punkt 78 (mp)	365
82. Delmål 3 om vattenförsörjningsplaner m.m., punkt 79 (mp)	365
83. Delmål 1 om skydd av grundvattenförande geologiska formationer, punkt 82 (mp)	366
84. Vägsaltning i känsliga miljöer, punkt 83 (mp)	366
85. Miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel och nitrat, punkt 84 (mp)	367
86. Hav i balans och levande kust och skärgård, punkt 86 (m, fp, kd, c)	367
87. Förvaltningen av Östersjön, punkt 87 (fp)	368

88. Ändrat delmål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden, punkt 88 (m, fp, kd, c)	368
89. Ändrat delmål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden, punkt 88 (mp)	369
90. Nytt delmål om olycksrelaterade oljeutsläpp, punkt 91 (m, fp, kd, c, mp)	370
91. Delmål 1 om en nationell strategi för skydd och skötsel, punkt 94 (mp)	371
92. Nytt delmål kring våtmarker i skogsbrukslandskapet m.m., punkt 95 (mp)	371
93. Avvattningsbegreppet m.m., punkt 96 (mp)	372
94. Skydd av våtmarker, punkt 97 (fp, mp)	372
95. Ändrat delmål 3 om skogsbilvägar m.m., punkt 98 (mp)	373
96. Generell samrådsplikt för anläggande av skogsbilväg, punkt 99 (mp)	373
97. Våtmarker i jordbrukslandskapet, punkt 100 (mp)	374
98. Miljökvalitetsmålet och den statliga skogen, punkt 101 (mp)	375
99. Utvärdering av skogsavsättningarna, punkt 102 (m, kd, c)	375
100. Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m., punkt 103 (fp)	376
101. Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m., punkt 103 (v)	377
102. Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m., punkt 103 (kd)	378
103. Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m., punkt 103 (mp)	378
104. Delmål 2 om förstärkt biologisk mångfald m.m., punkt 104 (mp)	380
105. Delmål 3 om skydd för kulturmiljövården, punkt 105 (mp)	381
106. Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap, punkt 106 (fp, kd)	381
107. Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap, punkt 106 (mp)	382
108. Delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker, punkt 108 (m, fp, kd, c)	382
109. Delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker, punkt 108 (mp)	383
110. Delmål 2 om småbiotoper, punkt 109 (m, fp, kd, c)	383
111. Delmål 3 om skötsel av kulturbärande landskapselement, punkt 110 (m, fp, kd, c)	384
112. Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter, punkt 111 (m, fp, kd, c)	384
113. Delmål 6 om värdefulla ekonomibyggnader, punkt 112 (m, c)	385
114. Delmål 6 om värdefulla ekonomibyggnader, punkt 112 (mp)	385
115. Delmål 1 om skador på mark och vegetation, punkt 114 (mp)	386
116. Delmål 2 om buller (i fjällmiljön), punkt 115 (m, fp, kd, c)	386
117. Buller från luftfartyg m.m., punkt 116 (mp)	388
118. Delmål 3 om natur- och kulturvärden, punkt 117 (mp)	388
119. Ändrat delmål 1 om planeringsunderlag, punkt 118 (m, fp, kd, c)	388

120. Ändrat delmål 1 om planeringsunderlag, punkt 118 (mp)	389
121. Fysisk planering i tätorter, punkt 119 (mp)	390
122. Delmål 3 om buller, punkt 121 (m, fp, kd, c)	391
123. Delmål 3 om buller, punkt 121 (mp)	391
124. Nationellt program för bullerbekämpning, punkt 122 (v, mp)	392
125. Buller från skjutbanor, punkt 123 (kd)	392
126. Ändrat delmål 4 om naturgrus, punkt 124 (mp)	393
127. Återföring av slam m.m., punkt 125 (kd)	393
128. Återföring av slam m.m., punkt 125 (mp)	394
129. Ändrat delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader, punkt 128 (m, fp, kd, c)	395
130. Ändrat delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader, punkt 128 (mp)	395
131. Skattemässiga konsekvenser av energieffektivisering, punkt 129 (mp)	396
132. Delmål 8 om inomhusmiljö, punkt 130 (m, fp, kd, c)	397
133. Miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, punkt 131 (mp)	397
134. Delmål 1 om att hejda förlusten av biologisk mångfald m.m., punkt 132 (fp)	398
135. Delmål 1 om att hejda förlusten av biologisk mångfald m.m., punkt 132 (mp)	398
136. Delmål 2 om minskad andel hotade arter, punkt 133 (m, fp, kd, c)	399
137. Delmål 2 om minskad andel hotade arter, punkt 133 (mp)	400
138. Rovdjursfrågor m.m., punkt 134 (m, kd, c)	400
139. Rovdjursfrågor m.m., punkt 134 (fp)	401
140. Rovdjursfrågor m.m., punkt 134 (v, mp)	402
141. Kungsörnen, punkt 135 (mp)	403
142. Vissa ersättningsfrågor, punkt 136 (m)	404
143. Vissa ersättningsfrågor, punkt 136 (fp)	405
144. Vissa ersättningsfrågor, punkt 136 (kd)	405
145. Vissa ersättningsfrågor, punkt 136 (c)	406
146. Främmande arter m.m., punkt 138 (m, fp, kd, c)	406
147. Främmande arter m.m., punkt 138 (mp)	407
148. Styrmedel m.m., punkt 139 (m, fp, kd, c)	408
149. Styrmedel m.m., punkt 139 (mp)	408
150. Offentlig upphandling på avfallsområdet, punkt 140 (fp, kd)	410
151. Offentlig upphandling med beaktande av produkters framställningssätt, punkt 141 (kd, mp)	411
152. Strategi för ökad miljöteknikexport, punkt 142 (fp, kd, c)	411
153. Aktörer i miljöarbetet, punkt 143 (mp)	412
154. En strategi för effektivare energianvändning och transporter, punkt 144 (m, fp, kd, c)	412
155. En strategi för effektivare energianvändning och transporter, punkt 144 (mp)	413
156. Energirelaterade styrmedel, punkt 145 (fp, mp)	414
157. Styrmedel för minskade utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid, punkt 146 (m, fp, kd, c)	414

158. Styrmedel för minskade utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid, punkt 146 (mp)	415
159. Beskattning av flygbränsle, punkt 147 (mp)	416
160. Minskade utsläpp från transportsektorn, punkt 148 (v)	416
161. Minskade utsläpp från transportsektorn, punkt 148 (mp)	417
162. Skrotningspremier, punkt 149 (kd)	418
163. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (fp)	418
164. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (kd)	419
165. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (v)	420
166. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (c)	421
167. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (mp)	422
168. Miljöcertifiering av drivmedel, punkt 151 (m, fp, kd, c, mp)	423
169. Miljöklassning och miljönytta, punkt 152 (fp, kd, mp)	423
170. Ett utvecklat system för miljöklassning, punkt 153 (mp)	424
171. Inblandning av förnybara drivmedel i bensin, punkt 154 (kd, c)	424
172. Inblandning av förnybara drivmedel i diesel, punkt 155 (fp, kd, c, mp)	425
173. Utvecklande av nya strategier m.m., punkt 156 (mp)	425
174. Grus- och bergtäkter m.m., punkt 157 (mp)	426
175. Sorterande system för näringsämnen, punkt 158 (kd)	426
176. Insamling och återvinning av importerade dryckesförpackningar m.m., punkt 159 (m, fp, kd, c)	427
177. Hushållsnära insamling av farligt avfall, punkt 161 (kd)	428
178. Det kommunala monopolet m.m., punkt 162 (m, fp, kd, c)	428
179. Det lokala samrådet mellan kommuner och producenter, punkt 163 (fp)	429
180. Lädervaror garvade enligt krommetoden, punkt 164 (mp)	429
181. Substitutionsprincipens tillämpning vid lädertillverkning, punkt 165 (mp)	430
182. Åtgärdsprogram inom EU för minskade dioxinutsläpp m.m., punkt 166 (v, mp)	430
183. Materialflödesstatistik, punkt 167 (mp)	431
184. Förbud mot bekämpningsmedel i skogen m.m., punkt 168 (mp)	431
185. Handlingsprogram för avvecklingen av bekämpningsmedel i jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen m.m., punkt 169 (mp)	432
186. Svenskt lantbruks tillgång till nya produkter m.m., punkt 170 (m)	432
187. Utfasning av giftiga bottenfärger m.m., punkt 171 (fp, mp)	433
188. Integrerad produktpolitik, punkt 172 (fp)	434
189. Minskad materiell konsumtion, punkt 175 (mp)	435
190. Föreskrifter om varors sammansättning, punkt 176 (kd)	435
191. Sortering av avfall för förbränning m.m., punkt 177 (mp)	436
192. Biologisk behandling av hushållsavfall m.m., punkt 178 (kd)	436
193. Avfallshantering och miljöanpassning inom byggsektorn, punkt 179 (mp)	437
194. Åtgärder för slutande av näringskretslopp, punkt 180 (mp)	437

195. Enskilda avlopp och lokala föreskrifter om kemikalieanvändning, punkt 181 (mp)	438
196. Utsläpp av dioxiner, punkt 183 (c, mp)	438
197. Tillsynen vid avfallsförbränningsanläggningar, punkt 184 (v, mp)	439
198. Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer, punkt 185 (m)	439
199. Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer, punkt 185 (fp)	440
200. Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer, punkt 185 (kd)	441
201. Miljöanpassad fysisk planering och samhällsbyggande samt en hållbar regional utveckling, punkt 186 (mp)	442
202. Genetiskt modifierade organismer, punkt 187 (kd, mp)	442
203. Främmande arter i havsmiljön, punkt 188 (fp, mp)	443
204. Regionala miljömål, punkt 190 (c)	444
205. En svensk strategi för miljömålsarbete inom EU, punkt 191 (m, fp, kd, c)	445
206. Cardiffprocessen, punkt 192 (fp)	445
207. En europeisk miljöpolitik, punkt 193 (m, fp, kd, c)	446
208. Beslut på miljöområdet inom EU, punkt 194 (fp, kd, c, mp)	447
209. Internationellt miljösamarbete m.m., punkt 195 (mp)	447
210. Internationell miljödomstol, punkt 196 (fp)	448
211. Miljöhänsyn i politiska beslut m.m., punkt 197 (mp)	448
212. Miljökvalitetsmålen och forskningen, punkt 198 (kd)	449
213. Forskning om drivmedel, punkt 199 (fp, kd, c, mp)	450
214. Övriga forskningsfrågor m.m., punkt 200 (mp)	450
215. Ändring i kommittéförordningen, punkt 201 (kd, mp)	451
216. Tillämpningen av miljöbalken på läkemedel, punkt 202 (mp)	451
217. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (m)	452
218. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (fp)	453
219. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (kd)	454
220. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (c)	455
221. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (v, mp)	456
222. Övriga lagstiftningsfrågor m.m., punkt 204 (m)	456
223. Miljömålsstrukturen och uppföljningen, punkt 205 (m, fp, kd, c)	457
224. Riksrevisionens styrelses redogörelse angående miljömålsrapporteringen, punkt 206 (m, fp, kd, c, mp)	458
Särskilda yttranden	460
1. Hållbarhetskommission m.m., punkt 2 (fp, kd, c, mp)	460
2. Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, punkt 7 (fp)	460
3. Sveriges klimatpolitiska mål, punkt 9 (kd)	461
4. En restriktiv kemikaliepolitik, punkt 23 (fp)	462
5. Kostnadsansvar vid kärnteknisk verksamhet m.m., punkt 58 (kd)	462
6. Miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel och nitrat, punkt 84 (kd)	463
7. Miljökvalitetsmålet och den statliga skogen, punkt 101 (kd)	463
8. Minskade utsläpp från transportsektorn, punkt 148 (kd)	463

9. Gemensamt pantsystem i EU för dryckesförpackningar, punkt 160 (kd)	464
10. Klimatmål och PSSA (mp)	465
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	466
Proposition 2004/05:150	466
Följdmotioner med anledning av prop. 2004/05:150	467
Redogörelse 2004/05:RRS21	481
Följdmotion med anledning av redog. 2004/05:RRS21	481
Redogörelse 2004/05:RRS24	481
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003	482
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004	491
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	510
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 68	536
<i>Bilaga 3</i>	
Trafikutskottets yttrande 2005/06:TU1y	537
<i>Bilaga 4</i>	
Bostadsutskottets yttrande 2005/06:BoU3y	573
<i>Bilaga 5</i>	
Offentlig utfrågning om alternativa bränslen	597
Miljö- och jordbruksutskottets utfrågning om alternativa bränslen	601
<i>Bilaga 6</i>	
Bilder från den offentliga utfrågningen	644

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Hållbar utveckling

1. Överordning av miljöpolitiken m.m.

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkandena 2 och 20.

Reservation 2 (mp)

2. Hållbarhetskommision m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 1, 2004/05: MJ510 yrkande 9, 2005/06: U336 yrkande 29 och 2005/06: MJ525 yrkande 9.

Reservation 3 (m, fp, kd, c, mp)

3. Miljödriven tillväxt m.m.

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ507 yrkandena 1 och 6.

Reservation 4 (kd, c)

4. Miljö och jämställdhet

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkandena 3 och 19.

Reservation 5 (mp)

5. En politik för barn

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: T398 yrkande 24 och 2004/05: MJ38 yrkande 21.

Reservation 6 (kd, c, mp)

6. Fred och icke-våld

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ33 yrkande 15.

Reservation 1 (fp, mp)

Begränsad klimatpåverkan

7. Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 2.

Reservation 7 (m, fp, kd, c, mp)

8. Delmål under miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 3, 2004/05: MJ368 yrkande 8, 2004/05: MJ369 yrkande 7, 2004/05: MJ370 yrkande 2, 2005/06: MJ414 yrkandena 2 och 3 samt 2005/06: MJ531 yrkande 4.

Reservation 8 (m, fp, kd, c, mp)

Reservation 9 (v)

9. Sveriges klimatpolitiska mål

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 1, 2004/05: MJ283 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ369 yrkande 6, 2005/06: MJ316 och 2005/06: MJ414 yrkande 1.

Reservation 10 (v)

*Frisk luft***10. Miljökvalitetsmålet Frisk luft**

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ33 yrkande 2.

11. Delmål 1 om halten av svaveldioxid

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 22.

Reservation 11 (mp)

12. Ändrat delmål 2 om halten av kvävedioxid m.m.

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 2 under miljökvalitetsmålet Frisk luft. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 3 i denna del och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 24.

Reservation 12 (mp)

13. Delmål 3 om halten av marknära ozon

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 4 och 2004/05: MJ38 yrkande 25.

Reservation 13 (m, fp, kd, c)

Reservation 14 (mp)

14. Nytt delmål 5 för partiklar

Riksdagen godkänner regeringens förslag om nytt delmål 5 under miljökvalitetsmålet Frisk luft. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 3 i denna del och avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 5 och 2004/05: Bo308 yrkande 10.

Reservation 15 (m, fp, kd, c, mp)

15. Miljökvalitetsnorm för PM_{2,5}

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 26 och 2005/06: Bo256 yrkande 12.

Reservation 16 (fp)

Reservation 17 (mp)

16. Nytt delmål 6 för benso(a)pyren

Riksdagen godkänner regeringens förslag om nytt delmål 6 under miljökvalitetsmålet Frisk luft. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 3 i denna del och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 28.

Reservation 18 (mp)

*Bara naturlig försurning***17. Miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 29, 2004/05: MJ369 yrkande 26, 2004/05: MJ386 yrkandena 2–4, 2004/05: MJ434 yrkandena 32 och 33, 2004/05: MJ508 yrkande 31, 2005/06: MJ394 yrkande 18, 2005/06: MJ449 yrkandena 43 och 44 samt 2005/06: MJ522 yrkande 5.

Reservation 19 (m, fp, kd, c)

Reservation 20 (mp)

18. Delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 6.

Reservation 21 (m, fp, kd, c, mp)

19. Delmål 2 om försurning av skogsmarken m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 7 och 2004/05: MJ38 yrkande 31.

Reservation 22 (m, fp, kd, c)

Reservation 23 (mp)

20. Ändrat delmål 3 om utsläpp av svaveldioxid

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 3 under miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 4 och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 23.

Reservation 24 (mp)

21. Delmål 4 om utsläpp av kväveoxider

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 8.

Reservation 25 (m, fp, kd, c, mp)

*Giftfri miljö***22. Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö**

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 32.

Reservation 26 (mp)

23. En restriktiv kemikaliepolitik

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ236 yrkande 1, 2004/05: K431 yrkande 16 i denna del, 2004/05: MJ38 yrkande 40, 2004/05: MJ369 yrkande 32, 2004/05: MJ435 yrkande 2, 2004/05: MJ507 yrkande 14, 2004/05: MJ508 yrkande 32, 2005/06: U338 yrkande 17 i denna del, 2005/06: MJ346 yrkande 2, 2005/06: MJ394 yrkande 26, 2005/06: MJ592 yrkandena 7 och 10 samt 2005/06: MJ596 yrkande 15.

Reservation 27 (fp)

Reservation 28 (kd)

Reservation 29 (mp)

24. Lokalisering av EU:s kemikaliemyndighet

Riksdagen avslår motion 2003/04: N225 yrkande 6.

25. Handlingsplan för giftfri graviditet och amning

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ224 yrkande 2.

26. Nya metoder för testning av kemikalier

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ369 yrkande 35.

Reservation 30 (fp, kd)

27. EU:s miljögaranti

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ371 yrkande 22.

Reservation 31 (fp, kd, mp)

28. Samordning av Östersjöländernas kemikaliepolitik

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ371 yrkande 23.

Reservation 32 (fp, kd, mp)

29. Ändrat delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 1 under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 5 i denna del och avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 10 i denna del, 2004/05: MJ38 yrkande 36 och 2005/06: MJ592 yrkandena 9 och 11.

Reservation 33 (m, fp, kd, c)

Reservation 34 (mp)

30. Delmål 2 om information om farliga ämnen i varor

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 10 i denna del och 2004/05: MJ38 yrkande 37.

Reservation 35 (m, fp, kd, c)

Reservation 36 (mp)

31. Varningstext på lädervaror

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ279 yrkande 4 och 2005/06: MJ514 yrkande 4.

Reservation 37 (mp)

32. Ett nationellt system för miljöklassificering av läkemedel m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ237 yrkande 2 och 2004/05: MJ261 yrkande 1.

Reservation 38 (mp)

33. Ändrat delmål 3 om utfasning av farliga ämnen

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 3 under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 5 i denna del.

34. Utfasning av cancerogena ämnen som härrör från petroleumbaserade produkter

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 39.

Reservation 39 (mp)

35. Avveckling av vissa syntetiska ämnen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06: MJ288 yrkande 1 och 2005/06: MJ592 yrkande 1.

Reservation 40 (mp)

36. HA-oljor m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ265 yrkandena 1–4, 2004/05: MJ434 yrkande 16 och 2004/05: MJ498 yrkande 23.

Reservation 41 (mp)

37. Impregneringsmedel m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ24 yrkandena 1 och 2 samt 2004/05: MJ29.

38. Innehållet i babyprodukter

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ216 yrkandena 1–5, 2004/05: MJ387 och 2005/06: MJ329.

Reservation 42 (fp, kd, mp)

39. Bromerade flamskyddsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ361 yrkande 5, 2005/06: MJ278 yrkande 1, 2005/06: MJ513 yrkandena 1 och 3–5 samt 2005/06: MJ596 yrkande 18.

Reservation 43 (fp, kd, c)

Reservation 44 (v)

Reservation 45 (mp)

40. Förbud mot amalgam m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:So615 yrkande 1, 2004/05: MJ30 yrkandena 1–3, 2004/05: MJ498 yrkande 20, 2005/06: So251 yrkandena 2 och 3 samt 2005/06: MJ596 yrkande 17.

41. Nationellt förbud mot pentaklorfenoler

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ279 yrkande 5 och 2005/06: MJ514 yrkande 5.

Reservation 46 (mp)

42. Miljöavgifter på kadmium i EU

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ369 yrkande 22 och 2005/06: MJ394 yrkande 14.

Reservation 47 (fp, mp)

43. Läkemedels miljöpåverkan m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ261 yrkande 4, 2004/05: MJ369 yrkande 34, 2004/05: MJ444, 2004/05: MJ498 yrkande 22, 2005/06: MJ302 yrkandena 1–3, 2005/06: MJ346 yrkande 3, 2005/06: MJ581 och 2005/06: MJ596 yrkande 19.

Reservation 48 (m, fp, kd, c)

Reservation 49 (mp)

44. Effekter i naturen av hormoner och hormonliknande ämnen m.m.

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ435 yrkande 1.

Reservation 50 (mp)

45. Substitutionsprincipen och nonylfenol

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ278 yrkande 1 och 2005/06: MJ346 yrkande 1.

Reservation 51 (mp)

46. Bly i ammunition m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ208, 2003/04: MJ241 yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ246, 2003/04: MJ280, 2003/04: MJ295 yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ342, 2003/04: MJ360, 2003/04: MJ430, 2003/04: MJ447 yrkande 13, 2004/05: MJ32 yrkandena 1 och 2,

2004/05:MJ34 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ37 yrkande 11, 2004/05:MJ39 yrkande 1, 2004/05:MJ299, 2004/05:MJ330 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ338, 2004/05:MJ345, 2004/05:MJ396, 2004/05:MJ401 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ403, 2004/05:MJ409 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ477, 2004/05:MJ481, 2004/05:MJ532, 2005/06:MJ224, 2005/06:MJ249, 2005/06:MJ255, 2005/06:MJ275 yrkande 3, 2005/06:MJ277, 2005/06:MJ286, 2005/06:MJ420 yrkande 1, 2005/06:MJ487 yrkande 20, 2005/06:MJ529 yrkande 12 och 2005/06:MJ543 yrkande 1.

Reservation 52 (m, fp, kd, c)

47. EU:s regelverk för bekämpningsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ498 yrkande 24 och 2005/06:MJ596 yrkande 20.

Reservation 53 (fp, kd)

48. Ändrat delmål 5 om riktvärden för miljö kvalitet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 5 under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 5 i denna del.

49. Nya delmål 6 och 7 om efterbehandling av förorenade områden

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att delmål 6 under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö utgår samt om två nya delmål 6 och 7 under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkterna 5 i denna del och 6 samt avslår motion 2004/05:MJ37 yrkandena 12 och 13.

Reservation 54 (m, fp, kd, c)

50. Sanering av taggtråd och bilvrak

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ206 och 2005/06:MJ481 yrkande 2.

51. Nya delmål om dioxin i livsmedel och om kadmium

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ37 yrkandena 14 och 15.

Reservation 55 (m, fp, kd, c, mp)

52. Nya delmål om utsläpp av oavsiktligt producerade kemiska ämnen och om ekologisk odling

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkandena 33 och 34.

Reservation 56 (mp)

53. Sänkt medvärdesskatt på ekologiskt odlade livsmedel

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 35.

Reservation 57 (mp)

54. Tydligare mål och delmål

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ498 yrkande 25.

*Skyddande ozonskikt***55. Delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen m.m.**

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkandena 41–44.

Reservation 58 (mp)

*Säker strålmiljö***56. Säker strålmiljö**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:K431 yrkande 16 i denna del, 2004/05:MJ509 yrkande 11 och 2005/06:U338 yrkande 17 i denna del.

Reservation 59 (mp)

57. Nytt delmål kring kärnteknisk verksamhet

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 45.

Reservation 60 (mp)

58. Kostnadsansvar vid kärnteknisk verksamhet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ33 yrkande 3, 2004/05: MJ38 yrkande 46, 2004/05:MJ498 yrkande 26 och 2005/06:MJ596 yrkande 21.

Reservation 61 (mp)

59. Avgift till Kärnavfallsfonden

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 47.

Reservation 62 (mp)

60. Ändrat delmål 2 om minskad förekomst av hudcancer

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 2 under miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 7 och avslår motion 2004/05:MJ37 yrkandena 17 och 18.

Reservation 63 (m, fp, kd, c)

61. Information rörande solning

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 48.

Reservation 64 (mp)

62. Delmål 3 om kontroll över riskerna med elektromagnetiska fält

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 49.

Reservation 65 (mp)

63. Lågstrålande zon

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 50.

Reservation 66 (kd, mp)

64. Stärkt skydd av hälsa och miljö

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ359 och 2005/06:MJ301.

Reservation 67 (mp)

65. Ledningsrätt

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ367 yrkande 3.

Reservation 68 (v, mp)

66. Kommunikationssystemet Rakel

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ509 yrkande 8 och 2005/06:Bo277 yrkande 8.

Reservation 69 (mp)

67. Konsumentupplysning för trådlös telefoni

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ509 yrkande 10 och 2005/06:Bo277 yrkande 10.

Reservation 70 (mp)

68. Frågor rörande icke-joniserande strålning som har behandlats tidigare under mandatperioden

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Ingen övergödning

69. Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ507 yrkande 20, 2004/05:MJ508 yrkande 33, 2005/06:MJ292 yrkande 2, 2005/06:MJ349 yrkande 3 och 2005/06:MJ522 yrkande 8.

Reservation 71 (m, fp, kd, c, mp)

70. Minskat näringsläckage från jordbruket

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkandena 51, 54 och 55, 2004/05:MJ342 yrkande 4, 2005/06:MJ519 yrkande 13 och 2005/06:MJ532 yrkande 11.

Reservation 72 (fp)

Reservation 73 (c)

Reservation 74 (mp)

71. Jordbruksstöd och näringsläckage

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ443 yrkande 3.

Reservation 75 (v, mp)

72. Delmål 1 om åtgärdsprogram utgår

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning utgår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 9 och avslår motion 2004/05:MJ37 yrkande 19.

Reservation 76 (m, fp, kd, c)

73. Ändrat delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 8 i denna del och avslår motion 2004/05:MJ37 yrkande 20.

Reservation 77 (m, fp, kd, c, mp)

74. Ändrat delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 3 under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 8 i denna del och avslår motion 2004/05:MJ37 yrkande 21.

Reservation 78 (m, fp, kd, c)

75. Ändrat delmål 4 om utsläpp av ammoniak

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 4 under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 8 i denna del.

*Levande sjöar och vattendrag***76. Långsiktig hållbarhet**

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ237 yrkande 1.

77. Ändrat delmål 1 om åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 10 och avslår motion 2004/05:MJ37 yrkande 22.

Reservation 79 (m, fp, kd, c)

78. Vandringsvägar för fisk

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ337, 2003/04:MJ400 yrkande 21 och 2004/05:MJ38 yrkande 58.

Reservation 80 (kd)

Reservation 81 (mp)

79. Delmål 3 om vattenförsörjningsplaner m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 56, 2004/05:N409 yrkande 11, 2005/06:Ub385 yrkande 1 och 2005/06:N443 yrkande 40.

Reservation 82 (mp)

80. Flodkraftan

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ421 yrkande 8.

81. Delmål 6 om åtgärdsprogram utgår

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att delmål 6 under miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag utgår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 11.

Grundvatten av god kvalitet

82. Delmål 1 om skydd av grundvattenförande geologiska formationer

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 59.

Reservation 83 (mp)

83. Vägsaltning i känsliga miljöer

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 61.

Reservation 84 (mp)

84. Miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel och nitrat

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 60 och 2004/05: MJ498 yrkande 30.

Reservation 85 (mp)

85. Delmål 4 om åtgärdsprogram utgår

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att delmål 4 under miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet utgår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 12.

Hav i balans och levande kust och skärgård

86. Hav i balans och levande kust och skärgård

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ37 yrkande 23.

Reservation 86 (m, fp, kd, c)

87. Förvaltningen av Östersjön

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:K431 yrkande 16 i denna del och 2005/06:U338 yrkande 17 i denna del.

Reservation 87 (fp)

88. Ändrat delmål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 13 i denna del och avslår motionerna 2003/04: MJ408 yrkandena 11 och 22, 2004/05: MJ26, 2004/05: MJ35 yrkande 1, 2004/05: MJ37 yrkande 24, 2004/05: MJ38 yrkandena 62 och 67, 2004/05: MJ520 och 2005/06: MJ446 yrkandena 18 och 19.

Reservation 88 (m, fp, kd, c)

Reservation 89 (mp)

89. Samförstånd och samråd mellan fiskets aktörer

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ27, 2004/05: MJ35 yrkandena 2 och 3 samt 2004/05: MJ495 yrkande 3.

90. Ändrat delmål 4 om minskning av bifångster och delmål 5 om anpassning av uttaget av fisk m.m.

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 4 och 5 under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 13 i denna del och avslår motion 2004/05: MJ421 yrkande 1.

91. Nytt delmål om olycksrelaterade oljeutsläpp

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 25.

Reservation 90 (m, fp, kd, c, mp)

92. Delmål 8 om åtgärdsprogram utgår

Regeringen godkänner regeringens förslag om att delmål 8 under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård utgår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 14.

*Myllrande våtmarker***93. Myllrande våtmarker**

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ33 yrkande 11 i denna del.

94. Delmål 1 om en nationell strategi för skydd och skötsel

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 69.

Reservation 91 (mp)

95. Nytt delmål kring våtmarker i skogsbrukslandskapet m.m.

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 72.

Reservation 92 (mp)

96. Avvattningsbegreppet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 73, 2004/05: MJ374 och 2005/06: MJ391.

Reservation 93 (mp)

97. Skydd av våtmarker

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 11 i denna del och 2005/06: MJ394 yrkande 17.

Reservation 94 (fp, mp)

98. Ändrat delmål 3 om skogsbilvägar m.m.

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 3 under miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 15 och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 70.

Reservation 95 (mp)

99. Generell samrådspåikt för anläggande av skogsbilväg

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 83 och 2005/06: MJ449 yrkande 26.

Reservation 96 (mp)

100. Våtmarker i jordbrukslandskapet

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 71.

Reservation 97 (mp)

*Levande skogar***101. Miljökvalitetsmålet och den statliga skogen**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkandena 81 och 82, 2004/05: MJ498 yrkande 37, 2005/06: MJ449 yrkande 17 och 2005/06: MJ595 yrkandena 6 och 7.

Reservation 98 (mp)

102. Utvärdering av skogsavsättningarna

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ440 yrkande 5.

Reservation 99 (m, kd, c)

103. Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ409 yrkande 4, 2004/05: MJ25 yrkandena 1–3, 2004/05: MJ33 yrkandena 6 och 7, 2004/05: MJ38 yrkandena 74 och 75, 2004/05: MJ439 yrkandena 2 och 3,

2004/05:MJ498 yrkande 38, 2004/05:MJ508 yrkande 34, 2005/06: MJ309 yrkande 2, 2005/06:MJ449 yrkandena 35, 39 och 40 samt 2005/06:MJ564.

Reservation 100 (fp)

Reservation 101 (v)

Reservation 102 (kd)

Reservation 103 (mp)

104. Delmål 2 om förstärkt biologisk mångfald m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ426, 2004/05:MJ38 yrkandena 76–79 och 2005/06:MJ449 yrkandena 18 och 42.

Reservation 104 (mp)

105. Delmål 3 om skydd för kulturmiljövården

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 80 och 2005/06: MJ449 yrkande 45.

Reservation 105 (mp)

Ett rikt odlingslandskap

106. Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 86 och 2004/05: MJ508 yrkande 35.

Reservation 106 (fp, kd)

Reservation 107 (mp)

107. Översvämningarna i Emån

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ399 yrkande 23.

108. Delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 26, 2004/05: MJ38 yrkande 84 och 2004/05:MJ39 yrkande 2.

Reservation 108 (m, fp, kd, c)

Reservation 109 (mp)

109. Delmål 2 om småbiotoper

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ37 yrkande 27.

Reservation 110 (m, fp, kd, c)

110. Delmål 3 om skötsel av kulturbärande landskapselement

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 28 och 2004/05: MJ458.

Reservation 111 (m, fp, kd, c)

111. Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 29.

Reservation 112 (m, fp, kd, c)

112. Delmål 6 om värdefulla ekonomibyggnader

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 85 och 2004/05: MJ39 yrkande 3.

Reservation 113 (m, c)

Reservation 114 (mp)

*Storlagen fjällmiljö***113. Miljökvalitetsmålet och en levande fjällvärld**

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ227.

114. Delmål 1 om skador på mark och vegetation

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 87.

Reservation 115 (mp)

115. Delmål 2 om buller (i fjällmiljön)

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ235 yrkande 4, 2003/04: MJ466, 2004/05: MJ37 yrkande 30 och 2005/06: MJ596 yrkande 30.

Reservation 116 (m, fp, kd, c)

116. Buller från luftfartyg m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 88, 2004/05: MJ256 och 2004/05: MJ442 yrkande 1.

Reservation 117 (mp)

117. Delmål 3 om natur- och kulturvärden

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 89.

Reservation 118 (mp)

*God bebyggd miljö***118. Ändrat delmål 1 om planeringsunderlag**

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 1 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 16 i denna del och avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 31 och 2004/05: MJ38 yrkandena 90 och 91.

Reservation 119 (m, fp, kd, c)

Reservation 120 (mp)

119. Fysisk planering i tätorter

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 9 och 2004/05: MJ38 yrkandena 99 och 119.

Reservation 121 (mp)

120. Ändrat delmål 2 om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 2 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 16 i denna del.

121. Delmål 3 om buller

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ234 yrkande 3, 2004/05: MJ31, 2004/05: MJ33 yrkande 8, 2004/05: MJ37 yrkande 32 och 2004/05: MJ38 yrkande 92.

Reservation 122 (m, fp, kd, c)

Reservation 123 (mp)

122. Nationellt program för bullerbekämpning

Riksdagen avslår motion 2005/06:Bo245 yrkande 4.

Reservation 124 (v, mp)

123. Buller från skjutbanor

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ409 yrkande 3 och 2005/06: MJ543 yrkande 2.

Reservation 125 (kd)

124. Ändrat delmål 4 om naturgrus

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 4 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 16 i denna del och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 93.

Reservation 126 (mp)

125. Återföring av slam m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ326 yrkandena 3–5, 7 och 8, 2003/04: MJ416 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ497 yrkande 22, 2005/06: MJ594 yrkande 20 och 2005/06: MJ596 yrkande 33.

Reservation 127 (kd)

Reservation 128 (mp)

126. Nytt delmål om avfall m.m.

Riksdagen godkänner regeringens förslag om nytt delmål under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö samt att delmålen 5, 9 och 10 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö utgår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkterna 16 och 17, båda i denna del.

127. Delmål 6 om avfallsdeponier utgår

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att delmål 6 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö utgår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 17 i denna del.

128. Ändrat delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 7 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 16 i denna del och avslår motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 34 och 2004/05:MJ38 yrkande 95.

Reservation 129 (m, fp, kd, c)

Reservation 130 (mp)

129. Skattemässiga konsekvenser av energieffektivisering

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 126.

Reservation 131 (mp)

130. Delmål 8 om inomhusmiljö

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ37 yrkande 35.

Reservation 132 (m, fp, kd, c)

Ett rikt växt- och djurliv

131. Miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ett sextonde miljökvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 1 och avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 100.

Reservation 133 (mp)

132. Delmål 1 om att hejda förlusten av biologisk mångfald m.m.

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål 1 under miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 2 i denna del och avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkandena 101–103, 2005/06:MJ394 yrkande 16 och 2005/06:MJ449 yrkande 31.

Reservation 134 (fp)

Reservation 135 (mp)

133. Delmål 2 om minskad andel hotade arter

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål 2 under miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 2 i denna del och avslår motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 36 och 2004/05:MJ38 yrkande 105.

Reservation 136 (m, fp, kd, c)

Reservation 137 (mp)

134. Rovdjursfrågor m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ205 yrkande 1, 2003/04: MJ253 yrkande 1, 2003/04:MJ260, 2003/04:MJ306 yrkande 2, 2003/04:MJ391 yrkande 1, 2003/04:MJ400 yrkande 20, 2003/04: MJ471, 2003/04:MJ472 yrkande 22, 2003/04:MJ474 yrkande 19, 2004/05:MJ204 yrkande 2, 2004/05:MJ305 yrkande 1, 2004/05: MJ311 yrkande 1, 2004/05:MJ397 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ423, 2005/06:MJ251 yrkandena 1–4, 2005/06:MJ259, 2005/06: MJ296 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ314 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ325 yrkande 1, 2005/06:MJ358, 2005/06:MJ394 yrkandena 21, 23 och 25, 2005/06:MJ397, 2005/06:MJ475 yrkande 1, 2005/06:MJ476 yrkande 1, 2005/06:MJ487 yrkande 9, 2005/06: MJ542 yrkande 1, 2005/06:MJ547, 2005/06:MJ549, 2005/06:MJ559 och 2005/06:MJ576.

Reservation 138 (m, kd, c)

Reservation 139 (fp)

Reservation 140 (v, mp)

135. Kungsörnen

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ395 yrkandena 1 och 2.

Reservation 141 (mp)

136. Vissa ersättningsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:MJ365 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ394 yrkande 24, 2005/06:MJ406 yrkande 2, 2005/06: MJ458 yrkandena 1 och 2, 2005/06:MJ487 yrkandena 13 och 14, 2005/06:MJ492 yrkande 2, 2005/06:MJ512 yrkande 3 och 2005/06: MJ542 yrkande 3.

Reservation 142 (m)

Reservation 143 (fp)

Reservation 144 (kd)

Reservation 145 (c)

137. Delmål 3 om hållbart nyttjande

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål 3 under miljö-kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 2 i denna del.

138. Främmande arter m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 37 och 2004/05: MJ38 yrkandena 106 och 107.

Reservation 146 (m, fp, kd, c)

Reservation 147 (mp)

*Övergripande om strategierna***139. Styrmedel m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkandena 39 och 40, 2004/05: MJ38 yrkandena 8, 9, 13 och 16–18, 2004/05: MJ369 yrkande 1, 2004/05: MJ507 yrkande 9, 2004/05: MJ510 yrkande 1, 2005/06: MJ394 yrkandena 1, 2 och 10 samt 2005/06: MJ596 yrkande 13.

Reservation 148 (m, fp, kd, c)

Reservation 149 (mp)

140. Offentlig upphandling på avfallsområdet

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ394 yrkande 3.

Reservation 150 (fp, kd)

141. Offentlig upphandling med beaktande av produkters framställningssätt

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ596 yrkande 42.

Reservation 151 (kd, mp)

142. Strategi för ökad miljöteknikexport

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ507 yrkande 7.

Reservation 152 (fp, kd, c)

143. Aktörer i miljöarbetet

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 12, 2004/05: MJ39 yrkande 4 och 2004/05: Bo279 yrkande 5.

Reservation 153 (mp)

*En strategi för effektivare energianvändning och transporter***144. En strategi för effektivare energianvändning och transporter**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 38 och 2004/05: MJ38 yrkandena 109, 111 och 116.

Reservation 154 (m, fp, kd, c)

Reservation 155 (mp)

145. Energirelaterade styrmedel

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: K431 yrkande 16 i denna del och 2004/05: MJ33 yrkande 12.

Reservation 156 (fp, mp)

146. Styrmedel för minskade utsläpp av kväveoxider och svavel-dioxid

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 9, 2004/05: MJ38 yrkande 113 och 2005/06: MJ394 yrkande 15.

Reservation 157 (m, fp, kd, c)

Reservation 158 (mp)

147. Beskattning av flygbränsle

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 114.

Reservation 159 (mp)

148. Minskade utsläpp från transportsektorn

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ229 yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ234 yrkande 2, 2003/04: MJ400 yrkande 1, 2003/04: MJ401 yrkande 8, 2004/05: T290 yrkande 3, 2004/05: T398 yrkande 12, 2004/05: MJ38 yrkandena 30, 66, 110, 112, 115, 117 och 118, 2004/05: MJ365 yrkande 1, 2005/06: MJ332 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06: MJ596 yrkande 10.

Reservation 160 (v)

Reservation 161 (mp)

149. Skrotningspremier

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: T413 yrkande 2, 2004/05: T261 yrkande 2, 2004/05: T461 yrkande 11, 2004/05: MJ228, 2004/05: MJ365 yrkande 2, 2004/05: MJ498 yrkande 16, 2005/06: T497 yrkande 24, 2005/06: MJ264 och 2005/06: MJ596 yrkande 11.

Reservation 162 (kd)

150. Förnybara drivmedel m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ413 yrkande 1, 2004/05: T461 yrkandena 2 och 10, 2004/05: T462 yrkande 2, 2004/05: MJ38 yrkandena 27 och 120, 2004/05: MJ218, 2004/05: MJ343, 2004/05: MJ370 yrkandena 1, 3 och 6, 2004/05: MJ388 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ406 yrkandena 1 och 3, 2004/05: MJ427, 2004/05: MJ434 yrkande 17, 2004/05: MJ441 yrkande 1, 2004/05: MJ501 yrkande 1, 2004/05: MJ540, 2004/05: N259 yrkande 2, 2004/05: N265 yrkande 2, 2004/05: N395 yrkande 1, 2004/05: N427 yrkande 2, 2005/06: MJ226, 2005/06: MJ227, 2005/06: MJ307, 2005/06: MJ353 yrkande 1, 2005/06: MJ374, 2005/06: MJ384 yrkande 3, 2005/06: MJ394 yrkande 7, 2005/06: MJ399, 2005/06: MJ449 yrkande 25, 2005/06: MJ500, 2005/06: MJ519 yrkande 14, 2005/06: MJ532 yrkande 14, 2005/06:

MJ540, 2005/06:MJ548, 2005/06:MJ556, 2005/06:N303 yrkande 2, 2005/06:N427 yrkandena 1 och 2, 2005/06:N435 yrkande 2 och 2005/06:N482 yrkande 1.

Reservation 163 (fp)

Reservation 164 (kd)

Reservation 165 (v)

Reservation 166 (c)

Reservation 167 (mp)

151. Miljöcertifiering av drivmedel

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ368 yrkande 10, 2005/06: MJ531 yrkande 6 och 2005/06: MJ569.

Reservation 168 (m, fp, kd, c, mp)

152. Miljöklassning och miljönytta

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ368 yrkande 11, 2005/06: MJ531 yrkande 7 och 2005/06: MJ596 yrkande 9.

Reservation 169 (fp, kd, mp)

153. Ett utvecklat system för miljöklassning

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ362.

Reservation 170 (mp)

154. Inblandning av förnybara drivmedel i bensin

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ370 yrkande 4, 2004/05: MJ498 yrkande 6 i denna del, 2004/05: N307 yrkande 22, 2005/06: N303 yrkande 3 och 2005/06: N338 yrkande 23.

Reservation 171 (kd, c)

155. Inblandning av förnybara drivmedel i diesel

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ498 yrkande 6 i denna del och 2005/06: MJ596 yrkande 5.

Reservation 172 (fp, kd, c, mp)

En strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp

156. Utvecklande av nya strategier m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 127 och 2005/06: MJ592 yrkande 8.

Reservation 173 (mp)

157. Grus- och bergtäkter m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 128 och 2004/05: MJ354.

Reservation 174 (mp)

158. Sorterande system för näringsämnen

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ498 yrkande 41.

Reservation 175 (kd)

159. Insamling och återvinning av importerade dryckesförpackningar m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ242 yrkande 4, 2003/04: MJ400 yrkandena 6 och 11, 2004/05:MJ37 yrkande 33, 2004/05: MJ205 yrkandena 1–3, 2004/05:MJ236 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ265, 2004/05:MJ440 yrkandena 1 och 3, 2004/05:MJ498 yrkande 39, 2005/06:MJ253 yrkandena 1 och 3, 2005/06:MJ553, 2005/06: MJ589 yrkandena 1–4 och 2005/06:MJ596 yrkande 32.

Reservation 176 (m, fp, kd, c)

160. Gemensamt pantsystem i EU för dryckesförpackningar

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ400 yrkande 10, 2004/05: MJ232, 2005/06:MJ267, 2005/06:MJ494 och 2005/06:MJ596 yrkande 38.

161. Hushållsnära insamling av farligt avfall

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ400 yrkande 9 och 2005/06: MJ596 yrkande 37.

Reservation 177 (kd)

162. Det kommunala monopolet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ369 yrkande 38, 2004/05: MJ445, 2005/06:MJ394 yrkande 32, 2005/06:MJ583 och 2005/06: MJ596 yrkande 35.

Reservation 178 (m, fp, kd, c)

163. Det lokala samrådet mellan kommuner och producenter

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ369 yrkande 39.

Reservation 179 (fp)

164. Lädervaror garvade enligt krommetoden

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ279 yrkande 1 och 2005/06: MJ514 yrkande 1.

Reservation 180 (mp)

165. Substitutionsprincipens tillämpning vid lädertillverkning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ279 yrkande 3 och 2005/06: MJ514 yrkande 3.

Reservation 181 (mp)

166. Åtgärdsprogram inom EU för minskade dioxinutsläpp m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ334 yrkande 13 och 2005/06: MJ278 yrkande 2.

Reservation 182 (v, mp)

167. Materialflödesstatistik

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 122.

Reservation 183 (mp)

168. Förbud mot bekämpningsmedel i skogen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ366 yrkandena 1 och 3, 2004/05: MJ33 yrkande 4 och 2004/05: MJ434 yrkande 15.

Reservation 184 (mp)

169. Handlingsprogram för avvecklingen av bekämpningsmedel i jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen m.m.

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 38.

Reservation 185 (mp)

170. Svenskt lantbruks tillgång till nya produkter m.m.

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ334 yrkandena 1–3.

Reservation 186 (m)

171. Utfasning av giftiga bottenfärger m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ472 yrkande 26, 2004/05: MJ210, 2004/05: MJ369 yrkande 33 och 2005/06: MJ394 yrkande 27.

Reservation 187 (fp, mp)

172. Integrerad produktpolitik

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ411 yrkande 2, 2004/05: MJ369 yrkande 40, 2004/05: MJ510 yrkande 2, 2004/05: MJ528 yrkandena 1, 2 och 5, 2005/06: MJ394 yrkandena 33 och 35, 2005/06: MJ435 yrkandena 1–3 och 2005/06: MJ525 yrkande 6.

Reservation 188 (fp)

173. Lagstiftning om återvinning av avfall enligt producentansvaret

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ400 yrkande 5.

174. Förpackningsavgifter inom EU

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ236 yrkande 3.

175. Minskad materiell konsumtion

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 121.

Reservation 189 (mp)

176. Föreskrifter om varors sammansättning

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ400 yrkande 12.

Reservation 190 (kd)

177. Sortering av avfall för förbränning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ33 yrkande 10 och 2004/05: MJ38 yrkande 94.

Reservation 191 (mp)

178. Biologisk behandling av hushållsavfall m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ400 yrkande 8 och 2005/06: MJ596 yrkande 34.

Reservation 192 (kd)

179. Avfallshantering och miljöanpassning inom byggsektorn

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 124.

Reservation 193 (mp)

180. Åtgärder för slutande av näringskretslopp

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ326 yrkandena 1 och 6 samt 2004/05:MJ38 yrkande 52.

Reservation 194 (mp)

181. Enskilda avlopp och lokala föreskrifter om kemikalieanvändning

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkandena 53 och 123.

Reservation 195 (mp)

182. Regler för fordonstvättar

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ461 och 2004/05:MJ237 yrkande 3.

183. Utsläpp av dioxiner

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ334 yrkande 12 och 2004/05: MJ507 yrkande 15.

Reservation 196 (c, mp)

184. Tillsynen vid avfallsförbränningsanläggningar

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ278 yrkande 3.

Reservation 197 (v, mp)

*En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö***185. Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ215 yrkandena 1 och 3, 2003/04: MJ274, 2003/04: MJ314, 2003/04: MJ349 yrkande 3, 2003/04: MJ404 yrkande 5, 2003/04: MJ464, 2004/05: MJ307, 2004/05: MJ380 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ449, 2004/05: MJ508 yrkande 9, 2004/05: N254 yrkande 17, 2005/06: MJ231, 2005/06: MJ309 yrkande 1, 2005/06: MJ339 yrkande 2, 2005/06: MJ361 yrkandena 1 och 3, 2005/06: MJ424, 2005/06: MJ449 yrkande 36, 2005/06: MJ519 yrkande 32 och 2005/06: N309 yrkande 4.

*Reservation 198 (m)**Reservation 199 (fp)**Reservation 200 (kd)***186. Miljöanpassad fysisk planering och samhällsbyggande samt en hållbar regional utveckling**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ376 yrkande 1, 2004/05: MJ38 yrkandena 104 och 125 samt 2004/05: MJ457.

*Reservation 201 (mp)***187. Genetiskt modifierade organismer**

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 108.

*Reservation 202 (kd, mp)***188. Främmande arter i havsmiljön**

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ371 yrkande 13.

*Reservation 203 (fp, mp)**Länsstyrelser och kommuner***189. Agenda 21 m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ510 yrkande 10 och 2005/06: N243 yrkande 9.

190. Regionala miljömål

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ36.

*Reservation 204 (c)**Svensk miljöarbete inom EU***191. En svensk strategi för miljömålsarbete inom EU**

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 41.

Reservation 205 (m, fp, kd, c)

192. Cardiffprocessen

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ510 yrkande 11 och 2005/06: MJ394 yrkande 6.

Reservation 206 (fp)

193. En europeisk miljöpolitik

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ507 yrkandena 3 och 5.

Reservation 207 (m, fp, kd, c)

194. Beslut på miljöområdet inom EU

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ368 yrkande 4, 2004/05: MJ507 yrkande 4 och 2005/06:MJ531 yrkande 1.

Reservation 208 (fp, kd, c, mp)

*Internationellt miljösamarbete***195. Internationellt miljösamarbete m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkandena 4–7 och 14, 2004/05:MJ369 yrkande 3, 2004/05:MJ507 yrkande 2 och 2005/06: MJ394 yrkande 4.

Reservation 209 (mp)

196. Internationell miljödomstol

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ369 yrkande 4.

Reservation 210 (fp)

*Ytterligare verktyg i miljöarbetet m.m.***197. Miljöhänsyn i politiska beslut m.m.**

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkandena 1, 10 och 15.

Reservation 211 (mp)

198. Miljökvalitetsmålen och forskningen

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ498 yrkande 43, 2004/05: Bo218 yrkande 6 och 2005/06:MJ596 yrkande 39.

Reservation 212 (kd)

199. Forskning om drivmedel

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ498 yrkande 44, 2004/05: MJ508 yrkande 11, 2005/06:MJ384 yrkande 1 och 2005/06:MJ531 yrkande 5.

Reservation 213 (fp, kd, c, mp)

200. Övriga forskningsfrågor m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ278 yrkande 4, 2003/04: MJ279 yrkande 2, 2004/05: MJ435 yrkande 4, 2005/06: MJ346 yrkande 4, 2005/06: MJ427 och 2005/06: MJ514 yrkande 2.

Reservation 214 (mp)

*Lagstiftningsfrågor m.m.***201. Ändring i kommittéförordningen**

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 11.

Reservation 215 (kd, mp)

202. Tillämpningen av miljöbalken på läkemedel

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ261 yrkande 2.

Reservation 216 (mp)

203. Strandskyddsbestämmelserna

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 5, 2004/05: MJ38 yrkande 57, 2005/06: MJ205, 2005/06: MJ218, 2005/06: MJ237, 2005/06: MJ250, 2005/06: MJ252, 2005/06: MJ274, 2005/06: MJ281, 2005/06: MJ335 yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ336 yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ343, 2005/06: MJ347, 2005/06: MJ350 yrkande 7, 2005/06: MJ356 yrkande 1, 2005/06: MJ367, 2005/06: MJ422, 2005/06: MJ432, 2005/06: MJ472, 2005/06: MJ489, 2005/06: MJ503, 2005/06: MJ506, 2005/06: MJ522 yrkande 12, 2005/06: MJ538, 2005/06: MJ541, 2005/06: MJ560 yrkandena 1–3, 2005/06: MJ573, 2005/06: MJ586, 2005/06: N439 yrkande 2, 2005/06: N443 yrkande 44, 2005/06: N481 yrkande 7, 2005/06: Bo212 yrkande 5, 2005/06: Bo244 yrkande 4, 2005/06: Bo255 yrkande 7, 2005/06: Bo276 yrkande 16, 2005/06: Bo278 yrkande 3, 2005/06: Bo300 yrkande 10 och 2005/06: Bo335 yrkande 24.

Reservation 217 (m)

Reservation 218 (fp)

Reservation 219 (kd)

Reservation 220 (c)

Reservation 221 (v, mp)

204. Övriga lagstiftningsfrågor m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ366 yrkande 2, 2004/05: MJ33 yrkande 14 och 2004/05: MJ334 yrkande 5.

Reservation 222 (m)

*Uppföljning och utvärdering***205. Miljömålsstrukturen och uppföljningen**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 13, 2004/05: MJ37 yrkande 16, 2004/05: MJ240 och 2004/05: MJ498 yrkande 2.

Reservation 223 (m, fp, kd, c)

206. Riksrevisionens styrelses redogörelse angående miljömålsrapporteringen

Riksdagen avslår motion 2004/05: MJ22 yrkandena 1 och 2 samt lägger redogörelse 2004/05: RRS21 till handlingarna.

Reservation 224 (m, fp, kd, c, mp)

207. Riksrevisionens styrelses redogörelse angående tillsynen av miljögifter vid avfallsförbränning

Riksdagen lägger redogörelse 2004/05: RRS24 till handlingarna.

Stockholm den 27 oktober 2005

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Alf Eriksson (s), Lennart Fremling (fp), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Sverker Thorén (fp), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Hagberg (s), Hans Stenberg (s) och Claes Västerteg (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Enligt proposition Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) avser regeringen vart fjärde år lämna en fördjupad utvärdering av arbetet med miljö kvalitetsmålen till riksdagen. Syftet är att klargöra hur arbetet med miljö kvalitetsmålen går samt lämna förslag om medel eller mål behöver korrigeras. I maj 2005 presenterade regeringen propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag vilket är regeringens första fördjupade utvärdering av arbetet med att nå de antagna miljö kvalitetsmålen med delmål. Propositionen innehåller redovisningar och förslag och bygger på en uppgörelse mellan regeringen och Vänsterpartiet. Propositionen återges i *bilaga 1*.

Riksrevisionens styrelse lämnade våren 2005 två redogörelser angående dels miljömålsrapporteringen, dels tillsynen av miljögifter vid avfallsförbränning. Dessa återges i *bilaga 1*.

Med anledning av propositionen och redogörelserna har 17 följdmotioner väckts varav utskottet behandlar 204 yrkanden. Härutöver behandlar utskottet 307 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2003 och 2004 som nära sammanhänger med de frågor som behandlas i propositionen, *bilaga 1*.

För 29 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2004 om strålskydd har utskottet beslutat en förenklad behandling eftersom dessa frågor behandlades utförligt i betänkandet 2003/04: MJU12 Icke-joniserande strålning. Dessa motioner återfinns i *bilaga 1 och 2*.

Utskottet har dessutom funnit att 277 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2005 i huvudsak utgör upprepningar av motionsyrkanden som behandlas i detta betänkande eller tar upp frågor som även de omfattas av utskottets ställningstaganden. Motionerna återfinns i förteckningen över behandlade förslag, *bilaga 1*.

Utskottet har uppmärksammat att det i regeringens förslag till beslut under punkten 17 (s. 8 i propositionen) av uppenbart misstag felaktigt angivits att två delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö utgår. Utskottet har rättat detta till att omfatta fyra delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Yttranden från andra utskott

Trafikutskottet och Bostadsutskottet har yttrat sig över propositionen. Yttrandena återfinns i bilagorna 3 och 4.

Utfrågning, uppvaktningar, m.m.

Som ett led i beredningen av ärendet anordnade utskottet den 19 april 2005 en offentlig utfrågning om alternativa bränslen. Utfrågningen nedtecknades stenografiskt och protokoll och övrigt material bifogas detta betänkande.

Sedan våren 2003 följer en arbetsgrupp inom utskottet, den s.k. kemikaliegruppen, utvecklingen av förslaget till ny kemikalielagstiftning inom EU, Reach (Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals). Den 15 november 2005 kommer kemikaliegruppen att anordna en utfrågning om Reach. Till utfrågningen har inbjudits företrädare för Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, Kemikalieinspektionen, Plast- och kemiföretagen, Sveriges Byggindustrier, Svenska Naturskyddsföreningen och Förbundet Djurens Rätt.

Utskottet har i ärendet uppvaktats av ett antal intresseorganisationer, såsom Sveriges kommuner och landsting, Sveriges redareförening, Torvproducenterna, Miljöförbundet Jordens vänner, Svenska Renhållningsverksföreningen och Sveriges Bergmaterialindustri.

Det har vidare inkommit en rad skrivelser i ärendet.

Bakgrund

På förslag av regeringen i propositionen Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige fattade riksdagen i april 1999 beslut om en ny struktur i arbetet med miljömål och fastställde 15 nationella miljökvalitetsmål (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). I sitt betänkande anförde Miljö- och jordbruksutskottet att det är delmålen snarare än de allmänt formulerade miljökvalitetsmålen som kommer att utgöra underlag för miljöpolitiska åtgärder och prioriteringar inom olika samhällssektorer. Mot den bakgrunden borde det enligt utskottets mening ankomma på riksdagen att ta ställning till hur målen för detta arbete skulle formuleras (bet. 1998/99:MJU6 s. 34). Med anledning av vad utskottet anfört begärde riksdagen att regeringen skulle återkomma till riksdagen med redovisning och förslag angående delmålen under vart och ett av de nya miljökvalitetsmålen. I dag är delmålen 71 till antalet.

I propositionen Kemikaliestrategi för Giftfri miljö föreslog regeringen fem delmål för miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Förslagen antogs av riksdagen i juni 2001 (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269). I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier lade regeringen förslag om 62 delmål till samtliga miljökvalitetsmål utom Begränsad klimatpåverkan. Förslagen antogs av riksdagen i november 2001 (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:36). I propositionen Sveriges klimatstrategi (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163) föreslog regeringen ett särskilt delmål för klimatpolitiken som antogs av riksdagen i mars 2002. I proposition Vissa inomhusmil-

jöfrågor föreslog regeringen att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö skulle kompletteras med ett delmål för inomhusmiljön. Riksdagen har i juni 2002 beslutat i enlighet med förslaget (prop. 2001/02:128, bet. 2001/02: BoU14, rskr. 2001/02:291). I propositionen Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp föreslog regeringen att två nya delmål skulle införas under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Förslagen antogs av riksdagen i oktober 2003 (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04: MJU4, rskr. 2003/04: 13). I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) angav regeringen sin avsikt att senast 2005 återkomma till riksdagen med förslag på ett 16:e miljö kvalitetsmål för biologisk mångfald. Regeringen skrev även att uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålen med tillhörande delmål skall göras kontinuerligt.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Sveriges övergripande miljöpolitiska mål är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Arbetet med att nå en hållbar utveckling fortsätter. De 15 miljö kvalitetsmålen, som riksdagen antagit, gör den miljömässiga dimensionen i begreppet hållbar utveckling tydlig. De är formulerade utifrån den miljöpåverkan naturen tål och definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet skall sikta mot.

Miljöpolitiken under de senaste årtiondena har varit framgångsrik. Effekterna av förurning och övergödning har avtagit och påverkan på människors hälsa av föroreningar i utomhusmiljön har minskat. Trots att miljösituationen i många avseenden har förbättrats under senare år kvarstår svårösta problem som innebär risker för människor. Det råder stora svårigheter inom ett par områden där det är osäkert om det är möjligt att nå miljö kvalitetsmålen inom en generation.

I enlighet med vad regeringen har aviserat i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) görs i denna proposition en fördjupad utvärdering av systemet med miljö kvalitetsmål och delmål samt de tre åtgärdsstrategier som antogs 2001. Miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* kommer att behandlas i en särskild proposition senare under 2005.

I propositionen föreslår regeringen att miljö kvalitetsmålen ändras enligt följande:

- Systemet kompletteras med ett sextonde miljö kvalitetsmål, *Ett rikt växt- och djurliv*, om biologisk mångfald. Till miljö kvalitetsmålet föreslås tre delmål.
- För de nuvarande femton miljö kvalitetsmålen föreslås att fem nya delmål antas, att sjutton delmål får en ändrad lydelse och att nio delmål utgår.

Regeringens uppfattning är att den tydliga miljömålsstruktur som nu har etablerats effektiviserar mål- och resultatstyrningen av arbetet med att lösa de stora miljöproblemen, särskilt som den kombinerats med ett tydligt uppföljningssystem. Som en del i utvecklingen har regeringen därför sett över de åtgärdsstrategier som fastlades 2001. I de tre strategierna behandlas effektivisering av energianvändning och transporter, giftfria och resurs-snåla kretslopp samt hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö. Regeringens utgångspunkt är att utnyttja kostnadseffektiva åtgärder som bidrar till att flera miljö kvalitetsmål kan uppnås på samma gång och som bidrar till att även andra politiska mål kan uppnås.

Det nuvarande systemet med miljö kvalitetsmål är väsentligt mer överblickbart och fungerar effektivare än den tidigare målstrukturen inom miljöområdet. Regeringens bedömning är dock att systemet kan förbättras, bl.a. genom att olika aktörers roller tydliggörs. Till exempel redovisar regeringen hur det särskilda sektorsansvaret för miljö kommer att förändras så att vissa myndigheters arbetsinsatser begränsas utan att kvaliteten försämras.

Utskottets övervägande

Hållbar utveckling – Miljöpolitiken i relation till andra politiska områden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående arbete med frågorna motioner om fred och icke-våld (fp), en hållbarhetskommission (m, fp, kd, c), överordning av miljöpolitiken (mp, -), miljö och jämställdhet (mp, -), miljödriven tillväxt (c), nya institutionella plattformar (fp, kd, c, mp) m.m.

Jämför reservationerna 1 (fp, mp), 2 (mp), 3 (m, fp, kd, c, mp), 4 (kd, c), 5 (mp) och 6 (kd, c, mp) samt särskilt yttrande 1 (fp, kd, c, mp).

Motionerna

Enligt motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 15 är det inte möjligt att uppnå hållbarhet utan fred och icke-våld.

En hållbarhetskommission bör tillsättas enligt motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 1. En sådan kommission bör se över vilka effektiviseringar och moderniseringar av organisation, regelverk och styrmedel som behöver göras för att underlätta arbetet mot ett hållbart samhälle och för att skapa en miljödriven tillväxt.

Miljöpolitiken bör enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 2 överordnas energi-, regional-, försvars-, näringslivs- och transportpolitiken. Vidare bör mål inom miljöpolitiken likställas med mål inom jämställdhets- och integrationspolitiken, yrkande 3. I fråga om miljö och jämställdhet anför i motionens yrkande 19 att åtgärder för att minska miljöbelastningen från konsumtionen kan medföra mer obetalt arbete i hushållet. Med rådande arbetsfördelning finns en risk att detta i stor utsträckning faller på kvinnor. Vidare framhålls i motionen sambandet mellan miljöarbetet och inkomst- och utbildningsnivå. Högre inkomster ger större makt att använda begränsade naturresurser, yrkande 20. I fråga om en politik för barn anför att miljö kvalitetsnormer, gränsvärden och rekommendationer bör utgå från säkra gränser för barn. Kriterier bör utarbetas för användning av kemiska ämnen i babyprodukter och produkter speciellt avsedda för barn, yrkande 21. Enligt motion 2004/05:T398 (c) yrkande 24 bör övervakning av luftkvaliteten i tätorter utgå från ett barnperspektiv. Dagens luftkvalitetsmätningar baseras på mätningar som ofta görs på en alltför hög höjd i förhållande till den luft i gatumiljön som är den nivå som t.ex. en barnvagn befinner sig på. Därför bör mätningar av utsläpp anpassas till den höjd som är naturlig för barnen, dvs. de mest känsliga.

Miljöpolitiken bör enligt motion 2004/05:MJ507 (c) yrkande 1 ta sin utgångspunkt i människors engagemang och kärlek till naturen. En hållbar tillväxt förutsätter att jord, skog och havsresurser nyttjas på ett sunt sätt och med respekt för ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella samband. I motionens yrkande 6 anförs vidare att Centerpartiet har stark tilltro till miljötekniken och till de kunskaps- och tjänsteföretag med miljöinriktning som har vuxit fram. Miljön bör användas som en drivkraft för att främja hållbar tillväxt.

I motion 2004/05:MJ510 (fp, kd, c, mp) yrkande 9 anförs att samhället behöver skapa nya institutionella plattformar för hållbarhetsarbetet. Regeringen, liksom kommuner och andra samhällsinstanser, behöver bilda utvecklingsavdelningar för hållbar utveckling. En utvecklingsavdelning för hållbar utveckling skulle kunna utveckla långsiktiga lösningar – tekniska, sociala, ekonomiska, institutionella – som främjar hållbarhet på bästa sätt.

Utskottets ställningstagande

Hållbar utveckling

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 15 om att fred och icke-våld är förutsättning för hållbarhet. Som anförs i propositionen är hållbar utveckling ett övergripande mål för regeringens samlade politik. Det betyder att alla politiska beslut skall utformas så att de tar hänsyn till ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser på lång sikt. Samhället skall tillfredsställa sina aktuella behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Riksdagen behandlade regeringens förslag till strategi för hållbar utveckling i november 2004. En svensk strategi för hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljömässig (skr. 2003/04:129, bet. 2004/05:MJU3, rskr. 2004/05:41). En av strategins utgångspunkter är att hållbar utveckling i Sverige endast kan uppnås inom ramen för globalt och regionalt samarbete. Ett hållbart samhälle karakteriseras av solidaritet, såväl mellan generationer som mellan länder.

I propositionen anförs vidare att det ömsesidiga beroendet blir allt viktigare i den värld vi lever i. Hållbar utveckling i Sverige hör intimt samman med hållbar utveckling i övriga världen. Vår livsstil och politik påverkar andra. Globaliseringen innebär en fortsatt utmaning. Hållbar utveckling handlar om gemensamt ansvar och solidaritet mellan kvinnor och män och mellan generationer. Men det handlar lika mycket om gemensamt ansvar mellan folk och länder. Sveriges politik innefattar därför en målsättning om en hållbar utveckling för alla världens folk. Som första land i världen har Sverige presenterat en samlad politik för en rättvis och hållbar global utveckling med syfte att olika politikområden skall sträva åt samma håll.

En rättvis globalisering förutsätter en rättvis förbrukning av världens naturresurser och att alla länder tar sitt ansvar för omställningen till en hållbar utveckling. Beräkningar som gjorts för Sverige, liksom övriga delar

av den industrialiserade världen, visar att vi släpper ut mer föroreningar och förbrukar långt mer resurser än vad som är långsiktigt hållbart, vi inkräktar på det globala miljöutrymmet. Att driva på för en rättvis globalisering på miljöområdet är en viktig utmaning för ett globalt solidariskt och hållbart samhälle.

Sverige har en hög internationell profil i dessa frågor. Utskottet instämmer i att vi nu bör vidareutveckla vår politik på detta område, som bl.a. finns beskriven i politiken för global utveckling där en samstämmighet mellan olika politikområden eftersträvas. Strävan efter att bryta sambandet mellan ekonomisk utveckling och negativ miljöpåverkan är en central fråga. Införandet av miljövänlig och resurseffektiv teknologi är viktigt för att åstadkomma detta. Ökad resurseffektivitet bör också syfta till att öka jämlikheten i resursförbrukningen. Det anförda tillgodoser enligt utskottets uppfattning syftet med motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 15. Motionsyrkandet bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om miljöpolitiken skall överordnas energi-, regional-, försvars-, näringslivs- och transportpolitiken erinrar trafikutskottet i sitt yttrande att en god miljö utgör ett av de sex delmålen inom transportpolitiken och att delmålet i sin tur har försetts med etappmål och att trafikverken har satt upp verksamhetsmål avseende delmålet En god miljö. Enligt det övergripande målet för transportpolitiken gäller vidare utgångspunkten att skapa ett långsiktigt hållbart transportsystem. Trafikutskottet finner att nuvarande system är ändamålsenligt och vill i sammanhanget hänvisa till den aviserade transportpolitiska propositionen, som förväntas beröra de transportpolitiska målen.

Miljö- och jordbruksutskottet instämmer för egen del med regeringen i att arbetet med miljökvalitetsmålen bör ske med beaktande av andra politiska mål, som t.ex. fördelningspolitiska mål, jämställdhetsmål, folkhälso-mål, mål för barn- och familjepolitiken, kulturmiljömål samt integrationspolitiska mål. Utskottet anser i likhet med regeringen att områden, som särskild uppmärksamhet bör riktas mot, är folkhälsa och dessutom särskilt barns hälsa samt jämställdhet. Utskottet avstyrker därmed motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 2.

När det gäller fråga om samband mellan miljöarbete och inkomst- och utbildningsnivå vill utskottet först redovisa att enligt propositionen ökar skillnaderna mellan fattiga och rika i många tillväxtregioner, där hållbara konsumtions- och produktionsmönster behövs för att öka utrymmet för de fattiga att ta sig ur fattigdomen. Fattiga kvinnor drabbas ofta särskilt hårt av brister i vattenförsörjning, sanitet och andra miljöproblem. Flera samverkande ekonomiska, sociala och miljömässiga faktorer som arbetsliv, boende, utbildning, yttre miljö, spelar alla en roll för människors hälsa. Det innebär att flertalet samhällsområden bidrar till att orsaka eller främja hälsa. Folkhälsa är ett gemensamt samhällsansvar och griper således över politikområdena.

Utskottet instämmer i att information är ett viktigt styrmedel för att uppnå miljökvalitetsmålen. Informationsinsatser bör utvecklas för att sprida information om miljökvalitetsmålen och delmålen och hur dessa skall nås till breda grupper i samhället. Utbildning om miljöförhållandena och om miljökvalitetsmålen är viktig på alla nivåer från förskola till universitet och folkbildning för att skapa förståelse för de politiska beslut som krävs för att nå målen och för att skapa en livsstil som är förenlig med en långsiktigt hållbar utveckling. Enligt utskottets uppfattning bör även folkrörelserna engageras i detta utbildnings- och informationsspridningsarbete.

Inom UN/ECE och processen "Environment for Europe" behandlas miljöstrategiska frågor för de s.k. EECCA-länderna (tolv länder i forna Sovjetunionen, inklusive Ryssland) och för tvärsektoriellt samarbete om miljö och hållbar utveckling inom utbildning, transport och hälsa. Det anförda tillgodoser enligt utskottets uppfattning i allt väsentligt syftet med motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 20.

När det gäller förslaget om att inrätta en hållbarhetskommision vill utskottet erinra om att riksdagen tidigare har avstyrkt motionsyrkanden om att tillsätta en sådan kommission, bl.a. med hänvisning till det pågående arbetet i Regeringskansliet med att genomföra den svenska strategin för hållbar utveckling (bet. 2004/05: MJU1, rskr. 2004/05:127). Riksdagen har tidigare redovisat (bet. 2004/05: MJU3, rskr. 2004/05:41) att hela Regeringskansliet medverkar i arbetet med att genomföra den svenska strategin för hållbar utveckling. För att samordna arbetet, internationellt och nationellt, och för att stärka de strategiska satsningarna har regeringen därtill i december 2003 inrättat ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling i Statsrådsberedningen. Strategin kommer fortlöpande att följas upp, varvid det nyinrättade kansliet kommer att ha en samordnande roll. Regeringen avser att presentera nästa revidering av strategin under år 2006.

Som anförs i propositionen kan en hållbar utveckling och ett framgångsrikt miljöarbete bara åstadkommas genom delaktighet och involvering av olika samhällsaktörer i det praktiska genomförandet. Arbetet med Agenda 21 har av Miljömålsrådet beskrivits som ett av de mest omfattande delaktighetsprojekten som ägt rum. Utskottet instämmer därför i att det är viktigt att Agenda 21 vidareutvecklas och får en mer handlingsinriktad karaktär. I den nationella strategin för hållbar utveckling har regeringen angett att en tydligare koppling mellan det lokala planeringsarbetet och det nationella strategiarbetet kan medföra en sådan ökad handlingsinriktning. Det har i skilda sammanhang uttryckts önskemål om en nationell diskussionspart och ökad återkoppling av resultat när det gäller hållbar utveckling. Det finns således ett behov av att tillskapa en plattform där samhällets olika aktörer kan sprida och ta del av information och praktiska erfarenheter kring hållbar utveckling. I den nationella strategin för hållbar utveckling gör regeringen bedömningen att en viktig del i arbetet för en hållbar utveckling är att främja idédebatt, kommunicera resultat och goda exempel, utveckla samarbete mellan samhällets aktörer samt stödja nytän-

kande forskning och utveckling. Regeringen har därför inrättat ett råd för hållbar utveckling under Boverket fr.o.m. år 2005. Rådet för hållbar utveckling skall arbeta inom samtliga dimensioner av hållbar utveckling, dvs. den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga. Motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 1 avstyrks. Även motion 2004/05: MJ510 (fp, kd, c, mp) yrkande 9 bör lämnas utan vidare åtgärd med vad som anförts.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion 2004/05: MJ507 (c) yrkandena 1 och 6 om att miljöpolitiken bör ta sin utgångspunkt i människors engagemang och kärlek till naturen och om att miljön kan användas som en drivkraft för att främja hållbar tillväxt.

I den nationella strategin för hållbar utveckling lyfts fyra strategiska framtidsfrågor fram, nämligen miljödriven tillväxt och välfärd, en god hälsa – framtidens viktigaste resurs, en samlad politik för hållbart samhällsbyggande samt barn- och ungdomspolitik för ett åldrande samhälle. Riksdagen har tidigare uttalat (bet. 2004/05: MJU3) att en förutsättning för hållbar utveckling är delaktighet av människor, företag, myndigheter, organisationer och lokala sammanslutningar.

Som anförts i regeringens skrivelse (2003/04:129) En svensk strategi för hållbar utveckling handlar några av vår tids största och svåraste utmaningar om att skapa förutsättningar för välbefinnande i alla länder utan att detta leder till att vi underminerar jordens klimat, ekosystem och människors hälsa. En satsning med inriktning på s.k. miljödriven tillväxt och välfärd kan bidra till att lösa flera av dessa utmaningar. Industriländerna har ett ansvar att gå före i arbetet för omställning till ett miljömässigt hållbart samhälle. Sverige har redan i dag en betydande roll och en viktig position som pådrivare av förbättringar på miljöområdet internationellt.

Den ökade kunskapen om och intresset för miljöfrågor från allt fler grupper i samhället har enligt den nu behandlade propositionen lett till att miljöanpassade varor och tjänster efterfrågas i allt högre grad. Det har i sin tur inneburit att miljön kommit att bli ett argument i marknadsföringen. Detta skapar förutsättningar för en miljödriven näringslivsutveckling och innebär att det finns fler drivkrafter än lagstiftning och ekonomiska styrmedel för företag att utvecklas mot ökad hållbarhet.

Nutek har ansvar för att främja en hållbar ekonomisk tillväxt. Inom ramen för sitt sektorsansvar genomför Nutek insatser omfattande information och kompetensöverföring för att främja de små och medelstora företagens miljö- och utvecklingsarbete. I november 2003 redovisade Nutek, i enlighet med ett regeringsuppdrag, en långsiktig strategi för miljödriven näringslivsutveckling. Regeringen beslutade i april 2005 att inrätta ett nationellt miljöteknikråd – Sveriges miljöteknikråd (SWENTEC) – för samordning av insatser inom miljöteknik, miljödriven affärsutveckling och miljöteknikexport. Rådet skall vara organisatoriskt knutet till Nutek och ha ett kansli som placeras vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg.

De strategiska framtidsområdena – miljödriven tillväxt och välfärd, en god hälsa – framtidens viktigaste resurs, en samlad politik för hållbart samhällsbyggande samt barn- och ungdomspolitik för ett åldrande samhälle – skall bidra till att öka samarbetet över sektorsgränser och ansvarsområden och därmed skapa synergier mellan olika politikområden. Exempelvis bidrar satsningar på utveckling och användning av miljöteknik till förbättrad miljö och hälsa samtidigt som nya arbetstillfällen skapas som kan generera tillväxt. Likaså bidrar ett hållbart samhällsbyggande med giftfria och energieffektiva hus, närhet till natur- och kulturmiljö och rekreation, trevliga och funktionella boendemiljöer till trygga och friska människor. De strategiska framtidsområdena är också nära kopplade till de tre åtgärdsstrategierna i miljömålsarbetet. Utskottet föreslår att motion 2004/05: MJ507 (c) yrkandena 1 och 6 lämnas utan vidare åtgärd i berörd del.

Miljö och jämställdhet m.m.

I fråga om miljö och jämställdhet vill utskottet redovisa följande. Det övergripande målet för miljöpolitiken, att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, är som anförts i propositionen av generell vikt för människor, kvinnor, män, flickor och pojkar. Utskottet instämmer i att samhällsplaneringen är ett viktigt område från jämställdhetssynpunkt. Kommunala planer påverkar jämställdheten på flera sätt. Handelns etableringar, t.ex. externa köpcentrum, är ett tydligt exempel, men även lokaliseringen av bostäder och arbetsplatser i förhållande till möjligheten till kollektiva transporter.

Regeringen har beslutat om en plan för arbetet med jämställdhetsintegrering inom Regeringskansliet, dvs. arbetet med att föra in jämställdhetsperspektivet i alla delar av regeringens politik. Planen innehåller mål och indikatorer för uppföljning av arbetet och har som syfte att förbättra och stärka jämställdhetsintegreringen i Regeringskansliet.

De senaste åren har tre områden börjat studeras närmare, nämligen dels naturvårdspolitiken där frågan ställts om kvinnors behov när det gäller naturupplevelser beaktas lika mycket som mäns. Även beträffande miljö och hälsa ifrågasätts om kvinnors medicinska känslighet beaktas lika mycket som mäns. Beträffande hållbar produktion och konsumtion ställs frågan om styrmedel inom miljöpolitiken har skilda effekter på kvinnor respektive män. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att utreda hur styrmedel inom miljöpolitiken påverkar kvinnor och män olika. Uppdraget redovisades i december 2004 i rapporten Jämställd hållbar framtid – Idéer och vardag i samspel (Rapport 5422, dnr M2004/4383/Hm).

Enligt propositionen kommer arbetet med jämställdhetsintegreringen att följas upp och förbättras i en kontinuerlig process. Jämställdhetshänsyn kommer därmed successivt att bättre integreras inom miljöpolitiken. Detta gäller även arbetet med miljö kvalitetsmålen. Utskottet konstaterar att regeringen har som mål att jämställdhetsperspektivet, där det är relevant, skall vara integrerat såväl i de tre åtgärdsstrategierna som i arbetet med de

enskilda miljö kvalitetsmålen i de framtida miljömålspropositionerna. Det anförda bör i allt väsentligt tillgodose syftet med motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 3 och 19. Motionsyrkandena bör lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har självfallet ingen annan uppfattning än den som framförs i motionerna 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 21 och 2004/05: T398 (c) yrkande 24 om att gränsvärden och rekommendationer bör utgå från säkra gränser för barn. Kommissionen presenterade i juni 2003 en europeisk strategi för miljö och hälsa (KOM (2003) 338 slutlig). Syftet med strategin är att minska de miljörelaterade hälsoeffekterna, framför allt hos barn.

Som anförts i propositionen har miljöpolitiken på en del områden dock könsmässigt skilda betydelser och effekter. Till exempel kan män och kvinnor vara olika känsliga för miljögifter. Här saknas det mycket kunskap. Ett exempel är problemen med miljögifter i fisk. Här påverkas speciellt gravida och ammande kvinnor genom risken för skador på foster och barn som miljögifterna kan ge upphov till. Är det acceptabelt att vi har tillåtit en utveckling som gör att kvinnor i fertil ålder inte kan äta all slags fisk? Gränsvärden, normer och mål för olika miljögifter måste sättas utifrån de individer som är känsligast. I dag används alltför ofta mannen som norm.

Utskottet vill understryka vikten av det arbete med en nationell handlingsplan för barns miljö och hälsa, som Sverige har åtagit sig inom ramen för WHO-Europa och som redovisas i propositionen. Regeringen har givit Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till en sådan handlingsplan. Uppdraget skall redovisas den 31 mars 2007 med delrapportering den 1 oktober 2006. Enligt utskottets bedömning är med denna redovisning syftet med motionerna i huvudsak tillgodosett. Yrkandena bör lämnas utan vidare åtgärd.

Begränsad klimatpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till vad regeringen anför i propositionen och regeringens kommande klimatproposition ett antal motionsyrkanden (m, fp, kd, c, mp) om de svenska klimatmålen.

Jämför reservationerna 7 (m, fp, kd, c, mp), 8 (m, fp, kd, c, mp), 9 (v) och 10 (v) samt särskilda yttrandena 2 (fp) och 3 (kd).

Mål för den svenska klimatpolitiken

Riksdagen fattade våren 2002 beslut om en nationell klimatstrategi som bl.a. omfattar mål på lång och kort sikt under miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02: MJU10, rskr. 2001/02: 163). Målet innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser skall, som

ett medelvärde för perioden 2008–2012, vara minst 4 % lägre än utsläppen år 1990. Utsläppen skall räknas som koldioxidekvivalenter och omfatta de sex växthusgaserna enligt Kyotoprotokollets och IPCC:s (Intergovernmental Panel on Climate Change, dvs. klimatkonventionens vetenskapliga panel) definitioner. Målet har utgångspunkt i Sveriges utsläppsprognos i den tredje nationalrapporten till klimatkonventionen.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 2 bör definitionen av miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan ändras så att det tar fasta på temperatur i stället för halten växthusgaser i atmosfären. En sådan förändring skulle innebära att Sverige följer IPCC:s rekommendationer och att målet sammanfaller med det som EU antagit. I yrkande 3 begärs att regeringen återkommer under år 2005 med nya tydliga delmål under miljö kvalitetsmålet. Syftet är att säkerställa att arbetet går i rätt riktning. Viktigast är att precisera delmål för utsläppsminskningarna under perioden 2020–2050. Vidare anföras att delmål bör finnas för olika sektorer såsom trafiken, den handlande sektorn och hushållen samt att regeringen bör finna delmål även för övriga växthusgaser, inte enbart koldioxid. Även i motion 2004/05: MJ370 (c) yrkande 2 framhålls vikten av att fatta styrande beslut och peka ut delmål under tiden fram till år 2050, då utsläppen av växthusgaser skall ha halverats. Enligt motionärerna är det viktigt att visa inriktningen för näringslivet och medborgarna för att investeringar skall komma till stånd och prioriteringar av forskningsresurser skall kunna göras. En plan bör läggas upp såväl i Sverige som inom EU-samarbetet. Enligt motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 1 bör det fastställas att utsläppen av växthusgaser för perioden 2008–2012 skall vara minst 4 % lägre än utsläppen år 1990, även efter en eventuell omprövning av målet. Även motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 6 framhåller vikten av att slå fast att de tidigare beslutade klimatmålen skall gälla. I motion 2004/05: MJ283 (mp) yrkande 1 begärs att Sveriges nationella klimatmål omdefinieras till att gälla tilldelade utsläpp av växthusgaser för de utsläpp som ingår i den europeiska utsläppshandeln plus verkliga utsläpp av växthusgaser för all övrig verksamhet. Målet skall vara att utsläppen från de växthusgaser som regleras av Kyotoprotokollet, räknade som koldioxidekvivalenter över en hundraårsperiod, skall minska med minst 10 % från basåret 1990 till ett genomsnitt av åren 2008–2012 (yrkande 2).

I motion 2004/05: MJ368 (fp) yrkande 8 anföras att Sverige bör ha som mål att bostadssektorn minskar sitt bidrag till koldioxidutsläppen med 50 % till år 2025 i förhållande till utsläppen år 1995 och med 80 % till år 2050. Energipolitikens första miljömål bör enligt motion 2004/05: MJ369 (fp) vara att minska utsläppen av växthusgaser. Regeringen bör tydligt fokusera på detta (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan innebär att halten, räknat som koldioxidekvivalenter, av de sex växthusgaserna enligt Kyotoprotokollets och IPCC:s definitioner tillsammans skall stabiliseras på en halt lägre än 550 ppm i atmosfären. Som framgår av propositionen skall Sverige verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål. År 2050 bör enligt regeringen utsläppen för Sverige sammantaget vara lägre än 4,5 ton koldioxidekvivalenter per år och invånare, för att därefter minska ytterligare. Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att möjligheterna att uppnå målet till avgörande del är beroende av internationellt samarbete och insatser i alla länder.

Som regeringen framhåller skall det svenska klimatarbetet och det nationella målet fortlöpande följas upp. Om utsläppstrenden visar sig vara mindre gynnsam än man för närvarande förutser, eller om de åtgärder som vidtas inte ger väntad effekt, kan regeringen föreslå ytterligare åtgärder och vid behov föreslå en omprövning av målet. Härvid skall enligt regeringen hänsyn tas till konsekvenser för svensk industri och dess konkurrenskraft. Kontrollstationer har införts och utvärderingar av den första kontrollstationen kommer att redovisas i en särskild klimatproposition år 2005. En andra kontrollstation sker år 2008. Inför den första kontrollstationen har regeringen uppdragit åt Naturvårdsverket och Statens energimyndighet att ta fram underlag avseende prognoser för utsläpp av växthusgas, utvärdering av styrmedel i klimatpolitiken, effekter av att integrera Kyotoprotokollets flexibla mekanismer i klimatmålet för perioden 2008–2012 samt nya kunskaper i klimatfrågan.

Klimatmålet skall uppnås utan kompensation för upptag i kolsänkor eller med flexibla mekanismer. Som framgår av propositionen avser regeringen att, vid utvärderingen av den första kontrollstationen, som komplement överväga ett mål som innefattar de flexibla mekanismerna. Utskottet konstaterar att miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan kommer att behandlas i en särskild proposition senare under år 2005. Vidare har utskottet ingen annan uppfattning än trafikutskottet, vilket i sitt yttrande anför som sin mening att det är befogat med ett förslag om klimatmålet som är sammanhållet såväl med avseende på delmål som på åtgärder. Med det ovan anförda och i avvaktan på den aviserade klimatpropositionen är utskottet inte berett att föreslå några åtgärder med anledning av motionerna 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 1, 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkandena 2 och 3, 2004/05:MJ283 (mp) yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ368 (fp) yrkande 8, 2004/05:MJ369 (fp) yrkandena 6 och 7 samt 2004/05:MJ370 (c) yrkande 2. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Frisk luft

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till vad regeringen anför i propositionen ett motionsyrkande (fp) om behovet av skärpta krav beträffande partikel- och kväveoxidutsläpp inom miljökvalitetsmålet Frisk luft.

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet Frisk luft innebär att luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

För miljökvalitetsmålet Frisk luft har fyra delmål fastställts:

1. Sänkt halt av svaveldioxid.
2. Sänkt halt av kvävedioxid.
3. Sänkt halt av marknära ozon.
4. Minskade utsläpp av flyktiga organiska ämnen.

Propositionen

Regeringen bedömer att de flesta delmål till miljökvalitetsmålet Frisk luft sannolikt är möjliga att uppnå. För att uppnå delmålen om sänkt halt av kvävedioxid och marknära ozon krävs dock ytterligare åtgärder. I flera tätorter krävs kraftfulla åtgärder för att sänka halterna av partiklar och kvävedioxid i luften tillräckligt mycket för att klara miljökvalitetsnormerna.

Motionen

Motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 2 framhåller behovet av skärpta krav beträffande partikel- och kväveoxidutsläpp inom miljökvalitetsmålet Frisk luft.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av propositionen orsakar partiklar, marknära ozon och kväveoxider många olika typer av besvär och sjukdomar. Utskottet anser i likhet med regeringen att halterna av partiklar och marknära ozon bör hållas så låga som möjligt, eftersom någon tröskelnivå för en lägsta effekt inte har kunnat fastställas. I propositionen framhålls att nya forskningsresultat visar att marknära ozon har betydligt allvarligare effekter på hälsan än man tidigare har känt till. Partiklar och marknära ozon kopplas ihop med för tidig död i hjärt- och kärlsjukdomar samt i lungsjukdomar. I Sverige beräknas också omkring 2 800 fall av sjukhusinläggningar för andningsorganen under ett år ha samband med ozonexponering. Vidare hänvisar regeringen

till att när det gäller långtidsstudier har uppskattningar av WHO visat en förkortad livslängd med mellan två månader och upp till två år efter exponering för partiklar i omgivningsluften. Den förkortade livslängden är i huvudsak relaterad till en ökning av dödligheten i hjärt-/kärl- och lungsjukdomar. En ökning av barnadödligheten är också trolig liksom en ökning av bronkitförekomst samt en minskad lungfunktion. Ett betydande intresse ägnas därför för närvarande åt partiklar i luft. Enligt analyser gjorda av Konjunkturinstitutet (Rapport 2004:2 Värderingar av hälsoeffekter från luftföroreningar) värderas hälsokostnaderna för en enhets ökning i halten (1 mikrogram/m³) av kvävedioxid till ca 750 miljoner kronor. Då värderas obehag, produktivitetsförlust och sjukvårdskostnader. Dödlighet beaktas inte alls. Produktionsbortfallet inom det svenska jord- och skogsbruket på grund av marknära ozon bedöms vara betydande.

Det ovan anförda visar enligt utskottet att regeringen är väl medveten om effekterna av utsläppen samt vikten av att vidta åtgärder. Utskottet vill i sammanhanget även framhålla regeringens förslag om införande av ett nytt delmål 5 för partiklar. Utskottet föreslår att motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd i den mån det inte kan anses tillgodosett med det anförda.

Delmål 1 om halten av svaveldioxid

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (mp, -) om att överföra svaveldioxidmålet till en bevakningslista.

Jämför reservation 11 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om halten av svaveldioxid innebär att halten 5 mikrogram/m³ för svaveldioxid som årsmedelvärde skall vara uppnådd i samtliga kommuner år 2005.

Motionen

I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) föreslås att svaveldioxidmålet för år 2005 överförs till en bevakningslista. Enligt motionärerna bör delmål som med stor sannolikhet uppnås, inte skall skärpas eller kräver åtgärder överföras till en bevakningslista för att inte belasta miljömålsstrukturen. Frågan bör däremot fortfarande bevakas, inte minst i städer med frekvent sjöfart som ofta kör på högsavlig olja (yrkande 22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 1 om halten av svaveldioxid bör ha oförändrad lydelse och att beslutade åtgärder sannolikt medför att delmålet nås. Som en följd av åtgärder vid förbränning av svavelhaltiga bränslen och åtgärder inom industrin i Sverige samt i andra länder har halterna av svaveldioxid minskat kraftigt de senaste årtiondena. I dag överskrids delmålet enbart på ett fåtal platser i landet. Det råder dock enligt regeringen en viss osäkerhet om huruvida halterna fortsätter att minska. Utskottet är inte berett att föreslå att delmålet överförs till en bevakningslista och avstyrker därmed motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 22.

Ändrat delmål 2 om halten av kvävedioxid**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrat delmål 2 om halten av kvävedioxid och avstyrker ett motionsyrkande (mp, -) om gränsvärden för luftföroreningar.

Jämför reservation 12 (mp).

Delmålet

Delmål 2 om halten av kvävedioxid har följande lydelse:

Halterna 20 mikrogram/m³ som årsmedelvärde och 100 mikrogram/m³ som timmedelvärde för kvävedioxid skall i huvudsak vara uppnådda år 2010.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 2 skall ha följande lydelse:

Halterna 60 mikrogram/m³ som timmedelvärde och 20 mikrogram/m³ som årsmedelvärde för kvävedioxid skall i huvudsak underskridas år 2010. Timmedelvärdet får överskridas högst 175 timmar per år.

Motionen

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 24 bör gränsvärden för luftföroreningar gälla överallt, även i tunnlar. Motionärerna påpekar att trafik-tunnlar är undantagna från gränsvärden trots att det har påvisats att korttidsexponering av höga halter kvävedioxid, t.ex. vid genomfart i tunnel, kan ge upphov till astmaanfall.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen föreslår att delmålet ändras så att timmedelvärdet får överskridas högst 175 timmar per år, vilket i sin tur innebär att halten ändras från 100 till 60 mikrogram/m³. Dessa ändringar

medför att delmålet i sak blir lika strängt som tidigare men att det blir lättare att följa upp och jämföra med såväl data från miljöövervakningen som med miljökvalitetsnormen.

Vidare konstaterar utskottet att delmålet bedöms i huvudsak kunna nås i tätortsluft (i taknivå) genom att redan planerade åtgärder genomförs men att överskridanden i gaturummen i storstäderna kommer att kvarstå. Som framgår av propositionen har skärpta avgaskrav på motorfordon medfört att halterna av kvävedioxid i tätortsluften har minskat. De senaste åren har dock minskningen avtagit. Enligt regeringen kommer sannolikt flera kommuner att behöva ta fram åtgärdsprogram för att klara miljökvalitetsnormen för kvävedioxid. Utskottet välkomnar att regeringen har utsett en särskild utredare som skall se över möjligheterna att göra åtgärdsprogrammen bättre och mer effektiva.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrad lydelse för delmål 2. Vidare föreslås att motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 24 lämnas utan att riksdagen gör något särskilt uttalande i frågan.

Delmål 3 om halten av marknära ozon

Utskottets förslag i korthet

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 3 om halten av marknära ozon bör ha oförändrad lydelse och att delmålet troligen kommer att nås. Två motionsyrkanden (m, fp, kd, c, mp) om att skärpa delmålet avstyrks.

Jämför reservationerna 13 (m, fp, kd, c) och 14 (mp).

Delmålet

Delmål 3 om halten av marknära ozon har följande lydelse:

Halten av marknära ozon skall inte överskrida 120 mikrogram/m³ som åtta timmars medelvärde år 2010.

Motionerna

I motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 4 begärs att regeringen återkommer med en skärpning av delmål 3 om marknära ozon. Motionärerna anser att Folkhälsoinstitutets påpekande om riskerna med marknära ozon för människors hälsa bör tas på allvar och hänvisar till beräkningar som visar att en sänkning från 120 till 60 mikrogram/m³ kan innebära att 1 800 sjukhusinläggningar och 1 160 för tidiga dödsfall per år undviks. Vidare kan enligt motionärerna minskade sjukskrivningar och minskad medicinering förväntas. Även i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) framhålls att nya kunskaper om allvarliga hälsoeffekter av marknära ozon talar för en skärp-

ning av delmålet. Delmålet bör därför skärpas så att halten av marknära ozon inte skall överskrida $80\mu\text{g}/\text{m}^3$ som 98-percentil och timmedelvärde (yrkande 25).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 3 om halten av marknära ozon bör ha oförändrad lydelse och att delmålet troligen kommer att nås. Som framgår av propositionen har antalet episoder med höga halter av marknära ozon minskat något de senaste åren, vilket kan ses som ett resultat av de åtgärder mot utsläpp av flyktiga organiska ämnen (VOC) och kväveoxider som genomförs i EU och i Sverige. Mätningar av bakgrundshalter av marknära ozon har pågått sedan mitten av 1980-talet. Utifrån dessa mätningar ses emellertid ingen tendens till att medelhalten kommer att minska. Detta förhållande, parallellt med de allt högre halterna i större städer, medför att befolkningens exponering för marknära ozon på sikt befaras öka. Utskottet anser i likhet med regeringen att det därför är av största vikt att utsläppen av ozonbildande ämnen som VOC (exklusive metan) samt kväveoxider fortsätter att minska i Sverige och i Europa som helhet. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att delmål 3 om halten av marknära ozon ses över med anledning av den nya kunskap som har framkommit om allvarliga negativa hälsoeffekter av marknära ozon. Den kommande revisionen av EU:s luftvårdsstrategi och det s.k. takdirektivet kommer enligt regeringen sannolikt att medföra behov av att ändra både delmål 3 om marknära ozon och delmål 4 om flyktiga organiska ämnen (VOC). Utskottet välkomnar att regeringen kommer att driva frågan om åtgärder för att minska halten av marknära ozon i Sverige och i det internationella arbetet i förhandlingarna om EU:s luftvårdsstrategi samt frågan om minskade utsläpp av VOC från trafik, vedeldning och lösningsmedelsanvändning samt från industriella processer. Vidare konstaterar utskottet att regeringen anför att miljö kvalitetsmålet bör kompletteras med ett nytt delmål för marknära ozon till skydd för växtligheten. Utskottet föreslår att motionerna 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 4 och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 25 lämnas utan åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det anförda.

Delmål 4 om utsläpp av flyktiga organiska ämnen

Delmålet

Delmål 4 om utsläpp av flyktiga organiska ämnen har följande lydelse:

År 2010 skall utsläppen av flyktiga organiska ämnen (VOC) i Sverige, exklusive metan, ha minskat till 241 000 ton.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 4 om flyktiga organiska ämnen bör ha oförändrad lydelse. Vidare konstaterar utskottet att det, trots osäkerhet om den verkliga utsläppsnivån av flyktiga organiska ämnen (VOC), är troligt att delmålet kan nås. Av propositionen framgår att beslutade åtgärder och planerade åtgärds paket för såväl trafiksektorn som för vedeldning, lösningsmedelsanvändning och industriella processer beräknas minska utsläppen av VOC väsentligt.

Nytt delmål 5 för partiklar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till nytt delmål 5 för partiklar och avstyrker ett motionsyrkande (m, fp, kd, c) om ändrat årtal för måluppfyllelse samt ett motionsyrkande (fp) om att överväga ett delmål för partiklar. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (mp, -) om att införa en miljökvalitetsnorm för PM_{2,5}, med hänvisning till att regeringen har för avsikt att införa en sådan norm.

Jämför reservationerna 15 (m, fp, kd, c, mp), 16 (fp) och 17 (mp).

Propositionen

Regeringens föreslår att ett nytt delmål 5 med följande lydelse skall införas:

Halterna 35 mikrogram/m³ som dygnsmedelvärde och 20 mikrogram/m³ som årsmedelvärde för partiklar (PM₁₀) skall underskridas år 2015. Dygnsmedelvärdet får överskridas högst 37 dygn per år. Halterna 20 mikrogram/m³ som dygnsmedelvärde och 12 mikrogram/m³ som årsmedelvärde för partiklar (PM_{2,5}) skall underskridas år 2015. Dygnsmedelvärdet får överskridas högst 37 dygn per år.

Motionerna

I motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 5 föreslås att delmål 5 för partiklar ändras så att det skall uppnås år 2010 i stället för år 2015. Motionärerna påpekar att partiklar orsakar allvarliga effekter på människors hälsa och att arbetet med att nå acceptabla nivåer därför bör påskyndas. Det finns åtgärder som kan vidtas i god tid före år 2010 och som skulle bidra till en avsevärd minskning av partikelhalterna i större städer, t.ex. förbättrad städning av gator. Enligt motion 2004/05: Bo308 (fp) yrkande 10 bör ett delmål för partiklar övervägas.

Regeringen bör omgående införa en miljökvalitetsnorm för PM_{2,5}, enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 26. Detta bör ske vid sidan om det internationella arbetet. Motionärerna hänvisar till att sambandet mellan partiklar och förhöjd dödlighet framför allt gäller de mindre partiklarna.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av propositionen innebär det föreslagna delmålet för partiklar främst en precisering av de halter som bör nås inom en generation (se kapitel 7 s. 41 tabell 7.1 i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier, prop. 2000/01:130) och en anpassning för genomförande inom denna tid. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är lämpligt att formulera ett särskilt delmål för partiklar så att åtgärder vidtas och utvecklingen av halterna kan följas noggrant. Utskottet konstaterar att årtalet är satt till 2015 för delmålet eftersom åtgärder även krävs internationellt för att komma till rätta med långdistanstransporten av partiklar. Vidare konstateras att delmålet kan nås om ytterligare åtgärder vidtas. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till nytt delmål 5 för partiklar och avstyrker motionerna 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 5 samt 2004/05: Bo308 (fp) yrkande 10.

När det gäller förslaget i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 26 om att omgående införa en miljökvalitetsnorm för PM_{2,5} vill utskottet hänvisa till vad regeringen anför om att Naturvårdsverket har föreslagit en ny miljökvalitetsnorm för partiklar PM_{2,5}. Eftersom PM_{2,5} till stor del är långväga transporterade är det enligt regeringen motiverat med ett gemensamt europeiskt rikt- eller gränsvärde. Utskottet konstaterar att regeringen kommer att driva denna fråga inom EU så att ett sådant direktiv kommer till stånd och därefter införa en nationell miljökvalitetsnorm (PM_{2,5}) i omgivningsluften. Med det anförda föreslår utskottet att motionen avstyrks i berörd del, i den mån den inte kan anses tillgodosedd med det anförda.

Nytt delmål 6 för benso(a)pyren**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till nytt delmål 6 för benso(a)pyren och konstaterar att regeringen bedömer att delmålet kan nås om ytterligare åtgärder vidtas. Ett motionsyrkande (mp, -) om ändrad lydelse för delmål 6 samt införande av delmål och miljökvalitetsnorm för bensen avstyrks. Utskottet hänvisar till vad regeringen anför om skälen för förslaget till delmål 6 samt att ett delmål för bl.a. bensen bör övervägas.

Jämför reservation 18 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att ett nytt delmål 6 med följande lydelse skall införas: Halten 0,3 nanogram/m³ som årsmedelvärde för benso(a)pyren skall i huvudsak underskridas år 2015.

Motionen

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 28 bör delmålet om benso(a)pyren revideras genom att orden ”i huvudsak” stryks. Tolkningen blir annars svår beträffande årsmedelvärdet. Vidare anføres att ett delmål och en miljökvalitetsnorm bör införas för bensen, med hänvisning till att bensen är ett cancerogent och hälsofarligt ämne vars utsläpp till luften måste minska.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av regeringens förslag omfattas benso(a)pyren av ett nytt EG-direktiv för luftkvalitet (2004/107/EG), det s.k. fjärde dotterdirektivet, som anger målvärdet 1 nanogram/m³ för år 2013. Utskottet konstaterar att delmålet är satt så att den halt benso(a)pyren som bör nås inom en generation, 0,1 nanogram/m³, är realistisk att nå. Årtalet är ändrat från 2010 till 2015 och halten har sänkts från 0,5 nanogram/m³ till 0,3 nanogram/m³ för att nå den halt som bör underskridas inom en generation. Vidare konstaterar utskottet att formuleringen ”i huvudsak” har lagts till eftersom delmålet kan vara svårt att nå i vissa begränsade områden. Beträffande förslaget i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 28 om att införa ett delmål och en miljökvalitetsnorm för bensen vill utskottet framhålla vad regeringen anför om att nya delmål för fluoranthen och bensen bör övervägas. Som framgår av propositionen finns för bensen en halt preciserad som bör underskridas inom en generation (tabell 7.1 i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier, prop. 2000/01:130). Utskottet anser i likhet med regeringen att eftersom det i dagsläget inte finns underlag för att bedöma behovet av ett nytt delmål för bensen bör detta behandlas i samband med nästa fördjupade utvärdering av miljömålsarbetet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till nytt delmål 6 för benso(a)pyren och konstaterar att regeringen bedömer att delmålet kan nås om ytterligare åtgärder vidtas. Utskottet föreslår att motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 28 lämnas utan vidare åtgärd, i den mån yrkandet inte kan anses tillgodosett med det ovan anförda.

Bara naturlig försurning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (fp, mp, -) om åtgärder mot försurning, bl.a. med hänvisning till vad som anføres i propositionen i fråga om ytterligare åtgärder för att minska utsläppen av försurande ämnen.

Jämför reservationerna 19 (m, fp, kd, c) och 20 (mp).

Miljökvalitetsmålet

Det av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålet har följande lydelse:

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniska material eller kulturföremål och byggnader.

Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

För miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning har fyra delmål fastställts:

1. Minskad försurning av sjöar och rinnande vatten.
2. Minskad försurning av skogsmarken.
3. Minskade utsläpp av svaveldioxid.
4. Minskade utsläpp av kväveoxider.

Propositionen

Regeringen bedömer att för att nå miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning inom en generation krävs åtgärder både nationellt och internationellt. Sverige är beroende av att åtgärder vidtas i Europa utöver vad som följer av redan ingångna internationella avtal. När det gäller försurning av skogsmarken har den negativa trenden sannolikt brutits, men förbättringen är inte säkerställd. Regeringen kommer att fortsatt prioritera luftvårdsarbetet inom EU, internationellt arbete om sjöfart och arbetet inom FN:s luftvårdskonvention (CLRTAP).

Motionerna

Motion 2004/05: MJ508 (fp) yrkande 31 berör uppfyllandet av miljömålet Bara naturlig försurning. Motionärerna försurande ämnen anser att kraftfullare åtgärder krävs för att minimera utsläppen av från marina bränslen, då dessa står för en sjättedel av nedfallet av försurande ämnen. Kalkningsinsatser i sjöar behöver kompletteras med exempelvis skogskalkning och askåterföring från värmeverk. Vidare bör medel avsättas för fortsatt forskning om skogskalkningsinsatser och Greppa-Näringen-satsningarna inom jordbruket uppmärksammas. Slutligen påpekas att trots ökade nationella insatser måste även internationella överenskommelser skapas för att minska utsläppen i övriga Europa. Ett åtgärdsprogram mot markförsurning behöver upprättas snarast, enligt motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 26. Kalkningsinsatser i sjöar är inte tillräckligt utan behöver kompletteras med exempelvis skogskalkning och askåterföring från värmeverk. Enligt motion 2004/05: MJ386 (mp) yrkande 2 bör kalkningens geografiska spridning och omfattning förankras bättre genom en objektiv analys av försurningspåverkan, aktuellt nedfall och bevarandebestånden. I yrkande 3 föreslås att kalkningsarbetet görs mer kostnadseffektivt genom att återhämtningen av mark och vatten påskyndas så att upprätthållande åtgärder på sikt kan minskas.

Motionären hänvisar till att ett effektivt sätt att påskynda återhämtningen är att återställa en del av markens buffringskapacitet genom skogsmarkskalkning och vitaliseringsgödsling. Enligt motionens yrkande 4 och motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 29 bör fördelningen av kalkningsanslaget följa en mall som ger länsstyrelserna incitament att vara effektiva och återhållsamma snarare än att försöka maximera utdelningen. Naturvårdsverket bör fortsatt utreda hur fördelningen kan bli mer kostnadseffektiv. Enligt 2004/05:MJ434 (mp) yrkande 32 bör Skogsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram mot markförsurning och för ett hållbart brukande av skogsmarken genomföras snarast. I yrkande 33 framhålls att produktionshöjande kvävegödsling av skogsmark bör tillämpas undantagsvis och endast på skogsmark med små naturvärden. Vidare anføres att återföring av askan efter biobränsleuttag är ett sätt att delvis återföra växtnäringssämnen till skogen och därmed sluta kretsloppen. I vissa skogar där försurningen gått väldigt långt kan det vara aktuellt med askåterföring med tillsatt kalk, så kallad vitaliseringsgödsling.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen anser att frågan om att minska försurningen i Sverige är angelägen och ges fortsatt hög prioritet. Som framgår av propositionen krävs ytterligare åtgärder för att minska utsläppen av försurande ämnen för att nå miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning. Åtgärder för att minska utsläppen av luftföroreningar och som också påverkar andra miljökvalitetsmål behandlas i regeringens strategi för effektivare energianvändning och transporter.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det internationella luftvårdsarbetet även fortsättningsvis bör vara högt prioriterat. Det gäller främst arbetet inom luftvårdskonventionen (CLRTAP) och EU:s strategi Clean Air for Europe (CAFE). CAFE syftar till att minska luftföroreningarna och förbättra luftkvaliteten i Europa. Inom CLRTAP och CAFE pågår för närvarande ett viktigt arbete med att ta fram underlag för revidering av bl.a. Göteborgsprotokollet och olika EG-direktiv om utsläpp till luft, bl.a. det s.k. takdirektivet och direktivet om stora förbränningsanläggningar. Utskottet välkomnar regeringens avsikt att i de kommande förhandlingarna verka för att kraven i protokollen och EG-direktiven skärps på ett kostnadseffektivt sätt. Det gäller bl.a. lägre utsläppstak för svaveldioxid, kväveoxider, VOC och ammoniak. Vidare avser regeringen att inom ramen för CAFE driva frågan om att införa regler på gemenskapsnivå för utsläpp från förbränningsanläggningar mindre än 50 MW tillfört bränsle samt att skärpa utsläppsvärdena i direktivet om stora förbränningsanläggningar. Utskottet vill i sammanhanget även lyfta fram den strategi för Sveriges agerande i det internationella luftvårdsarbetet som Naturvårdsverket nyligen har redovisats (Regeringsuppdrag att utarbeta en strategi för Sveriges agerande i det internationella luftvårdsarbetet, Naturvårdsverket 2005-10-05).

Som framgår av propositionen är åtgärder inom sjöfarten för att minska utsläppen till luft mycket kostnadseffektiva jämfört med nya åtgärder för att minska utsläppen från landbaserade källor. Det gäller enligt regeringen framför allt att sänka svavelhalten i marina bränslen genom bl.a. skärpning av EG-direktivet om svavel i marina bränslen och att EU-länderna får genomslag i IMO (International Maritime Organization) för att svavelhalterna i fartygsbränslen och begränsningar av utsläppen av kväveoxider sänks. Av propositionen framgår vidare att kommissionen för närvarande utreder hur gemensamma eller internationella miljöavgifter för flyget skall kunna införas. Regeringen hänvisar också till att utsläpp till luft från flyget och sjöfarten behandlas vidare i den kommande transportpolitiska propositionen.

Utskottet konstaterar att regeringen anser att Naturvårdsverket bör utvärdera behovet av en förändrad miljöövervakning för att bättre följa upp och avrapportera miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning. Översynen bör enligt regeringen bl.a. omfatta miljöövervakningen för sjöar och vattendrag. Vidare framgår att kalkningsverksamheten behöver anpassas till en förändrad geografisk belastningssituation. Naturvårdsverket skall därför ges i uppdrag att utarbeta nya riktlinjer för kalkningsverksamheten för sjöar och vattendrag. När det gäller skogsbruk i försurningsdrabbade områden förutsätter regeringen att Skogsstyrelsen regelbundet uppdaterar sina särskilda rekommendationer. Det gäller även rekommendationer för uttag av skogsbränsle och gödsling av skogsmark samt askåterföring. I sammanhanget vill utskottet erinra om vad det anförde i samband med behandlingen av 2005 års budget (bet. 2004/05:MJU1, rskr. 2004/05:127). Utskottet konstaterade då att enligt regeringens proposition får högst 10 miljoner kronor av anslaget Åtgärder för biologisk mångfald användas för markkalkning i enlighet med Skogsstyrelsens program. Det innebär, konstaterade utskottet, att Skogsvårdsorganisationens arbete med att motverka de negativa konsekvenserna av försurning kan återupptas. Inom programmet har Skogsstyrelsen tillsammans med skogsvårdsstyrelserna i västra och södra Sverige, länsstyrelser, kommuner och skogsägare utvecklat metoder för att lösa problemen med försurad skogsmark och försurade sjöar och vattendrag. Utskottet hänvisade till att enligt Skogsstyrelsen är en förutsättning för att miljömålen skall kunna nås att betydande delar av avrinningsområdena behandlas. Om bara större sjöar och våtmarker kalkas kan försurningen bara dämpas tillfälligt och inga långsiktiga effekter uppnås.

Med det ovan anförda om åtgärder mot försurning förslår utskottet att motionerna 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 29, 2004/05:MJ369 (fp) yrkande 26, 2004/05:MJ386 (mp) yrkandena 2–4, 2004/05:MJ434 (mp) yrkandena 32 och 33 och 2004/05:MJ508 (fp) yrkande 31 lämnas utan att riksdagen vidtar någon ytterligare åtgärd.

Delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten bör ha oförändrad lydelse och avstyrker ett motionsyrkande (m, fp, kd, c) om kompletteringar av delmålet.

Jämför reservation 21 (m, fp, kd, c, mp).

Delmålet

Delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten har följande lydelse:

År 2010 skall högst 5 % av antalet sjöar och högst 15 % av sträckan rinnande vatten i landet vara drabbade av försurning som orsakats av människan.

Motionen

I motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 6 föreslås att delmål 1 kompletteras med en definition av försurade sjöar och vattendrag som tar ställning till hur kalkade sjöar skall beaktas. Delmålet bör också kompletteras så att hänsyn tas inte bara till antalet sjöar utan även sjöarnas storlek.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten bör ha oförändrad lydelse. Som framgår av propositionen har antalet försurade sjöar minskat sedan år 1995, men det krävs ytterligare åtgärder för att delmålet skall nås. Detta gäller framför allt sjöar mellan en och fyra hektar och bäckar som leder till dessa, men också vissa sjöar större än fyra hektar. Enligt regeringen finns det anledning att anta att andelen sura sjöar ökar med minskad sjöstorlek då påverkan från omgivande marker ökar.

Utskottet konstaterar att Naturvårdsverket i samarbete med berörda myndigheter skall ges i uppdrag att inför kommande fördjupade utvärdering av miljökvalitetsmålen utarbeta förslag till kompletterande åtgärder som medför att delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten uppnås. Utifrån det nya kunskapsunderlag som tas fram vid revideringen av bedömningsgrunderna för sjöar kan det också finnas behov av att revidera detta delmål. Av propositionen framgår vidare att Naturvårdsverket arbetar med att bedöma situationen i de mindre sjöarna och har givit Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att se hur de mindre sjöarna skall kunna omfattas av inventeringen.

Med det anförda anser utskottet att motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 6 bör lämnas utan någon ytterligare åtgärd av riksdagen i den mån den inte kan anses tillgodosedd med det anförda.

Delmål 2 om försurning av skogsmarken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 2 om försurning av skogsmarken bör ha oförändrad lydelse och att delmålet sannolikt redan har uppnåtts. Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (m, fp, kd, c) om ett tillägg till delmålets lydelse. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (mp, -) om att skogsbrukets påverkan på försurningssituationen bör klargöras, med hänvisning till vad som anförs i propositionen angående denna fråga.

Jämför reservationerna 22 (m, fp, kd, c) och 23 (mp).

Delmålet

Delmål 2 om försurning av skogsmarken har följande lydelse:

Före år 2010 skall trenden mot ökad försurning av skogsmarken vara bruten i områden som försurats av människan och en återhämtning skall ha påbörjats.

Motionerna

Enligt motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) bör delmål 2 om försurning av skogsmarken kompletteras på följande sätt: ”Där man ännu inte märkt ett trendbrott bör insatserna intensifieras” (yrkande 7). I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 31 anförs att skogsbrukets påverkan på försurnings-situationen bör klargöras och vid behov resultera i delmål för skogsbrukets påverkan samt åtgärdsförslag för att uppnå detta delmål. Motionärerna anser att det finns behov av mer forskning kring skogsbrukets försurnings-effekter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 2 om försurning av skogsmarken bör ha oförändrad lydelse och att delmålet sannolikt redan har uppnåtts. Enligt propositionen tyder tillgängliga data på att trenden mot ökad försurning har brutits i stora områden. Som regeringen påpekar är utvecklingen dock inte entydig och försurningen kommer att fortsätta i vissa områden om än i långsammare takt. Även i de områden där försurningen inte längre pågår kommer det att ta mycket lång tid innan markens pH-värde har återgått till en naturlig nivå. Inom vissa områden kommer markskadorna, och därmed också skadorna på yt- och grundvatten, att vara bestående om inte ytterligare åtgärder vidtas. Utskottet anser i likhet med regeringen att betydelsen av det atmosfäriska nedfallet och markanvändningen, exempelvis skogsbruk, för försurningssituationen i skogslandskapet bör klargöras tydligare i de mest försurningsdrabbade områdena. Vid

behov bör, som regeringen anför, ett nytt delmål om förurning av skogsmarken föreslås. Det anförda visar enligt utskottet att regeringen är uppmärksam på de frågor som tas upp i motionerna 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 7 och 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 31. Utskottet avstyrker därför motionerna i dessa delar.

Ändrat delmål 3 om utsläpp av svaveldioxid

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrat delmål 3 om utsläpp av svaveldioxid och avstyrker ett motionsyrkande (mp, -) om tillägg till det föreslagna målet.

Jämför reservation 24 (mp).

Delmålet

Delmål 3 om utsläpp av svaveldioxid har följande lydelse:

År 2010 skall utsläppen i Sverige av svaveldioxid till luft ha minskat till 60 000 ton.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 3 skall ha följande lydelse:

År 2010 skall utsläppen i Sverige av svaveldioxid till luft ha minskat till 50 000 ton.

Motionerna

I motion 2004/05:MJ38 (mp, -) föreslås att utsläppsmålen för svaveldioxid skärps till 50 000 ton för år 2010 och 35 000 ton för år 2020 (yrkande 23).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet för svaveldioxid redan har nåtts i dess nuvarande lydelse. Som framgår av propositionen har utsläppen av svaveldioxid sedan år 1990 minskat med 45 % från 106 000 ton om året till 59 000 ton år 2002, exklusive utsläpp från internationell sjö- och luftfart. Prognosen för år 2010 pekar på att utsläppen av svaveldioxid kan minska till ca 50 000 ton per år. Den internationella sjöfarten släpper ut betydande mängder av svaveldioxid, eftersom den fortfarande utnyttjar svavelrikt bränsle. I enlighet med gällande regler för internationell utsläppsstatistik är dock den internationella sjöfartens utsläpp inte medräknade i redovisningen av svenska svaveldioxidutsläpp. Av propositionen framgår att år 2000 svarade internationell sjöfart för 15 % av det totala nedfallet av sura

svavelföreningar över Sverige. Utskottet konstaterar att utsläppen av försurande ämnen från sjöfart på europeiska vatten beräknas vara nästan lika stora som utsläppen från alla landbaserade källor år 2010.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att takten i åtgärdsarbetet inte sänks, även om utvecklingen är klart positiv. Utskottet tillstyrker regeringens förslag att skärpa delmålet så att det motsvarar prognosen för utsläppens storlek. Vidare konstaterar utskottet att de åtgärder som redovisas i propositionen enligt regeringens uppfattning kommer att vara tillräckliga för att även det skärpta delmålet skall nås. Eftersom delmålet ser ut att kunna nås till år 2010 kommer det att behöva revideras i samband med nästa fördjupade utvärdering. Med det anförda anser utskottet att den ståndpunkt som kommer till uttryck i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 23 i allt väsentligt är tillgodosedd. Motionen avstyrks i denna del.

Delmål 4 om utsläpp av kväveoxider

Utskottets förslag i korthet

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 4 om utsläpp av kväveoxider bör ha oförändrad lydelse och att ytterligare åtgärder behövs för att nå delmålet. Ett motionsyrkande (m, fp, kd, c) om att skärpa delmålet avstyrks.

Jämför reservation 25 (m, fp, kd, c, mp).

Delmålet

Delmål 4 om utsläpp av kväveoxider lyder:

År 2010 skall utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton.

Motionen

Enligt motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 8 bör regeringen återkomma med en skärpning av delmål 4 om utsläpp av kväveoxider, även om omfattande åtgärder krävs redan för att nå det uppsatta målet. Motionärerna framhåller vikten av att minska utsläppen av kväveoxider, eftersom dessa leder till förorening, övergödning och hälsoproblem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 4 bör ha oförändrad lydelse och att ytterligare åtgärder behövs för att nå delmålet. Av propositionen framgår att med vidtagna och beslutade åtgärder beräknas utsläppen av kväveoxider bli ca 160 000 ton år 2010. Det behövs således ytterligare åtgärder i Sverige för att delmålet skall kunna nås. De åtgärder som regeringen redovisar i En strategi för effektivare energianvändning

och transporter beräknas till år 2010 ge en minskning av kväveoxidutsläppen med 9 000–11 000 ton. Som framgår av propositionen skall Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter få i uppdrag att lämna förslag till kompletterande åtgärder som medför att delmål 4 om utsläppen av kväveoxider i Sverige uppnås. Det anförda visar enligt utskottet att regeringen är uppmärksam på vikten av att uppfylla delmål 4 och att vidta åtgärder för att minska utsläppen av kväveoxider ytterligare. Utskottet är inte berett att i nuläget föreslå någon ytterligare skärpning av delmål 4 och avstyrker därmed motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 8.

Giftfri miljö

Miljökvalitetsmålet

Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

För miljökvalitetsmålet Giftfri miljö har riksdagen fastställt sex delmål.

- Kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper
- Information om farliga ämnen i varor
- Utfasning av farliga ämnen
- Fortlöpande minskning av hälso- och miljörisker med kemiska ämnen
- Riktvärden för miljökvalitet
- Efterbehandling av förorenade områden

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att det är möjligt att i huvudsak uppnå miljökvalitetsmålet när det gäller att minska tillförsel av nya farliga ämnen genom ytterligare åtgärder på EU-nivå, globalt och nationellt. Däremot kommer det att vara svårt att nå målet inom en generation när det gäller långlivade ämnen som redan finns spridda i miljön samt diffus spridning av farliga ämnen från befintliga byggnader och varor. Samma svårighet gäller för ämnen som bildas oavsiktligt vid mänsklig verksamhet.

Enligt regeringen kräver miljökvalitetsmålet Giftfri miljö en hög grad av internationellt samarbete och åtgärder även utanför Sverige för att uppnås. Därför måste Sveriges agerande inom EU och globalt prioriteras. Den slutliga utformningen av förslaget till ny europeisk kemikalielagstiftning, Reach, är av stor betydelse för att nå de fyra första delmålen. Även kommande revidering av växtskyddsmedelsdirektivet (dir. 91/414/EEG) och den tematiska strategin för hållbar användning av växtskyddsmedel har stor betydelse för måluppfyllelsen. Utgångspunkten för arbetet med växtskyddsmedel och biocider bör vara att åstadkomma en hög skyddsnivå

samt att skyddsnivån skall vara minst lika hög som den som gäller för övriga kemikalier inom Reach. Även det kommande EG-förslaget till åtgärdsstrategi för kvicksilver bör prioriteras högt.

Regeringen prioriterar också arbetet med den globala kemikaliestrategin inom FN:s miljöprogram och genomförandet av Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar (POP:s) och Rotterdamkonventionen om farliga kemikalier i internationell handel samt det globala arbetet med tungmetaller.

När det gäller efterbehandling av förorenade områden anser regeringen att organisationen och ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter bör utvecklas för att resurserna skall kunna utnyttjas effektivare. Detta gäller även för hanteringen av sådana områden där staten är ansvarig verksamhetsutövare.

Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet gör samma bedömning som regeringen när det gäller ändrad precisering av miljökvalitetsmålets innebörd och avstyrker på den grunden två motionsyrkanden (fp, mp, -) om annan formulering av preciseringen och om uppfyllande av miljömålet. Med hänvisning till propositionen och till pågående åtgärder på området avstyrker utskottet motionsyrkanden (fp, v, c, mp, -) om EU:s kemikaliestrategi Reach. Härutöver avstyrker utskottet motionsyrkanden (fp, v, mp) om samordning av Östersjöländernas kemikaliepolitik, effektivare miljöpolitik och livsmedelssäkerhet, regler vid tillverkning av nya kemiska ämnen, nya metoder för testning av kemikalier samt handlingsplan för giftfri graviditet och amning.

Jämför reservationerna 26 (mp), 27 (fp), 28 (kd), 29 (mp), 30 (fp, kd), 31 (fp, kd, mp) och 32 (fp, kd, mp) samt särskilt yttrande 4 (fp).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att miljökvalitetsmålets innebörd bör omformuleras i följande delar:

- Halterna av naturfrämmande ämnen i miljön är nära noll och deras påverkan på ekosystemen försumbar.
- All fisk i Sveriges hav, sjöar och vattendrag är tjänlig som människoföda med avseende på innehållet av naturfrämmande ämnen.

Regeringen anser att ett tillägg bör göras i preciseringen avseende halterna av naturfrämmande ämnen i miljön. Dessa halter bör vara nära noll samtidigt som ämnens påverkan på ekosystemen bör vara försumbar. Regeringen anser vidare att miljökvalitetsmålet bör innebära att all fisk i

Sveriges hav, sjöar och vattendrag bör vara tjänlig som människoföda. Bakgrunden är att flera fiskarter från insjöar, Östersjön och Bottenhavet i dag innehåller så höga halter av miljögifter att det är förknippat med hälsorisker att äta dem. Detta har i sin tur inneburit att kostråd har utarbetats för dessa fiskarter. Kostråden rekommenderar att känsliga grupper som kvinnor i barnafödande ålder och flickor begränsar sin konsumtion.

Trots att halterna av miljögifter i födan minskat får fortfarande var tionde svensk i sig mer dioxiner och PCB än vad som anses godtagbart. De aktuella miljögifterna kommer främst från källor i Nord- och Östeuropa, däribland förbränningsanläggningar och bränder i deponier. De finns också lagrade i bl.a. deponier, förorenad jord och sediment. Det är därför enligt regeringens uppfattning viktigt att initiera åtgärder både nationellt och utanför Sveriges gränser. Åtgärderna behöver också breddas till att omfatta fler av de mest hälso- och miljöfarliga ämnena.

Enligt regeringens bedömning ligger de nya preciseringarna i linje med den samlade inriktningen av miljö kvalitetsmålet och vad som eftersträvas i flera av delmålen och de redovisade åtgärderna. De bidrar också till att konkretisera innebörden av miljö kvalitetsmålet för icke-expert och allmänhet. Tidsperspektivet för preciseringarna är detsamma som för miljö kvalitetsmålet, dvs. en generation.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) bör preciseringen av miljö målet Giftfri miljö formuleras om. Formuleringen halterna av naturfrämmande ämnen i miljön är nära noll bör avstyrkas. Frågan är när man kan säga att miljö påverkan är försumbar, och kunskapen på området är dessutom ofullständig (yrkande 32).

Motion 2004/05: MJ508 (fp) tar upp frågan om uppfyllande av miljö målet Giftfri miljö. EU:s kemikalielagstiftning Reach framhålls som ett nödvändigt instrument som emellertid behöver skärpas ytterligare för att bli tillräckligt effektivt. I motionen läggs ett antal förslag om skärpning av Reach fram, bl.a. skall konsumenterna få information om innehållet i olika produkter, och regeringen bör fortsätta att kritisera användningen av parakvat och liknande hälsofarliga bekämpningsmedel. Hormonpreparat som kommer ut i våra vattendrag framhålls som ett stort problem (yrkande 32). Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) bör Sverige pröva möjligheterna att gå före EU och andra länder med att genomföra en restriktiv kemikaliepolitik, vilket är viktigt också i ett globalt perspektiv. Sverige bör i större utsträckning spela en aktiv roll för att fasa ut farliga ämnen i enlighet med försiktighetsprincipen, och det måste klart framstå som en ambition inför nästa utvärdering att ta fram åtgärder där Sverige kan gå före (yrkande 40). Förändringar i förslaget till ny kemikaliepolitik inom EU föreslås i motion 2004/05: MJ369 (fp). Bland annat måste tydligare skrivningar om vikten av försiktighets- och substitutionsprinciperna arbetas in i förslaget, liksom tidsramar för när tillståndsprövning av de farligaste

kemikalierna skall genomföras. Strategier och åtgärder måste tas fram för att minska spridningen av farliga kemiska ämnen samt en snabbare utfasning av kemikalier som är farliga för miljön och människors hälsa (yrkande 32). Även i motion 2004/05:MJ507 (c) betonas vissa grundläggande principer i Reach som Sverige bör driva inom EU. Det är viktigt att Sverige är aktivt i arbetet med att skärpa förslaget. Kemikalieinspektionen bör ges i uppdrag att intensifiera arbetet med Reach, och ekonomiska medel för detta bör tillföras myndigheten. All användning av särskilt farliga ämnen som inte har godkänts bör uttryckligen förbjudas, och det skall vara industrins ansvar att bedöma och hantera riskerna med kemikalier. Slutligen måste sanktionssystemet förbättras (yrkande 14). Frågan om regler vid tillverkning av ett nytt kemiskt ämne tas upp i motion 2004/05: MJ435 (mp). Försiktighet och framförhållning bör gälla vid framtagning av nya kemiska ämnen, och ett kemiskt ämne skall få tillverkas endast om det är nödvändigt för samhället och om tillverkaren kan bevisa att ämnet är ofarligt (yrkande 2). Eftersom regler för kontrollen av riskutvärderingarnas objektivitet saknas i förslaget till Reach krävs i motion 2003/04: MJ236 (v) att regeringen verkar för införande av kvalitetskrav på riskutvärderingarna (yrkande 1).

Enligt motion 2003/04:N225 (fp) bör EU:s kemikaliemyndighet lokaliseras till Skåne (yrkande 6).

I motion 2004/05:K431 (fp) ställs krav på åtgärder för en bättre och mer effektiv politik för miljön och livsmedelssäkerheten. EU måste driva på i arbetet för varor som inte är miljöfarliga. Detta gäller inte minst regler och förbud i fråga om miljöfarliga ämnen, t.ex. kadmium, kvicksilver och vissa flamskyddsmedel. Det är enligt motionärerna av största vikt att Reach snarast genomförs och att den svenska regeringen verkar kraftfullt i denna riktning (yrkande 16 delvis).

Enligt motion 2004/05:MJ224 (v) bör en handlingsplan upprättas som garanterar kvinnor rätten till giftfri graviditet och amning (yrkande 2).

I motion 2004/05:MJ369 (fp) påtalas behovet av nya metoder för testning av kemikalier, bl.a. metoder som är relevanta för att studera kemikaliers miljötoxiska effekter. Ekosystemtoxikologi framhålls som ett viktigt område att utveckla (yrkande 35).

I motion 2004/05:MJ371 (mp, fp) föreslås att Sverige driver ett pilotfall för att klargöra om EU:s miljögaranti innebär att substitutionsprincipen kan tillämpas på hela Östersjöns tillrinningsområde (yrkande 22). Östersjöländernas kemikaliepolitik bör samordnas inom ramen för det gemensamma förvaltningsorganet. I det fall utsläppskvoter införs för vissa ämnen måste t.ex. kvoterna beräknas på ett sådant sätt att de samlade effekterna för Östersjön är hållbara (yrkande 23).

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen bör all fisk i Sveriges hav, sjöar och vattendrag vara tjänlig som människoföda. Fortfarande får emellertid var tionde svensk i sig mer dioxiner och PCB än vad som anses godtagbart. De aktuella miljögifterna kommer främst från källor i Nord- och Östeuropa, däribland förbränningsanläggningar och bränder i deponier. De finns också lagrade i bl.a. deponier, förorenad jord och sediment. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att det är viktigt att initiera åtgärder både nationellt och internationellt. Åtgärderna behöver också breddas till att omfatta flera av de mest hälso- och miljöfarliga ämnena. Som regeringen anför ligger de nya preciseringarna i linje med den samlade inriktningen av miljökvalitetsmålet och vad som eftersträvas i flera av delmålen och de redovisade åtgärderna. De bidrar också till att konkretisera innebörden av miljökvalitetsmålet för icke-experter och allmänhet. Utskottet delar även regeringens uppfattning att tidsperspektivet för preciseringarna bör vara detsamma som för miljökvalitetsmålet, dvs. en generation. Sammanfattningsvis innebär det anförda att utskottet gör samma bedömning som regeringen om ändrad precisering av miljökvalitetsmålet. Därmed avstyrker utskottet motion 2004/05: MJU38 (mp, -) yrkande 32.

Vidare bör kommissionens förslag till ny europeisk kemikalielagstiftning (Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals, Reach) uppmärksammas i detta sammanhang. Syftet med Reach är att öka kunskapen om och kontrollen av de kemikalier som används. Som anförs i propositionen är arbetet med Reach den enskilda process som har störst betydelse för att miljökvalitetsmålet Giftfri miljö skall kunna nås. Sammanfattningsvis kan sägas att den nya lagstiftningen lägger ett tydligt ansvar på industrin att bedöma och hantera risker med kemikalier. Samtidigt bör uppmärksammas att det finns brister i det nu föreliggande förslaget vad avser informationskraven för kemikalier som tillverkas/importeras i låga volymer (under 10 ton), tillståndssystemets utformning speciellt med avseende på substitution, informationssystem för kemikalier i varor samt användarvänligheten. Enligt vad utskottet har inhämtat vid information från regeringen är de viktigaste utgångspunkterna för ett svenskt ställningstagande till Reach att lagstiftningen ligger i linje med och bidrar till uppfyllandet av miljömålen för kemikalieområdet, som har fastslagits av riksdagen, och stämmer överens med tidigare fastslagna svenska prioriteringar samt med miljöbalkens regler. Vidare är det av stor betydelse att lagstiftningen är lämpligt utformad, praktiskt genomförbar och innebär rimliga krav på dem som skall tillämpa den, dvs. i första hand tillverkare/importörer av kemikalier, s.k. nedströmsanvändare av kemikalier och de ansvariga myndigheterna. Målet i EU:s hållbarhetsstrategi måste uppnås, dvs. garanti för att kemikalier inom en generation endast tillverkas och används på ett sådant sätt att de inte leder till några väsentliga negativa effekter på människa och miljö och att grundläggande principer som försiktighets- och substitutionsprincipen ges en mer framträdande roll i Reach.

De krav som ställs på nya och gamla ämnen måste utformas på ett sätt som främjar innovation hos företagen så att nya ämnen med bättre miljöprestanda kan substituera ämnen med sämre miljöprestanda till rimliga kostnader. Utskottet ansluter sig till regeringens synpunkter.

Det brittiska ordförandeskapet presenterade i september 2005 ett kompromissförslag gällande hela Reach. Vid information i utskottet har regeringen framfört sin uppfattning att kompromissförslaget generellt sett är bra och fokuserar på de viktigaste frågorna. Utskottet delar denna uppfattning och anser att det bör vara möjligt att utifrån detta förslag komma fram till en överenskommelse om Reach. Om delmålen 1–4 skall kunna nås behövs emellertid betydande insatser under förhandlingarna i syfte att utveckla och förstärka förslaget. I parlamentet har såväl miljöutskottet som utskottet för inre marknad och industri lagt fram sina rapporter, och parlamentet förväntas rösta i plenum den 17 november 2005. I slutet av november kommer Reach att behandlas i konkurrenskraftsrådet. Fortsatta förhandlingar förväntas pågå en bit in på år 2006, och eventuell lagstiftning beräknas kunna träda i kraft tidigast år 2007. Därefter torde uppföljande arbete med tekniska vägledningsdokument m.m. pågå under flera år.

EG:s regler för kemiska ämnen i växtskyddsmedel, biocider, läkemedel och kosmetika påverkas inte direkt av Reach, men Reachregelverket kan bidra till att säkerställa en hög skyddsnivå för dessa produktgrupper. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att generellt verka för att åstadkomma en hög skyddsnivå. Skyddsnivån för växtskyddsmedel och biocider bör enligt regeringens bedömning vara minst lika hög som den som gäller för övriga kemikalier inom Reach. Regeringen avser vidare att ta ställning till åtgärder för att uppnå en hög skyddsnivå gällande läkemedel och kosmetika. Högt prioriterade områden för att uppnå detta är den kommande revideringen av växtskyddsmedelsdirektivet (91/414/EEG), förhandlingen om ett kommande förslag till tematisk strategi för hållbar användning av växtskyddsmedel, liksom pågående omregistrerings- och godkännandeprocedurer för växtskyddsmedel respektive biocider. I likhet med regeringen anser utskottet att samma skyddsnivå som för allmänkemikalier även bör tillämpas för förekomst av läkemedelssubstanser och deras nedbrytningsprodukter i den yttre miljön. Insikten ökar om att utsläppen av läkemedelsrester, främst via avlopp och reningsverk, är ett hot mot miljön och människors hälsa. Det finns bl.a. indikationer på att de kan ha hormonstörande effekter. EG:s regler för olika varugrupper, t.ex. leksaker, elektronik och förpackningar, ändras inte heller genom Reach. Indirekt kan Reach ändå påverka varornas innehåll av farliga kemiska ämnen, bl.a. genom bättre riskbedömningar av de ämnen som ingår i varor och att tillståndsprövningen leder till restriktioner i användningen. Dessutom ställs krav på information till s.k. nedströmsanvändare. Som anförs i propositionen är ytterligare EU-processer nära förknippade med Giftfri miljö, den tematiska strategin för förebyggande och återvinning av avfall samt strategin och handlingsplanen för miljö och hälsa. Kommissionen lade i januari 2005

fram ett förslag till åtgärdsstrategi för kvicksilver, och regeringen prioriterar det fortsatta arbetet med strategin högt. Regeringen verkar i de pågående rådsförhandlingarna för att tillräckligt höga krav ställs på data/information om kemikalier inom Reach och även i den globala kemikaliestrategin för att kemikalierna skall kunna faro- och riskbedömas från miljö- och hälsosynpunkt. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att delta aktivt i arbetet med uppdatering av Reach, vilken är planerad inom fem till tio år, främst med syfte att utveckla testkraven utifrån ny vetenskaplig kunskap.

Arbetet med att utveckla underlaget för Reachförhandlingarna och regeringens ståndpunkter har fortgått bl.a. genom dialog med olika intressenter. Inom utskottet har upprättats en arbetsgrupp, kemikaliegruppen, med representanter för samtliga partier, som sedan våren 2003 regelbundet har inhämtat information från representanter för Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, Kemikalieinspektionen, Plast- och kemiföretagen, Sveriges Byggindustrier, Svenska Naturskyddsföreningen och Förbundet Djurens Rätt. Utskottet kan i dag konstatera att de ståndpunkter och förslag som regeringarna har fört fram under förhandlingarna i rådet ligger i linje med miljömålet Giftfri miljö. De innefattar bl.a. frågor om kunskap och information om kemiska ämnen i varor, tydligare ansvar för företagen enligt miljöbalkens krav, skärpta krav för s.k. lågvolykmkemikalier, utökad tillämpning av produktvalsprincipen, undvikande av dubbelreglering inom kemikalie- och avfallsområdet, förbättrad förståelse och praktisk tillämpning av Reach i syfte att underlätta för små och medelstora företag samt frågor av intresse för svensk basindustri om naturligt förekommande ämnen i skogsråvaror, malmer, metallkoncentrationer och legeringar. Kemikalieinspektionen redovisade i oktober 2004 ett förslag till system för information om varors innehåll av farliga kemikalier. Rapporten har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Av budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 20, framgår att rapporten kommer att ligga till grund för insatser nationellt och internationellt. Under våren 2005 har frågan lyfts fram i samband med Reacharbetet inom EU i syfte att initiera en debatt hos berörda parter om behovet av tydliga och praktiskt tillämpbara regler för kemiska ämnen i varor.

Sammanfattningsvis innebär det ovan anförda att utskottet finner syftet med motionerna 2003/04: MJ236 (v) yrkande 1, 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 40, 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 32, 2004/05: MJ435 (mp) yrkande 2, 2004/05: MJ507 (c) yrkande 14, 2004/05: MJ508 (fp) yrkande 32 och 2004/05: K431 (fp) yrkande 16 delvis i väsentliga delar tillgodosett. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionerna finner utskottet inte påkallad.

När det gäller motion 2003/04: N225 (fp) om lokalisering av EU:s kemikaliemyndighet till Skåne vill utskottet erinra om att, i samband med att Reach genomförs, en europeisk kemikaliemyndighet kommer att inrättas i Helsingfors. Därmed avstyrks motionens yrkande 6.

För att vårt land skall komma en bra bit på vägen mot att uppnå Giftfri miljö krävs, som utskottet anført ovan, att kommissionens förslag till ny kemikalielagstiftning, Reach, antas och genomförs. Det är vidare viktigt att den globala kemikaliestrategin utvecklas på ett sådant sätt att den bidrar till att uppnå miljö kvalitetsmålet och delmålen under Giftfri miljö, t.ex. när det gäller krav på kunskap om hälso- och miljöfarliga egenskaper i likhet med förslaget på krav om information om farliga ämnen i varor samt avvecklingen av särskilt farliga ämnen som diskuteras i samband med Reach. Som framgår av propositionen driver Sverige frågan om begränsning och utfasning av användningen av vissa kemikalier och kemiska produkter även i detta sammanhang. När det gäller miljörelaterad ohälsa vill utskottet erinra om att regeringen har givit Socialstyrelsen i uppdrag att regelbundet redovisa utvecklingen inom området. Med hänvisning härtill och till vad utskottet anført ovan om arbetet med Reach avstyrks motion 2004/05: MJ224 (v) yrkande 2 i den mån motionen i denna del inte kan anses tillgodosedd.

Av propositionen framgår att regeringen anser att forskning om kemikalier och miljötoxikologi behöver stärkas, bl.a. för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Utöver information och dagens lagstiftning framhålls forskning och utveckling, ekonomiska styrmedel samt effektivisering och samordning av styrmedel som exempel på områden där det bör undersökas vidare i vilken mån ytterligare åtgärder kan utvecklas inom strategin. Regeringen anser vidare att även forskningen om kemikalier och miljötoxikologi behöver stärkas. Detta behövs för att skador som kan uppstå på människor och miljö kan upptäckas på ett tidigt stadium, men också för att Sverige på ett trovärdigt sätt skall kunna driva kemikaliefrågorna i internationella förhandlingar. Regeringen framhåller också som viktigt att konsumenternas behov och beteende beaktas i denna typ av forskning. Utskottet delar regeringens uppfattning och finner mot den bakgrunden syftet med motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 35 tillgodosett. Motionsyrkandet bör inte medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet instämmer med regeringen att arbetet med FN:s globala kemikaliestrategi (SAICM) bör prioriteras högt och att FN:s miljöprogram Unep bör ha en central roll i arbetet. Som anføres i propositionen bör den globala strategin lägga grunden för ett globalt informationssystem för kemiska produkter och för farliga ämnen i varor. Därigenom kan tillgången till information även för produkter och varor som importerats till EU förbättras, vilket i sin tur ökar möjligheterna att ställa informationskrav inom Reach och i nationell lagstiftning. I likhet med regeringen anser utskottet att arbetet med SAICM bör samordnas med andra avtal på området som Stockholmskonventionen om persistenta organiska föroreningar (POP), Montrealprotokollet samt Rotterdam- och Baselkonventionerna. Arbetet med att föra upp ytterligare ämnen på Stockholmskonventionens lista över ämnen som omfattas av konventionen bör fortgå. Av propositionen framgår att Unep, bl.a. efter ett gemensamt nordiskt initiativ, har

inrättat ett program för kvicksilver och förbereder underlag om långsiktiga åtgärder. Som regeringen anför är det viktigt att regeringen fortsätter att agera i internationella forum för att få till stånd globala åtgärder gällande kvicksilver men även bly och kadmium. Det bör framhållas att WHO Europa också arbetar med frågor om miljö och hälsa som på flera sätt anknyter till ambitionerna i miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

I sammanhanget vill utskottet hänvisa till regeringens skrivelse 2004/05: 173 En nationell strategi för havsmiljön där regeringen uttalar sin avsikt att agera för att få till stånd dels en ambitiös och långtgående marin strategi i EU, dels tydligare styrning av arbetet inom ramen för Helsingforskonventionen (Helcom) och Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (Ospar). I sitt betänkande Havet – tid för en ny strategi (SOU 2003:72) förespråkar Havsmiljökommissionen att en ny regional förvaltning av Östersjön upprättas och att Helsingforskonventionen bör revideras i syfte att säkra ett hållbart nyttjande av havet. Av skrivelsen framgår att regeringen delar kommissionens uppfattning att Östersjösamarbetet behöver stärkas men gör bedömningen att det i dag saknas politiska förutsättningar för att åstadkomma enighet om en grundläggande revidering av konventionen som syftar till att göra Helcoms regler bindande på motsvarande sätt som EG:s direktiv eller förordningar är bindande. Regeringen anser dock att kommissionens kommande förslag om en europeisk marin strategi bör innehålla förslag om bindande regler. En ur svensk synvinkel viktig faktor är att alla länder runt såväl Östersjön, utom Ryssland, som Nordsjön är medlemmar i EU eller, i Norges fall, har EES-avtal med EU. Att stadfästa regler rörande havsmiljön i en rättsakt är därför enligt regeringen det bästa sättet att åstadkomma en effektiv efterlevnad i medlemsländerna. Utskottet delar denna uppfattning. Av skrivelsen framgår även att inom Helcom, liksom Ospar, pågår sedan en tid en översyn av konventionens roll i förhållande till EU. De regionala konventionerna kommer enligt regeringen att få en betydelsefull roll i genomförandet av den europeiska marina strategin. Helcom och Ospar kommer därför att behöva se över sitt arbete ytterligare i den delen och eventuellt också i ett senare skede revidera konventionerna. I skrivelsen redovisar regeringen bl.a. följande prioriterade strategiska områden för förstärkt samarbete med andra länder. Sverige bör även fortsättningsvis hålla en hög profil i arbetet med att begränsa utsläpp av näringsämnen som leder till övergödning och bör ta täten i arbetet med att åtgärda problemen i Östersjön genom att ta initiativ till ett fortsatt regionalt åtgärdsarbete runt Östersjön. Sverige bör vidare verka för att arbetet med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald i havet intensifieras, att kvalitetssjöfart främjas, att undermålig sjöfart undanröjs och att särskilt känsliga områden skyddas från fartygstrafikens påverkan, bl.a. inom ramen för klassningen av Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA). Slutligen bör Sverige genom förstärkt regionalt samarbete verka för att ytterligare kraftfulla åtgärder vidtas

för att förebygga och på sikt sänka koncentrationen av skadliga ämnen till en nivå där påverkan på havets ekosystem upphör eller är försumbar. Utskottet delar regeringens uppfattning.

Utskottet har inhämtat att regeringen i juni 2005 gav Kemikalieinspektionen i uppdrag att i samverkan med Naturvårdsverket ta fram en nationell plan för hur Sverige skall genomföra Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar. Enligt uppdraget skall myndigheterna bl.a. gå igenom den svenska lagstiftningen när det gäller de tolv kemikalier som förbjuds eller begränsas genom Stockholmskonventionen och sammanställa de åtgärder Sverige redan har genomfört eller arbetar med att genomföra för att minska eller eliminera utsläppen av de tolv ämnena. Vidare skall myndigheten föreslå prioriteringar av ytterligare åtgärder under konventionen och nya kandidatämnen till konventionen samt bedöma samhällsekonomiska merkostnader för ytterligare åtgärder. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 april 2006. Härutöver har utskottet inhämtat att miljöministern vid det nordiska miljöministermötet på Grönland i mitten av augusti inbjöd sina nordiska ministerkolleger till ett möte i Stockholm den 23 november 2005 för att tillsammans med miljöministrarna från övriga Östersjöländer diskutera Östersjöns allvarliga situation. Förutom de nordiska länderna bjuds miljöministrar från Ryssland, Estland, Lettland, Litauen, Tyskland och Polen till överläggningarna. Dessutom inbjuds EU:s ordförandeland Storbritannien samt representanter från EU-kommissionen och Helcom. Enligt regeringen tas det svenska initiativet mot bakgrund av den allvarliga miljösituationen i Östersjön och behovet av förstärkt samarbete. Utskottet välkomnar regeringens initiativ. Sammanfattningsvis innebär det anförda att utskottet finner syftet med motion 2004/05:MJ371 (mp, fp) yrkandena 22 och 23 i väsentliga delar tillgodosett utan någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Ändrat delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändrat delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen och avstyrker samtidigt två motionsyrkanden (m, fp, kd, c, mp, -) om avslag på regeringens förslag och om annan formulering av delmålet.

Jämför reservationerna 33 (m, fp, kd, c) och 34 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen har följande lydelse:

Senast år 2010 skall det finnas uppgifter om egenskaperna hos alla avsiktligt framställda eller utvunna kemiska ämnen som hanteras på marknaden. För ämnen som hanteras i högre volymer och för övriga ämnen som t.ex. efter inledande översiktliga tester bedöms som särskilt farliga skall uppgifter om egenskaperna finnas tillgängliga tidigare än år 2010. Samma krav på uppgifter skall då gälla för såväl nya som existerande ämnen. Senast år 2020 skall det även så långt möjligt finnas uppgifter om egenskaperna hos alla oavsiktligt framställda och utvunna kemiska ämnen.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 1 skall ha följande lydelse:

Senast år 2010 skall det finnas uppgifter om egenskaperna hos alla avsiktligt framställda eller utvunna kemiska ämnen som hanteras på marknaden. För ämnen som hanteras i högre volymer och för övriga ämnen som t.ex. efter inledande översiktliga tester bedöms som särskilt farliga skall uppgifter om egenskaperna finnas tillgängliga tidigare än år 2010. Samma krav på uppgifter skall då gälla för såväl nya som existerande ämnen.

Senast år 2020 skall det även finnas uppgifter om egenskaperna hos de mest betydande oavsiktligt bildade och utvunna kemiska ämnena.

Regeringen gör bedömningen att bl.a. följande åtgärder krävs för att uppnå delmål 1 om egenskaper hos kemiska ämnen:

- Regeringen verkar i de pågående rådsförhandlingarna för att tillräckligt höga krav ställs på data/information om kemikalier inom Reach och även i den globala kemikaliestrategin för att de skall kunna faro- och riskbedömas från miljö- och hälsosynpunkt.
- Regeringen avser att delta aktivt i arbetet med den uppdatering av Reach som är planerad inom fem till tio år, främst med syfte att utveckla testkraven utifrån ny vetenskaplig kunskap.
- Regeringen anser att forskningen om kemikalier och miljötoxikologi behöver stärkas, bl.a. för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.
- Regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter göra en systematisk genomgång av kunskapsläget gällande hälso- och miljörisker med oavsiktligt bildade och utvunna ämnen.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) bör delmål 1 ändras så att det överensstämmer med det slutgiltigt antagna Reach. Eftersom miljökvalitetsmålet Giftfri miljö är ett av de miljömål där det krävs starka internationella insatser är arbetet med den nya kemikalielagstiftningen inom EU, Reach, mycket viktigt (yrkande 10 delvis). Motionärerna i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) anser att den föreslagna revideringen av delmål 1 under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö bör avstyrkas. Den föreslagna ändringen att målet skall gälla endast de mest betydande oavsiktligt bildade och utvunna

kemiska ämnena är inte nödvändig. Detta kan enligt motionärerna snarare leda till förvirring om vad mest betydande innebär och vilka ämnen som är mest betydande (yrkande 36).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet anfört under föregående avsnitt är arbetet med den gemensamma kemikalielagstiftningen, Reach, den enskilda process som har störst betydelse för att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö skall kunna nås. Utskottet har också anslutit sig till regeringens uppfattning att de viktigaste utgångspunkterna för ett svenskt ställningstagande till Reach framför allt är att lagstiftningen ligger i linje med och bidrar till uppfyllandet av miljö målen för kemikalieområdet och stämmer överens med tidigare beslutade svenska prioriteringar samt med miljöbalkens regler. Mot den bakgrunden, och även i övrigt, finner utskottet regeringens förslag till ändrat delmål 2 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen väl utformat och ansluter sig också till regeringens bedömning av vilka åtgärder som krävs för att delmålet skall kunna uppnås. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 10 delvis och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 36.

Delmål 2 om information om farliga ämnen i varor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet gör samma bedömning som regeringen när det gäller lydelsen av delmål 2 om information om farliga ämnen i varor och avstyrker därmed två motionsyrkanden (m, fp, kd, c, mp, -) om revidering av delmålet. Med hänvisning till propositionen, till tidigare uttalanden av utskottet och till pågående och aviserade åtgärder på områdena avstyrker utskottet tre motionsyrkanden (c, mp) om varningstext för azofärgämnen samt om sanktioner, information och miljöklassificering när det gäller läkemedel.

Jämför reservationerna 35 (m, fp, kd, c), 36 (mp), 37 (mp) och 38 (mp).

Delmålet

Delmål 2 om information om farliga ämnen i varor har följande lydelse:

Senast år 2010 skall varor vara försedda med hälso- och miljöinformation om de farliga ämnen som ingår.

Propositionen

Regeringen anser att delmålet inte bör ändras men gör bedömningen att delmålet blir svårt att nå inom utsatt tid. Berörda myndigheter behöver öka insatserna i det pågående arbetet i syfte att nå en så hög grad av måluppfyllelse som möjligt.

Delmålet omfattar information om farliga ämnen i såväl kemiska produkter som andra typer av varor. Kunskapen om kemiska produkter kommer enligt regeringens bedömning att förbättras avsevärt genom Reach. När det gäller andra typer av varor anser regeringen att varken nuvarande EG-regler, Reach eller frivilliga system som miljövarudeklarationer ger en heltäckande och tillfredsställande information. Regeringen bedömer därför att det blir svårt att nå målet inom utsatt tid och att det krävs ytterligare kraftfulla åtgärder för att nå så hög grad av måluppfyllelse som möjligt.

Regeringen anser att det är viktigt att fortsätta att driva frågan om information om farliga ämnen i varor nationellt, i EU och internationellt, med utgångspunkt i Kemikalieinspektionens (KemI) förslag. Regeringens bedömning är att information alltid bör lämnas om ämnen med särskilt farliga egenskaper från miljö- och hälsosynpunkt. Det är också enligt regeringens uppfattning angeläget att det för alla ämnen som är klassificerade som farliga finns en rättighet att på begäran få information om de ingår i varan.

I övrigt bedömer regeringen att bl.a. följande åtgärder krävs för att uppnå delmål 2 om information om farliga ämnen i varor:

- KemI:s och övriga berörda myndigheters tillsyn över efterlevnaden av nuvarande EG-regler för produktinformation för kemiska produkter behöver förstärkas.
- Regeringen avser att inom den globala kemikaliestrategin under Unep driva frågan om ett globalt informationssystem för farliga ämnen i varor, förutom det om kemiska produkter.
- Regeringen avser att ta initiativ för att stimulera näringslivet att utveckla krav på information om farliga ämnen i varor inom ramen för miljövarudeklarationerna, som komplement till bindande regler.
- Regeringen avser att inom EU verka för att krav på information om miljöaspekter även omfattar och görs tillgänglig för läkemedels-, hygien- och kosmetikaprodukter.
- Regeringen avser att ta initiativ till att vidare utreda ett system för deklaration av kemiska ämnen i byggnadsmaterial.

Motionerna

I motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) anförs att starka internationella insatser krävs om delmål 2 skall vara möjligt att nå. Delmålet bör därför ändras så att det överensstämmer med det slutgiltigt antagna Reach (yrkande 10 delvis). Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) bör delmålet revideras så att även oavsiktligt tillsatta ämnen skall ingå, dvs. senast år 2010 skall varor vara försedda med hälso- och miljöinformation om de farliga

ämnen som ingår, avsiktligt eller oavsiktligt. Informationskravet skall gälla även oavsiktliga ämnen eftersom bevisbördan i dag är omvänd, dvs. det skall bevisas att de rena produkterna verkligen är rena (yrkande 37).

Enligt motion 2003/04: MJ279 (mp) bör varningstext finnas på lädervaror som innehåller azofärgämnen (yrkande 4).

En översyn av sanktionsmöjligheter och informationskrav för att förhindra dumpning av läkemedel efterlyses i motion 2004/05: MJ237 (c) yrkande 2. Enligt motion 2004/05: MJ261 (mp) bör ett nationellt system för miljöklassificering av läkemedel införas (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att delmålet inte bör ändras. Som regeringen anför blir emellertid delmålet svårt att nå inom utsatt tid. Det krävs därför ytterligare kraftfulla åtgärder, och berörda myndigheter behöver öka insatserna i det pågående arbetet i syfte att åstadkomma en så hög grad av målpuppfyllelse som möjligt.

Av propositionen framgår att Kemikalieinspektionen (KemI) hösten 2004 på regeringens uppdrag presenterade ett förslag till system för information om kemikalier i varor, rapporten Information om varors innehåll av farliga kemiska ämnen (dnr M2004/3322/Kk). Vidare har regeringen under Reachförhandlingarna lagt fram ett preliminärt förslag om förstärkning av varuinformationsreglerna. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att, med utgångspunkt i KemI:s förslag, fortsatt driva frågan om information om farliga ämnen i varor nationellt, i EU och internationellt. Av budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 20, framgår att KemI:s rapport bereds i Regeringskansliet och kommer att ligga till grund för vidare nationella och internationella insatser. Som regeringen anför bör information alltid lämnas om ämnen med särskilt farliga egenskaper från miljö- och hälsosynpunkt. Det gäller ämnen som är cancerframkallande, arvsmassepåverkande eller fortplantningsstörande samt sådana som är långlivade, bioackumulerande och toxiska respektive mycket långlivade och mycket bioackumulerande. För andra ämnen med vissa farliga egenskaper, t.ex. ämnen som framkallar hudallergi, bör information lämnas när de ingår i vissa produktgrupper. Prioriteringen av produktgrupper bör utgå från skyddet av känsliga användargrupper som barn och från förekomst av tillsatser som lätt avges. Slutligen anser utskottet det angeläget att det för alla ämnen som är klassificerade som farliga finns en rättighet att på begäran få information om de ingår i varan. Sådana regler bör i första hand drivas i Reachförhandlingarna. Parallellt kan frågan om att lämna information om ämnen med vissa farliga egenskaper aktualiseras i samband med EG:s produktdirektiv. Utskottet gör således samma bedömning som regeringen när det gäller delmål 2 och avstyrker på den grunden motionerna 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 10 delvis och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 37 om ändrat delmål.

Som anføres i propositionen bör krav på information om varors innehåll av kemiska ämnen utformas som regler. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige fortsatt bör verka för att ett EU-gemensamt system tas fram för utformning av hälso- och miljöinformation för varor som inte är kemiska produkter, bl.a. inom Reach. Som komplement till regler bör även utvecklingen av frivilliga informationssystem stimuleras. Med hänvisning härtill och till vad utskottet anfört ovan avstyrks motion 2003/04: MJ279 (mp) yrkande 4 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

EG:s regler för kemiska ämnen i växtskyddsmedel, biocider, läkemedel och kosmetika påverkas inte direkt av Reach, men Reachregelverket kan enligt utskottets mening bidra till att säkerställa en hög skyddsnivå för dessa produktgrupper. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att generellt verka för och ta ställning till åtgärder i syfte att uppnå en hög skyddsnivå för bl.a. läkemedel och kosmetika. Utskottet delar regeringens uppfattning att samma skyddsnivå som för allmänkemikalier även bör tillämpas för förekomst av läkemedelssubstanser och deras nedbrytningsprodukter i den yttre miljön. Det bör framhållas att insikten ökar om att utsläppen av läkemedelsrester, främst via avlopp och reningsverk, är ett hot mot miljön och människors hälsa, och det finns bl.a. indikationer på att de kan ha hormonstörande effekter. Av propositionen framgår även att regeringen avser att inom EU verka för att krav på information om miljöaspekter även omfattar och görs tillgänglig för läkemedels-, hygien- och kosmetikaprodukter. I sammanhanget vill utskottet erinra om socialutskottets uttalande våren 2004. Socialutskottet vidhöll då sin tidigare uttalade uppfattning att det är angeläget att kunskaperna om läkemedels miljöpåverkan ökar. Socialutskottet ansåg i likhet med regeringen (prop. 2001/02:63) att det mot bakgrund av det pågående miljömålsarbetet är väsentligt att se över hur miljöhänsyn kan vägas in som en naturlig del vid forskrivning, användning och prissättning av läkemedel liksom vid hantering av överblivna läkemedel. Socialutskottet såg därför mycket positivt på det breda uppdrag som Läkemedelsverket hade fått när det gäller läkemedels miljöpåverkan. Även Socialstyrelsens uppdrag att se över hur kassationen av läkemedel kan minskas nämndes i sammanhanget. Socialutskottet anförde vidare att den nya europeiska läkemedelslagstiftningen bl.a. kommer att innebära skärpta krav från miljösynpunkt. Vad särskilt gäller kvicksilver i läkemedel konstaterade socialutskottet att Läkemedelsverket och läkemedelsindustrin samarbetar i syfte att så långt det är möjligt undvika användningen av ämnet i vacciner och andra preparat, vilket är i linje med den av riksdagen godkända strategin för utfasning av särskilt farliga ämnen. Slutligen konstaterade socialutskottet att kvicksilver numera används i läkemedel enbart i mycket små mängder och endast där det är svårt att hitta andra alternativ (bet. 2003/04:SoU7). Hösten 2004 hade miljö- och jordbruksutskottet anledning att ansluta sig till socialutskottets synpunkter och erinrade om det regeringsuppdrag som Läkemedelsverket redovisade i juli

2004 om miljöpåverkan av läkemedel och förslag till åtgärder för att minska denna miljöpåverkan såväl nationellt som inom EU (bet. 2004/05: MJU3, rskr. 2004/05:41). I sin redovisning konstaterade verket att läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter kan utgöra en miljöfara men att påvisade skadeverkningar är mycket få. För att undvika framtida miljöskador ansåg verket att kunskapen om eventuell miljöpåverkan emellertid måste öka. I uppdraget ingick även att utreda möjligheten att införa miljöklassificering av läkemedel i Sverige. Läkemedelsverket föreslår i rapporten ett antal åtgärder för ökad baskunskap om läkemedels samt kosmetiska och hygieniska produkters påverkan på miljön. Vidare bör utifrån ökad baskunskap fler och förnyade miljöriskbedömningar göras av innehållsämnen i läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter. Åtgärder bör vidtas för ökad miljöhänsyn i den europeiska läkemedels- och kosmetikalagstiftningen, och av miljöhänsyn relevanta data om läkemedel bör sammanställas i en databas. Arbete bör inledas med utbildning och information för att stimulera miljötänkandet kring läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter. Läkemedelsflödena i samhället bör följas upp kontinuerligt, avfallshanteringen bör förbättras och kassationen av läkemedel minskas. Slutligen föreslog verket samarbete med branschen för kosmetiska och hygieniska produkter för att få en förbättrad rapportering av produkternas innehåll och kontinuerlig uppföljning av flöden. Av årets budgetproposition, utgiftsområde 20, framgår att rapporten har remissbehandlats och bereds i Regeringskansliet.

Utskottet vill i sammanhanget även hänvisa till ett frågesvar i kammaren av vård- och äldreomsorgsministern (2004/05:1799) där hon anförde att Apoteket AB genom sitt verksamhetsavtal med staten skall medverka till ett säkert och miljöanpassat system för läkemedelsdestruktion avseende allmänhetens läkemedelsavfall. De lokala apoteken tar emot kasserade läkemedel och ordnar säker transport av dem till förbränningen. Statsrådet anförde vidare att, för att minska miljöpåverkan av läkemedel, orsakerna till att läkemedel kasseras bör åtgärdas. Kasseringen av läkemedel har skilda orsaker. En anledning kan vara att förskrivare tvingas utfärda flera pappersrecept med samma ordination till samma patient därför att patienten inte hittar sina recept. Patienten kan då hämta ut läkemedel på båda recepten när det "gamla" receptet återfinns. Om ett recept överförs elektroniskt minskar risken att en patient får ut läkemedel på flera recept. Förskrivare har då möjlighet att kontakta apoteket, som kan makulera recept. I och med att användningen av s.k. e-recept har ökat dramatiskt, från 10 % av de utfärdade förstagångsrecepten i primärvården i januari 2002 till 48 % i maj 2005, bör det även påverka kassationen av läkemedel. Statsrådet erinrade också om att lagen (2005:258) om läkemedelsförteckning skulle träda i kraft den 1 juni 2005. Lagen ger Apoteket AB möjlighet att utföra automatiserad behandling av personuppgifter i ett särskilt register över köp av förskrivna läkemedel. Registret ger förskrivare och farmaceuter på apotek möjlighet att se vilka läkemedel som är förskrivna, dosering,

mängd och när preparatet hämtades ut. I och med att förskrivare får kännedom om vilka läkemedel patienten använder minskar risken för överförskrivning och därpå följande kassation. Statsrådet anförde vidare att läkemedel under de senaste åren alltmer har uppmärksammats som ett betydande miljöproblem. Läkemedel är avsedda att ha effekt på specifika mottagare och skall därför hanteras så att de inte når andra än dem som avses. Om läkemedel kastas i soporna eller avloppet finns det stor risk att de når grundvattnet, och för att människor skall återlämna gamla och oförbrukade läkemedel måste det finnas lättanvända system för läkemedelskassation. I dag finns det ca 900 apotek i Sverige som kan ta emot kasserade läkemedel. Att apoteksombuden inte tar emot kasserade läkemedel beror på att transportererna inte är organiserade så att en säker hantering kan garanteras. Detta är en fråga som statsrådet ansåg bör utredas vidare och hon uttalade sin avsikt att se till att frågan ses över ytterligare. Med det anförda anser utskottet syftet med motionerna 2004/05: MJ237 (c) yrkande 2 och 2004/05: MJ261 (mp) yrkande 1 i väsentliga delar tillgodosett. Motionerna i dessa delar bör inte medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Ändrat delmål 3 om utfasning av farliga ämnen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändrat delmål 3 om utfasning av farliga ämnen. Med hänvisning till propositionen, till utskottets tidigare ställningstaganden och till pågående och aviserade åtgärder på områdena avstyrker utskottet motionsyrkanden (s, kd, mp, -) om en strategi för utfasning av vissa cancerogena ämnen, forskning om läderhantering och dess samband med cancer, HA-oljor, återanvändning av mineraloljor, avvecklingsplan för vissa impregneringsmedel, producentansvar för tryckimpregnerade träprodukter, ökad användning av trämaterial vid nybyggnation, kretsloppsanpassad avfallshantering av produkter som innehåller CFC och HCFC, kemikalier i babyprodukter, förbud mot pentaklorfenoler och inkludering av deka-BDE-mätning av PBDE. På samma grund avstyrker utskottet motionsyrkanden (s, fp, kd c, mp) om förbud mot amalgam och kvicksilver, omhändertagande av kvicksilverhaltigt avfall, miljöavgifter på kadmium i EU, läkemedels miljöpåverkan, förbud mot vissa hudblekmedel, ersättande av nonylfenol samt effekter i naturen av hormoner och hormonliknande ämnen. Med hänvisning till en pågående utredning om bl.a. konsekvenserna av ett förbud mot bly i ammunition avstyrker utskottet slutligen 31 motionsyrkanden (s, m, fp, kd, c) om frågan.

Jämför reservationerna 39 (mp), 40 (mp), 41 (mp), 42 (fp, kd, mp), 43 (fp, kd, c), 44 (v), 45 (mp), 46 (mp), 47 (fp, mp), 48 (m, fp, kd, c), 49 (mp), 50 (mp), 51 (mp) och 52 (m, fp, kd, c).

Delmålet

Delmål 3 om utfasning av farliga ämnen har följande lydelse:

I fråga om utfasning av farliga ämnen skall följande gälla. Nyproducerade varor skall så långt det är möjligt vara fria från:

- cancerframkallande (cancerogena), arvsmassepåverkande (mutagen) och fortplantningsstörande (reprotoxiska) ämnen senast år 2007 om varorna är avsedda att användas på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet,
- nya organiska ämnen som är långlivade (persistenta) och bioackumulerande, så snart som möjligt, dock senast år 2005,
- övriga organiska ämnen som är mycket långlivade och mycket bioackumulerande senast år 2010,
- övriga organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande senast år 2015,

- kvicksilver senast år 2003 samt kadmium och bly senast år 2010. Dessa ämnen skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada.

Redan befintliga varor, som innehåller ämnen med ovanstående egenskaper eller kvicksilver, kadmium samt bly skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön.

Delmålet omfattar ämnen som människan framställt eller utvunnit från naturen. Delmålet omfattar även ämnen som ger upphov till ämnen med ovanstående egenskaper, inklusive dem som bildats oavsiktligt.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 3 skall ha följande lydelse:

I fråga om utfasning av farliga ämnen skall följande gälla. Nyproducerade varor skall så långt det är möjligt vara fria från:

- nya organiska ämnen som är långlivade (persistenta) och bioackumulerande, nya ämnen som är cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande samt kvicksilver så snart som möjligt, dock senast år 2007,
- övriga cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen samt sådana ämnen som är hormonstörande eller kraftigt allergiframkallande, senast år 2010 om varorna är avsedda att användas på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet,
- övriga organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande samt kadmium och bly, senast år 2010.

Dessa ämnen skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada.

Redan befintliga varor, som innehåller ämnen med ovanstående egenskaper eller kvicksilver, kadmium samt bly, skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön.

Spridning via luft och vatten till Sverige av ämnen som omfattas av delmålet skall minska fortlöpande.

Delmålet omfattar ämnen som människan framställt eller utvunnit från naturen. Delmålet omfattar även ämnen som ger upphov till ämnen med ovanstående egenskaper, inklusive dem som bildats oavsiktligt.

Enligt regeringens bedömning blir delmålet svårt att nå i sin helhet inom utsatt tid. Reach förbättrar förutsättningarna för att nå delmålet, men regeringen anser att ytterligare insatser krävs för att förstärka förslaget.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) bör en strategi omgående formuleras för utfasning av de cancerogena ämnen som härrör från petroleumbaserade produkter. För att en giftfri miljö skall kunna nås behöver användningen eller sammansättningen av petroleumbaserade bränslen ändras. Naturvårds-

verkets och Kemikalieinspektionens förslag om förändringar av användningen och sammansättningen av petroleumprodukter måste nu leda till konkreta åtgärder (yrkande 39).

I motion 2004/05: MJ498 (kd) krävs att regeringen lägger fram förslag om förbud mot försäljning av däck som innehåller HA-olja. Samtidigt bör Sverige driva frågan om ett förbud i EU (yrkande 23). Enligt motion 2004/05: MJ434 (mp) bör riksdagen begära att regeringen lägger fram förslag till en avvecklingsplan för miljöfarliga hydraul- och smörjoljor (yrkande 16). I motion 2003/04: MJ265 (kd) efterlyses förslag om hur insamlingen av använda mineraloljor skall öka till åtminstone 50 % (yrkande 1) och andelen återanvända mineraloljor till minst 50 % av den insamlade mängden (yrkande 2). I motionen föreslås också lagstiftning för sortering av insamlad mineralolja dels i oblandad, dels i blandad form (yrkande 3) samt för att häva kommunernas frivilliga monopol och släppa in privata intressen för insamling av mineraloljor och transport av dessa till raffinaderierna i Europa (yrkande 4).

En avvecklingsplan för giftiga, icke nedbrytbara impregneringsmedel begärs i motion 2004/05: MJ24 (s) yrkande 1. Planen bör ha ett slutår för när dessa medel skall vara utfasade, förslagsvis år 2010. Vikten av att införa producentansvar för tryckimpregnerade träprodukter betonas i motionens yrkande 2. Enligt motion 2004/05: MJ29 (s) bör trämaterial användas i större utsträckning vid nybyggnation och renovering av byggnader.

Ett flertal förslag som berör skadliga ämnen i babyprodukter läggs fram i motion 2003/04: MJ216 (mp). Sådana produkter skall inte innehålla ämnen som är skadliga för hälsan (yrkande 1) eller miljön (yrkande 2) eller är allergiframkallande (yrkande 3) eller cancerframkallande (yrkande 4). Bestämda kriterier bör tas fram för produkter som används till små barn (yrkande 5). Enligt motion 2004/05: MJ387 (mp) skall kemiskt sammansatta produkter som framställs för att användas av barn granskas och godkännas av en myndighet.

Ett nationellt totalförbud mot pentaklorfenoler begärs i motion 2003/04: MJ279 (mp) yrkande 5. Enligt motion 2004/05: MJ361 (mp) bör deka-BDE inkluderas i mätningen av det nu förbjudna PBDE (yrkande 5).

I motion 2004/05: MJ30 (kd, c) begärs att regeringen skyndsamt lägger fram förbud mot användning av amalgam (yrkande 1). Exporten av kvicksilver i form av amalgam måste stoppas (yrkande 2). Kvicksilverhaltigt avfall skall förvaras på ett tillfredsställande sätt, och olika skyddsåtgärder vidtas så att kvicksilver inte kan ta sig ut i våra vattendrag och förgifta miljön (yrkande 3). Enligt motion 2004/05: MJ498 (kd) bör regeringen lägga fram förslag till lagstiftning om förbud mot kvicksilver (yrkande 20).

I miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2000/01: MJU15 förutsatte utskottet att en undersökning av möjligheterna att förbjuda amalgam av miljöskäl skulle slutföras senast år 2003. Motionären i motion 2004/05: So615 (fp) begär att resultatet av undersökningen redovisas snarast (yrkande 1).

Nödvändigheten av höga miljöavgifter på kadmium i hela EU betonas i motion 2004/05:MJ369 (fp). I detta arbete bör Sverige vara pådrivande (yrkande 22).

I motion 2004/05:MJ261 (mp) påtalas behovet av ett tydligare myndighetsansvar för läkemedelsfrågor inom ramen för miljömålet Giftfri miljö (yrkande 4). Enligt motion 2004/05:MJ369 (fp) bör övervägas åtgärder alltifrån krav på biologiskt nedbrytbara läkemedel till kapacitet på reningsverken att omhänderta dessa ämnen (yrkande 34). Bättre information om omhändertagande av överblivna läkemedel efterlyses i motion 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 22.

Förbud mot hudblekmedel som innehåller hydrokinon och andra farliga ämnen krävs i motion 2004/05:MJ444 (s). I en upplysningskampanj bör konsumenterna varnas för nackdelarna med användandet av sådana hudblekmedel. Enligt motion 2003/04:MJ278 (mp) skall substitutionsprincipen användas för att snarast ersätta nonylfenol (yrkande 1). Effekterna på naturen, såsom djurens tillväxt och reproduktionsförmåga av hormoner och hormonliknande ämnen, uppmärksammas i motion 2004/05:MJ435 (mp) yrkande 1.

Bly i jaktammunition är föremål för sammanlagt 31 yrkanden. Upphävande av förbudet vid jakt med undantag av jakt på våtmarker krävs i motionerna 2003/04:MJ208 (c), 2003/04:MJ241 (m) yrkandena 1 och 2, 2003/04:MJ295 (m) yrkandena 1 och 2, 2003/04:MJ447 (kd) yrkande 13, 2004/05:MJ32 (kd) yrkande 1, 2004/05:MJ34 (c) yrkande 1, 2004/05:MJ299 (m), 2004/05:MJ330 (m, kd) yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ338 (m), 2004/05:MJ409 (kd) yrkande 1 och 2004/05:MJ477 (m). I motionerna 2003/04:MJ246 (s) och 2003/04:MJ342 (s) yrkas upphävande av förbudet med undantag av jakt i våtmarksområden och övningsskytte på skjutbana. I motionerna 2003/04:MJ360 (fp), 2004/05:MJ396 (fp) och 2004/05:MJ532 (s) begärs ändring av förbudet mot blyad jaktammunition.

Enligt motionerna 2003/04:MJ280 (c), 2004/05:MJ39 (m) yrkande 1 och 2004/05:MJ403 (s) bör regeringen avvakta med förbud mot bly i jaktammunition tills konsekvenserna av ett totalförbud står klara eller fullgoda alternativ finns. En utredning av konsekvenserna av ett förbud mot blyammunition vid jakt begärs i motionerna 2003/04:MJ430 (m), 2004/05:MJ32 (kd) yrkande 2, 2004/05:MJ34 (c) yrkande 2, 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 11, 2004/05:MJ345 (m), 2004/05:MJ401 (m) yrkande 1, 2004/05:MJ409 (kd) yrkande 2 och 2004/05:MJ481 (c). Enligt motion 2004/05:MJ401 (m) bör tidigare beslut om utfasning av ammunitionsbly inte genomföras i avvaktan på redovisningen från konsekvensutredningen (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis ansluter sig utskottet till regeringens förslag om ändrat delmål 3 om utfasning av farliga ämnen. Utskottet gör samma bedömning som regeringen om svårigheterna att inom utsatt tid nå delmålet i sin hel-

het. Reach förbättrar visserligen förutsättningarna att nå delmålet, men ytterligare insatser krävs. Spridningen av farliga ämnen sker både via varor och via luft och vatten. Problemet är gränsöverskridande och måste därför lösas genom samarbete inom EU och internationellt, och regeringens förslag är en anpassning till de nya kemikaliereglerna under Reach. Genom delmålets utformning blir det även tydligare att delmålet också omfattar sådana ämnen som vid omvandling ger upphov till ämnen med de egenskaper som anges i målet samt sådana som bildas oavsiktligt. I och med att de två första punktsatserna i det tidigare delmålet slås samman i förslaget anser utskottet i likhet med regeringen att det är rimligt att målåret sätts till år 2007. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att kraftfullt driva frågan om en strikt tidtabell för registrering och testning av de farligaste ämnena inom Reach och att i övrigt behålla en hög ambitionsnivå i både nationellt och internationellt kemikaliearbete. Utskottet delar regeringens uppfattning att det i nuläget saknas anledning att sänka denna ambitionsnivå men att en eventuell justering av årtalen i delmålen däremot kan behövas då beslut om Reach föreligger. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 39 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Frågan om HA-oljor behandlades av utskottet senast hösten 2004 (bet. 2004/05: MJU3, rskr. 2004/05:41). Utskottet hänvisade då bl.a. till att Sverige har drivit frågan om ett EU-förbud för användningen av farliga s.k. HA-oljor i bildäck, att Kemikalieinspektionen (Kemil) på regeringens uppdrag även har redovisat ett förslag till nationellt förbud mot användningen av HA-oljor i bildäck samt att regeringen avser att agera med nationella åtgärder om EU:s behandling drar ut på tiden. De förslag som regeringen lade fram resulterade i att ett förbud på EU-nivå antogs av rådet och parlamentet i juni 2005. Enligt vad utskottet inhämtat har Sverige i rådets arbete med ett EU-förbud bl.a. drivit igenom krav på en testmetod som kan fastställa om oljorna uppfyller kriterierna för att klassificeras som cancerframkallande. I juni 2005 anmälde Sverige frågan om ett nationellt förbud mot PFOS (perfluoroktansulfonsyra) och ämnen som kan brytas ned till PFOS till EU-kommissionen. Eftersom Sverige anser att PFOS bör fasas ut även på global nivå, nominerades därför samtidigt också PFOS som ett ämne som bör förbjudas enligt den globala miljökonventionen om långlivade organiska ämnen, Stockholmskonventionen. Förbudet gäller försäljning och yrkesmässig användning av PFOS. Ett undantag gäller dock försäljning och användning i hydrauloljor till flygplan. Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna 2004/05: MJ434 (mp) yrkande 16 och 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 23 i allt väsentligt tillgodosett utan någon vidare riksdagens åtgärd.

Sedan Sverige fälldes i EG-domstolen ändrades år 2002 förordningen (1992:1268) om spillolja. Enligt 6 a förordningen skall spillolja i första hand regenereras om det är möjligt med hänsyn till tekniska, ekonomiska och organisatoriska omständigheter. Enligt vad utskottet har inhämtat från

Naturvårdsverket ökar insamling och regenerering av spillolja och uppgick år 2003 till 7 %, vilket motsvarar 5 800 ton, och för år 2004 är omfattningen ca 10 000 ton. Verket gör bedömningen att tidsplan och prognos kommer att hållas, dvs. det bedöms som möjligt att insamling och regenerering år 2006 kommer att uppgå till 25 % och år 2010 till 50 %. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2003/04: MJ265 (kd) yrkandena 1–4 i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

Av propositionen framgår att regeringen avser att ta initiativ till att vidare utreda ett system för deklaration av kemiska ämnen i byggnadsmaterial och att OECD i sin granskning år 2004 av svensk miljöpolitik rekommenderar bl.a. ökade ansträngningar att begränsa hälsorisker som knys till kemiska ämnen bl.a. i produkter och byggnadsmaterial (rekommendation nr 34). Regeringen anser att möjligheten att gå före och införa nationella begränsningar av särskilt farliga ämnen bör utnyttjas när detta är motiverat från hälso- och miljösynpunkt i enlighet med försiktighets- och produktvalsprinciperna samt utifrån ett helhetsperspektiv. Denna möjlighet kan enligt regeringen användas i de fall dessa ämnen inte är reglerade eller inte förväntas regleras inom en snar framtid på EU-nivå. För att uppnå en ökad samsyn i arbete för giftfria och resurssnåla kretslopp anser regeringen att det är nödvändigt med kontinuerliga diskussioner och kontakter med berörda parter. På avfallsområdet har regeringen inrättat Rådet för avfallsfrågor under Naturvårdsverket med uppgift att bistå verket i dess genomförande av politiken. Dialogprojekten Bygga, bo och förvalta för framtiden samt Framtida handel med dagligvaror samt Träbyggnadsstrategin (Mer trä i byggandet, Ds 2004:1) är andra exempel på arbetet för att främja ökad samsyn och för att gemensamt hitta lösningar som kan bidra till hållbar utveckling. Regeringen anser att det finns goda möjligheter att vidga denna typ av samråd till andra områden och har bl.a. beslutat om att inrätta ett nationellt miljöteknikråd för samordning av insatser inom miljöteknik, miljödriven affärsutveckling och miljöteknikexport i Göteborg.

Utskottet delar regeringens uppfattning om behovet av att utveckla informationen om produkters miljöbelastning. Som regeringen anför bör i detta arbete de olika informationsverktyg som finns, exempelvis livscykelanalyser (LCA), miljömärkning och miljövarudeklarationer, kombineras och utvecklas så att arbetet med att kommunicera miljödata inte blir alltför kostnads- och tidskrävande för företagen. I den träbyggnadsstrategi som regeringen presenterade i januari 2004 framförs förslag om effektivare användning av verktyget LCA inom byggsektorn. Verktygen behöver också i vissa fall utvecklas till att omfatta fler faser i produktens livscykel och beakta fler former av miljöpåverkan. Livscykelanalyser kan i dag t.ex. inte hantera kemiska ämnen och naturresurser i tillfredsställande utsträckning. Det är också viktigt att informationen är anpassad efter mottagargruppens behov och förutsättningar samt att den görs tillgänglig och enkel. Av propositionen framgår att regeringen, mot bakgrund av detta, i november 2004 gav Naturvårdsverket i uppdrag att driva på arbetet med att utveckla

försörjningen av data, kunskap och information om produkters miljöbelastning längs hela livscykeln inom ramen för arbetet med en miljöorienterad produktpolitik. Arbetet skall ske både nationellt, inom EU och globalt. Uppdraget skall särskilt omfatta identifiering av brister avseende miljöinformation om produkter i dagens miljöinformationsverktyg, sammanställning av befintlig kunskap om drivkrafter och barriärer, förslag om åtgärder för ökad dataförsörjning, tillgängligheten och användningen av kunskap och information om produkters miljöbelastning samt identifiering av roller och ansvar, utveckling av Kemikalieutsläppsregistret med bl.a. organisationsnummer och fastighetsbeteckning som sökbegrepp samt att i dialog med den finansiella sektorn tydliggöra sektorns behov av miljödata och hur miljörelaterade data hos myndigheter kan nyttiggöras av sektorn. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2006. Som regeringen anför bidrar även framtagandet av miljöinformation om produkter till att uppnå främst miljö kvalitetsmålen och delmålen under Giftfri miljö och God bebyggd miljö. Utskottet vill även hänvisa till sina uttalanden hösten 2004 i samband med behandlingen av regeringens proposition 2002/03:117 Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp. Utskottet anslöt sig till regeringens bedömning att tillräcklig kapacitet för behandling och en fungerande marknad för återvinning endast kan skapas om detta efterfrågas av de avfallsalstrande företagen. Även om sorteringen och återvinningen av byggnads- och rivningsavfall har ökat sedan år 1995, ansåg utskottet i likhet med regeringen det nödvändigt att arbetet utvecklas och intensifieras. Utskottet instämde vidare i regeringens avsikt att tydliggöra avfallsinnehavarens ansvar även inom byggsektorn och framhöll det särskilt viktigt att den vägledning som Naturvårdsverket har åtagit sig att ge om verksamhetens avfallshantering anpassas till de särskilda förhållanden som gäller vid byggnader, ombyggnader, fastighetsunderhåll och rivningar (bet. 2003/04: MJU4, rskr. 2003/04:13).

I sammanhanget vill utskottet även hänvisa till bostadsutskottets yttrande över propositionen (2004/05:BoU3y). Bostadsutskottet inleder i den nu aktuella delen av sitt yttrande med att hänvisa till sin tidigare behandling av motionsförslag som syftar till ökad användning av trä (2004/05:BoU5). Bostadsutskottet redovisade då bl.a. att regeringen efter ett till kännagivande från riksdagen år 2002 om ett nationellt handlingsprogram för ökad träanvändning (bet. 2001/02:NU12) beslutade att tillsätta en förhandlare med uppdrag att ta fram underlag till en överenskommelse om en nationell strategi för att främja ökad användning av trä i byggandet. Förhandlaren redovisade i januari 2004 den ovan nämnda rapporten Mer trä i byggandet. I rapporten redovisas förslag till en strategi för ökat byggande i trä dels på kort, dels på medellång och lång sikt, inklusive förslag om olika åtaganden från näringslivet respektive staten. Bland åtgärderna i strategin på kort sikt finns ett förslag om att se till att tränäringen och svenska myndigheter, inom EU, verkar för harmonisering av byggregler med träinriktning i Norden och avdelar resurser till det europeiska standar-

diseringsarbetet samt att se till att svenska trähusfabrikanter låter CEMärka sina produkter. Regeringen har därefter den 21 oktober 2004 utsett en ordförande för en samordnarfunktion med uppdraget att verka för att åtgärdsföreslagen i träbyggnadsstrategin genomförs. I arbetet skall berörda företrädare för skogsnäringen, byggsektorn och myndigheter delta i enlighet med riktlinjerna i strategin. Ordföranden skall samverka med en bred krets av företrädare med intresse för byggfrågor och se till att åtgärderna i linje med strategin främjar utvecklingen inom byggsektorn. Resultatet av uppdraget skall rapporteras på årsbasis, och uppdraget skall avslutas med en redogörelse för vad som har uppnåtts senast den 31 december 2006. Bostadsutskottet konstaterar att syftet med motion 2004/05:MJ29 (s) därmed torde vara tillgodosett.

Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna 2004/05:MJ24 (s) yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:MJ29 (s) i väsentliga delar tillgodosett. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionerna finner utskottet inte påkallad.

KemI presenterade hösten 2004 på regeringens uppdrag ett förslag till system för information om kemikalier i varor, Information om varors innehåll av farliga kemiska ämnen (dnr M2004/3322/Kk). Rapporten har remitterats. Regeringen har också lagt fram ett preliminärt förslag till förstärkning av varuinformationsreglerna under Reachförhandlingarna. Som regeringen anför i propositionen är det viktigt att fortsätta att driva frågan om information om farliga ämnen i varor nationellt, i EU och internationellt och med utgångspunkt i KemI:s förslag. Information bör alltid lämnas om ämnen med särskilt farliga egenskaper från miljö- och hälsosynpunkt, dvs. ämnen som är cancerframkallande, arvsmassepåverkande eller fortplantningsstörande och ämnen som är långlivade, bioackumulerande och toxiska respektive mycket långlivade och mycket bioackumulerande. För andra ämnen med vissa farliga egenskaper, t.ex. ämnen som framkallar hudallergi, bör information lämnas när de ingår i vissa produktgrupper. Utskottet delar regeringens uppfattning att prioriteringen av produktgrupper bör utgå från skyddet av känsliga användargrupper som barn och från förekomst av tillsatser som lätt avges. I likhet med regeringen anser utskottet det angeläget att det för alla ämnen som är klassificerade som farliga finns en rättighet att på begäran få information om de ingår i varan. Regler som ger möjlighet att på begäran få information om varors innehåll av kemiska ämnen bör enligt regeringens uppfattning i första hand drivas i Reachförhandlingarna. Parallellt kan frågan om att lämna information om ämnen med vissa farliga egenskaper aktualiseras i samband med EG:s produktdirektiv. Till detta bör läggas att parlamentet i juli 2005 beslutade stödja rådets förslag om förbud mot sex olika ftalater i leksaker och barnartiklar. Tre ftalater förbjuds helt medan de övriga förbjuds i föremål som kan stoppas i munnen. Med det anförda finner utskottet syftet med motio-

nerna 2003/04: MJ216 (mp) yrkandena 1–5 och 2004/05: MJ387 (mp) i väsentliga delar tillgodosett utan någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

I propositionen Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige (prop.1997/98:145) gjorde regeringen bedömningen att biocidsubstansen pentaklorfenol bör förbjudas i textilier och gav KemI i uppdrag att föreslå hur ett förbud skulle kunna utformas. Sedan förslaget redovisades har problemet med farliga ämnen i textilier minskat genom bättre medvetenhet hos importörerna om problemet. Av den nu aktuella propositionen framgår att KemI därmed anser att ett förbud inte längre är motiverat, och regeringen delar den bedömningen. Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen och KemI och avstyrker motion 2003/04: MJ279 (mp) yrkande 5 i den mån motionen inte kan anses tillgodosedd.

Hösten 2004 anslöt sig utskottet till regeringens uppfattning att möjligheten att gå före och införa nationella begränsningar av särskilt farliga ämnen bör utnyttjas när detta är motiverat från hälso- och miljösynpunkt i enlighet med försiktighets- och produktvalsprinciperna samt utifrån ett helhetsperspektiv. Utskottet ansåg att denna möjlighet kan användas i de fall dessa ämnen inte är reglerade eller inte förväntas regleras inom en snar framtid på EU-nivå, t.ex. vissa bromerade flamskyddsmedel. Direktivet (2002/95/EG) om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter, RoHS-direktivet, antogs den 13 februari 2003. Direktivet förbjuder användning av kvicksilver, bly, kadmium samt de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE, med vissa undantag. Förslaget remitterades till genomförande i Sverige under våren 2004. I maj 2004 gav regeringen KemI i uppdrag att ta fram underlag för ett nationellt förbud mot det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE. Uppdraget utfördes i samverkan med berörda myndigheter, organisationer och andra intressenter. I uppdraget ingick bl.a. att göra en bedömning av om ytterligare förbud mot deka-BDE, utöver regleringen i RoHS-direktivet, kunde förväntas på EU-nivå och när dessa i så fall skulle träda i kraft. Dessutom gjordes en analys för att belysa vilka hälso- och miljövinster ett nationellt förbud skulle kunna ge och hur det skulle kunna påverka berörda företag. Slutredovisningen lämnades till regeringen den 30 november 2004. Utskottet delade regeringens uppfattning (skr. 2004/05:129 En svensk strategi för hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljömässig, bet. 2004/05: MJU3, rskr. 2004/05:41). Till detta kan läggas att Sverige till miljöministermötet i Luxemburg på midsommaraftonen år 2005 hade tagit initiativ till att på dagordningen föra upp bl.a. frågan om förbud av det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE i elektronik. Utskottet har erfärut att Sveriges miljöminister tillsammans med miljöministrarna från Belgien, Danmark, Finland, Norge och Portugal i juni 2005 i en skrivelse till övriga miljöministrar i EU och till miljökommissionären har tagit upp frågan om fortsatt förbud mot det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE i elektronik. Bakgrunden här till är att kommissionen tidigare i år föreslog att deka-BDE

skall få förekomma i elektriska och elektroniska produkter trots att det är förbjudet i dag. Sverige har starkt motsatt sig förslaget på grund av osäkerhet om de risker som deka-BDE innebär för miljö och hälsa. Av budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 20, framgår att regeringen anser det angeläget att med tillämpning av försiktighetsprincipen fasa ut de bromerade flamskyddsmedel som är bioackumulerande och persistenta, då risker för negativa effekter på miljö och hälsa kan föreligga. I sammanhanget vill utskottet erinra om det tillägg till förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter som beslutades av regeringen i april 2005. Genom tillägget genomförs direktiv (2002/95/EG) om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter (RoHS-direktivet). Av budgetpropositionen framgår vidare att kommissionen våren 2005 lämnade ett förslag om ett generellt undantag för det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE i RoHS-direktivet. Sverige agerar nu mot förslaget och därmed för ett förbud för deka-BDE i elektriska och elektroniska produkter. Vidare redovisade KemI i november 2004 ett regeringsuppdrag om att ta fram ett nationellt förbud mot det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE. En slutsats i rapporten är att det i enlighet med försiktighetsprincipen är motiverat att förhindra ytterligare tillförsel av deka-BDE till miljön och att ett förbud därför är motiverat. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet, som även bereder ett uppdrag till KemI att ta fram underlag för att fasa ut de bromerade flamskyddsmedlen HBCDD och TBPPA. Slutligen kan tilläggas att av den nu aktuella propositionen framgår att genomgången av biocidprodukter, dvs. bekämpningsmedel som används inom andra områden än jordbruket, nyligen har påbörjats under biociddirektivet (98/8/EG). Direktivet är utformat så att produktvalsprincipen kan tillämpas vid godkännande av biocider, bl.a. genom att respektive produktgrupp behandlas samlat. Nationellt har KemI sedan en längre tid arbetat med översyn av flera kategorier av biocider, t.ex. träskyddsmedel och båtbottenfärger, i syfte att minska riskerna med dessa ämnen. Som ett led i riskminskningsarbetet har också behörighetsutbildningar för professionella användare samt informationskampanjer till konsumenter genomförts. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att det är lämpligt att avvakta erfarenheterna från arbetet under direktivet och utifrån detta ta ställning till behovet av ytterligare åtgärder nationellt och inom EU. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2004/05: MJ361 (mp) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Som framgår av propositionen skall, i fråga om utfasning av farliga ämnen, bl.a. följande gälla. Nyproducerade varor skall så långt möjligt vara fria från nya organiska ämnen som är långlivade (persistenta) och bioackumulerande, nya ämnen som är cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande samt kvicksilver så snart som möjligt, dock senast år 2007. Genom förslaget inkluderas även utfasning av kvicksilver i den första punktsatsen med målåret 2007. Detta är enligt reger-

ingen motiverat då ca 95 % av kvicksilveranvändningen redan har fasats ut. KemI lämnade i juni 2004 ett förslag till förbud, rapport 2/04 (dnr M2004/2089/Kk), av återstående användning av kvicksilver till regeringen, och frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att kraftfullt driva frågan om en strikt tidtabell för registrering och testning av de farligaste ämnena inom Reach och att i övrigt behålla en hög ambitionsnivå i både nationellt och internationellt kemikaliearbete. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det i nuläget saknas anledning att sänka denna ambitionsnivå. Som regeringen anför kan en eventuell justering av årtalen i delmålen däremot behövas när Reach har beslutats. Av propositionen framgår att ytterligare EU-processer är nära förknippade med Giftfri miljö, den tematiska strategin för förebyggande och återvinning av avfall samt strategin och handlingsplanen för miljö och hälsa. Kommissionen lade i januari 2005 fram ett förslag till åtgärdsstrategi för kvicksilver och av propositionen framgår vidare att regeringen prioriterar det fortsatta arbetet med strategin högt. Unep har bl.a. efter ett gemensamt nordiskt initiativ inrättat ett program för kvicksilver och förbereder underlag om långsiktiga åtgärder. I likhet med regeringen vill utskottet framhålla vikten av fortsatt agerande i internationella forum för att få till stånd globala åtgärder för kvicksilver men även för bly och kadmium. I propositionen uttalar regeringen även sin avsikt att verka för att en slagkraftig åtgärdsstrategi för kvicksilver införs inom EU och för en global strategi och åtgärder avseende kvicksilver inom ramen för Unep. Även inom WHO Europa bedrivs arbete med miljö och hälsa som på flera sätt anknyter till ambitionerna i Giftfri miljö. Utskottet vill även erinra om att EU:s miljöministrar i juni 2005 enades om en kvicksilverstrategi för EU. Strategin innebär förbud mot användning av kvicksilver i varor och produkter. Dessutom införs år 2011 exportförbud av kvicksilver från EU. Strategin omfattar 20 åtgärder för att minska utsläpp, användning, tillförsel och efterfrågan av kvicksilver inom EU och globalt. I strategin betonas också vikten av deltagande i det globala arbetet. Det andra partsmötet under Rotterdamkonventionen om farliga kemikalier i internationell handel genomfördes i september 2005. Inför mötet arbetade Sverige aktivt för ett beslut om ett tillägg av ytterligare ett tjugotal ämnen till konventionen. Det bör tilläggas att regeringen den 7 juli 2005 beslutade tillsätta en särskild utredare som skall stödja och samordna arbetet med att ta fram metoder för att slutförvara kvicksilverhaltigt avfall i djupt bergförvar. Utredaren skall bidra till att de s.k. avfallsägarna på ett effektivt sätt genomför slutförvar av kvicksilverhaltigt avfall i djupt bergförvar. Den särskilda utredaren skall även samordna arbetet med att ta fram förslag till finansiering och lokalisering av ett förvar. En första redovisning skall lämnas den 31 maj 2006, och uppdraget skall slutredovisas senast den 31 december 2007 (dir. 2005:83). Det anförda innebär att motionerna 2004/05: MJ30 (kd, c) yrkandena 1–3, 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 20 och 2004/05: So615 (fp) yrkande 1 inte bör medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Enligt regeringens förslag till delmål 3 skall nyproducerade varor så långt möjligt och senast år 2010 vara fria från vissa farliga organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande samt kadmium och bly. Dessa ämnen skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada. Redan befintliga varor, som innehåller ämnen med ovanstående egenskaper eller kvicksilver, kadmium samt bly, skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön. Vidare skall spridning via luft och vatten till Sverige av ämnen som omfattas av delmålet minska fortlöpande. Delmålet omfattar ämnen som människan framställt eller utvunnit från naturen och ämnen som ger upphov till ämnen med ovanstående egenskaper, inklusive dem som bildats oavsiktligt.

Spridningen av farliga ämnen sker både via varor och via luft och vatten. Problemet är gränsöverskridande och måste därför lösas genom samarbete inom EU och internationellt. Som regeringen anför är förslaget till delmål 3 en anpassning till de nya kemikaliereglerna under Reach. Förslaget tydliggör även att delmålet också omfattar sådana ämnen som vid omvandling ger upphov till ämnen med de egenskaper som anges i målet samt sådana som bildas oavsiktligt. I och med att de två första punktsatserna i det tidigare delmålet slås samman i förslaget anser utskottet i likhet med regeringen det rimligt att målåret sätts till år 2007. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att kraftfullt driva frågan om en strikt tidtabell för registrering och testning av de farligaste ämnena inom Reach och att i övrigt behålla en hög ambitionsnivå i både nationellt och internationellt kemikaliarbete. Utskottet delar regeringens uppfattning att det i nuläget inte finns anledning att sänka denna ambitionsnivå. Som regeringen anför kan däremot en eventuell justering av årtalen i delmålen behövas när Reach har beslutats. Det anförda innebär att syftet med motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 22 får anses tillgodosett utan någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Som utskottet anför ovan under avsnittet om delmål 2 till miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö bör samma skyddsnivå som för allmänkemikalier tillämpas även på förekomst av läkemedelssubstanser och deras nedbrytningsprodukter i den yttre miljön. Insikten ökar om att utsläppen av läkemedelsrester, främst via avlopp och reningsverk, är ett hot mot miljön och människors hälsa, och det finns bl.a. indikationer på att de kan ha hormonstörande effekter. Utskottet redogjorde där utförligt för Läkemedelsverkets redovisning om miljöpåverkan av läkemedel där verket bl.a. föreslår ett antal åtgärder för ökad baskunskap om läkemedelsprodukter samt kosmetiska och hygieniska produkters påverkan på miljön. I uppdraget ingick även att utreda dessa produkters påverkan på miljön. Rapporten har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Av regeringens skrivelse 2004/05:173 En nationell strategi för havsmiljön framgår att regeringen har för avsikt att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utreda hur de kommunala reningsverkens förmåga att ta hand om de läkemedelsrester och andra

skadliga ämnen som når reningsverken kan förbättras. I skrivelsen anför regeringen att reningsverken har teknik för att ta omhand organiskt material och för att reducera fosfor och kväveföreningar men saknar teknik för att avskilja gifter från hushåll, från dagvatten och från anslutna industrier. Regeringen anser att Naturvårdsverket inom ramen för uppdraget bör belysa såväl kända gifters som andra skadliga ämnens ursprung, vad som händer med de kemiska ämnena i reningsverken, de skadliga ämnenas effekter på vattendragen och hur flödet av gifter från reningsverken kan reduceras. Resultatet av en sådan utredning kan enligt regeringen bidra med förslag till hur reningsverkens förmåga att ta hand om nya ämnen skall förbättras och tjänstgöra som underlag till informationskampanjer med syfte att förhindra att läkemedel spolats ut via avloppen samt att förhindra att konsumentprodukter med skadliga ämnen saluförs och används. Regeringen anser vidare att förutsättningar kan skapas för teknik- och kunskapsöverföring till andra länder. När det gäller arbetet på området inom EU uttalar regeringen i propositionen sin avsikt att inom EU verka för att krav på information om miljöaspekter även omfattar och görs tillgänglig för läkemedels-, hygien- och kosmetikaprodukter. Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna 2004/05: MJ261 (mp) yrkande 4, 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 34, 2004/05: MJ444 (s) och 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 22 i allt väsentligt tillgodosett. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionerna finner utskottet inte påkallad.

Av regeringens förslag till delmål 3 framgår bl.a. att nyproducerade varor så långt möjligt skall vara fria även från cancerframkallande, arvs-massepåverkande och fortplantningsstörande ämnen samt sådana ämnen som är hormonstörande eller kraftigt allergiframkallande senast år 2010 om varorna är avsedda att användas på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet. De skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kommer till skada. Redan befintliga varor skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön, och spridning via luft och vatten till Sverige av ämnen som omfattas av delmålet skall minska fortlöpande. Utskottet vill härutöver hänvisa till proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för giftfri miljö där regeringen anförde att delmålet bör kompletteras med ytterligare grupper av ämnen när tillräcklig kunskap finns. Det gäller hormonstörande, allergiframkallande och nervskadande ämnen, ämnen som är skadliga för immunsystemet m.fl. ämnen som innebär motsvarande grad av risk för människor. Kunskapen om vissa hormonstörande och allergiframkallande ämnen bedöms numera tillräcklig för att dessa skall kunna inkluderas i delmålet. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2003/04: MJ278 (mp) yrkande 1 och 2004/05: MJ435 (mp) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Redan vid behandlingen av proposition 1997/98:145 Svenska miljömål beslutade riksdagen att användningen av blyhagel för all jakt och i stort sett allt skytte skall förbjudas. Utskottet anförde då att förbudet bör kunna

tillämpas med en viss omställningstid, och att förbudet i avvaktan på utvecklingen av fullgoda alternativ skall förenas med möjlighet till dispens för all icke våtmarksanknuten jakt, eftersök, fällfångst samt inskjutning av kulvapen. Vidare anförde utskottet att, när det gäller vissa sportskyttegrenar, regeringen avser att införa förbud mot blyhagel med dispensmöjligheter (bet. 1998/99: MJU6, rskr. 183). Regeringens förslag till ändrat delmål 3 om utfasning av farliga ämnen innebär bl.a. att nyproducerade varor så långt det är möjligt skall vara fria från bl.a. bly senast år 2010. Redan befintliga varor som innehåller bl.a. bly skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön. Som regeringen anförde i proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för giftfri miljö bör, med tanke på handel och gränsöverskridande luftföroreningar, kvicksilver, kadmium och bly avvecklas inom hela EU. Bly bör fasas ut genom en kombination av förbud och frivilliga åtgärder. Den största spridningen av bly till miljön sker genom användning av blyammunition och blysänken. I propositionen anfördes vidare att regeringen avsåg att anmäla ett förbud för dessa användningsområden. Utskottet delade denna uppfattning (bet. 2003/04: MJU4, rskr. 2003/04:13).

Möjligheten att genomföra förbudet mot bly i ammunition har ifrågasatts bl.a. på grund av brist på godtagbara alternativ, otillräckliga miljömässiga skäl, ökad skadeskjutning, problem för skogsindustrin och säkerhetsrisker vid jakt och skytte. Mot den bakgrunden uppdrog regeringen den 30 juni 2005 till Naturvårdsverket att i samarbete med KemI utreda konsekvenserna av de kommande förbuden mot ammunition som innehåller bly vid jakt och målskytte. I uppdraget ingår även att utreda användning av bly i varor och produkter och lämna förslag till de regleringar som är mest angelägna för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö med avseende på användning av bly i varor och produkter. Uppdraget skall genomföras efter samråd med andra berörda centrala myndigheter, näringslivet och övriga berörda organisatorer och aktörer. En delredovisning avseende bly i ammunition skall lämnas senast den 31 oktober 2006, och uppdraget skall slutredovisas senast den 31 mars 2007. Därmed skjuts förbudet mot jakt med blyhagel, som skulle träda i kraft den 1 januari 2006, fram till den 1 januari 2008, vilket innebär att förbudet mot blyhagel träder i kraft samtidigt som förbudet mot bly i kulammunition. Däremot införs förbud mot blyhagel vid jakt över öppet vatten den 1 januari 2006. När regeringsuppdraget har fullföljts kommer konsekvenserna av de kommande förbuden att ha fått sin belysning liksom miljöpåverkan från bly på kort och lång sikt. Med hänvisning härtill och till vad utskottet anförde i övrigt bör motionerna 2003/04: MJ208 (c), 2003/04: MJ241 (m) yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ246 (s), 2003/04: MJ280 (c), 2003/04: MJ295 (m) yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ342 (s), 2003/04: MJ360 (fp), 2003/04: MJ430 (m), 2003/04: MJ447 (kd) yrkande 13, 2004/05: MJ32 (kd) yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ34 (c) yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 11, 2004/05: MJ39 (m) yrkande 1, 2004/05: MJ299 (m), 2004/05: MJ330 (m,

kd) yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ338 (m), 2004/05:MJ345 (m), 2004/05: MJ396 (fp), 2004/05:MJ401 (m) yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ403 (s), 2004/05:MJ409 (kd) yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ477 (m), 2004/05: MJ481 (c) och 2004/05:MJ532 (s) inte medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Delmål 4 om fortlöpande minskning av hälso- och miljörisker med kemiska ämnen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet gör samma bedömning som regeringen när det gäller lydelsen av delmål 4 om fortlöpande minskning av hälso- och miljörisker med kemiska ämnen. Med hänvisning till vad som anförs i propositionen avstyrker utskottet ett motionsyrkande (kd) om EU:s regelverk för bekämpningsmedel.

Jämför reservation 53 (fp, kd).

Delmålet

Delmål 4 om fortlöpande minskning av hälso- och miljörisker med kemiska ämnen har följande lydelse:

Hälso- och miljöriskerna vid framställning och användning av kemiska ämnen skall minska fortlöpande fram till år 2010 enligt indikatorer och nyckeltal som skall fastställas av berörda myndigheter. Under samma tid skall förekomsten och användningen av kemiska ämnen som försvårar återvinning av material minska. Delmålet avser ämnen som inte omfattas av delmål 3. Delmålet kan nås inom tidsramen om ytterligare åtgärder vidtas.

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör delmål 4 inte ändras, och regeringen anser att delmålet kan nås med ytterligare åtgärder. Den information som tas fram enligt registreringskraven i Reach ger förutsättningar för riskminskning i hela produktkedjan. Datakraven för ämnen som tillverkas eller importeras i volymer lägre än 10 ton anser regeringen dock otillräckliga i Reachförslaget och måste förstärkas för att delmålet skall kunna uppnås inom tidsgränsen.

Motionen

EU:s regelverk för bekämpningsmedel tas upp i motion 2004/05: MJ498 (kd). Det framhålls som angeläget att Sverige inför kommissionens förslag till revidering av bekämpningsmedelsdirektivet (91/414/EG) och förslag till tematisk strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel med kraft driver uppfattningen att substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen skall tillämpas. Tydliga kriterier måste formuleras för vilka

ämnen som inte blir tillåtna. Ämnen som är cancerogena, mutagena och reproduktionsstörande liksom ämnen som är persistenta, bioaccumulerbara och gentoxiska bör inte tillåtas inom EU (yrkande 24).

Utskottets ställningstagande

EG:s regler för kemiska ämnen i bl.a. växtskyddsmedel och biocider påverkas inte direkt av Reach, men regelverket kan enligt utskottets mening bidra till att säkerställa en hög skyddsnivå för dessa produktgrupper. Som regeringen anför i propositionen måste dock lagstiftningen inom EU skärpas för att godkännande av ytterligare substanser som står i konflikt med delmål 4 om fortlöpande minskning av hälso- och miljörisker med kemiska ämnen skall kunna undvikas. Utskottet delar regeringens uppfattning att skyddsnivån för växtskyddsmedel och biocider bör vara minst lika hög som den som gäller för övriga kemikalier inom Reach. Enligt regeringen högt prioriterade områden är härvidlag förestående revideringen av växtskyddsdirektivet (91/414/EEG), förhandlingen om ett kommande förslag till tematisk strategi för hållbar användning av växtskyddsmedel liksom pågående omregistrerings- och godkännandeprocedurer för växtskyddsmedel respektive biocider. Sverige inledde år 2004 en ogiltighetstalan i EG-domstolen mot godkännanden av ogräsmedlet parakvat. Av budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 20, framgår att Österrike, Danmark och Finland under år 2005 lämnade in inlagor till domstolen till stöd för Sveriges synpunkter. Kommissionen förväntas under hösten 2005 lägga fram förslag till revidering av växtskyddsdirektivet och till en tematisk strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel. Av budgetpropositionen framgår även att Sverige har bidragit med underlag under utarbetandet av förslaget. Registreringen av biocidprodukter under biociddirektivet (dir. 98/8/EG) påbörjades under hösten 2004 och kommer tillsammans med utvärdering och prövning av produkterna att innebära ett omfattande arbete för KemI och andra berörda myndigheter. Revideringen av växtskyddsmedelsdirektivet är tillsammans med åtgärder inom ramen för det nationella handlingsprogrammet för växtskyddsmedel enligt utskottets mening av avgörande betydelse för de svenska möjligheterna att minska riskerna vid användning av bekämpningsmedel både på nationell nivå och inom EU.

Bekämpningsmedel används även i skogsbruket, om än i mindre volymer än i jordbruket. Som regeringen anför bör även i skogsbruket den återstående användningen av bekämpningsmedel fortsätta att begränsas så att den blir långsiktigt hållbar. Berörda myndigheter bör därför fortsätta att verka för minskad användning av bekämpningsmedel i skogen och ökad tillämpning av alternativa metoder, och arbetet med att stimulera utvecklingen av sådana metoder bör fortsätta. Av propositionen framgår att genomgången av biocidprodukter, dvs. bekämpningsmedel som används inom andra områden än jordbruket, nyligen har påbörjats under biociddirektivet (98/8/EG). Direktivet är utformat så att produktvalsprincipen kan

tillämpas vid godkännande av biocider, bl.a. genom att respektive produktgrupp behandlas samlat. Nationellt har KemI sedan en längre tid arbetat med översyn av flera kategorier av biocider, t.ex. träskyddsmedel och båt-bottenfärger, i syfte att minska riskerna med dessa produkter. Som ett led i riskminskningsarbetet har också behörighetsutbildningar för professionella användare samt informationskampanjer till konsumenter genomförts. I likhet med regeringen anser utskottet det lämpligt att avvakta erfarenheterna från arbetet under direktivet och utifrån detta ta ställning till behovet av ytterligare åtgärder nationellt och inom EU. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 24 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Ändrat delmål 5 om riktvärden för miljökvalitet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändrad lydelse för delmål 5 om riktvärden för miljökvalitet.

Delmålet

Delmål 5 om riktvärden för miljökvalitet har följande lydelse:

För minst 100 utvalda kemiska ämnen, som inte omfattas av delmål 3, skall det senast år 2010 finnas riktvärden fastlagda av berörda myndigheter.

Riktvärdena skall ange vilka halter som får förekomma i miljön eller vilka halter som människor högst får utsättas (exponeras) för. Syftet är att riktvärdena på sikt skall fastställas som miljökvalitetsnormer.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 5 skall ha följande lydelse:

För minst 100 utvalda kemiska ämnen, som inte omfattas av delmål 3, skall det senast år 2010 finnas riktvärden fastlagda av berörda myndigheter.

Enligt regeringens bedömning kommer delmålet att nås inom utsatt tid.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmålet kan nås inom utsatt tid och tillstyrker regeringens förslag om ändrat delmål 5 om riktvärden för miljökvalitet.

Nya delmål 6 och 7 om efterbehandling av förorenade områden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om nya delmål 6 och 7 om efterbehandling av förorenade områden med den lydelse som föreslås i propositionen. Därmed avstyrker utskottet två motionsyrkanden (m, fp, kd, c) om avslag på regeringens förslag om uppdelning av delmål 6 och om ny lydelse av delmålet. Med hänvisning till tidigare uttalanden och till pågående åtgärder på området avstyrker utskottet ett motionsyrkande (c) om sanering av taggtråd och bilvrak.

Jämför reservation 54 (m, fp, kd, c).

Delmål 6

Delmål 6 om förorenade områden har följande lydelse:

Förorenade områden skall vara identifierade, och för minst 100 av de områden som är mest prioriterade med avseende på riskerna för människors hälsa och miljön skall arbetet med sanering och efterbehandling ha påbörjats senast år 2005. Minst 50 av de områden där arbete påbörjats skall dessutom vara åtgärdade.

Propositionen

Regeringen föreslår att nuvarande delmål 6 skall ersättas av delmålen 6 och 7 med följande lydelse:

Delmål 6: Samtliga förorenade områden som innebär akuta risker vid direkt-exponering och sådana förorenade områden som i dag, eller inom en nära framtid, hotar betydelsefulla vattentäkter eller värdefulla naturområden skall vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2010.

Delmål 7: Åtgärder skall under åren 2005–2010 ha genomförts vid så stor andel av de prioriterade förorenade områdena att miljöproblemet i sin helhet i huvudsak kan vara löst allra senast år 2050.

Regeringen gör bedömningen att nuvarande delmål 6 inte kommer att uppnås inom utsatt tid.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) bör förslaget att dela upp delmål 6 under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö i två delmål avslås. Det nuvarande delmål 6 har inte uppnåtts i sin helhet år 2005. Det är därför viktigt att identifiering och upprättande av åtgärdsplaner fortsätter i samma takt som tidigare (yrkande 12). Riksdagen bör vidare besluta att delmål 6 om efterbehandling av förorenade områden skall ha följande lydelse. En fortsatt kartering av förorenade områden måste ske fram till år 2015. Områ-

den som innebär akuta risker vid direkt exponering och sådana förorenade områden som i dag eller i en nära framtid hotar betydelsefulla vattentäkter eller naturområden skall vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2010. För övriga områden skall tidsplaner för utredning och åtgärder ha lagts fast senast år 2015. Dessa skall syfta till att säkerställa att miljöproblemet i sin helhet kan vara löst senast år 2050. För de områden som i dag har identifierats och anses prioriterade skall flertalet åtgärder genomföras under perioden 2005–2010 (yrkande 13).

I motion 2003/04: MJ206 (c) behandlas frågan om sanering av taggtråd och bilvrak. Taggtråden kan skada både djur och människor, och bilvraken förfular landskapet och utgör en fara för djurlivet.

Utskottets ställningstagande

Hittills gjorda erfarenheter har visat att efterbehandling av förorenade områden är komplicerad, tidskrävande och kostsam, och antalet förorenade områden är betydligt större än vad som tidigare har antagits. Som regeringen anför är det därför osäkert om det är möjligt att åtgärda alla områden som innebär mycket stor eller stor risk inom en generation.

Nuvarande delmål 6 har inte nåtts i sin helhet till år 2005. Regeringen gör bedömningen att identifieringen av förorenade områden har slutförts år 2005 i enlighet med delmålet. För att bidra till att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö skall kunna nås inom rimlig tid och till acceptabel kostnad måste, som regeringen anför, arbetet med förorenade områden prioriteras till rätt objekt och utföras med lämplig ambitionsnivå. Utgångspunkten måste vara att endast de förorenade områden som tillhör den högsta riskklassen kommer att kunna efterbehandlas, och enligt regeringens bedömning kan 10 % av de ca 1 300 områden som i dag bedöms utgöra mycket stor risk för människors hälsa och miljön vara åtgärdade år 2010. Av propositionen framgår att regeringen avser att återkomma med förslag till nya delmål i samband med nästa fördjupade utvärdering av miljömålen och inom ramen för utvärderingen även se över möjligheten att höja ambitionsnivån i arbetet med efterbehandling av förorenade områden. Enligt regeringen innebär förslaget till nya delmål att huvuddelen av problemet med förorenade områden bör ha lösts allra senast inom 45 år. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning.

I likhet med regeringen gör utskottet bedömningen att bl.a. följande åtgärder och styrmedel behövs för att infria delmålen 6 och 7. Länsstyrelser och övriga berörda myndigheter bör genom sin tillsyn bidra till att fler krav om efterbehandlingsåtgärder för förorenade områden riktas mot ansvariga verksamhetsutövare. Statliga myndigheter, som genom sin verksamhet har givit upphov till förorenade områden, bör utreda och vid behov åtgärda dessa. Naturvårdsverkets anslag för efterbehandling bör kunna disponeras för utrednings- och åtgärds kostnader som återkrävs av den som är ansvarig att bekosta återställning enligt miljöbalken. Härigenom ges Naturvårdsverket möjlighet att förskotta kostnader i de fall en rättslig pröv-

ning eller frivilliga överenskommelser med ansvariga verksamhetsutövare innebär att angelägna åtgärder annars inte kan genomföras inom rimlig tid. Utlagda belopp skall återföras till staten genom efterkrav mot de ansvariga.

Mot bakgrund av svårigheterna att nå delmålen vill utskottet betona vikten av att verksamheten i sin helhet är effektiv. Som regeringen anför kan en effektiv organisation uppnås genom att de aktörer som har ansvar för att genomföra efterbehandlingsprojekten, dvs. verksamhetsutövare, markägare, entreprenörer och kommuner, får det stöd de behöver för att kunna bedriva arbetet på ett kvalificerat sätt. Av propositionen framgår att en kartläggning som Sveriges geologiska undersökning (SGU) har genomfört på uppdrag av regeringen visar att det finns ett hundratal objekt som kan ha förorenats av statlig verksamhet. Bilden kompliceras dock av att staten har agerat som verksamhetsutövare i både bolags- och myndighetsform. Frågan kommer att beredas vidare inom Regeringskansliet. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag att nuvarande delmål 6 skall ersättas av delmålen 6 och 7 med av regeringen förslagen lydelse. Därmed avstyrker utskottet motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkandena 12 och 13.

Frågan om *taggtråd* i naturen behandlades av utskottet senast hösten 2004. Utskottet hade då inhämtat att Jordbruksverket i december 2001 redovisade regeringens uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter göra en översyn av gällande bestämmelser för användande av taggtråd i syfte att undersöka om ytterligare eller ändrade bestämmelser behövs (bet. 2004/05:MJU3, rskr. 2004/05:41). Verkets bedömning var att det i dagsläget inte finns anledning att införa ett totalförbud mot användandet av taggtrådsstängsel inom djurhållningen, bl.a. därför att användandet av taggtråd håller på att fasas ut och att taggtrådsstängsel är mindre vanliga i dag än tidigare. Skador orsakade av taggtråd var, enligt vad som framkommit, relativt få till antalet medan sårskador av andra orsaker är betydligt mer frekventa. Jordbruksverket har däremot i sina djurskyddsföreskrifter infört en bestämmelse om att stängsel skall vara utformat och anordnat på sådant sätt att djur som hålls inom stängslet under normala förhållanden inte skadas. Stängsel som innehåller taggtråd får inte vara elektrifierade. Det största djurskyddsproblemet med taggtråd är enligt verkets uppfattning emellertid den taggtråd som blir kvarlämnad i naturen och som inte längre fyller någon funktion. Enligt gällande lagstiftning i miljöbalken och Jordbruksverkets föreskrifter är den som bedriver en verksamhet respektive djurhållaren skyldig att hålla markerna rena från taggtråd. När det gäller problemet med *bilvrak* i naturen vill utskottet erinra om att, sedan den 1 januari 2004, lagen (1982:129) om flyttning av fordon i vissa fall har förtydligats så att det klart framgår att cyklar och andra oregistrerade fordon kan flyttas med stöd av lagens bestämmelser. Vidare har markägarens möjlighet att begära att ett fordon flyttas utvidgats till att gälla även om markägaren inte har förbjudit parkering eller ställt upp villkor för parkering enligt bestämmelserna i lagen (1984:318) om kontrollav-

gift vid olovlig parkering. Vid riksdagens behandling av regeringens förslag till lagändring förutsatte trafikutskottet att en ingående uppföljning av den nya lagstiftningen kommer att ske så att regelsystemet inte får oönskade konsekvenser för enskilda markägare eller motverkar syftet att effektivisera möjligheten att forsla bort övergivna fordon (bet. 2003/04:TU2). Trafikutskottet anförde vidare att flyttning av fordon ofta sker i markägarens eget intresse. Även med den nyligen höjda skrotningspremien och det aktiva arbete som Stiftelsen Håll Sverige Rent bedriver för att forsla bort och skrota övergivna fordon kan det enligt trafikutskottet dock inte uteslutas att enskilda markägare kan komma att drabbas av orimliga kostnader. Trafikutskottet förutsatte därför att en ingående uppföljning kommer att ske av den nya lagstiftningen så att regelsystemet inte får oönskade konsekvenser för enskilda markägare eller motverkar syftet att effektivisera möjligheten att forsla bort övergivna fordon. I det sammanhanget bör man också se över vilka effekter producentansvarets införande får på skrotfonden och om skrotfonden möjligen kan användas för detta ändamål i framtiden. Eftersom, enligt trafikutskottets mening, övergivna fordon vid vägkanter och i naturen kan utgöra ett allvarligt miljöproblem framhöll trafikutskottet som angeläget att övergivna bilar kan forslas bort och skrotas. Trafikutskottet välkomnade därför att regeringen i den då aktuella propositionen föreslog sådana ändringar i lagen om flyttning av fordon, så att bl.a. flyttning av övergivna bilar i naturen underlättas. Trafikutskottet hänvisade också till den skrotbilskampanj som bedrivs av Stiftelsen Håll Sverige Rent. En viktig del av kampanjen är att skrotbilarna skall tas om hand på ett miljöriktigt sätt, så att gifter som bl.a. bly och kvicksilver inte läcker ut. I början av september 2003 hade drygt 83 000 skrotbilar anmälts till kampanjen. Enligt vad miljö- och jordbruksutskottet därefter inhämtat har under de fem år som den landsomfattande kampanjen har pågått fler än 110 000 skrotbilar tagits om hand. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2003/04: MJ206 (c) lämnas utan vidare åtgärd.

Nya delmål om dioxin i livsmedel och om kadmium

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till utskottets ställningstaganden ovan om delmålen under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö avstyrker utskottet två motionsyrkanden (m, fp, kd, c) om nya delmål om dioxiner i livsmedel och om kadmium. På samma grund avstyrker utskottet även två motionsyrkanden (mp, -) om delmål för utsläpp av oavsiktligt producerade kemiska ämnen och om ekologisk odling samt ett motionsyrkande (kd) om tydligare delmål. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare uttalanden i frågan och avstyrker ett motionsyrkande (mp, -) om sänkt mervärdesskatt på ekologiskt odlade livsmedel.

Jämför reservationerna 55 (m, fp, kd, c, mp), 56 (mp) och 57 (mp).

Motionerna

I fem motionsyrkanden föreslås nya delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) bör två nya delmål införas under miljökvalitetsmålet. Det krävs enligt motionärerna större tydlighet i förebyggandet av och åtgärderna mot skadliga ämnen. Dioxiner i fisk och andra livsmedel är potentiellt allvarliga problem som bör belysas, liksom problemen med kadmium i jordbruksprodukter. Ett delmål bör därför ha rubriken Om dioxiner i livsmedel och lyda: År 2010 skall tydliga åtgärdsprogram som medför kontinuerlig minskning av halterna av för människans skadliga dioxiner i livsmedel ha etablerats (yrkande 14). Det andra delmålet bör ha rubriken Om kadmium och lyda: År 2015 skall exponeringen av kadmium till befolkningen via föda och arbete vara på en sådan nivå att den är säker ur ett långsiktigt folkhälsoperspektiv (yrkande 15).

Även i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) föreslås två nya delmål. Ett av delmålen skall avse utsläpp av oavsiktligt producerade kemiska ämnen. Regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att ta fram ett sådant delmål som skall ligga i linje med Nordsjödeklarationen år 1995 och Helcom år 1996. Delmålet skall ange att utsläpp, spill och läckage av oavsiktligt producerade naturfrämmande och naturligt förekommande ämnen kontinuerligt minskar med målet att helt ha upphört till år 2020, och att nivåerna sedan blir nära noll eller nära bakgrunds nivåerna. Alternativt bör delmål 3 ändras så att det får denna innebörd (yrkande 33). I motionen föreslås även ett nytt delmål om ekologisk odling med följande lydelse: Senast år 2010 skall minst 30 % av Sveriges åkerareal odlas ekologiskt. Detta delmål stämmer enligt motionärerna väl överens med målsättningen i utredningen om hållbar konsumtion, Hållbara laster (SOU 2004:19), att 25 % av konsumtionen inom den offentliga sektorn skall vara ekologisk

till år 2010 (yrkande 34). Eftersom det som är miljömässigt riktigt och förenligt med en långsiktig hållbar utveckling bör vara billigt för konsumenten bör mervärdesskatten på ekologiska livsmedel sänkas (yrkande 35).

Tydligare mål och delmål efterlyses i motion 2004/05: MJ498 (kd). Regeringen bör återkomma med förslag till förtydligande huruvida mål och delmål gäller för nationell, regional eller lokal nivå och om målen bör formuleras främst i termer av åtgärdade objekt eller med avseende på uppnådda miljöeffekter (yrkande 25).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare under detta avsnitt tillstyrkt regeringens förslag om ändring av tidigare beslutade delmål och om nya delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö med den utformning som regeringen föreslår. Enligt utskottets mening är de frågor som tas upp i motionerna 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkandena 14 och 15, 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 33 och 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 25 väl tillgodosedda inom ramen för regeringens förslag om redan gällande och nya delmål. Motionerna avstyrks därför.

När det gäller motion 2004/05: MJ38 (mp, -) om nytt delmål om ekologisk odling vill utskottet härutöver erinra om att regeringen under hösten 2005 har aviserat en skrivelse från regeringen om mål för den ekologiska odlingen. Med hänvisning härtill och till vad utskottet anfört ovan avstyrks även motionens yrkande 34.

Våren 2004 behandlade skatteutskottet motioner om mervärdesskatt (bet. 2003/04: SkU23). Skatteutskottet konstaterade då att varken mervärdesskatelagen eller EG-direktivet om mervärdesskatt innehåller några särbestämmelser om miljömärkta eller rättvisemärkta produkter. Sådana varor beskattas således enligt generella regler. Skatteutskottet hänvisade även till rapporten Mervärdesskatten på ekologiska livsmedel (Ds 2002:51) där det slås fast att den s.k. likabehandlingsprincipen i EG-rätten innebär att Sverige inte kan införa olika momssatser för miljömärkta (ekologiska) livsmedel och andra livsmedel. En ensidig svensk differentiering bedöms i rapporten inte kunna utformas så att den blir EG-konform. Vidare visar den ekonomiska analysen att mervärdesskatten inte är det mest lämpliga miljöpolitiska styrmedlet, bl.a. med hänsyn till instrumentets trubbighet och osäkra kostnadseffektivitet, och till att en differentiering till förmån för ekologiska livsmedel kan sägas gå emot den allmänt accepterade principen att förorenaren skall betala. I sitt betänkande hänvisade skatteutskottet även till sin tidigare avvisande inställning till förslag om differentierad skattesats till förmån för miljömärkta livsmedel eftersom det skulle innebära olika skatt på varor som är av samma slag men tillverkade på olika sätt. En sådan ordning skulle enligt skatteutskottets mening bli svår att administrera och än svårare att kontrollera, bl.a. mot bakgrund av gränsdragningsproblemen. Skatteutskottet hade inte någon annan uppfattning när det gäller s.k. rättvisemärkta livsmedel. Med hänsyn härtill och då frågan om möjligheten och lämpligheten i att sänka mervärdesskatten på miljö-

märkta livsmedel nyligen hade varit föremål för en utredning vars slutsatser även kan tillämpas på rättvisemärkta livsmedel avstyrkte skatteutskottet den då aktuella motionen. Med hänvisning till skatteutskottets tidigare ställningstagande avstyrker miljö- och jordbruksutskottet motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 35.

Skyddande ozonskikt

Miljökvalitetsmålet

Det av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålet Skyddande ozonskikt lyder: Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

För miljökvalitetsmålet Skyddande ozonskikt har ett delmål om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen fastställts.

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att fortsatt kraftfulla insatser i det internationella arbetet är en förutsättning för att nå miljökvalitetsmålet Skyddande ozonskikt. Utskottet välkomnar att regeringen avser att även i fortsättningen vara aktivt pådrivande i förhandlingarna om Montrealprotokollet om ozonnedbrytande ämnen. Som framgår av propositionen bör ytterligare åtgärder för att minska utsläppen av ozonnedbrytande ämnen också vidtas på nationell nivå.

Delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen bör ha oförändrad lydelse och att delmålet kan nås om regelverket följs och ytterligare åtgärder vidtas. Utskottet avstyrker motionsyrkanden (mp, -) om ändrad lydelse för delmålet och om avveckling av ozonnedbrytande ämnen.

Jämför reservation 58 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen har följande lydelse:

År 2010 skall utsläpp av ozonnedbrytande ämnen till största delen ha upphört.

Motionen

I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 41 föreslås att delmål 1 får följande lydelse: "År 2010 skall utsläppen av ozonnedbrytande ämnen liksom exporten av varor innehållande ozonnedbrytande ämnen till största delen ha upphört." Ändringen avser att förhindra att exempelvis utrangerade vitvaror säljs utomlands. Uppfyllandet av det svenska delmålet betyder inget om problemet endast flyttas utanför Sveriges gränser, framhåller motionärerna. Enligt yrkande 42 bör användningen av HCFC förbjudas fr.o.m. den 1 januari 2008. Yrkande 43 tar upp frågan om undantag från Montrealprotokollet vad gäller metylbromid. Det är oacceptabelt att år efter år ge industriländer som USA undantag från Montrealprotokollet för fortsatt produktion, anser motionärerna. Vidare är det till stor skada att EU söker större undantag än vad som är möjligt enligt det egna regelverket. I yrkande 44 framhålls vikten av att utveckla kretsloppsanpassad avfallshantering vid byggnad och rivningar för produktgrupper innehållande CFC och HCFC.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen bör ha oförändrad lydelse och att delmålet kan nås om regelverken följs och ytterligare åtgärder vidtas. Som framgår av propositionen har de svenska utsläppen av ozonnedbrytande ämnen minskat kraftigt sedan slutet av 1980-talet tack vare att kraftfulla åtgärder har vidtagits. I dag är förbrukningen begränsad till några få områden där undantag från förbud har beviljats eller dispenser givits, framför allt inom försvarets verksamheter. De utsläpp som sker i dag beror främst på läckage från äldre varor och produkter, i vilka ozonnedbrytande ämnen används som köldmedier eller isoleringsmaterial. Delmålet är enligt regeringen formulerat utifrån att det är viktigt att miljöpåverkan från den historiska användningen av ozonnedbrytande ämnen minskas. Eftersom det är svårt att fullständigt identifiera, samla in och destruera de varor och produkter som innehåller ozonnedbrytande ämnen är delmålet formulerat så att utsläppen till största delen skall ha upphört till år 2010.

Utskottet anser i likhet med regeringen att avvecklingen av produkter som innehåller ozonnedbrytande ämnen bör påskyndas. Vidare behöver det säkerställas att produkter som innehåller ozonnedbrytande ämnen omhändertas på ett tillfredsställande sätt i avfallsledet. Av propositionen framgår att Naturvårdsverket har inlett ett arbete med flera åtgärder som skall leda till att hanteringen av kasserade kylmöbler förbättras. Verket har på regeringens uppdrag tagit fram en nationell avfallsplan, med syfte att bl.a. begränsa utförseln av sådana produkter. Uppdraget redovisades den 30 september 2005 (Strategi för hållbar avfallshantering, Sveriges avfallsplan, Naturvårdsverket, dnr 641-7007-03 Rp). Utskottet konstaterar att regeringen kommer att göra de nödvändiga förordningsändringar som behövs för att förhindra utförsel av utrangerade kylmöbler som innehåller ozonned-

brytande ämnen. Ändringarna kommer att ske med beaktande av EG-rätten och särskild hänsyn kommer att tas till behovet att vidmakthålla effektiviteten hos Försvarsmaktens insatsförband.

Inom EU regleras ozonnedbrytande ämnen genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 2037/2000 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet. Förordningen, som trädde i kraft år 2000, innehåller regler för användning och produktion av och handel med ozonnedbrytande ämnen. Utskottet välkomnar att regeringen verkar inom EU för att reglerna skärps, t.ex. genom att produktionen av ozonnedbrytande ämnen som koltetraklorid, CFC och HCFC regleras hårdare så att produktionen minskar fortare och upphör tidigare. Utskottet anser i likhet med regeringen att detta är desto mer angeläget då en stor del av de ämnen som tillverkas i EU används i utvecklingsländerna. Som framgår av propositionen verkar regeringen också för att underlätta för att förordningen genomförs och tillämpas genom att man inom EU sprider information om exempelvis bästa tillgängliga tekniker och rutiner för att ta hand om ozonnedbrytande ämnen.

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att det internationella arbetet inom ramen för Montrealprotokollet om ozonnedbrytande ämnen är avgörande för möjligheten att nå miljökvalitetsmålet Skyddande ozonskikt. Som framgår av propositionen har avvecklingen av ozonnedbrytande ämnen ansetts vara en framgång i industriländerna. De kommande åren kommer att utvisa om Montrealprotokollet även har varit framgångsrikt ur ett globalt perspektiv. Enligt regeringen har 2003 och 2004 års möten med parterna till Montrealprotokollet visat att den politiska viljan hos många industriländer att genomföra redan beslutade åtgärder kan ha försvagats. Flera industriländer, framför allt USA, har ansökt om betydande undantag för produktion av bekämpningsmedlet metylbromid trots tidigare överenskommelse om att metylbromid skall vara avvecklat till år 2005. En kompromisslösning avseende år 2005 kunde nås vid ett extra partsmöte i mars 2004, men problemet kvarstår för år 2006. Enligt propositionen har de problem som avvecklingen av metylbromid har ställts inför på det globala planet även en EU-dimension, eftersom flera EU-länder har ansökt om stora undantag från förbudet mot att använda metylbromid. Utskottet välkomnar att regeringen verkar för att den beslutade avvecklingen genomförs inom EU. Som framgår av propositionen är användningen av metylbromid sedan länge förbjuden i Sverige.

Vad gäller förekomsten av ozonnedbrytande ämnen i isoleringsmaterial är det enligt regeringen avgörande i vilken takt gamla fastigheter byggs om eller rivs och hur hanteringen av byggavfall som innehåller ozonnedbrytande ämnen sker. Boverket har redovisat ett uppdrag till regeringen om avfallshanteringen i byggsektorn (Avfallshantering inom bygg- och fastighetssektorn, Boverket juni 2004) och i det sammanhanget bl.a. identifierat brister i hanteringen av det farliga avfallet. Utskottet konstaterar att

Boverket har föreslagit ökade krav vid rivning för att förbättra omhändertagandet av det farliga avfallet och att förslagen har överlämnats till PBL-kommittén (M 2002:05) för vidare bearbetning.

Det ovan anförda visar enligt utskottet att regeringen är uppmärksam på de frågor som tas upp i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 41–44. Utskottet är inte berett att förslå någon ändring av lydelsen för delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen. Motionen avstyrks i berörda delar.

Säker strålmiljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att motioner om revidering av miljömålen (mp) och kärnsäkerheten i Ryssland och östra och centrala Europa (fp) lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte tillgodosetts av vad som anförts.

Jämför reservation 59 (mp).

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö har följande lydelse:

Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

För miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö har tre delmål fastställts.

- Minskade utsläpp av radioaktiva ämnen
- Minskad förekomst av hudcancer
- Kontroll över riskerna med elektromagnetiska fält

Motionerna

I motion 2004/05: MJ509 (mp) yrkande 11 framhålls behovet av revidering av miljömålen med avseende på strålningssäker miljö.

Kärnsäkerheten i Ryssland och östra och centrala Europa utgör enligt motion 2004/05: K431 (fp) yrkande 16 delvis ett viktigt mål för EU:s biståndsinsatser. Den bristande säkerheten i kärnkraftverken är ett allvarligt miljöhot mot hela kontinenten och en direkt och påtaglig fara för människorna i den omkringliggande regionen.

Utskottets ställningstagande

Enligt propositionen krävs det ytterligare kunskap, miljöövervakning och information för att uppnå miljökvalitetsmålet.

Som regeringen anför bör utvecklandet av strålskyddskriterier för miljön fortsätta. Ett system för omhändertagande av icke-kärnkraftanknutet avfall behöver etableras. Arbetet med att finna ett säkert slutförvar för det

använda kärnbränslet bör fortsätta. Fortsatta riktade insatser för att ändra solvanor behövs. I takt med att kunskapen ökar om effekterna av elektromagnetiska fält kan relevanta åtgärder vidtas.

Exponering för joniserande strålning ett allvarligt hot mot människors hälsa eftersom den innebär en ökad risk för cancer och ärftliga skador.

I propositionen anförts att människan och hennes miljö alltid har utsatts för naturligt förekommande strålning. Denna s.k. bakgrundsstrålning härrör från radioaktiva ämnen i marken och den egna kroppen samt från kosmisk strålning och motsvarar i genomsnitt ca 1 mSv per person under ett år. Allmänheten får även stråldoser från radon i byggnader på i genomsnitt ca 2 mSv per person under ett år. Till detta kommer doser från av människan producerade radioaktiva ämnen eller andra strålkällor som i genomsnitt bidrar med ca 1 mSv per år. Den dominerande andelen av denna dos fås vid medicinska undersökningar eller behandlingar.

Kärnsäkerhetsutredningen redovisade i november 2003 sina överväganden i betänkandet om kärnkraftverkens säkerhet och strålskydd (SOU 2003:100). Utredningen konstaterar sammanfattningsvis att den inte sett några tekniska omvärldsfaktorer som på ett avgörande sätt skulle hota säkerhets- eller strålskyddsarbetet. Utskottet har erfarit att en proposition i ärendet kan förväntas i januari 2006.

I propositionen anförts att vår kunskap om joniserande och icke-joniserande strålningens påverkan på människor, djur och natur ökar men fortfarande krävs mer kunskap för att få en heltäckande bild. Genom den ökade användningen av teknisk utrustning inom t.ex. telekommunikation och IT ökar allmänhetens exponering för viss icke-joniserande strålning. Eventuella effekter av denna exponering är inte helt kartlagda. Vidare behöver det införas ett system för hantering av icke kärntekniskt avfall samt ett beslut fattas om slutförvaring av kärntekniskt avfall. Utskottet finner inte skäl att nu revidera miljömålen med avseende på strålningssäker miljö och avstyrker därmed motion 2004/05: MJ509 (mp) yrkande 11.

Som regeringen anför har insatser för att öka kärnsäkerheten och strålskyddet i framför allt Ryssland och Baltikum medfört att säkerhetsnivån vid kärnkraftverken i Sveriges närområde bedöms ha höjts det senaste decenniet. Som en följd av bl.a. terrorattackerna i USA den 11 september 2001 har en översyn genomförts av den dimensionerade hotbild som utgör grund för det fysiska skyddet vid de svenska kärntekniska anläggningarna.

Sverige har en lång tradition inom det internationella strålskyddsarbetet. Riksdagen har tidigare redovisat (bet. 2003/04:NU3) att inom ramen för Tacisprogrammet, dvs. EU:s stödprogram till Ryssland och övriga länder i OSS samt Mongoliet, kan stöd ges för att öka kärnsäkerheten. För den nuvarande programperioden, som löper under åren 2000–2006, är den totala budgeten för Tacis 3 138 miljoner euro. EG-kommissionen har sedan år 1994 även rätt att inom ramen för Euratom bevilja lån till projekt som ökar säkerheten och effektiviteten i kärnkraftverk i drift eller under konstruktion i tio preciserade central- och östeuropeiska länder. Däremot

kan nya kärnkraftverk eller andra kärntekniska anläggningar inte finansieras av Euratom. Syftet är att åtgärda säkerhetsrisker i de befintliga kärnkraftverken.

I likhet med regeringen anser utskottet att miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö inte bara uppnås genom åtgärder på nationell nivå. På strålskyddsområdet finns ett omfattande internationellt samarbete där inte minst arbetet inom EU har stor betydelse (jfr bet. 2003/04: MJU8). Som regeringen framhåller bör inom EU-arbetet ett EG-direktiv för klassificering av fast radioaktivt avfall och kontaminerade produkter som inte är relaterade till kärnkraft prioriteras. Vidare krävs fortsatta ansträngningar när det gäller att stödja säkerhets- och strålskyddsarbete i anslutningsländerna och i Ryssland samt att öka kunskaperna om potentiella hälsorisker förknippade med elektromagnetisk strålning, särskilt i tillämpningsområden där många individer utsätts för strålning. Motion 2004/05: K431 (fp) yrkande 16 delvis kan med det anförda i allt väsentligt anses vara tillgodosedd. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Delmål 1 om minskade utsläpp av radioaktiva ämnen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att motioner om ekonomiskt ansvar vid kärnteknisk verksamhet (fp, kd, mp), nytt delmål kring kärnteknisk verksamhet (mp) samt avgift till Kärnavfallsfonden (mp) lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Jämför reservationerna 60 (mp), 61 (mp) och 62 (mp) samt särskilt yttrande 5 (kd).

Delmålet

Delmål 1 om minskade utsläpp av radioaktiva ämnen har följande lydelse:

År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dostillskottet till allmänheten skall understiga 0,01 mSv per person och år från varje enskild verksamhet.

Motionerna

Fullt ekonomiskt ansvar bör enligt motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 3 gälla i samband med olyckor för all hantering av material som kan orsaka strålningsskador.

Riksdagen bör enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 45 besluta om nytt delmål kring kärnteknisk verksamhet: År 2010 skall de årliga emissionerna av radioaktiva ämnen orsakade av kärnteknisk verksamhet i Sverige ge en global kollektivdosintegral för all framtid på totalt högst 10 man-sievert, vilket ungefär motsvarar ett cancerfall per års drift av kärnteknisk

verksamhet, exempelvis 30 cancerfall för 30 års drift av kärnkraft m.m. Rutinutsläppen från kärnkraft och annan kärnteknisk verksamhet ger enligt motionärerna små risker för enskilda individer, men vissa av nukliderna är långlivade och dessa utsläpp kan därför ge många cancerfall bland människor långt in i framtiden. Enligt motionens yrkande 46 bör såväl verksamhetsutövare som kärnkraftsägare ha fullt kostnads- och försäkringsansvar för sin kärntekniska verksamhet. Kärnkraftsindustrins avgift till Kärnavfallsfonden bör enligt yrkande 47 i samma motion höjas, så att bl.a. SSI:s behov med anledning av slutförvarsprocessen kan tillgodoses.

Riksdagen bör enligt motion 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 26 begära att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som, i enlighet med vad som anförs i motionen, reglerar omhändertagandet av radioaktivt avfall utifrån principen om producentansvar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet kan nås. En förutsättning för att delmålet skall nås är att utvecklingen av ett slutförvar för det använda kärnbränslet avancerar som planerat. Det omfattar bl.a. myndigheternas arbete med kommande tillståndsansökningar 2006 och 2008.

Som anförs i propositionen spänner delmålet över ett stort område då det omfattar utsläpp från all verksamhet med strålning, såväl kärnteknisk som icke kärnteknisk. Om några pågående verksamheter i dag enskilt orsakar doser som är högre än delmålets 0,01 mSv per person och år är inte klarlagt. Svenska kärntekniska anläggningar har de senaste åren uppnått målet men det finns osäkerheter när det gäller andra verksamheter. Miljömålsrådets bedömning är att delmålet kan nås. För att så skall ske krävs emellertid en mer heltäckande bild av miljötillståndet och stråldoskonsekvenserna, något som t.ex. forskning, utredningar och förbättrad miljöövervakning kan bidra med.

Enligt propositionen bör nya delmål kunna utformas när det behövs för arbetet med att nå miljökvalitetsmålen, men mer systematiska förändringar bör ske i samband med de återkommande fördjupade utvärderingarna av systemet. Utskottet har erfaren att vid nästa fördjupade utvärdering kommer en översyn av samtliga delmål att göras. Utskottet finner inte skäl att nu besluta ett nytt delmål kring kärnteknisk verksamhet. Motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 45 avstyrks.

Genom beslut den 18 november 2004 beslutade regeringen att uppdra åt en särskild utredare att bl.a. föreslå hur ett obegränsat ansvar för innehavare av atomanläggningar bör genomföras i atomansvarighetslagen, föreslå till vilken nivå ansvaret skall vara täckt av försäkring eller annan finansiell säkerhet och utreda vilka typer av försäkringslösningar och finansiella säkerheter som finns att tillgå eller kan skapas och, i syfte att nå så höga ersättningsnivåer som möjligt, föreslå system där ekonomiska säkerheter eller garantier utnyttjas som komplement till ansvarsförsäkringen. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 januari 2006.

Finansieringsutredningen anför i betänkandet Betalningsansvaret för kärnavfallet (SOU 2004:125) att utgångspunkten för finansieringen av omhändertagandet av kärnavfall är att kärnkraftsindustrin – och inte skattebetalarna – skall stå för kostnaderna. Nuvarande reglering är emellertid ofullständig i det avseendet. Utredaren föreslår därför ett vidgat betalningsansvar för kärnkraftsindustrin och nya former för avgiftssättningen. Detta föreslås bli reglerat i en ny lag. Denna nya lag föreslås omfatta även annat kärnavfall än det som härrör från de fyra kommersiella kärnkraftverken. Utskottet har erfarit att ett förslag till riksdagen med anledning av Finansieringsutredningens förslag kan förväntas under våren 2006. Utskottet föreslår i avvaktan på den fortsatta beredningen av dessa frågor att motionerna 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 3 och 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkandena 46 och 47 lämnas utan vidare åtgärd.

Som anförs i propositionen lämnade den s.k. Ikautredningen i december 2003 sitt betänkande Radioaktivt avfall i säkra händer (SOU 2003:122) till regeringen. Utredningen har kartlagt omfattningen av radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet och problem knutna till avfallet, samt föreslagit ett nationellt system för att omhänderta avfallet och ett finansieringssystem för detta. Enligt utredningsförslaget bör alla producenter av produkter med radioaktiva ämnen som komponenter eller produkter i form av strålkällor åläggas ett producentansvar för det avfall som uppkommer då produkten eller den radioaktiva komponenten kasseras eller skrotas (produktavfall).

Utskottet har inhämtat att regeringen avser att i början av år 2006 återkomma med förslag på ett nationellt system för omhändertagandet av det radioaktiva avfallet från icke kärnteknisk verksamhet i linje med Ikautredningens förslag. Även motion 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 26 bör lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår med frågorna.

Ändrat delmål 2 om minskad förekomst av hudcancer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrat delmål 2 och avstyrker därmed motionsyrkanden om annan lydelse av delmålet (m, fp, kd, c) och om informationsinsatser om solning (mp, -). Jämför reservationerna 63 (m, fp, kd, c) och 64 (mp).

Delmålet

Delmål 2 om minskad förekomst av hudcancer har följande lydelse:

År 2020 skall antalet årliga fall av hudcancer orsakade av solen inte vara fler än år 2000.

Propositionen

I propositionen föreslås att delmål 2 skall ha följande lydelse: År 2020 skall antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolett strålning inte vara fler än år 2000.

Motionerna

Riksdagen bör enligt motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 17 besluta att delmål 2 om minskad förekomst av hudcancer under miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö utgår. Syftet med delmål 2 bör breddas och fördjupas genom att omfatta fler strålkällor än ultraviolett strålning. Solning är inte ett miljöproblem och hör inte hemma bland miljömålen. Enligt motionens yrkande 18 bör riksdagen besluta att införa ett nytt delmål under miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö med rubriken Kunskap om strålningskällor med följande innehåll: År 2015 skall kunskapen om de strålningskällor i den yttre miljön som orsakar skador på människor, t.ex. cancer, vara identifierade och kunskapen så spridd att individen kan välja ett beteende som minimerar riskerna. Solning är enligt motionärerna inte ett miljöproblem utan ett individuellt val. Motionärerna anser att kunskapen om andra strålningskällor är för liten och vill därför ersätta detta delmål med ett nytt delmål som dels rör samtliga strålningskällor, dels beröra andra skador än cancer.

I motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 48 anförs att informationsinsatser behövs för att nå delmålet om minskad förekomst av hudcancer. Det krävs även informationsinsatser kring riskerna med solarier. Det sänder fel signaler när kommuner erbjuder solarier i gymnastik-, sim- och fritidsanläggningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att enligt regeringens bedömning kan målet nås om ytterligare åtgärder vidtas.

Som framgår av propositionen ökar antalet fall av hudcancer fortfarande. Under år 2000 var antalet fall av malignt melanom drygt 1 625 och under 2002 drygt 1 900. Vidare framgår att samtliga tre hudcancerformer har ett samband med ultraviolett strålning. Riskfaktorsambandet har bedömts till 80–90 %.

På grund av bristande statistik finns det i dag inget enkelt sätt att beräkna samhällets kostnad för hudcancer orsakad av ultraviolett strålning. En uppskattning ger att de direkta sjukvårdskostnaderna för alla tumörer i huden uppgår till 0,5–1 miljard kronor per år och de indirekta samhällskostnaderna till några miljarder kronor per år. Statens kostnader för att begränsa uppkomsten av hudcancer orsakade av ultraviolett strålning hänför sig i dag främst till informationsinsatser om ca 10 miljoner kronor per år.

Delmålet fokuserar på de fall av hudcancer som uppkommer på grund av exponering för solen eller annan ultraviolett strålning. Nuvarande formulering av delmålet bör ändras så att "solen" byts mot "ultraviolett strålning". Förslaget innebär en utvidgning till att gälla all exponering för ultraviolett strålning, t.ex. i solarier. Skälet är att solariebesökare ingår i riskgruppen för att utveckla hudcancer. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till formulering av delmål 2 och avstyrker de förslag till annan formulering av delmål som framförs i motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkandena 17 och 18.

De informationskampanjer som genomförts har medfört dels ökad uppmärksamhet på solningens risker, dels tidigare kontroll av hudförändringar så att hudcancer upptäckts tidigare. Fortsatta informationsinsatser krävs för att ändra solvanor, bl.a. speciellt riktade till föräldrar med små barn. Vid utformning av den offentliga utomhusmiljön, särskilt vid förskolor och skolor, bör kommunerna se till att det finns skuggiga platser.

Fortsatta informationsinsatser behövs för att ändra solvanor. Informationsinsatser bör riktas speciellt till föräldrar och personal som ansvarar för små barn. Det går att begränsa de tekniska riskerna med solarieanvändning genom tillsyn som omfattar strålning, säkerhet och information. SSI har huvudansvaret för tillsynen men saknar resurser att genomföra regelbundna inspektioner lokalt. I dag får SSI delegera solarietillsynen till de kommuner som frivilligt åtar sig uppgiften. Hittills har cirka hälften av landets kommuner tagit över solarietillsynen. Eftersom tillsynen kan avgiftsfinansieras belastar uppgiften inte kommunernas ekonomi utan solarieinnehavarnas. Tillsynen är inte beroende av delmålets lydelse. Regeringen avser att under år 2005 lägga fram en proposition med förslag som innebär att SSI får möjlighet att utfärda föreskrifter på området med avsikt att överlåta tillsynsansvaret för solarieverksamhet till kommunerna. Utskottet föreslår med det anförda att motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 48 lämnas utan vidare åtgärd.

Delmål 3 om kontroll över riskerna med elektromagnetiska fält

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om ny lydelse av delmål 3 (mp), lågstrålande zon (mp), ledningsrätt (v), kommunikationssystemet Rakel (mp) och förstärkt konsumentupplysning för övrig trådlös telefoni (mp) m.m.

Jämför reservationerna 65 (mp), 66 (kd, mp), 67 (mp), 68 (v, mp), 69 (mp) och 70 (mp).

Delmålet

Delmål 3 om kontroll över riskerna med elektromagnetiska fält har följande lydelse:

Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras.

Motionerna

I motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 49 föreslås följande tillägg i delmålet lydelse: Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras. Försiktighetsprincipen skall vara vägledande i tillämpningar, riktlinjer och information. Det finns enligt motionärerna ingen tidsgräns i delmålet, och det bör inför nästa fördjupade utvärdering formuleras mät- och uppföljbart. I motionens yrkande 50 föreslås att det inom varje kommun skall upprättas minst en lågstrålande zon. Det finns i dag människor som har besvär eller upplever obehag av strålning och elektromagnetiska fält. För att dessa och andra skall kunna välja att inte utsätta sig för förhöjd bakgrundsstrålning skall varje kommun ha skyldighet att upprätta minst en lågstrålande zon. Området bör vara lämpligt för boende och skyddet mot strålning måste vara långsiktigt.

Enligt motion 2004/05:MJ359 (mp) bör arbetet med att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet stärkas. Regeringen bör lyssna till de kommuner som begär att regeringen ger dem möjlighet att med hänvisning till försiktighetsprincipen undanta områden från belastning av den nya tekniken med digitala signaler.

En översyn bör enligt motion 2004/05:MJ367 (v) yrkande 3 göras av vilka konsekvenser lagändringen avseende ledningsrätt fått för människor med elöverkänslighet. Regeringen bör komma med förslag på hur dessa funktionshinder kan få en rimlig boendesituation.

Miljö- och hälsokonsekvenserna av kommunikationssystemet Rakel bör enligt motion 2004/05:MJ509 (mp) yrkande 8 prövas enligt MKB-förfarande, innan systemet sätts i fullskaligt bruk. Det opererar på för hjärnan känsliga frekvenser och det finns många kritiska rapporter om hälsokonsekvenser från bl.a. det brittiska brandmannafacket om detta.

I fråga om behovet av förstärkt konsumentupplysning för övrig trådlös telefoni anförs i motion 2004/05:MJ509 (mp) yrkande 10 att det är viktigt att upplysa folk om att digitala trådlösa dect-telefoner strålar hela tiden från sin laddningshållare och skadar elöverkänsliga t.o.m. mer än mobiltelefoner.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet kan nås. Som anförs i propositionen har några remissinstanser synpunkter på den formulering som gäller för delmålet. Det anses som alltför oprecist och inte tidsatt och det är därför svårt att avgöra när delmålet är genomfört. Utskottet delar bedömningen att del-

målet bör vara tidsbestämt och instämmer i att det bör ses över i samband med nästa fördjupade utvärdering. Utskottet avstyrker med det anförda motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 49.

Som anføres i propositionen tyder epidemiologiska data på att exponeringen för lågfrekventa elektromagnetiska fält (ELF) från kraftledningar skulle kunna öka risken för cancer, framför allt för leukemi hos barn. En mycket liten del av barnleukemifallen (mindre än 0,5 %) skulle kunna förklaras av denna exponering.

När det gäller de frågor om lågstrålande zoner som tas upp i motionerna 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 50 och 2004/05:MJ359 (mp) anför bostadsutskottet i sitt yttrande 2005/06:BoU3y att dessa frågeställningar flera gånger har behandlats av utskottet (se bl.a. bet. 2002/03:BoU4 och 2004/05:BoU11). Utskottet har bl.a. anført att de planinstrument m.m. som kommunerna redan i dag förfogar över torde göra det möjligt för dem att undvika olämpliga lokaliseringar av bebyggelse eller olika anläggningar för mobiltelefoni m.m.

Vidare har utskottet pekat på att det ofta är till den kommunala nivån (t.ex. miljönämnder) som tillsynsansvaret och möjligheterna att ställa villkor på verksamhetsutövare har lokaliserats. Utskottet har även konstaterat att miljöbalkens försiktighetsprincip kan påverka lokaliseringen av sådana verksamheter som motionärerna åsyftar. Lagstiftningen ger således utrymme för ingripanden med stöd av denna princip eller uppställande av villkor med stöd av principen, antingen från tillsynsmyndighet eller från tillståndsmyndighet, under förutsättning att den aktuella verksamheten och forskningen på området motiverar detta. Utskottet har vidare i betänkande 2003/04:BoU7 pekat på att en kommun med stöd av bestämmelsen i 5 kap. 7 § första stycket 11 PBL, om det föreligger särskilda skäl, torde kunna i detaljplan fastställa värden för elektromagnetisk strålning som inte får överskridas.

PBL-kommittén fann (se SOU 2005:77) anledning att beröra önskemålet att kommunerna skall ges ökade möjligheter att i den fysiska planeringen avgränsa områden som över huvud taget inte skall få utsättas för vissa typer av störningar i syfte att höja områdenas kvaliteter för boende eller rekreation. Detta gäller exempelvis s.k. lågstrålande zoner, dit master eller andra strålande anläggningar inte skulle kunna lokaliseras, eller bullerfria områden, som skulle undantas från bullerstörande verksamheter för att säkerställa natur- och rekreationsvärden. Kommittén redovisade som sin mening att bestämmelserna i PBL och i 3 kap. miljöbalken ger stöd för att kommunen i vissa avseenden säkerställer särskilda kvaliteter och värden i avgränsade områden, inte minst genom ställningstaganden i översiktsplaneringen och regler i rättsverkande planer. Kommittén ansåg inte att det finns skäl att föreslå ändringar i PBL med anledning av de redovisade önskemålen. Bostadsutskottet finner inte tillräckliga skäl för att nu ställa sig bakom motionsförslaget. Miljö- och jordbruksutskottet ansluter sig här till

och föreslår mot bakgrund av den lämnade redovisningen att motionerna 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 50 och 2004/05: MJ359 (mp) lämnas utan vidare åtgärd.

Ledningsrättslagen (1973:1144) ger vissa möjligheter för den som vill utnyttja utrymme inom en fastighet för att dra fram en ledning (jfr bet. 2003/04: BoU7) även mot en fastighetsägares vilja och det går att få ledningsrätt inte bara för ledningar utan också för andra anordningar som ingår i elektroniska kommunikationsnät, exempelvis master och antenner (jfr bet. 2003/04: BoU13). Liksom vid prövning enligt plan- och bygglagen (1987:10) tillämpas 2 kap. miljöbalken inte heller vid prövning enligt ledningsrättslagen. Enligt lagen får dock en ledningsrätt inte upplåtas om ändamålet lämpligen bör tillgodoses på annat sätt eller olägenheterna av upplåtelsen från allmän eller enskild synpunkt överväger de fördelar som kan vinnas genom den. Ledningsrätt får inte heller upplåtas om olägenhet av någon betydelse uppkommer för allmänt intresse. Från det sistnämnda görs undantag för fall där upplåtelsen är till övervägande nytta från allmän synpunkt. Bostadsutskottet har i ovan angivna betänkande angett att försiktighet och återhållsamhet bör vara vägledande vid ställningstaganden till uppförande av olika anläggningar för mobiltelefoni m.m. Mobiltelefonimaster är inte tillståndspliktiga enligt miljöbalken men en tillsynsmyndighet kan, om övriga förutsättningar föreligger, ingripa mot olämpliga placeringar med stöd av miljöbalkens försiktighetsprincip. En grundläggande förutsättning för ett ingripande (t.ex. genom åläggande att nedbringa strålning från en sändare) är att det finns skäl att anta att strålningen från den aktuella sändaren kan medföra skador eller olägenheter för människors hälsa eller för miljön, dvs. risk för hälso- eller miljöpåverkan. I det sammanhanget får framför allt kunskapsläget avseende strålningseffekter och uppgifter om vilken strålning som den aktuella antennen faktiskt avger avgörande betydelse. Med stöd av 26 kap. 21 § MB kan miljönämnden som tillsynsmyndighet begära att teleoperatörer lämnar uppgifter om t.ex. vilken uteffekt eller riktverkan som en mobilstation har om det finns behov av det i tillsynsarbetet. Det får mot denna bakgrund i första hand anses vara ett kommunalt ansvar att placeringar av mobiltelefonimaster m.m. inte innebär överskridanden av de av SSI fastslagna gränsvärdena eller att de på annat sätt blir olämpliga.

Elsäkerhetsverket, Boverket, PTS, Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket och Statens strålskyddsinstitut har gett ut informationsbroschyren Strålning från mobiltelesystem i vilken redovisas bl.a. hur människor påverkas av radiovågor från mobiltelesystem. Elsäkerhetsverket, Boverket, Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket och Statens strålskyddsinstitut har gett ut informationsbroschyren Magnetfält och eventuella hälsorisker i vilken lämnas vissa rekommendationer. Bl.a. rekommenderas att undvika placering av nya bostäder, skolor och daghem etc. nära befintliga elanläggningar som

ger förhöjda magnetfält, om det finns alternativa placeringar. Utskottet har även erfårit att Elsäkerhetsverket utför studier avseende strålningsrisker från kraftledningar.

Mot bakgrund av den nu lämnade redovisningen föreslår utskottet att motion 2004/05: MJ367 (v) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Rakel – radiokommunikation för effektiv ledning – är ett nytt digitalt radiokommunikationssystem som kommer att införas i Sverige. Riksdagen har tidigare i till kännagivanden till regeringen pekat på behovet av ett gemensamt radiokommunikationssystem för samhällsviktiga användare, såsom polisen, Kustbevakningen, Tullverket, Försvarsmakten, kommunal räddningstjänst och ambulanssjukvård (jfr bet. 2003/04:BoU13). Frågan har utretts av utredningen Radiokommunikation för effektiv ledning (Rakel), som föreslog (jfr SOU 2003:10) att ett sådant system skulle upphandlas. På förslag från regeringen fattade riksdagen i december 2003 beslut om att bl.a. godkänna en investeringsplan för ändamålet på sammanlagt drygt 2 miljarder kronor för perioden 2004–2009 (bet. 2003/04:TU1 och rskr. 2003/04:75). Nätet antas komma att omfatta ca 2 000 basstationer och ett stort antal relästationer och radiolänkstationer. I första hand avser man att utnyttja befintlig infrastruktur för elektroniska kommunikationsnät. Det kommer dock även att bli aktuellt att uppföra helt nya stationer.

Tekniken bygger enligt Krisberedskapsmyndigheten på en beprövad europeisk standard som är särskilt utvecklad för att klara höga krav vid skydds- och säkerhetsfunktioner i samhället. I Rakel ingår den infrastruktur som består av master, antenner, basstationer och växlar som binds ihop av transmission. I systemet ingår även en del tjänster som den s.k. Tetra-tekniken möjliggör. Tetra är en internationell standard som är utvecklad för att klara kraven på ett extremt driftsäkert kommunikationssystem. Många andra länder i Europa använder Tetra för sina skydds- och säkerhetsmyndigheter. En viktig aspekt är att Rakel skall vara enkelt att använda.

År 2005 påbörjar Krisberedskapsmyndigheten (KBM) utbyggnaden som kommer att ske i sju etapper över landet med början i södra Sverige.

När det gäller frågan om miljö- och hälsokonsekvenserna av kommunikationssystemet Rakel anförde Arbetsmiljöverket i ett yttrande den 13 januari 2003 till utredningen Radiokommunikation för effektiv ledning att verket inte hade något att erinra mot att ett radiosystem som baseras på Tetrastandarden införs i Sverige. Arbetsmiljöverket ansåg dock att det finns brister i vår kunskap, särskilt när det gäller de långsiktiga effekterna vid användandet av mikrovågsbaserade kommunikationssystem och förståelsen av de grundläggande bioelektriska processerna.

Även Statens strålskyddsinstitut yttrade sig till utredningen och anförde den 22 november 2002 följande i fråga om studier och/eller analys om eventuella hälsorisker med radiokommunikationssystem baserade på den s.k. Tetrastandarden. De exponeringsnivåer och strålningskaraktistika som är aktuella för en svensk allmänhet ligger med betryggande marginaler under vad som SSI rekommenderar i Statens strålskyddsinstituts all-

männas råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält (SSIFS 2002:3). Beträffande möjliga frekvensområden, sändareffekter eller antennutformningar råder från strålskyddssynpunkt ingen skillnad mellan befintliga analoga radiosystem för polis och brandkår, framtida Tetrasystem eller befintliga konventionella mobiltelefonsystem, t.ex. GSM eller 3 G. Samtliga ger en exponering för allmänheten som ligger 100–10 000 gånger lägre än de rekommenderade gränsvärdena. Eftersom ett framtida Tetrasystem kommer att ersätta flera befintliga analoga radiosystem, vilka kommer att stängas, och eftersom Tetrasignalerna till sin karaktär ur strålskyddssynpunkt inte avviker från vad som finns i dag, kommer exponeringen för allmänheten inte att förändras vid en övergång från dagens system till Tetra. Den oro hos allmänheten som för närvarande kommer till uttryck beträffande utbyggnaden av 3 G-mobiltelefonin, bör vid en Tetrautbyggnad kunna hanteras genom information om att systemet endast ersätter redan befintliga radiosystem och inte kommer att ge en ökad exponering totalt sett.

Utskottet föreslår att motion 2004/05: MJ509 (mp) yrkande 8 med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

I fråga om behovet av konsumentupplysning för övrig trådlös telefoni anfördes i propositionen att den ökande användningen av icke-joniserande telekommunikation och IT medför att allmänheten exponeras alltmer för strålning i form av elektromagnetiska fält. På grundval av riktlinjer från den internationella strålskyddskommissionen för icke-joniserande strålning (ICNIRP) har EU givit ut rekommendationer om högsta tillåtna gränsvärden för exponering för elektromagnetiska fält. Dessa rekommendationer för allmänhetens exponering har införts i Sverige som allmänna råd från SSI. Den samlade bilden som forskningen inom området ger är att högfrekventa elektromagnetiska fält (EMF) inte leder till skadliga hälsoeffekter så länge gränsvärdena iakttas. Ny kunskap kan dock medföra att riskbedömningen behöver omprövas.

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) har regeringens uppdrag att bevaka forskning om elöverkänslighet. SSI har inrättat ett vetenskapligt råd som skall bistå generaldirektören i frågor som rör EMF. Inom ramen för EU:s sjätte ramprogram finansieras EMF-NET som är ett brett internationellt samarbete där svenska forskare ingår och vars syfte är att sammanställa forskning inom området. Även WHO och ICNIRP följer forskningen om elektromagnetiska fält och deras eventuella hälsoeffekter.

På regeringens uppdrag har SSI sett över hur informationen till allmänheten kan ökas om strålning från mobiltelefoni. SSI har, baserat på WHO:s försiktighetsstrategi, vid mycket svag eller svag misstanke om risk, bl.a. informerat om olika sätt att minska exponeringen vid användande av mobiltelefoner. Tillsammans med andra centrala myndigheter har SSI startat ett utbildningsprogram om mobiltelefoni riktat främst till kommunala handläggare och politiker. SSI har även tagit initiativ till att förbättra dialogen mellan olika berörda parter och genomlysningen av frå-

gor som rör mobiltelefoni och EMF samt till att öka förståelsen för olika aktörers roller och värderingar. SSI ser tillsammans med berörda myndigheter över hur informationstexter om strålning från mobiltelefoner kan utformas. Myndigheterna diskuterar med mobiltelebranschen hur informationen bäst distribueras till konsumenterna.

Regeringen har gett Vetenskapsrådet i uppgift att göra en bedömning av forskningen om elektromagnetiska fält. Uppdraget redovisades den 1 november 2004 (Vetenskapsrådets rapportserie 2004:6, dnr U2004/4274/F). Vetenskapsrådet menar att den svenska forskningen inom EMF-området med vissa undantag håller en tillfredsställande kvalitet. I flera fall är standarden hög och i något fall mycket hög. Rådet bedömer inte att kortvariga och koncentrerade satsningar skulle ge ett ökat bidrag till kunskapsläget. Vetenskapsrådet anser att det internationella samarbetet bör öka på området. I den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) gör regeringen bedömningen att risker med elektromagnetiska fält är ett angeläget forskningsområde för FAS. Det är av stor betydelse att svensk forskning tar till vara den kompetens och den kunskap som genereras av forskare i andra länder.

Utskottet har tidigare redovisat (bet. 2003/04:MJU12) att SSI i rapporten Exponering för radiofrekventa fält och mobiltelefoni (SSI rapport 2001:9) ger en översikt över allmänhetens exponering för radiofrekventa fält, med tonvikt på den exponering som härrör från mobiltelefonisystem. Mätningarna har visat att exponeringsnivåerna varierade strakt mellan de olika platserna, med högsta värden i storstad utomhus och i närheten av radio/tv-master. Som mest uppgick de uppmätta värdena till 3 mW/m², dvs. under en tusendel av de rekommendationer som utarbetats av ICNIRP. Dominerande bidrag till denna exponering kom från basstationer för mobiltelefoni och från tv-sändningar. Exponeringen vid egen användning av mobiltelefoner kan i vissa situationer uppgå till värden som ligger under men i närheten av ICNIRP:s rekommendationer. Trådlösa telefoner och annan mobilutrustning som pc-modem eller Bluetooth ger generellt lägre exponeringsnivåer.

Statens strålskyddsinstitut (SSI) anför i rapporten SSI:s roll i folkhälsoarbetet (rapport 2004:9) att elektromagnetiska fält ger upphov till icke-ioniserande strålning som vid mycket starka fält (långt högre än SSI:s referensvärden) kan orsaka akuta skador. För långvarig exponering för svaga magnetfält (t.ex. kraftledningar) har det kunnat påvisas en mycket liten, men dock påvisbar, förhöjning av risk för cancer. Däremot finns ingen förklaring till vilka mekanismer som skulle kunna ge upphov till cancer från den typen av strålning. Ett samband kan dock inte uteslutas och fem svenska myndigheter har därför enats om en försiktighetsprincip för lågfrekventa elektriska och magnetiska fält. Principen innebär att långvarigt förhöjd exponering för magnetiska fält bör undvikas där det är praktiskt och ekonomiskt försvarligt. Däremot finns inga vetenskapliga bevis för att exponering för radiovågor och mobil telekommunikation skulle

kunna orsaka skadliga hälsoeffekter så länge gällande referensvärden inte överskrids. Det finns dock fortfarande en viss vetenskaplig osäkerhet, framför allt när det gäller eventuella sena skador. För t.ex. mobiltelefoni har tekniken ännu använts under för kort tid för att långtidseffekter helt skall kunna uteslutas. Även om det är svårt att påvisa skadliga hälsoeffekter från elektromagnetiska fält som ligger under riktlinjerna, bör enligt rapporten inte EMF bortföras från folkhälsomålet, bl.a. för att riskerna för akuta skador vid mycket starka fält kvarstår (i princip en arbetarskyddsfråga).

Utskottet har inhämtat att SSI för närvarande kompletterar en tidigare i år upprättad handlingsplan för myndighetens arbete på EMF-området. Vidare beräknas en långsiktig plan för miljöövervakning av EMF vara färdigställd under år 2005. Utskottet föreslår att motion 2004/05: MJ509 (mp) yrkande 10 lämnas utan vidare åtgärd med den nu gjorda redovisningen.

Frågor rörande icke-joniserande strålning som har behandlats tidigare under mandatperioden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker 29 motionsyrkanden (s, m, fp, kd, v, c, mp) om icke-joniserande strålning. Utskottet avstår från att behandla motionerna i sak med hänvisning till de riktlinjer för förändring av utskottens arbetsformer som riksdagen har ställt sig bakom.

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlar utskottet ett antal motioner rörande icke-joniserande strålning från allmänna motionstiden 2004. Utskottet har beslutat att dessa motioner samt en följdmotion skall behandlas på ett förenklat sätt. Bakgrunden till utskottets beslut är följande.

På grundval av Riksdagskommitténs förslag (2000/01:RS1) har riksdagen godkänt vissa riktlinjer för förändringar av utskottens arbetsformer. Enligt dessa har utskotten rekommenderats att planera arbetet för hela valperioden med fördjupning på olika områden under olika år. Detta innebär på sikt bl.a. en viss förskjutning av utskottsarbetet från beslutsfattande med anledning av propositioner och motioner till att företa utredningar och analyser på eget initiativ. Vidare skall utskotten vid behov kunna förenkla motionsbehandlingen i de fall motionsförslagen avser frågor där beslutanderätten enligt utskottets uppfattning bör ligga kvar hos regeringen, en förvaltningsmyndighet eller hos kommunerna. Detta innebär att motionerna skall kunna avstyrkas utan någon mer ingående beredning i sak. I fråga om motionsförslag som upprepas bör vid förenklad behandling utskottet hänvisa till tidigare ställningstaganden.

Utskottet beslutade den 4 februari 2003 att anta en långtidsplan för utskottets arbete under resterande del av mandatperioden. Planen innebär i princip att varje ämnesområde inom utskottets beredningsområde behandlas minst två gånger under en valperiod. Minst en behandling under det andra, tredje eller fjärde riksmötet bör vara mer ingående och vid behov innehålla inslag av uppföljning, utvärdering och EU-bevakning.

Nedanstående motioner från allmänna motionstiden 2004 och 2005 utgör i huvudsak upprepningar av tidigare väckta motioner. Motionerna avser vissa frågor om icke-joniserande strålning. Dessa frågor behandlades utförligt i betänkande 2003/04:MJU12 Icke-joniserande strålning. Utskottet avstyrker dessa motionsyrkanden i förenklad form.

Med hänvisning till det ovan anförda avstår utskottet från att i sak behandla 2004/05:MJ28 (s), 2004/05:MJ367 (v) yrkandena 1, 2 och 6, 2004/05:MJ372 (mp) yrkandena 1–4 och 6–9, 2004/05:MJ416 (s), 2004/05: MJ468 (fp) yrkandena 1–6, 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 27, 2004/05: MJ509 (mp) yrkandena 3, 6, 7 och 9, 2004/05:MJ522 (mp) samt motionerna 2005/06:MJ299 (kd) yrkandena 1 och 2, 2005/06:MJ351 (mp, -) yrkandena 27 och 29, 2005/06:MJ434 (v), 2005/06:MJ438 (s), 2005/06: MJ442 (v) yrkandena 1, 2 och 7, 2005/06:MJ533 (mp) yrkandena 1–4 och 6–9, 2005/06:MJ596 (kd) yrkande 22 och 2005/06:T500 (fp).

Ingen övergödning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (fp, kd, c, mp, -) om åtgärder mot övergödning med hänvisning till vad regeringen anför i propositionen och den nationella strategin för havsmiljön.

Jämför reservationerna 71 (m, fp, kd, c, mp), 72 (fp), 73 (c), 74 (mp) och 75 (v, mp).

Miljökvalitetsmålet

Det av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålet Ingen övergödning lyder:

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

För miljökvalitetsmålet Ingen övergödning har fem delmål fastställts.

- Åtgärdsprogram
- Utsläpp av fosforföreningar
- Utsläpp av kväveföreningar
- Utsläpp av ammoniak
- Utsläpp av kväveoxider

Propositionen

Regeringen bedömer att det för många marina miljöer blir svårt att nå miljö kvalitetsmålet inom en generation, även om fortsatt kraftfulla insatser görs. För mark och vatten i övrigt finns dock större förutsättningar att nå målet om ytterligare åtgärder vidtas. Enligt regeringen krävs omfattande insatser både nationellt, på EU-nivå och i viss mån på internationell nivå. På EU-nivå har genomförandet av ramdirektivet för vatten en central ställning. För att miljö kvalitetsmålet skall kunna nås krävs vidare att nästa landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 fortsatt innehåller relevanta åtgärder avseende omfattning och inriktning. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med en skrivelse innehållande en strategi för kommande landsbygdsprogram. Enligt regeringen krävs åtgärder även vid kommunala och enskilda avloppsanläggningar. När det gäller skogsbrukets påverkan på övergödningen behöver kunskapsunderlaget förbättras.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ508 (fp) är akuta och gemensamma åtgärder, inte minst runt Östersjön, nödvändiga för att uppfylla miljö kvalitetsmålet. Ingen övergödning. Fosforfällor, våtmarker, kantzoner, vallodling och fånggrödor ges som exempel på insatser som behöver prioriteras. Vidare behöver forskning och informationsinsatser stärkas ytterligare, bl.a. beträffande minskade ammoniakavgångar (yrkande 33). Även i motion 2004/05: MJ507 (c) yrkande 20 anförs att åtgärder för att minska övergödningen måste intensifieras och insatser för att minska utsläppen av närsalter stimuleras. I motion 2004/05: MJ342 (kd) yrkande 4 framhålls att regeringen bör återkomma med riktlinjer till länsstyrelserna för att skapa odlingsfria zoner längs vattendrag. Enligt tillgänglig sakkunskap skulle sådana zoner bidra till att ta upp kväve och fosfor så att åarna inte blir övergödda, påpekar motionären. Även motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 55 berör sådana skyddszoner. Enligt motionärerna bör det vara möjligt att i åtgärdsprogram ställa krav på jordbruksnäringen att lämna skyddszoner kring vattendrag när detta är miljömässigt motiverat. I motionens yrkande 51 föreslås att regeringen tillsätter en utredning om en strukturförändring inom jordbruket, inklusive djurhållningen. Motionärerna anser att det behövs krafttag för att minska näringsläckaget inom jordbruket. På sikt behöver strukturen inom jordbruket förändras, med mer allsidiga växtföljder och djurhållningen mer jämnt spridd över landet som följd. Yrkande 54 tar upp frågan om gårds- och regionalbalans. Oavsett odlingssystem har det stor betydelse vilken intensitet jordbruket har och hur väl gödselmängden och spridningstidpunkten anpassas till grödans behov. Europeiska undersökningar har visat att ut- och införsel av kväve i högre grad är i balans på ekologiska gårdar än på konventionella. Detta innebär enligt motionärerna att en övergång från konventionellt till ekologiskt lantbruk är viktigt för att minska övergödningen. Även på ett regionalt plan är det viktigt med balans mellan näringsproducerande och näringskonsumerande gårdar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringens bedömning att miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning blir svårt att nå bygger på observationen att läget inte har visat några tydliga förbättringar under de senaste fem till tio åren trots att omfattande åtgärder har genomförts. Varken halterna av närsalter eller effekterna av övergödningen har minskat i någon större omfattning, särskilt inte i marina miljöer. När det gäller mark och inlandsvatten finns vissa positiva tecken. Att det miljötillstånd som anges i miljö kvalitetsmålet blir svårt att nå inom en generation beror även på att återhämtningen tar lång tid. Som regeringen framhåller tyder mycket på att övergödningen och dess följder tillsammans med annan påverkan leder till att ekosystemet i Östersjön genomgår en dramatisk förskjutning i dess struktur och funktion, vilket avsevärt försvårar ett återställande. Enligt Miljövårdsberedningen finns det risk för att ett regimskifte redan har ägt rum i Östersjön och att det möjligen krävs att utsläppen minskar till en nivå som är lägre än de nivåer som började orsaka problemen (Miljövårdsberedningens promemoria 2005:1, dnr M/2005/1531/Na). Utskottet delar regeringens uppfattning att utvecklingen är djupt oroande och välkomnar att regeringen avser att i hög grad prioritera nationella och internationella åtgärder som leder till minskad övergödning av Östersjön.

Som framgår av regeringens skrivelse 2004/05:173 En nationell strategi för havsmiljön kommer regeringen att särskilt lyfta fram frågor kring övergödningens problematiken som ett viktigt område i EU:s marina strategi. Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige bör ta täten i arbetet med att åtgärda problemen i Östersjön genom att ta initiativ till ett fortsatt regionalt åtgärdsarbete runt Östersjön.

Av propositionen framgår att de svenska utsläppen av kväveoxider och ammoniak till luft har minskat sedan 1990-talet medan det är svårare att se en lika tydlig minskning när det gäller utsläppen av kväveföreningar till havet. Som regeringen anför har en rad åtgärder genomförts inom jordbruket. Genom Miljö- och landsbygdsprogrammet är det möjligt att få ekonomisk ersättning för odling av fånggrödor, utebliven höstbearbetning, skyddszoner samt anläggning av våtmarker och småvatten. Sedan år 2001 har särskilt arealen fånggrödor och arealen som bearbetas först på våren ökat väsentligt. Dessutom omfattar programmet utbildnings- och rådgivningsinsatser, bl.a. ett särskilt kunskaps- och rådgivningsprojekt för lantbrukare i för närvarande sex sydsvenska län, kallat Greppa Näringen. Projektet som genomförs i samverkan med länsstyrelserna, LRF och en mängd företag inom lantbruksnäringen har fått stort gehör. Utskottet konstaterar att de vidtagna åtgärderna bedöms ha minskat kväveläckaget från jordbruksmarken avsevärt de senaste åren. Någon beräkning av vad detta innebär med hänsyn till utsläppen av kväveföreningar till havet har enligt regeringen inte gjorts. Enligt regeringen kommer det svenska genomförandet av EU:s gemensamma jordbrukspolitik att medföra att kväveläckaget från jordbruksmark minskar ytterligare.

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att ytterligare insatser, såsom åtgärder för minskat växtnäringssläckage och kompetensutvecklingsinsatser, kommer att krävas för uppfyllelse av miljökvalitetsmålet. För att uppfylla målet krävs enligt regeringen att nästa landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 fortsatt innehåller relevanta åtgärder avseende omfattning och inriktning. Som framgått ovan avser regeringen att återkomma till riksdagen med en skrivelse innehållande en strategi för kommande landsbygdsprogram. Utskottet konstaterar att regeringen avser att uppdra åt Skogsstyrelsen att i samråd med Naturvårdsverket utreda behovet av och möjligheterna att införa ett nytt delmål om kväveupplagring och kväveläckage i skogsmark.

I propositionen understryker regeringen den centrala roll som det svenska genomförandet av ramdirektivet för vatten har för att de vattenrelaterade miljökvalitetsmålen skall kunna uppnås. Vidare framhålls det nya grundvattendirektiv som förhandlas inom EU. I det förslag som har lagts fram av kommissionen ingår bl.a. en miljökvalitetsnorm för nitrat. Regeringen överväger för närvarande hur ett sådant normsystem behöver utformas för svensk del i syfte att kunna införa dessa normer när kraven i det nya grundvattendirektivet har fastställts. Enligt regeringen avser Sverige att gå vidare på nationell nivå om besluten inom EU inte kommer till stånd. När det gäller utsläpp av kväve- och fosforföreningar från enskilda avlopp bedömer regeringen att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att se över möjligheten till ett bidrag för utveckling och introduktion av ny teknik för att minska sådana utsläpp. Kvävereningen för de reningsverk som ännu inte uppfyller kraven i gällande bestämmelser bör åtgärdas. Vidare överväger regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utreda vad som är möjligt och lämpligt när det gäller utökade krav på kvävereduktion i kustnära reningsverk.

Med hänvisning till att regeringen avser att i hög grad prioritera nationella och internationella åtgärder som leder till minskad övergödning av Östersjön och vad som i övrigt anförts ovan anser utskottet att motionerna 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkandena 51, 54 och 55, 2004/05:MJ342 (kd) yrkande 4, 2004/05:MJ507 (c) yrkande 20 och 2004/05:MJ508 (fp) yrkande 33 bör lämnas utan att riksdagen vidtar ytterligare åtgärder. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Delmål 1 om åtgärdsprogram utgår

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att delmål 1 om åtgärdsprogram skall utgå och avstyrker ett motionsyrkande (m, fp, kd, c) om att behålla delmålet samt ändra dess lydelse.

Jämför reservation 76 (m, fp, kd, c).

Delmålet

Delmål 1 om åtgärdsprogram har följande lydelse:

Senast år 2009 skall det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God ekologisk status skall nås för sjöar och vattendrag samt för kustvatten.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 1 om åtgärdsprogram skall utgå eftersom förutsättningarna för att genomföra ramdirektivet för vatten numera framgår av gällande författningar och att åtgärdsprogram är att betrakta som åtgärder snarare än delmål.

Motionen

Enligt motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) bör delmålet behållas. Motionärerna hänvisar till att flera remissinstanser har framfört att det kan vara en risk att miljökvalitetsmålen inte blir kompletta utan detta delmål inskrivet. Vidare bör det tydligt anges att målet i relation till vattendirektivets genomförande kan och bör uppnås tidigare på många håll. Delmål 1 föreslås därför lyda: ”Snarast, dock senast år 2009, skall det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God ekologisk status nås för sjöar och vattendrag samt för kustvatten.” (yrkande 19).

Utskottets ställningstagande

Enligt propositionen framgår numera förutsättningarna för att genomföra ramdirektivet för vatten av gällande författningar. Ett grundläggande steg för att genomföra direktivet har därmed tagits. Utskottet anser i likhet med regeringen att de delmål om att genomföra ramdirektivet för vatten som har knutits till ett antal miljökvalitetsmål, däribland Ingen övergödning, därför bör upphöra att gälla. Utskottet vill därutöver liksom regeringen framhålla att åtgärdsprogram är att betrakta som åtgärder snarare än delmål.

Av propositionen framgår att den process som nyligen inletts som en följd av ramdirektivet för vatten, med kartläggning och analys av vattenförhållanden och samhällsekonomiska aspekter, med framtagande av kvalitetskrav och aktivt deltagande av allmänhet och berörda aktörer kommer att utmynna i åtgärdsprogram senast den 22 december 2009. Som regeringen framhåller innebär denna tidpunkt dock inte att regeringen och berörda myndigheter väntar med att vidta ytterligare åtgärder för att uppnå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Åtgärder kommer att vidtas eller anpassas successivt även före år 2009, allteftersom kunskapen växer fram. Regeringen anser att någon tidigare tidpunkt för besluten om åtgärdsprogrammen därför inte behöver utredas.

Mot bakgrund av det ovan anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag att delmål 1 om åtgärdsprogram skall utgå och avstyrker motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 19.

Ändrat delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrat delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar och avstyrker ett motionsyrkande (m, fp, kd, c) om tillägg till delmålets lydelse.

Jämför reservation 77 (m, fp, kd, c, mp).

Delmålet

Delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar har följande lydelse:

Fram till år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat kontinuerligt från 1995 års nivå.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 2 skall ha följande lydelse:

Fram till år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat med minst 20 % från 1995 års nivå.

Motionen

I motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 20 föreslås att delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar kompletteras med följande mening: ”De största minskningarna skall ske i de känsligaste områdena.” Utgångspunkten bör vara lokala och regionala förhållanden och att olika utsläppsmål specificeras för olika vatten, anser motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmålet som sådant kommer att nås men att det samtidigt krävs ytterligare åtgärder för att fosforhalterna i många vattenmiljöer skall nå nivåer som inte har någon negativ inverkan på bl. a. förutsättningarna för biologisk mångfald.

Som framgår av propositionen varierar behovet av att minska utsläppen av fosforföreningar påtagligt i olika vattenområden. Så finns exempelvis i Östersjön en helt annan känslighet för fosforföreningar jämfört med Västerhavet. Utskottet konstaterar att Naturvårdsverket har genomfört en internationell expertutvärdering av kväve- och fosforproblematiken i Sveriges omgivande havsområden. Utvärderingen avrapporterades i september 2005 (Expert Evaluation of the Eutrophication of the Seas Surrounding Sweden, Naturvårdsverket, rapport nr 5509). Av propositionen framgår vidare att de av fosfor övergödda sjöarna till stor del är koncentrerade till södra Sverige. Situationen i vattendrag är svårare att mäta och bedöma, men problematiken följer enligt regeringen i stort samma mönster som för sjöar.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns skäl att kvantifiera delmålet enligt det förslag som Naturvårdsverket har presenterat, för att ge åtgärdsarbetet en förstärkt drivkraft. Vidare konstaterar utskottet att det enligt regeringen kan finnas anledning att återkomma till frågan om delmålens utformning, bl.a. beträffande en anpassning till förhållanden i olika delar av landet, i samband med nästa fördjupade utvärdering av miljökvalitetsmålen. Som framgår av propositionen har forskning kring läckage av närsalter från jordbruket hittills fokuserats på kväveföreningar. För att kunna utvärdera delmålet om utsläpp av fosforföreningar och i framtiden föreslå nya åtgärder är det enligt regeringen nödvändigt att få ett bättre underlag även när det gäller fosforförlusterna. Forskning inom detta område måste därför fortsätta som underlag för långsiktiga åtgärder.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrat delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar. Frågan om hänsyn till lokala och regionala förhållanden som tas upp i motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 20 är enligt utskottets mening föremål för regeringens uppmärksamhet. Motionen avstyrks i denna del.

Ändrat delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrat delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar och avstyrker ett motionsyrkande (m, fp, kd, c) om delmålens lydelse.

Jämför reservation 78 (m, fp, kd, c).

Delmålet

Delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar har följande lydelse:

Senast år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväve från mänsklig verksamhet till haven söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 % från 1995 års nivå till 38 500 ton.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 3 skall ha följande lydelse:

Senast år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväveföreningar från mänsklig verksamhet till haven söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 % från 1995 års nivå.

Enligt regeringen pekar nya beräkningar på högre utsläpp av kväveföreningar till haven för basåret 1995 än tidigare beräkningar. En minskning med 30 % motsvarar därför mer än de 38 500 ton som nu anges i delmål 3. Både de nya och äldre beräkningarna innehåller dessutom flera osäkerhetsfaktorer. Det kan därför inte uteslutas att kommande beräkningar också kan innebära revideringar med hänsyn till vad en minskning med 30 %

skulle kunna betyda i ton. Regeringen föreslår därför att angivelsen i ton stryks i delmålet formulering. Vidare föreslår regeringen att ”kväve” ersätts med ”kväveföreningar” i formuleringen av delmålet. Regeringen påpekar att detta är tekniskt korrekt eftersom utsläppen av kväve sker som föreningar. Språkbruket jämföras därmed med det i delmål 2 om fosforföreningar.

Motionen

I motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 21 föreslås att delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar skall lyda: ”Senast år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväveföreningar från mänsklig verksamhet till haven ha minskat med minst 30 % från 1995 års nivå.” Motionärerna delar inte regeringens uppfattning att haven norr om Ålands hav skall undantas från begränsningen av kväveutsläpp från mänsklig verksamhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrad lydelse för delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar. Vidare konstaterar utskottet att regeringen bedömer att det blir svårt att nå delmålet och att det krävs kraftfulla åtgärder i syfte att nå en så hög grad av måluppfyllelse som möjligt. Beträffande de synpunkter som framförs i motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 21 har utskottet inhämtat från Regeringskansliet att skälet till att gränsen dragits vid Ålands hav är att Sverige har klassat havet söder om Ålands hav och till norska gränsen som kvävekänsligt enligt rådets direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Utskottet föreslår att motionen i denna del lämnas utan någon ytterligare åtgärd av riksdagen.

Ändrat delmål 4 om utsläpp av ammoniak

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrat delmål 4 om utsläpp av ammoniak.

Delmålet

Delmål 4 om utsläpp av ammoniak har följande lydelse:

Senast år 2010 skall utsläppen av ammoniak i Sverige ha minskat med minst 15 % från 1995 års nivå till 51 700 ton.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 4 skall ha följande lydelse:

Senast år 2010 skall utsläppen av ammoniak i Sverige ha minskat med minst 15 % från 1995 års nivå.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrad lydelse för delmål 4 om utsläpp av ammoniak. Vidare konstaterar utskottet att regeringen bedömer att delmålet kommer att nås inom utsatt tid men att det samtidigt finns behov av att ytterligare minska utsläppen påtagligt även efter det att delmålet har uppnåtts.

Delmål 5 om utsläpp av kväveoxider*Delmålet*

Delmål 5 om utsläpp av kväveoxider har följande lydelse:

Senast år 2010 skall utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att delmål 5 om utsläpp av kväveoxider bör ha oförändrad lydelse och att ytterligare åtgärder behövs för att nå delmålet.

Levande sjöar och vattendrag**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (c) om långsiktig hållbarhet.

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag har följande lydelse:

Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

För miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag har sex delmål fastställts.

- Åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer
- Åtgärdsprogram för skyddsvärda vattendrag
- Vattenförsörjningsplaner
- Utsättning av djur och växter
- Hotade arter
- Åtgärdsprogram för God ytvattenstatus

Motionen

All hantering av vatten bör enligt motion 2004/05: MJ237 (c) yrkande 1 ske utifrån kravet på långsiktig hållbarhet. Tillgång till vatten är en grundförutsättning för alla former av liv, och samhällets hantering av vatten i alla former bör därför ske utifrån ett långsiktigt hållbart perspektiv.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion 2004/05: MJ237 (c) yrkande 1 om långsiktig hållbarhet. Som regeringen anför har utvecklingen av miljötillståndet i sötvatten i huvudsak varit positiv. Antalet övergödda sjöar uppgår numera till ca 1 000, och försurningsläget har förbättrats något.

Utskottet instämmer i att försämringen av miljötillståndet i vattenekosystemen är ett av de områden som sammantaget är mest problematiskt att komma till rätta med. En bidragande orsak till den negativa utvecklingen är att miljöförändringar i hav, sjöar och rinnande vatten inte är lika synbara för människan som de är på land, varför skadorna blir värre innan de uppmärksammas.

Utskottet anser att utvecklingen i våra vattenmiljöer inte är hållbar. Det gäller utfiskning, övergödning, anrikning av stabila gifter samt etablering av främmande arter och stammar av fisk. Det är inte bara stora natur- och kulturvärden som står på spel utan även betydande ekonomiska värden. Även utskottet anser att ambitionsnivån måste höjas när det gäller insatserna för att förbättra situationen i våra vattenmiljöer.

I regeringens skrivelse (skr. 2004/05:173) En nationell strategi för havsmiljön anges den strategiska inriktningen för det svenska havsmiljöarbetet på kort och lång sikt.

En god grund för en mer aktiv vattenpolitik när det gäller sötvatten och kustvatten utgörs enligt den nu behandlade propositionen den process som inletts i de nyligen inrättade fem svenska vattendistrikten där vattenmyndigheterna bl.a. kommer att utveckla skräddarsydda åtgärds- och övervakningsprogram. Regeringen avser att noga följa denna nya vattenförvaltning för att snabbt kunna identifiera eventuella ytterligare åtgärder för att stödja vattenmyndigheternas arbete. Enligt utskottets mening föreligger det ingen motsättning mellan regeringens uppfattning och den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2004/05: MJ237 (c) yrkande 1. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Ändrat delmål 1 om åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till annan formulering av delmål 1 och avstyrker en motion (m, fp, kd, c) om att riksdagen bör avslå regeringens förslag.

Jämför reservation 79 (m, fp, kd, c).

Delmålet

Delmål 1 om åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer har följande lydelse:

Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer som behöver ett långsiktigt skydd i eller i anslutning till sjöar och vattendrag. Senast år 2010 skall minst hälften av de skyddsvärda miljöerna ha ett långsiktigt skydd.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmålet får följande lydelse: Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer som behöver ett långsiktigt skydd i eller i anslutning till sjöar och vattendrag. Senast år 2010 skall minst hälften av de skyddsvärda miljöerna ha ett långsiktigt skydd och fördelas jämnt mellan de fem vattendistrikten. Minst 15 fiskefria områden skall finnas i varje vattendistrikt.

Motionen

Riksdagen bör enligt motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 22 avslå regeringens förslag att ändra delmål 1 om åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer under miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Delmålet bör inte ändras. Regeringen har inte motiverat sina ändringsförslag.

Utskottets ställningstagande

I propositionen anförs att delmålet kan nås om ytterligare åtgärder vidtas och takten i skyddsarbetet ökas. Skyddet av vattenmiljöer har emellertid hittills utvecklats långsamt.

Naturvårdsverket arbetar tillsammans med Fiskeriverket och Riksantikvarieämbetet för att under år 2005 lägga fram nationella åtgärdsprogram för genomförande av skydd och restaurering (delmål 1 och 2) och för att redovisa antalet berörda värdefulla miljöer. Parallellt pågår i länen en sammanställning av underlag om de i dag kända värdefulla vattenmiljöerna med avseende på naturmiljö, kulturmiljö, fisk och fiske. Underlaget skall använ-

das för att kvantifiera delmålen, planera och prioritera åtgärder, följa upp och utvärdera genomförandet, bedöma behov av resurser samt bedöma omfattning av intressekonflikter.

Utskottet instämmer i att de skyddade områdena bör fördelas jämnt mellan de fem vattendistrikten. Områdena bör utformas så att angränsande landområden vid behov inkluderas och hänsyn bör tas till vandrande arter.

Skyddet av sötvattenmiljöer behöver också kunna innefatta begränsningar av fisket.

Utskottet finner regeringens förslag väl avvägt och tillstyrker förslaget. Därmed avstyrks motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 22.

Delmål 2 om åtgärdsprogram för skyddsvärda vattendrag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner (kd, v, mp) om fiskvandring med hänvisning till det arbete som pågår med frågan.

Jämför reservationerna 80 (kd) och 81 (mp).

Delmålet

Delmål 2 om åtgärdsprogram för skyddsvärda vattendrag lyder:

Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för restaurering av Sveriges skyddsvärda vattendrag eller sådana vattendrag som efter åtgärder har förutsättningar att bli skyddsvärda. Senast till år 2010 skall minst 25 % av de värdefulla och potentiellt skyddsvärda vattendragen ha restaurerats.

Motionerna

Fri fiskvandring i Emån från mynningen upp till Ädelfors bör enligt motion 2003/04: MJ337 (v) säkras genom att fiskvägar byggs förbi kraftstationerna. Vattendragen bör enligt motion 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 21 åter bli miljöer för vandrande fiskarter som lax, laxöring och ål. I dag råder brist på strömmande vatten. Många arter som är beroende av biotopen strömmande vatten återfinns bland hotade arter. Det bör finnas förbiflöde vid alla kraftverk. Även enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 58 bör vattendragen åter bli miljöer för vandrande fiskarter som lax, laxöring och ål. Det bör finnas förbiflöde vid alla kraftverk.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet kommer att uppnås.

Bostadsutskottet hänvisar i sitt yttrande till behandlingen av liknande frågor under förra riksmötet (bet. 2004/05: BoU4, bet. 2002/03: BoU3) och anför att det bör finnas förbiflöde vid alla kraftverk. Vid behandlingen av proposition 2003/04: 51 Kust- och insjöfiske samt vattenbruk redovisades

att arbetet med miljö kvalitetsmålen har visat bl.a. att det finns förutsättningar för att delvis ersätta kompensationsutsättningarna av lax och öring med åtgärder som förbättrar den naturliga produktionen i de utbyggda älvarna. Regeringen angav att Fiskeriverkets forskning har visat att långvarig odling av laxfisk leder till genetiska förändringar i bestånden som bl.a. gör dessa bestånd mindre konkurrenskraftiga. Regeringen ansåg det därför vara väsentligt att sådana bestånd kontinuerligt kan förstärkas med vild fisk på sådant sätt som gjorts i bl.a. Dalälven. Fiskeriverket borde därför enligt regeringens mening undersöka möjligheterna att, för bestånd av laxfisk beroende av kontinuerlig utsättning, skapa mindre, lokala självreproducerande laxbestånd som kan utnyttjas för att bevara beståndens naturliga karaktär.

Med anledning av ett regeringsuppdrag redovisade Fiskeriverket därefter, den 29 november 2004, rapporten Analys av möjligheter för och konsekvenser av en förändrad inriktning på kompensationsåtgärder avseende fiske i nuvarande och kommande vattendomar. I rapporten framförs som en övergripande rekommendation att målsättningen för alla kompensationsåtgärder bör vara att så långt som möjligt prioritera naturlig fiskproduktion och att bevara den biologiska mångfalden. Även om kompensationsutsättningar behövs även i framtiden finns det i dag alternativa åtgärder som syftar till att helt eller delvis bevara naturlig reproduktion som bör komma till ökad användning. Många äldre vattendomar innehåller otidsenliga villkor, och det är därför viktigt att omprövningsverksamheten prioriteras i framtiden. Det är viktigt att skyddet av värdefulla vattenområden och naturliga fiskbestånd har en stark ställning i miljölagstiftningen. Vid tillståndsprövning bör skyddet av värdefulla naturliga fiskbestånd lyftas fram tillsammans med fiskeintresset.

Boverket fick i regleringsbrev för år 2005 i uppdrag att tillsammans med berörda myndigheter utarbeta nya riktlinjer för kommunernas vattenplanering. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 2006.

I propositionen anför regeringen nu att rinnande vatten med omkringliggande områden utgör en av de mest artrika och värdefulla naturtyperna i landet. I det föreslagna nya miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, kapitel 20, slås fast att djur skall kunna sprida sig utan hinder, att missgynnade arter skall ha tillräckligt med livsmiljöer och att bristmiljöer skall restaureras. För att uppnå dessa mål är behovet av ytterligare åtgärder i rinnande vatten stort. Antalet helt orörda miljöer är inte känt, men de är troligen få. Regeringen pekar även på att fyra älvar, genom bestämmelser i miljöbalken, är helt skyddade från utbyggnad m.m. och i ett antal andra vattensystem är vidare utbyggnad förbjuden. Detta ger enligt regeringen ett starkt och värdefullt skydd mot framtida exploatering. Även vatten som är skyddade mot utbyggnad sägs, enligt propositionen, ofta vara påverkade av andra typer av ingrepp såsom flottledsrensning. Det totala behovet av restaurering är därför enligt regeringen stort. Naturvårdsverkets, Riksantikvarieämbetets och Fiskeriverkets sammanställning år 2005 om särskilt värdefulla

miljöer är en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet. Regeringen bedömer att restaurering av tidigare flottledsrensade vattendrag liksom av vattensystem med tidig och ofta partiell utbyggnad kan ge stora miljöförbättringar till begränsade kostnader.

När det gäller omprövning av vattendomar har, som också redovisas i propositionen, Miljöbalkskommittén analyserat eventuella behov av åtgärder utifrån översvämningsproblematiken (Miljöbalken under utveckling, Ett principbetänkande, SOU 2002:50) och kommit fram till att omprövning av vattendomar inte är någon lösning och att det inte heller finns behov av att utreda regelverket. Behovet av omprövningar är enligt kommittén främst motiverat ur naturvårdssynpunkt och med tanke på genomförandet av ramdirektivet för vatten. Miljöbalkskommittén bedömer att det kan finnas anledning att se över bestämmelserna för sådana regleringar där vattendomar saknas. Naturvårdsverket har i sin underlagsrapport inför den fördjupade utvärderingen pekat på att omprövningar av vattendomar av naturvårdsskäl har använts i liten omfattning, vilket innebär att det är svårt att utvärdera hur de juridiska verktygen fungerar. Regeringen avser att återkomma till frågan. Regeringen avser därutöver att låta utreda hur tillsynen kan ges bättre förutsättningar när det gäller regleringar av vattenflöden som saknar vattendomar och avser att återkomma med ett uppdrag till berörda myndigheter.

Mot den tecknade bakgrunden finner utskottet inte tillräckliga skäl för att gå motionärerna till mötes och avstyrker förslaget. Miljö- och jordbruksutskottet gör samma bedömning och har inhämtat att regeringen förbereder en proposition till riksdagen i detta ämne. Utskottet föreslår att motionerna 2003/04: MJ337 (v), 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 21 och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 58 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Delmål 3 om vattenförsörjningsplaner

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om att delmålet skall utgå (mp, -) och en om Mälarens vattensystem (fp).

Jämför reservation 82 (mp).

Delmålet

Delmål 3 om vattenförsörjningsplaner lyder:

Senast år 2009 skall vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser ha upprättats för alla allmänna och större enskilda ytvattentäkter. Med större ytvattentäkter avses ytvatten som nyttjas för vattenförsörjning till fler än 50 personer eller distribuerar mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt.

Motionerna

Riksdagen bör enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 56 besluta att delmålet kring vattenförsörjningsplaner utgår. Det är tveksamt att se vattenförsörjningsplaner som något som bidrar till att uppnå miljömålet Levande sjöar och vattendrag.

I fråga om vattenmiljö- och avrinningsfrågor i Mälaren anförs i motion 2004/05:N409 (fp) yrkande 11 att värnandet av vattenmiljön i hög grad handlar om Mälarens vattensystem, dvs. som transportled och fritidsmiljö, men också som vattenreservoar för ca 1,3 miljoner invånare i Mälardalen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det går att nå delmålet om kommunerna fortsätter med skyddande insatser med upprättandet av skyddsområden och skyddsbestämmelser för dricksvattentäkter.

I propositionen anförs att regeringen avser att återkomma till riksdagen under år 2009 med en fördjupad utvärdering av systemet med miljökvalitetsmål med förslag om nya delmål för tidsperioden bortom år 2010. I det sammanhanget bör även åtgärdsstrategierna ses över. Utskottet har inhämtat att nästa fördjupade utvärdering kommer att omfatta samtliga delmål. Utskottet avstyrker därmed motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 56.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion 2004/05:N409 (fp) yrkande 11 om att arbetet med att trygga Mälarens vattenkvalitet bör fortsätta och att riskerna för översvämningar bör minskas.

Som anförs i propositionen har Naturvårdsverket under år 2003 i samråd med Sveriges geologiska undersökning och Boverket givit ut allmänna råd och en särskild handbok med vägledning för att skydda dricksvattentäkter genom att inrätta skyddsområden. Allmänna råden och handboken utgör ett viktigt stöd för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med dessa frågor och kommer enligt regeringens bedömning att bidra till att skyddet av dricksvattenförsörjningen utvecklas.

Genom beslut den 30 juni 2005 beslutade regeringen att en särskild utredare skall kartlägga det svenska samhällets sårbarhet för globala klimatförändringar och de regionala och lokala konsekvenserna av dessa förändringar samt bedöma kostnader för skador som klimatförändringarna kan ge upphov till. Den särskilde successiva utredaren skall föreslå åtgärder som minskar samhällets sårbarhet för klimatförändringar. En redovisning om översvämningsrisker och avtappningsmöjligheter när det gäller Mälaren, Hjälmaren, Vänern och ytterligare områden där konsekvenserna blir stora vid översvämningar skall senast den 1 juni 2006 lämnas till regeringen. Ett slutbetänkande skall lämnas senast den 1 oktober 2007. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det utredningsarbete som pågår.

Delmål 4 om utsättning av djur och växter

Delmålet

Delmål 4 om utsättning av djur och växter lyder:

Senast år 2005 skall utsättning av djur och växter som lever i vatten ske på sådant sätt att biologisk mångfald inte påverkas negativt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet inte kan uppnås under 2005. Särskilda insatser krävs för att delmålet skall nås så snart som möjligt.

Som anförs i propositionen behöver ytterligare åtgärder vidtas för att motverka genetiska och ekologiska skador av kontinuerlig odling. Regeringen avser därför att ge Fiskeriverket i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket och Statens energimyndighet utarbeta förslag på åtgärder för att bibehålla de berörda beståndens naturliga egenskaper så långt detta är möjligt.

Regeringen avser att ge Statens energimyndighet i uppdrag att utarbeta och kostnadsberäkna förslag på hur bevarandet av andra arter än lax och öring skall kunna tillgodoses vid kompensationsutsättningar.

All utsättning av vattenlevande arter är förknippad med ekologiska risker. Fiskeriverket och Naturvårdsverket kommer därför att få i uppdrag att utarbeta vägledning för upprättande och tillämpning av miljökonsekvensbeskrivningar inför utsättning av vattenlevande djur och växter.

Delmål 5 om hotade arter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om åtgärdsplan för att bevara och sprida flodkräfta till dess naturliga utbredningsområde (v) med hänvisning till att arbete pågår med frågan.

Delmålet

Delmål 5 om hotade arter lyder:

Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder.

Motionen

Enligt motion 2004/05: MJ421 (v) yrkande 8 bör en åtgärdsplan tas fram i syfte att bevara och sprida flodkräftan till dess naturliga utbredningsområde. Naturvårdsverket bör tillsammans med Fiskeriverket få i uppdrag att komma med förslag till förvaltningsplan för flodkräftan i syfte att bevara arten och att den skall kunna återbesätta delar av sitt tidigare utbredningsområde.

Utskottets ställningstagande

Delmålet kan nås om ytterligare åtgärder vidtas och arbetet intensifieras.

Som anförs i propositionen är flodkräftan allvarligt hotad på grund av främst spridning av kräftpest. Regeringen har därför som ett första steg förbjudit import av levande kräftor. Ytterligare åtgärder kan dock bli aktuella för att motverka illegala utsättningar av signalkräfta. Utskottet instämmer i att länsstyrelsernas arbete för att skapa skyddsområden för flodkräfta bör fortsätta i alla huvudavrinningsområden, där flodkräfta långsiktigt kan förekomma.

Utsättning av fisk ökar risken för spridning av parasiter, sjukdomar och främmande arter eller stammar, vilket bl.a. konstaterats vid introduktionen av främmande laxfiskar. Utsättning av små kräftdjur i vissa av fjällvärldens reglerade vatten har medfört negativa effekter. Illegala utsättningar av signalkräfta minskar successivt flodkräftans utbredning.

Signalkräftan har som värd för kräftpest permanentat denna sjukdom i landet. I många fall har bestånden av signalkräfta blivit så stora att även andra vattenlevande arter påverkats. Detta behöver särskilt beaktas i skyddade områden som Natura 2000-miljöer med hotade arter eller där ursprungliga förhållanden eftersträvas. I andra områden är signalkräftan en värdefull resurs som ger betydande inkomster och behöver därför nyttjas på ett optimalt sätt.

Regeringen avser enligt propositionen att ge Fiskeriverket och Naturvårdsverket i uppdrag att utarbeta en strategi för hur signalkräftans utbredning och förekomst skall regleras för att motverka negativa effekter för bl.a. flodkräfta. Syftet med motion 2004/05:MJ421 (v) yrkande 8 bör därmed i allt väsentligt anses vara tillgodosett. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd i berörd del.

Delmål 6 om åtgärdsprogram utgår

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att delmål 6 om åtgärdsprogram skall utgå.

Delmålet

Delmål 6 om åtgärdsprogram lyder:

Senast år 2009 skall det finnas ett åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God ytvattenstatus skall uppnås.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 6 om åtgärdsprogram utgår.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför kan delmål som täcks av ramdirektivet för vatten utgå. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Grundvatten av god kvalitet

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet har följande lydelse:

Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

För miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet har fyra delmål fastställts.

Skydd av grundvattenförande geologiska formationer

Grundvattennivåer

Rent dricksvatten

Åtgärdsprogram för god grundvattenstatus

Utskottets ställningstagande

Som anføres i propositionen bedöms grundvattensituationen i Sverige som god i ett internationellt perspektiv trots lokala och regionala problem med bl.a. nitrat, bekämpningsmedel och försurning. Det saknas dock till stora delar underlag för att ge en klar bild av uppfyllelsen för miljökvalitetsmålet.

Genomförandet av ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) och i synnerhet av det kommande dotterdirektivet för grundvatten kommer att få stor betydelse för möjligheten att nå miljökvalitetsmålet. En central roll spelar även kommunala insatser såsom inrättandet av skyddsområden för grundvattentäkter.

Regeringen avser att vidta åtgärder så att grundvattenfrågorna får en större tyngd i samhällsplaneringen. Regeringen anser även att kunskapsförsörjningen och övervakningen när det gäller grundvattenkvaliteten behöver förbättras och att detta behöver utredas närmare.

Delmål 1 om skydd av grundvattenförande geologiska formationer**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet avstyrker en motion (mp, -) om ändrad lydelse av delmålet.

Jämför reservation 83 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om skydd av grundvattenförande geologiska formationer lyder:

Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning skall senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot exploatering som begränsar användningen av vattnet.

Motionen

Riksdagen bör enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 59 besluta en lydelse av delmål 1 under Grundvatten av god kvalitet: Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning skall senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot föroreningar och exploatering som begränsar användningen av vattnet. Ett första steg bör enligt motionärerna vara att identifiera grundvattenförekomster där mänsklig aktivitet förorenar detsamma i sådan utsträckning att det utflödande grundvattnet påtagligt försämrar livsmiljön för växter och djur.

Utskottets ställningstagande

Enligt propositionen går det att nå delmålet om kommunerna fortsätter med skyddande insatser som exempelvis inrättandet av skyddsområden.

Utskottet vill i likhet med regeringen framhålla betydelsen av att det vid exploateringar, som exempelvis infrastrukturprojekt, vidtas förebyggande åtgärder så att inte förorenande ämnen påverkar vattenkvaliteten i viktiga grundvattenförekomster. Sådana försiktighetsåtgärder ingår i dag exempelvis i trafikverkens rutiner och är även en viktig del i prövningar av miljöfarliga verksamheter. Det är viktigt att frågan om grundvattenpåverkan behandlas i miljökonsekvensbeskrivningarna. Kommande miljökvalitetsnormer för bl.a. bekämpningsmedel kommer att förstärka skyddet mot föroreningar ytterligare.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har i samråd med länsstyrelserna och Naturvårdsverket pekat ut de grundvattenområden (dvs. grundvattenförande geologiska formationer med tillrinningsområden) som är av vikt för vattenförsörjningen nu och i framtiden, i ett nationellt och regionalt perspektiv. Miljömålsrådet och SGU menar att berörda myndigheter måste få inrätta skydd för dessa områden om delmålet skall nås. Även geologiska formationer som används för konstgjord infiltration behöver skyddas. Regeringen avser att föreslå ändringar i 3 kap. miljöbalken (1998:808) så att grundvattenförekomster kan utpekas som riksintressen och på så vis får en större tyngd i den fysiska planeringen och samhällsplaneringen (se även avsnitt 13.3).

Som tidigare har redovisats kommer nästa fördjupade utvärdering av miljökvalitetsmålen att omfatta samtliga delmål. Utskottet delar regeringens uppfattning att den nuvarande formuleringen bör kvarstå och avstyrker därmed motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 59.

Delmål 2 om grundvattennivåer

Delmålet

Delmål 2 om grundvattennivåer lyder:

Senast år 2010 skall användningen av mark och vatten inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det går att nå delmålet om kommunerna fortsätter med sina insatser, som exempelvis framtagandet av vattenförsörjningsplaner, samt inför restriktioner när det gäller vattenuttag i vissa känsliga områden.

Enligt ramdirektivet för vatten, som numera genomförts i svensk lagstiftning, är exploatering som medför saltvatteninträngning eller uttag som långsiktigt överskrider nybildningen av grundvatten inte förenligt med direktivets krav. I stora delar av landet är problem med förändrade grundvattennivåer små. Det finns dock områden i sydöstra Sverige samt i Halland där konkurrens om grundvattnet förekommer. I Östergötlands, Västra Götalands samt i Stockholms län förekommer saltvatteninträngning i brunnar på grund av överuttag av vatten eller för djupt borrhade brunnar. Regeringen instämmer i SGU:s bedömning att delmålet kan nås, förutsatt att kommunerna kartlägger känsliga områden och att de utnyttjar möjligheterna i miljöbalken att införa restriktioner för vattenuttag. Utskottet instämmer i att det är viktigt att berörda kommuner informerar fastighetsägare i känsliga områden om problemen och om lämpliga förhållningssätt.

Delmål 3 om rent dricksvatten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till det arbete som pågår en motion (mp, -) om vägsaltning i känsliga miljöer.

Jämför reservation 84 (mp).

Delmålet

Delmål 3 om rent dricksvatten lyder:

Senast år 2010 skall alla vattenförekomster som används för uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet.

Motionen

I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 61 framhålls behovet av skärpta regler för vägsaltning i känsliga miljöer.

Utskottets ställningstagande

Grundvattensystem reagerar ofta långsamt på åtgärder. Vidare är andra miljökvalitetsmål som detta delmål är beroende av svåra att nå. Det gäller framför allt Ingen övergödning, Bara naturlig försurning samt Giftfri miljö. I propositionen anförs att det är tveksamt om delmålet kan uppnås överallt, vilket beror på att grundvattensystem ofta reagerar långsamt på åtgärder.

Enligt propositionen konstaterade Miljömålsrådet att det finns föroreningspåverkat grundvatten som orsakar dålig vattenkvalitet i framför allt enskilda brunnar men som även ger sämre råvatten till den allmänna vattenförsörjningen. I södra Sveriges jordbruksområden förekommer ofta förhöjda nitrathalter. I såväl urbana områden som i jordbruksområden har rester av bekämpningsmedel hittats. Andra problem är saltvatteninträngning, vägsaltpåverkan och försurningseffekter. Miljömålsrådet lyfter fram behovet av ändringar i miljöbalken samt en utökad övervakning för att säkerställa ett långsiktigt skydd för den framtida dricksvattenförsörjningen. Utskottet gör i likhet med regeringen samma bedömning.

Naturvårdsverket har under år 2003 i samråd med SGU och Boverket gett ut allmänna råd och en särskild handbok med vägledning för att skydda dricksvattentäkter genom att inrätta skyddsområden.

Utskottet har under delmål 1 redovisat att regeringen avser att föreslå ändringar i 3 kap. miljöbalken så att grundvattenförekomster kan klassas som riksintressen och på så vis får en större tyngd i den fysiska planeringen och samhällsplaneringen. Regeringen avser även att införa miljökvalitetsnormer för nitrat och bekämpningsmedel i grundvatten. Utskottet instämmer i att en mer omfattande och kraftfull kommunal tillämpning av tillgängliga skyddsinstrument är en viktig förutsättning för att delmålet skall kunna uppnås.

Trafikutskottet välkomnar i sitt yttrande att Vägverket under år 2004 har tagit fram en ny strategi för att säkerställa att myndigheten, med fortsatt hög framkomlighet och trafiksäkerhet, minimerar saltanvändningen så att den bättre motsvarar medborgarnas och näringslivets krav och önskemål. Med anledning av det nu väckta motionsförslaget om vägsalt vill trafikutskottet upprepa sin tidigare redovisade ståndpunkt när det gäller det angelägna i att saltanvändningen snarast kan nedbringas. Enligt vad utskottet erfarit gör Vägverket bedömningen att det kan komma krav på att en fortsatt saltning av stora grundvattenmagasin upphör, att planer för efterbehandling av stora grundvattenmagasin tas fram och att ett stort antal vattenskyddsområden kommer att inrättas. För att möta dessa krav kommer Vägverket bl.a. att se över det vägnät där verket i dag använder salt i vinterväghållningen.

Även miljö- och jordbruksutskottet instämmer självfallet i huvudsak i vad som anförs i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 61 om att vägsalt-påverkan bör undvikas i känsliga miljöer. Enligt utskottets mening föreligger det ingen motsättning mellan regeringens uppfattning och den uppfattning som kommer till uttryck i motionen. Utskottet föreslår att riksdagen inte vidtar några åtgärder, utan avstyrker motionen i berörd del.

Delmål 4 om åtgärdsprogram utgår

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att delmål 4 om åtgärdsprogram skall utgå. Motioner om miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel i grundvatten (mp, -) och för nitrat i grundvatten (kd) avstyrks med hänvisning till att dessa frågor för närvarande övervägs av regeringen.

Jämför reservation 85 (mp) och särskilt yttrande 6 (kd).

Delmålet

Delmål 4 om åtgärdsprogram lyder:

Senast år 2009 skall det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God grundvattenstatus skall uppnås.

Propositionen

Delmål som täcks av ramdirektivet för vatten kan utgå. Regeringen föreslår därför att delmålet utgår.

Motionerna

Kunskaper om bekämpningsmedel i grundvatten, dess väg dit och hur man undviker att bekämpningsmedel förorenar grundvatten behöver förbättras. Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 60 bör en miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel i dricksvatten införas. I motion 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 30 anförs att höga nitrathalter i grundvattnet är ett problem främst i jordbruksområdena i södra Sverige. Naturvårdsverket och SGU lämnade i januari 2002 ett gemensamt förslag till miljökvalitetsnorm för nitrat i grundvatten. Detta förslag bör genomföras.

Utskottets överväganden

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Det framgår av propositionen att SGU ser ett behov av att utreda ett nytt delmål för enskild vattenförsörjning då ungefär 1,2 miljoner svenskar är beroende av enskilda brunnar för sin dricksvattenförsörjning. Regeringen har i regleringsbrevet för år 2005 givit SGU i uppdrag att utarbeta och redovisa förslag på hur grundvatten-

övervakningen principiellt bör organiseras, hur kunskapsförsörjningen avseende grundvattenkvalitet kan förbättras samt redovisa konsekvenserna av förslagen. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 2006.

Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten inkluderar inte kontroll av råvattnet (obehandlat grund- eller ytvatten avsett för dricksvattenanvändning). Det kan medföra att råvattenkontrollen blir så sporadisk att den förlorar i värde som underlag för uppföljningen av kvaliteten hos landets grundvattenförekomster. Livsmedelsverket och Naturvårdsverket konstaterar i en rapport till regeringen (Rapport 2004-12-04, dnr M2004/ 4303/Na, Ansvar för dricksvattenberedskap m.m. – regeringsuppdrag) att vattentäkter för dricksvattenuttag faller under miljöbalkens tillämpningsområde. SGU föreslår att konsekvenserna av att råvattenkontroll i dag inte ingår i dricksvattenföreskrifterna utreds. Regeringen bedömer att kvaliteten på råvattnet är en viktig fråga och avser att återkomma till frågan om behovet av miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten som är avsett för dricksvattenanvändning.

Utskottet delar regeringens och Miljömålsrådets uppfattning att en miljökvalitetsnorm för nitrat i grundvatten behöver införas samt SGU:s bedömning att kunskaperna om och åtgärderna mot bl.a. bekämpningsmedel i grundvatten bör förbättras. Inom EU pågår för närvarande förhandlingar om ett nytt grundvattendirektiv. I det förslag som lagts fram av kommissionen ingår bl.a. miljökvalitetsnormer för nitrat och bekämpningsmedel. Regeringen överväger för närvarande frågan hur ett sådant normsystem bör utformas för svensk del, i syfte att kunna införa dessa normer, när kraven i det nya grundvattendirektivet fastställts. Om besluten inom EU inte kommer till stånd avser Sverige att gå vidare på nationell nivå. I avvaktan på resultatet av den fortsatta beredningen av dessa frågor föreslår utskottet att motionerna 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 60 och 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 30 lämnas utan vidare åtgärd.

Hav i balans och levande kust och skärgård

Utskottets förslag i korthet

Utskottet gör samma bedömning som regeringen när det gäller ändrad innebörd av miljökvalitetsmålet och avstyrker därmed en motion om annan innebörd (m, fp, kd, c). En motion om förvaltningen av Östersjön (fp) avstyrks med hänvisning till att syftet med motionen kan anses tillgodosett.

Jämför reservationerna 86 (m, fp, kd, c) och 87 (fp).

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet Hav i balans och levande kust och skärgård har följande lydelse:

Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

För miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård har åtta delmål fastställts.

- Skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden
- Strategi för kulturarv och odlingslandskap
- Åtgärdsprogram för hotade marina arter
- Minskning av bifångster
- Anpassning av uttaget av fisk
- Begränsning av buller och andra störningar från båttrafik
- Minskning av utsläpp av olja och kemikalier från fartyg
- Åtgärdsprogram för god ytvattenstatus

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 23 bör preciseringen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård kompletteras med följande mening: Ingen undermålig sjöfart skall trafikera Sveriges omgivande hav, de mest värdefulla områdena skall skyddas från sjöfartens negativa konsekvenser och räddningsberedskapen skall säkerställas. Motionärerna delar Havsmiljökommissionens uppfattning att innebörden av miljökvalitetsmålet bör kompletteras.

EU:s utvidgning innebär enligt motion 2004/05: K431 (fp) yrkande 16 delvis en avgörande förändring och en helt ny möjlighet i förvaltningen av Östersjön. Detta hav bör bli pilotområde för en helt ny förvaltningsstrategi.

Utskottets ställningstagande

Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

I propositionen anförts att miljökvalitetsmålet blir svårt att nå inom en generation även om ytterligare åtgärder vidtas. En förutsättning för måluppfyllelse är att även miljökvalitetsmålen Giftfri miljö och Ingen övergödning uppnås, vilket dock bedöms som svårt. Ytterligare åtgärder krävs på nationell nivå, EU-nivå och internationell nivå för att miljökvalitetsmålet skall nås. Måluppfyllelsen är även beroende av att fler åtgärder vidtas under övriga miljökvalitetsmål som har bäring på havsmiljön. EU-arbetet och det internationella arbetet bör intensifieras och en sammanhållen nationell strategi för havsmiljön bör utarbetas.

Regeringen gör en mindre ändring i den nuvarande formuleringen av preciseringen av miljökvalitetsmålets innebörd, med tanke på att den med formuleringen "... ett fortsatt varsamt brukande" felaktigt ger uttryck för att ett "varsamt brukande" generellt sett redan är uppnått. Det innebär att

miljökvalitetsmålets innebörd omformuleras enligt följande: Kust- och skärgårdslandskapets naturskönhet, naturvärden, kulturmiljövärden, biologiska mångfald och variation bibehålls genom ett varsamt brukande. Utskottet har ingen invändning mot preciseringen.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 23 om att ingen undermålig sjöfart bör trafikera Sveriges omgivande hav m.m. Trafikutskottet konstaterar i sitt yttrande att det förslag som framförs i motionen är samma som Havsmiljökommissionen har lagt fram i sitt betänkande (SOU 2003:72) Havet – tid för en ny strategi. Av propositionen framgår att regeringen har övervägt denna formulering och kommit fram till att kommissionens förslag visserligen tar fasta på faktorer som är viktiga för att miljökvalitetsmålet skall nås. Regeringen anser emellertid att formuleringarna till sin karaktär är utformade som åtgärder snarare än som önskvärt miljötillstånd. Man avvisar således förslaget med hänvisning till att redan de nuvarande preciseringarna täcker in sjöfartens påverkan. Regeringen meddelar samtidigt att man arbetar med att genomföra förslagen i form av åtgärder. Trafikutskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i detta avseende och ansluter sig till vad som anförs i propositionen.

I propositionen anförs vidare att sjötrafiken på Östersjön, inte minst transport av råolja med tankfartyg, har ökat under de senaste åren och utvecklingen förväntas fortsätta. Denna ökning innebär en allt större risk för kollisioner och grundstötningar, med oljeutsläpp som följd. Fler sjösäkerhetshöjande åtgärder, en hög beredskap och en god nationell förmåga inom miljöräddningstjänsten att möta oljeutsläpp krävs, liksom ett väl utvecklat internationellt samarbete. Mot denna bakgrund anser regeringen att behovet av ett nytt eller reviderat delmål som kopplar till risken för olycksrelaterade oljeutsläpp bör övervägas i samband med nästa fördjupade utvärdering. Även delmål som tar fasta på annan miljöpåverkan från sjöfarten bör övervägas. Motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 23 avstyrks.

Utskottet har självfallet ingen annan uppfattning än vad som anförs i motion 2004/05: K431 (fp) yrkande 16 delvis om att en långsiktigt hållbar utveckling i Östersjön bör kunna garanteras. I dag tyder mycket på att övergödningen och dess följder tillsammans med annan påverkan leder till att ekosystemet i Östersjön genomgår en dramatisk förskjutning i dess struktur och funktion, där ett återställande avsevärt försvåras. Miljövårdsberedningen skriver exempelvis att det finns risk för att ett regimskifte redan har ägt rum i Östersjön och det nu möjligen krävs att utsläppen minskar till en nivå som är lägre än de nivåer som började orsaka problemen (Miljövårdsberedningens promemoria 2005:1, dnr M/2005/1531/Na). Utskottet instämmer i att utvecklingen är djupt oroande. Detta är ett av skälen till att regeringen avser att högprioritera nationella och internationella åtgärder som leder till minskad övergödning av Östersjön.

Med utgångspunkt från EU:s sjätte åtgärdsprogram för miljön lade den Europeiska kommissionen i oktober 2002 fram meddelandet Mot en strategi för att skydda och bevara den marina miljön (KOM (2002) 539 slutlig). I mars 2003 gav rådet sitt stöd till strategins inriktning och målsättningar. Regeringen fäster stort avseende vid att strategin skall kunna utgöra ett betydelsefullt instrument i arbetet för att uppnå relevanta nationella miljökvalitetsmål. Uppgiften att vara drivande i förhandlingsprocessen och påverka den slutliga strategins innehåll kommer därför att ges hög prioritet.

Vidare är sjöfartens miljöpåverkan frågor som riksdagen behandlar inom ramen för behandlingen av regeringens skrivelse (skr. 2004/05:173) En nationell strategi för havsmiljön. Utgångspunkten i skrivelsen är att en ny förvaltning av havet bör utgå från ekosystemansatsen, dvs. att nyttjandet av havet inte leder till effekter som gör att ekosystemens livsuppehållande förmåga försämras eller förstörs. Utskottet har inhämtat att regeringen avser att lägga fram en transportpolitisk proposition under år 2005.

Motion 2004/05:K431 (fp) yrkande 16 bör med den nu lämnade redovisningen lämnas utan vidare åtgärd i berörd del.

Ändrat delmål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändrat delmål och avstyrker motioner med bl.a. följande innehåll: regeringens förslag om ändrat delmål bör avslås (m), Havsmiljökommissionens förslag bör verkställas (mp, -), fiskeförbudsområdena bör utvärderas (m, fp, kd, c), marina reservat bör omfatta olika biotoper (kd), reservat med totalförbud mot fiske bör inrättas (s), samråd med kommuner och samförstånd med fiskets aktörer bör eftersträvas (s, m, c), delmål kring levande bottnar bör övervägas (mp, -) m.m.

Jämför reservationerna 88 (m, fp, kd, c) och 89 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden lyder: Senast år 2010 skall minst 50 % av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 % av kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd. Senast år 2005 skall ytterligare fem marina områden vara skyddade som reservat och berörda myndigheter skall ha tagit ställning till vilka övriga områden i marin miljö som behöver ett långsiktigt skydd.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 1 skall ha följande lydelse: Senast år 2010 skall minst 50 % av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 % av kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd. Senast år 2005 skall ytterligare fem, och senast år 2010 därutöver ytterligare fjorton, marina områden vara skyddade som naturreservat och tillsammans utgöra ett representativt nätverk av marina naturtyper.

Därutöver skall ett område med permanent fiskeförbud inrättas till 2006, för utvärdering till 2010 samt ytterligare tre områden med permanent fiskeförbud (kustnära och utsjöområden) inrättas till 2010 i vardera Östersjön och Västerhavet för utvärdering till 2015.

Motionerna

De marina reservat som inrättas bör enligt motion 2003/04:MJ408 (kd) yrkande 11 tillsammans täcka Östersjöns samtliga huvudbiotoper. Exempel på områden som bör skyddas är de s.k. utsjöbankarna. Enligt motionens yrkande 22 bör i Östersjön och i Västerhavet vardera minst två kustnära områden och minst två utsjöområden inrättas som reservat med totalförbud mot fiske. I motion 2004/05:MJ520 (s) yrkas till kännagivande om att snarast se över möjligheterna att öka antalet marina naturreservat i Östersjön. Forskning visar att marina reservat är det effektivaste sättet att återställa bestånden av matfisk och skaldjur.

Frågan om att inrätta fiskeförbud tas upp i flera motioner. I motion 2004/05:MJ26 (m) anförs att ett av de områden som är aktuellt för fiskeförbud är Torhamns skärgård i östra Blekinge. Förutom de arbetstillfällen som direkt går att hänföra till fisket kommer även övrig näringsverksamhet som är beroende av fisket att drabbas. Konsekvenserna av införande av ett fiskestopp bör kartläggas innan ett så ingripande förslag läggs fram. Även enligt motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd c) yrkande 24 bör fiskeförbudsområdena utvärderas. Motionärerna vill inte oreserverat ansluta sig till just sju områden med permanent fiskeförbud, utan behovet bör styra antalet. Förslaget om att inrätta områden med fiskeförbud i skärgården och längs de svenska kusterna bör enligt motion 2004/05:MJ35 (m) yrkande 1 avslås. Att ensidigt inrätta marina reservat med totalt fiskeförbud där det förekommer småskaligt fiske i svenska vatten bidrar inte till att förbättra återväxten av torsk. Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 62 bör förslaget om fiskeförbud och utflyttad trälgräns verkställas. Ambitionsnivån när det gäller att inrätta områden med fiskeförbud bör höjas. I motionens yrkande 67 anförs att delmål som syftar till levande bottnar bör arbetas fram. Ett första sådant bör inriktas mot kartläggning av tillståndet hos våra bottnar. I nästa skede bör detta delmål ersättas av delmål för friskare bottnar.

I arbetet med att fastställa de skyddade områdena och de områden som skall ha permanenta fiskeförbud bör enligt motion 2004/05:MJ27 (s) berörda kommuner och regioner ha ett reellt inflytande. För vissa regioner

kan ett eventuellt fiskeförbud lägga en död hand över en möjlig utveckling av turismverksamhet. Även i motion 2004/05: MJ35 (m) yrkande 2 bör samarbetet utvecklas och breddas så att ett större samförstånd för fiskets bästa uppnås mellan fiskets alla intressenter. Samförstånd och samråd mellan fiskets aktörer bör enligt motionens yrkande 3 vara överordnat kvantitativa mål. Krav på motsvarande respektfullt och deltagardemokratiskt samarbete mellan forskare, fiskare och myndigheter som inom Koster–Väderöfjordsprojektet är enligt motion 2004/05: MJ495 (c) yrkande 3 att föredra framför hot om marina reservat sett från ett myndighetsperspektiv utan dialog och delaktighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet har förutsättningar att nås inom utsatt tid. Målet om att inrätta fem nya marina naturreservat senast år 2005 kräver dock intensifierade insatser från berörda aktörer för att det skall nås.

Utskottet delar regeringens uppfattning att målet beträffande antalet marina naturreservat måste höjas om gjorda internationella åtaganden skall kunna uppfyllas och miljökvalitetsmålet nås. Beträffande delmål 1 är avsikten att skapa nätverk av skyddade områden för att bevara ekologiskt viktiga delar av våra typiska marina ekosystem. Utskottet gör samma bedömning som regeringen och anser att en ambitionshöjning med ytterligare fjorton marina naturreservat utöver de fem som anges i nuvarande delmål är motiverad med tanke på att den marina miljön skiftar längs Sveriges långa kust, bl.a. med avseende på salthalt och geologiska förhållanden. De fjorton reservaten skall vara inrättade senast år 2010.

I syfte att skapa ett bredare underlag för utvärderingen av fiskefria områden och bidra till en lösning på problemen för fiskbestånden anser utskottet i likhet med regeringen att delmålet skall kompletteras med ytterligare tre områden med permanent fiskeförbud (kustnära och utsjöområden) i vardera Östersjön och Västerhavet. Sedan tidigare pågår ett arbete med att etablera ett sådant fiskefritt område i ett av de inledande fem marina naturreservaten.

Regeringen avser att ge samtliga kustlän i uppdrag att efter samråd med Naturvårdsverket och Fiskeriverket kartlägga de mest skyddsvärda marina områdena i varje län och utifrån denna kunskap med stöd av miljöbalken inrätta ytterligare fjorton marina naturreservat senast år 2010. Reservaten skall tillsammans utgöra ett representativt nätverk av marina naturtyper, i enlighet med den föreslagna ändringen av delmålet. Om kraven på representativitet av olika marina miljöer skall uppnås, bör Sverige ha en uppsättning skyddade områden fördelade längs hela kusten som speglar den variationsrikedom som finns. I de marina reservaten skall de regleringar av fisket genomföras som bedöms som nödvändiga från bevarandesynpunkt för respektive område. En samordning bör ske med de områden med totalt

fiskeförbud som skall skapas ur fiskevårdande synvinkel (se nedan), så att fiskets samlade effekter på biologisk mångfald inom olika väsentliga ekosystem kan fastläggas.

I likhet med Havsmiljökommissionen och regeringen anser utskottet att fartygstrafik, inte minst den omfattande och ökande trafiken med oljetankfartyg, bör avledas från de mest värdefulla områdena. I ett första steg verkar därför Sverige kraftfullt för att Hoburgs bank och Norra Midsjöbankarna inklusive omgivande skyddszoner skall utpekas av den internationella sjöfartsorganisationen IMO som områden som sjöfarten bör undvika. Sverige verkar samtidigt för att den tunga fartygstrafiken, dvs. fartyg med ett djupgående över 12 meter, hänvisas till en föreslagen djupvattenled som går söder och öster om dessa områden. Detta sker inom ramen för arbetet med att få Östersjöområdet slutligt klassat som ett särskilt känsligt havsområde (Particularly Sensitive Sea Area, PSSA). Genom denna åtgärd minskar risken för att oljeutsläpp från fartygstrafiken skall drabba fågellivet och de känsliga miljöerna vid dessa utsjöbankar.

Skydd av områden mot fiske kan behövas både av bevarandeskäl och av fiskevårdsskäl. I det första fallet rör det sig i regel om ett permanent skydd mot alla former av störningar, t.ex. genom naturreservatsbildning med stöd av miljöbalken (se föregående avsnitt). I det andra fallet handlar det oftast om ett partiellt skydd i tid eller beträffande redskap, och det behöver inte vara kopplat till andra typer av skydd. Fiskeförbud eller begränsningar meddelas här av Fiskeriverket med stöd av fiskelagen. I vissa fall sammanfaller skyddsbehov utifrån bevarandeskäl och fiskevårdsskäl, men det är ovanligt.

Myndigheterna har fått regeringens uppdrag att i ett av de fem inledande marina naturreservaten inrätta ett fiskefritt område och utarbeta ett uppföljningsprogram i syfte att kunna utvärdera effekterna till år 2010. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 2006. Detta kommer dock enligt regeringens bedömning inte att ge tillräckligt med information om värdet av fiskefria områden och ännu mindre bidra till en lösning på problemen för fiskbestånden. I syfte att skapa ett bredare underlag för utvärderingen avser regeringen att komplettera uppdraget med att ytterligare tre områden med permanent fiskeförbud (kustnära och utsjöområden) skall inrättas till år 2010 i vardera Östersjön och Västerhavet för utvärdering till år 2015. De enligt denna proposition tillkommande sex fiskefria områdena bör med hänsyn till sektorsansvaret, i motsats till de marina naturreservaten, som baseras på miljöbalken, utgå från fiskelagens föreskrifter för fiskevård och innebära ett fullständigt fiskeförbud. Syftet med att inrätta områden med fiskeförbud är bl.a. att bidra till att minska risken för beståndskollaps, att bygga upp fiskbestånd med diversifierad storleksfördelning och en naturlig genetisk sammansättning, att skydda andra naturvärden samt att fungera som referensområden för forskning och förvaltning.

För att minska fisketrycket på uppväxande fiskar och för att skydda deras lekområden tog Fiskeriverket i augusti 2004 slutlig ställning till att flytta ut trålgränsen fyra sjömil i Skagerrak och tre sjömil i Kattegatt. Den utflyttade trålgränsen gäller i huvudsak västkusten. Längs ostkusten är trålning tillåten innanför fyra sjömil utmed större delen av kuststräckan för fartyg som är mindre än 24 meter. Under arbetet med anpassning av trålgränsen på västkusten och regleringar av fisket innanför denna gräns har Fiskeriverket tillämpat ekosystemansatsen med skyddet av känsliga livsmiljöer från skadlig påverkan av bottentrålning som ett av motiven. Fiskeriverket skall, senast den 1 mars 2006, i en delrapport redovisa effekterna av den utflyttade trålgränsen.

En ytterligare utflyttning av trålgränsen utanför dagens gräns på tre alternativt fyra sjömil kan enligt propositionen komma att behövas med hänsyn till miljön och till behovet av fiske med fasta redskap. Riksdagen har tidigare lyft fram vikten av att slå vakt om det kustnära fisket med tanke på dess betydelse för en levande kust och skärgård (prop. 2003/04:51, bet. 2003/04:MJU13, rskr. 2003/04:186). Ett viktigt instrument i det sammanhanget är bl.a. fördelningen av fiskekvoter. Regeringen avser att återkomma i dessa frågor. Förutom att skydda bottenarna och deras biologiska mångfald har en utflyttning av trålgränsen och de genomförda regleringarna inom denna gräns fått effekter på delmål 4 om bifångster och delmål 5 om uttag av fisk.

Det anförda bör i allt väsentligt tillgodose syftet med motionerna 2003/04: MJ408 (kd) yrkandena 11 och 22, 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 67 och 2004/05: MJ520 (s). Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål 1 och avstyrker därmed motionerna 2004/05: MJ26 (m), 2004/05: MJ35 (m) yrkande 1, 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 24 och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 62.

I propositionen anføres att arbetet med att bilda marina naturreservat går alltför långsamt. Som anføres i propositionen är ett skäl att förankringsprocesserna är tids- och personalkrävande. Vidare är erfarenheterna av att bilda naturreservat i marin miljö inte lika utvecklade och omfattande som de är beträffande landmiljön.

Regeringen understryker vikten av att utveckla arbetet med värdefulla kulturmiljöer i kust- och skärgårdsområden. Miljöbalkens naturreservat kan spela en viktig roll i arbetet med att uppmärksamma de kustnära kulturmiljöernas värden, förutsättningar och möjligheter. Utskottet instämmer i att myndigheterna i det fortsatta arbetet även bör öka samarbetet och samsynen kring skyddet och utvecklingen av värdefulla kultur- och naturmiljöer.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion 2004/05: MJ27 (s), motion 2004/05: MJ35 (m) yrkande 2 och motion 2004/05: MJ495 (c) yrkande 3 om att samarbete och samråd vid inrättande av marina reservat är att föredra framför ett myndighetsperspektiv utan dialog och delaktighet. Fiskeriverket och Naturvårdsverket har nyligen i en utredning visat att försök med totalt fiskeförbud i ett marint skyddsområde

inte är möjligt att genomföra till år 2005 på grund av den erforderliga förankringsprocessen (skrivelse med redovisning av uppdrag om utredning om att i ett skyddat marint område införa fiskeförbud senast fr.o.m. år 2005 till 2010, dnr M2004/647/Na). Utan att något enskilt område utpekas anser verken dock att försök med fiskeförbud bör införas i ett nästa steg efter en lokalt och regionalt förankrad samrådsprocess med berörda intressenter. I vissa fall krävs även internationella överenskommelser.

Som anförs i propositionen kan synen på vad som kan betraktas som långsiktigt skydd av kulturvärden behöva breddas. Möjligheterna att kunna leva i, utveckla och hitta nya användningsområden för fiskelägen och andra miljöer är grundläggande för kulturmiljöernas fortlevnad. Enligt delmål 2 om kulturarv och odlingslandskap skall en strategi utarbetas till 2005. Avsikten är att denna strategi väsentligen skall bidra till att kulturmiljövärdena i kust- och skärgårdsområdena bibehålls och utvecklas. Det anförda bör till stor del tillgodose syftet med motion 2004/05: MJ27 (s), motion 2004/05: MJ35 (m) yrkande 2 och motion 2004/05: MJ495 (c) yrkandena 2 och 3. Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

Delmål 2 om en strategi för kulturarv och odlingslandskap

Delmålet

Delmål 2 om en strategi för kulturarv och odlingslandskap lyder:

Senast år 2005 skall en strategi finnas för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet kommer att nås inom utsatt tid. Regeringen bedömer att strategin kommer att vara klar under 2005 och att delmålet därmed uppnås. Strategin bör även ligga till grund för överväganden om huruvida nya delmål för kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap behöver utvecklas.

Delmål 3 om åtgärder för hotade marina arter

Delmålet

Delmål 3 om åtgärder för hotade marina arter lyder:

Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade marina arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Delmålet kommer inte att nås inom utsatt tid. Enligt propositionen behöver berörda myndigheter öka insatserna i det pågående arbetet i syfte att nå en så hög grad av måluppfyllelse som möjligt.

Regeringen bedömer att delmålet inte kommer att nås till år 2005, men att åtgärdsprogram kan komma att finnas för flertalet arter som nu bedöms vara hotade. Det krävs att berörda myndigheter, bl.a. Naturvårdsverket och Fiskeriverket, höjer ambitionsnivån under året för att en så hög grad av måluppfyllelse som möjligt skall nås. Slutlig uppföljning av delmålet bör ske inom ramen för nästa fördjupade utvärdering.

Kunskapen om marina arter, inte minst ryggradslösa djur, är mycket bristfällig. Det är därför av största betydelse att Artdatabanken genomför insatser för att öka denna kunskap som ett led i arbetet med att nå miljökvalitetsmålet.

Ändrat delmål 4 om minskning av bifångster

Delmålet

Delmål 4 om minskning av bifångster lyder:

Senast år 2010 skall de årliga totala bifångsterna av marina däggdjur uppgå till maximalt 1 % av respektive bestånd. Bifångsterna av sjöfåglar och oönskade fiskarter skall ha minimerats till nivåer som inte har negativ påverkan på populationerna.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 4 skall ha följande lydelse: Senast år 2010 skall de årliga bifångsterna av marina däggdjur understiga 1 % av respektive bestånd. Bifångsterna av sjöfåglar och icke målarter skall inte ha mer än försumbara negativa effekter på populationerna eller ekosystemet.

Utskottets ställningstagande

Delmålet har förutsättningar att nås i tid om fler åtgärder vidtas, både med den nuvarande och den föreslagna nya lydelsen.

Det huvudsakliga skälet till förslaget att ändra delmålets lydelse är att det även bör omfatta de olika organismernas roll i ekosystemen, inte bara bifångsters påverkan på populationerna. Som regeringen anför utgör bifångster inom fisket i dag ett allvarligt problem som påverkar olika delar av de marina ekosystemen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändring av delmålets lydelse.

Ändrat delmål 5 om anpassning av uttaget av fisk

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrad lydelse av delmålet och avstyrker en motion om de vetenskapliga rekommendationerna när det gäller fiskekvoter (v) med hänvisning till att syftet med motionen i allt väsentligt är tillgodosett.

Delmålet

Delmål 5 om anpassning av uttaget av fisk lyder:

Uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfisk, skall senast år 2008 vara högst motsvarande återväxten, så att fiskbestånden kan fortleva och, om så är nödvändigt, återhämta sig.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 5 skall ha följande lydelse: Uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfisk, skall senast år 2008 inte vara större än att det möjliggör en storlek och sammansättning på fiskbestånden som ger förutsättningar för att ekosystemets grundläggande sammansättning och funktion bibehålls. Bestånden skall ha återuppbyggts till nivåer betydligt över biologiskt säkra gränser.

Motionen

I den kommande översyn av miljömålen, under miljömålet Levande hav, bör det enligt motion 2004/05: MJ421 (v) yrkande 1 klargöras att Sverige skall följa de vetenskapliga rekommendationerna när det gäller fiskekvoter för hotade arter. Sverige bör även agera och ta initiativ inom ramen för det nordiska samarbetet och Nordiska rådet i syfte att främja internationella fiskeförhandlingsresultat som baseras på de vetenskapliga rekommendationerna.

Utskottets ställningstagande

Det är enligt propositionen osäkert om delmålet kan nås inom utsatt tid då det är beroende av framtida beslut inom EU.

Delmålet är från samhällsekonomisk synpunkt ett av de delmål där bevarande- och nyttjandebalansen mest uppenbart sammanfaller. Om ekosystemet är i balans förbättras förutsättningarna för en mer selektiv och småskalig fångst av rovfiskar som lax och torsk. I överutnyttjade och övergödda system dominerar i stället arter som sill eller strömming och skarp-sill. I Östersjön innebär delmålet uppfyllelse också att problemet med miljögifter i konsumtionsfisk minskar.

När det gäller fiske utanför Sveriges territorialvatten måste förändringar i fisket som syftar till att bevara havens långsiktiga produktionsförmåga genomföras inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik. Utskottet förutsätter att Sverige vid behov kräver begränsning eller stopp av fisket på vissa bestånd till dess att bestånden har återhämtat sig. I syfte att öka förtroendet mellan forskare, förvaltare och fiskare och att öka legitimiteten i åtgärder bör Sverige stödja arbetet med att inom EU upprätta väl underbyggda förvaltnings- och där så krävs uppbyggnadsplaner.

I regeringens skrivelse (skr. 2004/05:173) En nationell strategi för havsmiljön anges den strategiska inriktningen för det svenska havsmiljöarbetet på kort och lång sikt. Fokus i strategin ligger på att stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik. Utgångspunkten är att en ny förvaltning av havet bör utgå från ekosystemansatsen, dvs. att nyttjandet av havet inte leder till effekter som gör att ekosystemens livsuppehållande förmåga försämras eller förstörs. Ett fördjupat internationellt samarbete, särskilt inom EU och övriga Europa, är en förutsättning för framgång.

Som anføres i skrivelsen bör regeringen verka för att nyttjande temporärt upphör när uppsatta kritiska gränser underskrids, eller när sådana gränser utifrån försiktighetsprincipen kan antas underskridas. Tillräcklig kunskap bör snarast inhämtas och återhämtningsplaner bör därefter upprättas.

Utskottet utgår från att Sverige kommer att fortsätta att sträva efter att försiktighetsprincipen tillämpas och att fiskekvoter och förvaltningsåtgärder baseras på den vetenskapliga rådgivningen från Internationella havsforskningsrådet (ICES). Vidare bör Sverige självfallet verka för att ICES skall förstärka den vetenskapliga rådgivningen avseende fiskeripolitiken. Regeringen kommer även att utarbeta en plan för hur de svenska insatserna till förmån för ICES vetenskapliga rådgivning avseende marin miljö skall förstärkas. Enligt utskottets mening föreligger det inte någon motsättning mellan regeringens uppfattning och den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2004/05: MJ421 (v) yrkande 1. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändrat delmål och föreslår att motionen lämnas utan vidare åtgärd i denna del.

Delmål 6 om begränsning av buller och andra störningar från båttrafik

Delmålet

Delmål 6 om begränsning av buller och andra störningar från båttrafik lyder:

Buller och andra störningar från båttrafik skall vara försumbara inom särskilt känsliga och utpekade skärgårds- och kustområden senast år 2010.

Utskottets ställningstagande

I propositionen anføres att delmålet kan nås inom utsatt tid. Insatserna hos berörda myndigheter bör dock öka.

Som anføres i propositionen är det angeläget att länsstyrelserna tillsammans med berörda kommuner pekar ut vilka de särskilt känsliga områdena är samt kommer i gång med att konkret ange de områden där buller och andra störningar från båttrafik skall begränsas. Det är viktigt att arbetet med metodutveckling fortsätter. Regeringen avser därför att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna i kustlänen utarbeta en handlingsplan som anger vilka insatser som krävs och när dessa skall genomföras för att delmålet skall nås.

Delmål 7 om minskning av utsläpp av olja och kemikalier från fartyg

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (m, fp, kd, c) om ett nytt delmål som kopplar till risken för olycksrelaterade oljeutsläpp med hänvisning till att frågan övervägs.

Jämför reservation 90 (m, fp, kd, c, mp).

Delmålet

Delmål 7 om minskning av utsläpp av olja och kemikalier från fartyg lyder:

Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning skall utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2010.

Motionen

Senast våren 2006 bör regeringen enligt motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 25 återkomma med förslag till nytt delmål under miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård som kopplar till risken för olycksrelaterade oljeutsläpp. Mot bakgrund av den akuta faktiska hotbild som finns bör ett nytt delmål snabbt införas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet har förutsättningar att nås inom utsatt tid. Det förebyggande arbetet ger goda resultat. Samtidigt ökar fartygstrafiken på Östersjön alltjämt, med åtföljande risk för fler illegala utsläpp. Ytterligare insatser behöver därför genomföras. Avgörande för möjligheterna att nå delmålet är en ökad flygövervakning och en ökad närvaro av Kustbevakningen till sjöss. En annan viktig förutsättning är att det internationella samarbetet om flyg- och satellitövervakning som Kustbevakningen deltar i fungerar väl och utvecklas.

Regeringen avser att driva frågan om att höja efterlevnaden av och öka effektiviteten i Helcoms s.k. Östersjöstrategi om mottagningsanläggningar i hamnar för fartygsgenererat avfall samt EG:s direktiv (2000/59/EG) om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester.

Som ett led i att förbättra situationen har regeringen gett Sjöfartsverket i uppdrag att undersöka det svenska genomförandet av regelverken och att vid behov föreslå förbättringar. Regeringen överväger att ge berörda myndigheter i uppdrag att öka kunskapen om utsläpp av olika kemikalier i samband med fartygs drift, klargöra problemets vidd samt föreslå eventuella åtgärder som kan vidtas nationellt och/eller bör drivas internationellt.

EU antog den 12 juli 2005 ett direktiv och ett rambeslut som tillsammans stärker det straffrättsliga regelverket för bestraffning av utsläpp av föroreningar orsakade av fartyg (EGT L 255, 30.9.2005, s. 164). Departementspromemorian (Ds 2005:43) Genomförande av direktivet och rambeslutet om åtgärder mot förorening från fartyg har utarbetats. Den kommer att remissbehandlas och därefter beredas i Näringsdepartementet.

Delmål 7 är inriktat mot avsiktliga utsläpp. Regeringen vill här framhålla vikten av att aktörerna i transportkedjan har skadeståndsansvar också för utsläpp av olyckshändelse. Skadeståndsansvaret regleras genom internationella konventioner. Skador vid utsläpp av olja från oljetankfartyg ersätts i första hand av fartygsägaren, i andra hand av den internationella oljeskadefonden. Nytt är att det nu finns en tredje ersättningsnivå genom en kompletterande internationell oljeskadefond, varigenom ersättningsmöjligheterna ökar betydligt. Sverige var starkt pådrivande för att denna kompletterande ordning skulle tillskapas och verkar även för att ersättningsnivåerna skall höjas i framtiden.

I propositionen anförts att behovet av nya eller reviderade delmål bör utredas generellt inför 2009 års fördjupade utvärdering. Sjötrafiken på Östersjön, inte minst transport av råolja med tankfartyg, har ökat under de senaste åren och utvecklingen förväntas fortsätta. Oljetransporterna sker dessutom i allt större fartyg. Denna ökning innebär en allt större risk för kollisioner och grundstötningar, med oljeutsläpp som följd. Fler sjösäkerhetshöjande åtgärder, en hög beredskap och en god nationell förmåga inom miljöräddningstjänsten att möta oljeutsläpp krävs, liksom ett väl utvecklat internationellt samarbete. Utskottet anser i likhet med regeringen att behovet av ett nytt eller reviderat delmål som kopplar till risken för olycksrelaterade oljeutsläpp bör övervägas i samband med nästa fördjupade utvärdering. Även delmål som tar fasta på annan miljöpåverkan från sjöfarten bör övervägas. Med hänvisning till den aviserade transportpolitiska propositionen avstyrker trafikutskottet i sitt yttrande motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 25. Även miljö- och jordbruksutskottet avstyrker motionen.

Delmål 8 om åtgärdsprogram för god ytvattenstatus utgår

Delmålet

Delmål 8 om åtgärdsprogram för god ytvattenstatus lyder:

Senast år 2009 skall det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten så att God ytvattenstatus kan uppnås.

Utskottets ställningstagande

Delmål som täcks av ramdirektivet för vatten kan utgå. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Myllrande våtmarker

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om miljökvalitetsmålets innebörd (fp).

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker har följande lydelse:

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

För miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker har fem delmål fastställts.

- Nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar
- Skydd av våtmarker i myrskyddsplanen
- Om skogsbilvägar och våtmarker
- Våtmarker i odlingslandskapet
- Åtgärdsprogram för hotade arter

Motionerna

I motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 11 delvis föreslås att miljökvalitetsmålets innebörd bör ändras vad avser torvbrytning. Uttrycket ”torvbrytning som orsakar negativa effekter inte skall tillåtas” bör ersätta ”stora negativa effekter”.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att arbetet med miljökvalitetsmålet fortskrider i rätt riktning, men genomförandet går för långsamt i förhållande till vissa av de uppsatta delmålen.

Regeringen bedömer att miljökvalitetsmålets innebörd bör omformuleras såvitt avser bl.a. torvbrytning.

Som anförs i propositionen bör berörda myndigheter vid kommande fördjupade utvärdering överväga möjligheten att formulera ett delmål för torv och torvbrytning och åtgärder kopplade till detta. Regeringen kommer att uppdraga åt berörda myndigheter i enlighet med denna inriktning.

I propositionen anförs även att regeringen är positiv till de tankar som har förts fram om att fokusera det framtida torvbruket till dikad beskogad torvmark, där torven naturligt bryts ned till koldioxid. En sådan utveckling är fördelaktig för miljökvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan* och *Myll-*

rande våtmarker. För att kunna bedöma förutsättningarna för och utformningen av ett sådant mer hållbart torvbruk krävs ett fördjupat underlag. Det är en viktig uppgift för den torvproducerande branschen att ta fram ett sådant underlag. Utskottet har inga invändningar mot den ändrade innebörden och avstyrker med det anförda motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 11 delvis.

Delmål 1 om en nationell strategi för skydd och skötsel

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden (mp) om att strategin bör ersättas med ett delmål, att ett nytt delmål bör beslutas samt att avvattningsbegreppet bör preciseras. Vidare föreslår utskottet att ett yrkande (s) om en satsning på våtmarksområden lämnas utan vidare åtgärd.

Jämför reservationerna 91 (mp), 92 (mp) och 93 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om en nationell strategi för skydd och skötsel lyder:

En nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar skall tas fram senast till år 2005.

Motionerna

Våtmarksstrategin bör enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 69 omgående genomföras. Delmålet om att ta fram en strategi bör ersättas med delmål kring genomförandet av denna strategi. Strategin skall vara klar under 2005 och för att inte tappa fart i det viktiga arbetet med skydd av våtmarker och sumpskogar bör delmål för skydd och skötsel av dessa formuleras för perioden fram till år 2010. Enligt yrkande 72 i motionen bör riksdagen besluta om ett delmål kring våtmarker i skogsbrukslandskapet enligt följande lydelse: I skogslandskapet skall minst 10 000 hektar våtmarker och småvatten anläggas eller återställas fram till år 2010. Enligt motionärerna är behovet av restaurering och nyanläggning av våtmarker på skogsmark stort. Kostnaden för återställande av våtmarker och småvatten i skogslandskapet är ofta ringa då det i många fall kan räcka med att lägga igen diken. I motionens yrkande 73 anföras att avvattningsbegreppet behöver utökas och preciseras. Ökad samsyn om avvattningsbegreppet är angelägen för hanteringen av ärenden som rör både jord- och skogsbruk. I begreppet avvattning bör också inräknas nya skogsbilvägar i förekommande fall.

Våtmarksområdena har enligt motion 2004/05:MU374 (s) en viktig funktion för att hejda övergödningen. Under 1980-talet gjordes en stor satsning på våtmarksområden i Laholmsbukten. Ett liknande program bör nu igångsättas för kusten i Kalmar län, inklusive Öland.

Utskottets ställningstagande

Delmålet kommer att nås.

Beträffande markavvattnings- och skyddsåtgärder kan generellt konstateras att vi genom miljöbalkens bestämmelser om tillståndsplikt och områden med markavvattningsförbud har ett starkt regelverk till skydd för våtmarkerna. Det krävs dock fortsatt riktade rådgivningsinsatser till markägare och entreprenörer i samband med skogliga åtgärder vid våtmarker, t.ex. i syfte att se till att tillräckliga skyddszoner lämnas. Den landsomfattande Våtmarksinventeringen är ett värdefullt underlag för löpande ärendehantering och liknande som berör våtmarker. Detta stora material bör, genom olika uppföljningsinsatser, användas i den fortsatta miljöövervakningen av våtmarkerna.

Regeringen gav i regleringsbrevet för år 2004 Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och Riksantikvarieämbetet och efter samråd med bl.a. länsstyrelserna utforma en nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2005. Regeringen avser att ta ställning till denna strategi i syfte att säkerställa det fortsatta genomförandet av erforderliga åtgärder för våtmarkerna. Det fortsatta arbetet bör belysa behovet av anläggning och restaurering av våtmarker även i skogslandskapet, liksom vikten av fortsatt hävd av vissa våtmarker.

Enligt regeringens preliminära bedömning kommer strategin att bli ett viktigt dokument för att bedöma behovet av nya delmål och åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker i ett generationsperspektiv. Dessa bedömningar blir naturligt att göra i samband med nästa fördjupade utvärdering av miljömålsarbetet. Utskottet instämmer i att frågan om ett mer effektinriktat delmål får övervägas i det sammanhanget. Utskottet anser mot den bakgrunden att delmål 1 bör kvarstå oförändrat och avstyrker därmed motion 2004/05:MU38 (mp, -) yrkande 69. Utskottet anser inte heller att ett nytt delmål om anläggning och restaurering av våtmarker i skogslandskapet bör formuleras nu. Denna fråga kommer enligt uppgift att behandlas i den nyss nämnda nationella strategin som skall utarbetas av Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och Riksantikvarieämbetet. Utskottet avstyrker således även motion 2004/05:MU38 (mp, -) yrkande 72.

Regeringen avser att inför nästa fördjupade utvärdering låta se över behovet av ytterligare åtgärder. I propositionen anfördes att vid kommande fördjupade utvärdering bör berörda myndigheter närmare ange regler som avser att skydda våtmarker i vardagslandskapet och även föreslå åtgärder beträffande markavvattnings- och vattenverksamhet. Regeringen kommer att uppdra åt berörda myndigheter i enlighet med denna inriktning. Utskottet

föreslår att motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 73 i avvaktan på resultatet av de överväganden som pågår lämnas utan vidare åtgärd i berörd del. Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 2004/05: MJ374 (s) om att våtmarksområdena har en viktig funktion för att hejda övergödningen. Även denna motion bör lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av de överväganden som pågår.

Delmål 2 om skydd av våtmarker i myrskyddsplanen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om att våtmarksområden bör ha ett långsiktigt skydd tidigare än år 2010 (fp) med hänvisning till att arbete pågår med frågan.

Jämför reservation 94 (fp, mp).

Delmålet

Delmål 2 skydd av våtmarker i myrskyddsplanen lyder:

Samtliga våtmarksområden i Myrskyddsplan för Sverige skall ha ett långsiktigt skydd senast år 2010.

Motionen

Enligt motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 11 delvis bör våtmarksområden ha ett långsiktigt skydd tidigare än år 2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet kan nås om åtgärderna intensifieras och ytterligare åtgärder sätts in. Regeringen konstaterar att områden i myrskyddsplanen avsätts i en takt som är otillräcklig för att nå målet inom utsatt tid.

I propositionen anförs att arbetet med att säkerställa våtmarker i myrskyddsplanen har det arbete som sker inom ramen för det europeiska nätverket Natura 2000 stor betydelse. I det pågående arbetet med att upprätta bevarandeplaner för Natura 2000-områdena kommer länsstyrelserna att närmare precisera behovet av åtgärder. Regeringen avser därför att ge länsstyrelserna i uppdrag att utarbeta en tidsplan för skyddet av myrskyddsobjekt inom respektive län med syfte att genomförandet intensifieras så att delmålet uppnås till utsatt tid.

När myrskyddsplanen har reviderats under år 2005 och den nationella strategin för skydd m.m. av bl.a. våtmarker föreligger, kommer det enligt propositionen att finnas tydligare förutsättningar att ange behovet av ytterligare åtgärder.

Genom tidsplanerna skall tydliggöras hur myndigheterna skall klara av det hittills uppenbarligen lågt prioriterade skyddet av våtmarker. Strategin för skydd och skötsel av våtmarker kommer också att bli ett centralt dokument i det fortsatta arbetet med att genomföra myrskyddsplanen. Utskottet föreslår att motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 11 delvis lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med vad som anförts.

Ändrat delmål 3 om skogsbilvägar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändrat delmål och avstyrker motionsyrkanden om annan lydelse av delmålet och om samrådsplikt för anläggande av skogsbilväg (båda mp, -).

Jämför reservationerna 95 (mp) och 96 (mp).

Delmålet

Delmål 3 om skogsbilvägar lyder:

Senast år 2004 skall inte skogsbilvägar byggas över våtmarker med höga natur- eller kulturvärden eller så att dessa våtmarker påverkas negativt på annat sätt.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmålet får följande lydelse: Senast år 2006 skall skogsbilvägar inte byggas över våtmarker med höga natur- eller kulturvärden eller på annat sätt byggas så att dessa våtmarker påverkas negativt.

Motionerna

Riksdagen bör enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 70 besluta följande ny lydelse av delmålet: Skogsbilvägar skall inte byggas över våtmarker med höga natur- eller kulturvärden eller så att dessa våtmarker påverkas negativt på annat sätt, inte heller skall terrängkörning förekomma så att våtmarksområden skadas eller avvattnas. Terrängkörning på icke tjälade marker leder enligt motionärerna ofta till stora körsador. Dessa kan fungera som diken som avvattnar våtmarker. Effekten kan bli densamma som vid anläggning av en skogsbilväg. Enligt motionens yrkande 83 bör möjligheten att införa generell samrådsplikt för anläggning av skogsbilväg utredas.

Utskottets ställningstagande

I propositionen anförts att för närvarande saknar regeringen underlag för att bedöma möjligheterna att nå delmål 3.

De analyser av samrådsärenden som gjorts inom vissa begränsade regioner i landet tyder på att andelen vägojekt som på något sätt berör våtmarker ökar. Miljömålsrådet bedömer att skogsbilvägar i dag inte längre byggs över våtmarker med höga natur- och kulturvärden. Ännu finns emellertid inte någon nationell statistik som tydligt belyser förhållandena. Skogsstyrelsen är dock i färd med att ta fram sådan statistik. En säkrare utvärdering av målpupfyllelsen beräknas kunna ske därefter.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är angeläget att göra utvärderingen på ett bättre underlag än vad som nu finns tillgängligt. Tidpunkten när delmålet skall vara uppnått bör därför ändras till år 2006.

Det underlag som krävs för en utvärdering av målpupfyllelsen hanteras av Skogsvårdsorganisationen. Skogsstyrelsen skall i enlighet med 2005 års regleringsbrev efter samråd med Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet till den 31 december 2005 redovisa till Miljömålsrådet förekomsten av skogsbilvägar som efter år 2001 byggs över, eller på annat sätt negativt påverkar våtmarker med höga natur- och kulturmiljöer. Om Skogsstyrelsens redovisning ger vid handen att delmålet inte har nåtts, avser regeringen att initiera behövliga åtgärder så att delmålet kommer att nås.

Regeringen avser att i detta sammanhang se närmare på förslaget om generell samrådspåikt som en av flera tänkbara åtgärder som bör vidtas för att delmålet skall nås. Som anføres i propositionen är påverkan på våtmarkerna från terrängkörning, såväl på barmark som snötäckt mark, en annan fråga som bör belysas i arbetet inför nästa fördjupade utvärdering. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker därmed motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 70 och 83 i avvaktan på kommande arbete med dessa frågor.

Delmål 4 om våtmarker i odlingslandskapet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att ett yrkande om våtmarkers kvalitet (mp) lämnas utan vidare åtgärd.

Jämför reservation 97 (mp).

Delmålet

Delmål 4 om våtmarker i odlingslandskapet lyder:

I odlingslandskapet skall minst 12 000 ha våtmarker och småvatten anläggas eller återställas fram till år 2010.

Motionen

I fråga om kvalitet på våtmarker i jordbrukslandskapet anför i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 71 att vid bidragsfinansierade projekt bör större krav ställas på fungerande våtmarker och ekologiska system. I dag skapas ofta artificiella dammar snarare än funktionella våtmarker. Kraven för stöd bör vara strikta utifrån målpuppfyllelse.

Utskottets ställningstagande

Regeringen anför att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att nå delmålet.

Våtmarkscentrum i Halmstad har utvärderat svenska våtmarker anlagda under 1996–2002. Studien visar att våtmarker anlagda med hjälp av olika stödformer är olika effektiva i fråga om att minska halterna av näringsämnen i vattnet. Placeringen av våtmarken är härvid en viktig faktor. Statens jordbruksverk har som stöd för det framtida arbetet tagit fram kvalitetskriterier för våtmarkers placering, utformning och skötsel. Rapporten beskriver våtmarker vars syfte är att rena växtnäring, främst kväveföreningar, samtidigt som biologisk mångfald gynnas och hänsyn tas till platsens kulturmiljövärden.

Samordningen av olika våtmarksprojekt har hittills varit bristfällig. Regeringen anser att det är angeläget att arbeta strategiskt med planering och information för att öka takten i återställandet och för att uppnå optimal placering i landskapet med hänsyn till förmågan att avskilja näringsämnen samt öka den biologiska mångfalden och bevara kulturhistoriska värden.

Genom de utvärderingar som gjorts av hittills anlagda våtmarker finns nu viktiga erfarenheter som kan utnyttjas i arbetet på att nå delmålet. Den redovisning som gjorts av Statens jordbruksverk angående kvalitetskriterier för anläggning av våtmarker i odlingslandskapet är jämte den kommande nationella strategin (delmål 1) viktiga styrdokument. Utskottet vill i likhet med regeringen i det sammanhanget särskilt framhålla vikten av att kvalitetsaspekterna vägs in vid genomförandet. Insatserna har till stor del varit inriktade på anläggning av våtmarker för avskiljning av näringsämnen, något som även har betydelse för växt- och djurlivet. Tillämpningen av kvalitetskriterierna samt en nationell strategi bör också kunna leda till ökad positiv effekt för biologisk mångfald och kulturmiljövärden och därmed möjlighet att uppnå delmålets syften. Ett sådant syfte kan vara att återskapa naturlig vattenbalans i olika typer av ursprungliga våtmarker. Som framgår av det anförda instämmer både regeringen och utskottet helt i vad som anför i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 71 om vikten av att kvalitetsaspekter vägs in vid anläggande av våtmarker i jordbrukslandskapet. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd i denna del.

Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter

Delmålet

Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter lyder:

Åtgärdsprogram skall senast till år 2005 finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet kan nås. Delmålet bedöms kunna nås till 2005 om arbetet intensifieras.

Slutlig uppföljning av delmålet bör ske inom ramen för nästa fördjupade utvärdering. Det fortsatta arbetet med att ta fram och att genomföra åtgärdsprogram blir ett viktigt led i arbetet med att nå det nya delmål 2 om minskad andel hotade arter under Ett rikt växt- och djurliv.

Levande skogar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre motionsyrkanden (kd, mp, -) med olika förslag om den statliga skogen och om uppfyllandet av miljökvalitetsmålet Levande skogar.

Jämför reservation 98 (mp) och särskilt yttrande 7 (kd).

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet Levande skogar har följande lydelse:

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

För miljökvalitetsmålet Levande skogar har fyra delmål fastställts:

- Långsiktigt skydd av skogsmark
- Förstärkt biologisk mångfald
- Skydd för kulturmiljövärden
- Åtgärdsprogram för hotade arter

Motionerna

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) bör staten som skogsägare ta ett större ansvar genom att frivilligt och utan ersättning bevara skyddsvärd skog inom sitt ägande. I enlighet därmed föreslår motionärerna ett delmål för skyddsvärd statlig skog enligt följande lydelse: Statlig skog av reservatsklass skall överföras från statliga skogsägare, såsom Fastighetsverket,

till Sveaskog för att där bli ekoparker. Även skog av reservatsklass inom Sveaskogs ägande skall utgöra ekoparker (yrkande 81). Vidare föreslår motionärerna att all statligt ägd skog där skogsbruk bedrivs skall certifieras (yrkande 82).

Enligt motion 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 37 behöver en totalöversyn av skogspolitiken göras, där en avvägning görs mellan produktions- och miljömål. En sådan avvägning bör vara väl underbyggd och beakta studier av olika skogsområden som skyddas genom statliga markköp eller frivilligt ingångna skogsvårdsavtal.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att miljö kvalitetsmålet Levande skogar blir svårt att nå i ett generationsperspektiv. Detta beror framför allt på att många av de biologiska processerna i skogen helt enkelt kräver så lång tid för återhämtning att det är tveksamt om målet kan nås inom en generation. Omfattande insatser har gjorts och en rad åtgärder har vidtagits för att öka måluppfyllelsen. Trots kraftigt förstärkta resurser för att bevara biologisk mångfald har det i praktiken varit svårt att bedriva skyddsarbetet i den takt som krävs. Det som släpar efter är dels arbetet med att bilda naturreservat i syfte att skapa ett långsiktigt skydd för skogar med särskilt höga naturvärden, dels insatser för att öka kunskapen om och hänsynen till skogens kulturmiljövärden. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att en ytterligare intensifiering av de insatta åtgärderna krävs.

I propositionen redogör regeringen för sin syn på den skogsmark som ägs av staten och statliga bolag och anför att denna skall förvaltas på ett föredömligt sätt både ur produktions- och miljösynvinkel. Regeringen har för avsikt att se över förvaltningsuppdraget för Statens fastighetsverk i fråga om kravet på ett lönsamt skogsbruk i fjällområdet. Vidare bör frågan om vilken statlig aktör som är bäst lämpad att ha ansvaret för statens skogsmark i det fjällnära området övervägas. Regeringen framhåller dessutom att delmål 3 om natur och kulturvärden under Storslagen fjällmiljö även omfattar skogsmiljöer med sådana höga värden i området ovanför gränsen för fjällnära skog. Allt skogsbruk skall bedrivas enligt högt ställda miljöambitioner och sociala ambitioner. Ett sätt att göra det är att certifiera skogen enligt de program och standarder som i dag erbjuds. I dag är merparten av statens eget skogsbruk certifierat enligt de nationella reglerna för miljö- och rättvisemärkningen inom ramen för Forest Stewardship Council (FSC). Utskottet vill härutöver framhålla att regeringen våren 2004 tillsatte en kommitté (dir. 2004:139), som antog namnet Skogsutredningen, med uppgift att göra en utvärdering och en översyn av skogspolitiken. Uppdraget skall redovisas i december 2005. Direktiven för kommittén innefattar en rad frågor som har stor relevans för möjligheterna att nå Levande skogar med tillhörande delmål. Regeringen avser att återkomma till de frågor som har vikt för miljö kvalitetsmålen som behandlas i Skogsutredningen 2004. I propositionen anför regeringen vidare avsikten att låta utreda på

vilket sätt statens skogsmark kan underlätta måluppfyllelsen. Utskottet instämmer i att ytterligare angelägna åtgärder är att främja lämpliga och kostnadseffektiva lösningar för skyddet via naturreservat, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal respektive frivilliga avsättningar. I propositionen uttrycker regeringen avsikten att låta Statskontoret utföra en sådan utvärdering och återkomma till riksdagen i denna fråga. Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 81 och 82 och 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 37.

Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tio yrkanden (fp, v, kd) i vilka motionärerna lämnar olika förslag om hur delmål 1 skall uppfyllas och om hur kunskapsläget skall förbättras. Dessutom avstyrker utskottet två yrkanden (mp, -) om förvaltningen av skogen samt om bevarandeinstrumentens flexibilitet.

Jämför reservationerna 99 (m, kd, c), 100 (fp), 101 (v), 102 (kd) och 103 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark har följande lydelse:

Ytterligare 900 000 ha skyddsvärd skogsmark skall undantas från skogsproduktion till år 2010.

Propositionen

Regeringen anser att det krävs en avsevärd intensifiering av åtgärder för att delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark genom att undanta ytterligare 900 000 ha jämfört med 1998 skall nås. Taktens i genomförandet av områdesskyddet måste öka genom en tydligare strategi inklusive prioriteringar, utökade resurser och ett effektivare arbete. En utvärdering bör påbörjas av den långsiktiga samhällsekonomiska kostnadseffektiviteten av de olika naturvårdsinstrumenten för de statliga avsättningarna av skogsmark i form av naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal och skogsbrukets frivilliga avsättningar. Utvärderingen bör även beakta effekter för lokal sysselsättning och andra regionalpolitiska konsekvenser.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ508 (fp) yrkande 34 måste avsättningen av skyddsvärd skog fortgå, samt frivilliga avsättningar och avsättningar där civilrättsliga avtal upprättas bör prioriteras. Ökade resurser behöver dessutom styras över till skogsvårdsstyrelserna som bedriver en stor och viktig informationsinsats.

I motion 2004/05:MJ33 (fp) föreslås införande av förbud för skogsavverkning på statlig mark (yrkande 6). Dessutom behöver arbetet med avsättning av värdefull natur påskyndas (yrkande 7).

Motionärerna i motion 2003/04:MJ409 (kd) yrkande 4 vill prioritera en träffsäker inventering av den svenska skogen så att de mest skyddsvärda områdena kan identifieras och bli föremål för skyddsåtgärder. Yrkandet upprepas i motion 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 38.

Enligt motion 2004/05:MJ439 (v) bör en inventering av skyddsvärd skogsmark omgående påbörjas av Naturvårdsverket och länsstyrelserna på all skogsmark i privat- och bolagsägo (yrkande 2). Därefter bör delmålet korrigeras så att alla skogar med höga naturvärden får ett lagstadgat skydd (yrkande 3). Ståndpunkterna upprepas i motion 2004/05:MJ25 (v), i yrkande 1 förslaget om inventering och i yrkande 2 förslaget om korrigering av delmålet. I motionen föreslår motionärerna dessutom att inga avverkningar skall ske i områden som Naturvårdsverket bedömer ha höga naturskyddsvärden (yrkande 3).

Sverige måste se till landskaps- och helhetsperspektiv snarare än att fokusera på enskilda arter eller isolerade områden anför det i motion 2004/05: MJ38 (mp, -). En långsiktigt hållbar naturvård måste arbeta med lokalbefolkning och markägare (yrkande 74). Dessutom efterlyser motionärerna en ökad flexibilitet vid valet av bevarandeinstrument (yrkande 75).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det krävs en avsevärd intensifiering av åtgärder för att delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark skall nås och att takten i genomförandet av områdesskyddet måste öka genom en tydligare strategi inklusive prioriteringar, utökade resurser och ett effektivare arbete.

Under senare år har stora insatser gjorts för att förbättra kunskapsläget när det gäller värdefulla skogar. Skogsvårdsorganisationen har genomfört den s.k. nyckelbiotopsinventeringen, värdefulla skogar på statens mark har inventerats, och det har även genomförts en inventering av urskogsartade skogar på all skogsmark (Naturvårdsverket rapport 5339–5345, dnr M2004/595/Na). Utskottet konstaterar att detta sammantaget har medfört ett avsevärt förbättrat kunskapsläge. Samtidigt kan konstateras att kunskapen är långt ifrån fullständig. Det finns ett fortsatt behov av att på medellång och lång sikt ytterligare förbättra kunskapen. Regeringen erinrar i propositionen om den nyligen tillsatta utredningen med uppdrag att se över och lämna förslag om hur kunskapsuppbyggnaden om Sveriges biologiska förhållanden kan förstärkas och effektiviseras (dir. 2004:144). Utskottet utgår från att regeringen kommer att återkomma till denna fråga då beredningen kommit längre. I detta sammanhang vill utskottet framhålla den av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i juni 2005 redovisade nationella strategin för formellt skydd av skog (dnr 310-419-04). Strategin riktar sig till länsstyrelser, skogsvårdsstyrelser, kommuner, markägarorganisationer, skogsbrukets aktörer, ideella organisationer samt andra berörda.

Den utgör grunden för de länsvisa strategier som länsstyrelserna och skogs-
vårdsstyrelserna utarbetar för det fortsatta arbetet med formellt skydd inom
delmål 1 i Levande skogar. Syftet med strategin är att lägga fast en kost-
nadseffektiv väg att nå det statliga betinget av delmål 1, utifrån bl.a.
tillgänglig kunskap om skogsbiologiska värdekärnor, lösningar för skydd
och förvaltning men även kunskap om andra värden som friluftsliv och
kulturvärden. En viktig del i strategin kommer att vara att den lägger fast
en regional fördelning av det formella skyddet, fördelat på såväl fyra skog-
liga regioner som de olika bevarandeformerna. Utskottet instämmer i reger-
ingens bedömning att det är nödvändigt med en sådan geografisk
fördelning av de statliga insatserna så att det kan säkerställas att biologisk
mångfald knuten till skogliga miljöer bevaras i alla delar av landet efter de
förutsättningar som råder. Enligt utskottets mening är motionerna 2003/04:
MJ409 (kd) yrkande 4, 2004/05: MJ25 (v) yrkandena 1–3, 2004/05: MJ33
(fp) yrkandena 6 och 7, 2004/05: MJ439 (v, -) yrkandena 2 och 3, 2004/05:
MJ498 (kd) yrkande 38 och 2004/05: MJ508 (fp) yrkande 34 därmed tillgo-
dosedda. Motionsyrkandena avstyrks.

Markägarens intressen vid områdesskydd och flexibiliteten i bevarande-
instrumentet har varit föremål för utskottets ställningstagande bl.a. i bet.
2001/02: MJU24 i vilket utskottet behandlade regeringens skrivelse 2001/02:
173 En samlad naturvårdspolitik. Utskottet instämde i regeringens uppfatt-
ning om vikten av lokala dialoger och att på ett tidigt stadium förankra
naturvården bättre hos alla berörda aktörer inklusive brukare samt att pro-
cessen bör präglas av öppenhet, lokal dialog och deltagande. Informations-
utbyte bör ske mycket tidigt och kontinuerligt genom hela processen, och
ett utåtriktat arbetssätt bör eftersträvas vid genomförandet. Delaktighet och
samsyn kring målen för bevarandet är en avgörande förutsättning för den
långsiktiga framgången med områdesskyddet. Förslag till reservatsbeslut
med tillhörande skötselplaner bör utvecklas i nära samråd med berörda
intressenter. I sin skrivelse redogör regeringen också för det arbete med
naturvårdsavtal som skogsvårdsorganisationen har utfört sedan början av
1990-talet. I strävan att nå miljö kvalitetsmålet kan avtalen enligt reger-
ingen ses som ett nytt arbetssätt och som ett komplement till främst
naturreservat, biotopskyddsområden och generell naturhänsyn vid alla skogs-
bruksåtgärder. Begreppet naturvårdsavtal avser sådana avtal som träffas
mellan staten genom skogsvårdsstyrelsen och skogsägaren i syfte att
bevara och utveckla ett områdes naturvärden. Avtalet tecknas för viss tid,
mestadels 50 år, och skogsägaren får en ersättning som delvis täcker vär-
det av vad denne avstår. Avtal kan träffas med både fysiska och juridiska
personer. Utskottets uppfattning att arbetsformerna vid genomförande av
områdesskydd bör utvecklas i riktning mot öppenhet och dialog samt god
information tidigt i processen kvarstår. Motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkan-
dena 74 och 75 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med
det anförda.

Delmål 2 om förstärkt biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (mp, -) med förslag om ett reviderat delmål 2. Dessutom avstyrker utskottet fyra motionsyrkanden (v, mp, -) med olika förslag om bl.a. ökad andel fältbesök före en avverkning, resurser för skydd och skötsel av skog samt om mängden död ved.

Jämför reservation 104 (mp).

Delmålet

Delmål 2 om förstärkt biologisk mångfald har följande lydelse:

Mängden död ved, arealen äldre lövrik skog och gammal skog skall bevaras och förstärkas till år 2010 på följande sätt:

- Mängden hård död ved skall öka med minst 40 % i hela landet och med avsevärt mer i områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad.
- Arealen äldre lövrik skog skall öka med minst 10 %.
- Arealen gammal skog skall öka med minst 5 %.
- Arealen mark föryngrad med lövskog skall öka.

Propositionen

Regeringen bedömer att förutsättningarna för att nå målen för hård död ved, äldre lövrik skog och gammal skog är goda. Därutöver krävs det fortsätta långsiktiga och riktade insatser i form av kunskapsuppbyggnad, rådgivning och information om delmålet skall nås.

Motionerna

I motion 2004/05:MJ38 (mp, -) föreslås ytterligare två bisatser till delmålet, dels om att arealen ädellövskog skall öka kontinuerligt, dels om att arealen sumpskogar skall bibehållas och gärna öka (yrkande 76). Motionärerna anser vidare med tanke på att det råder en stor eftersläpning av skötseln av skogliga reservat att det bör beskrivas hur skötsel av reservat och biotopskydd framgent skall finansieras (yrkande 77). Dessutom vill motionärerna öka möjligheterna för skogsvårdsorganisationen att göra fältbesök före avverkning (yrkande 78). Härutöver föreslår motionärerna att 29 § skogsvårdslagen ändras så att en större mängd död ved skall få lämnas i skogen (yrkande 79).

Regeringen bör enligt motion 2003/04:MJ426 (v) ge Naturvårdsverket i uppdrag att komma med förslag till skärpningar och förtydligande av miljömålet som handlar om mängden död ved i syfte att öka andelen död ved i skogen.

Utskottets ställningstagande

Regeringen anför i propositionen att i arbetet med att nå måluppfyllelse särskild uppmärksamhet bör ges åt ädellövskogarna och då särskilt sådana med höga naturvärden. Enligt propositionen bedöms även sumpskogarna generellt ha stort värde för biologisk mångfald, och regeringen framhåller att de omfattas av den nationella strategi som skall tas fram i enlighet med delmål 1 under Myllrande våtmarker samtidigt som sumpskogarna bör ges uppmärksamhet i arbetet mot måluppfyllelse av det nu aktuella delmålet. Detta innebär enligt utskottets uppfattning att syftet med motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 76 är tillgodosett. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet anser att det är angeläget att diskussionen om vilka åtgärder som krävs för bevarande av biologisk mångfald i skogslandskapet förs i ett bredare sammanhang, inte minst mot bakgrund av de omfattande effekterna på skogen i södra Sverige av stormen Gudrun den 8–9 januari 2005. Frågor om inriktningen av framtidens skogsbruk ur ett riskperspektiv kommer enligt vad utskottet erfarit att belysas inom ramarna för de regeringsuppdrag som lagts till Skogsstyrelsen med anledning av stormen. Genom fortsatta långsiktiga och riktade insatser inom forskning, rådgivning och information kan delmålet om förstärkt biologisk mångfald nås trots att mätbara effekter i många fall blir synbara först efter lång tid. Det är en angelägen uppgift för den nationella miljöövervakningen att följa upp detta delmål. Regeringen anför i propositionen att det krävs ett fortsatt stöd från skogsvårdsorganisationen till skogsägarna genom rådgivning och information som syftar till kunskapsuppbyggnad och ökad förståelse. Att öka kunskapen om tillståndet för biologisk mångfald i skogen bl.a. genom att utveckla lämpliga indikatorsystem är en angelägen fråga för myndigheterna. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning och avstyrker motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 77 och 78.

Enligt regeringen är utvecklingen av volymen hård död ved och arealen äldre lövrik skog hitintills signifikant positiv. Om nuvarande trender håller i sig kommer målen enligt regeringen att nås med viss marginal. Håller nuvarande trender i sig kommer även målet om gammal skog att nås, även om ökningen inte är statistiskt säkerställd. Det framgår vidare av Skogsutredningens delbetänkande år 2004 Skog till nytta för alla? (SOU 2005:39) att Skogsstyrelsen gör bedömningen att målet hård död ved "högst sannolikt" kommer att nås. Den avgörande faktorn för detta är emellertid, enligt Skogsstyrelsens bedömning, i hur stor utsträckning skogsbruket kommer att tillvarata den volym träd som dör spontant i skogarna. Vidare anser Skogsstyrelsen att kunskapen om och förståelsen för betydelsen av hård död ved för den biologiska mångfalden måste öka bland de vedhuggare som "tar hand om" döda träd som har lämnats kvar efter en avverkning. Skogsstyrelsen anser att det sannolikt behövs riktad rådgivning mot vedhuggarna på detta tema. Skogsstyrelsen betonar också att balansen mellan en ökad volym hård död ved och skogsskadefrågorna måste följas nog-

grant även i fortsättningen. Enligt utskottets uppfattning finns det ingen anledning att anta att de iakttagelser Skogsstyrelsen redovisat inte skulle beaktas i det fortsatta arbetet. Därmed anser utskottet att syftet med motionerna 2003/04:MJ426 (v, -) och 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 79 är tillgodosett. Yrkandena avstyrks.

Delmål 3 om skydd för kulturmiljövården

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag (mp, -) om ökad tillgänglighet av natur- och kulturvärdesinformation.

Jämför reservation 105 (mp).

Delmålet

Delmål 3 om skydd för kulturmiljövården har följande lydelse:

Skogsmarken skall brukas på ett sådant sätt att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kulturlämningar är försumbara senast år 2010.

Propositionen

Regeringen anser att det är angeläget med extra insatser till skydd och utveckling av kulturmiljövården i skogen. Kartläggningen av kulturmiljövårderna i skogslandskapet måste fullföljas och befintlig kunskap göras tillgänglig om delmålet om skydd för kulturmiljövården skall kunna nås.

Motionen

I motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 80 framhålls vikten av att göra natur- och kulturvärdesinformation tillgänglig för markägare och allmänhet via digitala kartor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad motionärerna anför om vikten av att den information som redan finns att tillgå om var fornlämningar och värdefulla kulturmiljöer förekommer görs lättare tillgänglig och användbar för skogsbrukets olika aktörer. Detta kan ske med hjälp av bl.a. en ökad användning av digital kartteknik och genom Internet. Enligt propositionen pågår på flera håll, bl.a. inom Lantmäteriet och Riksantikvarieämbetet, utvecklingsarbeten som syftar till att göra befintlig information lättare tillgänglig, t.ex. digital fornminnesinformation (FMIS) och digitala historiska kartor. Riksantikvarieämbetet liksom skogsvårdsorganisationen har således en viktig löpande arbetsuppgift i att se till att all relevant information som kommer fram genom inventeringar och annan kunskapsuppbyggnad görs

tillgänglig på ett enkelt sätt för markägare, brukare och andra. Information om kulturmiljövärden i skogen bör integreras i den information om skogliga förhållanden som skogsvårdsorganisationen skall tillhandahålla. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 80 i den mån det inte kan anses tillgodosett.

Delmål 4 om åtgärdsprogram för hotade arter

Delmålet

Delmål 4 om åtgärdsprogram för hotade arter har följande lydelse:

Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Att genomföra åtgärdsprogrammen för hotade arter utgör en viktig del i skogsvårdsorganisationens, Naturvårdsverkets, länsstyrelsernas och andra aktörers vidare arbete med bevarande av skogslevande hotade arter. En noggrann genomgång av vilka hotade arter som har behov av riktade åtgärder har gjorts, och ett 60-tal skogslevande arter fördelade på totalt ca 30 åtgärdsprogram bedöms ha sådana behov. Vid det fortsatta genomförandet av dessa program bör som hittills såväl sektorsmyndigheterna som andra relevanta aktörer involveras. Utskottet konstaterar att enligt regeringens bedömning kan delmålet nås år 2005 om arbetet intensifieras.

Ett rikt odlingslandskap

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motioner (fp, kd, mp, -) i vilka motionärerna behandlar frågor dels om sambandet mellan miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap och EU:s jordbrukspolitik, dels om det ekologiska jordbruket. Slutligen avstyrker utskottet en motion (kd) om behovet av åtgärder för att komma till rätta med problemen med översvämningar i Emån.

Jämför reservationerna 106 (fp, kd) och 107 (mp).

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap har följande lydelse:

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

För detta miljökvalitetsmål har sex delmål fastställts.

- Ängs- och betesmarker
- Småbiotoper
- Kulturbärande landskapselement
- Växt- och husdjursgenetiska resurser
- Åtgärdsprogram för hotade arter
- Kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader

Propositionen

Med dagens åtgärder är det enligt regeringen möjligt att inom en generation nå den del av miljökvalitetsmålet som gäller åkermarkens tillstånd och långsiktiga produktionsförmåga. Ytterligare åtgärder kommer att krävas för att målet i övrigt skall nås. För att miljökvalitetsmålet skall kunna nås krävs att nästa landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 fortsatt innehåller relevanta åtgärder avseende omfattning och inriktning. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med en skrivelse innehållande en strategi för kommande landsbygdsprogram.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ508 (fp) yrkande 35 får införlivandet av EU:s jordbrukspolitik avgörande betydelse för om målet kommer att uppnås. Skulle det visa sig att betande mular minskar på ett drastiskt sätt behöver regeringen ha en beredskap för att genom åtgärder inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet säkerställa ett tillräckligt stort antal betande djur.

I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 86 hävdas att ekologiskt lantbruk genom stärkt biologisk mångfald utgör en viktig faktor för miljökvalitetsmålet.

Regeringen har förordat att inga ytterligare statsbidrag skall lämnas till åtgärder mot översvämningar i Emån. Problemen med översvämningar längs Emån är dock fortfarande aktuella, hävdas det i motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 23. Ytterligare åtgärder krävs därför för att fortsättningsvis skydda åkermarken mot årliga översvämningar. Motionärerna menar att den påbörjade miljökonsekvensutredningen måste slutföras och att ytterligare åtgärder därefter kan bli aktuella.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer att det är möjligt att inom en generation nå den del av miljökvalitetsmålet som gäller åkermarkens tillstånd och långsiktiga produktionsförmåga samtidigt som ytterligare åtgärder kommer att krävas för att målet i övrigt skall nås. Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 2004/05: MJ508 (fp) yrkande 35 om att det som sker inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik (Cap), inklusive Miljö- och landsbygdsprogrammet (LBU) har stor påverkan på miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. För att miljökvalitetsmålet skall kunna nås krävs att nästa landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 fortsatt innehåller rele-

vanta åtgärder avseende omfattning och inriktning. Utskottet har erfårit att EU:s jordbruksministrar i juni 2005 beslutade om vilka kriterier som skall gälla för stöd under nästa period. Det nya programmet för landsbygdsutveckling är uppbyggt kring fyra prioriterade områden där förbättring av miljö och markförvaltning är ett. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med en skrivelse innehållande en strategi för kommande landsbygdsprogram, och utskottet anser att detta bör avvaktas innan riksdagen uttalar sig i frågan. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen.

Det är naturligtvis så att positiva effekter för arbetet mot Ett rikt odlingslandskap kan följa, direkt och indirekt, av en ökad tillämpning av ekologiska produktionsmetoder. Sådana metoder är också av särskilt intresse i samband med Giftfri miljö men även Ingen övergödning. Utskottet konstaterar att målen för den ekologiska produktionen efter 2005 kommer att behandlas i en separat skrivelse till riksdagen. Utskottet avstyrker motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 86.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat förhållandena i Emån. Som utskottet anförde hösten 2003 (bet. 2003/04: MJU3) utgör Emån med hänsyn till påverkansgrad och biologisk mångfald ett av landets värdefullaste vattendrag. Trots många mindre kraftverk finns fortfarande betydande forssträckor, och Emån jämte Helgeån är artrikast i landet vad gäller fisk med arter som lax, mal och asp. Dessutom finns där utter och flera hotade fågel- och växtarter. Emåns nedre huvudfåra utgör ett Natura 2000-område, och stora delar av vattendraget är av riksintresse från natur- och kulturskyddssynpunkt. Det får anses vara en angelägen uppgift att i möjligaste mån och efter lagenlig prövning säkra en så naturlig vandringsväg som möjligt för såväl fisk som andra organismer från mynningen och upp till nedersta naturliga vandringshinder. I detta arbete är det också viktigt att beakta de eventuella reproduktionsproblem som förekommer i ån och att i möjligaste mån utreda orsakerna. Utskottets uppfattning om vikten av att frågan om de återkommande översvämningarna får en långsiktig och tillfredsställande lösning kvarstår, och utskottet har härutöver inget att tillägga. Riksdagen bör därför lämna motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 23 utan vidare åtgärd.

Delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre motionsyrkanden (m, fp, kd, c, mp, -) med olika synpunkter på hur delmål 1 skall uppfyllas.

Jämför reservationerna 108 (m, fp, kd, c) och 109 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker har följande lydelse:

Senast år 2010 skall samtliga ängs- och betesmarker bevaras och skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad ängsmark skall utökas med minst 5 000 ha och arealen hävdad betesmark av de mest hotade typerna skall utökas med minst 13 000 ha till år 2010.

Motionerna

Enligt motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 26 avser regeringen att låta införa kvalitetsuppföljning för ängs- och betesmarker. Motionärerna anser att det också bör ingå i delmålet. Eftersom det finns acceptans för kvalitetsaspekten finns ingen anledning att först i framtiden överväga behovet av att se över delmålet.

Fördelningen av resurser till länsstyrelserna för arbetet med ängs- och hagmarker bör enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 84 ses över med ambitionen att uppnå bästa möjliga naturvårdsnytta. Det är vid tilldelningen viktigt att utgå från mängden objekt snarare än ytan.

Enligt motion 2004/05:MJ39 (m) yrkande 2 bör delmål 1 under Ett rikt odlingslandskap ha följande lydelse:

Senast år 2010 skall bevaransvärda ängs- och betesmarker skötas. Motionären anser att man måste göra ett urval där det är kvaliteten på marken som får avgöra om den är bidragsberättigande. Ett mål om att bevara samtliga nuvarande marker ger fel signaler.

Utskottets ställningstagande

Det framgår av propositionen att delmålet sannolikt kommer att nås och att regeringen avser att ge Statens jordbruksverk i uppdrag att i samarbete med berörda myndigheter införa kvalitetsuppföljning för ängs- och betesmarker samt småbiotoper. Kvalitetsaspekter bör enligt regeringen i ökad utsträckning beaktas vid genomförandet. Det kan exempelvis betyda att samhället bör prioritera marker med högre värden, i syfte att få största möjliga naturvårdsnytta för de medel som satsas. Möjligheten till tilläggsersättning som infördes för ett antal år sedan är ett steg i den riktningen. Kvalitetsaspekter bör därför lyftas fram bättre i uppföljningen av delmålet. Utskottet utgår från att resultatet från det uppdrag till Statens jordbruksverk som regeringen aviserat bör ligga till grund för framtida överväganden om behovet av att se över delmålet. Med hänvisning härtill anser utskottet att syftet med motionerna 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 26, 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 84 och 2004/05:MJ39 (m) yrkande 2 får anses tillgodosett. Riksdagen bör därför inte vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandena.

Delmål 2 om småbiotoper

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett förslag (m, fp, kd, c) om att precisera delmål 2 ytterligare.

Jämför reservation 110 (m, fp, kd, c).

Delmålet

Delmål 2 om småbiotoper har följande lydelse:

Mängden småbiotoper i odlingslandskapet skall bevaras i minst dagens omfattning i hela landet. Senast till år 2005 skall en strategi finnas för hur mängden småbiotoper i slättbygden skall kunna öka.

Motionen

Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 27 bör man lägga till ett kvalitetsmål i delmålet om småbiotoper. Motionärerna anser att det vore konsekvent eftersom regeringen är positiv till kvalitetsbegreppet och ämnar ge Jordbruksverket uppdrag att införa kvalitetsuppföljningar.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare konstaterat avser regeringen att ge Statens jordbruksverk i uppdrag att i samarbete med berörda myndigheter införa kvalitetsuppföljning för ängs- och betesmarker samt småbiotoper. Inom ramen för detta uppdrag kommer behovet av ett kvalitetsmål som framförs i motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 27 att belysas. Utskottet vill dessutom framhålla att regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med en skrivelse innehållande en strategi för kommande landsbygdsprogram. Detta innebär att riksdagen inte nu bör uttala sig med anledning av motionen i den här delen. Yrkandet avstyrks.

Delmål 3 om skötsel av kulturbärande landskapselement

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (m, fp, kd, c) om att ändra lydelsen av delmål 3. Dessutom avstyrks ett yrkande (kd) om att återställa det skånska kulturlandskapet och att bevara pilevallarna.

Jämför reservation 111 (m, fp, kd, c).

Delmålet

Delmål 3 om skötsel av kulturbärande landskapselement har följande lydelse:

Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas skall öka till år 2010 med ca 70 %.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 28 bör delmål 3 om skötsel av kulturbärande landskapselement lyda:

Mängden kulturbärande landskapselement med stort kulturbärande värde som vårdas skall öka.

Motionärerna anser det vara viktigt att bevara och sköta stenmurar, öppna diken och gärdesgårdar med stort värde samtidigt som det är av stor vikt att bevarandearbetet inte förhindrar ett fortsatt rationellt jordbruk i Sverige.

I motion 2004/05: MJ458 (kd) efterlyses åtgärder för att återställa det skånska kulturlandskapet och att bevara de skånska pilevallarna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att lydelsen av delmål 3 bör kvarstå oförändrad. Utskottet avstyrker därför förslaget till annan formulering av delmålet som framförs i motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 28.

Regeringen anför i sin redovisning att mängden kulturbärande punktelement som vårdas, t.ex. odlingsrösen, åkerholmar och hamlade träd, inte ökar i den takt som behövs för att delmålet skall nås. Det är naturligtvis, som regeringen också påpekar, avgörande för att delmålet skall kunna nås att nästa landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 fortsatt innehåller relevanta åtgärder avseende omfattning och inriktning. Utskottet anser att riksdagen bör avvakta regeringens skrivelse med en strategi för det kommande landsbygdsprogrammet. Utskottet avstyrker därmed motion 2004/05: MJ458 (kd).

Delmål 4 om växt- och husdjursgenetiska resurser

Delmålet

Delmål 4 om växt- och husdjursgenetiska resurser har följande lydelse:

Senast år 2010 skall det nationella programmet för växtgenetiska resurser vara utbyggt och det skall finnas ett tillräckligt antal individer för att långsiktigt säkerställa bevarandet av inhemska husdjursraser i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen beträffande växtgenetiska resurser bedömer att delmålet kan nås, men det kommer att krävas ytterligare åtgärder för att bibehålla de husdjursgenetiska resurserna. Det pågår inom Regeringskansliet en vidareutveckling av arbetet med att säkerställa de husdjursgenetiska resurserna.

Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett yrkande (m, fp, kd, c) om att flytta delmål 5 till det 16:e miljökvalitetsmålet som regeringen föreslår i propositionen.

Jämför reservation 112 (m, fp, kd, c).

Delmålet

Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter har följande lydelse:

Senast år 2006 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Motionen

Motionärerna i motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 29 föreslår att delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter flyttas till miljökvalitetsmålet Ett rikt djur- och växtliv.

Utskottets ställningstagande

Enligt regeringen bedöms delmålet kunna nås till år 2006 om arbetet intensifieras och regeringen anser att en slutlig uppföljning av delmålet bör ske inom ramen för nästa fördjupade utvärdering. Det fortsatta arbetet med att ta fram och att genomföra åtgärdsprogram blir ett viktigt led i arbetet med att nå det nya delmål 2 om minskad andel hotade arter under Ett rikt växt- och djurliv. Utskottet anser att syftet med motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 29 därmed är tillgodosett. Motionsyrkandet avstyrks.

Delmål 6 om värdefulla ekonomibyggnader

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motioner (m, mp, -) om värdefulla ekonomibyggnader.

Jämför reservationerna 113 (m, c) och 114 (mp).

Delmålet

Delmål 6 om värdefulla ekonomibyggnader har följande lydelse:

Senast år 2005 skall ett program finnas för hur lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader kan tas till vara.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 85 bedöms delmålet om framtagande av program för bevarande av lantbrukets ekonomibyggnader kunna uppnås utan ytterligare åtgärder. Det bör därför ersättas med ett delmål för programmets genomförande.

Regeringen funderar över om ett nytt delmål för ekonomibyggnader skall tas fram till nästa utvärdering, anför det i motion 2004/05: MJ39 (m) yrkande 3. Enligt motionen finns det redan i dag tillräckliga möjligheter att ta till vara värdefulla ekonomibyggnader.

Utskottets ställningstagande

Lantbrukets ekonomibyggnader måste ses i relation till övrig landsbygdsbebyggelse, och det är som regeringen också påpekar nödvändigt med ett helhetsperspektiv på landsbygdsutveckling som inbegriper möjligheten att bo och försörja sig på landsbygden. En förutsättning för att lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla byggnader skall tas till vara är intresset för och kunskapen om dessa hos offentliga institutioner, enskilda lantbrukare, andra fastighetsägare och allmänheten. Utskottet delar regeringens uppfattning att det behövs förstärkta resurser för att intensifiera dialogen mellan dessa grupper. Det program som regeringen nu avser att ta fram kommer att identifiera problemen ytterligare och lämna förslag på åtgärder och finansiering. Med det anförda anser utskottet att riksdagen inte bör göra något uttalande med anledning av motionerna 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 85 och 2004/05: MJ39 (m) yrkande 3.

Storlagen fjällmiljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett yrkande (fp) om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att åstadkomma en levande fjällvärld.

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet Storlagen fjällmiljö har följande lydelse:

Fjällen skall ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen skall bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

För miljökvalitetsmålet har fyra delmål fastställts:

- Skador på mark och vegetation
- Buller
- Natur- och kulturvärden

– Hotade arter

Propositionen

Regeringen anser att arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålet går i rätt riktning men för långsamt när det gäller att uppnå delmålet om buller. Genom naturreservat och nationalparker är stora områden som innehåller kulturvärden skyddade, men kunskapen om dessa värden, deras representativitet och behov av skötsel är relativt dålig. Ytterligare åtgärder behövs för att utveckla förvaltningen och användningen av kulturmiljön.

Motionen

Riksdagen bör enligt motion 2004/05: MJ227 (fp) begära att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning för att skapa en levande fjällvärld. Enligt motionären görs konsekvensanalyser av hur politiska beslut påverkar fjällvärldens möjlighet att utvecklas i alltför liten omfattning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö kan nås inom en generation om berörda sektorer och samhället som helhet visar de hänsyn som följer av delmålen. Många av de åtgärder som föreslogs i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01: 130) har startat och ytterligare åtgärder planeras. Arbetet med att genomföra åtgärderna måste dock påskyndas.

Utskottet instämmer i vad regeringen anför om behovet av att öka kunskapen om vegetation, vattenlevande organismer, förekomst av buller, kulturmiljöer, främmande arter och hotade arter i fjällmiljön. Och det återstår mycket arbete även när det gäller samordningen av länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets utveckling och val av nyckeltal för att följa upp miljö kvalitetsmålet. Kunskapen om miljötillståndet i fjällen är också bristfällig. Det går enbart att indirekt bedöma riskerna för skador i relation till antalet terrängfordon och antalet renar. Utskottet instämmer därför i regeringens uppfattning att en fungerande metod för renbetesinventering behöver tas fram för att man skall kunna bedöma renbetets inverkan på fjällmiljön och att samebyarnas miljöplaner behöver redovisas för att man skall kunna lösa frågorna om markanvändningen i fjällen. Det regionala miljö- och hushållningsprogrammet är ett bra hjälpmedel i detta arbete, vilket enligt regeringen bör analyseras inför nästa fördjupade utvärdering. Det anförda innebär att regeringen är väl medveten om och arbetar med de frågor som tas upp i motion 2004/05: MJ227 (fp). Utskottet anser därför inte att det är erforderligt med ett riksdagsuttalande i saken. Motionsyrkandet avstyrks.

Delmål 1 om skador på mark och vegetation

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (mp, -) om att begränsa de mekaniska skadorna i fjällvärlden.

Jämför reservation 115 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om skador på mark och vegetation har följande lydelse:

Skador på mark och vegetation orsakade av mänsklig verksamhet skall vara försumbara senast år 2010.

Propositionen

Regeringen bedömer att delmålet kommer att nås förutsatt att påbörjade åtgärder slutförs och nya påbörjas.

Motionen

En viktig åtgärd för att begränsa skador av barmarkskörning av terrängfordon och skotrar är enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 87 att det föreslagna kravet på terrängkörningsplaner i terrängkörningsförordningen införs snarast.

Utskottets ställningstagande

Det framgår av propositionen att Regeringskansliet har påbörjat en översyn av terrängkörningslagstiftningen för att se vilka ändringar som behöver göras i det nuvarande regelverket för att uppnå delmålen 1 och 2. I det sammanhanget avser regeringen att komplettera terrängkörningsförordningen med ett krav om terrängkörningsplaner. Motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 87 är således tillgodosedd. Yrkandet avstyrks.

Delmål 2 om buller

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (m, fp, kd, c) om att regeringen bör återkomma med förslag till hur delmålet skall uppfyllas. Vidare avstyrks en motion (s) om en utvärdering och uppföljning av skoterförbudet i vissa områden. Slutligen avstyrker utskottet tre motioner (fp, c, mp, -) med olika synpunkter på begränsningen av motortrafik i fjällen.

Jämför reservationerna 116 (m, fp, kd, c) och 117 (mp).

Delmålet

Delmål 2 om buller har följande lydelse:

Buller i fjällen från motordrivna fordon i terräng och luftfartyg skall minska och uppfylla följande specifikation, nämligen att

- minst 60 % av terrängskotrar i trafik senast år 2015 skall uppfylla högt ställda bullerkrav (lägre än 73 dBA),
- buller från luftfartyg senast år 2010 skall vara försumbart både inom regleringsområde klass A enligt terrängkörningsförordningen (1978:594) och inom minst 90 % av nationalparksarealen.

Propositionen

Regeringen bedömer att delmålet är möjligt att nå om genomförandet av åtgärder påskyndas.

Motionerna

Regeringen bör enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 30 återkomma senast under våren 2006 med förslag till hur delmål 2 om buller under miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö skall uppfyllas. Enligt Miljömålsrådet kommer man inte att nå detta delmål. Trots denna bedömning har regeringen i propositionen inte visat någon handlingskraft.

I motion 2003/04: MJ466 (s) föreslås att beslutet om förbudsområden för skotertrafik, vilket har varit gällande ett antal år, utvärderas och följs upp.

Enligt motion 2003/04: MJ235 (v) yrkande 4 är ett stort problem i arbetet med att minska illegal jakt svårigheten att begränsa skoteranvändningen. Flera av de mest uppmärksamma och mest oetiska fallen av illegal jakt har skett genom användning av snöskoter. I Sverige kompliceras ett förbud av rennäringens behov av snöskotrar. Begränsningar genom att hänvisa viss snöskoteräkning till särskilda leder i vissa områden torde dock vara möjligt enligt motionen.

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 88 bör skärpningar bl.a. av bestämmelserna för fjällflyget övervägas.

I motion 2004/05: MJ256 (fp) anföras att det utökade flygförbudet i fjällvärlden bör stoppas och dess konsekvenser analyseras.

Enligt motion 2004/05: MJ442 (c) yrkande 1 får beslut inte innebära en begränsning av flygturismen i fjällen. Fjällområdet har en stor utvecklingspotential, som inte får hämmas av verklighetsfrämmande restriktioner.

Utskottets ställningstagande

Det framgår av propositionen att regeringen fäster stor vikt vid att det upprätthålls områden i fjällvärlden där bullret är försumbart. När det gäller kraven i motionerna 2003/04: MJ466 (s) och 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 30 vill utskottet inledningsvis upprepa vad som framgår av propositionen att regeringen avser att komplettera terrängkörningsförordningen med ett krav om terrängkörningsplaner i syfte bl.a. att delmål 2 skall upp-

fyllas. Därutöver konstaterar utskottet att Vägverket har åtagit sig att undersöka möjligheterna att i statistiken få med bullerprestanda på terrängskotrarna för att löpande kunna följa upp hur stor andel av skoterbeståndet som uppfyller delmålet bullerkrav. Utskottet konstaterar dock att det finns en rad hinder på vägen i arbetet med delmål 2. Naturvårdsverket redovisade under våren 2004 regeringsuppdraget Frivilligt miljöklassystem för snöskotrar (dnr M2004/886/Mk). Av redovisningen framgår att bullerkraven enligt EG:s maskindirektiv (98/37/EG) inte ger några bullerbegränsningar alls. Ett annat hinder är att direktivet för omgivningsbuller från maskiner (2000/14/EG) omfattar snöskotrar, men inte anger några bullerkrav för dessa. Naturvårdsverkets slutsats är att om Sverige av miljöskäl vill ställa formella krav på snöskotrarna måste kraven vara gemensamma inom EU. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att låta utforma ett förslag om sådana krav och framlägga det till kommissionen. Därutöver behöver ytterligare bullermätningar genomföras för nya skotermodeller för att avgöra om de uppfyller bullerkravet lägre än 73 dBA eller om det finns behov av teknikutveckling för att nå denna bullernivå. Denna fråga kan enligt regeringen lämpligen tas upp i samband med EU-harmonisering av bullerreglerna. Enligt propositionen avser regeringen att återkomma med ytterligare åtgärder i den transportpolitiska propositionen. Enligt utskottets uppfattning visar det anförda att regeringen uppmärksammat och med kraft arbetar med frågan om buller i fjällvärlden. Utskottet anser därför inte att riksdagen behöver vidta några åtgärder med anledning av de behandlade motionerna. Yrkandena avstyrks.

Den i motion 2003/04:MJ235 (v, -) yrkande 4 beskrivna problematiken föranleder utskottet att hänvisa till redan gällande bestämmelser i jaktlagen (1987:259). Enligt 31 § får jakt inte ske från motordrivna fortkaffningsmedel. Sådana fortkaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar. Brott mot bestämmelsen är straffbelagt. Syftet med motionen i denna del är enligt utskottets uppfattning tillgodosett.

Regeringen anför i propositionen att den har för avsikt att noga följa utvecklingen när det gäller buller från luftfartyg i de områden som omfattas av delmål 2. Regeringen avser att införa en skyldighet för flygoperatörerna att beträffande dessa områden redovisa uppgifter om den flygverksamhet som där sker, såsom antalet starter och landningar, start- och landningsplatser samt färdväg. Rapporteringsskyldigheten vidtas i syfte att klarlägga vilka flygverksamheter som sker i dessa områden och därmed få en bättre bild av bullersituationen och utvecklingen beträffande denna. Utskottet vill i sammanhanget påpeka att för det fall det visar sig att behov föreligger avser regeringen att senast 2007 återkomma med ytterligare åtgärder för att delmål 2 skall kunna uppnås. Utskottet avstyrker motionerna 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 88, 2004/05:MJ256 (fp) och 2004/05:MJ442 (c) yrkande 1 med det anförda.

Delmål 3 om natur- och kulturvärden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (mp, -) om att stärka naturturismen bl.a. med s.k. vildmarksguider.

Jämför reservation 118 (mp).

Delmålet

Delmål 3 om natur- och kulturvärden har följande lydelse:

Senast år 2010 skall merparten av områden med representativa höga natur- och kulturvärden i fjällområdet ha ett långsiktigt skydd som vid behov omfattar skötsel och restaurering.

Propositionen

Regeringen bedömer att delmålet kan nås förutsatt att inventeringsarbetet genomförs och innehållet i skötselplaner för nationalparker och naturreservat inbegriper även kulturmiljövärden.

Motionen

Motionärerna i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 89 vill stärka naturturismen genom att stimulera etablering av turistcentraler där det bör finnas utbildade och språkkunniga guider.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 89 om att fjällvärlden utgör en värdefull tillgång också för natur- och kulturturismen. I regeringens proposition En politik för en långsiktigt konkurrenskraftig svensk turismnäring (prop. 2004/05:56) aviseras uppdrag till ett antal länsstyrelser om att se närmare på hur naturvård och utveckling av natur- och kulturturism ömsesidigt kan stödja varandra och om att ta fram länsvisa program för hur skyddade områden och annan natur kan och bör nyttjas för hållbar turism. Utskottet delar regeringens uppfattning att dessa uppdrag har stor betydelse för delmål 3. Utskottet anser därför att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av motionärernas förslag. Motionsyrkandet avstyrks.

Delmål 4 om hotade arter

Delmålet

Delmål 4 om hotade arter har följande lydelse:

Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att enligt regeringens bedömning kommer delmålet att nås men att slutlig uppföljning av delmålet bör ske inom ramen för nästa fördjupade utvärdering. Det fortsatta arbetet med att ta fram och att genomföra åtgärdsprogram blir ett viktigt led i arbetet med att nå det nya delmål 2 om minskad andel hotade arter under Ett rikt växt- och djurliv. Enligt regeringen är antalet hotade arter i fjällen mindre än i andra landskap, och för många av dem finns redan åtgärdsprogram.

God bebyggd miljö

Miljökvalitetsmålet

Miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö har följande lydelse:

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

För miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö har riksdagen fastställt tio delmål:

- Planeringsunderlag
- Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse
- Buller
- Uttag av naturgrus
- Avfall
- Avfallsdeponier
- Energianvändning m.m. i byggnader
- God inomhusmiljö
- Matavfall från hushåll, restauranger m.m.
- Matavfall från livsmedelsindustrier m.m.

Propositionen

Regeringen gör den bedömningen att det är osäkert om miljökvalitetsmålet kan nås inom en generation. Miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö bör inte breddas att omfatta även delaktighet, trygghet och tillgänglighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen anser det vara osäkert om hela miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö kan nås inom en generation. Kommuner och länsstyrelser är enligt regeringen viktiga för att miljökvalitetsmålet skall kunna nås. Bristande resurser, särskilt i mindre kommuner, är ett allvarligt hinder för måluppfyllelsen, liksom bristande kartläggning av problemen.

Flera av delmålen handlar om frågor som rör tekniska försörjningssystem, t.ex. buller från trafiken, materialförsörjning, avfall och energianvändning i byggnader. Även andra ”mjuka” aspekter än dessa behöver tillgodoses för att miljökvalitetsmålet skall uppnås. Enligt propositionen överväger regeringen att inför nästa fördjupade utvärdering av miljökvalitetsmålen se över vilka sociala dimensioner som har beröringspunkter med God bebyggd miljö och analysera betydelsen av dessa aspekter för måluppfyllelsen av miljökvalitetsmålet. Vidare ämnar regeringen låta belysa om ytterligare delmål behövs för att innebörden av miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö i ett generationsperspektiv skall kunna uppnås.

Ändrat delmål 1 om planeringsunderlag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrat delmål 1 och avstyrker därmed två motioner (m, fp, kd, c, mp, -) med förslag om annan lydelse av delmålet. Dessutom avstyrker utskottet tre yrkanden (fp, mp, -), ett om den biologiska mångfalden i tätorter, ett annat om externhandelscentrum och ett om närheten till grönområden.

Jämför reservationerna 119 (m, fp, kd, c), 120 (mp) och 121 (mp).

Delmålet

Delmål 1 om planeringsunderlag har följande lydelse:

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för

- hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte ökas,
- hur energianvändningen skall effektiviseras, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 1 skall ha följande lydelse:

- Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:

- hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att transportbehovet minskar och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö som friluftssändamål, samt hur andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas,
- hur energianvändningen skall effektiviseras för att på sikt minskas, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.

Motionerna

Enligt motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 31 bör delmål 1 om planeringsunderlag få en annan lydelse för att på så sätt renodlas och därmed bli mera koncentrerat på rena miljöfrågor. Följande lydelse föreslås:

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:

- hur den fysiska planeringen skall utformas så att förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och arkitektoniska värden skall tas till vara
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö som friluftssändamål och andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas,
- hur den fysiska planeringen underlättar för infrastrukturutbyggnad av miljöeffektiv energiproduktion och distribution så som t.ex. fjärrvärme,
- hur den fysiska planeringen skall utformas för att ta hänsyn till effekterna av de troliga klimatiförändringar som växthuseffekten innebär.

Det finns enligt motionärerna i nuläget anledning att lyfta in en beredskap för samhällets påverkan av de förväntade effekter som växthuseffekten kommer att ge. I de expanderande tätorterna är trycket på ökad bostadsbyggelse stort. Delmålet får inte tolkas så att en död hand läggs över nybyggnationen i tätorter.

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) bör regeringens förslag till ändrat delmål för hårdgjord yta avslås, eftersom det innebär en devalvering av delmålet i förhållande till den tidigare lydelsen (yrkande 90). Delmålet behöver vidare kompletteras med ett mål om att redan på planeringsstadiet sluta näringskretsloppet. Motionärerna föreslår därför följande tillägg:

- hur näringskretsloppet skall kunna slutas genom tillgodogörande av när-salter i urin och fekalier (yrkande 91).

Motionärerna anser också att problemet med hotade arter i täktåterställningsärenden och hotet mot grova träd bör anges i ett särskilt delmål om bevarande av biotoper i bebyggd miljö (yrkande 99).

Motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 9 tar upp frågan om närhet till grönområden.

Enligt regeringen skall planering och byggande grundas på program och strategier för hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras, anför det i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 119. Enligt motionärerna måste det innebära ett tydligt avståndstagande från externhandelscentrum.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den av regeringen föreslagna ändringen i den första strecksatsen i delmålet tydliggör vikten av planering för ett minskat transportbehov. I skrivelsen En samlad naturvårdspolitik (skr. 2001/02:171) framförde regeringen uppfattningen att den tätortsnära naturens ställning i förhållande till annan mark- och vattenanvändning bör stärkas. Som ett led i uppföljningen av skrivelsen initierade regeringen under år 2004 bl.a. en särskild satsning på lokala och kommunala naturvårdsprojekt. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att en viktig åtgärd är att uppmuntra fler kommuner att ta fram heltäckande kommunala naturvårdsprogram, som också bör innefatta friluftslivets intressen. Regeringen föreslår således att denna del av delmålet ändras och förtydligas. Utskottet ansluter sig till dessa bedömningar och till regeringens förslag att skrivningen om att andelen hårdgjord yta i värdefulla grö- och vattenområden inte skall öka bör omformuleras. Det är fortsatt viktigt att andelen hårdgjord yta i dessa miljöer hålls begränsad men samtidigt bör det finnas en flexibilitet som innebär att det inte blir konflikt med andra vitala samhällsintressen. Syftet med skrivningen uppnås med den nu omformulerade strecksatsen om grö- och vattenområden och med de strecksatser under delmålet som beskriver utgångspunkten för och inriktningen av den fysiska planeringen. Utskottet konstaterar att bostadsutskottet i sitt yttrande gör samma bedömning i den här frågan. Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändrat delmål 1 om planeringsunderlag och avstyrker förslagen i motionerna 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 31 och 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 90. Det anförda innebär vidare att utskottet avstyrker motionerna 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 9 och 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 99 i den mån dessa inte kan anses tillgodosedda med det anförda.

I Naturvårdsverkets rapport Aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp (nr 5214) (dnr M2002/4113/MK) pekas på olika möjligheter att återföra fosforföreningar till åkermark och annan produktiv mark. I rapporten förs också ett resonemang om andra näringsämnen som kan vara viktiga att återföra, exempelvis kväveföreningar. Naturvårdsverket anför att dessa ämnen bör uppmärksammas på sikt, men att det i nuläget är viktigast att fokusera på återföring av fosforföreningar. Utskottet delar regeringens uppfattning att behovet av att återföra andra närsalter bör ses över i samband

med nästa fördjupade utvärdering. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av förslaget i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 91. Motionsyrkandet avstyrks.

Bostadsutskottet anför i sitt yttrande att frågor om extern handel många gånger har varit föremål för behandling i utskottet och detta senast i bet. 2004/05:BoU11. Bostadsutskottet hänvisar därvid till att PBL-kommittén har haft i uppdrag att utarbeta förslag som främjar kommunal och regional samverkan för att förbättra fysisk planering inte minst med avseende på trafikplanering. Uppdraget har nyligen slutredovisats (se SOU 2005:77). Kommittén har föreslagit ett slopande av regeringens möjligheter till planföreläggande, dvs. att förelägga en kommun att inom viss tid anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser för att tillgodose behovet av mellankommunal samordning. Förslaget tar sikte på den statliga kontrollen och berör t.ex. vissa externa handelsetableringar. Bostadsutskottet anser att de kommande övervägandena inte bör föregripas. Miljö- och jordbruksutskottet ansluter sig härtill och vill för egen del framhålla att den föreslagna ändringen i den första strecksatsen i delmålet tydliggör vikten av planering för ett minskat transportbehov. Med det anförda avstyrker utskottet förslaget i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 119.

Ändrat delmål 2 om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändrat delmål 2.

Delmålet

Delmål 2 om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse har följande lydelse:

Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall senast år 2010 vara identifierad och ett program finnas för skydd av dess värden. Samtidigt skall minst 25 % av den värdefulla bebyggelsen vara långsiktigt skyddad.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 2 skall ha följande lydelse:

Bebyggelsens kulturhistoriska värden skall senast år 2010 vara identifierade och ha en långsiktigt hållbar förvaltning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att fler och kompletterande insatser behövs. Delmålet behöver förtydligas och ett breddat perspektiv anläggas dels på identifiering av värden i kulturmiljön, dels på begreppet ”långsiktigt skydd”. Enligt regeringens behövs insatser för att skapa förutsättningar för goda förvaltningsbetingelser av bebyggelsemiljöer med kulturhistoriska värden. Använd-

ningen och förvaltningen av kulturmiljöerna är viktiga delar i det långsiktiga skyddet. Kulturmiljön behöver därför kopplas tydligare till den lokala och regionala utvecklingen och arbetet med att skapa en god livsmiljö och hög livskvalitet. Enligt regeringen är kommunernas strategiska ställningstaganden viktiga i detta sammanhang, och de senaste årens utveckling av kulturarvs- och kulturmiljöarbetet har skapat goda förutsättningar för den breddning av perspektiven på kulturmiljöns värden som den föreslagna förändringen av delmålet innebär. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrat delmål 2.

Delmål 3 om buller

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motioner (m, fp, kd, c, mp, -) om att utvidga delmålet till att omfatta även annat buller än trafikbuller. Dessutom avstyrker utskottet fyra ytterligare motioner (s, fp, v, kd) med olika aspekter på buller i tätort.

Jämför reservationerna 122 (m, fp, kd, c), 123 (mp), 124 (v, mp) och 125 (kd).

Delmålet

Delmål 3 om buller har följande lydelse:

Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med år 1998.

Motionerna

Enligt motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 32 bör delmål 3 om buller ändras så att det avser bullerstörningar i allmänhet och inte endast trafikbullerstörningar.

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 92 bör delmålet för minskat buller utgå från ett folkhälsoperspektiv och inte gälla enbart trafikbuller utan allt buller.

Regeringen bör enligt motion 2003/04:MJ234 (v) yrkande 3 verka för att utveckla ekonomiska och andra styrmedel för att minska bullret från arbetsmaskiner och expositionen för detta.

Boverket har enligt motion 2004/05:MJ31 (s) skärpt tillämpningen av bullernormen. En konsekvens av detta kan bli att man endast kan bygga bostadsområden utanför städerna. Det finns en stark efterfrågan på bostäder i våra städer. Därför bör myndigheterna tolka bullernormerna mer flexibelt med hänsyn till om man bygger i stadsmiljö eller i glesbygd anser motionären.

Enligt motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 8 bör kraven på bullerbekämpning skärpas.

I motion 2004/05: MJ409 (kd) yrkande 3 bör man göra en konsekvensutredning med avseende på den frivilliga skytterörelsen, innan förslag om skärpta krav på vapenförvaring, skärpta bullerkrav på skjutbanor m.m. genomförs.

Utskottets ställningstagande

Som det påpekas i motionerna 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 32 och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 92 omfattar delmålet endast trafikbullerstörningar samtidigt som störningar från andra bullerkällor, t.ex. från hissar och tekniska försörjningssystem, också är vanligt förekommande. Regeringen hänvisar till att Byggnadsmiljöutredningen (dir. 2004:16) därför bl.a. har haft till uppgift att föreslå delmål för buller i inomhusmiljön och påpekar att utredaren anger att det saknas kunskaper som kan bilda underlag för att föreslå delmål för inomhusbuller. Det är således angeläget att delmålet ses över och att större fokus läggs på hälsoeffekter och antalet människor som är störda av buller från olika slags källor, och regeringen avser också att i samråd med berörda myndigheter och övriga intressenter ta fram kompletterande underlag som kan ligga till grund för en omformulering av delmålet. Av bostadsutskottets yttrande framgår att utskottet instämmer i de överväganden regeringen gör. Miljö- och jordbruksutskottet anser också för egen del att i avvaktan på detta underlag bör den nuvarande formuleringen av delmålet kvarstå. Utskottet avstyrker därför motionerna i nu behandlade delar.

För att minska antalet bullerstörda och för att bevara relativt tysta områden krävs bättre underlag för planering och beslut om bl.a. bostadsbyggande och infrastruktur. Som beslutsunderlag behövs såväl kartläggning av de nuvarande förhållandena som handlingsprogram för framtida planering och åtgärdsprogram för att komma till rätta med problemen. Den kommunala översiktsplanen kan vara ett användbart instrument i det långsiktiga arbetet för en god ljudmiljö. Därtill bidrar även EG-direktivet om omgivningsbuller som har införlivats i svensk lagstiftning genom förordningen (2004:675) om omgivningsbuller. Förordningen syftar till att samordna arbetet med buller genom gemensamma bullermått, kartläggnings- och bedömningsmetoder, information till allmänheten och fastställda åtgärdsprogram. Utskottet instämmer i att det är viktigt att frågan om buller omhändertas i samband med planering och byggande av bostäder och konstaterar att Boverket har utarbetat en vägledning för bl.a. kommunerna i frågor som rör tillämpningen av riktvärdena för buller vid planering för och byggande av bostäder. Trafikbuller är ett gemensamt problem inom EU, och arbete för att finna former för att dämpa buller redan vid källan pågår. Kommissionen kommer bl.a. under år 2005 att intensifiera arbetet med att minska buller från vägtrafiksektorn, med utgångspunkt från pågående arbete i expertgruppen för FN:s ekonomiska kommission för Europa, UN/ECE.

Enligt regeringen deltar Sverige aktivt i detta arbete. Regeringen hänvisar vidare till Naturvårdsverkets övergripande och samordnande ansvar för omgivningsbuller. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda de förslag till riksdagsuttalanden som redovisas i motionerna 2003/04: MJ234 (v, -) yrkande 3, 2004/05: MJ31 (s) och 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 8.

När det gäller motion 2004/05: MJ409 (kd) yrkande 3 vill utskottet anföra följande. Jakt- och sportskytteföreningar bedriver skytte på olika typer av skjutbanor som övning i skjutskicklighet för jakt och sportskytte. Verksamheten vid skjutbanor bedrivs huvudsakligen i föreningsform genom jaktvårdsföreningar, jaktskytteklubbar, skytteföreningar eller sportskytteklubbar. Föreningarna är ansvariga för den verksamhet som drivs vid banan. Skjutbanor för mer än 5 000 och högst 200 000 skott per år är anmälningspliktiga verksamheter enligt miljöbalken och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (SFS 1998:899). Skjutbanor för mer än 200 000 skott per år är tillståndspliktiga. Frivilliga tillståndsprövningar tillämpas också för att reglera intressekonflikter med omgivningen. Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet och Naturvårdsverket har det centrala ansvaret för tillsynsvägledning. Riktvärden för buller från skjutbanor återfinns i Buller från skjutbanor – allmänna råd (SNV RR 1981:2). Naturvårdsverket har nyligen arbetat fram förslag till nya allmänna råd som remissbehandlats. Till remissen har verket bilagt konsekvensbeskrivning och underlagsrapport. För närvarande pågår det inom verket en bearbetning av de synpunkter på förslaget och konsekvensbeskrivningen som kommit in. Arbetet har skett i dialog med skytteföreningar m.m., vilket torde vara just det motionärerna åsyftar. Utskottet avstyrker därför motionen som tillgodosedd.

Ändrat delmål 4 om naturgrus

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändrad lydelse av delmål 4 och avstyrker ett motionsförslag (mp, -) om en annan lydelse.

Jämför reservation 126 (mp).

Delmålet

Delmål 4 om naturgrus har följande lydelse:

År 2010 skall uttaget av naturgrus i landet vara högst 12 miljoner ton per år och andelen återanvänt material utgöra minst 15 % av ballastanvändningen.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 4 skall ha följande lydelse:

År 2010 skall uttaget av naturgrus i landet vara högst 12 miljoner ton per år.

Motionen

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 93 bör delmålet om naturgrus formuleras enligt följande:

År 2010 det årliga uttaget av naturgrus i landet understiga 8 miljoner ton per år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att delmålet kommer att nås när det gäller uttaget av naturgrus. Vad gäller återanvändning av ballastmaterial har det enligt regeringen visat sig vara svårt att följa utvecklingen. Begreppet återanvänt material tolkas på olika sätt, och det är i vissa fall svårt att definiera om ett material har tagits fram särskilt för det aktuella ändamålet eller om det är en restprodukt från en annan verksamhet. Därtill går det inte att utifrån den yttre karaktären på ett ballastmaterial avgöra om det är ett material som har brutits direkt från täkt eller om det är en restprodukt. Möjligheten att använda återvunnen ballast styrs dessutom av tillgången till material att återvinna inom miljömässigt och ekonomiskt rimliga transportavstånd. Regeringen föreslår därför att delen om återanvändning av ballastmaterial skall utgå och avser att vidta åtgärder för att en mer ändamålsenlig formulering som syftar till ökad återanvändning av ballast skall tas fram. Enligt regeringen kommer förutsättningar att skapas för att öka återvinning och återanvändning av ballastmaterial, bl.a. genom de riktlinjer som Naturvårdsverket tar fram för bedömning av återanvändbarhet av ballastmaterial från miljösynpunkt. Utskottet konstaterar vidare att riksdagen i juni 2005 beslutade om förändringar i tillståndsprövningen av täkter, vilket bedöms öka möjligheterna att återanvända ballastmaterial (prop. 2004/05:129, bet. 2004/05:MJU15, rskr 2004/05:312). Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker därmed motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 93.

Nytt delmål om avfall

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att delmål 5, 9 och 10 skall upphöra att gälla och ersättas med ett nytt delmål. Samtidigt avstyrker utskottet ett yrkande (mp, -) om att riksdagen skall besluta om att ytterligare utvidga det nya delmålet. Utskottet avstyrker dessutom åtta yrkanden (v, kd, c) med olika synpunkter på återföring av slam till jordbruket.

Jämför reservationerna 127 (kd) och 128 (mp).

Delmålen

Delmålen 5, 9 och 10 under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö har följande lydelse:

Delmål 5: Mängden deponerat avfall exklusive gruvavfall skall minska med minst 50 % till år 2005 räknat från 1994 års nivå, samtidigt som den totala mängden genererat avfall inte ökar.

Delmål 9: Senast år 2010 skall minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser källsorterat matavfall till såväl hemkompostering som central behandling.

Delmål 10: Senast år 2010 skall matavfall och därmed jämförligt avfall från livsmedelsindustrier m.m. återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser sådant avfall som förekommer utan att vara blandat med annat avfall och är av en sådan kvalitet att det är lämpligt att efter behandling återföra till växtodling.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 5, 9 och 10 skall upphöra att gälla och ersättas av ett nytt delmål. Det nya delmålet skall få följande lydelse:

Den totala mängden genererat avfall skall inte öka och den resurs som avfall utgör skall tas till vara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras. Särskilt gäller att:

- Mängden deponerat avfall exklusive gruvavfall skall minska med minst 50 % till år 2005 räknat från 1994 års nivå.
- Senast år 2010 skall minst 50 % av hushållsavfallet återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling.
- Senast år 2010 skall minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser källsorterat matavfall till såväl hemkompostering som central behandling.
- Senast år 2010 skall matavfall och därmed jämförligt avfall från livsmedelsindustrier m.m. återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser sådant avfall som förekommer utan att vara blandat med annat avfall och är av en sådan kvalitet att det är lämpligt att efter behandling återföra till växtodling.
- Senast år 2015 skall minst 60 % av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark.

Motionerna

Det ekologiska jordbruket kan enligt motion 2003/04: MJ326 (v) i större utsträckning än det konventionella vara självförsörjande på växtnäring genom biologisk kvävefixering och genom val av odlingssystem. Det kommer ändå att finnas ett behov av och en marknad för inköp av gödselme-

del till jordbruket. För det framtida jordbruket finns det därför enligt motionärerna ett behov av att ta till vara de växtnäringssämnen som förs bort från jordbruket och återföra dem i form av oförorenade gödselmedel (yrkande 3). Olika lösningar beroende på var i landet man bor är naturligtvis nödvändiga. Städer och landsbygd har olika förutsättningar liksom glesbygd och mer tätbefolkad landsbygd. De system som väljs bör därför anpassas till de lokala förutsättningarna. Det är därför lämpligt att kommunerna ges ansvaret för utbyggnaden av sorterande system som gör en återföring av växtnäring möjlig (yrkande 4). Naturvårdsverket har föreslagit att kommunerna senast 2008 skall ha antagna strategier för återföring av näringsämnen i avlopp. Motionärerna anser att förslaget är bra och att regeringen bör ta initiativ till att det verkställs (yrkande 5). Motionärerna anser vidare att det i avvaktan på utbyggnaden av sorterande avloppssystem kan vara möjligt att som en övergångslösning sprida slammet även på åkermark om halterna av miljögifter i slammet kan minskas (yrkande 7). Slutligen anser motionärerna att regeringen bör ta initiativ till att ett eller flera fullskaleförsök med fosforutvinning ur avloppsslam kommer i gång så snart som möjligt (yrkande 8).

Också i motion 2004/05: MJ497 (kd) yrkande 22 behandlas frågan om återföring av slam och rötresten till jordbruksmarken. Målet bör enligt motionärerna vara att slammet från avloppsreningsverk i största möjliga utsträckning skall kunna återföras till jordbruket, inte minst vid odling av energigrödor.

I motion 2003/04: MJ416 (c) framhålls nödvändigheten av att Naturvårdsverkets rapport Aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp snabbt kommer i verkställighet (yrkande 1). Motionärerna vill dessutom att en kretsloppsgrupp tillsätts med ett tydligt uppdrag att förverkliga de föreslagna målsättningarna i aktionsplanen (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att man i framtiden bör koncentrera sig alltmer på att minska genereringen av avfall. I det sammanhanget står samhället inför en stor och viktig utmaning att göra konsumtions- och produktionsmönster mer hållbara. Vidare bör avfall i högre grad utnyttjas som en resurs. För att göra målen om avfall mer överskådliga föreslår regeringen att alla delmål till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö som rör avfall samlas under ett och samma delmål. I inledningen till delmålet anges en övergripande inriktning för avfallshanteringen. Regeringen föreslår vidare att det nya delmålet kompletteras avseende materialåtervinning av hushållsavfall och återföring av fosforföreningar från avlopp samtidigt som det ändras avseende genereringen av avfall som flyttas till inledningen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och noterar att delmålet är möjligt att nå om ytterligare åtgärder vidtas i enlighet med vad som anförs i propositionen.

Regeringen redogör i propositionen för vikten av att fosforföreningar från avlopp återförs till åkermark och annan produktiv mark, utan risk för hälsa och miljö. Enligt regeringen bör Naturvårdsverket aktivt verka för att det föreslagna delmålet skall uppnås och för att samråd mellan olika intressenter kommer till stånd i syfte att öka återföringen av fosforföreningar. Regeringen anser att ekonomiska styrmedel bör övervägas för att få till stånd en ökad återföring av fosforföreningar till produktiv mark och som samtidigt främjar en utveckling av avloppssystemen och teknik för utvinning av fosforföreningar och förutskickar i propositionen att den tilltänkta utredningen om ekonomiska styrmedel bör få i uppdrag att utreda behovet av ett styrmedel och hur ett sådant lämpligen skulle kunna utformas. I samband härmed bör naturligtvis även risken för spridning av smittoämnen och farliga ämnen beaktas. Utskottet anser att syftet med motionerna 2003/04: MJ326 (v, -) yrkandena 3–5, 7 och 8, 2003/04: MJ416 (c) yrkandena 1 och 2 och 2004/05: MJ497 (kd) yrkande 22 därmed är tillgodosett. Yrkandena avstyrks.

Delmål 6 om avfallsdeponier utgår

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att delmål 6 om avfallsdeponier skall upphöra att gälla.

Delmålet

Delmål 6 om avfallsdeponier har följande lydelse:

Samtliga avfallsdeponier har senast år 2008 uppnått enhetlig standard och uppfyller högt uppställda miljökrav enligt EU:s beslutade direktiv om deponering av avfall.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 6 utgår. Som skäl härför anger regeringen att delmål 6 är formulerat så att om förordningen (2001:512) om deponering av avfall följs uppnås delmålet. Regeringen anser att delmål som endast rör uppfyllandet av tvingande lagstiftning inte bör finnas med i systemet.

Utskottets ställningstagande

Deponeringsdirektivet har genomförts i svensk lagstiftning genom förordningen (2001:512) om deponering av avfall. Förordningen innebär att avfallsdeponier skall uppfylla hårt ställda miljökrav för att verksamheten skall få fortsätta efter 2008. Delmål 6 är formulerat så att det uppnås om förordningen följs. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att delmål som endast rör uppfyllandet av tvingande lagstiftning inte bör finnas

med i systemet, eftersom man kan förutsätta att lagstiftningen följs. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag om att delmål 6 skall utgå. Samtidigt konstaterar utskottet att rätteligen totalt fyra delmål (5, 6, 9, 10) under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö därmed upphör att gälla.

Ändrat delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändrat delmål 7 och avstyrker samtidigt två motioner (m, fp, kd, c, mp, -) med förslag om annan lydelse. Därutöver avstyrker utskottet ett förslag (mp, -) om en anpassning av fastighetsbeskattningen.

Jämför reservationerna 129 (m, fp, kd, c), 130 (mp) och 131 (mp).

Delmålet

Delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader har följande lydelse:

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska.

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 7 skall ha följande lydelse:

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska samt att andelen energi från förnybara energikällor ökar.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 34 bör delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader lyda enligt följande:

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Bostadssektorn bör minska sitt bidrag till utsläpp av växthusgaser med minst 40 % till 2020 jämfört med utsläppen 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska samt genom en övergång till uppvärmning som inte baseras på fossila bränslen.

Motionärerna anser att det är viktigt att man koncentrerar sig på minskningen av fossila bränslen i detta delmål. Det är också viktigt att få en tydlig men realistisk markering av hur stor minskning av växthusgaser som bostadssektorn kan bidra med.

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) bör delmålet i stället erhålla följande lydelse:

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen minskas med 20 % samt andelen energi från förnybara källor ökar kontinuerligt (yrkande 95).

Motionärerna anser dessutom att fastighetsskatten bör anpassas så att den främjar i stället för hindrar valet av energibesparande åtgärder eller användningen av icke-fossila bränslen (yrkande 126).

Utskottets ställningstagande

Regeringen bedömer att miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler kommer att minska i enlighet med delmålet när det gäller utsläppen av koldioxid och svaveldioxid. Det gäller framför allt från individuell ved- och oljeeldning samt den del av fjärrvärmen som baseras på fossila bränslen. Den totala energianvändningen har varit nära konstant under många år, men prognoser visar på en viss ökning efter år 2010. All energiproduktion innebär emellertid mer eller mindre negativa effekter för miljön. Regeringen anser därför att ytterligare kostnadseffektiva åtgärder för att minska energianvändningen bör vidtas och utvecklar detta närmare i propositionen under avsnittet En strategi för effektivare energianvändning och transporter. En sådan åtgärd är enligt regeringen att genomföra EG:s direktiv om byggnaders energiprestanda. Naturvårdsverket och Statens energimyndighet konstaterar i rapporten Kontrollstation 2004 (SNV 5393) (dnr M2004/2088/Mk) att energi- och koldioxidbeskattningen har haft stor effekt vad gäller övergången till förnybar energi. Även program som de lokala investeringsprogrammen (LIP) och klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) har enligt regeringen haft stor betydelse för att energieffektiviserings- och omställningsåtgärder har kommit till stånd. I sitt yttrande instämmer bostadsutskottet i regeringens bedömning att andelen energi från förnybara källor bör öka. Bostadsutskottet anser emellertid till skillnad från motionärerna i motionerna 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 34 och 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 95 att man inte redan nu bör precisera delmålet. Enligt bostadsutskottets mening är det rimligt att man avvaktar den proposition om byggnaders energiprestanda och byggnadsdeklarationer som är aviserad till december månad innevarande år. Miljö- och jordbruksutskottet ansluter sig till vad regeringen och bostadsutskottet anför och tillstyrker därför den komplettering av delmålet som regeringen föreslår samtidigt som utskottet avstyrker förslagen i motionerna 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 34 och 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 95.

Som anförs i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 126 kan miljöförbättrande åtgärder i privata fastigheter ge upphov till ökat uttag av fastighetsskatt, vilket kan minska incitamenten till miljöinvesteringar. Enligt propositionen avser regeringen därför att analysera Miljömålsrådets förslag

om att fastighetsbeskattningen skall anpassas så att energieffektiviseringsåtgärder inte leder till ökad beskattning, samtidigt som principen att marknadsvärdet är grunden för fastighetstaxeringen beaktas. Det anförda innebär att motionsyrkandet är tillgodosett.

Delmål 8 om inomhusmiljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett yrkande (m, fp, kd, c) om att riksdagen skall införa ett nytt delmål om barn och inomhusmiljön.

Jämför reservation 132 (m, fp, kd, c).

Delmålet

Delmål 8 om inomhusmiljö har följande lydelse:

År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skall det säkerställas att

- samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast år 2015 har en dokumenterat fungerande ventilation,
- radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 Bq/m³ luft, och att
- radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft.

Motionen

I motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 35 framförs förslaget att riksdagen bör införa ett nytt delmål om offentliga lokaler där barn vistas enligt följande:

Senast 2010 skall offentliga lokaler där barn vistas stadigvarande ej orsaka kortsiktiga eller långsiktiga negativa hälsoeffekter.

Detta gäller problem såsom buller, allergier, radon och närvaro av hälsopåverkande kemikalier i byggmaterial. Motionärerna påpekar att även om detta nya delmål delvis täcks av delmål 8 bör en tydligare koncentration uppnås genom förslaget.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför beslutade riksdagen om det aktuella delmålet avseende inomhusmiljö våren 2002 och utskottet instämmer med regeringen att det ännu är för tidigt att bedöma om syftet med den nuvarande formuleringen av delmålet kan uppnås. Det tar relativt lång tid från det att mätningar av t.ex. radonhalter har påvisat behov av åtgärder, till det att åtgärder har vidtagits. Mätning av radonhalten kan dessutom endast ske under eldningssäsong. Utskottet konstaterar således att det saknas underlag för att omformulera delmålet. Regeringen framhåller dock att två utred-

ningar redan har tillsatts för att bidra med underlag delvis i detta syfte: Byggnadsmiljöutredningen (dir. 2004:16) och Byggnadsdeklarationsutredningen (dir. 2002:93). Båda utredningarna har lämnat sina slutbetänkanden vilka bereds inom Regeringskansliet. Det framgår vidare av propositionen att regeringen anser att delmålet bör ses över så att även frågor om fukt och mögel och andra potentiella hälsorisker lyfts fram. I avvaktan på underlag för att formulera delmålet på ett sådant sätt anser utskottet i likhet med regeringen att den nuvarande formuleringen bör kvarstå. Utskottet anser därför inte att riksdagen bör vidta några åtgärder med anledning av motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 35. Yrkandet avstyrks.

Ett rikt växt- och djurliv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ett 16:e miljökvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv, och avstyrker till följd härav ett yrkande (mp, -) om en annan formulering.

Jämför reservation 133 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att ett nytt miljökvalitetsmål för biologisk mångfald, Ett rikt växt- och djurliv, skall ha följande lydelse:

Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Regeringen anser att det behövs en kraftsamling i arbetet för att nå beslutet som tagits under bl.a. världstoppmötet om hållbar utveckling år 2002 och inom EU om att hejda förlusten av biologisk mångfald redan till år 2010. Det nya miljökvalitetsmålet behövs därför för att åstadkomma ett mer effektivt, fokuserat och bättre koordinerat arbete med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Avsikten med miljökvalitetsmålet är inte att frysa ett visst miljötillstånd eftersom biologisk mångfald är under ständig utveckling och förändring. Mot bakgrund av de stora förlusterna av biologisk mångfald som i dag sker och den stora mängd arter som bedöms vara hotade kommer miljökvalitetsmålet vara svårt att nå. Sverige har dock förutsättningar att nå målet.

Miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, sett tillsammans med biologiska mångfalds aspekter i övriga miljökvalitetsmål, bör i ett generationsperspektiv innebära bl.a. följande:

- Samhällets insatser för att bevara den biologiska mångfalden bedrivs med ett landskapsperspektiv på förvaltningen av ekosystemen. Ekosystemens buffertförmåga bibehålls, dvs. förmågan att klara av förändringar och vidareutvecklas, så att de kan vara fortsatt produktiva och leverera varor och tjänster.
- Landskapet, sjöar och hav är så beskaffat att arter har sina livsmiljöer och spridningsvägar säkerställda.
- Det finns tillräckligt med livsmiljöer så att långsiktigt livskraftiga populationer av arter bibehålls (gynnsam bevarandestatus).
- I områden där viktiga naturtyper skadats restaureras sådana så att förutsättningarna för den biologiska mångfalden väsentligt förbättras. Det kan t.ex. handla om naturtyper som generellt har minskat kraftigt i yta och utbredning, som fått sina kvaliteter som livsmiljö generellt utarmade, som hyser en stor mångfald av arter eller som hyser genetiskt särpräglade bestånd av arter.
- Arterna är spridda inom bl.a. sina naturliga utbredningsområden i landet så att genetisk variation inom och mellan populationer är tillräcklig.
- Främmande arter eller genetiskt modifierade organismer som kan hota människors hälsa eller hota eller utarma biologisk mångfald i Sverige introduceras inte.
- Den biologiska mångfalden upprätthålls i första hand genom en kombination av hållbart nyttjande av biologiska resurser, bevarande av arter och deras livsmiljöer samt åtgärder för att minimera belastningen av föroreningar och genom att begränsa klimatpåverkan.
- Arter som nyttjas t.ex. genom jakt och fiske förvaltas så att de långsiktigt kan nyttjas som en förnybar resurs, och så att ekosystemens strukturer och funktioner inte påverkas.
- Människor har tillgång till natur- och kulturmiljöer med ett rikt växt- och djurliv, så att det bidrar till en god folkhälsa.
- Det biologiska kulturarvet förvaltas så att viktiga natur- och kulturvärden består.
- Samhället och dess medborgare har en bred kunskap om och förståelse för vikten av biologisk mångfald. Traditionell och lokal kunskap om biologisk mångfald och dess nyttjande bevaras och används när så är lämpligt.
- Sverige deltar aktivt i det internationella miljösamarbetet för att bevara biologisk mångfald.

Motionen

Formuleringen av miljökvalitetsmålet speglar ett något statiskt synsätt som inte tar hänsyn till den dynamik som är nödvändig för en långsiktigt bevarad mångfald anfördes det i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 100. Motionärerna föreslår därför följande lydelse:

Alla arter och naturtyper i Sverige skall fortleva eller utvecklas med bibehållen eller ökad genetisk och geografisk variation. Den biologiska mångfalden bevaras genom att arternas livsmiljöer och ekosystemens funktioner och processer värnas. Naturen med dess växter, djur, svampar och övriga organismer skall kunna vara tillgänglig för människan för en ökad hälsa, livskvalitet och välfärd.

Utskottets ställningstagande

Trots de insatser som gjorts för att miljöanpassa mänskliga aktiviteter, har utvecklingen för den biologiska mångfalden inte förbättrats i den omfattning som krävs för att nå nationella och internationella mål och åtaganden. Sedan riksdagen antog de 15 miljö kvalitetsmålen har statens insatser ökat kraftfullt, i linje med de internationella åtaganden som Sverige gjort vid världstoppmötet för hållbar utveckling i Johannesburg år 2002 och vid EU-toppmötet i Göteborg år 2001. Den senaste utvärderingen av miljömålsarbetet (de Facto 2004) visar att för flera av miljö kvalitetsmålen har Sverige långt kvar till måluppfyllelse, särskilt när det gäller att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att det behövs en kraftsamling i arbetet för att hejda förlusten av biologisk mångfald redan till år 2010 och det behövs ett särskilt miljö kvalitetsmål för att åstadkomma ett mer effektivt, fokuserat och bättre koordinerat arbete med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Biologisk mångfald är visserligen integrerat i miljömålssystemet, men det finns brister och oklarheter. Utskottet anser därför att ett nytt miljö kvalitetsmål om biologisk mångfald kan medföra att den samlade uppsättningen miljö kvalitetsmål på ett bättre sätt understryker betydelsen av biologisk mångfald och vilket tillstånd för biologisk mångfald som skall uppnås. Som regeringen påpekar ligger tyngdpunkten i de delmål där biologisk mångfald behandlas på ekosystem och naturtyper. Landskapsnivån nämns endast under Ett rikt odlingslandskap. På artnivån ligger tyngdpunkten i sin tur helt på "hotade arter". Genetisk variation berörs endast i tre delmål. Skydd eller bevarande av särskilt värdefulla områden berörs under minst sex delmål, även om formuleringarna skiljer sig åt en del beträffande terminologi och vad som skall skyddas. Restaurering av biologisk mångfald, liksom främmande arter, är ojämnt behandlat i delmålen. Flera horisontella aspekter som rör biologisk mångfald är svagt eller obefintligt belysta bland delmålen. Dit hör kunskapsuppbyggnad inklusive traditionell kunskap samt området kommunikation, utbildning, medvetande och förståelse. Det råder därför en obalans om hur olika nivåer, innehåll och aspekter av biologisk mångfald är representerade. Utskottet anser i likhet med regeringen att det nya miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv kan bidra till att lösa detta problem. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker det förslag som återfinns i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 100.

Delmål 1 om att hejda förlusten av biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om delmål 1 och avstyrker ett förslag (mp, -) om ett tillägg till regeringens förslag. Dessutom avstyrker utskottet två motioner (mp, -) en om ekologiska landskapsplaner och en om en akutforskningsbudget.

Jämför reservationerna 134 (fp) och 135 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 1 skall ha följande lydelse:

Senast år 2010 skall förlusten av biologisk mångfald inom Sverige vara hejdad.

Regeringen anser att målet att hejda förlusten av biologisk mångfald till 2010 är ett internationellt åtagande som kräver svensk uppföljning och bör återspeglas i ett nationellt delmål som är tidsatt. Delmålet går att uppnå, om åtgärder vidtas i enlighet med förslag i delmål och åtgärder som hantear biologiska resurser.

Motionen

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) bör delmålet kompletteras på följande sätt:

Senast 2008 skall kunskap om naturvärdens förekomster och geografiska fördelning finnas samlade regionalt samt åtföljas av strategier för att säkerställa helheten i naturvårdsarbetet (yrkande 102).

En bra åtgärd för att uppnå ovanstående delmål är att upprätta regionala landskapsstrategier som innehåller bedömningar av möjligheterna att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Detta bör vara klart senast 2008 (yrkande 103). Förutom mer medel till långsiktig forskning om mångfaldsbevarande behövs enligt motionärerna en akutforskningsbudget att använda för att om möjligt lösa avgränsade akuta problem (yrkande 101).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att arbetet för att hejda förlusten av biologisk mångfald är ett internationellt åtagande som Sverige förbundit sig till som bör återspeglas i ett nationellt delmål. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag i den här delen.

Av propositionen framgår att Naturvårdsverket kommer att få i uppdrag att, i samarbete med berörda myndigheter, till år 2007 ta fram ett nationellt handlingsprogram för bevarande av genetisk variation. Ett första steg i arbetet är att uppdatera den kunskapssammanställning som finns angå-

ende genetisk variation. Denna sammanställning skall visa på kunskapsluckor och forskningsbehov. De förslag som tas upp i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 101–103 torde komma att bli uppmärksammade i anslutning till det arbetet. Utskottet avstyrker motionen i dessa delar.

Delmål 2 om minskad andel hotade arter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om delmål 2. Därmed avstyrker utskottet två motioner (m, fp, kd, c, mp, -) med olika synpunkter på delmålet. Utskottet avstyrker vidare två motioner (c, s) om bl.a. åtgärdsprogram för hotade arter. Slutligen avstyrker utskottet femton motioner (m, fp, kd, c mp) med olika aspekter på rovdjurspolitiken.

Jämför reservationerna 136 (m, fp, kd, c), 137 (mp), 138 (m, kd, c), 139 (fp), 140 (v, mp), 141 (mp), 142 (m), 143 (fp), 144 (kd) och 145 (c).

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 2 skall ha följande lydelse:

År 2015 skall bevarandestatusen för hotade arter i landet ha förbättrats så att andelen bedömda arter som klassificeras som hotade har minskat med minst 30 % jämfört med år 2000, och utan att andelen försvunna arter har ökat.

Regeringen bedömer att de drygt 4 000 rödlistade arterna i Sverige indikerar att tillståndet för den biologiska mångfalden är långt ifrån tillfredsställande. För att bevara artrikedomen i Sverige krävs åtgärder för att snarast möjligt förbättra bevarandestatusen för de hotade arterna och deras livsmiljöer. Delmålet kan uppnås om föreslagna åtgärdsprogram genomförs.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 105 bör den minskade andelen hotade arter gälla inom organismgrupper. Det är enligt motionärerna inte acceptabelt att alla groddjur försvinner medan vi räddar alla fågelarter.

Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 36 är det bra att målet är kvantitativt och möjligt att utvärdera, men flera tekniska detaljer i hur målet skall tolkas måste klargöras. Ett sådant exempel är hur man i delmålet hanterar förändringar i rödlistan som inte beror på minskat hot utan t.ex. att kunskapen om hotade arter ökar. Såväl klimat som andra livsbetingelser varierar över enskilda år.

Den stora miljöpåverkan som människan ständigt utsätter naturen för har ökat antalet hotade arter under de senaste decennierna anfördes det i motion 2003/04: MJ474 (c) yrkande 19. Hotbilden för arterna förändras snabbt och ibland kan det också vara så att arter återhämtar sig.

I motion 2003/04: MJ471 (s) efterlyses förslag till en åtgärdsplan som stärker havsöringsstammen i de två nordligaste länen.

I en rad motioner tas olika aspekter på rovdjurspolitiken upp. Enligt motion 2003/04: MJ205 (c) yrkande 1 behövs en samlad nordisk rovdjurspolitik bl.a. eftersom den samsyn och det samarbete som under lång tid funnits mellan viltforskningen i våra nordiska grannländer inte längre gäller beträffande de olika djurarternas numerärer. Enligt motion 2004/05: MJ204 (m) yrkande 2 är vargarnas attraktionskraft stor, varför det är dags att områden i Sverige som har vargar ser dem som en tillgång och inte som ett problem. Varje vargpar är i levande tillstånd värt miljonbelopp per år i turisminkomster. I motion 2003/04: MJ253 (fp) yrkande 1 hävdas att 500 vargar borde vara ett minimum för en livskraftig vargstam. Uppfattningen upprepas i 2004/05: MJ311 (fp) yrkande 1. Däremot framförs i motion 2004/05: MJ397 (fp) yrkande 1 att antalet vargar inte bör överstiga 100 djur med nuvarande koncentration till västra Värmland, Dalsland samt södra Dalagränsen. Enligt motion 2003/04: MJ306 (fp) yrkande 2 bör vargstammen spridas över hela landet. Detta upprepas i motion 2004/05: MJ397 (fp) yrkande 2. Skyddet av hotade arter utgör en viktig del av den biologiska mångfalden, hävdas det i motion 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 22. Sverige har ett särskilt ansvar för att värna om våra rovdjur. Djurägare som får sina djur rivna av rovdjuren skall få full ersättning för skadan. Snabb och effektiv kommunikation mellan enskilda och myndigheter är ytterst angeläget. En rimlig rovdjurspolitik bör enligt motion 2003/04: MJ391 (kd) yrkande 1 innehålla åtgärder för att lösa de konflikter som förekommer av stora rovdjur skapar. Det handlar både om möjligheten att skydda egendom och om att ändra reglerna när detta faktiskt behövs. Få jaktfrågor engagerar så många medborgare som rovdjursfrågan hävdas det i motion 2004/05: MJ305 (kd) yrkande 1. Sannolikheten att befolkningen i rovdjurstäta områden skall kunna acceptera närvaron av rovdjuren ökar om myndigheter och politiker lyssnar och tillgodoser de krav på förändringar som finns. Därför bör en omedelbar översyn och ändring av den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken göras. Enligt motion 2003/04: MJ260 (c) bör målet för vargstammens numerär revideras i enlighet med den inriktning som Rovdjursutredningen föreslog, dvs. en nivå på 15 föryrgringar årligen i Sverige (ca 150 individer). Detta mål skulle ha långt bättre förutsättningar att få ett brett stöd hos lokalbefolkningen än dagens otydliga målformulering som skapar misstro och osäkerhet. I motion 2004/05: MJ423 (c) anfördes att det behövs en utvärdering av den svenska rovdjurspolitiken. Ersättningssystemet för kungsörn måste enligt motion 2003/04: MJ395 (mp) yrkande 2 göras om. Enligt motion 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 20 behöver informationsinsatser om våra stora rovdjur förstärkas.

Slutligen behövs enligt motion 2003/04:MJ395 (mp) yrkande 1 en heltäckande kungsörnsinventering för att komma till rätta med tillbakagången för arten.

Utskottets ställningstagande

För att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv inom en generation bedömer regeringen, i likhet med Naturvårdsverket, att andelen bedömda arter som klassificeras som hotade behöver minska med minst 30 % till år 2015 utan att några ytterligare arter dör ut. Måluppfyllelsen skall nås genom en förbättring av de hotade arternas status i samtliga de stora ekosystemen (hav, skog, fjäll etc.). Måluppfyllelsen skall också innebära realförbättringar för samtliga berörda grupper av arter (bland djur, växter och svampar). Bakom bedömningen 30 % ligger beräkningar från ArtData-banken som tar hänsyn till de biologiska förutsättningarna att nå resultat beträffande arters bevarandestatus till år 2015. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 105.

I propositionen framhåller regeringen att en förbättrad kunskap om arter och även hotade arter kan medföra att Sverige till år 2015 har en större kunskap om hotade arter. Den förbättring som delmål 2 uttrycker skall enligt regeringen utgöras av en verklig förbättring i naturmiljön, och inte bero på förändrad kunskap. Detta innebär enligt utskottets uppfattning att det inte är erforderligt med ett riksdagsuttalande med anledning av motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 36. Utskottet avstyrker därför yrkandet.

Regeringen bedömer att ytterligare åtgärdsprogram för hotade arter behöver tas fram, utöver de som skall tas fram under redan fastställda delmål för hotade arter under de miljökvalitetsmål som hanterar detta, och att samtliga åtgärdsprogram behöver genomföras för att nå delmålet. Naturvårdsverket har en arbetsuppgift i att nationellt samordna arbetet. Länsstyrelserna har på regional nivå en viktig roll i arbetet med åtgärdsprogrammen. Arbetet bör utföras i samarbete eller samråd med andra berörda myndigheter, kommuner, markägare, brukare och frivilligorganisationer. För att delmålet skall nås krävs aktiv medverkan från berörda aktörer samtidigt som det behövs ytterligare kunskapsuppbyggnad, bl.a. om dåligt kända organismgrupper, arters krav på livsmiljöer, genetiska skillnader mellan populationer, lämpliga restaureringsåtgärder samt vilka förutsättningar som krävs för att arter skall kunna sprida sig till nya lämpliga områden. Inför nästa fördjupade utvärdering bör enligt regeringen kostnadseffektiviteten i arbetet med åtgärdsprogrammen följas upp och behovet av ytterligare åtgärdsprogram bedömas. Med det anförda är motion 2003/04:MJ474 (c) yrkande 19 tillgodosedd. När det gäller motion 2003/04:MJ471 (s) vill utskottet härutöver hänvisa till vad regeringen anför i den nyligen presenterade skrivelsen 2004/05:173 En nationell strategi för havsmiljön i vilken regeringen pekar ut den strategiska inriktningen för det svenska havsmiljöarbetet på kort och lång sikt. Utskottet avstyrker motionen.

När det gäller motionerna med anknytning till den svenska rovdjurspolitiken konstaterar utskottet att det i Naturvårdsverkets förslag till miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv föreslogs att rovdjursmålen skulle lyftas in i miljökvalitetsmålet. Utskottet delar regeringens uppfattning att nuvarande ordning med en sammanhållen rovdjurspolitik är mer ändamålsenlig. Våren 2001 fastställde riksdagen det övergripande målet för en sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57, bet. 2000/01:MJU9, rskr. 2000/01:174). Målet innebär att den svenska staten skall ta ansvar för att arterna björn, järv, lo, varg och kungsörn skall finnas i så stora antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och även kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. I likhet med vad som gäller för de 15 nationella miljökvalitetsmålen är ambitionen att detta övergripande mål skall nås inom en generation. För de arter som bedöms som åtminstone kortsiktigt livskraftiga fastställdes miniminivåer och för de arter som ännu inte nått sådana antal att deras överlevnad kan anses säkrad i ett längre perspektiv fastställdes etappmål. Som huvudregel för rovdjurspolitiken fastslogs att rovdjursarterna bör få sprida sig inom sina naturliga utbredningsområden. I områden där riskerna för angrepp på människor och andra olyckor är störst bör man i förvaltningen försöka hindra en etablering eller i varje fall minska antalet djur. I områden där en art gör stor skada bör antalet djur minskas. För de arter som inte nått upp till etappmålet bör dock en förutsättning för sådan skydds jakt vara att det kan konstateras att stammen som helhet har en positiv utveckling. Detsamma gäller om en art minskat i antal så att den befinner sig under miniminivån. Inom renskötselområdet bör rovdjursstammarnas utveckling styras så att ordnad renskötsel inte omöjliggörs eller allvarligt försvåras i någon sameby. I samband härmed underströk utskottet dessutom vikten av ett väl utvecklat samarbete i dessa frågor med våra grannländer. Utskottet vill härutöver hänvisa till den behandling av rovdjurspolitiska motioner som utskottet redovisat i betänkande 2003/04:MJU3. Frågor om ersättning för rovdjursangrepp m.m. behandlade utskottet utförligt så sent som i februari 2005 (bet. 2004/05:MJU7 s. 15 f.). När det gäller ersättningsfrågor m.m. vill utskottet härutöver tillägga att regeringen i budgetpropositionen för år 2006 (prop. 2005/06:1) redovisar de speciella insatser som gjorts för att förebygga konflikter mellan rovdjur och tamdjursägare framför allt i form av rovdjursstängsel. Av de 36 miljoner kronor som gått till förebyggande åtgärder och ersättningar har 3,1 miljoner kronor för att förebygga rovdjursskador och 0,4 miljoner kronor betalats som ersättning för rovdjursskador på tamdjur förutom ren. Därtill har Sametinget lämnats ersättning med drygt 50 miljoner kronor för rovdjursförekomst inom renskötselområdet och för samebyarnas medverkan i inventeringarna av de stora rovdjuren.

Sedan riksdagen beslutade om en sammanhållen rovdjurspolitik har diskussionerna om rovdjur och villkoren för dem som bor i rovdjurstäta områden varit intensiva. För närvarande är rovdjursförekomsten koncentrerad till en liten del av Sverige. En grundförutsättning för rovdjursförvalt-

ningen är lokal och folklig acceptans och att övriga samhället visar en stor förståelse för dem som lever i de områden där rovdjuren förekommer. Mot bakgrund av att det nu passerat några år sedan rovdjurspolitiken beslutades förutsätter utskottet därför att regeringen initierar en uppföljning och utvärdering av den Svenska rovdjurspolitiken. Med hänvisning till det anförda anser utskottet inte att det är erforderligt med något riksdagsuttalande med anledning motionerna 2003/04:MJ205 (c) yrkande 1, 2003/04:MJ253 (fp) yrkande 1, 2003/04:MJ260 (c), 2003/04:MJ306 (fp) yrkande 2, 2003/04:MJ391 (kd) yrkande 1, 2003/04:MJ395 (mp) yrkandena 1 och 2, 2003/04:MJ400 (kd) yrkande 20, 2003/04:MJ472 (fp) yrkande 22, 2004/05:MJ204 (m) yrkande 2, 2004/05:MJ305 (kd) yrkande 1, 2004/04:MJ311 (fp) yrkande 1, 2004/05:MJ397 (fp) yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:MJ423 (c). Motionsyrkandena avstyrks.

I propositionen konstaterar regeringen att det i dag inte finns någon samordning för frågor om traditionell och lokal kunskap inom området för delmål 2. Regeringen bedömer att det bör skapas ett nytt nationellt program för lokal och traditionell kunskap relaterat till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Av de remissinstanser som uttrycker sig för eller emot ett nationellt program är flertalet för ett inrättande av ett nationellt program. Regeringen bedömer att programmet bör medverka till och arbeta med bl.a. ett nationellt register för traditionell kunskap, incitament för traditionsbärare att bevara och använda kunskapen, kartläggning av nationella forskningsläget, tvärvetenskapliga pilotprojekt, kanalisering av bidrag till insatser för dokumentation m.m., utveckling av läromedel, internationellt utbyte, samverkansgrupper mellan myndigheterna och traditionsbärare samt breddad kompetens på museer. Utskottet välkomnar regeringens initiativ och vill när det gäller motionerna 2003/04:MJ395 (mp) yrkande 1 och 2003/04:MJ400 (kd) yrkande 20 i övrigt hänvisa till vad utskottet tidigare anført i frågan (se bet. 2003/04:MJU3). Motionsyrkandena avstyrks.

Delmål 3 om hållbart nyttjande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om delmål 3. Samtidigt avstyrker utskottet två motioner (m, fp, kd, c, mp, -) med krav bl.a. på ett nytt delmål om främmande arter. Utskottet avstyrker dessutom en motion (mp, -) om åtgärder för hållbart nyttjande.

Jämför reservationerna 146 (m, fp, kd, c) och 147 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att delmål 3 skall ha följande lydelse:

Senast år 2007 skall det finnas metoder för att följa upp att biologisk mångfald och biologiska resurser såväl på land som i vatten nyttjas på ett hållbart sätt. Senast år 2010 skall biologisk mångfald och biologiska resurser såväl på land som i vatten nyttjas på ett hållbart sätt så att biologisk mångfald upprätthålls på landskapsnivå.

Regeringen anser att arbetet med hållbart nyttjande av biologisk mångfald och biologiska resurser behöver förstärkas och kunna följas upp, på såväl land som i vatten, framför allt på en landskapsnivå.

Motionerna

Introduktionen av främmande arter har vid flera tillfällen visat sig ge allvarliga konsekvenser anfördes det i motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 37. Motionärerna föreslår därför att riksdagen inför ett ytterligare delmål för främmande arter och främmande genetiskt material.

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) behöver ett delmål för främmande arter formuleras till nästa fördjupade utvärdering. Med främmande arter menar motionärerna såväl exoter som GMO (yrkande 107). Vidare föreslår motionärerna en åtgärd för hållbart nyttjande enligt följande: Senast 2007 skall samtliga sektorer som utnyttjar biologisk mångfald formulera konkreta operativa definitioner av hållbart nyttjande, med metoder och tydliga indikatorer som speglar mångfald på alla nivåer från ekosystem till gener (yrkande 106).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att syftet med det föreslagna delmålet är att fånga upp landskapsperspektivet på biologisk mångfald, vilket de befintliga miljö kvalitetsmålen som behandlar biologisk mångfald och biologiska resurser gör endast i begränsad utsträckning, då de först och främst handlar om de olika separata ekosystemen som skog, odlingslandskap, sjöar och hav. Delmålet kompletterar hållbart nyttjande i de övriga miljö kvalitetsmålen och det skapar en bättre balans i den totala uppsättningen delmål som för närvarande har en tyngdpunkt på bevarande. Hållbart nyttjande innehåller naturligtvis flera aspekter än biologisk mångfald. Delmålet omfattar dock endast aspekten biologisk mångfald. Regeringen påpekar också i propositionen att Naturvårdsverkets förslag innehöll förslag till ett delmål om främmande arter vilket relaterar till detta delmål. Regeringen har emellertid valt att hantera det som åtgärd under En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö. Där framgår det att regeringen avser att genom såväl nationella insatser som fortsatt arbete inom EU och internationellt, tillskapa ett regelverk och ett system för hantering av införsel, förflyttning och utsättning av främmande arter och genotyper samt säkerställa att spridningsvägar för oavsiktliga introduktioner är identifierade och underkastade riskanalyser och att de spridningsvägar som medför störst ris-

ker är brutna. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker därmed förslagen i motionerna 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 37 och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 107.

Det framgår av propositionen att regeringen avser att lägga ett uppdrag till Konjunkturinstitutet att, i samråd med Naturvårdsverket samt andra intressenter, till år 2007 ställa samman erfarenheter av att bedöma det ekonomiska värdet av biologisk mångfald inom miljöekonomi och ekologisk ekonomi. Det är ett första steg i en ökad satsning på att tillämpa ekonomisk värdering av biologisk mångfald i Sverige. Uppdraget bör inkludera en kunskapssammanställning, inklusive analys av kunskapsluckor och förslag på kunskapsuppbyggnad, dels utifrån ekonomiska värderingsmetoder, dels utifrån ekologisk kompetens. I uppdraget skall även ingå att lämna förslag till hur olika metoder för ekonomisk värdering av biologisk mångfald kan tillämpas i syfte att internalisera miljökostnader av påverkan på biologisk mångfald i samhällsplaneringen samt ge förslag till styrmedel. Utskottet anser att syftet med motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 106 därmed är tillgodosett. Yrkandet avstyrks.

Strategier för att uppnå miljömålen

Övergripande om strategierna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker fyra motionsförslag (m, fp, kd, c, mp, -) om bl.a. en samlad strategi för styrmedel och om att tillsätta olika utredningar. Dessutom avstyrker utskottet en motion (mp, -) om att tilldela Naturvårdsverket medel för att användas som projektbidrag. Utskottet avstyrker vidare tre motionsförslag (m, fp, kd, c, mp, -) om den offentliga upphandlingen. Slutligen avstyrker utskottet fyra motionsyrkanden (c, mp, -) om konsumenternas inflytande och om miljöteknikutveckling.

Jämför reservationerna 148 (m, fp, kd, c), 149 (mp), 150 (fp, kd), 151 (kd, mp), 152 (fp, kd, c) och 153 (mp).

Propositionen

Strategier för att nå miljö kvalitetsmålen

Regeringen anser att miljö kvalitetsmålen är allas angelägenhet och fordrar ett långsiktigt arbete av alla aktörer och på alla nivåer i samhället för att uppnås. Målet för regeringens arbete är ett hållbart samhälle som utgår från grundläggande värden som demokrati, rättvisa, social trygghet kombi-

nerat med ekonomisk utveckling, varsamt nyttjande av naturresurser och skydd av miljön. Miljökvalitetsmålen uppnås inom en generation genom att hela samhället engageras i arbetet för en hållbar samhällsutveckling.

Tre utmaningar är särskilt viktiga: omställningen av energi och transport-systemen, skapandet av en giftfri miljö och effektiva kretslopp och en hushållning med naturens resurser.

Arbetet mot miljökvalitetsmålen och ett hållbart samhälle skall fortsatt koncentreras i tre strategier:

- Effektivare energianvändning och transporter – för att främst minska utsläppen från energi- och transportsektorerna samt öka andelen förny-bar energi.
- Giftfria och resurssnåla kretslopp – för att minska användningen av naturresurser och minska de diffusa utsläppen av miljögifter och för att skapa energi- och materialsnåla kretslopp.
- Hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö – för att bevara den biologiska mångfalden och värdefulla kulturmiljöer och skydda männi-skors hälsa samt för miljöanpassad fysisk planering och hållbar bebyg-gelsestruktur.

Utgångspunkten för strategierna är att utnyttja kostnadseffektiva åtgärder på både kort och lång sikt som kan bidra till att uppnå flera miljökvalitets-mål eller delmål samtidigt och som kan bidra till att uppnå även andra politiska mål.

Effektiva styrmedel

Miljöstyrningen i skattesystemet bör enligt regeringen öka och de ekono-miska styrmedlen utvecklas. Ekonomiska styrmedel på miljöområdet bör ses över av en utredning. Investeringsstöd är även fortsättningsvis ett vik-tigt komplement till andra former av ekonomiska styrmedel.

Kunskapen måste fördjupas och utvecklas om hur olika styrmedel – juri-diska, ekonomiska och informativa – kan göras mer effektiva genom kombinationer av styrmedel som kompletterar varandra. Att stimulera näringslivet i arbetet med att dels införa, dels integrera miljömålen i miljö-ledningssystem är en angelägen uppgift i arbetet med att nå de nationella miljökvalitetsmålen. En nationell åtgärdsplan för att miljöanpassa den öffent-liga upphandlingen bör utarbetas i enlighet med ett förslag från Europeiska kommissionen. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utarbeta ett under-lag till handlingsplanen. Uppdraget skall redovisas till regeringen den 1 december 2005.

Regeringen anser att information är ett viktigt styrmedel för att uppnå miljökvalitetsmålen. Informationsinsatser bör utvecklas för att sprida infor-mation om miljökvalitetsmålen och delmålen och hur dessa skall nås till breda grupper i samhället. Det gäller särskilt allmänheten och företagen. Information bör också spridas i riktade kampanjer och för att stödja eller underbygga andra åtgärder.

Kunskap som bl.a. genereras av forskning är enligt regeringen viktig till stöd för arbetet att nå miljökvalitetsmålen och som stöd för åtgärdsstrategierna. Forskning om styrmedel och deras effektivitet behöver utvecklas. Kunskapsuppbyggnad, teknikutveckling och demonstration är fortsatt viktiga inom transport-, energi- och byggsektorn.

Aktörer i miljömålsarbetet

Regeringen anser att länsstyrelsernas arbete med att stimulera näringslivet till framåtsyftande miljöarbete utifrån åtgärdsstrategierna för att uppnå miljökvalitetsmålen bör stödjas. De statliga företagen bör vara ett föredöme i miljöarbetet och strävan efter en hållbar utveckling. De statliga företagen bör aktivt delta i miljöarbetet genom att följa statens ägarpolicy och genom att införa och tillämpa miljöledningssystem. Styrelserna bör aktivt följa och årligen rapportera om företagets insatser i dessa frågor.

Kommunerna har en central roll i arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålen genom att utveckla lokala mål och åtgärdsprogram, myndighetsarbetet, åtgärder i sin egen verksamhet och genom samhällsplaneringen. En mängd insatser har genomförts i många kommuner. En kartläggning av kommunernas arbete med att uppnå miljökvalitetsmålen bör genomföras. Naturvårdsverket bör därför få i uppdrag att tillsammans med berörda aktörer samt representanter från regional och lokal nivå kartlägga omfattningen av kommunernas arbete och dess inriktning.

Länsstyrelserna har fortsatt ett viktigt uppdrag i att utveckla och anpassa regionala mål för 15 av miljökvalitetsmålen. Det är viktigt att länsstyrelserna kan anlägga en helhetssyn och ökad tvärssektoriell samsyn i det regionala arbetet med miljökvalitetsmål och energifrågor i syfte att nå en hållbar regional utveckling. Miljökvalitetsmålen bör beaktas i arbetet med länsplanerna för transportinfrastruktur.

EU och internationella prioriteringar

Strategierna bör enligt regeringen bygga på det miljöarbete som pågår inom EU men också vara en grund för ett svenskt agerande inom EU och andra internationella organ.

Motionerna

Det behövs en ny samlad strategi för styrmedel i syfte att nå miljömålen anför det i motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 39. Nya styrmedel kan behövas och miljöskadliga subventioner bör upphöra. Den utredning som tillsätts bör ges ett brett uppdrag när det gäller miljöpolitikens område. Motionärerna anser att utgångspunkten när det gäller ekonomiska styrmedel måste vara principen att förorenaren skall betala, samt att miljökostnader internaliseras i priset på varor och tjänster. Det bör i princip endast finnas ett styrmedel för varje problem.

I motion 2004/05:MJ369 (fp) yrkande 1 föreslås att man utreder möjligheterna att använda handel med utsläppsrätter på andra områden än klimatpolitikens.

Enligt motion 2004/05:MJ507 (c) yrkande 9 bör en parlamentarisk utredning ges i uppdrag att ta fram förslag på nationella och regionala system för handel med utsläppsrätter på miljöfarliga utsläpp.

Samhället skulle kunna skapa en marknad för att få balans mellan de ekologiska fotavtrycken och miljöutrymmet föreslås i motion 2004/05: MJ510 (fp, c, kd, mp) yrkande 1. En utredning bör därför tillsättas om möjligheten att skapa system för de tjänster natursystemen svarar för.

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 16 bör Naturvårdsverket tilldelas ett årligt anslag för projektbidrag kopplat till miljömålen ur vilket näringsliv och ideella organisationer skall kunna söka medel.

Enligt motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 40 bör arbetet med miljöanpassning av den offentliga upphandlingen stärkas. De initiativ regeringen tagit har varit otillräckliga och kritiserats från både miljörelse och företagare. Vissa verk och myndigheter ställer trots allt upp miljökriterier vid upphandling, men därefter är uppföljningen alltför dålig, vilket utarmar trovärdigheten anser motionärerna.

I motion 2004/05:MJ38 (mp, -) lämnas en rad synpunkter på den offentliga upphandlingen av varor och tjänster. Motionärerna anser att Nämnden för offentlig upphandling fungerat dåligt och att nämnden bör läggas ned. Där miljömärkningssystem inte finns bör kraven vid offentlig upphandling formuleras så att varor och tjänster håller sig inom den bästa kvartilen ur miljö- och energisynpunkt. Enligt motionen bör staten efterfråga mobiltelefoner som motsvarar arbetstagarorganisationen TCO:s krav på ergonomi, strålning och miljöegenskaper. Staten bör dessutom i sin upphandling av livsmedel eftersträva att köpa mat som motsvarar de kriterier som ställs i Krav (yrkande 17). Staten bör dessutom i ökad omfattning genomföra teknikupphandling inom miljö- och energiområdet hävdas det i motionen (yrkande 18). Dessutom bör konsumenterna få mer inflytande vilket kräver bättre informationsunderlag. Märkningssystem behöver därför utvecklas (yrkande 13).

Enligt motion 2004/05:MJ507 (c) yrkande 7 är Sverige nettoimportör av renodlad miljöteknik. Regeringen tillsammans med svenska miljöteknikföretag bör lägga fast en strategi för ökad miljöteknikexport.

Svensk strävan att lösa inhemska miljöproblem får inte leda till en export av dem till andra länder hävdas det i motion 2004/05:MJ38 (mp). Teknik och varor som inte längre motsvarar kraven i Sverige skall därför inte utsträngas till länder med lägre miljökrav. Sverige bör inte heller bidra till att växande ekonomier fastnar i ohållbara system utan i stället erbjuda hållbara lösningar (yrkande 8). Sverige bör dessutom satsa på miljöteknikutveckling (yrkande 9).

En av de strategier som aviseras är att regeringen avser använda statliga bolag för att uppnå sina miljöambitioner anför motionärerna i motion 2004/05: MJ39 (m) yrkande 4. De bolag som verkar på en konkurrensutsatt marknad bör emellertid inte få några tilläggsdirektiv som försämrar deras konkurrensläge.

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 12 bör Miljömålsrådet årligen få medel för kommunala projekt med fokus på miljömåluppfyllelse.

I motion 2004/05: Bo279 (mp) yrkande 5 efterlyses en oberoende översyn av den offentliga natur- och kulturmiljövårdens organisation och måluppfyllelse. Motionärerna anser att ideella organisationer skall beredas tillfälle att delta i arbetet.

Utskottets ställningstagande

Riksdagens beslut om ett sammanhängande system av miljökvalitetsmål och delmål har medfört att förutsättningarna för att utveckla kostnadseffektiva åtgärder väsentligt förbättrats. Genom ett sådant helhetsperspektiv och genom att utnyttja generella ekonomiska eller andra styrmedel kan åtgärder utformas så att de bidrar till att uppnå flera miljökvalitets- eller delmål samtidigt så att kostnadseffektiviteten ökar. Utskottet anser i likhet med regeringen att åtgärderna bör utformas så att de kan bidra till att uppnå också andra samhällsmål. Sådana åtgärder kan också leda till besparingar för företagen. Åtgärder som genomförs tidigt leder ofta till bättre resursutnyttjande och ökad konkurrenskraft än anpassning i ett senare skede. Förhållandena blir särskilt gynnsamma när miljöåtgärder kan kombineras med andra långsiktiga investeringsbeslut. För att uppnå en ökad kostnadseffektivitet torde det, som regeringen också påpekar, krävas en djupare strategisk analys av förutsättningarna för att utnyttja olika styrmedel såväl på kort som på lång sikt. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att tillsätta en utredning för att ta ett samlat grepp om ekonomiska styrmedel på miljöområdet. Enligt regeringen skall syftet vara att göra en grundläggande analys och utvärdering av ekonomiska miljöstyrmedel sett med ett helhetsperspektiv, och utgångspunkten skall vara en samhällsekonomiskt effektiv miljöstyrning. Utredningen skall enligt regeringen vid behov föreslå ekonomiska styrmedel som kan bidra till att så kostnadseffektivt som möjligt medverka till att uppnå miljökvalitetsmålen och sammanhängande delmål. Det förslag som framförs i motion 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 39, att åstadkomma en samlad strategi för styrmedel, torde därmed komma att tillgodoses. Utskottet anser därför inte att det behövs något riksdagsuttalande i frågan. Utskottet avstyrker motionen. Utskottet anser inte heller att motionerna 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 1, 2004/05: MJ507 (c) yrkande 9 och 2004/05: MJ510 (fp, kd, c, mp) yrkande 1 erfordrar några åtgärder från riksdagens sida. Motionerna i behandlade delar avstyrks därför. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att lämna förslag på hur styrmedel och verktyg som främst har till syfte att förändra konsumtions- och produktionsmönster kan göras mer effektiva genom kom-

inationer av styrmedel som kompletterar varandra och hur man kan undvika motverkande effekter. Uppdraget skall utföras i samråd med andra berörda myndigheter och redovisas senast den 30 juni 2006. Frågor som den som tas upp i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 16 kan väntas bli belysta i samband med det arbetet. Utskottet avstyrker därför motionen i den här delen.

Utskottet instämmer i att en miljöanpassad offentlig upphandling är ett mycket viktigt verktyg i arbetet med att styra samhället mot en långsiktig hållbar utveckling. Enligt regeringen är också miljökrav vid offentlig upphandling ett prioriterat styrmedel bl.a. i arbetet med genomförandeplanen från toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg samt i EU:s arbete med en aktionsplan för miljöteknik. Det faktum att potentialen för miljökrav vid offentlig upphandling inte har utnyttjats till fullo beror enligt regeringen på ett flertal faktorer. Som den främsta orsaken framhåller de berörda ofta osäkerheten om regelverket och hur miljökrav kan ställas. Enligt regeringen har Sverige emellertid drivit på arbetet med möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling i samband med omarbetningen av EG:s upphandlingsdirektiv. Direktiven om offentlig upphandling ger nu utökade möjligheter att ställa miljökrav. Utskottet konstaterar att en utredning har tillsatts i Sverige för att se över hur lagen om offentlig upphandling (LOU) bör ändras för att införliva de nya EG-reglerna. Utredningen lämnade ett delbetänkande i mars 2005. Nya upphandlingsregler (SOU 2005:22). Slutbetänkandet skall lämnas i januari 2006. Enligt tilläggsdirektiv till Upphandlingsutredningen 2004 (dir. Fi 2004:04) skall utredaren utöver de analyser som legat till grund för förslagen i delbetänkandet göra en fördjupad analys av möjligheten att införa bestämmelser som innebär att den upphandlande enheten bör ställa miljökrav eller sociala krav. Därutöver har Naturvårdsverket fått i uppdrag att tillsammans med andra berörda aktörer utarbeta ett underlag till en handlingsplan för att stärka arbetet med miljöanpassning av den offentliga upphandlingen. Uppdraget skall redovisas till regeringen den 1 december 2005. Handlingsplanen kommer att bli väsentlig för att identifiera hinder och möjligheter och ge förslag till stärkta åtgärder för att öka den miljöanpassade offentliga upphandlingen. Handlingsplanen skall innehålla bedömningar av det aktuella läget och mål för de kommande tre åren. Den skall även innehålla åtgärder för att nå målen samt vara anpassad för olika målgrupper. Utskottet förutser att det arbete som initierats och pågår kommer att medföra en förstärkning av arbetet med en miljöanpassning av den offentliga upphandlingen. Utskottet avstyrker därför motionerna 2004/05: MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 40 och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 17 och 18 i den mån deras syften inte är tillgodosedda med det anförda.

Det är som anförts i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 13 betydelsefullt med tillgänglig och trovärdig information riktad till hushållen om hur de kan konsumera hållbart. Som regeringen också anför består dock hushållen inte av en homogen grupp utan insatserna bör tydligt anpassas till

mottagaren och också i ökad utsträckning eftersträva att ge motivation till ett hållbart beteende. Enligt regeringen kan det göras t.ex. genom att visa på de personliga och samhälliga vinsterna av ett hållbart beteende. Miljö-kommunikationsforskning visar också att information riktad mot hushållen bör vara vardagsnära, konkret och uppmanande för att ge bäst effekt. Regeringen pekar i propositionen ut särskilt viktiga grupper att engagera såsom barn och ungdomar, icke-statliga organisationer, näringsliv, minoritetsgrupper samt medier, underhållnings- och reklamindustrin. Med hänvisning till vad regeringen anför i propositionen anser utskottet inte att riksdagen bör vidta några åtgärder med anledning av motionen i den här delen. Utskottet avstyrker yrkandet.

Det framgår av propositionen att det görs stora insatser för att främja introduktion och spridning av ny och befintlig miljöteknik. Statens insatser genomförs av ett stort antal aktörer inriktade på olika led av värdekedjan. Dessa insatser ger naturligtvis bättre effekt om de samordnas, vilket har föranlett regeringen att i enlighet med Nuteks förslag ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå lämplig organisation för ett nationellt centrum för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport. Utredaren lämnade sitt betänkande år 2004 SWENTEC AB – för en nationell kraftsamling på svensk miljöteknik (SOU 2004:84) och utskottet konstaterar att regeringen nyligen beslutade att inrätta ett nationellt miljöteknikråd – Sveriges miljöteknikråd (Swentec) – för samordning av insatser inom miljöteknik, miljödriven affärsutveckling och miljöteknikexport. Rådet skall vara organisatoriskt knutet till Nutek och ha ett kansli som placeras vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg. Utskottet anser att syftet med motionerna 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkandena 8 och 9 och 2004/05:MJ507 (c) yrkande 7 därmed är tillgodosett. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet anser i likhet med regeringen att de statliga företagen bör vara ett föredöme i miljöarbetet och sträva efter en hållbar utveckling. De statliga företagen bör aktivt delta i miljöarbetet genom att följa statens ägarpolicy och genom att införa och tillämpa miljöledningssystem. Styrelserna bör aktivt följa och årligen rapportera om företagens insatser i dessa frågor. Frågan om de statliga företagens miljöansvar tas upp i Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2004, som ingår som bilaga 1 i regeringens skrivelse 2004/05:120 med 2004 års redogörelse för företag med statligt ägande. Skrivelsen avlämnades i maj 2005 och behandlas i näringsutskottets betänkande 2005/06:NU4 om statliga företag. I verksamhetsberättelsen påpekar regeringen att de statliga företagen lyder under samma lagar som privatägda bolag, t.ex. aktiebolagslagen (ABL), konkurrens-, bokförings- och insiderlagstiftningen. Bolagens verksamhet styrs främst av riksdagsbeslut och ytterligare bestämmelser för verksamheten som kan finnas i lag och i avtal mellan staten och bolaget. Det är styrelsens ansvar att säkerställa att företaget har en miljöpolicy samt att aktivt följa företagets insatser i frågor som rör ekologiskt hållbar utveckling. Miljöfrågorna är av affärsmässig och strategisk betydelse. Företag med statligt

ägande bör därför, i likhet med näringslivet i övrigt, sträva mot en ekologiskt hållbar utveckling och bidra till omställningen av Sverige och att de nationella miljömålen uppfylls. Företag med miljöpåverkan behöver bedriva ett seriöst miljöarbete och ha en god miljökompetens för att undvika miljörelaterade risker och kostnader. Kostnaderna kan bestå, dels i höga åtgärds- eller saneringskostnader, dels av kostnader på grund av försämrat anseende hos leverantörer, kunder och allmänhet. I de företag som har en betydande direkt eller indirekt miljöpåverkan bör miljöledningssystem införas. Utskottet delar inte de farhågor som kommer till uttryck i motion 2004/05: MJ39 (m) yrkande 4. Yrkandet avstyrks.

Regeringen anför i propositionen att det i dagsläget saknas en systematisk överblick av kommunernas arbete med miljökvalitetsmålen, varför det är angeläget att en analys görs för att en samlad bild av arbetet skall kunna redovisas. Regeringen avser därför att ge Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med berörda aktörer samt representanter från regional och lokal nivå kartlägga omfattningen av kommunernas arbete och dess inriktning. Uppdraget skall bl.a. ge underlag för hur kommunernas arbete kan utvecklas och stimuleras så att alla kommuner arbetar mer aktivt med att nå miljökvalitetsmålen. Detta arbete skall redovisas senast juni 2006. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 12 i den mån dess syfte inte kan anses tillgodosett.

Länsstyrelserna skall samordna arbetet med anpassning av delmål och sektorsmål samt ta fram åtgärdsprogram till sina län och involvera kommuner, näringsliv och andra aktörer i denna dialog samt stödja kommunerna med underlag för att formulera lokala mål och åtgärdsprogram. Länsstyrelserna skall dessutom fortlöpande ansvara för och samordna uppföljningen av miljökvalitetsmålen på regional nivå. De flesta länsstyrelser och skogs- och vårdsstyrelser har utvecklat och antagit regionala mål och arbetar nu med att upprätta åtgärdsprogram. Miljömålsrådet genomför under åren 2004 och 2005 en utvärdering av länsstyrelsernas arbete med att regionalisera miljökvalitetsmålen. Vissa delmål behöver få en lämplig regional fördelning så att det nationella delmålet täcks in. I en del fall kan samordning på nationell nivå behövas när de föreslagna delmålen skall anpassas till regional nivå. Miljömålsrådet har påbörjat ett arbete för att ge tydligare vägledning i hur regionaliseringen kan genomföras så att de regionala målen tillsammans leder till att de nationella nås. Utskottet avstyrker motion 2004/05: Bo279 (mp) yrkande 5.

En strategi för effektivare energianvändning och transporter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (m, fp, kd, c, mp, -) om effektivare energianvändning och transporter med hänvisning till vad regeringen anför i propositionen.

Jämför reservationerna 154 (m, fp, kd, c) och 155 (mp).

Propositionen

Regeringen bedömer att omställningen av energi- och transportsektorerna till en miljömässigt hållbar utveckling är en av de stora utmaningarna och att omställningsarbetet måste intensifieras. Strategin för effektivare energianvändning och transporter är främst inriktad mot att uppnå miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning och God bebyggd miljö samt delmål under dessa. På lång sikt kommer styrmedel och åtgärder för att uppnå klimatmålet att ha en avgörande betydelse också för andra miljö kvalitetsmål genom de minskningar av utsläppen av koldioxid från förbränning av fossila bränslen som blir nödvändiga. På kort sikt, till år 2010, inriktas åtgärderna under strategin huvudsakligen mot att uppnå delmålen avseende utsläpp av växthusgaser och kväveoxider, delmålen under Frisk luft för kvävedioxid och partiklar i vissa större städer, underlag för fysisk planering i kommunerna samt förslaget till nytt delmål 5 för partiklar under Frisk luft. Regeringens utgångspunkt är att utnyttja kostnadseffektiva åtgärder på både kort och lång sikt som bidrar till att uppnå flera miljö kvalitetsmål på samma gång och bidrar till att även andra politiska mål uppnås.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) bör strategin för effektivare energianvändning och transporter delas upp i två strategier: en för effektivare energisystem och en för effektivare transporter. Motionärerna påpekar att även om energianvändning och transporter huvudsakligen berör samma delmål är problembilderna mycket olika för respektive område. Det finns i princip ingen överlappning mellan åtgärderna inom respektive sektor och de hanteras i huvudsak av olika myndigheter. Att sammanlänka dem innebär en risk för suboptimering. Regeringen bör därför snarast återkomma med en uppdelning av strategin i en energi- och en transportstrategi, t.ex. i samband med den aviserade klimatpropositionen. Regeringen bör också återkomma med mer konkreta åtgärdsförslag i dessa strategier (yrkande 38). I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 109 anføres att ett konkret handlingsprogram för avveckling av fossila bränslen för energi- och transportändamål bör tas fram. Yrkande 111 tar upp frågan om att bygga rätt.

Enligt motionärerna bör fokus ligga på energisnåla lösningar, och den energi som behövs bör vara producerad på ett långsiktigt hållbart sätt. Vidare bör all statligt subventionerad renovering, såsom ROT-bidrag, ha en tydlig miljöambition. Enligt yrkande 116 bör ett energianvändningsråd inrättas bestående av generaldirektörerna för Boverket, SCB, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Vägverket, Vinnova, Nutek, Formas och eventuellt större statliga fastighetsförvaltare. Rådet bör ha till uppgift att minimera och effektivisera energianvändningen inom respektive verksamheter och förmedla erfarenheter och goda exempel till övriga samhället. Vidare bör en energieffektiviseringsberedning inrättas bestående av representanter från berörda samhällssektorer och med miljö- och samhällsbyggnadsministern som ordförande. Beredningen bör ta fram mål och strategier för energieffektivisering inom olika sektorer.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av propositionen utgör strategin för effektivare energianvändning och transporter en komplettering och en samordning av de insatser som görs inom energi- och transportpolitiken.

Utskottet konstaterar att för att påskynda miljöanpassningen och omställningen av energi- och transportsystemen bedömer regeringen att ytterligare åtgärder bör inriktas på

- effektivisering av användningen, produktionen och överföringen av energi inom industrin, energisektorn, bebyggelsen och transportsektorn för att främst minska utsläppen till luft,
- ökad satsning på förnybara energikällor,
- planering och utveckling av bebyggelse och annan samhällsstruktur som gynnar miljöanpassade transporter och skapar förutsättningar för ett minskat transportbehov.

Enligt regeringen bör ytterligare åtgärder också inriktas på en vidareutveckling av styrmedel, främst ekonomiska styrmedel för ökad miljöstyrning, skärpta utsläppskrav för fordon och maskiner, forskning och utveckling samt riktade informationsinsatser.

Utskottet anser i likhet med regeringen att en effektivare användning av energi är av stor betydelse för möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsmålen och en förutsättning för omställningen till ett uthålligt energisystem. Av propositionen framgår att de energipolitiska programmen för energieffektivisering tillsammans med skattereduktionen för vissa miljöförbättrande installationer i småhus och den investeringsstimulans för energibesparande åtgärder och konvertering till förnybar energi i offentliga lokaler som nyligen införts förväntas få en stimulerande effekt på energieffektivisering i existerande bebyggelse. Ett förslag till genomförande av EG:s direktiv om byggnaders energiprestanda läggs fram under år 2005. Vidare framhåller regeringen det direktiv om energitjänster som behandlas inom EU och som bl.a. omfattar ett energieffektiviseringsmål om 1 % per år. Som regeringen anför är ett sådant mål värdefullt för att stimulera det fortsatta effektivise-

ringsarbetet och kan, när direktivet antagits, vara ett mål för vad Sverige skall leva upp till på nationell basis. Om senare utvärderingar visar att det finns behov och möjligheter bör målet ses över. Utskottet anser i likhet med regeringen att ett fortsatt aktivt arbete för att målet skall ingå i den slutliga utformningen av direktivet är angeläget.

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att målen för förnybar energi utgör ett viktigt incitament för och styrning av introduktionen av förnybar energi. En fortlöpande uppföljning av utvecklingen och vidareutveckling av målen är angeläget så att dessa fortsatt kan spela en stimulerande roll och ge stabilitet för långsiktiga investeringar. Som framgår av propositionen är elcertifikatsystemet det huvudsakliga styrmedlet för att öka användningen av el från förnybara energikällor. Systemet har utvärderats under år 2004. Enligt regeringen bör systemet förlängas i den utsträckning som krävs för att investeringar, exempelvis i storskalig vindkraft, skall komma till stånd. Samtidigt bör ambitionsförmågan i systemet höjas ytterligare. Vidare utgör klimatinvesteringsprogrammet ett viktigt instrument för att stödja introduktionen av förnybar energi, vilket kan bidra till en långsiktig strukturell omställning mot en hållbar utveckling. Som regeringen anför blir förnybar energi en viktig fråga i uppföljningen av Johannesburgdeklarationen och aktionsprogrammet för hållbar utveckling. Vidare bör resultaten från den globala konferensen i Bonn i början av juni 2004 om förnybar energi följas upp nationellt och internationellt.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att berörda myndigheter agerar samstämmigt och koordinerat. Det gäller bl.a. Statens energimyndighet, Vägverket, Boverket och Naturvårdsverket men även andra aktörer i samhället. Utskottet konstaterar att regeringen av denna anledning avser att följa upp och utvärdera de insatser som genomförs för en effektivare energianvändning i samverkan med berörda myndigheter och vid behov överväga ytterligare stimulanser.

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att transportsektorn måste uppnå en effektivare energianvändning. För godstransporter måste transportlogistik och samordning mellan transportslagen förbättras. Vidare bör energieffektiva kollektiva transporter och IT-kommunikation utvecklas för persontjänster och andra transporttjänster. Slutligen är, som regeringen anför, uppföljning och utvärdering av de insatser som genomförs för en effektivare energianvändning i samverkan med berörda myndigheter angeläget och ytterligare stimulanser bör övervägas vid behov.

Beträffande de synpunkter som framförs i motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) om att dela strategin i två delar vill utskottet också hänvisa till vad trafikutskottet anför i sitt yttrande i denna fråga. Trafikutskottet konstaterar att vägtrafikens miljöproblem till huvudsaklig del är att hänföra till drivmedelsanvändningen, dvs. till tillförd energi. Mot den bakgrunden ter det sig ändamålsenligt med en sammantagen strategi för energisektorn och transportsektorn. Åtgärderna är således grupperade på ett sätt som medger helhetsperspektiv och möjligheten att en åtgärd kan bidra till att flera mil-

jökvalitetsmål kan uppnås. Vikten av ett samarbete över sektorsgränserna och av ett generellt brett engagemang bör också beaktas när det gäller struktureringen av strategierna. Utskottet ansluter sig till trafikutskottets uppfattning i denna fråga.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 38 och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 109, 111 och 116. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Vissa ekonomiska styrmedel inom energi- respektive transportsektorn

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (m, fp, kd, c, mp, -) om ekonomiska styrmedel inom energi- respektive transportsektorn med hänvisning bl.a. till vad som anføres i propositionen och budgetpropositionen för år 2006.

Jämför reservationerna 156 (fp, mp), 157 (m, fp, kd, c), 158 (mp) och 159 (mp).

Motionerna

Motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 9 förespråkar internationella ekonomiska styrmedel för att minska utsläppen av kväveoxider. Som exempel nämns handel med utsläppsrätter inom EU. Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 113 bör systemet med kväveoxidavgifter utvidgas och möjligheten att omforma avgiften till en skatt prövas. Motionärerna påpekar att den nuvarande avgiften innebär en relativt godtycklig omfördelning som frångår principen om att förorenaren betalar. Vidare är definitionen av kväveoxider ineffektiv ur miljösynpunkt, då den varken innefattar dikväveoxid eller ammoniakutsläpp från icke-katalytisk NO_x-rening. En översyn bör därför göras. I motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 12 anføres att torveldning bör beläggas med samma energiskatt som olja och kol. Enligt motion 2004/05: K431 (fp) yrkande 16 (delvis) är det angeläget att EU beslutar om en lägsta nivå för en koldioxidavgift i EU-länderna. Motionärerna påpekar att utsläppen av växthusgaser måste minskas radikalt. Vidare bör handeln med utsläppsrätter samordnas med skatterna på koldioxid bl.a. därför att värdet på utsläppsrätterna beror på att skatterna och baserna är olika. EU bör gå vidare med detta verktyg och överväga att dels inkludera fler sektorer i handeln, dels fler växthusgaser. I det partiella vakuum som uppstått på den internationella arenan efter det att Kyotoavtalet förkastats av USA är det enligt motionärerna viktigare än någonsin att EU tar ett globalt såväl som lokalt initiativ på miljöområdet.

Energiskatt och koldioxidskatt på flygbränsle för inrikestrafik bör enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 114 införas snarast. Motionärerna framhåller att EU:s energiskattedirektiv tillåter och uppmuntrar EU-länderna att införa sådana skatter. Vidare anføres att EG-kommissionen för närvarande utreder gemensamma eller internationella miljöavgifter för flyget i form av flygplatsavgifter. Sverige bör vara pådrivande i denna process och pröva möjligheten att gå före tillsammans med ett eller flera medlemsländer. Enligt energiskattedirektivet finns möjlighet för medlemsländerna att beskatta flygbränsle i trafik mellan två medlemsländer som bilateralt har avtalat om ett sådant skatteuttag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av propositionen pågår för närvarande en betydande förändring genom införandet av nya kvantitativa ekonomiska styrmedel såsom kvoter och utsläppshandel, vilka delvis kommer att fungera parallellt med nuvarande eller modifierade styrmedel. Det blir därmed, som regeringen påpekar, svårare att överblicka de olika styrmedlen och deras respektive miljöstyrande verkan. Som framgått under avsnittet Övergripande om strategierna välkomnar utskottet regeringens avsikt att tillsätta en utredning för att ta ett samlat grepp om ekonomiska styrmedel på miljöområdet. Enligt regeringen skall syftet vara att göra en grundläggande analys och utvärdering av ekonomiska miljöstyrmedel sett ur ett helhetsperspektiv och utgångspunkten vara en samhällsekonomiskt effektiv miljöstyrning. Utredningen skall enligt regeringen vid behov föreslå ekonomiska styrmedel som kan bidra till att så kostnadseffektivt som möjligt medverka till att uppnå miljö kvalitetsmålen och sammanhängande delmål. Utskottet delar regeringens uppfattning att ekonomiska styrmedel bör användas i stor utsträckning för att uppnå miljö kvalitetsmålen.

När det gäller systemet med miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion gör utskottet samma bedömning som regeringen i fråga om att detta har varit framgångsrikt. Systemet har lett till en kostnadseffektiv reduktion av utsläppen av kväveoxider. Regeringen bedömer att det är rimligt att en del av de ytterligare utsläppsminskningar av kväveoxider som behövs till år 2010 genomförs vid de stationära utsläppskällorna såsom energiproduktion och industriella processer. Samtidigt påpekas att underlaget för att genomföra breddningen av kväveoxidavgiften dock är bristfälligt. Av propositionen framgår att Naturvårdsverket har fått i uppdrag att ytterligare utreda effekterna för den berörda industrin av att avgiftssystemet utvidgas enligt verkets eget förslag. Utskottet har inhämtat att uppdraget skall rapporteras senast den 30 november 2005. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är angeläget att ytterligare möjligheter till att minska utsläppen identifieras och utnyttjas. Samtidigt är det, som regeringen anför, en förutsättning att systemet utformas på ett sådant sätt att det inte förorsakar den konkurrensutsatta industrin kostnader utöver vad som motsvaras av kostnaderna för att minska de egna utsläppen och

därmed förknippad administration. Utskottet anser att motionerna 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 12, 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 9, 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 113 och 2004/05: K431 (fp) yrkande 16 (delvis) bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det ovan anförda.

När det gäller frågan om skatt på flygbränsle som tas upp i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 114 vill utskottet anföra följande. Som framgår av propositionen är luftfartens utsläpp av luftföroreningar i Sverige relativt små jämfört med andra transportslag. Luftfartens utsläpp av koldioxid kommer dock att öka med ca 12 % fram till år 2010 jämfört med år 2000 och då svara för ca 7 % av transportsektorns utsläpp av koldioxid. För att stimulera användningen av flygplan med bättre miljöegenskaper har Sverige sedan länge haft ett system med miljödifferenterade landningsavgifter. Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att det systemet är viktigt för att minska flygets miljöpåverkan. Av propositionen framgår vidare att Sverige också har varit pådrivande i det internationella luftfartssamarbetet, inom vilket det har skapats förutsättningar för ett gemensamt europeiskt system för miljödifferenterade landningsavgifter. I mars 2004 reviderade Luftfartsverket landningsavgifterna på de statliga flygplatserna i enlighet med detta system. Utskottet anser i likhet med regeringen att luftfarten i ökad utsträckning skall bidra till de utsläppsminskningar som behövs för att miljö kvalitetsmålen skall uppnås och att Sverige därför fortsatt bör arbeta aktivt nationellt och internationellt för en ökad miljödifferentering av luftfartens avgifter. Olika ekonomiska styrmedel bör övervägas i detta sammanhang.

Av rådets direktiv 2003/96/EG om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet, det s.k. energiskattdirektivet, framgår bl.a. att medlemsstaterna skall bevilja skattebefrielse för energiprodukter som används som flygbränsle för annan luftfart än privat nöjesflyg. Medlemsstaterna får begränsa tillämpningsområdet för skattebefrielse till flygfotogen. Vidare framgår att medlemsstaterna får begränsa tillämpningsområdet för skattebefrielserna till att gälla internationella transporter och transporter mellan gemenskapens medlemsstater. Därmed medges en möjlighet att beskatta energiprodukter som används som flygbränsle för inrikes flygningar. Undantag från skattebefrielse får också göras om en medlemsstat har ingått ett bilateralt avtal med en annan medlemsstat. I sådana fall får medlemsstaterna tillämpa en skattenivå som underskrider den miniminivå som anges i direktivet.

Av regeringens budgetproposition för år 2006 (prop. 2005/06:1) framgår att regeringen bedömer att en skatt på flygresor bör införas, utformad som en skatt på transporterade passagerare. Enligt regeringen kan skattesatsen komma att uppgå till mellan 50 och 100 kr per passagerare beroende på utformningen; skatten bör kunna träda i kraft den 1 maj 2006. Som regeringen anför är det angeläget att alla delar av samhället bidrar till att minska skadliga utsläpp och uppfylla relevanta miljö mål, även luftfarten.

Både inom det internationella luftfartsorganet ICAO och inom EU pågår arbete med att undersöka möjligheterna att inlemma luftfarten i ett utsläpps-handelssystem. När ett sådant system kan genomföras är dock enligt regeringen svårt att bedöma. Enligt regeringen är det därför angeläget att undersöka vilka åtgärder som skulle kunna genomföras på nationell nivå, utöver de revideringar av de miljödifferenterade avgifterna på de statliga flygplatserna som Luftfartsverket gör med jämna mellanrum. Enligt regeringen är skatt på transporterade passagerare eller på antal passagerarplatser ett system som är väl beprövat, relativt enkelt och redan tillämpas av flera länder. Som exempel nämns att Danmark och Storbritannien har varianter av sådan beskattning. Vidare påpekas att passageraravgiften, som ingår i de svenska luftfartsavgifterna, tas ut enligt denna metod. Enligt regeringen är det angeläget att få ett system för beskattning av flygtrafiken i kraft utan onödig fördröjning och en sådan lösning ligger därför närmast till hands. Beträffande beskattning av flygbränsle påpekar regeringen att det nu gällande energiskattedirektivet tillåter sådan beskattning på inrikes flygningar samt mellan medlemsstater på grundval av bilaterala avtal. Regeringen har gett Luftfartsverket uppdrag att bl.a. analysera möjligheterna att beskatta luftfartens bränsle inom ramen för energiskattedirektivet. Luftfartsverket redovisade detta i december 2004 (dnr N2004/3829/TP). Verket bedömde bl.a. att beskattning av flygbensin skulle kunna vara motiverad för att likställa flyget med andra transportslag, att beskattning för att undvika tillämpningssvårigheter då måste gälla både privata och kommersiella ändamål samt att konsekvenserna av beskattning av flygfotogen noga bör utredas innan beslut fattas om en sådan åtgärd. Enligt propositionen har analyser också genomförts i vissa andra EU-länder som pekar på olika frågor som kräver vidare utredning.

Med det ovan anförda om beskattning av flyget föreslår utskottet att motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 114 lämnas utan att riksdagen gör något särskilt uttalande i frågan. Utskottet konstaterar att trafikutskottet i sitt yttrande gör samma bedömning i denna fråga. Utskottet vill i likhet med trafikutskottet också framhålla att frågor om skatter primärt faller inom skatteutskottets beredningsområde.

Minskade utsläpp från transportsektorn

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (fp, kd, v, c, mp, -) om åtgärder för att minska utsläppen från transportsektorn med hänvisning till vad regeringen anför i propositionen och i budgetpropositionen för år 2006 samt vad utskottet tidigare anfört beträffande avgaskrav.

Jämför reservationerna 160 (v), 161 (mp) och 162 (kd) samt särskilt yttrande 8 (kd).

Propositionen

När det gäller åtgärder för att minska utsläppen från transportsektorn gör regeringen följande bedömningar:

- För att nå de uppsatta delmålen krävs ytterligare utsläppsminskningar i transportsektorn. Redan i dag används ett stort antal ekonomiska styrmedel i transportsektorn. För att ytterligare öka miljöstyrningen och därmed minska utsläppen i sektorn behövs en fortsatt utveckling av de ekonomiska styrmedlen. Detta kan exempelvis ske inom ramen för den fortsatta gröna skatteväxlingen.
- Ytterligare ekonomiska incitament behövs för att få bilköpare att i större utsträckning välja bränslesnåla bilar. En koldioxidbaserad fordonsskatt för lätta fordon införs under år 2006 för att öka miljöstyrningen i fordonsbeskattningen.
- En miljöinriktad skatteomläggning för tunga fordon bör införas under år 2006.
- Trängselskatt kan bidra till en minskning av utsläppen av kväveoxider, partiklar, kolväten och koldioxid.
- En kilometerskatt för tunga fordon kan vara en viktig åtgärd för att bidra till en hållbar utveckling av vägtrafiksektorn och till att miljökvalitetsmålen uppnås.
- Den frivilliga överenskommelsen med fordonsindustrin inom EU om att minska bränsleförbrukningen med 25 % till år 2008 bör följas upp med ett nytt gemensamt program för introduktionen av ny teknik för att fortsatt minska de specifika koldioxidutsläppen.
- I arbetet med avgasfrågor inom EU bör frågor om kvalitetssäkring av regelsystemet, inklusive testmetoder, prioriteras.
- EU:s kommande avgaskrav avseende utsläppen av kväveoxider för dieslbilar bör skärpas till en nivå som motsvarar bensinbilarnas nivåer.
- EG-kommissionen har antagit en rekommendation om en frivillig kravnivå för lätta dieslbilar med särskilt låga partikelutsläpp, och ett incitament som gynnar försäljningen av sådana bilar bör införas.

- De nya svenska differentierade farledsavgifterna ökar de ekonomiska incitamenten för sjöfarten att minska utsläppen till luft genom att använda lågsvavlig olja och installera kväveoxidrening.
- Det är angeläget med ett fortsatt aktivt arbete för att ett system med differentierade sjöfartsavgifter införs inom EU.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 1 begärs att regeringen tillsätter en utredning med syfte att minska mängden icke miljömärkta arbetsmaskiner och båtmotorer. Enligt motion 2003/04: MJ234 (v) yrkande 2 bör regeringen verka för att utveckla ekonomiska och andra styrmedel för att minska utsläppen från arbetsmaskiner och exponeringen för dessa. Motionärerna framhåller att avgaskraven för dessa maskiner behöver utvecklas eftersom de nuvarande reglerna är bristfälliga och föga enhetliga. Vidare påpekas att små bensindrivna maskiner svarar för några procent av kolväteutsläppen, men att dessa utsläpp bör uppmärksammas eftersom de som brukar maskinen eller på annat sätt utsätts för avgasutsläppen exponeras för höga halter. I motion 2004/05: MJ365 (c) anfördes att utsläppen från förbränningsmotorer måste minska. Insatser som syftar till att via såväl ny som känd teknik minska utsläppen av koloxid och kväveoxid måste prioriteras (yrkande 1). Enligt motion 2004/05: T290 (c) utgör historiska samlarfordon en ytterst liten del av den totala trafiken. Ett generellt undantag från avgaskraven bör därför införas för fordon som är 30 år eller äldre (yrkande 3). I motion 2004/05: T398 (c) yrkande 12 framhålls att framtida utsläppskrav och förnybara bränslen bör införas även för mopeder. Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 110 bör ett handlingsprogram för minskat transportarbete tas fram. Utgångspunkterna bör vara att transportarbetet skall minskas, att transportarbetets bränsleanvändning skall bli effektivare samt att bränslet i ökad utsträckning skall vara förnybart. Motionens yrkande 112 framhåller vikten av oberoende energi- och miljöklassificering av personbilar. Bränsletester på bilar bör enligt motionärerna göras av oberoende instanser för att bli jämförbara och möjliggöra bra val ur energisynpunkt. Vidare bör möjligheten att klassificera bilar från A till G, analogt med märkning av vitvaror, undersökas. Syftet är att underlätta konsumenternas val av bränslesnålare fordon och stimulera näringslivet att erbjuda sådana fordon. I yrkande 115 förespråkas att den nuvarande vägavgiften (Eurovinjetten) för tunga fordon omgående ersätts med en kilometerbaserad vägskatt. Åtgärden medför utsläppsminskningar vad gäller kväveoxider, partiklar och koldioxid samt leder till en bättre konkurrensneutralitet gentemot utländska åkerier, framhåller motionärerna. Vidare påpekas att rörliga avgifter generellt har en mer styrande effekt än fasta avgifter när det gäller trafiken. Enligt motionens yrkande 117 bör en koldioxiddifferentierad registreringsskatt införas för nya fordon. Syftet är att främja introduktionen av bränslesnålare fordon. Ett antal yrkanden tar upp krav på arbetsmaskiner. I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 118

anförs att Europeiska kommissionen år 2002 lämnade förslag till skärpning av avgaskraven för dieselmotordrivna arbetsmaskiner fr.o.m. år 2006. Sverige bör påskynda en anpassning och åtgärder vidtas för att skapa incitament för en förtida introduktion av dieselmotordrivna arbetsmaskiner som klarar EU:s framtida utsläppsnormer, anser motionärerna. Branschen för entreprenadmaskiner bör enligt motion 2003/04: MJ229 (mp) yrkande 1 åläggas att minska utsläppen av kväveoxider. I yrkande 2 begärs att tomgångsregler utfärdas för att minska utsläppen av bl.a. kväveoxider från entreprenadmaskiner. Även i motion 2003/04: MJ401 (mp) yrkande 8 framhålls vikten av utsläppskrav som omfattar arbetsmaskiner respektive fritidsbåtar. I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) påpekas att sjöfarten i EU år 2010 väntas stå för mer försurande utsläpp än alla landbaserade källor tillsammans. Krav på katalysatorer eller annan teknik som minskar de försurande utsläppen bör ställas som villkor för att få ta del av det svenska sjöfartsstödet (yrkande 30). Äldre tvåtaktsmotorer står för en orimligt stor andel av utsläppen till hav och sjöar, anförs i motionens yrkande 66. Åtgärder för att fasa ut sådana motorer bör enligt motionärerna tas fram och verkställas omgående.

Enligt motion 2004/05: MJ228 (fp) bör skrotningspremien höjas avsevärt. Incitamenten för att skrota en gammal bil är alltför låga, anser motionären och påpekar att premien bör höjas med hänsyn både till miljön och trafiken. I motion 2004/05: T461 (kd) yrkande 11 föreslås med hänsyn till den svenska fordonsparkens höga ålder en avsevärt höjd skrotningspremie för bilar äldre än 1989 års modell. Motionärerna hänvisar till utredningen om skrotningspremien (SOU 1997:126), enligt vilken många gamla bilar med dåliga säkerhets- och miljöegenskaper relativt omgående skulle försvinna ur trafik genom en sådan höjning. Även motion 2004/05: MJ365 (c) framhåller att utbytestakten för den äldre bilparken bör stimuleras så att utsläppen minskar och trafiksäkerheten förbättras. En möjlig väg är att höja skrotningspremien för bilar äldre än tio år. Detta bör ske skyndsamt och på ett sätt som innebär att verkliga resultat kan uppnås (yrkande 2). Enligt motionerna 2003/04: T413 (c) yrkande 2 och 2004/05: T261 (c) yrkande 2 bör regeringen se över möjligheten att höja skrotningspremien för gamla bilar för att stimulera bilägare att skrota sådana bilar. I motion 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 16 föreslås införandet av en skrotningspremie för äldre båtmotorer och gräsklippare som en effektiv och miljöförbättrande åtgärd som skulle löna sig på kort tid.

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att det för att nå uppsatta delmål krävs ytterligare utsläppsminskningar i transportsektorn och välkomnar de åtgärder som regeringen aviserar. Utskottet konstaterar att de ekonomiska styrmedel på transportområdet som tas upp i propositionen också finns med som konkreta förslag i regeringens budgetproposition för år 2006 (prop. 2005/06:1).

Som redovisas i propositionen har läget beträffande utvecklingen av avgaskrav för olika typer av fordon och arbetsmaskiner förändrats väsentligt jämfört med år 2001. Vid den tidpunkten fanns långsiktiga beslut om skärpta avgaskrav för både lätta och tunga fordon. Sedan dess har EU fattat ett flertal beslut som innebär att alltfler fordonstyper eller maskingrupper omfattas av avgaskrav som leder till att utsläppen begränsas:

- Avgaskraven för större dieseldrivna arbetsmaskiner kommer att skärpas i tre steg fram till år 2016. I de senare stegen kommer avancerad reningsteknik att krävas.
- Motorer till dieseldrivna generatorer, lok och rälsbussar kommer att omfattas av avgaskrav i två steg.
- För små arbetsmaskiner har avgaskrav införts i två steg.
- Ett första steg med avgas- och bullerkrav har antagits för motorer till fritidsbåtar.
- Avgaskraven för motorcyklar har skärpts till en nivå som innebär att de i praktiken måste förses med avancerad reningsteknik.

Utskottet konstaterar att Sverige i samtliga dessa fall har varit pådrivande i EU:s arbete. Vidare bör uppmärksammas att Sverige med dessa beslut har kommit väsentligt närmare ett mycket viktigt långsiktigt mål för det svenska miljöarbetet inom EU: Alla motortyper skall omfattas av stränga avgaskrav. Som regeringen anför bör vissa av de avgaskrav som har antagits för olika fordons- och maskintyper kunna skärpas med ytterligare steg. Det gäller främst avgaskraven för fritidsbåtar, för vilka de nuvarande kraven inte kräver modern avgasrening. Enligt regeringen är det möjligt att införa avancerad avgasrening även för motorcyklar och mopeder utan att åtgärdskostnaden blir oproportionerligt stor. Som regeringen anför är syftet med avgaskrav att utsläppen skall vara låga när bilar och arbetsmaskiner används i praktiken. Eftersom avgaskrav består av två olika delar, gränsvärden och testmetoder, är det viktigt att även testmetoderna är rättvisande beträffande utsläppen. Som framhålls i propositionen är metoderna i vissa fall så dåligt anpassade att de ger en felaktig bild av utsläppens storlek. Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige i sitt arbete med avgasfrågor inom EU bör prioritera frågor kring kvalitetssäkring av testmetoder. Sverige bör även fortsätta att driva tekniska krav som har en liknande verkan. Ett s.k. tillverkaransvar för avgasreningen har införts för lätta bilar och införs troligen inom kort för tunga fordon. Som framgår av propositionen avser regeringen att verka för att erfarenheterna av de gemensamma systemen utvärderas och att regelverket ses över om det visar sig vara bristfälligt.

När det gäller kravet i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) om oberoende energi- och miljöklassificering av personbilar vill utskottet även hänvisa till vad trafikutskottet i sitt yttrande anför i denna fråga. Trafikutskottet instämmer med motionärerna när det gäller syftet med förslaget såtillvida att det är angeläget att tester av bilarnas bränsleåtgång är jämförbara. Trafikutskottet påpekar att sådana tester görs genom det s.k. typgodkännande-

förfarandet och därmed kan sägas vara oberoende. I Sverige är det Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) som ansvarar för verksamheten. Enligt vad trafikutskottet inhämtat kan resultatets noggrannhet emellertid vara beroende av hur de s.k. körcyklerna för mätning av såväl bränsleåtgång som avgasutsläpp är utformade. Det har förekommit diskussioner om att man i verklig trafik uppnår något högre värden än de som kommer fram vid testtillfällena. Oavsett detta torde jämförbarheten mellan de testade bilmodellerna vara garanterad. Miljö- och jordbruksutskottet ansluter sig till trafikutskottets uppfattning och finner i likhet med trafikutskottet inte anledning till någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion 2004:05:MJ38 (mp, -) yrkande 112.

Regeringen har gett Vägverket i uppdrag att ta fram underlag för att utforma incitament för dieselbilar med låga partikelutsläpp. Vägverkets rapport har remissbehandlats (Vägverket 2005-03-29 Redovisning av uppdrag om miljöklassning av nya lätta dieselbilar med partikelfilter). Enligt Regeringskansliet avser regeringen att återkomma till riksdagen under våren 2006 med förslag om skatteincitament för dieselbilar med låga partikelutsläpp.

Som framgår av propositionen är större dieseldrivna arbetsmaskiner i dag vanligen obeskattade och oregistrerade. Detta förhållande gör att det tekniskt sett är i praktiken omöjligt att införa ett skatteincitament som gynnar maskiner med särskilt låga utsläpp, trots att EU har antagit långt gående avgaskrav som introduceras i tre steg fram till år 2016. Då marknaden för entreprenadtjänster påverkas starkt av ett begränsat antal större kunder som statliga myndigheter, kommuner och större företag är enligt regeringen samordnade upphandlingskrav ett effektivt alternativt styrmedel. Även om det är möjligt att differentiera beskattningen av tunga fordon för att gynna renare teknik kan samordnade upphandlingskrav vara ett effektivt styrmedel även i ett sådant fall. Utskottet konstaterar att regeringen därför ger Vägverket i uppdrag att i samråd med AB Svenska Miljöstyrningsrådet utveckla upphandlingskrav för entreprenadmaskintjänster samt för transporttjänster med tunga fordon med särskilt låga utsläpp. Syftet är att stimulera införande av ren teknik innan den blir obligatorisk.

Utskottet vill i sammanhanget även hänvisa till sina uttalanden i samband med behandlingen av regeringens skrivelse 2003/04:9 EU-prioriteringar för att nå miljömålen (bet. 2003/04:MJU8, rskr. 2003/04:149). Utskottet gjorde då samma bedömning som regeringen att det, även om avgaskraven för bilar och arbetsmaskiner har utvecklats positivt sedan Sverige blev medlem i EU, behövs ytterligare beslut inom EU för att infria delmålen för klimatgaser, flyktiga organiska kolväten, partiklar och kväveoxider till år 2010 och senare. Utskottet hänvisade till att området omfattas av harmoniserade EU-regler och framhöll att Sverige bör verka för att EU:s avgasregler för bilar och arbetsmaskiner generellt kompletteras med

kravnivåer för alternativa bränslen. Utskottet utgick från att regeringen kommer att fortsätta att vara pådrivande för att EU och USA skall samordna sina avgaskrav.

När det gäller förslaget i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 110 om ett handlingsprogram om minskat transportarbete konstaterar utskottet att trafikutskottet i sitt yttrande anför att de strävanden som efterfrågas när det gäller transportarbetets bränsleanvändning omfattas av strategin för effektivare energianvändning och transporter. Såvitt gäller förslaget om ett minskat transportarbete hänvisar trafikutskottet till den aviserade transportpolitiska propositionen. Miljö- och jordbruksutskottet har ingen annan uppfattning än trafikutskottet i denna fråga och avstyrker därför motionen i berörd del.

I fråga om regeringens skatterelaterade förslag vill utskottet i likhet med trafikutskottet framhålla att sådana frågor formellt faller under skatteutskottets beredningsområde.

Med de ovan redovisade åtgärderna för att minska utsläppen från transportsektorn föreslår utskottet att motionerna 2003/04: MJ229 (mp) yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ234 (v) yrkande 2, 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 1, 2003/04: MJ401 (mp) yrkande 8, 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 30, 66, 115, 117 och 118, 2004/05: MJ365 (c) yrkande 1, 2004/05: T290 (c) yrkande 3 och 2004/05: T398 (c) yrkande 12 lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det anförda.

När det gäller skrotningspremier för fordon har utskottet inhämtat från Regeringskansliet att en särskild proposition om insamling och omhändertagande av uttjänta bilar kommer att lämnas under våren 2006. Propositionen kommer att bygga på rapporten Bilskrotningens framtida finansiering (2004:26) som Statskontoret har tagit fram på regeringens uppdrag. Beträffande kravet på att införa skrotningspremie för äldre gräsklippare och båtmotorer vill utskottet hänvisa till tidigare behandling (senast i bet. 2003/04: MJU4, rskr. 2003/04:13 och bet. 2004/05: MJU3, rskr. 2004/05: 41), då utskottet avstyrkte motionsyrkanden med sådan innebörd bl.a. med hänvisning till pågående arbete inom EU med att skärpa avgaskraven för arbetsmaskiner och arbetsredskap. Vidare anfördes att det när det gäller system med skrotningspremier för tvåtaktsmotorer, enligt vad utskottet erfarit, finns betydande problem att lösa innan ett sådant system skulle kunna införas. Till exempel bör frågor om miljö- och kostnadseffektivitet samt EU-rättsliga grunder undersökas närmare, framhöll utskottet. I avvaktan på den kommande propositionen och med hänvisning till vad som i övrigt anförts beträffande skrotningspremier anser utskottet att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2003/04: T413 (c) yrkande 2, 2004/05: MJ228 (fp), 2004/05: MJ365 (c) yrkande 2, 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 16 samt 2004/05: T261 (c) yrkande 2 och 2004/05: T461 (kd) yrkande 11. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Förnybara drivmedel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett stort antal motionsyrkanden (s, m, fp, kd, v, c, mp, -) om drivmedel bl.a. med hänvisning till vad regeringen anför i propositionen och i budgetpropositionen för år 2006.

Jämför reservationerna 163 (fp), 164 (kd), 165 (v), 166 (c), 167 (mp), 168 (m, fp, kd, c, mp), 169 (fp, kd, mp), 170 (mp), 171 (kd, c) och 172 (fp, kd, c, mp).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att följande bör ingå i en strategi för fortsatt introduktion av förnybara drivmedel:

- En långsiktig introduktion av förnybara fordonsbränslen bör fortsatt främjas. Ett lagförslag om skyldighet för bensinstationer att tillhandahålla förnybara fordonsbränslen läggs fram som kan träda i kraft den 1 januari 2006.
- Specifikationen för miljöklass 1-diesel ändras, så att det blir möjligt att blanda in upp till 5 % rapsmetylester (RME) i all diesel.
- Ett drivmedelcertifikatssystem bör utredas vidare med målet att detta system skall kunna träda i kraft den 1 januari 2009.
- Direktiv 98/70/EG bör ändras så att den högsta tillåtna mängden etanolinblandning i bensin höjs från 5 % till 10 %.

Särskild utfrågning om alternativa bränslen

Utskottet anordnade den 19 april 2005 en offentlig utfrågning om alternativa bränslen för att inhämta ytterligare kunskaper och synpunkter från myndigheter, industrin och andra intresseorganisationer. Utfrågningen nedtecknades stenografiskt. Protokollet och övrigt material från utfrågningen återfinns som *bilaga* till detta betänkande.

Motionerna

Ett stort antal motionsyrkanden tar upp alternativa bränslen. Enligt motion 2004/05: MJ427 (s) är Sundsvall den lämpligaste platsen för en pilot- och demonstrationsanläggning för tillverkning av syntetisk diesel ur biomassa. I staden finns god tillgång till biomassa genom närheten till skogsindustrin. Samtidigt finns närheten till flera stora processindustrier vars restprodukter också kan tjäna som bas för tillverkning av sådan diesel. Vidare finns erfarenhet av FT-diesel eftersom ett antal fordon i Sundsvall drivs med importerad sådan diesel. I motion 2004/05: MJ218 (kd) anförs att det är hög tid att ta vara på möjligheterna för och stimulera användningen av alternativa drivmedel. Motionären framhåller att framställning av alternativa bränslen såsom etanol från skogsråvaror redan sker men i begränsad omfattning. Möjligheten att tillverka miljövänlig svensk diesel, Eco-

Par ^(TM), av stålindustrins processgaser eller skogsråvaror lyfts också fram. Motion 2004/05:T461 (kd) yrkande 2 framhåller vikten av att skapa goda förutsättningar för att utveckla en mångfald alternativ till fossila bränslen. Enligt motionärerna bör det övergripande miljömålet för transportpolitiken vara att skapa ett transportsystem där efterfrågan på fossila bränslen minimeras. Ett transportsystem som efterfrågar andra drivmedel än fossila bör successivt utvecklas på såväl europeisk som global nivå. Regeringen bör verka för att miljökrav motsvarande den svenska miljöklass 1-dieseln snart blir standard inom hela EU, anføres i motionerna 2004/05:T461 (kd) yrkande 10 och 2004/05:T462 (kd) yrkande 2. I motion 2004/05:MJ370 (c) yrkande 1 begärs att framtidens fordonsbränslen skall vara miljövänliga och tillväxtskapande. Enligt motionens yrkande 3 bör försäljningen av nyttillverkade fordon som enbart kan drivas av fossila bränslen förbjudas efter år 2015. Genom att visa tydlig politisk vilja kan marknaden ställa in sig redan nu, vilket skulle främja bl.a. teknikutveckling och investeringar i produktion av biodrivmedel. I motionens yrkande 6 framhålls att nya fordonsbränslen gynnar en miljödriven tillväxt i Sverige genom att forskning och teknikutveckling tas till vara samt att förnybara bränslen kan produceras inom landet. Självförsörjning bidrar också till teknikutveckling, vilket i sin tur kan leda till exportmöjligheter. Även motion 2004/05:MJ501 (c) yrkande 1 handlar om att främja utvecklingen av alternativa bränslen. Styrmedel bör utformas för att minska koldioxidutsläppen och ökat stöd ges till alternativa bränslen i stället för att endast höja bränsleskatterna. Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 27 behövs ytterligare åtgärder för att minska utsläppen av ultrafina partiklar, framför allt från diesel. Delmålen för partiklar måste följas av åtgärder, framför allt när det gäller vägtrafiken. I motion 2004/05:MJ434 (mp) begärs att en avvecklingsplan läggs fram för omställning av skogsbrukets drivmedel till miljövänlig motorsågsbensin och drivmedel för dieselmotorer (yrkande 17).

Miljöklassningen av drivmedel behöver justeras, anser motionärerna bakom motion 2004/05:MJ368 (fp) yrkande 11. Skälet är att inblandning av alternativa drivmedel ofta får en sämre miljöklassning på grund av tekniska parametrar och inte miljöegenskaperna. Även i motion 2004/05:MJ362 (mp) anføres att systemet med miljöklassning bör utvecklas för att få fram ännu renare kvaliteter av bensin och diesel. Syftet är att stimulera blandade och alternativa drivmedel. Nya miljöklasser kan tas fram för att stimulera utvecklingen mot bättre miljöegenskaper. Vidare bör systemet med miljöklassning användas för att förbättra miljöegenskaperna hos eldningsolja för uppvärmning och industri samt hos bränslen till fartyg och flygplan. Kraven kan också fungera som föregångare till framtida internationell lagstiftning.

Enligt motion 2004/05:MJ368 (fp) bör framställningen av drivmedel ske på ett sådant sätt att den totala negativa miljöbelastningen minskar. Ett certifieringssystem bör införas för att säkerställa den totala miljönyttan (yrkande 10). I motion 2004/05:MJ406 (v) yrkande 3 framhålls att kom-

mande drivmedelscertifikat bör utformas så att en viss del av kvoten på ett konkurrensneutralt sätt skall uppfyllas av högkoncentrerade eller rena förnybara drivmedel. Kvotplikten skall inte helt kunna uppfyllas genom låginblandning av etanol i bensin och rapsmetylester i diesel.

Enligt motion 2004/05:N259 (s) yrkande 2 bör fordonsgas ses som ett huvudalternativ i drivmedelspolitiken och en utbyggnad av naturgasnätet prioriteras inom energipolitiken. I motion 2004/05:N265 (s) yrkande 2 framhålls att naturgas tillsammans med förnybar biogas kan ersätta bensin och diesel och därmed bidra till minskade utsläpp samt en säkrare energiförsörjning. Genom en utbyggnad av ledningsnätet kan fler tankställen etableras för fordonsgas. Vidare hänvisas till att regeringen har aviserat att det klimatpolitiska stödprogrammet bör utvidgas, vilket enligt motionärerna är viktigt för att fortsätta att utöka produktionen av biogas. Även motion 2004/05:N395 (s) yrkande 1 framhåller vikten av att biogasproduktionen utvecklas och gasen tillvaratas för användning som fordonbränsle. I motion 2004/05:N427 (s) yrkande 2 påpekas att fordonsgas kan bli ett viktigt komplement inom vägtrafiksektorn, som är nästan helt beroende av oljeprodukter. Sverige har stor anledning att uppmuntra en ökad användning av fordonsgas, anser motionären bakom motion 2004/05:MJ441 (m) yrkande 1. Förutom att leda till minskade utsläpp stärker en sådan satsning Sveriges fordonsindustri, som ligger långt fram när det gäller tillverkning och marknadsföring av gasfordon. Enligt motion 2004/05:MJ540 (fp) skulle det lagförslag som har redovisats av statens biodrivmedelsutredare leda i fel riktning och missgynna biogas då det inte anpassar etableringen av tankställen till de platser där biogas kan produceras. Lagförslaget bör därför inte genomföras. Hindren för gasfordon på marknaden måste undanröjas och stabila villkor skapas för investeringar i biogasproduktion, gasledningar och tankställen, anser motionären bakom motion 2004/05:MJ343 (kd). Fordonsgas bör anges som ett långsiktigt huvudalternativ i drivmedelspolitiken. Vidare föreslås ett fortsatt klimatpolitiskt investeringsstöd till biogasframställning och att reglerna för reducerat förmånsvärde för miljöbilar justeras så att gashybridfordon inte missgynnas jämfört med andra miljöfordon. Enligt motion 2004/05:MJ406 (v) är erfarenheten av att använda biogas för fordonsdrift mycket god. En effektiv resurshushållning nås samtidigt som de miljö- och klimatpåverkande utsläppen reduceras avsevärt. Det är angeläget att stimulera en fortsatt satsning på alternativa drivmedel, bl.a. i form av biogas (yrkande 1). Miljöpolitiken bör enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 120 inrätta mål om att så mycket förnybar energigas som möjligt nyttiggörs. Vidare bör en ökad gårdsbase-rad eller mer storskalig biogasproduktion från gödsel, avfall och energigrödor eftersträvas. I motionerna 2004/05:MJ388 (mp) yrkande 1 och 2003/04: MJ413 (mp) yrkande 1 begärs att reglerna för vätgas som alternativt drivmedel belyses, eftersom beroendet av fossila bränslen måste minska.

Motion 2004/05: MJ388 (mp) yrkande 2 föreslår att en utredning om stimulationsbidrag eller skatteregler som gynnar framtagning av alternativa drivmedel såsom vätgas kommer till stånd.

I motion 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 6 begärs att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som möjliggör låginblandning av mer än 5 % etanol i bensen och mer än 2 % rapsmetylester i dieselolja. Enligt EU:s mineraloljedirektiv är den maximalt tillåtna mängden etanol som får blandas in i bensen 5 %. Tekniskt sett finns det dock inga hinder att öka andelen, påpekar motionärerna. Enligt motion 2004/05: MJ370 (c) yrkande 4 bör Sverige verka inom EU för att Auto-Oil-direktivets begränsning på 5 % inblandning av biodrivmedel i bensen avskaffas omedelbart. Direktivet är ett exempel på regler som motverkar klimatmålen då det begränsar inblandningen av etanol i bensen till 5 %. Motionärerna påpekar att i Brasilien tillåts en inblandning på 20 % och i USA 10 % utan att motorerna behöver modifieras. Vidare framhålls att det kommer att bli mycket svårt att nå EU:s mål om 5,75 % biodrivmedel år 2010 om inte en större andel inblandning tillåts. Även i motion 2004/05: N307 (mp) yrkande 22 anfördes att Sverige bör verka för en ändring av EU:s direktiv så att gränsen för etanol i låginblandning tas bort eller höjs. En av flera möjligheter att få in etanol på marknaden är genom låginblandning, påpekar motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför i propositionen är en introduktion av förnybara drivmedel ett komplement till åtgärder för att effektivisera transportsystemet när det gäller att minska nettoutsläppen av koldioxid från transportsektorn. De biodrivmedel som används i större utsträckning i Sverige är bioetanol, rapsmetylester (RME) och biogas. Övriga biodrivmedel, såsom syntetisk biodiesel och tyngre bioalkoholer, förekommer i mycket små mängder. Stockholms kommun använder dessutom vätgas producerad med grön el för driften av tre bränslecellsbussar. Enligt Vägverkets publikation 2005:28 svarar biodrivmedel för 2,6 % av den totala mängden drivmedel i transportsektorn.

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/30/EG om främjande av användningen av biodrivmedel eller andra förnybara drivmedel ges allmänna riktlinjer som innebär att varje medlemsland skall sätta nationella, vägledande mål för introduktionen av biodrivmedel och andra förnybara drivmedel. Syftet är att främja användningen av biodrivmedel eller andra förnybara drivmedel som skall ersätta diesel eller bensen för transportändamål i varje medlemsstat, för att på så sätt bidra till mål som t.ex. att uppfylla åtaganden som rör klimatförändringar, bidra till försörjningstryggheten på ett miljövänligt sätt och främja förnybara energikällor. Medlemsstaterna bör enligt direktivet se till att en minsta andel biodrivmedel och andra förnybara bränslen släpps ut på medlemsstaternas marknader och skall fastställa nationella vägledande mål för detta. Ett referensvärde för dessa mål skall vara 2 %, beräknat på energiinnehållet, av all bensen och

diesel för transportändamål som släpps ut på deras marknader, senast den 31 december 2005. För utgången av år 2010 är referensvärdet satt till 5,75 %.

Som redovisas i propositionen presenterades huvudkomponenterna för en skattestrategi för alternativa drivmedel i budgetpropositionen för år 2002. För att garantera de koldioxidneutrala drivmedlens konkurrenskraft utvecklade regeringen strategin i budgetpropositionen för år 2004. Koldioxidneutrala drivmedel befriades fr.o.m. år 2004 från både koldioxidskatt och energiskatt inom ramen för ett program som är avsett att sträcka sig över en femårsperiod. Som regeringen framhåller gäller detta under förutsättning att strategin godkänns såsom förenlig med EG-fördragets regler för statsstöd. Av regeringens budgetproposition för år 2006 (prop. 2005/06:1) framgår att koldioxidneutrala drivmedel även efter år 2008 bör ges konkurrenskraftiga skattevillkor. Regeringen erinrar om sin förklaring i samband med skattestrategins till kännagivande att koldioxidneutrala drivmedel även på längre sikt skall ha de skattevillkor som krävs för att underlätta en bred introduktion av sådana bränslen på marknaden samtidigt som överkompensation undviks. Eftersom långsiktiga och förutsebara villkor är nödvändiga för att företag på alternativbränslemarknaden skall få rimliga förutsättningar att kunna etablera och bygga upp sin verksamhet är det enligt regeringen angeläget att redan nu ytterligare precisera detta. Utskottet konstaterar att regeringen även avser att tillkalla en särskild utredare för att med utgångspunkt från befintligt utredningsmaterial och i samverkan med närliggande utredningar ta fram konkreta handlingsalternativ för hur alternativa drivmedel långsiktigt bör främjas.

Som redovisas i propositionen tillkallade regeringen i juli 2003 en särskild utredare med uppgift att föreslå mål och strategier för en fortsatt introduktion av förnybara fordonsbränslen (dir. 2003:89). Den 30 januari 2004 överlämnade utredaren ett delbetänkande (SOU 2004:4) med förslag bl.a. till det nationella, vägledande målet för år 2005. Regeringen instämde i utredarens bedömning att marknadsaktörernas ambition för år 2005 kommer att vara högre än EU:s referensnivå på 2 %. Riksdagen beslutade därför den 16 december 2004 (prop. 2004/05:1 utg.omr. 21, bet. 2004/05:NU3, rskr. 2004/05:120) att det nationella vägledande målet för år 2005 sätts till 3 %. Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att en högre ambitionsnivå för det nationella vägledande målet framför allt utgör en signal till aktörerna på marknaden. I slutbetänkandet, som överlämnades i januari 2005, föreslår utredaren att det nationella målet för år 2010 skall sättas till 5,75 %. Slutbetänkandet har remissbehandlats. Utskottet konstaterar att regeringen i proposition 2005/06:16 föreslår att det vägledande målet för användningen av biodrivmedel och andra förnybara drivmedel i Sverige fr.o.m. år 2010 skall vara att sådana drivmedel skall utgöra minst 5,75 % av den totala användningen av bensin och diesel för transportändamål beräknat på energiinnehåll. Förslaget kommer att beredas av riksdagen under hösten 2005.

Med syfte att nå de nationella målen för förnybara drivmedel har regeringen givit Vägverket ett antal särskilda uppdrag. I det första uppdraget har Vägverket i samarbete med Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter tagit fram underlag för miljöklassning och beskattning av diesel med inblandning av 5 % fettsyrametylestrar, FAME (Vägverket 2005-05-30 Redovisning av regeringsuppdrag Underlag för miljöklassning och beskattning av diesel med inblandning av FAME). Vägverkets slutsats, baserad på det sammantagna resultatet av hälso- och miljöegenskaperna för inblandning av 5 % FAME i miljöklass 1, är att en inblandning bör medges. Vägverket har i sammanhanget även sett över specifikationen för miljöklass 1-diesel, för att möjliggöra en inblandning av upp till 5 % FAME. Vägverket har på regeringens uppdrag även utarbetat ett underlag för miljöklassning av alternativa drivmedel som helt eller delvis kan ersätta miljöklass 1-diesel (Vägverket 2005-05-30 Rapportering av regeringsuppdrag om miljöklassning av alternativa drivmedel). Bakgrunden till uppdraget är att flertalet av de nya bränslekomponenter som finns på marknaden har likvärdiga eller bättre miljö- och hälsoegenskaper än miljöklass 1-diesel men med automatik beskattas som den sämsta miljöklassen för diesel. Vägverkets rapporter har remissbehandlats. Enligt uppgift från Regeringskansliet kommer en proposition att läggas fram under våren 2006 om bl.a. ändring av specifikationen för miljöklass 1-diesel och nya miljöklasser. Vägverket har även i samarbete med Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter granskat förutsättningarna för en svensk reglering som tillåter efterkonvertering av personbilar. Syftet är att de efterkonverterade personbilarna, utan att komma i konflikt med EU:s tillverkaransvar för avgasrening, skall kunna drivas med alternativa eller förnybara drivmedel (Redovisning av uppdrag 4 i regleringsbrev för Vägverket, att granska förutsättningarna för en svensk reglering som tillåter efterkonvertering av personbilar, Vägverket 2005-09-29). Slutligen har Vägverket i samråd med Naturvårdsverket och Rikspolisstyrelsen utarbetat ett förslag till miljöbilsdefinition samt en strategi för hur definitionen kan utvecklas över tiden för att fortlöpande främja introduktionen av de miljömässigt bästa bilarna. Förslaget till definition skall kunna användas vid statens inköp och leasing av personbilar fr.o.m. år 2006. Uppdraget redovisades den 17 juni 2005 (Vägverket 2005-06-17 Rapportering av regeringsuppdrag att vidareutveckla en miljöbilsdefinition m.m.). Rapporten har remissbehandlats och fortsatt beredning av förslaget pågår inom Regeringskansliet.

Av regeringens proposition framgår att det i dag finns ett hundratal tankställen i landet där bilister kan tanka förnybara fordonsbränslen. Som regeringen anför behövs dock ett mer heltäckande distributionsnät för att få ett större genomslag för alternativt drivna fordon. Regeringen har nyligen lagt fram en proposition om en ny lag om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel (prop. 2005/06:16). Enligt förslaget skall utbyggnaden av pumpar med förnybara bränslen ske successivt mellan åren 2006 och 2009. I ett första steg skall skyldigheten att tillhandahålla förnybara driv-

medel gälla de volymmässigt största försäljningsställena, som säljer mer än 3 000 kubikmeter bensin eller diesel per år. Skyldigheten skall därefter årligen fram till år 2009 vidgas till att gälla de försäljningsställen som årligen tillhandahåller 1 000 kubikmeter konventionella bränslen eller mer. Vägverket föreslås bli central tillsynsmyndighet för den nya lagen. Lagen föreslås träda i kraft den 1 februari 2006.

Utskottet anser i likhet med regeringen att ett av de viktigaste hindren som måste övervinnas för att klara EU:s indikativa mål för en substitution av bensin och dieselolja motsvarande 5,75 % på energibas till år 2010 är en ökad inblandning av alkoholer i bensin utöver de 5 % etanol som blandas in redan i dag. En ändring av gränserna för inblandning av alkoholer i bensin kräver, som regeringen påpekar, att direktiv 98/70/EG om kvaliteten på bensin och bränslen ändras eftersom det tillåter högst 5 % inblandning av etanol i bensin. Under år 2005 skall kommissionen göra en översyn av bl.a. bränslespecifikationerna i direktivet. Utskottet välkomnar att Sverige fortsatt driver att den högsta tillåtna inblandningen av etanol i bensin höjs från 5 % till 10 %. Utskottet konstaterar att Sverige bl.a. tagit upp frågan vid miljörådsmötet i juni 2005 tillsammans med den spanska delegationen. Utskottet vill i sammanhanget även hänvisa till sitt uttalande tidigare i år om att en ökad inblandning av etanol sedan länge är etablerad svensk position i EU-arbetet på detta område och att utskottet utgår från att regeringen även i det fortsatta förändringsarbetet vidhåller denna ståndpunkt (bet. 2004/05: MJU4, rskr. 2004/05:42).

Med vad som ovan redovisats om regeringens strategi för introduktion av förnybara bränslen föreslår utskottet att motionerna 2003/04: MJ413 (mp) yrkande 1, 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 27 och 120, 2004/05: MJ218 (kd), 2004/05: MJ343 (kd), 2004/05: MJ362 (mp), 2004/05: MJ368 (fp) yrkandena 10 och 11, 2004/05: MJ370 (c) yrkandena 1, 3 och 6, 2004/05: MJ388 (mp) yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ406 (v) yrkandena 1 och 3, 2004/05: MJ427 (s), 2004/05: MJ434 (mp) yrkande 17, 2004/05: MJ441 (m) yrkande 1, 2004/05: MJ501 (c) yrkande 1, 2004/05: MJ540 (fp), 2004/05: N259 (s) yrkande 2, 2004/05: N265 (s) yrkande 2, 2004/05: N395 (s) yrkande 1, 2004/05: N427 (s) yrkande 2, 2004/05: T461 (kd) yrkande 2 och 2004/05: T462 (kd) yrkande 2 lämnas utan någon ytterligare åtgärd av riksdagen. Motionerna avstyrks i berörda delar. Vidare anser utskottet att motionerna 2004/05: MJ370 (c) yrkande 4, 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 6, 2004/05: N307 (mp) yrkande 22 och 2004/05: T461 (kd) yrkande 10 om att möjliggöra en ökad inblandning av etanol i bensin bör avstyrkas i den mån de inte är tillgodosedda med det anförda om regeringens agerande i frågan.

En strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp

Strategin och dess koppling till miljö kvalitetsmålen och miljömålen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet gör samma bedömning som regeringen om strategin och dess koppling till miljö kvalitetsmålen och miljömålen och avstyrker ett motionsyrkande (mp, -) om riktlinjer för vilka material som skall anses återanvändbara. Med hänvisning till propositionen och till tidigare uttalanden av utskottet avstyrks motionsyrkanden (kd, c, mp, -) om materialåtervinning, grus- och bergtäkter och sorterande system för näringsämnen. Motionsyrkanden (s, m, fp, kd, c, mp) om återvinning av dryckesförpackningar avstyrks med hänvisning till utskottets tidigare uttalanden och till pågående arbete på området.

Jämför reservationerna 173 (mp), 174 (mp), 175 (kd) och 176 (m, fp, kd, c).

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bidrar åtgärderna under strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp till att flera miljö kvalitetsmål och delmål uppnås. De bidrar på lång sikt till att

- användningen av ändliga och förnybara resurser, inklusive både naturresurser och avfall, sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt,
- den sammanlagda exponeringen i arbetsmiljö, yttre miljö och inomhusmiljö för särskilt farliga ämnen är nära noll och för övriga kemiska ämnen inte är skadlig för människor,
- mark- och vattenområden är fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar,
- användningen av ozonnedbrytande ämnen avvecklas samtidigt som utsläppen minskas,
- belastningen av näringsämnen inte får ha någon negativ inverkan på människors hälsa eller försämra förutsättningarna för biologisk mångfald,
- användningen av naturgrus minskas så att naturgrus nyttjas endast när ersättningsmaterial inte kan komma i fråga med hänsyn till användningsområdet,
- avfallets totala mängd och farlighet minskar,
- avfall och restprodukter sorteras så att de kan behandlas efter sina egenskaper och återförs i kretsloppet i ett balanserat samspel mellan bebyggelsen och dess omgivning.

Regeringen anser att åtgärderna under strategin på kort sikt bör utformas så att de bidrar till att uppnå delmålen under miljökvalitetsmålen Giftfri miljö, Ingen övergödning, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö och God bebyggd miljö. Avsikten med åtgärderna är att förbättra kunskap och information om kemiska ämnen, utfasning av särskilt farliga ämnen, minskning av riskerna med kemikalier samt vägledning och andra åtgärder kring återvinning av avfall och restprodukter.

Enligt regeringen behöver politiken för främst avfall, kemikalier och produkter samordnas så att åtgärder vidtas utifrån en helhetssyn med beaktande av den miljöpåverkan som material och ämnen medför under hela livscykeln.

Motionerna

Riktlinjer för vilka material som skall anses vara återanvändbara efterlyses i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 127. Enligt motionärerna blir en samhällsekonomisk konsekvensbeskrivning möjlig först i samband med detta utredningsarbete, vilket kan vara ett bra steg mot mer slutna kretslopp. Om man klassificerar vad som kan återanvändas kan man också kräva övergång till sådana material och en utveckling som leder till minskad belastning på naturtillgångar. Uttag av grus och bergmassor bör göras med restriktivitet. Möjligheten att använda redan brutet eller använt krossmaterial bör prövas, och kraven vid uttag när det gäller hänsyn till boende, natur och kultur måste skärpas (yrkande 128).

Enligt motion 2004/05: MJ354 (c) bör, med målet att insamlingsgraden skall öka, förutsättningarna för en utvidgning av ansvaret för insamling och återanvändning av material som inte är förpackningar utredas.

I motion 2004/05: MJ498 (kd) begärs att regeringen lägger fram förslag till åtgärder på nationell nivå för att bygga ut sorterande system som fångar upp näringsämnen och samtidigt ger mindre mängd föroreningar (yrkande 41).

Privatinförseln av dryckesförpackningar tas upp i ett flertal motioner. Enligt motionerna 2004/05: MJ236 (s) yrkande 1 och 2004/05: MJ265 (s) hotas det väl fungerande svenska systemet av den kraftigt ökande privatinförseln av alkoholhaltiga drycker. Finansieringsbehovet uppmärksammas i motion 2004/05: MJ236 (s) yrkande 2. Frågorna tas upp även i motionerna 2003/04: MJ400 (kd) yrkandena 6 och 11, 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 33 och 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 39. Enligt motion 2004/05: MJ205 (mp) bör producenter av aluminiumburkar genom producentansvaret åläggas att återta deformerade burkar (yrkande 1), och ett parallellt returburkssystem bör upprättas för aluminiumburkar som inte är av svenskt ursprung (yrkande 2). Producentansvaret bör även gälla återtagande av aluminiumburkar som blivit oräknade på grund av att returburksautomat saknas (yrkande 3). I motion 2004/05: MJ440 (kd) begärs en utredning av omfattningen av opantbara burkar och konsekvenserna för mil-

jön även på lång sikt (yrkande 1). I motion 2003/04:MJ242 (mp) begärs att ett system upprättas för omhändertagande av PET-flaskor av utländskt ursprung (yrkande 4).

Ett gemensamt pantsystem inom EU för aluminiumburkar och glasflaskor efterlyses i motion 2004/05:MJ232 (s). I egenskap av föregångare på miljöområdet bör Sverige driva frågan i EU. Även enligt motion 2003/04: MJ400 (kd) bör regeringen inom EU verka för ett enhetligt system för pantning av dryckesförpackningar (yrkande 10).

Behovet av återvinningsställen tillgängliga vid de vardagliga inköpsställen påtalas i motion 2004/05: MJ440 (kd) yrkande 3.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att det, för att uppnå miljö kvalitetsmålen inom en generation, krävs att denna strategi utformas så att användningen och förvaltningen av samhällets naturresurser inklusive avfallet sker på ett hållbart sätt, dvs. effektivt, resursbesparande och miljöanpassat. Som regeringen anför innebär detta att användningen av kemiska ämnen bör ske så att de negativa effekterna på människors hälsa eller på miljön i möjligaste mån undviks. Förorenade mark- och vattenområden måste saneras så att de är fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar i linje med miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Samtidigt bör uppkomsten av nya förorenade områden förhindras. Vidare innebär det att genereringen av avfall inte bör öka, att avfallets farlighet bör minska och att avfallet i största möjliga utsträckning bör användas som en resurs i linje med miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Användningen av naturgrus bör minska, och när naturgrus ersätts bör det ske med material som inte innehåller farliga ämnen eller av andra skäl inte bör användas. Ett framtida hållbart och kretsloppsanpassat va-system bör vara utformat så att slutna kretslopp mellan samhälle och jordbruk skapas samtidigt som risken för smittspridning till människor och djur minimeras. Vidare bör användningen av slam varken på kort eller lång sikt leda till negativa hälso- eller miljöeffekter.

I propositionen Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04: MJU4, rskr. 2003/04:13) föreslog regeringen mål, strategier och åtgärder för ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp. I likhet med regeringen konstaterade då utskottet att avfallspolitiken bör baseras på en helhetsbedömning. Som utskottet anförde är ett väl fungerande omhändertagande av avfall en av de nödvändiga infrastrukturerna i samhället, i vissa delar jämförbar med el- och värmeförsörjning, vatten- och avloppshantering samt trafiknätet. Såväl hushåll som offentliga verksamheter och företag är beroende av att offentliga eller privata aktörer erbjuder sig att ta hand om avfallet. Mot bakgrund härav ansåg utskottet i likhet med regeringen att det är lämpligt att Naturvårdsverket får ett övergripande ansvar även för att samordna och utveckla strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp. Som utskottet också anförde

är forskning och utvecklingsverksamhet av avgörande betydelse för att upptäcka problem och för att ständigt pröva och ifrågasätta valda lösningar och uppställda mål. Forskningen om hållbar utveckling bör därför samordnas och omfatta både grundläggande och problemorienterad forskning. Det bör dessutom särskilt påpekas att ett fortsatt aktivt deltagande i den internationella forskningen är en förutsättning för att Sverige skall kunna ha stort inflytande vid de internationella överenskommelser som måste nås för att avvärja miljöhoten.

Som regeringen konstaterar i den nu aktuella propositionen har åtgärder enligt avfallshierarkin resulterat i minskade mängder avfall som deponeras och en utbyggd återvinning, inklusive förbränning med energiutvinning. Utskottet delar regeringens uppfattning att mycket talar för att en skatt på avfall som förbränns ytterligare skulle gynna materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, av avfall. Av propositionen framgår att regeringen, för att ytterligare främja materialåtervinningen, inklusive biologisk behandling, har tillsatt en särskild utredare (Fi 2003:06, Brasutredningen) för att dels föreslå hur en skatt på förbränning av avfall kan utformas, dels utvärdera skatten på avfall som deponeras. Utredaren skall ta ställning till en skatt på förbränning av avfall jämte skatten på avfall som deponeras så att en styrning enligt avfallshierarkin uppnås. I uppdraget ligger även att analysera andra ekonomiska styrmedel som kan användas för att uppnå samma mål. Såväl delbetänkandet En Bra-skatt! – Beskattning av avfall som förbränns (SOU 2005:23) som slutbetänkandet En Bra-skatt! – Beskattning av avfall som deponeras (SOU 2005:64) har nu redovisats och bereds i Regeringskansliet.

Utskottet delar regeringens uppfattning om vikten av att möjligheterna till elproduktion tas till vara i så hög utsträckning som möjligt vid förbränningen av avfall. Genom den resurseffektivisering som blir följden av kraftvärmeproduktion är denna energiform särskilt värdefull. En sådan resurseffektivisering är önskvärd även enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregel om hushållning med energi. I sammanhanget vill utskottet erinra om det uppdrag som Naturvårdsverket nyligen har redovisat till regeringen, Kvalitet hos avfall som förs till förbränning (dnr M2004/4338/Kk). Redovisningen innehåller förslag till kompletterande krav om karakterisering och kontroll av avfall i förordningen (2002:1060) om avfallsförbränning och i avfallsförordningen (2001:1063). Naturvårdsverket motiverar sitt förslag med att ökad kunskap om avfallet leder till att avfall förs till de förbränningsprocesser som är lämpliga för det aktuella avfallet. På så vis minskar risken för att avfall som med hänsyn till miljö och resurshushållning bättre lämpar sig för annan behandling än förbränning oavsiktligt förs till förbränning. Av propositionen framgår att regeringen avser att återkomma till Naturvårdsverkets förslag eftersom regeringen anser att det behövs bindande regler om att avfall som avses brännas skall vara väl sorterat, karakteriserat och kontrollerat. I sammanhanget vill utskottet erinra om det arbete som pågår inom EU med tematiska strategier, hållbar resurs-

användning samt förebyggande och återvinning av avfall. Som regeringen anför verkar Sverige i detta arbete för att strategierna utarbetas så att de samordnas med den sedan tidigare etablerade avfallsstrategin inom EU samt i linje med strategin för en integrerad produktpolitik. I strategin för förebyggande och återvinning av avfall driver Sverige frågorna om att stimulera en mer miljöanpassad produktutveckling och om att skapa en mer attraktiv marknad för återvunna material samt att se över definitionen av avfall och dess konsekvenser för återvinning. Kommissionen skall presentera förslag till tematiska strategier under år 2005. Utöver det arbete som redovisats ovan anser utskottet i likhet med regeringen att det finns ett flertal kompletterande åtgärder som är intressanta i arbetet för ett giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall. Det är framför allt fråga om användning av avfall för anläggningsändamål, föroreningar och risken för smittspridning från avloppsslam, rening av utsläpp från avloppssystemen och gifter från förbränning. Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkandena 127 och 128 samt 2004/05:MJ354 (c) i väsentliga delar tillgodosett utan någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Som regeringen anför, bör ny teknik utvecklas och införas för framtagande av rena och effektiva kretslopp av fosforföreningar från slam som inte bedöms uppnå tillräcklig kvalitet för att kunna spridas på produktiv mark. Det finns i dag teknik för att utvinna och tillvarata fosforföreningar från avloppsvattnet, direkt från slammet eller ur aska från slam som förbränts, men dessa tekniker är alla i olika stadier av utveckling. Av propositionen framgår att Naturvårdsverket gör bedömningen att tillämpbara storskaliga metoder kommer att utvecklas inom fem till tio år. I syfte att öka återföringen av fosforföreningar anser utskottet att även metoder för källseparering av olika avloppsfraktioner bör utvecklas under kommande år, och särskilt enskilda avlopp bör i högre grad anpassas för att återföring av fosforföreningar och andra näringsämnen skall kunna ske och därtill minska miljöpåverkan från dessa avlopp.

När det gäller enskilda avlopp har Naturvårdsverket i uppdrag att under år 2005 ta fram allmänna råd och vid behov föreslå föreskrifter. Tillsammans med vattenmyndigheternas kartläggning av områden i avrinningsdistrikten, där åtgärder mot fosforövergödning är nödvändiga, kommer enligt regeringen resultatet av detta arbete, kommande miljökvalitetsnormer, nya utsläppskrav för enskilda avlopp i känsliga områden samt nya tekniska lösningar att ge kommunerna goda förutsättningar att målinriktat framöver vidta riktade åtgärder. Som framgår av propositionen avvaktar regeringen Naturvårdsverkets redovisning av uppdraget innan ställning tas till frågan om ytterligare åtgärder. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att ge Naturvårdsverket ett flertal uppdrag inom ramen för strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp. Ett uppdrag gäller möjligheten till bidrag för utveckling och introduktion av ny teknik som syftar till att minska utsläppen av kväve- och fosforföreningar från enskilda avlopp. Kvävereningen bör åtgärdas för de reningsverk som ännu inte uppfyller kraven i gällande

bestämmelser, och regeringen överväger att ge Naturvårdsverket i uppdrag att även utreda vad som är möjligt och lämpligt när det gäller utökade krav på kvävereduktion i kustnära reningsverk. Ett annat uppdrag syftar till att utreda bidrag till utveckling och introduktion av ny teknik för ytterligare minskning av utsläppen av kväve- och fosforföreningar från enskilda avlopp. Enligt regeringen bör dock bidraget inte ges för åtgärder med syfte att uppfylla gällande lagstiftning utan i stället till åtgärder som syftar till att uppfylla längre gående krav på rening eller kretsloppslösningar. Ett tredje uppdrag avser möjligheten och lämpligheten av utökade krav på kvävereduktion i kustnära reningsverk. Som framgår av propositionen avser dock regeringen att avvakta med det definitiva beslutet om dessa två senare uppdrag tills regeringen kan ta del av den internationella expertutvärdering av kväve/fosforproblematiken i våra omgivande havsområden som har initierats av Naturvårdsverket. Slutligen vill utskottet, i likhet med regeringen, betona vikten av att kvävereduktion för de verk som ännu inte uppfyller kraven i avloppsdirektivet åtgärdas och att bästa tillgängliga teknik (BAT) används. Sammantaget innebär det ovan anförda att syftet med motion 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 41 i väsentliga delar får anses tillgodosett. Någon vidare åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena anser utskottet inte påkallad.

Med anledning av ett flertal motionsyrkanden om återvinning av dryckesförpackningar vill utskottet inledningsvis hänvisa till sina uttalanden hösten 2004 (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04:MJU4, rskr. 2003/04:13). Utskottet konstaterade då att det finns behov av förbättrad service till konsumenterna även när det gäller returdryckesförpackningar. Utskottet hänvisade till Producentansvarsutredningen (SOU 2001:102) som konstaterade att det framför allt är den nya typen av servicebutiker inom livsmedelssektorn samt Systembolagets butiker som skulle behöva utöka antalet mottagningsställen med automater för returdryckesförpackningar. Utskottet hänvisade även till att AB Svenska Returpack i samband med utredningens arbete hade åtagit sig att, i samarbete med detaljhandelskedjorna och automatleverantörerna, genomföra aktiviteter för att trafikbutiker och övrig servicehandel skall kunna investera i automater. Även Systembolaget AB avsåg att utöka servicen till konsumenterna. Bl.a. skulle avtal om samverkan med annan handel träffas för mottagning av glas, PET-flaskor och burkar samt ett försök påbörjas med mottagning av burkar som omfattas av pantsystemet. Som regeringen då påpekade tillverkas inte burkar av andra metaller än aluminium och stålplåt. Regeringen uteslöt emellertid inte att även andra metaller kan komma i fråga i framtiden. För att på den svenska marknaden skapa likartade villkor för alla burkar oavsett metallslag borde enligt regeringen även andra burkar än sådana av aluminium och stålplåt kunna omfattas av krav avseende retursystem som genom utbetalning av pant eller annan ersättning uppmuntrar att förpackningarna lämnas tillbaka. Utskottet delade denna uppfattning och betonade vikten av konsumenternas fortsatta förtroende för retursystemen för metallburkar så

att en hög återvinningsnivå kan nås och nedskräpningen minimeras. Förutsättningarna för att verka på den svenska marknaden borde enligt utskottets mening så långt möjligt vara neutrala mellan olika materialslag, dvs. samtliga metallburkar för konsumtionsfärdig dryck bör omfattas av likartade krav på retursystem. Enligt vad regeringen då anförde är bakgrunden till att endast flaskor gjorda av PET (polyetylentereftalat) omfattas av systemet den att när lagen infördes några alternativa polymera material inte fanns på marknaden. Utvecklingen har därefter gått framåt, och numera finns flera varianter, där PET kombineras med barriärskikt av andra polymera material. Det var enligt regeringen också sannolikt att nya material och kombinationer av material kommer att utvecklas framöver. Regeringen ansåg mot bakgrund av dessa förhållanden att ett bemyndigande behövs för att ge regeringen möjlighet att meddela bestämmelser om retursystem på förordningsnivå. Utskottet instämde i denna bedömning och ansåg, i likhet med regeringen, att det föreslagna bemyndigandet bör införas i 15 kap. miljöbalken som rör avfall och producentansvar. Regeringen påpekade vidare att utvärderingen av dessa system visar på höga insamlingsnivåer, varför det finns anledning att se över möjligheten att utvidga det till andra produktgrupper. Krav på pantsystem kan leda till positiv teknikutveckling, t.ex. vad gäller förpackningars sammansättning, distribution och rengöring. Utskottet tillstyrkte sammanfattningsvis regeringens förslag i denna del.

I och med Sveriges medlemskap i EU har den tillåtna mängden av alkoholhaltiga drycker för privat import successivt ökat, och det är vanligt förekommande att stora mängder ölburkar importeras från Danmark till södra Sverige på grund av prisskillnader mellan länderna. Utskottet anslöt sig hösten 2004 till regeringens bedömning att denna import sannolikt skulle komma att öka allteftersom den tillåtna införselmängden ökar (bet. 2003/04:MJU4). Dessa burkar ingår inte i det svenska pantsystemet för aluminiumburkar. Trots att Danmark i september 2002 introducerade ett återtagningssystem med pant på dryckesförpackningar ansåg utskottet det inte troligt att flertalet förpackningar som privatimporterats därifrån återlämnas i Danmark för återvinning utan torde hamna i svenska förpackningsinsamlingssystem eller i hushållsavfallet. Även mängden dryckesförpackningar som omfattas av det svenska pantsystemet ökar som en följd av privatimport och illegal import. Detta leder i sin tur till att det finns risk för att konsumenternas förtroende för det svenska pantsystemet minskar, eftersom någon pant inte utgår för dessa förpackningar. I likhet med regeringen framhöll utskottet vikten av att, från såväl miljö- som konkurrenssynpunkt, alla dryckesförpackningar som yrkesmässigt importeras ingår i ett godkänt retursystem. Utskottet ansåg vidare i likhet med regeringen att det bör krävas av producenterna att de inrättar sådana system samt att utvecklingen av den privata importen noga bör följas och vid behov åtgärdas. Utskottet välkomnade regeringens initiativ att uppdraga åt Jordbruksverket att efter samråd med Naturvårdsverket följa utvecklingen av privatimporten av dryckesförpackningar samt att vid behov lämna förslag till åtgärder

för att komma till rätta med de problem som kan uppkomma liksom regeringens avsikt att se över motsvarande situation för glasflaskor. Härutöver hade utskottet erfarit att kostnaderna för hanteringen av dryckesförpackningar som inte omfattas av det svenska pantsystemet som en följd av import är stora för berörda företag. Utskottet hänvisade till det av regeringen föreslagna bemyndigandet i 15 kap. 7 a § miljöbalken, där regeringen ges möjlighet att meddela bestämmelser om retursystemet på förordningsnivå, och förutsatte att regeringen skyndsamt vidtar de åtgärder som erfordras för att förtroendet för retursystemet som helhet inte skall skadas. Sammanfattningsvis framhöll utskottet som oerhört viktigt att det finns lättillgängliga system när konsumenterna skall lämna tillbaka förpackningarna och att livsmedelshandeln och bryggeribranschen förbättrar servicen till konsumenterna genom att utöka antalet mottagningsställen med automater för returdryckesförpackningar. Utskottet erinrade emellertid om regeringens avsikt att i förordningen (1997:185) om producentansvar för förpackningar ställa högre krav på tillgänglighet i producenternas insamlingsystem än vad dagens förordningstext gör. Utskottet har numera inhämtat att uppdraget till Naturvårdsverket att tillsammans med Jordbruksverket och Kommerskollegium utreda utvecklingen av privatimporten av dryckesförpackningar skall redovisas senast den 31 december 2005. I sammanhanget vill utskottet erinra om det särskilda investeringsstöd för källsorteringslokaler i flerbostadshus som beslutades den 22 december 2004 (SFS 2004:1387). Stödet är tidsbegränsat och gäller för investeringar som påbörjades efter den 31 december 2004 och avslutas senast den 31 december 2006. Stödet tillgodogörs fastighetsägaren genom kreditering på skattekonto som har upprättats enligt skattebetalningslagen (1997:483). Utskottet vill även hänvisa till PBL-kommitténs nyligen redovisade slutbetänkande Får jag lov? Om planering och byggande (SOU 2005:77), där bl.a. frågan om krav på fastighetsägaren att inrätta källsorteringsutrymmen behandlas, och till den nya förordning (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar som regeringen beslutade om i april 2005. Genom förordningen kommer samtliga förpackningar med konsumtionsfärdig dryck av plast eller metall att ingå i retursystemet och inte bara PET- och aluminiumflaskor. Det blir förbjudet att sälja drycker i flaskor och burkar som man inte kan lämna tillbaka utan att få en pant eller premie, och den som säljer en flaska eller en burk som inte är märkt med en symbol som visar att den ingår i ett godkänt retursystem skall betala en miljö sanktionsavgift. Förordningen träder i kraft den 1 januari 2006. Sammanfattningsvis innebär det ovan anförda att syftet med motionerna 2003/04: MJ242 (mp) yrkande 4, 2003/04: MJ400 (kd) yrkandena 6, 10 och 11, 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 33, 2004/05: MJ205 (mp) yrkandena 1–3, 2004/05: MJ232 (s), 2004/05: MJ236 (s) yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ265 (s), 2004/05: MJ440 (kd) yrkandena 1 och 3 samt 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 39 får anses i allt väsentligt tillgodosett. Motionerna bör lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Strategiska utgångspunkter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen om utgångspunkterna för strategin och om strategins utformning. Med hänvisning till vad som anförs i propositionen, till utskottets tidigare uttalanden och till pågående arbete på områdena avstyrker utskottet motionsyrkanden (s, fp, kd) om lagstiftning om hushållsnära insamling av visst farligt avfall, om kommunernas monopol när det gäller hanteringen av farligt avfall, om det lokala samrådet mellan kommuner och producenter och om kommunal säkerhet vid tillståndsgivning för deponier.

Jämför reservationerna 177 (kd), 178 (m, fp, kd, c) och 179 (fp).

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör strategin utformas utifrån kretsloppsprincipen, vilket innebär att vad som utvinns ur naturen på ett uthålligt sätt skall kunna användas, återanvändas, återvinnas eller slutligt omhändertas med minsta möjliga resursförbrukning och utan att naturen skadas.

Livscykelperspektivet bör genomsyra förslagen till åtgärder i strategin så att de åtgärder som föreslås så långt möjligt inte innebär en målkonflikt med andra mål.

En central tanke med strategin är att utveckla och identifiera åtgärder som skapar synergieffekter mellan flera av miljökvalitetsmålen för att uppnå hushållning med resurserna och avgiftning av kretsloppet. Detta kräver enligt regeringen ökad samsyn hos berörda aktörer.

Strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp bör utgöra grunden för Sveriges internationella arbete, både inom EU och på global nivå avseende begränsning, användning och omhändertagande av kemikalier, produkter och avfall.

Kostnaderna för dagens miljöproblem och resursanvändning måste enligt regeringen i större utsträckning identifieras så att en prissättning som avspeglar kostnaderna för varans miljöbelastning under hela dess livscykel blir möjlig.

Vägledning och tillsyn anser regeringen avgörande både för att styra avfall till rätt behandling och för att säkerställa en hög nivå på miljöskyddet såväl vid produktion av varor och användning av produkter som vid omhändertagande av avfallet.

Utöver dagens lagstiftning framhåller regeringen forskning och utveckling, information, offentlig upphandling och ekonomiska styrmedel som exempel på områden där det bör undersökas i vad mån ytterligare åtgärder kan utvecklas inom strategin.

Naturvårdsverket bör som ansvarig myndighet få i uppdrag att använda sig av dessa utgångspunkter i arbetet med att vidareutveckla strategin och föreslå ytterligare åtgärder i samråd med berörda myndigheter och andra aktörer.

Motionerna

Enligt motion 2003/04:MJ400 (kd) bör regeringen återkomma med förslag till lagstiftning i syfte att underlätta hushållsnära insamling av batterier och annat farligt avfall. Den danska modellen med batteriholkar i anslutning till hushållen bör testas i Sverige (yrkande 9).

I motion 2004/05:MJ369 (fp) begärs att kommunernas monopol när det gäller avfallshantering för farligt avfall avskaffas. Motionärerna finner den kraftiga variationen i kommunernas insatser inom insamlingen av farligt avfall från hushållen mycket oroande. Bl.a. bör mätbara miljömål sättas upp för hur stor andel av hushållens farliga avfall som skall omhändertas, och länsstyrelserna bör få ett tydligt uppdrag att följa upp kommunernas arbete med hanteringen av farligt avfall. Regeringen bör inom tre år återkomma till riksdagen med en uppföljning av åtgärdernas effekt (yrkande 38). Regeringen bör även återkomma med en avrapportering om det lokala samrådet mellan producenter och kommuner. Naturvårdsverkets uppdrag att ta fram en vägledning för vad som skall ingå i det lokala samrådet mellan producenter och kommuner kring insamlingsverksamheten bör omedelbart verkställas, och regeringen bör återkomma med en avrapportering om detta arbete senast hösten 2004 (yrkande 39).

Enligt motion 2004/05:MJ445 (s) bör kommunerna inte avkrävas säkerhet vid tillståndsgivning för deponianläggningar. Kommunerna är en ekonomiskt säker verksamhetsutövare, varför det saknas skäl att belasta dem med onödiga kostnader för säkerheten.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet erinra om sina uttalanden hösten 2004 i samband med regeringens proposition om ett samhälle med giftfria och resursnåla kretslopp (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04:MJU4, rskr. 2003/04:17). Utskottet instämde då i de principer för avfallsarbetet som regeringen hade antagit, dvs. ett starkt konsumentperspektiv som framför allt innebär att det skall bli enklare för hushållen att sortera och lämna sitt avfall. En högre servicenivå till allmänheten är enligt såväl regeringen som utskottet det bästa sättet att öka människors vilja att delta i systemet och på så sätt även öka andelen avfall som återvinns. Tillgänglighet och tydlighet framhölls som viktigt liksom information om syftet med och nyttan av hushållens deltagande. Det betonades som angeläget att de olika systemen för insamling av avfall från hushållen samordnas i större utsträckning, dvs. tillgängligheten och servicenivån bör utvecklas och samordnas avseende insamlingen av förpackningar, returpapper, farligt avfall, batterier, grovsopor och annat hushållsavfall. I likhet med regeringen ansåg utskottet att det behövs

en förbättring av insamlingen och omhändertagandet av det farliga avfallet från hushållen. I propositionen aviserade regeringen en ändring i avfallsförordningen som klargör kommunens ansvar att samla in hushållens farliga avfall samt hushållens ansvar att sortera detta avfall enligt kommunens anvisningar, och regeringen framhöll att servicen till hushållen måste vara så bra att allmänheten på ett enkelt sätt kan delta i systemet. Utskottet instämde i att det är viktigt att tillgängligheten till insamlingssystemen förbättras och lyfte fram insamlingen av glödlampor och lysrör som ett viktigt område vars tillgänglighet och servicenivå bör öka. Även förbättrad information till hushållen om vad som är farligt avfall och hur det bör hanteras framhölls som viktig.

I den nu aktuella propositionen aviserar regeringen en översyn av dagens ekonomiska styrmedel för att främja miljöpolitiken. Enligt regeringen bör en sådan översyn även innehålla en analys av behovet av ytterligare åtgärder för att främja ett giftfritt och resurssnålt kretslopp. I underlag från Naturvårdsverket om ekonomiska styrmedel, rapporten Regeringsuppdrag 4 om utformningen av en fortsatt grön skatteväxling (dnr M2004/1896/Hm), föreslår verket bl.a. en översyn av möjligheten att införa ekonomiska styrmedel på särskilt giftiga ämnen för att minska användningen eller uppnå en utfasning av sådana ämnen. Utskottet delar regeringens uppfattning att en sådan översyn bör göras och att den bör ingå i den övergripande utredningen. I likhet med regeringen anser utskottet också att det kan finnas anledning att i det sammanhanget ytterligare undersöka möjligheten att använda sig av olika pantsystem för att exempelvis öka insamlingsgraden av sådana avfallsslag, t.ex. farligt avfall, som innebär miljörisker vid ett felaktigt omhändertagande. Utskottet vill även hänvisa till Riksrevisionens styrelses redogörelse angående tillsynen av miljögifter vid avfallsförbränning (2004/05:RRS24) som behandlas längre fram i detta betänkande och till det särskilda investeringsstöd för källsorteringslokaler i flerbostadshus som beslutades den 22 december 2004 (SFS 2004:1387). I sammanhanget vill utskottet erinra om att en ny förordning (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter trädde i kraft den 13 augusti 2005. Förordningen grundar sig på ett EG-direktiv (2002/96/EG) som Sverige drivit på för att få fram. Enligt förordningen får Naturvårdsverket i uppdrag att upprätta ett register dit alla producenter skall anmäla sig. I registret samlas uppgifter om mängden produkter som säljs i Sverige och hur stor del som samlas in, återanvänds eller återvinns. På så vis kan tillsynen över att företagen tar sitt ansvar förbättras. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:MJ400 (kd) yrkande 9 och 2004/05:MJ369 (fp) yrkande 38 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

I propositionen redogör regeringen för det breda arbete för att uppnå ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp som bedrivs på olika sätt och hos en rad olika aktörer. Av propositionen framgår att Naturvårdsverket konstaterar att ansvarsfördelningen mellan olika aktörer ofta är tydlig

medan samordningen mellan aktörer och processer inte alltid är lika utvecklad. En utveckling av strategin behöver handla om vidareutveckling och användning av styrmedel och om vilka aktörer som behöver engageras för att förändringar skall komma till stånd. I likhet med regeringen anser utskottet att Naturvårdsverket som ansvarig myndighet för strategin har en viktig uppgift i detta arbete. Som regeringen anför är ökad samsyn mellan aktörer och processer nödvändig för att ge en bättre effektivitet i arbetet mot målet. Det är fråga om berörda aktörer inom näringslivet, konsumenterna och de regionala och lokala myndigheterna, men också om andra sektorer och sektorsmyndigheter. Utskottet vill även erinra om sina uttalanden i betänkandet Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (bet. 2003/04:MJU4) där utskottet till fullo instämde i regeringens uttalade ambition att framhäva konsumenternas behov av enklare sorteringsystem med förbättrad service. Enligt utskottets uppfattning var regeringens avsikt att inom Naturvårdsverket inrätta ett råd för avfallsfrågor ett mycket viktigt steg i det fortsatta arbetet. Utskottet framhöll att syftet med rådet inte är att skapa en ny myndighet utan att inrätta en organisation för att samordna arbetet på avfallsområdet och tillsammans med aktörer inom området verka för ett för samhället effektivt och för konsumenter enkelt omhändertagande av avfall. I likhet med regeringen ansåg utskottet att rådet bör ha en rådgivande roll och bistå Naturvårdsverket i genomförandet av avfallspolitiken och bestå av företrädare för centrala aktörer inom avfallsområdet samt representanter för övrigt näringsliv, konsumenter och frivilligorganisationer. Den av regeringen presenterade inriktningen kunde enligt utskottets mening innebära ett viktigt steg i främjandet av konsumentperspektivet, och utskottet framhöll vikten av att regeringen återkommer till riksdagen med en avrapportering av detta arbete. Det anförda innebär att utskottet finner syftet med motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 39 i väsentliga delar tillgodosett utan någon vidare riksdagens åtgärd.

Med anledning av motion 2004/05: MJ445 (s) vill utskottet erinra om att Miljöbalkskommittén i juni 2005 avgav sitt slutbetänkande (SOU 2005:59). Betänkandet bereds i Regeringskansliet. Därmed bör motionen lämnas utan ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Strategiska åtgärdsområden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet, som gör samma bedömning som regeringen när det gäller de strategiska åtgärdsområdena, avstyrker med hänvisning till propositionen ett motionsyrkande (mp) om att vissa lädervaror skall klassas som miljöfarligt avfall.

Jämför reservation 180 (mp).

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp inriktas på tre åtgärdsområden, nämligen giftfri och resurssnål produktion, giftfri och resurssnål konsumtion av produkter samt giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall.

Motionen

I motion 2003/04:MJ279 (mp) krävs att uttjänta lädervaror som är garvade enligt krommetoden klassas som miljöfarligt avfall (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

I propositionen redogör regeringen för Naturvårdsverkets uppdrag att presentera hur strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp kan utvecklas. Regeringen anser att detta arbete måste fortgå och anför att Naturvårdsverket i sitt arbete hittills har identifierat ett antal frågor som är intressanta att utveckla vidare, t.ex. offentlig upphandling och miljöledningssystem, ökad samverkan mellan aktörer, förbättrat informationsflöde längs produktkedjan, ökad användning av ekonomiska styrmedel, ökad forskning och förbättrad materialflödesstatistik. Som framgår av propositionen omfattar strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp framför allt användningen av kemikalier samt strömmarna av material och produkter under hela deras livscykel. Mot bakgrund av detta är det naturligt att inrikta arbetet på tre åtgärdsområden. Dessa områden är giftfri och resurssnål produktion, giftfri och resurssnål konsumtion av produkter och giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall. Utskottet gör samma bedömning som regeringen och avstyrker motion 2003/04:MJ279 (mp) yrkande 1 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Giftfri och resurssnål produktion

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till propositionen avstyrker utskottet ett motionsyrkande (mp) om substitutionsprincipens tillämpning på kemikalier vid lädertillverkning.

Jämför reservation 181 (mp).

Propositionen

Regeringen anser att en giftfri och resurssnål produktion behövs främst för att bidra till att miljö kvalitetsmålen och delmålen under Giftfri miljö, Säker strålmiljö och God bebyggd miljö uppnås. Det handlar främst om att i produktionsfasen begränsa användningen av farliga kemiska ämnen och att minimera användningen av material generellt för att på det sättet

bidra till att begränsa mängden och farligheten i det avfall som uppstår. Producenterna har således en viktig roll när det gäller att se till att varor och produkter kretsloppsanpassas.

Motionen

Enligt motion 2003/04: MJ279 (mp) bör substitutionsprincipen gälla för användningen av kemikalier vid lädertillverkning (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Förslaget till Reach innebär bl.a. att nya och redan existerande ämnen omfattas av samma system för registrering, bedömning och godkännande av kemikalier. Av propositionen framgår att Sverige även driver frågan att principer om att kontinuerligt byta ut farliga ämnen och tillämpningen av försiktighetsprincipen vid riskbedömningar skall bli allmänt rådande. Dessa åtgärder är också centrala i den svenska kemikaliepolitiken. Ansvar för att ta fram kunskap om ämnens egenskaper läggs på industrin. Denna information skall registreras i ett gemensamt register för EU. Utskottet har tidigare i betänkandet utförligt redogjort för det pågående arbetet med Reach och, som utskottet där har anförts, kommer förhandlingarna om förslaget troligen att pågå fram till år 2006, och lagstiftningen beräknas träda i kraft tidigast år 2007. Därefter torde uppföljande arbete med tekniska vägledningsdokument m.m. pågå under flera år. Med det anförda finner utskottet att syftet med motion 2003/04: MJ279 (mp) yrkande 3 i väsentliga delar får anses tillgodosett utan någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Identifiera och åtgärda källorna till miljögifter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet hänvisar till vad som anförts i propositionen och avstyrker därmed ett motionsyrkande (c) om ett åtgärdsprogram i EU för minskade dioxinutsläpp.

Jämför reservation 182 (v, mp).

Propositionen

Källorna till de gifter som påverkar ekosystemen och motiverar kostråd för fisk bör enligt regeringen identifieras och så långt möjligt åtgärdas. Detta bör ske genom förstärkt samarbete med berörda stater, Helcom och kommissionen och omfatta både konkreta åtgärder och kunskapsuppbyggnad. Vidare bör en nationell handlingsplan utformas för att minska den samlade belastningen på Östersjön och Västerhavet från Sverige av PCB, dioxiner och furaner samt andra särskilt angelägna ämnen.

Motionen

I motion 2003/04: MJ334 (c) framhålls att Sverige inom EU bör ta initiativ till ett brett åtgärdsprogram för minskning av dioxinutsläppen och därmed minskad risk för dioxin i maten (yrkande 13). Beträffande motion 2005/06: MJ278 (v) yrkande 2 se *bilaga 1*.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att källorna till de gifter som påverkar ekosystemen och motiverar kostråd gällande fisk måste identifieras och så långt möjligt åtgärdas. Som regeringen anför bör detta ske genom förstärkt samarbete med berörda stater, Helcom och kommissionen och omfatta både konkreta åtgärder och kunskapsuppbyggnad. Vidare bör en nationell handlingsplan utformas för att minska den samlade belastningen på Östersjön och Västerhavet från Sverige av PCB, dioxiner och furaner samt andra särskilt angelägna ämnen. I propositionen redogör regeringen för det arbete som pågår inom EU med att ta fram tematiska strategier, om hållbar resursanvändning och om förebyggande och återvinning av avfall. Av propositionen framgår att Sverige i detta arbete verkar för att strategierna utarbetas så att de samordnas med den sedan tidigare etablerade avfallsstrategin inom EU samt i linje med strategin för en integrerad produktpolitik. I strategin för förebyggande och återvinning av avfall driver Sverige frågorna om att stimulera en mer miljöanpassad produktutveckling och om att skapa en mer attraktiv marknad för återvunna material samt att se över definitionen av avfall och dess konsekvenser för återvinningen. Av propositionen framgår vidare att kommissionen skall presentera förslag till tematiska strategier under år 2005. Utskottet delar regeringens uppfattning att det, utöver detta arbete, finns kompletterande åtgärder som är intressanta när det gäller att bidra till att ett giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall kommer till stånd. Det är framför allt fråga om användning av avfall för anläggningsändamål, föroreningar och risken för smittspridning från avloppsslam, rening av utsläpp från avloppssystemen samt gifter från förbränning.

I sammanhanget vill utskottet erinra om att Havsmiljökommissionen i en rapport (dnr M2003/2247/Na) till regeringen har angett att halterna av t.ex. PCB, dioxiner och furaner under det senaste decenniet inte har minskat i en sådan takt att man kan förvänta sig någon ytterligare nedgång inom en snar framtid. I likhet med regeringen finner utskottet ett sådant konstaterande mycket oroande mot bakgrund av att nivåerna av miljögifter i fet fisk från insjöar, Östersjön och Bottniska viken är så pass höga att kostråd har utarbetats. Ytterligare åtgärder behöver därför vidtas för att bildning och tillförsel av miljögifter och andra skadliga ämnen till Östersjön och Västerhavet skall kunna reduceras. Av propositionen framgår att regeringen med anledning av Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar har givit Naturvårdsverket i uppdrag att kartlägga källor till utsläpp av oavsiktligt bildade ämnen som dioxiner. I uppdraget ingår att

föreslå åtgärder för att eliminera eller minska utsläppen från samtliga källor. Som regeringen anför har denna utredning på ett annat sätt än Havsmiljökommissionen möjlighet att ta ett helhetsperspektiv på utsläppen av långlivade organiska föreningar. Beslut om ytterligare åtgärder bör därför inte fattas förrän regeringen har haft möjlighet att ta ställning till Naturvårdsverkets utredning, som redovisades i mars 2005 (dnr M2005/2427/Kk) och som för närvarande behandlas inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av att halten av miljögifter i fisk är av central betydelse kommer enligt regeringen särskild hänsyn att tas till dessa frågor vid bedömningen av vilka åtgärder som bör genomföras. I propositionen gör regeringen bedömningen att dessa åtgärder kommer att bidra till att miljö kvalitetsmålen och delmålen under Giftfri miljö och God bebyggd miljö kommer att uppnås. Utskottet ansluter sig här till. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2003/04: MJ334 (c) yrkande 13 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Materialflödesstatistik

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till vad som anförts i propositionen avstyrker utskottet ett motionsyrkande (mp, -) om materialflödesstatistik.

Jämför reservation 183 (mp)

Propositionen

Regeringen anser att en utvecklad materialflödesstatistik behövs för att bedöma den samlade miljöpåverkan från vissa material. Kvaliteten på den befintliga statistik som materialflödesstatistiken bygger på måste i vissa fall förbättras. Statistiska centralbyrån (SCB) bör därför få i uppdrag att lämna förslag till en redovisning av mängder i ton i industri- och utrikeshandelsstatistiken.

Motionen

Motionärerna i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) anser det självklart att det i regeringens uppdrag till Statistiska centralbyrån också bör ingå att ta fram och redovisa materialflödesstatistik. Det är enligt motionärerna tveksamt om regeringen bör precisera uppdraget till att avse industri- och utrikeshandelsstatistiken (yrkande 122).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning om behovet av en utvecklad materialflödesstatistik för bedömning av den samlade miljöpåverkan från vissa material, och för att vara användbar måste en sådan statistik bygga på en strategisk analys av befintlig statistik och en prioritering av material för

flödesanalys. I dag saknas analys för att identifiera vilka material som är intressanta att studera, och statistik om materialflöden finns inte samlad hos en myndighet utan är splittrad på bl.a. Kemikalieinspektionen, Statistiska centralbyrån (SCB), Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, SGU och Statens institut för kommunikationsanalys. Statistik över import, produktion och export av material finns i dag främst i den ekonomiska handels- och produktionsstatistik som SCB ansvarar för. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att denna statistik behöver förbättras eftersom risken för dubbelräkning av material och varuflöden med dagens dataunderlag är stor. Naturvårdsverket bedömer i en rapport (dnr M2004/1204/Kk) att befintlig statistik med små insatser kan utnyttjas för materialflödesanalyser och analyser av miljöbelastning. Vidare gör verket bedömningen att en utvecklad materialflödesstatistik inte kommer att utgöra en ökad börda för företagen. Naturvårdsverket föreslår även att ett användarråd för materialflödesstatistik skall inrättas vid SCB. Som regeringen anför är det inte regeringens utan SCB:s uppgift att inrätta sådana råd. För närvarande saknas statistikansvar för stora materialflöden, fysisk varustatistik, statistik om läkemedel och kosmetika. SCB har under senare år byggt upp en kompetens inom materialflödesdata. Som regeringen anför utgör rapporten En framtida nationell materialflödesstatistik (MIR 2000:4, dnr M2000/3144/Hm) en plattform för ytterligare arbete på området. Av propositionen framgår att SCB samarbetar nationellt och internationellt med andra viktiga aktörer inom området. Även inom EU pågår arbete med att utveckla ett system för materialflödesstatistik, och OECD har beslutat om en rekommendation till medlemsländerna om att upprätta nationell statistik om materialflöden och resursproduktivitet. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att ge SCB i uppdrag att lämna förslag om en redovisning av mängder, i ton, i industri- och utrikeshandelsstatistiken. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att åtgärden om en förbättrad materialflödesstatistik bidrar till en bättre kunskap om hur väl arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålen och delmålen under Giftfri miljö, God byggd miljö och Begränsad klimatpåverkan utvecklas. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 122 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Användningen av bekämpningsmedel

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden (fp, mp, -) om höjd skatt på bekämpningsmedel, om en översyn av lagstiftningen om bekämpningsmedel inom detaljhandeln samt om avveckling och förbud mot bekämpningsmedel i jord- och skogsbruket och hänvisar till propositionen och till tidigare uttalanden av skatteutskottet. Vidare avstyrker utskottet, med hänvisning till propositionen och till pågående arbete på områdena, motionsyrkanden (s, m, fp) om svenskt lantbruks tillgång till nya produkter, om avgiftssystem för prövning och tillsyn av bekämpningsmedel, om giftiga bottenfärger och om utomhusfärg med skydd mot angrepp av alger och svartmögel.

Jämför reservationerna 184 (mp), 185 (mp), 186 (mp) och 187 (fp, mp).

Propositionen

Det finns enligt regeringen starka skäl för att verka nationellt för en användning av bekämpningsmedel som minskar riskerna med dessa medel och är långsiktigt hållbar. Nuvarande nationella handlingsprogram förlängs t.o.m. år 2009. Fortsatt arbete med att påverka utformningen av regelverket inom EU avseende användning respektive godkännande av bekämpningsmedel (växtskyddsmedel) framhålls i propositionen som angeläget för det nationella arbetet.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) bör handlingsprogram snarast fastställas för avveckling av bekämpningsmedel i jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen samt för impregneringsmedel klassade som bekämpningsmedel (yrkande 38). Behovet av en översyn av lagstiftningen om bekämpningsmedel inom detaljhandeln påtalas i motion 2003/04: MJ366 (mp). Åtgärder bör vidtas så att försäljningen av dessa medel i detaljhandeln minskas kraftigt (yrkande 1). För att vattenkvaliteten skall kunna säkras måste regeringen snarast lägga fram förslag om åtgärder mot bekämpningsmedel i mark och natur (yrkande 3). I motion 2004/05: MJ434 (mp) begärs förslag till ändring i lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark så att bekämpningsmedel i skogen och kemisk behandling av skogsplanter förbjuds (yrkande 15).

I motion 2004/05: MJ334 (m) framhålls att svenskt lantbruk måste få tillgång till nya produkter i samma takt som lantbruket i övriga medlemsstater i EU, bl.a. växtskyddsmedel som har avgörande betydelse för växtodlingen (yrkande 1). Ekonomistyrningsverkets förslag till avgiftssystem för prövning och tillsyn av bekämpningsmedel (ESV 2003:11) bör

fastläggas (yrkande 2). Specificerade och kostnadsberäknade avgifter för Kemikalieinspektionens, Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets handläggning av ansökningsärenden bör fastläggas inom ramen för det nya systemet (yrkande 3).

Krav på höjd bekämpningsmedels- och kväveskatt framförs i motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 4.

Enligt motionerna 2003/04:MJ472 (fp) yrkande 26 och 2004/05:MJ369 (fp) yrkande 33 bör Sverige i EU verka för snabbare utfasning av miljöpåverkande bottenfärger. Konsumenternas behov av tillgång till färg för utomhusbruk som ger rimligt skydd från angrepp av alger och svartmögel uppmärksammas i motion 2004/05:MJ210 (s).

Utskottets ställningstagande

Av propositionen framgår att Statens jordbruksverk och Kemikalieinspektionen (KemI) i samråd med Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Arbetsmiljöverket på regeringens uppdrag har presenterat förslag till handlingsprogram för användningen av bekämpningsmedel i jordbruket och trädgårdsnäringen under perioden 2002–2006. För den framtida användningen av bekämpningsmedel är enligt propositionen regeringens ambition att användningen skall vara långsiktigt hållbar på en risknivå som kan accepteras. Inriktningen på handlingsprogrammet är ett kontinuerligt arbete för att minska riskerna utifrån fem huvudområden: övergripande riskminskning, bekämpningsmedlens egenskaper, förekomst och risker i vatten, förekomst och risker vid konsumtion av vegetabilier samt risker i arbetsmiljön. Användningen av bekämpningsmedel inom jordbruk och trädgård påverkar de fyra miljökvalitetsmålen Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt odlingslandskap och Giftfri miljö samt ett antal delmål under dessa miljökvalitetsmål. Dessutom har regeringens mål för ekologisk produktion relevans för bekämpningsmedelsanvändningen. Myndigheterna föreslår att åtgärder vidtas utifrån specificerade risker kompletterade med generella åtgärder för att minska riskerna med användningen av bekämpningsmedel. Inom alla myndigheternas ansvarsområden finns aktiviteter som syftar till detta. För att motverka att nya aktiva substanser med ur svensk synvinkel oacceptabla miljö- och hälsorisker godkänns på EU-nivå samt att förhindra att risken med användningen av bekämpningsmedel ökar eller att tidigare förbjudna medel eller användningsområden blir godkända igen, anser regeringen att arbetet med att påverka lagstiftningen inom EU bör fortsätta. Som regeringen anför överensstämmer föreslagna åtgärder i väsentliga delar med myndigheternas förslag. Av budgetpropositionen för år 2004 (prop. 2003/04:1, bet. 2003/04:MJU1, rskr. 2003/04:103) framgår att regeringen i huvudsak hade antagit förslaget till handlingsprogram för bekämpningsmedel. I likhet med regeringen ser utskottet inte någon anledning att ändra den huvudsakliga inriktningen på det fortsatta nationella arbetet med att minska riskerna med bekämpningsmedel inom jordbruket och trädgårdsnäringen. Det är därför, som regeringen

anför, lämpligt att förlänga nuvarande handlingsprogram t.o.m. år 2009. Därigenom erhålls enligt utskottets mening bättre koordinering med avseende på arbetet som bedrivs på EU-nivå och med nästa fördjupade utvärdering av miljömålsarbetet. Som framhålls i den nu aktuella propositionen bör berörda aktörer även fortsättningsvis medverka i arbetet med att undersöka möjligheterna att tillämpa alternativa metoder genom teknikutveckling, ändrad växtföljd inklusive ökad vallodling m.m. På sikt bör arbetet även inriktas mot minskad användning av bekämpningsmedel. Därtill kan det i detta sammanhang nämnas att regeringen under hösten 2005 i en särskild skrivelse till riksdagen kommer att presentera mål för den ekologiska produktionen efter år 2005.

Som framgår av propositionen planerar kommissionen att under år 2005 presentera en tematisk strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel samt förslag till ett nytt direktiv om utsättning av växtskyddsmedel på marknaden. Utskottet delar regeringens uppfattning att arbetet för att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och det nationella arbete som har bedrivits och bedrivs inom ramen för tidigare och nuvarande handlingsprogram bör kunna utnyttjas i samband med att kommissionens förslag behandlas. Enligt utskottets mening finns således starka skäl för att fortsätta arbetet med att minska riskerna vid användning av bekämpningsmedel både på nationell nivå och inom EU.

Bekämpningsmedel används även i skogsbruket, om än i mindre volymer än i jordbruket. Även i skogsbruket bör dock den återstående användningen av bekämpningsmedel begränsas ytterligare så att den blir långsiktigt hållbar. Som regeringen anför bör berörda myndigheter fortsätta att verka för minskad användning av bekämpningsmedel i skogen och en ökad tillämpning av alternativa metoder, och även arbetet med att stimulera utvecklingen av sådana metoder bör fortsätta. Genomgången av biocidprodukter, dvs. bekämpningsmedel som används inom andra områden än jordbruket, har nyligen påbörjats under biociddirektivet (98/8/EG). Direktivet är utformat så att produktvalsprincipen kan tillämpas vid godkännande av biocider, bl.a. genom att respektive produktgrupp behandlas samlat. Nationellt har KemI sedan en längre tid arbetat med översyn av flera kategorier av biocider, t.ex. träskyddsmedel och båtbottnfärger, i syfte att minska riskerna. Som ett led i riskminskningsarbetet har också behörighetsutbildningar för professionella användare samt informationskampanjer till konsumenter genomförts. Utskottet gör samma bedömning som regeringen om det lämpliga i att avvakta erfarenheterna från arbetet under direktivet och utifrån detta ta ställning till behovet av ytterligare åtgärder nationellt och inom EU.

Som regeringen anför i budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 23, fortsätter utvecklingen av regelverket på EU-nivå. Det finns emellertid ännu inte något gränsvärde i fråga om kadmiumhalten i gödselmedel på gemenskapsnivå. Av kommissionens beslut 2002/399/EG följer att Sverige fram till årsskiftet 2005/06 har möjlighet att förbjuda salu-

föringen av gödselmedel med en kadmiumhalt överstigande 100 gram kadmium per ton fosfor. Av propositionen framgår att regeringen i april 2005 anmälde att Sverige i enlighet med EG-fördraget (artikel 95.4) har för avsikt att även efter den 31 december 2005 tillämpa dessa bestämmelser. Enligt budgetpropositionen kan EU-kommissionens beslut i frågan väntas någon gång under hösten 2005. Det kan under hösten även bli aktuellt med förslag från EU-kommissionen avseende ett gränsvärde på gemenskapsnivå för kadmium i gödselmedel.

Enligt rådets direktiv 91/676/EEG om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket skall medlemsländerna vart fjärde år genomföra en översyn av de nitratkänsliga områdena. Resultatet av den nu aktuella översynen skall inrapporteras till EU-kommissionen i slutet av år 2005. Av budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 23, framgår att Jordbruksverket har i uppdrag att ta fram underlag till denna rapport och att det till följd av EU:s sjätte miljöhandlingsprogram är EU-kommissionens avsikt att presentera ett antal tematiska strategier. Eventuellt kommer temastrategin för uthållig användning av växtskyddsmedel att presenteras under hösten 2005. Kommissionen har även aviserat en översyn av regelverket för växtskyddsmedel. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att verka för att både strategin och ett omarbetat regelverk skall få en utformning som minskar miljö- och hälsoriskerna vid användning av växtskyddsmedel, bl.a. genom att substitutions- och försiktighetsprinciperna tillämpas i högre grad. Sammantaget innebär det anförda att utskottet anser att motionerna 2003/04: MJ366 (mp) yrkandena 1 och 3, 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 38, 2004/05: MJ334 (m) yrkandena 1–3 och 2004/05: MJ434 (mp) yrkande 15 bör lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Våren 2005 behandlade skatteutskottet motioner om bl.a. jordbrukets och trädgårdsnäringens miljö- och energibeskattnings (bet. 2004/05: SkU23). Skatteutskottet redogjorde för den s.k. HOBs-utredningen (Fi 2001:12) som har utvärderat skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. I betänkandet Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel? (SOU 2003:9) föreslår utredningen att skatten på handelsgödsel skall vara kvar och att skattesatserna behålls oförändrade. För att minska riskerna med användningen av bekämpningsmedel föreslår utredningen också att uttaget av en skatt differentieras efter medlets farlighet för hälsa och miljö. I avvaktan på ett sådant system föreslås en höjning av skatten med 5 kr till 25 kr. Skatteutskottet fortsätter: "I samband med budgetpropositionen för år 2004 beslutade riksdagen att skatten på bekämpningsmedel skulle höjas till 30 kr fr.o.m. den 1 januari 2004. Riksdagen har efter förslag i budgetpropositionen för 2002 beslutat om återföring av skatten på bekämpningsmedel och handelsgödsel till jordbruksnäringen (vilken inbegriper växthusnäringen). Uppburen skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel återförs till jordbruket via ett särskilt anslag. Huvuddelen av den återförda skatten används till åtgärder för att minska växtnäringens förluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. En mindre del

av beloppet återförs kollektivt till jordbruksnäringen för bl.a. informations-, utbildnings-, rådgivnings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja hållbara produktionsmetoder. Skatten på bekämpningsmedel återförs kollektivt för forsknings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja en hållbar utveckling inom jordbruket och trädgårdsnäringen.” Skatteutskottet instämde i och för sig i det önskvärda i en harmonisering av skattebelastningen för jordbruks-, växthus- och trädgårdsnäringarna i EU men såg ingen anledning för riksdagen att uttala sig särskilt i frågan. Med det anförda avstyrker miljö- och jordbruksutskottet motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 4.

Utskottet har inhämtat att KemI den 8 juni 2005 till regeringen avlämnade rapporten Hur riskerna med båtbottnfärger för fritidsbåtar kan minska. I rapporten konstaterar KemI att den viktigaste åtgärden för att långsiktigt minska riskerna med båtbottnfärger är att satsa på det kommande EU-arbetet. Med början år 2006 kommer verksamma ämnen i båtbottnfärger att bedömas gemensamt inom EU. Samtidigt behöver färger och metoder med låg risk för miljön främjas. I dag är flera nya typer av produkter mot påväxt under utveckling. För att gynna dessa behövs enligt inspektionen finansiellt stöd till forskning och utveckling. Båtagarna måste också informeras för att bli motiverade att gå över till färger och metoder med låg risk. I syfte att hindra olaglig och felaktig hantering av båtbottnfärger har KemI under hösten 2005 inlett ett inspektionsprojekt om båtbottnfärger som inte är bedömda och godkända. Med det anförda och med vad utskottet i tillämpliga delar anfört ovan avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 26, 2004/05: MJ210 (s) och 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 33.

Giftfri och resurssnål konsumtion av produkter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden (kd, mp, -) om behovet av minskad konsumtion och hänvisar till vad som anförs i propositionen. Med hänvisning till propositionen och till pågående åtgärder på områdena avstyrker utskottet motionsyrkanden (s, fp, kd, v c, mp) om gemensam produktpolitik och livscykelanalys, om lagstiftning om vilket avfall som omfattas av producentansvaret samt om harmonisering av förpackningsavgifterna inom EU.

Jämför reservationerna 188 (fp) och 189 (mp).

Propositionen

Enligt regeringens bedömning behövs en giftfri och resurssnål konsumtion av produkter främst för att bidra till att uppnå miljökvalitetsmålen och delmålen under Ingen övergödning, Giftfri miljö, Säker strålmiljö och God bebyggd miljö. Det är främst fråga om förbättrad information och kunskap

om innehåll av ämnen i och risker med konsumtion av olika produkter så att aktiva val kan göras av hushåll, offentliga aktörer och näringsliv för att begränsa deras användning.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ411 (v) efterlyses en aktiv och stark produktpolitik som också ger enskilda länder möjlighet att gå längre än gällande regelverk. Bland annat bör standardiserade varudeklarationer, t.ex. innehållsdeklarationer, varudeklarationer och energimärkning, utvecklas på flera områden. En hög ambitionsnivå måste eftersträvas på gemenskapsnivå när det gäller miljöanpassning av produkter. Kraven på produkter skall i första hand avse energieffektivitet, giftfrihet, återanvändbarhet och/eller återvinningsbarhet (yrkande 2). Behovet av en generellt minskad materiell konsumtion påtalas i motion 2004/05: MJ38 (mp, -). Högsta prioritet i ett kretsloppstänkande måste enligt motionärerna vara minskad förbrukning av naturresurser och energi samt skapande av avfall (yrkande 121).

Enligt motion 2004/05: MJ369 (fp) bör Sverige verka för att kommissionen lägger fram ett nytt direktiv om livscykelanalys enligt den s.k. IPP-modellen. Priserna på varor och tjänster måste i mycket större utsträckning än hittills spegla principen att förorenaren betalar, dvs. miljökostnaderna måste vägas in i produktpriset. Regeringen bör mer aktivt verka för ett övergripande ramverk för integrering av olika miljöaspekter genom att tillämpa ett strikt livscykel-tänkande (yrkande 40). Kravet framförs även i motion 2004/05: MJ510 (fp, kd, c, mp). Eftersom kommissionen verkar tveka i frågan kan Sverige enligt motionärerna spela en viktig roll i arbetet för ett direktiv i syfte att upprätta de ramar och systemvillkor som är nödvändiga för att implementera livscykel-tänkandet och uppmuntra företagen att organisera sin verksamhet efter biologiska linjer (yrkande 2). Även i motion 2004/05: MJ528 (kd) påtalas behovet av ett EU-direktiv om integrerad produktpolitik som bygger på bl.a. följande principer. En systemansats för livscykel-tänkandet skall utgöra basen. Vidare behövs klara ansatser att anpassa företagens produkt- och affärsmodeller efter biologiska principer och optimering av produkt-design genom val av material med så liten miljöpåverkan som möjligt. Biologiskt nedbrytbara material skall prioriteras och rigorösa regler införs för hantering av tungmetaller och giftiga kemikalier (yrkande 2). Mesta möjliga arbete kring integrerad produktpolitik bör ske inom ramen för EU-samarbetet. Regleringar av exempelvis varors sammansättning bör beslutas på europeisk nivå (yrkande 5). I motion 2004/05: MJ236 (s) begärs att regeringen på längre sikt verkar för harmonisering av förpackningsavgifterna inom EU (yrkande 3).

I motion 2004/05: MJ528 (kd) ställs krav på en proposition om integrerad produktpolitik. IPP-begreppet erbjuder enligt motionärerna utmärkta möjligheter att skapa en ram av incitament för övergång från de produktions- och konsumtionsmönster som karakteriseras av ett slit-och-släng-

tänkande och av linjära flöden till ett system präglat av resurseffektivitet, avfallsminimering, kontrollerad användning av farliga ämnen och återställande och stärkande av naturresurskapitalet (yrkande 1).

Enligt motion 2003/04:MJ400 (kd) bör regeringen återkomma med förslag till tydligare lagstiftning om återvinning av det avfall som omfattas av producentansvaret. En sådan lagstiftning bör innehålla begränsningar av kommunernas och markägarnas möjligheter att neka tillstånd till uppförande av återvinningsstationer, såväl som skärpta regler om vite för producenter (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

I propositionen aviserar regeringen en översyn av dagens ekonomiska styrmedel för att främja miljöpolitiken. Utskottet delar regeringens uppfattning att en sådan översyn även bör innehålla en analys av behov av ytterligare åtgärder för att främja ett giftfritt och resurssnålt kretslopp. Av propositionen framgår vidare att Naturvårdsverket i ett underlag om ekonomiska styrmedel, rapporten Regeringsuppdrag 4 om utformningen av en fortsatt grön skatteväxling (dnr M2004/1896/Hm), föreslår bl.a. en översyn av möjligheten att införa ekonomiska styrmedel på särskilt giftiga ämnen för att minska användningen eller uppnå en utfasning av sådana ämnen. I likhet med regeringen anser utskottet att en sådan översyn bör göras och att den bör ingå i den övergripande utredningen. Som regeringen anför kan det också finnas anledning att i det sammanhanget ytterligare undersöka möjligheten att använda sig av olika pantsystem för att exempelvis öka insamlingsgraden av sådana avfallsslag, exempelvis farligt avfall, som innebär miljörisker vid ett felaktigt omhändertagande. Kemikalie- och produktarbetet liksom avfallsarbetet är i hög grad präglat av den europeiska och den internationella arenan. Anpassningen till ett giftfritt och resurssnålt samhälle kräver därför ett nära samspel mellan olika aktörer såväl nationellt som inom EU och globalt, och globaliseringen av handeln med varor och tjänster har effekt på pågående processer inom framför allt EU, FN och WTO. Eftersom konsumtionen i vårt land av importerade varor har effekt på miljön i andra länder är gemensamma åtgärder av stor betydelse. Strängare regler i ett land får inte leda till ökade miljöproblem i ett annat land, och olika regler i olika länder försvårar den fria rörligheten för varor, vilket är en av kärnfrågorna för EU-samarbetet. Som utskottet anfört tidigare i betänkandet kommer den nya EG-förordningen, Reach, att få stor betydelse för kemikaliearbetet i Sverige, när den väl beslutas och genomförs. Utskottet delar regeringens uppfattning att strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp bör utvecklas så att den på kort och lång sikt kan tjäna som en viktig utgångspunkt för Sveriges internationella insatser avseende begränsning, användning och omhändertagande av kemikalier, naturresurser, produkter och avfall. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2003/04:MJ411 (v) yrkande 2 lämnas utan åtgärd från riksdagens sida.

I förslaget till en ny konsumentpolitisk strategi (Ds 2004:51) föreslås att det skall bli tydligare hur konsumenterna bidrar till en hållbar utveckling. Dessutom skall allt konsumentpolitiskt arbete genomsyras av ett hållbarhetsperspektiv. Nationellt och inom EU pågår arbete med att utveckla och genomföra en miljöorienterad produktpolitik, Integrated Product Policy (IPP). Syftet är att förändra ohållbara konsumtions- och produktionsmönster för att förebygga och minska produkters och tjänsters negativa påverkan på miljö och människors hälsa under produkternas hela livscykel. I juni 2003 presenterade kommissionen ett meddelande om IPP som innebar ett fokus på miljöinformation och miljöanpassad upphandling. Vidare syftar arbetet till att finna de mest prioriterade produktgrupperna, att starta pilotprojekt samt att uppmana medlemsstaterna att rapportera om nationella insatser till kommissionen. På global nivå pågår även arbete med att ta fram en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion. Av propositionen framgår att regeringen, med utgångspunkt i slutsatserna från världstoppmötet i Johannesburg, har tillkallat en särskild utredare (Jo 2004:01) med uppdrag att precisera begreppet hållbar konsumtion när det gäller hushållen. Utredaren skall också föreslå en handlingsplan med åtgärder för hur en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion skall uppnås. En delredovisning, Hållbara laster (SOU 2004:119), lämnades till regeringen i december 2004. En av grundförutsättningarna för hållbar konsumtion, som den identifieras i betänkandet, är konsumentens rätt till öppen, saklig och kvalitetssäkrad information om varors och tjänsters miljöpåverkan. Uppdraget slutredovisades den 31 maj 2005 i betänkandet Bilen, biffen, bostaden (SOU 2005:51). Betänkandena behandlas för närvarande i Regeringskansliet. Utöver vad som beskrivits ovan kan, som regeringen anför, vissa ytterligare åtgärder bidra till att en giftfri och resurssnål konsumtion av produkter kommer till stånd. Det är framför allt fråga om information om kemiska ämnen i varor och om produkters miljöbelastning. Av propositionen framgår vidare att Naturvårdsverket har haft i uppdrag att presentera hur strategin kan utvecklas. Utskottet delar regeringens uppfattning att detta är ett arbete som måste fortgå och anser, liksom regeringen, att Naturvårdsverket i sitt arbete hittills har identifierat ett antal frågor som är intressanta att utveckla vidare, exempelvis offentlig upphandling och miljöledningssystem, ökad samverkan mellan aktörer, förbättrat informationsflöde längs produktkedjan, ökad användning av ekonomiska styrmedel, ökad forskning och förbättrad materialflödesstatistik. Strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp omfattar framför allt användningen av kemikalier samt strömmarna av material och produkter under hela deras livscykel. Mot bakgrund av detta anser utskottet det naturligt att inrikta arbetet på tre åtgärdsområden, dvs. Giftfri och resurssnål produktion, Giftfri och resurssnål konsumtion av produkter och Giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall. Utskottet gör härvidlag samma bedömning som regeringen. I sammanhanget vill utskottet upprepa sina uttalanden från hösten 2003 i samband med behandlingen av propositionen Ett sam-

hålle med giftfria och resurssnåla kretslopp (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04:MJU4, rskr. 2003/04:13). Utskottet påpekade då att det inte endast är förpackningars sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet som har betydelse för avfallens uppkomst eller hantering. Sambandet finns mellan andra slags varor och det potentiella avfallet från dem. Utskottet hänvisade till Producentansvarsutredningen, som har föreslagit att det bemyndigande som för närvarande gäller i miljöbalken bör vidgas till att avse skyldigheter för producenter i fråga om varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet. Förslaget till ändring i 15 kap. 7 § miljöbalken innebar enligt utskottets mening en komplettering till det bemyndigande som redan då fanns för förpackningar. Föreskriftsrätten avseende förpackningar infördes i samband med miljöbalkens ikraftträdande, genom att regeringen då fick möjlighet att även föreskriva krav på förpackningars sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet. Bemyndigandet ansågs nödvändigt för att Sverige skulle uppfylla de krav som följer av parlamentets och rådets direktiv om förpackningar och förpackningsavfall. Såvitt utskottet då förstod innebar regeringens förslag inte någon förändring avseende föreskriftsrätten för förpackningar. Förslaget innebar i stället att föreskriftsrätten vidgades till att omfatta alla varor med den begränsningen att det enbart handlade om föreskrifter som hänför sig till beslut som fattas inom EU. I likhet med regeringen ansåg utskottet att förslaget är riktigt. Flera remissinstanser ansåg det föreslagna bemyndigandet viktigt och att det borde användas av regeringen för att på ett konkret sätt öka medvetenheten om varornas utformning. Utskottet gjorde ingen annan bedömning än regeringen om att det föreslagna bemyndigandet behövdes för att genomföra EU:s avfallslagstiftning på föreskrifts- och förordningsnivå. Som regeringen påpekade betyder WEEE-direktivets (Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av elektriska eller elektroniska produkter) krav på att medlemsstaterna skall uppmuntra viss utformning och tillverkning av varor inte att medlemsstaterna åläggs att införa bindande regler. Kravet i WEEE-direktivet kan genomföras också på andra sätt. Utskottet konstaterade att regeringen vid denna tidpunkt inte hade några konkreta planer på att meddela andra föreskrifter om varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet än vad som följer och kan komma att följa av EG-rättens krav. Bemyndigandet borde därför som regeringen föreslog begränsas till att gälla föreskrifter för andra varor än förpackningar som behövs till följd av Sveriges medlemskap i EU. Utskottet ville i detta sammanhang understryka att frågor om varors fria rörlighet enligt EU-fördraget och andra handelsavtal utgör en viktig begränsning när det gäller nationella krav på varor och produkter. Detta gäller såväl vid utfärdande av generellt verkande förordningar och föreskrifter som vid tillämpning av de allmänna hänsynsreglerna vid prövning och tillsyn. Alltför preciserade eller långtgående krav kan komma att betraktas som otillåtna handelshinder. Utrymmet

för att ställa olika former av krav kan förväntas variera med hänsyn till vilken varukategori det är fråga om och kräver att de särskilda förutsättningarna i varje enskilt fall noggrant analyseras.

I december 2004 redovisade Naturvårdsverket ett antal uppdrag på avfallsområdet, som producentansvar för förpackningar och returpapper, privatimporten av glasflaskor samt kvalitet på avfall som förs till förbränning. Naturvårdsverkets uppdrag om en nationell avfallsplan redovisades i september 2005, och i april 2005 redovisade verket ett regeringsuppdrag om ändringar i avfallsförordningen (2001:1063) för att förenkla den administrativa hanteringen kring främst avfallstransporter. Vidare redovisade Naturvårdsverket i augusti 2005 sin årliga uppföljning av producentansvaret till regeringen i rapporten Samla in – återvinn! (rapport 5494). I rapporten konstateras att återvinningen har fortsatt att öka. Materialutnyttjandet för olika förpackningsslag var under år 2004 enligt följande: glas 96 %, plast 24 %, papper 71 %, metall 65 % och trä 7 %. 57 % av lantbruksplasten materialutnyttjas, och inga däck läggs på deponi utan de omhändertas genom materialutnyttjande eller energiutvinning. 85 % av skrotbilarna återvinns och 12 kilo elavfall per person samlades in under 2004, vilket är en ökning med ett kilo sedan föregående år. Samtliga uppdrag bereds i Regeringskansliet. Av budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 20, framgår att kommissionen arbetar vidare med att utveckla en tematisk strategi för förebyggande och återvinning av avfall och förväntas lämna ett förslag till tematisk strategi under hösten 2005. Tillsammans med förslaget till strategi har kommissionen även aviserat ett förslag till revidering av ramdirektivet för avfall. Naturvårdsverket har även publicerat föreskrifter och allmänna råd om hantering av brännbart avfall och organiskt avfall, allmänna råd till 3–33 §§ förordningen om deponering av avfall, föreskrifter om deponering av avfall och kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall och allmänna råd till avfallsförordningen avseende farligt avfall samt publicerat en handbok för deponering av avfall. I sammanhanget vill utskottet hänvisa till PBL-kommitténs nyligen redovisade slutbetänkande Får jag lov? Om planering och byggande (SOU 2005:77), där bl.a. frågan om krav på fastighetsägaren att inrätta källsorteringsutrymmen behandlas. Betänkandet bereds i Regeringskansliet. Av budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 20, framgår även att IPP-dialogerna med olika aktörer fortsätter nationellt genom ett IPP-nätverk som administreras av Naturvårdsverket. Dessutom kommer en ökad satsning att göras på verktyg och instrument för hållbar konsumtion och produktion. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att föreslå hur juridiska, ekonomiska och informativa styrmedel och verktyg kan göras mer effektiva i syfte att förändra konsumtions- och produktionsmönster samt att utveckla miljöinformation för produkter. Vidare har Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en nationell strategi för miljöanpassad offentlig upphandling, vilket länderna uppmanats att utveckla i kommissionens meddelande om IPP samt i kommissionens handlingsprogram för

miljöteknik, ETAP. Av budgetpropositionen framgår vidare att Sverige inom ramen för Marrakechprocessen deltar i ett nordiskt samarbete om hållbar konsumtion och produktion kopplat till aktuella teman inom CSD (Kommissionen för hållbar utveckling). Gruppen gör inspel till CSD på olika teman kring hållbar konsumtion och produktion och med ett nord-syd-perspektiv. Sverige har också påtagit sig rollen som s.k. Lead Country för hållbar konsumtion och har därför etablerat en internationell arbetsgrupp på området. Gruppen avgav en första rapport vid nästa internationella möte som hölls i Costa Rica i september 2005. Vidare agerar Sverige ordförande vid de internationella mötena inom Marrakechprocessen. Slutligen vill utskottet erinra om att förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter trädde i kraft den 13 augusti 2005. Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 5, 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 121, 2004/05: MJ236 (s) yrkande 3, 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 40, 2004/05: MJ510 (fp, kd, c, mp) yrkande 2 och 2004/05: MJ528 (kd) yrkandena 1, 2 och 5 i allt väsentligt tillgodosett. Motionsyrkandena bör lämnas utan riksdagens åtgärd.

Information om kemiska ämnen i varor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till propositionen och till pågående arbete på området ett motionsyrkande (kd) om gemensamma föreskrifter om varors sammansättning.

Jämför reservation 190 (kd).

Propositionen

Enligt regeringen bör krav på information om varors innehåll av kemiska ämnen utformas som regler. Sverige bör fortsätta att verka för ett EU-gemensamt system för utformning av hälso- och miljöinformation för varor som inte är kemiska produkter, bl.a. inom Reach. Som komplement till regler anser regeringen att även utvecklingen av frivilliga informationssystem bör stimuleras.

Motionen

I motion 2003/04: MJ400 (kd) anføres att föreskrifter om varors sammansättning bör utfärdas på europeisk nivå. I proposition 2002/03:117 Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp föreslås att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall kunna meddela föreskrifter om sammansättningen av också andra varor än förpackningar. Motionärerna betonar att denna typ av miljöanpassning bör ske även på europeisk nivå (yrkande 12).

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför behövs mer kunskap om innehållet av kemiska ämnen i material och varor för att tillämpningen av försiktighets- och produktvalsprinciperna skall kunna öka och leda till utveckling av varor med minskade kemikalierelaterade risker. Detta är innebörden av delmål 2 under Giftfri miljö om information om farliga ämnen i varor som skall vara uppnått senast år 2010. Regeringen presenterade denna inriktning redan i propositionen Kemikaliestrategi för giftfri miljö (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269). Av propositionen framgår att KemI på regeringens uppdrag hösten 2004 redovisade förslag om varuinformationssystem i rapporten Information om varors innehåll av farliga kemiska ämnen (dnr M2004/3322/Kb). I rapporten framhålls tillgång till information i tillräcklig omfattning och kvalitet som viktiga förutsättningar för ett målmedvetet handlande som bör utgöra grunden för en säker produkthantering och för miljöhänsyn vid produktutvecklingen. Men informationen behöver också förmedlas i produktionskedjorna för att senare produktionsled skall kunna följa annan lagstiftning, t.ex. arbetsmiljökrav och andra säkerhetskrav på produkter. Vidare anser KemI att det behövs kunskap om varors innehåll av kemiska ämnen. Företag behöver information för att kunna undvika framtida krav på skadestånd och saneringskostnader, och materialåtervinnare behöver få information om materialets kemiska innehåll för att användningen av återvunnet material skall kunna ökas utan risker för miljön. Även enskilda konsumenter har behov av information för att kunna göra medvetna val utifrån hälsoaspekter, t.ex. från allergisynpunkt och av miljöskäl. Det förekommer i dag flera olika frivilliga system för information om produkters miljöpåverkan, t.ex. miljömärkningar och miljövarudeklarationer. Dessa system ställer dock inte krav på redovisning av produkternas innehåll av farliga kemiska ämnen och deras egenskaper, och de flesta har relativt låg täckningsgrad.

De pågående förhandlingarna i EU om en ny kemikalielagstiftning, Reach, kan förväntas vara avslutade tidigast år 2006, och lagstiftningen beräknas träda i kraft tidigast år 2007. Därefter torde uppföljande arbete med tekniska vägledningsdokument m.m. pågå under flera år. Som utskottet tidigare anfört är emellertid arbetet med Reach den enskilda process som har störst betydelse för att miljökvalitetsmålet Giftfri miljö skall kunna nås. Det förslag som nu föreligger bedöms av regeringen inte vara tillräckligt i sig för att uppnå delmål 2 till Giftfri miljö om informationen om farliga kemikalier i varor eftersom kraven på informationen om kemiska ämnen i varor är mycket begränsad. Regeringen har därför presenterat ett preliminärt förslag om kemikalier i varor i Reachförhandlingarna. Som regeringen anför bör vidare utvecklingen av frivilliga informationssystem, t.ex. miljövarudeklarationer, stimuleras, liksom främjande av miljömärkningssystem inom EU. Utskottet delar denna uppfattning. Med det

anförda finner utskottet syftet med motion 2003/04:MJ400 (kd) yrkande 12 i allt väsentligt tillgodosett. Någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet finner utskottet inte påkallad.

Information om produkters miljöbelastning

Propositionen

Regeringen anser att information om produkters miljöbelastning i syfte att förbättra informationen längs produktkedjan bör utvecklas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har samma uppfattning som regeringen i fråga om information om produkters miljöbelastning.

Giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till vad som anförs i propositionen och till utskottets tidigare uttalanden avstyrker utskottet motionsyrkanden (fp, kd, mp, -) om skatt på sopförbränning, om krav på sortering av avfall som förbränns, om de samhällsekonomiska konsekvenserna av biologisk behandling av hushållsavfall och om avfallshandling och miljöanpassning inom byggsektorn.

Jämför reservationerna 191 (mp), 192 (kd) och 193 (mp).

Propositionen

Enligt regeringen behövs ett giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall främst för att bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålen och delmålen under Giftfri miljö, Säker strålmiljö och God bebyggd miljö. Det är främst fråga om att utnyttja avfallet utifrån dess inneboende egenskaper utan att bidra till spridningen av farliga kemikalier men även om att särskilt se till att det farliga avfallet samlas in och omhändertas på ett miljömässigt bra sätt så att innehållet av farliga ämnen så långt möjligt elimineras.

Motionerna

I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) ställs krav på avfallssortering, skatt och elgenerering för avfall som förbränns. Genom förordning eller föreskrift bör regleras hur stor andel av det förbrända materialet som kan utgöras av fraktioner som egentligen inte skall brännas (yrkande 94). Skatt på sopförbränning begärs även i motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 10.

Enligt motion 2003/04: MJ400 (kd) bör regeringen tillsätta en utredning i syfte att jämföra de miljömässiga, samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna av utsortering av hushållens organiska avfall för biologisk behand-

ling. Utredningen skall också belysa alternativet att förbränna det organiska avfallet tillsammans med övrigt brännbart hushållsavfall (yrkande 8).

I motion 2004/05:MJ38 (mp, -) betonas att avfallshantering och miljöanpassning inom byggsektorn måste förbättras drastiskt. De material som används skall vara av miljömässigt acceptabel kvalitet och återvinningsbara, och utbildning om kretslopp och resurshushållning är väsentlig inom byggsektorn. Högre krav måste ställas på avfallssortering (yrkande 124).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet erinra om propositionen Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04:MJU4, rskr. 2003/04:13) med förslag om mål, strategier och åtgärder för att få ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp. I propositionen fastslog regeringen återvinning av avfall som en bra princip som skall utvecklas i linje med Sveriges och EU:s avfallspolitik som bl.a. inbegriper avfallshierarkin. Avfallsmängden skall minska och dess farlighet förebyggas, och avfallshanteringen skall inte ses bara som en resursfråga och ett miljöproblem, utan också som en infrastrukturfråga. Åtgärder enligt avfallshierarkin har enligt regeringen resulterat i minskade mängder avfall som deponeras och en utbyggd återvinning, inklusive förbränning med energiutvinning. Som regeringen då anförde talar mycket för att en skatt på avfall som förbränns ytterligare skulle gynna materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, av avfall. För att ytterligare främja materialåtervinningen, inklusive biologisk behandling, hade regeringen tillsatt en särskild utredare (Fi 2003:06, BRAS-utredningen) för att dels föreslå hur en skatt på förbränning av avfall kan se ut, dels utvärdera skatten på avfall som deponeras. Regeringen ansåg att en skatt på förbränning av avfall borde övervägas jämte skatten på avfall som deponeras så att en styrning enligt avfallshierarkin uppnås. I uppdraget ingick även att analysera andra ekonomiska styrmedel som kan användas för att nå samma mål. Som utskottet redogjort för ovan har såväl delbetänkande En BRASKatt – beskattning av avfall som förbränns (SOU 2005:23) som slutbetänkandet En BRASKatt! – beskattning av avfall som deponeras (SOU 2005:64) nu redovisats och bereds i Regeringskansliet.

Utskottet delar regeringens uppfattning om vikten av att möjligheterna till elproduktion tas till vara i så hög utsträckning som möjligt vid förbränningen av avfall. Kraftvärmeproduktion är enligt utskottet särskilt värdefull genom den resurseffektivisering som blir följden. En sådan resurseffektivisering är också önskvärd enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregel om hushållning med energi. Bras-utredningen har haft i uppdrag att beakta konsekvenserna för tillvaratagande av möjlig elproduktion i högeffektiv kraftvärme vid avfallsförbränning, och av propositionen framgår att Naturvårdsverket nyligen har redovisat ett uppdrag till regeringen, Kvalitet hos avfall som förs till förbränning (dnr M2004/4338/Kk), som innehåller förslag till

kompletterande krav om karakterisering och kontroll av avfall i förordningen (2002:1060) om avfallsförbränning och i avfallsförordningen (2001:1063). Naturvårdsverket motiverar sitt förslag med att ökad kunskap om avfallet leder till att avfall förs till de förbränningsprocesser som är lämpliga för det aktuella avfallet. På så vis minskar risken för att avfall som med hänsyn till miljö och resurshushållning bättre lämpar sig för annan behandling än förbränning oavsiktligt förs till förbränning. I propositionen deklarerar regeringen sin avsikt att efter remissomgången återkomma till Naturvårdsverkets förslag eftersom regeringen anser att det behövs bindande regler om att avfall som avses brännas skall vara väl sorterat, karakteriserat och kontrollerat. Utskottet delar denna uppfattning.

Även inom EU pågår arbete med att ta fram tematiska strategier om hållbar resursanvändning och om förebyggande och återvinning av avfall, och enligt propositionen verkar Sverige i detta arbete för att strategierna utarbetas så att de samordnas med den sedan tidigare etablerade avfallsstrategin inom EU samt i linje med strategin för en integrerad produktpolitik. I strategin för förebyggande och återvinning av avfall driver Sverige frågorna om att stimulera en mer miljöanpassad produktutveckling och om att skapa en mer attraktiv marknad för återvunna material samt att se över definitionen av avfall och dess konsekvenser för återvinning. Kommissionen skall presentera förslag till tematiska strategier under år 2005. Utöver det arbete som redovisas ovan anser regeringen att det finns en del kompletterande åtgärder som är intressanta för att bidra till att ett giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall kommer till stånd. De är framför allt fråga om användning av avfall för anläggningsändamål, föroreningar och risk för smittspridning från avloppsslam, rening av utsläpp från avloppssystemen samt gifter från förbränning. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning.

I proposition 2002/03:117 Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp påpekar regeringen att avfall från såväl hushåll som restauranger, storkök och livsmedelsbutiker till stor del består av matavfall och annat biologiskt lättnedbrytbart avfall som innehåller bl.a. betydande mängder växtnäringssämnen. Biologiskt lättnedbrytbart avfall kan efter biologisk behandling återvinnas och återföras till växtodling i ett nära nog fullständigt kretslopp. Enligt den avfallshierarki som EU:s medlemsländer enats om är biologisk behandling en prioriterad behandlingsmetod för matavfall. Regeringen påpekar också i propositionen att förbränning och biologisk behandling av matavfall är svåra att jämföra. Enligt systemanalyser av miljönyttan med olika behandlingsmetoder, som Naturvårdsverket utgått från, är förbränning och biologisk behandling av matavfall svåra att jämföra, och enligt analyserna är ingendera entydigt miljömässigt bättre än den andra. Naturvårdsverket har dock ansett att biologisk behandling, dvs. kompostering eller rötning, har fördelar framför förbränning. Regeringen framhåller att Naturvårdsverket anser att kompostering och rötning av matavfall generellt är att föredra framför förbränning med hänvisning till värdet av

att skapa långsiktigt hållbara kretslopp och att undvika deponering. Regeringen har dessutom i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) uttalat att fosfor från bl.a. organiskt avfall bör ingå i kretslopp och återföras till åkermark. Regeringen ansåg mot bakgrund härav att ett delmål för biologisk behandling behövs för att klargöra att biologisk behandling skall vara en betydande metod för att omhänderta matavfall. Utskottet instämde i denna bedömning (bet. 2003/04:MJU4, rskr. 2003/04:13).

I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (2000/01:130) har regeringen gjort bedömningen att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö i ett generationsperspektiv bör innebära att avfall och restprodukter sorteras så att de kan behandlas efter sina egenskaper och återföras i kretsloppet i ett balanserat samspel mellan bebyggelsen och dess omgivning. Mot bakgrund av detta såg regeringen det nu föreslagna målet som ett steg för att uppnå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö i ett generationsperspektiv. Regeringen ansåg, i likhet med många remissinstanser, att det är viktigt att målet avser den andel som återförs som växtnäring. Utskottet delade regeringens uppfattning och instämde i att målet också bör formuleras som ett gemensamt mål för matavfall från såväl hushåll som restauranger, storkök och butiker, detta för att förenkla uppföljningen och för att ge kommunerna större möjligheter att själva utforma insamlingen. Med hänvisning härtill tillstyrkte utskottet regeringens förslag till delmål att minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker senast år 2010 skall återvinnas genom biologisk behandling. Regeringen föreslog ytterligare ett delmål som avser matavfall och därmed jämförligt avfall som härrör från livsmedelsindustrier och jämförbara verksamheter. Regeringens förslag var att matavfall och därmed jämförligt avfall som härrör från livsmedelsindustrier m.m. senast år 2010 skall återvinnas genom biologisk behandling. Med hänvisning till vad regeringen anförde delade utskottet uppfattningen att detta mål skall undanta avfall som på grund av innehåll av smittämnen eller föroreningar inte kan uppnå en kvalitet som lämpar sig för återföring till odling. För att inte leda till orimliga krav på sortering bör målet också undanta avfall som uppkommer blandat med annat avfall. Som matavfall bör inte räknas exempelvis de skal och kärnor som bättre lämpar sig för förbränning. Sammanfattningsvis tillstyrkte utskottet regeringens förslag till delmål. I propositionen aviserade regeringen sin avsikt att bredda Naturvårdsverkets ansvar för att följa utvecklingen på avfallsområdet och ansåg att verket i detta arbete särskilt bör följa utvecklingen och utbyggnaden av kapaciteten för biologisk behandling. En särskild avstämning bör göras för att avgöra om delmålen behöver revideras. Utskottet gjorde i detta avseende samma bedömning som regeringen och ansåg i likhet med regeringen att en sådan uppföljning bör göras av kvaliteten, kostnaderna och användningen av slutprodukten från biologisk behandling. Av budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 20, framgår att, enligt Miljömålsrådet,

under år 2003 ca 20 % av matavfallet återvanns från hushåll och restauranger genom biologisk behandling, inklusive hemkompostering, att jämföra med delmålets 35 %. Vad gäller hanteringen av mängden matavfall från livsmedelsindustrier som återvinns genom biologisk behandling anser rådet att det tillgängliga underlaget är bristfälligt, vilket försvårar en uppföljning av utvecklingen. Enligt Miljömålsrådet inför alltför många kommuner separat insamling av källsorterat matavfall och bygger ut den biologiska behandlingen ytterligare, bl.a. genom nya biogasanläggningar. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 8, 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 10 och 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 94 i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

Enligt vad regeringen nu anför bör avvecklingen av produkter som innehåller ozonnedbrytande ämnen påskyndas. Det behöver vidare säkerställas att produkter som innehåller ozonnedbrytande ämnen omhändertas på ett tillfredsställande sätt i avfallsledet. Vad gäller förekomsten av ozonnedbrytande ämnen i isoleringsmaterial är det enligt regeringen avgörande i vilken takt man bygger om eller river gamla fastigheter och hur hanteringen av byggavfall som innehåller ozonnedbrytande ämnen sker. Utskottet delar denna uppfattning. Av propositionen framgår att Boverket har redovisat ett uppdrag till regeringen om avfallshanteringen i byggsektorn, Avfallshantering inom bygg- och fastighetssektorn (Boverket juni 2004) i vilket verket bl.a. har identifierat brister i hanteringen av det farliga avfallet. Boverket har föreslagit ökade krav vid rivning för att förbättra omhändertagandet av sådant avfall. Förslagen överlämnades till PBL-kommittén för vidare bearbetning. Kommitténs nyligen redovisade betänkande Får jag lov? Om planering och byggande (SOU 2005:77) bereds i Regeringskansliet. Som regeringen anför är kunskap som bl.a. genereras av forskning viktig till stöd för arbetet att nå miljökvalitetsmålen och som stöd för åtgärdsstrategierna.

Utskottet instämmer vidare i regeringens uppfattning att forskning om styrmedel och deras effektivitet behöver utvecklas. Kunskapsuppbyggnad, teknikutveckling och demonstration är fortsatt viktiga inom transport-, energi- och byggsektorerna. I samhällets olika sektorer bedrivs ett omfattande åtgärdsarbete i form av forskning, teknikutveckling och demonstration för att nå miljökvalitetsmålen. Denna forskning och teknikutveckling måste fortsätta och intensifieras inom bl.a. transport-, energi- och byggsektorerna. Regeringen anser att det finns ett behov av att utveckla information om produkters miljöbelastning. I detta arbete bör de olika informationsverktyg som finns, exempelvis livscykelanalyser, miljömärkning och miljövarudeklarationer, kombineras och utvecklas så att arbetet med att kommunicera miljödata inte blir alltför kostnads- och tidskrävande för företagen. I den träbyggnadsstrategi, Mer trä i byggandet (Ds 2004:1), som regeringen presenterade i januari 2004 framförs förslag på effektivare användning av verktyget Livscykelanalys (LCA) inom byggsektorn. Enligt regeringen behöver verktygen också i vissa fall utvecklas till att omfatta

fler faser i produktens livscykel och beakta fler former av miljöpåverkan. Livscykelanalyser kan t.ex. inte för närvarande hantera kemiska ämnen och naturresurser i tillfredsställande utsträckning. Sedan kraftfulla styrmedel införts för att minska deponeringen av avfall används alltmer avfall till olika anläggningsändamål. Som regeringen anför bör Naturvårdsverket särskilt verka för att berörda aktörer får vägledning så att sådan användning av avfall sker på ett sätt som inte innebär risk för hälsa och miljö. Naturvårdsverket bör vidare få ett uppdrag att ta fram förslag till bindande regler om användningen av avfall för anläggningsändamål. Utskottet delar regeringens uppfattning att riktlinjer och vägledning behöver utvecklas för att förbättra hanteringen. Regeringen har därför formulerat ett mål i 2005 års regleringsbrev för Naturvårdsverket som innebär att berörda aktörer skall få vägledning om hur användning av avfall kan ske utan risk för människors hälsa och miljön. Det är väsentligt att verket samråder med Kemikalieinspektionen i arbetet. I likhet med regeringen anser utskottet dock att det även kan finnas ett behov av bindande krav om hur användningen av avfall för anläggningsändamål kan ske utan risk för människors hälsa och miljön. I propositionen aviserar regeringen ett uppdrag åt Naturvårdsverket att föreslå hur sådana bindande krav kan formuleras. Regeringen bedömer att detta arbete bidrar till att uppnå främst miljökvalitetsmålen och delmålen under Giftfri miljö och God bebyggd miljö. Utskottet gör samma bedömning. Med det anförda finner utskottet syftet med motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 124 i väsentliga delar tillgodosett. Någon ytterligare åtgärd med anledning av motionsyrkandet finner utskottet inte påkallad.

Användning av avfall för anläggningsändamål

Propositionen

Sedan kraftfulla styrmedel införts för att minska deponeringen av avfall används alltmer avfall till olika anläggningsändamål. Enligt regeringen bör Naturvårdsverket särskilt verka för att berörda aktörer får vägledning så att sådan användning av avfall sker på ett sätt som inte innebär risk för hälsa och miljö. Naturvårdsverket bör vidare få ett uppdrag att ta fram förslag till bindande regler om användningen av avfall för anläggningsändamål.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har samma uppfattning som regeringen när det gäller styrmedel för att minska deponeringen av avfall för anläggningsändamål.

Föreningar och risken för smittspridning från avloppsslam

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden (v, mp, -) om åtgärder för slutande av näringskretslopp och om hantering, återvinning, återföring och utvinning av fosfor från avloppsslam med hänvisning till vad som anförs i propositionen.

Jämför reservation 194 (mp).

Propositionen

I syfte att minska tillförseln av föreningar och risken för smittspridning vid återföring av avloppsslam på åkermark avser regeringen att besluta om en förordning med skärpta krav vid sådan användning. Regeringen gör bedömningen att författningsändringar behövs för att användning av avloppsslam på åkermark skall skäpas och tydliggöras.

Motionerna

Ett flertal förslag till åtgärder för slutande av näringskretslopp läggs fram i motion 2004/05: MJ38 (mp, -). Det mest rationella och kostnadseffektiva sättet att ta till vara näringsämnen ur fekalier och/eller urin torde enligt motionärerna vara att skilja näringsfraktionerna från övrigt avloppsvatten vid källan. Staten bör stödja storskaliga anläggningar med alternativa metoder. Program bör tas fram för ökad urinsortering, vilket minskar behovet av att separera fosfor ur slam, och särskilt vid ny bebyggelse bör möjligheterna till urinsortering tas till vara (yrkande 52). Enligt motion 2003/04: MJ326 (v) bör regeringen lägga fram en samlad politik för hantering och återvinning av avloppsslam (yrkande 1). Regeringen bör återkomma med förslag om skärpta krav på slammet vad gäller miljögifter och hygien samt om aktiva åtgärder för förbättrad slamkvalitet (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Av propositionen framgår att Naturvårdsverket i rapport 5214, Aktionsplan för återföring av fosfor (dnr M2002/4113/Na), som utgångspunkt för återförandet av näring från avlopp har föreslagit att ett långsiktigt mål bör vara att näring i avlopp återförs till mark där näringen behövs och utan risk för hälsa och miljö. För att kunna uppnå detta långsiktiga mål anser verket att det krävs åtgärder som syftar till ökad återföring av fosforföreningar och andra näringsämnen från avlopp. En av flera metoder att återföra fosforföreningar är genom användning av slam från avloppsreningsverk på åkermark eller annan produktiv mark. För att användning av slam skall ske utan risk för hälsa och miljö gör Naturvårdsverket bedömningen att regeringen bör besluta om en förordning som syftar till att minska tillförseln av föreningar till åkermark samt minskad risk för smittspridning. Verkets förslag är att förordningen skall innefatta smittskydd på all mark

samt skärpta gränsvärden vid användning på åkermark för halter i avlopsslam respektive tillförsel av kadmium, kvicksilver, silver och tenn. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att ta ställning till förslaget och gör bedömningen att författningsförändringar behövs för att tydliggöra och skärpa kraven på användning av avlopsslam på åkermark så att den blir miljömässigt godtagbar. Som regeringen anför kommer detta att på sikt bidra till att miljökvalitetsmålen och delmålen under Giftfri miljö och God bebyggd miljö kommer att uppnås. I sin rapport pekar Naturvårdsverket också på olika möjligheter att återföra fosforföreningar till åkermark och annan produktiv mark. En metod att återföra fosforföreningar är att använda slam från avloppsreningsverk på åkermark eller annan produktiv mark. För att möjliggöra detta utan risk för hälsa och miljö är det av stor vikt att minska mängden föroreningar i avloppet. Kommunerna har enligt verket en viktig roll när det gäller val av den metod som passar de lokala förutsättningarna. Naturvårdsverket bedömning är enligt verket att användning av slam på åkermark är acceptabelt på såväl kort som lång sikt vad avser tillförda metaller och organiska föreningar samt smittskydd, under förutsättning att tillförseeln av föroreningar minskas. För att öka användningen av slam på åkermark krävs enligt verket systematiskt arbete med kvalitetsförbättringar av slammet. Det krävs också ett utvecklat samarbete mellan olika intressenter för att öka acceptansen och förtroendet för slam användningen och för arbetet med kvalitetsförbättringar av slammet.

Som regeringen anför bör ny teknik utvecklas och införas för att ta fram rena och effektiva kretslopp av fosforföreningar från slam som inte bedöms uppnå tillräcklig kvalitet för att kunna spridas på produktiv mark. Det finns i dag teknik för att utvinna och tillvarata fosforföreningar från avloppsvattnet, direkt från slammet eller ur aska från slam som förbränts. Dessa tekniker är alla i olika stadier av utveckling. Naturvårdsverket gör bedömningen att tillämpbara storskaliga metoder kommer att utvecklas inom fem till tio år. Även metoder för att källseparera olika avloppsfraktioner bör utvecklas under kommande år för att öka återföringen av fosforföreningar. Särskilt enskilda avlopp bör i högre grad anpassas för att återföring av fosforföreningar och andra näringsämnen skall kunna ske och därtill minska miljöpåverkan från dessa avlopp. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2003/04: MJ326 (v) yrkandena 1 och 6 samt 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 52 lämnas utan åtgärd från riksdagens sida.

Rening av utsläpp från avloppssystem

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till propositionen avstyrker utskottet motionsyrkanden (mp, -) om stöd för inventering och kunskapsuppbyggnad när det gäller enskilda avlopp och om kommunernas möjligheter att utfärda lokala föreskrifter om kemikalieanvändning. Utskottet avstyrker även motionsyrkanden (s, c) om allmänna råd för tvätthallar för fordon.

Jämför reservation 195 (mp).

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör Naturvårdsverket även få i uppdrag att se över möjligheten till ett bidrag för utveckling och introduktion av ny teknik som syftar till att minska utsläppen av kväve- och fosforföreningar från enskilda avlopp.

Kvävereningen för de reningsverk som ännu inte uppfyller kraven i gällande bestämmelser bör åtgärdas, och regeringen överväger att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utreda vad som är möjligt och lämpligt när det gäller utökade krav på kvävereduktion i kustnära reningsverk.

Motionerna

I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) läggs fram förslag om ett statligt startstöd för inventering av och kunskapsuppbyggnad om enskilda avlopp. Stödet kan enligt motionärerna med fördel utformas som ett lån som kan betalas av i takt med intäkterna från avgifterna (yrkande 53). Kommuner med enskilda avlopp som har negativa effekter på känsliga vattenmiljöer skall ha rätt att meddela lokala föreskrifter om användning av hushållskemikalier eller motsvarande inom dessa särskilt angivna områden (yrkande 123).

Behovet av en översyn av de allmänna råden för tvätthallar för fordon påtalas i motion 2003/04: MJ461 (s). Syftet är att ge de kommunala miljö nämnderna de redskap som behövs för att miljöbalkens krav skall kunna uppfyllas. Enligt motion 2004/05: MJ237 (c) bör klara och tydliga normer för fordonstvättar införas igen (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Av propositionen framgår att Naturvårdsverket har i uppdrag att under år 2005 ta fram allmänna råd och vid behov föreslå föreskrifter för enskilda avlopp. Resultatet av detta arbete, kommande miljö kvalitetsnormer, nya utsläppskrav för enskilda avlopp i känsliga områden samt nya tekniska lösningar, tillsammans med vattenmyndigheternas kartläggning av områden i avrinningsdistrikten, där åtgärder mot fosforövergödning är nödvändiga, är enligt regeringen ägnat att ge kommunerna goda förutsätt-

ningar att målinriktat framöver vidta riktade åtgärder. Regeringen avser att avvakta Naturvårdsverkets redovisning av uppdraget innan ställning tas till frågan om ytterligare åtgärder. Med syfte att ytterligare minska utsläppen av kväve- och fosforföreningar från enskilda avlopp avser regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utreda bidrag till utveckling och introduktion av ny teknik. Enligt regeringen bör dock bidrag inte ges för åtgärder som syftar till att uppfylla gällande lagstiftning utan i stället till åtgärder som syftar till att uppfylla längre gående krav på rening eller kretsloppslösningar. Regeringen vill i sammanhanget poängtera vikten av att kvävereduktion för de verk som ännu inte uppfyller kraven i avloppsdirektivet åtgärdas och att bästa tillgängliga teknik (BAT) används. Utskottet delar denna uppfattning. Regeringen överväger vidare att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utreda vad som är möjligt och lämpligt när det gäller utökade krav på kvävereduktion i kustnära reningsverk. Regeringen avser dock att avvakta med det definitiva beslutet om uppdraget tills den kan ta del av den internationella expertutvärdering av kväve- och fosforproblematiken i våra omgivande havsområden som har initierats av Naturvårdsverket. Utskottet har inte något att erinra häremot. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 53 och 123 i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

Enligt vad utskottet inhämtat har Naturvårdsverket upphävt sina allmänna råd om rening av avloppsvatten från fordonstvättar. Däremot finns s.k. branschfaktablad för fordonstvättar, som bl.a. syftar till att ge vägledning för branschen. Med det anförda anser utskottet att motionerna 2003/04: MJ461 (s) och 2004/05: MJ237 (c) yrkande 3 bör lämnas utan åtgärd från riksdagens sida.

Gifter från förbränning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker, med hänvisning till propositionen och till tidigare uttalanden av utskottet, motionsyrkanden (c) om åtgärdsprogram för minskade dioxinutsläpp.

Jämför reservationerna 196 (c, mp) och 197 (v, mp).

Propositionen

Regeringen bedömer det som angeläget att tillförseln och bildandet av gifter från förbränning minskar till ofarliga nivåer och anser att de åtgärder som aviseras i propositionen kommer att bidra till att miljö kvalitetsmålen och delmålen under Giftfri miljö och God bebyggd miljö kommer att uppnås.

Motionerna

I motion 2003/04:MJ334 (c) framförs krav på begränsning av spridningen av dioxin från förbränning och deponi. Motionärerna anser att kontroll av och åtgärder mot samtliga mindre utsläppskällor av dioxin är angelägna, och förbränningsanläggningar, deponier m.m. måste därför kartläggas (yrkande 12). Enligt motion 2004/05:MJ507 (c) bör Sverige inom EU ta initiativ till ett brett åtgärdsprogram för minskade dioxinutsläpp. Alla former av förbränningsanläggningar, deponier m.m. måste kartläggas och åtgärdas (yrkande 15). Beträffande motion 2005/06:MJ278 (v) yrkande 3 se *bilaga 1*.

Utskottets ställningstagande

När det gäller utsläppen till luft av dioxiner konstaterade utskottet hösten 2003 att dessa har minskat med 98 % sedan mitten av 1980-talet, och upp till 99-procentiga minskningar har skett av utsläppen av flera tungmetaller, t.ex. kvicksilver, bly och kadmium (bet. 2003/04:MJU4). Utskottet hänvisade till kraven i den nya förordningen om avfallsförbränning som enligt Naturvårdsverket kan komma att leda till att utsläppen av dioxiner till luft minskar ytterligare, även med en planerad ökning av avfallsförbränningen. Enligt Naturvårdsverket kan även de kommande årens ombyggnad av svenska avfallsförbränningsanläggningar leda till minskad dioxinbildning och därigenom även minskad mängd dioxin i flygaska. I och med att den största andelen av dioxinerna återfinns i den vid rening avskilda flygaskan, vilket är syftet med reningstekniken, blir enligt regeringen den fortsatta hanteringen av askan mycket betydelsefull för hur riskerna med avfallsförbränning skall bedömas. Utskottet hade erfart att Naturvårdsverket avser att utfärda vägledningar om vilka försiktighetsåtgärder m.m. som bör vidtas vid omhändertagande av askan. Utskottet konstaterade sammanfattningsvis att regeringen är uppmärksam på de angelägna frågor som togs upp i de då aktuella motionerna.

Havsmiljökommissionen har i en rapport (dnr M2003/2247/Na) till regeringen angett att halterna av t.ex. PCB, dioxiner och furaner under det senaste decenniet inte har minskat i en sådan takt att man kan förvänta sig någon ytterligare nedgång inom en snar framtid. Som anförts tidigare i detta betänkande finner utskottet ett sådant konstaterande mycket oroande mot bakgrund av att nivåerna av miljögifter i fet fisk från insjöar, Östersjön och Bottniska viken är så pass höga att kostråd har utarbetats. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att åtgärder behöver vidtas för att bildning och tillförsel av miljögifter och andra skadliga ämnen till Östersjön och Västerhavet skall kunna reduceras. Av propositionen framgår att regeringen med anledning av Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar har givit Naturvårdsverket i uppdrag att kartlägga källor till utsläpp av oavsiktligt bildade ämnen, som dioxiner. I uppdraget ingår att föreslå åtgärder för att eliminera eller minska utsläppen från samtliga källor. Som regeringen anför har denna utredning på ett annat sätt än

Havsmiljökommissionen möjlighet att ta ett helhetsperspektiv på utsläppen av långlivade organiska föroreningar, och därför bör åtgärder inte beslutas innan regeringen kunnat ta ställning till Naturvårdsverkets utredning. Naturvårdsverket redovisade sitt uppdrag den 31 mars 2005 (dnr M2005/2427/Kk), och rapporten behandlas i Regeringskansliet. Mot bakgrund av att halten av miljögifter i fisk är av central betydelse kommer regeringen enligt propositionen att ta särskild hänsyn till dessa frågor vid bedömningen av vilka åtgärder som bör genomföras. I likhet med regeringen anser utskottet det angeläget att tillförseln och bildandet av gifter från förbränning minskar till ofarliga nivåer och ansluter sig till regeringens bedömning att dessa åtgärder kommer att bidra till att miljö kvalitetsmålen och delmålen under Giftfri miljö och God bebyggd miljö kommer att uppnås. Riksrevisionen har i sin rapport, som behandlas längre fram i detta betänkande, påtalat brister i den operativa tillsynen över förbränningsanläggningar och deponier samt riktat kritik mot Naturvårdsverkets tillsynsvägledning. Riksrevisionen har även anfört att regeringen bör överväga att ta initiativ till närmare precisering av miljöbalkens krav i vissa avseenden. Vissa av de aspekter på miljöbalkens utformning som revisionen nämner i sin rapport behandlas i Miljöbalkskommitténs betänkande Miljöbalkens sanktionssystem och hänsynsregler (SOU 2004:37) som är under beredning i Regeringskansliet.

Vidare pågår ett övergripande arbete med tillsynsfrågor där tillsynsutredningen har haft i uppdrag att bl.a. utreda hur den statliga tillsynen kan göras till ett tydligare och effektivare instrument som bättre bidrar till kontrollen och genomförandet av demokratiska beslut. Tillsynsutredningen har i sitt betänkande Förslag om en tydligare och effektivare offentlig tillsyn (SOU 2004:100) lagt fram förslag om ny tillsynslagstiftning. Även detta förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet. Av budgetpropositionen för år 2006, utgiftsområde 20, framgår att regeringen också har tagit upp tillsynsfrågan med Naturvårdsverket i samband med den årliga mål- och resultatdialogen och då särskilt framhållit vikten av att Naturvårdsverket arbetar med vägledning på tillsynsområdet.

Riksrevisionen konstaterar dessutom i sin rapport att Naturvårdsverket inte har byggt upp en tillräckligt bred kunskap om miljöproblemen med förbränningsrester och att detta innebär att man inte med rimlig säkerhet kan säga om de potentiella miljöproblemen med avfallsförbränning är eller kommer att vara under kontroll. Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna 2003/04: MJ334 (c) yrkande 12 och 2004/05: MJ507 (c) yrkande 15 i väsentliga delar tillgodosett. Motionsyrkandena bör därmed lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö

Utskottets bedömning i korthet

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om utgångspunkterna för strategin.

Strategiska utgångspunkter m.m.

Propositionen

Syftet med strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö är att lägga fast en policy och ett förhållningssätt till arbetet på längre sikt. I strategin betonas miljön som en bas för god livskvalitet. Den har tre grundläggande beståndsdelar, nämligen ett hållbart brukande av mark och vatten, bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer samt miljöanpassad fysisk planering och samhällsbyggande. Inför nästa utvärdering av miljömålssystemet bör strategin analyseras i syfte att utveckla den.

Ett hållbart brukande av naturresurser bör ske i ett landskapsperspektiv. Regionala landskapsstrategier är ett verktyg som bör prövas. Ett par länsstyrelser bör få i uppdrag att i samarbete med andra aktörer utarbeta regionala landskapsstrategier för biologisk mångfald. Vidare bör sektorsmyndigheterna för de areella näringarna få i uppdrag att precisera begreppet "hållbart nyttjande av biologiska resurser" för att underlätta den praktiska tillämpningen av begreppet.

En långsiktigt hållbar förvaltning av kulturmiljön bör utgå ifrån ett brett humanistiskt perspektiv på kulturarvets värden och möjligheter. Riksantikvarieämbetet bör få i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter utforma en strategisk och långsiktig kulturmiljöövervakning som redovisas i återkommande "kulturmiljöbokslut". Samordningen mellan natur- och kulturmiljövärden bör utvecklas och fördjupas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att invända mot regeringens utgångspunkter.

Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om bildande och skötsel av naturreservat (m, fp, kd, c).

Jämför reservationerna 198 (m), 199 (fp) och 200 (kd).

Motionerna

Enligt motion 2003/04: MJ215 (m) yrkande 1 bör inte reservat som drabbar främst små enskilt ägda fastigheter beslutas och enligt motionens yrkande 3 bör nya naturreservat inte inrättas om pengar till skötsel saknas. Hanteringen av naturreservatsbildning bör enligt motion 2003/04: MJ314 (kd) ske enklare, snabbare och till lägre kostnad än vad nuvarande regler ger möjlighet till. I de fall där skötselplan för reservat inte fullföljs bör även enligt motion 2003/04: MJ349 (c) yrkande 3 den fulla förfoganderätten återgå till markägaren. Information bör enligt motion 2003/04: MJ404 (m) yrkande 5 lämnas till markägaren vid planerat ingrepp i egendomen.

En bättre analys bör enligt motion 2004/05: MJ380 (c) yrkande 1 göras av den skogliga reservatspolitiken med en samhällsekonomisk kalkyl för de skogliga reservatsbildningarna. Naturvårdsverket bör enligt motionens yrkande 2 presentera en samlad strategi för bildandet av nya naturreservat. I fråga om frivilliga avsättningar, biotopskydd, naturvårdsavtal samt naturreservat anförs i motion 2004/05: MJ508 (fp) yrkande 9 att det är viktigt att det tidigt skapas en lokal dialog och förankringsprocess med de människor som i sin vardag berörs av detta när skyddsåtgärder införs. Även i motion 2004/05: N254 (fp) yrkande 17 framhålls vikten av att ta till vara det lokala engagemanget vid arbete med biologisk mångfald.

Olika alternativ bör enligt motion 2003/04: MJ274 (m) prövas för att skydda Ombergs natur. Långsiktiga avtal om skydd och vård av Ombergs unika natur bör upprättas med de berörda markägarna. För de åtaganden som markägarna gör enligt avtalet skall ersättning utgå. Enligt motion 2003/04: MJ464 (s) är Omberg väl värt att omfattas av miljöbalkens högsta naturskyddsstatus. Även enligt motion 2004/05: MJ449 (s) uppfyller Omberg med stor sannolikhet de kriterier som ställs på en nationalpark vad gäller storlek, naturvärden, vetenskapliga värden, upplevelsevärden och kulturvärden. Även Ridö-Sundbyholmsarkipelagen bör enligt motion 2004/05: MJ307 (s) inrättas som nationalpark.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i att nyttan för människan med en god miljökvalitet bör göras tydligare. I det fortsatta arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålen bör det ges möjlighet till delaktighet i olika processer och insatser som görs i de särskilt värdefulla områdena.

Som anförs i propositionen bör en utgångspunkt vara att de fastställda målen som rör särskilt värdefulla områden och miljöer inte kommer att kunna nås enbart med statliga insatser. Grupper av aktörer gör redan i dag värdefulla insatser. Konkreta exempel på detta är det ökade engagemanget från kommunerna när det gäller att bilda och förvalta skyddade områden, skogsnäringens frivilliga avsättningar av värdefull skogsmark och konkreta naturvårdsprojekt som drivs framgångsrikt av flera naturvårdsorganisationer.

Områdesskyddet bör även fortsättningsvis ha en central roll. Det innebär att rikta insatser till de områden som har särskilda värden. I begreppet områdesskydd inkluderas bl.a. naturreservat och kulturresevat. Riksdagen redovisade vid behandlingen av skrivelsen En samlad naturvårdspolitik sin syn på områdesskydd. Denna innebär att de särskilt värdefulla områdena bör ses i sitt landskap, inte som ”öar” utan som en del av en större helhet. Andra viktiga element är förstärkning av insatserna i vattenmiljöerna, fortsatt kartläggning av vad som finns inom de särskilt värdefulla områdena av naturtyper och andra värden. Ytterligare väsentliga frågor är flexibilitet när det gäller om staten vid reservatsbildning bör köpa mark eller om intrångsersättning bör väljas, förstärkning av förvaltningen av skyddade områden samt ett ökat nyttjande av de skyddade områdena, t.ex. genom natur- och kulturturism och friluftsliv.

Ett annat viktigt inslag är att samhället betalar för naturvårds- och kulturmiljötjänster i syfte att bevara gemensamma nyttigheter och värden, t.ex. ett rikt växt- och djurliv eller ett öppet, traditionellt kulturlandskap. Ett bra exempel är miljöersättningarna inom jordbruket till brukare för hävd av kvarvarande ängar och naturbetesmarker. Detta verktyg bör utvecklas i de fortsatta insatserna i de särskilt värdefulla områdena. Det räcker inte med skydd med stöd av miljöbalken eller annan lagstiftning för att trygga värden i sådana områden utan det behövs även ersättningar, avtal och liknande.

Utskottet instämmer i att det är angeläget att fortsätta att utveckla naturvårdens arbetsformer mot ökad delaktighet och bra dialog. Regeringen avser att ge ett särskilt uppdrag till ett antal länsstyrelser att dels redovisa erfarenheter, dels ta fram program för hur arbetet bör fortsätta. Det är också viktigt att fortsatt utveckla den kommunala naturvården och kulturmiljöarbetet och samtidigt ta till vara den kraft, kunskap och det engagemang som finns på lokal nivå. Regeringen avser att återkomma till hur staten på olika sätt kan fortsätta att skapa drivkrafter för att ytterligare stärka det lokala och kommunala arbetet med de särskilt värdefulla områdena och miljöerna.

Naturvårdsverket bör få i uppdrag att till år 2006 analysera vilka åtgärder som behövs inom områdesskyddet med anledning av arbetsprogrammet inom konventionen om biologisk mångfald och OECD:s rekommendationer.

En nationell strategi för formellt skydd av skog har i juni 2005 fastställts av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. Strategins målsättning är att formellt skydd och frivilliga avsättningar skall komplettera varandra så att hela delmål 1 fylls med skog med så höga naturvärden som möjligt.

Utskottet har inga invändningar mot vad regeringen anfört och anser därmed att syftet med motionerna 2003/04: MJ215 (m) yrkandena 1 och 3, 2003/04: MJ314 (kd), 2003/04: MJ349 (c) yrkande 3, 2003/04: MJ404 (m) yrkande 5, 2004/05: MJ380 (c) yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ508 (fp) yrkande 9 och 2004/05: N254 (fp) yrkande 17 i allt väsentligt tillgodosetts. Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

Som utskottet har redovisat vid flera tillfällen, senast september 2003 (bet 2003/04: MJU3 s. 22), är inrättande av nationalparker ett långsiktigt arbete som grundar sig på den av Naturvårdsverket utarbetade nationalparksplanen. I den befintliga planen finns inte Omberg med. Naturvårdsverket har inlett sitt arbete med en översyn av nationalparksplanen. I översynen ingår att föreslå nya tänkbara områden för nationalparker. Naturvårdsverket och länsstyrelsen i Östergötlands län har enligt uppgift inlett ett samarbete för att diskutera lämpliga naturvårdsåtgärder för Omberg och bl.a. utreda förutsättningarna för en eventuell nationalpark. Utskottet har även erfarit att Sveaskog AB våren 2003 har avsatt Omberg som s.k. eko-park. Även motionerna 2003/04: MJ274 (m), 2003/04: MJ464 (s), 2004/05: MJ307 (s) och 2004/05: MJ449 (s) bör lämnas utan vidare åtgärd.

Miljöanpassad fysisk planering och samhällsbyggande samt en hållbar regional utveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om miljökonsekvensbedömningar (mp, -), jordbruksmark som begränsad resurs (mp, -), biologisk mångfald i Skåne (fp) och tång på Österlens sandstränder (kd).

Jämför reservation 201 (mp).

Motionerna

Miljökonsekvensbedömningar bör enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 104 förbättras utifrån ett biologiskt mångfaldsperspektiv. I fråga om hushållning med jordbruksmark anförs i motionens yrkande 125 att jordbruksmark är en begränsad resurs som hotas av markförstöring och exploatering av annan verksamhet.

I fråga om statligt stöd inom naturvårdspolitiken anförs i motion 2003/04: MJ376 (fp) yrkande 1 att det begränsade antalet områden i västra Skåne som skyddats och deras litenhet urholkar den biologiska mångfalden.

Österlens sandstränder bör enligt motion 2004/05: MJ457 (kd) rensas från ruttande tång. En blandning av tång och sjögräs ligger vid strandkanten på Österlen, ofta 5 m upp på stranden och 10–15 m ut i vattnet, på kilometer efter kilometer av stranden. Bönderna bör enligt motionären verka för tångtäkt och gödsling med tång.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i att den fysiska planeringen kan och bör mer aktivt än hittills medverka till att miljökvalitetsmålen uppnås. Detta gäller också den regionala utvecklingspolitiken. En viktig del är att skapa förutsättningar för en ökad användning av förnybara energikällor. Miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar är strategiska verktyg för att

besluten om planer, program och projekt skall få en från miljösynpunkt bra utformning. Människors hälsa, den biologiska mångfalden och kulturmiljöns värden bör ges en mer ändamålsenlig behandling i samband med miljöbedömningar och konsekvensbeskrivningar.

Regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att senast under 2007 redovisa hur påverkan på den biologiska mångfalden kan ges en ändamålsenlig behandling i miljökonsekvensbeskrivningar. Eftersom tillämpningen bl.a. kommer att gälla de kommunala fysiska planerna kommer samtliga kommuner i landet att behöva ta ställning till hur hänsyn kan tas till den biologiska mångfalden. För att en ändamålsenlig och enhetlig tillämpning av dessa nya regler skall kunna växa fram krävs utveckling av metoder och kunskapsunderlag. Utskottet föreslår att riksdagen inte vidtar någon åtgärd med anledning av motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 104 i avvaktan på resultatet av de överväganden som pågår.

Jordbruksmark är enligt propositionen en begränsad resurs som på olika sätt hotas av markförstörelse och exploatering. Den bästa jordbruksmarken i kustzoner, dalgångar och slättbygder är ofta utsatt för ett särskilt hårt exploateringstryck. Dessutom nyttjas vattentillgångarna alltför hårt i många jordbruksområden, vilket kan hota den framtida produktionen. Behovet av mark som kan producera biologisk råvara kommer sannolikt att öka, inte minst mot bakgrund av de omställningar som behöver ske inom trafik- och energisektorerna i syfte att begränsa utsläppen av växthusgaser. Utskottet instämmer i att det därför är viktigt att val av lokalisering av bl.a. nya vägar och byggnader tar hänsyn till värdefull jordbruksmark. Det bör ske genom såväl fysisk planering som genom tillämpning av miljöbalkens allmänna bestämmelser och bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden. Enligt utskottets uppfattning föreligger ingen motsättning mellan regeringens uppfattning och den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 125. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Den fysiska planeringen skall söka den lokalisering eller den fysiska struktur som är lämpligast från allmän synpunkt. Kopplingen mellan markanvändnings- och miljöfrågor har väsentligt stärkts sedan miljöbalken trädde i kraft. Utvecklingen av miljöbedömningar som verktyg för att i ett tidigt skede belysa miljökonsekvenser av skilda slag i samband med projekt, planer och program bidrar till att kvaliteten i beslutsunderlaget förbättras.

Den fortgående urbaniseringen måste mötas med insatser inom olika politikområden och genom en bättre samordning. Inte minst bör samordningen mellan den fysiska planeringen, miljöarbetet och den regionala utvecklingspolitiken utvecklas. För en hållbar stadsutveckling är det angeläget att trygga tillgång till och möjlighet till utevistelse i natur- och kulturmiljön. I den handlingsplan för folkhälsa som regeringen avser att ta fram kommer

naturens roll att utvecklas. Nyckeltal för tillgång till bostadsnära natur och hur sådana kan användas på kommunal nivå i den fysiska planeringen bör tas fram till 2007.

Tillgång till bostadsnära natur är enligt utskottets bedömning en av flera viktiga faktorer för att åstadkomma ökad fysisk aktivitet och välbefinnande. Möjlighet till vistelse i natur- och kulturmiljön är viktig för att främja en god folkhälsa, men även som en tillgång i hälso- och sjukvården. Modeller för att åstadkomma tillgång till bostadsnära natur och hur de kan tillämpas på kommunal nivå i den fysiska planeringen skall tas fram. Regeringen avser att ge i uppdrag till Boverket att utveckla sådana modeller, med utgångspunkt i den erfarenhet som redan finns från flera kommuner och Stockholms läns landsting. Även beträffande motion 2003/04:MJ376 (fp) yrkande 1 konstaterar utskottet en stor samstämmighet mellan vad som uttrycks i motionen och vad som anförs i propositionen. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om att rensa Österlens sandstränder från ruttnande tång vill utskottet erinra om att miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag enligt riksdagens beslut (prop. 200/01:130, bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:26) bl.a. innebär att sjöars, stränders och vattendrags stora värden för natur- och kulturupplevelser samt bad- och friluftsliv värnas och utvecklas hänsynsfullt och långsiktigt.

Utskottet har tidigare redovisat (bet. 1998/99: MJU6) att användning av tång kan vara ett alternativt gödselmedel. Utskottet har erfarit att stranddynor och tångvallar på stränderna hyser en speciell flora och gynnar en rik produktion av olika smådjur som utgör en viktig födoresurs för ett flertal arter. Tångvallar eller s.k. driftvallar kan utgöra en skyddsvärd naturtyp enligt bilaga 1 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, det s.k. habitatdirektivet (jfr 7 kap. 28 § miljöbalken). Syftet med strandskyddet är vidare enligt 7 kap. 13 § andra stycket miljöbalken att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Samfälligheter kan enligt uppgifter från länsstyrelsen i Skåne län ha rätt till tångtäkt längs vissa kustavsnitt. I dag rensas vissa av Skånes stränder från tång. Utskottet konstaterar mot den redovisade bakgrunden att förutsättningarna för bedrivande av tångtäkt bör utredas i varje enskilt fall och föreslår att motion 2004/05: MJ457 (kd) med denna redogörelse lämnas utan vidare åtgärd.

Genetiskt modifierade organismer och främmande arter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om genetiskt modifierade organismer (mp, -) och om främmande arter i havsmiljö (mp, fp) med hänvisning till det arbete som pågår med dessa frågor.

Jämför reservationerna 202 (kd, mp) och 203 (fp, mp).

Motionerna

Genetiskt modifierade organismer (GMO) kan enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 108 liknas med introduktionen av främmande arter i vår miljö. Det aviserade regeringsuppdraget till Naturvårdsverket bör belysa hur GMO-introduktion kan påverka möjligheterna att uppnå snarare än möjligheterna att bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålen.

Regeringen bör enligt motion 2004/05:MJ371 (mp, fp) yrkande 13 återkomma med heltäckande förslag till åtgärder för att förhindra eller minska problem med främmande arter i våra havsmiljöer, särskilt Östersjön. Vissa arter som införts avsiktligt för t.ex. vattenbruk har kommit ut i naturen på ett okontrollerat sätt och etablerat livskraftiga populationer. Barlastvatten har utpekats som ett särskilt allvarligt hot.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen kan användningen av genetiskt modifierade organismer (GMO) inom de areella näringarna i framtiden påverka förutsättningarna att uppnå vissa miljö kvalitetsmål. För närvarande förekommer relativt småskaliga försöksodlingar av GMO i Sverige. Användningen av GMO kan innebära både möjligheter och risker för miljön. Ett hållbart brukande av mark och vatten innebär enligt regeringens mening att introduktionen av GMO, i likhet med annat brukande, skall bidra till att miljö kvalitetsmålen uppnås, liksom till att bidra till jordbrukets effektivitet och lönsamhet. De miljö kvalitetsmål som i första hand berörs är de mål som behandlas i denna strategi. Eftersom användningen av GMO kan påverka vissa miljö kvalitetsmål både positivt och negativt är det viktigt att dessa mål fortlöpande beaktas i utvecklingen av regelverk, rutiner och praxis på området. Regeringen avser därför att ge Naturvårdsverket i uppdrag att efter samråd med berörda myndigheter belysa hur användningen av GMO påverkar förutsättningarna för att uppnå miljö kvalitetsmålen. En utgångspunkt för denna belysning bör vara gällande regelverk på GMO-området.

Statens jordbruksverk bör regelbundet rapportera resultaten av övervakning och tillsyn samt utvärdera detta i samarbete med Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter. Berörda myndigheter bör beakta inverkan

på introduktionen av GMO vid sin regelbundna uppföljning av miljö kvalitetsmålen. Utskottet avstyrker i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 108.

Utskottet instämmer till stor del i vad som anförs i motion 2004/05: MJ371 (mp, fp) yrkande 13 om att det är angeläget att förhindra eller minska problem med främmande arter i havsmiljöer.

Utskottet har tidigare i detta betänkande anfört att utvecklingen i våra vattenmiljöer inte är hållbar. Det gäller utfiskning, övergödning, anrikning av stabila gifter samt etablering av främmande arter och stammar av fisk. Det är inte bara stora natur- och kulturvärden som står på spel utan även betydande ekonomiska värden. Ambitionsnivån måste därför höjas när det gäller insatserna för att förbättra situationen i våra vattenmiljöer.

Som anförs i propositionen avser regeringen att genom såväl nationella insatser som fortsatt arbete inom EU och internationellt, tillskapa ett regelverk och ett system för hantering av införsel, förflyttning och utsättning av främmande arter och genotyper. Vidare bör säkerställas att spridningsvägar för oavsiktliga introduktioner är identifierade och underkastade riskanalyser och att de spridningsvägar som medför störst risker är brutna. Detta är av stor betydelse för att kunna nå samtliga miljö kvalitetsmål knutna till en viss naturtyp. För att genomföra ett sådant system krävs bl.a. att i förväg identifiera sådan införsel, utsättning och förflyttning som riskerar att bidra till förlust av biologisk mångfald i Sverige.

All utsättning av vattenlevande arter är förknippad med ekologiska risker. Fiskeriverket och Naturvårdsverket kommer därför även att få i uppdrag att utarbeta vägledning för upprättande och tillämpning av miljökonsekvensbeskrivningar inför utsättning av vattenlevande djur och växter. För att motverka genetiska och ekologiska skador av kontinuerlig odling behöver ytterligare åtgärder vidtas och regeringen avser därför att ge Fiskeriverket i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket och Statens energimyndighet utarbeta förslag på åtgärder för att bibehålla de berörda beståndens naturliga egenskaper så långt detta är möjligt.

Fiskeriverket har i december 2004 till regeringen redovisat ekologiska konsekvenser av utsättningar av fisk med utgångspunkt från regelverket för främmande arter och fiskstammar (Delrapport – Ekologiska konsekvenser av utsättningar av fisk med utgångspunkt från regelverket för främmande arter och fiskstammar, dnr Jo2003/639/NS). I detta arbete har behovet av ett nationellt register för beviljade och använda utsättningsstillstånd lyfts fram. Regeringen har för avsikt att ge Fiskeriverket i uppdrag att utarbeta ett förslag till ett nationellt utsättningsregister. Regeringen avser vidare att ge Statens energimyndighet i uppdrag att utarbeta och kostnadsberäkna förslag på hur bevarandet av andra arter än lax och öring skall kunna tillgodoses vid kompensationsutsättningar. Motion 2004/05: MJ371 (mp, fp) yrkande 13 bör i avvaktan på resultatet av det redovisade arbetet lämnas utan vidare åtgärd.

Länsstyrelser och kommuner

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om rätt att besluta regionala miljömål (c) och om Agenda 21 (m, fp, kd, c) med hänvisning till vad som redovisas i propositionen.

Jämför reservation 204 (c).

Motionerna

Västra Götalandsregionen och Region Skåne bör enligt motion 2004/05: MJ36 (c) få rätt att besluta om sina regionala miljömål. För att skapa den förankring som behövs till det lokala miljö-, tillväxt- och utvecklingsarbetet behövs ett större regionalt och kommunalt inflytande i arbetet med de regionala miljömålen.

Agenda 21-arbetet på kommunal och statlig nivå behöver enligt motion 2004/05: MJ510 (fp, kd, c, mp) yrkande 10 kvalitetssäkras så att arbetet blir mer systematiskt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i att länsstyrelserna i bred förankring i länen bör utveckla regionala åtgärdsprogram för att nå miljökvalitetsmålen. De utvecklade regionala målen och arbetet med åtgärdsstrategier och åtgärdsprogram bör enligt utskottets mening kunna ge tydligare och mer anpassat underlag för länsstyrelsernas arbete med prövning och tillsyn enligt miljöbalken som en del i arbetet med att nå målen. Arbetet med vattenförvaltning bör samordnas med arbetet med att nå miljökvalitetsmålen.

I flera län bedrivs ett ambitiöst utvecklingsarbete för att integrera det miljöstrategiska arbetet och hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet och dessa fungerar på så sätt som föregångare och inspiratörer för övriga län. För att öka takten och bredda genomslaget i detta förändringsarbete över hela landet behöver utvecklingen stimuleras genom processtöd, utbildningar och handledning. Regeringen avser att ge Naturvårdsverket ett uppdrag att i samråd med Verket för näringslivsutveckling (Nutek) och andra berörda myndigheter genomföra en regional utbildningsinsats riktad till samtliga länsstyrelser, samverkansorgan och regionala självstyrelseorgan om integration av det miljöstrategiska arbetet och hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet utifrån det kunskapsunderlag, den strategi och metodik samt exempel på regionala hållbarhetsprocesser, som togs fram inom ramen för regeringens samordningsuppdrag. Erfarenheter från det pågående regeringsuppdraget om att redovisa förslag till metoder för att stärka arbetet med regionala utvecklingsprogram 2004–2005 skall tas till vara.

Regeringen avser även att initiera ett uppdrag att utveckla hur miljökvalitetsmålen konkret kan kopplas till de regionala utvecklingsprogrammen, hur programmen kan vara ett sätt att genomföra en del av den regionala miljöpolitiken, öka förståelsen för miljökvalitetsmålen utvecklingspotential samt på vilka sätt de kan utgöra restriktioner och vilka målkonflikter det kan leda till. De myndigheter som främst berörs är Naturvårdsverket och Nutek.

I ungefär hälften av länen ligger ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet hos länsstyrelserna som därigenom har ansvaret för både det regionala miljömålsarbetet och för utvecklings- och tillväxtarbetet. I den andra hälften ligger ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet hos regionala självstyrelseorgan eller samverkansorgan medan länsstyrelserna har miljömålsansvaret. Oavsett huvudmannaskapet för de regionala utvecklingsfrågorna är det av avgörande betydelse för möjligheterna att nå de regionala miljökvalitetsmålen och en hållbar regional utveckling att det tvärsektoriella samarbetet utvecklas och förstärks. Regeringen vill understryka att den miljökompetens och det kunskapsunderlag inom miljöområdet som finns hos länsstyrelserna skall tas till vara i arbetet med såväl regionala tillväxtprogram, regionala utvecklingsprogram som infrastrukturplaner etc.

Erfarenheter från de fyra regionala självstyrelseorganens samarbete med länsstyrelserna i de s.k. försökslänen finns redovisade i Naturvårdsverkets rapport Samverkan – Miljö och regional utveckling (Rapport 5189). Studien visar på svårigheter med att bygga upp ett bra samarbete när ansvar och roller förändras men ger även exempel på goda samarbetsformer. Regeringen ser ett behov av att stödja och stärka detta samarbete för att länsstyrelsernas miljökompetens bättre skall tas till vara i det regionala utvecklingsarbetet. Regeringen avser därför att initiera ett uppdrag att utveckla samarbetsformerna och sprida erfarenheterna.

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för regeringens regionala utvecklingspolitik. Varje län skall utarbeta ett tidsbundet regionalt utvecklingsprogram som skall ange inriktning och prioriteringar av arbetet för en hållbar regional utveckling. Dessa program skall fungera som övergripande strategiska styrdokument för det regionala utvecklingsarbetet och vara ett paraplydokument för de underliggande mer operativa programmen för t.ex. tillväxtarbete, strukturfonder, transportinfrastruktur och miljömålsarbete. För att betona vikten av att Naturvårdsverket fortlöpande bidrar med analys-, metod- och kompetensstöd i det regionala utvecklingsarbetet, avseende såväl regionala tillväxtprogram som regionala utvecklingsprogram avser regeringen att föra in uppgiften i Naturvårdsverkets instruktion.

Utskottet har självfallet ingen annan uppfattning än den som framförs i motion 2004/05: MJ36 (c) om att möjligheterna att samordna och utnyttja synergier mellan miljömålsarbetet och det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet bör tas till vara. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Lokalt har kommunerna det samlade ansvaret för att åstadkomma en god livsmiljö. Kommunerna har en särskilt viktig funktion i arbetet med att anpassa, utveckla och omsätta miljökvalitetsmålen på lokal nivå. Genom lokala mål och åtgärdsprogram, myndighetsarbete genom bl.a. tillämpning av miljöbalken samt plan- och bygglagen, åtgärder i den egna verksamheten och genom samhällsplaneringen bidrar kommunerna på ett konkret sätt i arbetet med att förverkliga och uppnå de nationella miljökvalitetsmålen.

Miljömålsrådet och andra centrala och regionala myndigheter spelar en viktig roll i arbetet med att kommunicera hur arbetet med målen fortlöper och återkoppla resultatet av inrapporterade underlag. Utskottet vill i likhet med regeringen understryka vikten av att detta är ett strategiskt instrument för att nå en långsiktigt hållbar samhällsutveckling.

Från år 2005 finns ett råd för hållbar utveckling vid Boverket (se även kapitel 4). Detta råd kommer enligt propositionen att spela en central roll i det fortsatta hållbarhetsarbetet, för de miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekterna. Det handlar även om att vidareutveckla Agenda 21-arbetet i landets kommuner. Rådet kommer bl.a. att bistå befintliga nätverk och verka för att nya etableras kring olika frågeställningar, sprida erfarenheter och goda exempel, bl.a. om arbetet med miljökvalitetsmålen, samt verka för idédebatt och kontakter mellan aktörer på olika nivåer. Man kan på detta sätt bidra till att finna nya former för att utveckla medborgarinflytande. Det pågående arbetet på lokal nivå kring hållbar utveckling bör också på ett tydligt och naturligt sätt kopplas till miljökvalitetsmålen.

Som anförs i propositionen kan genom det lokala Agenda 21-arbetet nya grupper engagera sig i arbetet med att utveckla och uppnå de lokala miljökvalitetsmålen. I flera kommuner har sådana aktiviteter genomförts, såsom bildandet av arbetsgrupper med representanter för olika aktörer, för att diskutera och utveckla de lokala miljökvalitetsmålen. På detta sätt skapas också ett intresse och engagemang bland de inblandade. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motion 2004/05: MJ510 (fp, kd, c, mp) yrkande 10. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Svenskt miljöarbete inom EU

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (m, fp, kd, c, mp) om svenskt miljöarbete inom EU med hänvisning till vad som anförs i propositionen och vad utskottet tidigare har anfört angående regeringens prioriteringar för EU-arbetet.

Jämför reservationerna 205 (m, fp, kd, c), 206 (fp), 207 (m, fp, kd, c) och 208 (fp, kd, c, mp).

Propositionen

Regeringen bedömer att följande områden även fortsättningsvis bör prioriteras i EU-arbetet för att nå miljökvalitetsmålen:

- klimat samt förurning och övriga luftföroreningsfrågor
- kemikaliefrågorna inklusive bekämpningsmedel samt resurs- och avfallsfrågorna inom ramen för hållbara konsumtions- och produktionsmönster
- en hållbar förvaltning av naturresurser och bevarandet av biologisk mångfald samt
- marina miljöfrågor.

Dessutom avser regeringen att fortsättningsvis verka för att EU:s jordbruks-, miljö- och handelspolitik främjar en rättvis och hållbar utveckling i fattiga länder utanför EU.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) behövs en svensk strategi för att driva miljömålsarbetet i EU. På EU-nivå fattas långsiktiga och löpande beslut med konsekvenser för svensk miljö och hälsa. Därför bör en svensk strategi med taktik och systematik för det löpande arbetet för hållbar utveckling inom olika sektorer utformas och uppdateras kontinuerligt (yrkande 41). I motion 2004/05: MJ510 (fp, kd, c, mp) påpekas att Cardiffprocessen, som innebär att EU skall integrera miljöhänsyn inom alla sektorsområden, går långsamt. Processen försvåras bl.a. av ett antal samhällsmonopol som i flera fall omöjliggör alternativa tekniska lösningar som främjar ekologisk hållbarhet, hävdar motionärerna. Regeringen bör därför utreda vilka institutionella och strukturella hinder som föreligger för ett effektivt genomförande av Cardiffprocessen (yrkande 11). Det räcker inte med en ambitiös miljöpolitik på hemmaplan utan Sverige bör utnyttja de möjligheter som EU-medlemskapet innebär, anser motionärerna bakom motion 2004/05: MJ507 (c) yrkande 3. Europa bör ta sig an miljön som nästa stora utmaning och utforma en gemensam europeisk miljöpolitik, Common Environmental Policy (CEP). Liksom Sverige har formulerat nationella miljömål bör också EU lägga fast ett antal gemensamma mål. Tydliga sådana mål underlättar arbetet med att utforma konkreta åtgärder och lämpliga styrmedel. Företagen behöver regler som är enkla och lika i hela EU. Därför är en europeisk miljöpolitik också bra för företagandet och tillväxten. Vidare måste den gemensamma miljöpolitiken bygga på att länder inte tillåts smita från sitt miljöansvar. Enligt motionens yrkande 5 bör Sverige arbeta för att miljöpröva EU:s ekonomi. Miljökonsekvensbeskrivningar bör genomsyra EU:s verksamhet. Genom att redan från början väga in de miljömässiga effekterna kan beslut som är negativa för miljön undvikas eller miljöeffekterna minimeras, påpekar motionärerna.

I motion 2004/05: MJ507 (c) yrkande 4 framhålls vikten av en ökad andel majoritetsbeslut på miljöområdet inom EU. En ökad överstatlighet på miljöområdet är särskilt viktig om EU skall kunna agera som en stark

kraft på den internationella miljöarenan. Sverige måste våga ta steget och driva frågan om miniminivåer för miljöskatter inom EU och att dessa beslutas genom majoritetsbeslut. Detta vore bra för miljön och för att skapa likvärdiga konkurrensvillkor inom EU. Samtidigt som en ökad överstatlighet behövs är det viktigt att slå fast att enskilda länder måste kunna gå längre i miljöarbetet om det finns klara motiv för detta, påpekar motionärerna. Även enligt motion 2004/05: MJ368 (fp) yrkande 4 bör Sverige vara pådrivande för att EU skall få ökade möjligheter att fatta beslut med kvalificerad majoritet när det gäller gränsöverskridande miljöfrågor och miljöskatter.

Utskottets ställningstagande

För att de nationella miljökvalitetsmålen skall uppnås krävs i många fall beslut eller initiativ inom EU. Detta beror främst på att miljöproblemen är gränsöverskridande och lösningar endast kan uppnås genom införandet av gemensamma krav samt att den inre marknadens funktion i praktiken innebär att miljökrav på produkter är harmoniserade inom EU. Som framgår av propositionen är ytterligare exempel på att ett gemensamt agerande främjar miljön att EU under de senaste 15 årens intensiva globala förhandlingar, exempelvis i klimatfrågan, praktiskt taget undantagslöst har varit en central och progressiv kraft.

Det sjätte miljöhandlingsprogrammet (Europaparlamentets och rådets beslut nr 1600/2002/EG) lade fast riktlinjerna för EU:s miljöpolitik fram till år 2012. Kommissionen skall enligt miljöhandlingsprogrammet lägga fram s.k. tematiska strategier på områdena luftkvalitet, marin miljö, resursanvändning, bekämpningsmedel, avfallsåtervinning, mark och stadsmiljö. De tematiska strategierna skall ange vilka åtgärder som behövs för att målen i miljöhandlingsprogrammet skall nås. Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om att de tematiska strategierna kommer att vara centrala för utvecklingen av EU:s miljöpolicy under den närmaste framtiden.

I regeringens skrivelse 2003/04:9 till riksdagen redovisas de prioriteringar som regeringen har gjort och gör i EU-arbetet. Utskottet gjorde vid behandlingen av skrivelsen samma bedömning som regeringen i fråga om vilka områden som bör prioriteras (bet. 2003/04: MJU8, rskr. 2003/04:149). Utskottet konstaterade att Sverige har agerat kraftfullt inom EU för att lyfta upp miljöfrågorna på samma höga nivå som ekonomisk och social utveckling. Till framgångarna hör den EU-strategi för hållbar utveckling som antogs under det svenska ordförandeskapet i EU 2001 samt Cardiff-processen för integration av miljöhänsyn i unionens olika politikområden. Europeiska rådets möte i Göteborg 2001 fastslog att alla viktiga förslag till beslut inom större politikområden skall bedömas med avseende på deras ekonomiska, sociala och miljömässiga effekter. Vid toppmötet fogades miljödimensionen till den s.k. Lissabonstrategin om ökad tillväxt och konkurrenskraft. EU:s stats- och regeringschefer skall vid sina årliga vårtoppmö-

ten, i samband med översynen av Lissabonprocessen, följa upp hur unionens arbete med hållbar utveckling framskrider. Utskottet framhöll vidare att genom detta arbete kan EU:s miljöpolitik på en övergripande nivå samt miljöfrågornas hantering i de olika sektorerna påverkas. Därutöver konstaterades att flera av de svenska miljökvalitetsmålen berörs. Utskottet utgick från att regeringen lägger stor vikt även vid det fortsatta arbetet med EU:s strategi för hållbar utveckling och Cardiffprocessen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att erfarenheter av tio års medlemskap och inte minst från det svenska ordförandeskapet visar att ett tidigt målinriktat agerande inom utvalda prioriterade områden är en förutsättning för att framgångsrikt hävda svenska intressen. Som framgår av propositionen är hållbar utveckling ett övergripande mål för regeringens politik. Utskottet välkomnar att regeringen avser att ge fortsatt hög prioritet åt EU:s strategi för hållbar utveckling och att vara pådrivande när det gäller att förstärka arbetet med att integrera miljöhänsyn i andra sektorer, inom ramen för den s.k. Cardiffprocessen. Vidare skall Sverige verka för att ökad miljöhänsyn genomsyrar verksamheten i de stora finansiella instrumenten som struktur- och sammanhållningsfonderna, Europeiska investeringsbanken samt de transeuropeiska nätverken. Som regeringen anför blir detta mycket viktigt i samband med arbetet inom ramen för EU:s nästa långtidsbudget för perioden 2007–2013. Utskottet anser i likhet med regeringen att de svenska miljökvalitetsmålen också bör vara en viktig utgångspunkt för svenskt agerande i EU.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 41, 2004/05: MJ507 (c) yrkandena 3 och 5 samt 2004/05: MJ510 (fp, kd, c, mp) yrkande 11 lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

När det gäller beslutsfattande inom EU respektive enskilda länders möjlighet att gå före vill utskottet anföra följande. Som framhålls i propositionen är Sverige genom medlemskapet i EU sedan år 1995 bundet av den rättsordning som gäller för Europeiska gemenskapen (EG). Bestämmelserna inom miljöområdet avser oftast direktiv som anger minimikrav som måste garanteras. När den inre marknaden och den fria rörligheten på varuområdet påverkas kräver EU:s bestämmelser emellertid en fullständig harmonisering av medlemsländernas nationella regler, vilket i princip innebär att den gemensamma kravnivå som föreskrivs måste genomföras i alla medlemsstater. I EG-fördraget finns den s.k. miljögarantin som under vissa förutsättningar ger en medlemsstat möjlighet att behålla eller införa strängare regler än dem som angetts i ett direktiv. I fall nya regler skall införas gäller att de nationella reglerna skall vara grundade på nya vetenskapliga belägg. De skall vara nödvändiga för att lösa ett problem som är specifikt för medlemsstaten i fråga och som har uppkommit efter beslutet om harmonisering. Som anförts i propositionen ställer dessa begränsningar stora krav på ett enskilt lands grundarbete för att driva på arbetet inom EU, t.ex. på det av Sverige prioriterade kemikalieområdet. Utskottet välkomnar reger-

ingens inriktning att utnyttja den s.k. miljögarantin där så är möjligt och motiverat i syfte att gå före och därigenom verka för att flytta fram EU:s positioner. Vidare skall Sverige verka för att miljögarantin tillämpas så att andra medlemsländer kan gå före. Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige också aktivt bör söka allianser av likasinnade nationer för att gemensamt gå vidare på nationell nivå när ett problem inte löses på EU-nivå och sådana åtgärder är förenliga med EG-fördraget. Utskottet har tidigare (bet. 2003/04: MJU8, rskr. 2003/04:149) anført att det är angeläget att regeringen fortsätter att verka aktivt för förbättringar i fördraget när det gäller tillämpningen av försiktighetsprincipen och en introduktion i fördraget av den s.k. substitutionsprincipen. Dessa principer bör beaktas vid harmonisering och vid tillämpning av harmoniserade bestämmelser. Det sistnämnda avser särskilt den s.k. miljögarantin. Utskottet har därutöver tidigare anført att bestämmelserna i fördraget inte får leda till att medlemsstaterna måste sänka sina miljökrav (bet. 2003/04: MJU2y). När det gäller beslut med kvalificerad majoritet vill utskottet erinra om vad skatteutskottet anförde i betänkande 2004/05: SkU23. Skatteutskottet hänvisade till att frågan om utvidgad användning av kvalificerad majoritet i rådet var aktuell vid regeringskonferensen i Nice i december 2000. Konferensen beslöt att enhällighet även i fortsättningen skall gälla alla bestämmelser i fördraget som rör beskattning. Beslutet överensstämmer med den svenska inställningen. Utskottet har ingen annan uppfattning än skatteutskottet i fråga om att den nuvarande ordningen för att fatta beslut i skattefrågor i EU är den som långsiktigt gynnar svenska intressen. Med det ovan anförda föreslår utskottet att motionerna 2004/05: MJ368 (fp) yrkande 4 och 2004/05: MJ507 (c) yrkande 4 lämnas utan att riksdagen gör något särskilt uttalande.

Internationellt miljösamarbete

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (fp, c, mp, -) om miljöfrågor och hållbar utveckling i ett globalt perspektiv med hänvisning till vad som anføres i propositionen och vad utskottet tidigare har anført i dessa frågor.

Jämför reservationerna 209 (mp) och 210 (fp).

Propositionen

Regeringen bedömer att det internationella miljöarbetet ökar i omfattning. Alltför många miljöfrågor kan lösas enbart genom samverkan mellan länder. Regeringen avser att stärka sitt internationella miljöarbete av följande skäl:

- För att nå flera av miljö kvalitetsmålen fordras främst regionala och globala insatser.

- Det regionala och globala miljötillståndet behöver förbättras, vilket kräver engagemang och initiativkraft för att till skapa och förverkliga internationella miljöpolitiska överenskommelser.
- Skydd av naturresurser och omsorg om miljön bidrar till bättre förutsättningar för de fattigaste och är en del i den svenska politiken för global utveckling.

Motionerna

I motion 2004/05: MJ369 (fp) framhålls vikten av att Sverige aktivt stöder internationell miljösamverkan och att detta också avspeglas i aktiv handling. Stödet till internationellt miljösamarbete bör därför ökas (yrkande 3). Sverige måste på olika sätt medverka i det internationella miljöarbetet och den framskjutna plats som Sverige har i miljösammanhang utvecklas, anför i motion 2004/05: MJ507 (c) yrkande 2. Miljöproblemen håller på att utvecklas till anledningar till konflikter, vilket ytterligare stärker motivet till internationellt samarbete. Hållbar utveckling är en nödvändig förutsättning för fred och säkerhet. Sverige bör spela en aktiv roll och arbeta aktivt med frågorna i internationella organ såsom EU och FN. Vidare bör en Östersjöregering med kraftfull beslutskompetens inrättas som en form av mellanstatligt samarbete. Motion 2004/05: MJ38 (mp, -) tar upp frågan om rättvist miljöutrymme. Hela världens befolkning kan inte leva på den nivå av förbrukning av naturresurser, energi och ekosystemtjänster som Sverige och EU gör, påpekar motionärerna. På sikt kan Sverige behöva närma sig en nivå som innebär att varje land kan ha en lika stor genomsnittlig förbrukning per person utan att de ekologiska ramarna överskrids. Detta bör vara en långsiktig ambition för den svenska miljöpolitiken och en utgångspunkt för arbetet med miljömålen (yrkande 4). I motionens yrkande 5 anför att det svenska miljömålsarbetet saknar en dimension: miljöpåverkan i andra länder av svensk konsumtion och produktion. Insatser för att klara det önskade framtida tillståndet för den svenska miljön får inte gå ut över miljön i andra länder, anser motionärerna. Regeringen bör därför uppdra åt Sida att i samråd med Naturvårdsverket inför nästa utvärdering av miljömålen föreslå hur denna saknade dimension kan integreras i miljömålsstrukturen som helhet och i de olika delmålen. I yrkande 6 framhålls att global handelspolitik är en viktig del av miljöpolitiken och att Sveriges och EU:s handelspolitik i högre utsträckning måste vara förenlig med styrmedel för hållbara konsumtionsmönster. Enligt motionens yrkande 7 bör medvetenheten om hur vårt sätt att leva, våra val och vår konsumtion påverkar människor i andra länder öka och leda till bättre aktiva val. I yrkande 14 begärs att en analys av frågor som berör biologisk mångfald och dess betydelse för hållbara försörjningssystem inkluderas i alla Sveriges landstrategier. Vidare bör Sverige verka för att stärka lokala rättigheter att skydda och bruka naturresurser.

Enligt motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 4 bör Sverige arbeta för en internationell miljödomstol. Syftet med en sådan domstol är att stärka miljöns ställning internationellt och att ha ett forum för att behandla brott mot internationella överenskommelser och konventioner på miljöområdet.

Utskottets ställningstagande

Sverige har anslutit sig till ett stort antal regionala och globala konventioner och protokoll och andra överenskommelser till skydd för miljön. Som regeringen framhåller har Sverige många gånger varit starkt pådrivande för att få till stånd sådana överenskommelser. Utskottet anser i likhet med regeringen att en viktig del av svensk miljöpolitik är att leva upp till gjorda åtaganden och att delta aktivt i internationella överenskommelser, vilket medför krav på stora insatser. Förberedelserna inför världstoppmötet i Johannesburg och det pågående klimatarbetet visar enligt regeringen att även små länder som Sverige kan ha stora framgångar i att påverka EU:s positioner. Med tanke på EU:s allt aktivare engagemang agerar den svenska regeringen för att påverka EU inför internationella förhandlingar. Som framhålls i propositionen leder en försämrad miljö och en krympande resursbas till ökade konfliktrisker, ett ökat migrationstryck, sämre förutsättningar för demokratisk utveckling och ett hot mot mänskliga rättigheter. Behovet av att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och negativ miljöpåverkan blir allt tydligare. Utskottet anser i likhet med regeringen att industrialiserade länder, däribland Sverige, har ett särskilt ansvar som vi måste möta genom förändringar i attityder och konsumtions- och produktionsmönster. Det gäller handel med varor och tjänster, svenska företags agerande i världen samt inte minst hur vår inhemska konsumtion av importerade varor ger en indirekt miljöpåverkan i andra länder. Som regeringen anför kan dessa frågor förväntas få en ökad uppmärksamhet i det internationella samarbetet. Utskottet konstaterar att regeringen avser att fortsätta driva dessa frågor på grundval av de slutsatser som framkom vid ett möte i Marrakech år 2003. Av propositionen framgår vidare att Sveriges internationella agerande även styrs av internationellt uppställda mål som syftar till att förbättra situationen för de fattigaste människorna i världen. Många globala miljöhot drabbar dem hårdast, exempelvis klimatförändringarna och jordförstöring. Fattigdom i sig medför också ofta negativ miljöpåverkan. Miljöpolitiken utgör därför en viktig del av regeringens politik för en rättvis hållbar global utveckling. Som anføres i propositionen är ett hållbart nyttjande av naturresurser och omsorg om miljön viktiga huvuddrag i denna politik och därmed en av bedömningsgrunderna för Sveriges långsiktiga utvecklingssamarbete att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Utskottet konstaterar att de sakfrågor som regeringen ämnar prioritera inom det fattigdomsrelaterade miljösamarbetet de kommande åren är klimat, biologisk mångfald och kemikalier. Utöver detta vill utskottet hänvisa till sina uttalanden hösten 2004 om internationellt arbete för hållbar utveckling (bet. 2004/05: MJU3

s. 27–37, rskr. 2004/05:41). Med vad som ovan anförts om Sveriges internationella miljösamarbete och politik för global utveckling föreslår utskottet att motionerna 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 4–7 och 14, 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 3, 2004/05: MJ507 (c) yrkande 2 lämnas utan någon ytterligare åtgärd av riksdagen.

När det gäller förslaget om en internationell miljödomstol i motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 4 vill utskottet hänvisa till vad utrikesutskottet anförde i betänkande 2003/04: UU12 om att förslag om en internationell miljödomstol har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen och senast i betänkande 2002/03: UMJU1. Där erinrade det sammansatta utrikes-, miljö- och jordbruksutskottet om de argument som framförts mot inrättande av en internationell miljödomstol. Argumenten var att ett genomförande av en enhetlig praxis inom miljörätten genom ett enhetligt tvistelösningssystem i form av en miljödomstol torde vara förenat med flera problem med anledning av att den internationella miljörätten innehåller en stor mängd konventioner och ett stort antal sinsemellan mycket olika instrument för att se till att förpliktelserna efterlevs. Därtill kommer det politiska problemet att många stater är ovilliga att låta domstolar slita deras tvister. En enhetlig tvistelösningssystem skulle sannolikt förutsätta att det infördes bestämmelser om detta i ett stort antal redan befintliga miljörettskonventioner. Om tvistelösningsskylarna i befintliga konventioner inte revideras kan det innebära att parterna får en valmöjlighet mellan flera tvistelösningssystem, vilket ytterligare skulle undergräva enheten i miljöretts tillämpning. Sådana nödvändiga omförhandlingar skulle leda till att konventionerna öppnas för omförhandling även i andra avseenden. Det sammansatta utskottet påminde vidare om att det redan finns en domstol med generell kompetens, nämligen den internationella domstolen i Haag, vilken har en särskild miljökammar. Även om det inte finns någon instansordning inom folkrätten ger den internationella domstolens auktoritet dess domar en särskild tyngd, poängterade det sammansatta utskottet. Utrikesutskottet anförde i anslutning till detta att de nuvarande miljöavtalen emellertid ofta innehåller tvistelösningssystemer som bedöms vara för svaga eftersom de i flertalet fall bygger på en s.k. opt in-lösning, vilket innebär att parterna själva avgör om de vill acceptera tvistelösningssystemet eller ej. Vidare hänvisade utrikesutskottet till att företrädare för de nordiska ländernas regeringar i september 2003 kom överens om att vara pådrivare för att nya miljöavtal skall innehålla formuleringar som stärker både Haagdomstolens och skiljedomstolarnas roll under avtalen. De nordiska länderna är också eniga om vikten av att komplettera existerande traditionella tvistelösningssystemer i miljöavtal med efterlevnadsordningar, eller, förenklat uttryckt, klarlägganden av på vilket sätt avtalen skall efterlevas eller förverkligas. De nordiska länderna stöder därför sådana efterlevnadsordningar som inte erbjuder några möjligheter för en part till s.k. opt out, dvs. att frånträda bestämmelserna om efterlevnad. I de fall en sådan möjlighet ändå måste finnas i ett avtal bör den, enligt de nordiska ländernas uppfatt-

ning, vara begränsad i tid och omfattning. De nordiska länderna är också eniga om vikten av öppenhet i efterlevnadsprocessen. Det skall vara möjligt för exempelvis allmänheten att följa och granska staternas agerande. Miljö- och jordbruksutskottet finner i likhet med utrikesutskottet inte anledning att göra något annat ställningstagande i frågan om inrättande av en internationell miljödomstol än vad som gjordes i betänkande 2002/03: UMJU1. Utskottet ser liksom utrikesutskottets positivt på att en gemensam nordisk hållning enligt ovan redovisade principer har kommit till stånd. I sammanhanget vill utskottet framhålla vad regeringen anför i propositionen om att ett led i det bilaterala samarbetet är att bistå samarbetsländerna med svenska erfarenheter av att genomföra åtaganden inom ramen för olika miljökonventioner. Utskottet har från Regeringskansliet inhämtat att efterlevnad av internationell rätt är en prioriterad fråga för Sverige. Sverige arbetar generellt för en bättre efterlevnad av den internationella rätten, vilket även gäller på miljöområdet. Inom ramen för internationella miljökonventioner driver Sverige betydelsen av efterlevnad av konventionerna som en av de viktigaste frågorna. Sverige arbetar bl.a. aktivt med införandet av s.k. efterlevnadsmekanismer i konventionerna. Sådana mekanismer, som enligt Sveriges hållning bör företrädas av en efterlevnadskommitté, har till uppgift att förbättra efterlevnaden av konventionernas bestämmelser. Dessa skall också kunna reagera på brister i efterlevnaden och vidta åtgärder i syfte att återställa staters efterlevnad. Med vad som ovan anförts i fråga om en internationell miljödomstol och betydelsen av efterlevnad av miljökonventioner anser utskottet att motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 4 bör lämnas utan någon ytterligare åtgärd av riksdagen i den mån den inte kan anses tillgodosedd med det anförda.

Ytterligare verktyg i miljöarbetet

Sektorsansvar, forskning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre yrkanden (mp, -) om bl.a. miljöhänsynen i det politiska arbetet. Dessutom avstyrker utskottet sju yrkanden (fp, kd, mp) med olika aspekter på forskningsfrågor.

Jämför reservationerna 211 (mp), 212 (kd), 213 (fp, kd, c, mp) och 214 (mp).

Propositionen

Regeringen anser att det särskilda sektorsansvaret för miljömålsarbetet bör tydliggöras och samspelet mellan det särskilda sektorsansvaret och arbetet med miljö kvalitetsmålen stärkas. De myndigheter som fortsättningsvis bör ha ett särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet är Banverket, Boverket,

Statens energimyndighet, Fiskeriverket, Försvarsmakten, Statens jordbruksverk, Konsumentverket, Luftfartsstyrelsen, Myndigheten för skolutveckling, Verket för näringslivsutveckling, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Statens räddningsverk, Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete, Sjöfartsverket och Vägverket. Nya myndigheter med särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet blir Livsmedelsverket och Läkemedelsverket. Naturvårdsverket har ansvar för att följa upp, utvärdera och ge förslag till vidareutveckling av arbetet med särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet. Vidare bör Naturvårdsverket stödja, vägleda och samordna myndigheterna med särskilt sektorsansvar. Miljömålsrådet kommer att svara för den övergripande integreringen av arbetet med det särskilda sektorsansvaret med övrigt miljömålsarbete. Regeringen anser att den indirekta miljöpåverkan i miljöledningsarbetet bör utvecklas och uppföljningen och revisionen bör förbättras.

Den kunskap som genereras av forskning är ett viktigt stöd för arbetet att nå miljökvalitetsmålen och dess delmål.

En god utbildning om miljö och hållbar utveckling är av stor betydelse för miljöarbetet och för att nå miljökvalitetsmålen. En bred utbildning bidrar till en medvetenhet om de miljöproblem vi står inför, skapar förståelse för de miljöinsatser som behöver göras i samhället för att nå miljökvalitetsmålen och gynnar en livsstil som är hållbar.

Motionerna

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp, -) bör regeringen intensifiera sitt arbete med att på allvar integrera ekologiskt hållbar utveckling i alla relevanta politikområden (yrkande 1). Motionärerna anser det inte acceptabelt att man låter bli att ta hänsyn till miljön med motiveringen att en åtgärd har andra syften än miljöpolitiska. Därför bör alla politiska beslut, stöd och styrsystem prövas från miljösynpunkt (yrkande 10). Miljöpolitiken bör dessutom integreras i alla politikområden och få en överordnad roll (yrkande 15).

Miljömålen bör enligt motion 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 43 vara föremål för fortgående forskning. Motionärerna anser att universiteten får för små basanslag. Anslagen skall vara stora nog för universiteten att finansiera den långsiktiga forskningen. Uppföljningen av miljömålen måste anses tillhöra den långsiktiga forskningen. Enligt motion 2004/05: Bo218 (kd) yrkande 6 behövs en bred satsning på den oberoende miljöforskningen.

Riskerna med läderhantering och dess samband med cancer tas upp i motion 2003/04: MJ279 (mp) yrkande 2. Motionärerna anser att forskningsresurser behöver satsas på detta område. Unga kvinnor drabbas alltmer frekvent av s.k. foglossning eller symfyiolys vid graviditet, och ny forskning visar nu på att en av orsakerna kan vara de ökande utsläppen av hormoner i naturen hävdas det i motion 2003/04: MJ278 (mp) yrkande 4. Forskning behövs för att klargöra detta samband. Yrkandet upprepas i motion 2004/05: MJ435 (mp) yrkande 4.

I motion 2004/05:MJ508 (fp) yrkande 11 efterlyses ytterligare forskning och incitament för att möjliggöra övergång till förnybara drivmedel. Enligt motion 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 44 behövs ett forskningsprogram med syfte att göra Sverige till ett samhälle där huvuddelen av fordonen drivs med alternativa bränslen.

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att påpeka att ansvaret för att nå miljökvalitetsmålen delas av alla och det torde inte vara möjligt att nå målen utan ett aktivt deltagande från kommuner, näringsliv, organisationer och enskilda. Miljöproblemen kan inte lösas enbart genom agerande av de traditionella miljöaktörerna. Regeringen redogjorde också redan i propositionen Miljöpolitiken inför 1990-talet (prop. 1987/88:85, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373) för sin syn att alla samhällssektorer har ett miljöansvar inom sitt verksamhetsområde. I svensk miljöpolitik har sektorsansvaret kommit att utgöra en grundbult i det fortsatta arbetet med att nå miljökvalitetsmålen. Som exempel härpå kan nämnas att bl.a. de areella näringarna har vitala roller att fylla för strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö. Utskottet anser i likhet med regeringen att miljömålsarbetet med sin systematik, delmål, vägledande åtgärdsstrategier och regelbundna utvärderingar skapar stabilitet och kontinuitet samtidigt som det stimulerar och är pådrivande för att förnya och utveckla miljöpolitiken. Regeringen anför i propositionen avsikten att närmare följa upp hur sektorsansvaret och därmed integreringen av miljöhänsyn har fungerat hittills, t.ex. genom att analysera framgångsfaktorer och hinder. Regeringen avser därför att tillkalla en särskild utredare med uppgift att följa upp och utvärdera hur sektorsansvaret och integreringen av miljöhänsyn har fungerat, i syfte att ytterligare förbättra och tydliggöra sektorsansvaret. Koncentrationen skall ligga på de verksamheter som påverkar den biologiska mångfalden. Utskottet anser att det finns goda skäl att tro att omfattande miljöförbättringar kommer att uppnås men att det kommer att kräva stora insatser. Målet att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta är därför en stor utmaning och ett uttryck för en stark viljeriktning. I likhet med vad som framgår av motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkandena 1, 10 och 15 förutsätter möjligheterna att nå målet bl.a. att alla krafter i samhället drar åt samma håll och att engagemanget och miljöarbetet hos företag, kommuner och hushåll m.fl. ökar. Den första fördjupade utvärderingen av arbetet och utvecklingen mot miljökvalitetsmålen visar att målens tillkomst har inneburit att nya idéer, nya samarbeten och nya samverkansformer utvecklats. Många aktörer bidrar på betydande sätt i arbetet för att miljökvalitetsmålen skall nås. Samarbetet mellan myndigheter har fördjupats och fortsätter att utvecklas. Enligt utskottets mening föreligger det ingen motsättning mellan regeringens uppfattning och den uppfattning som kommer till uttryck i motionen. Utskottet föreslår därför att riksdagen inte vidtar några åtgärder, utan avstyrker motionen i berörd del.

Forskning är en mycket viktig del i miljömålsarbetet. Naturvårdsverket har genom sitt anslag för miljöforskning ett särskilt ansvar för forskning till stöd för miljökvalitetsmålen. Även Formas och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning finansierar omfattande forskning som bidrar med underlag för arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålen, liksom Statens energimyndighet och Verket för innovationssystem. Vägverket och Banverket finansierar inom ramen för sitt sektorsansvar viss forskning med koppling till miljökvalitetsmålen. Utförare av forskning om miljökvalitetsmålen är vid sidan av universitet och högskolor även Statens strålskyddsinstitut, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut och Statens geotekniska institut. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att det finns behov av att öka stödet till forskning för miljö och hållbar utveckling, bl.a. för att stödja den kunskapsutveckling som behövs för att nå miljökvalitetsmålen. Riksdagen har nu senast i samband med behandlingen av propositionen *Forskning för ett bättre liv* beslutat om forskningens omfattning och inriktning samt förstärkning av viss forskning (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289). Beslutet innebär bl.a. att forskningen om miljö och hållbar utveckling stärks med 210 miljoner kronor för perioden 2005–2008. Dessa medel skall fördelas av Formas (140 miljoner kronor), av Vetenskapsrådet (50 miljoner kronor) samt av Verket för innovationssystem (20 miljoner kronor). Dessa medel förbättrar möjligheterna att finansiera forskning till stöd för den kunskapsuppgyggnad som är nödvändig för att nå miljökvalitetsmålen. Utskottet anser att det inte behövs något uttalande från riksdagen i den här frågan och avstyrker därför motionerna 2004/05: MJ498 (kd) yrkande 43 och 2004/05: Bo218 (kd) yrkande 6. Med det anförda avstyrker utskottet också motionerna 2003/04: MJ278 (mp) yrkande 4, 2003/04: MJ279 (mp) yrkande 2 och 2004/05: MJ435 (mp) yrkande 4.

Regeringen tillkallade i juli 2003 en särskild utredare med uppgift att föreslå mål och strategier för en fortsatt introduktion av förnybara fordonsbränslen (dir. 2003:89). I slutbetänkandet, som överlämnades i januari 2005, föreslår utredaren att det nationella målet för 2010 skall sättas till 5,75 %. Målet skall nås bl.a. genom att Sverige verkar för en ändring i direktivet (98/70/EG i dess lydelse enligt direktiv 2003/17/EG) om kvaliteten på bensen och bränslen så att en ökad låginblandning av biodrivmedel i bensen kan komma till stånd samt att gränsen för inblandning av FAME (fettsyrametylestrar, Fatty Acid Methyl Ester) i miljöklass 1-dieselloolja ökas till 5 %. Utredaren föreslår också att ett drivmedelscertifikatsystem bör utredas vidare med målet att detta system skall kunna träda i kraft den 1 januari 2009. Detta slutbetänkande bereds i Regeringskansliet. När det gäller forskningen om alternativa fordonsbränslen har utskottet erfarit att Statens energimyndighet bedriver omfattande forskning om såväl framställning som användning. Vägverket bedriver också viss forskning när det gäller användning och emissioner från alternativa bränslen. Inom Vinnova (Verket för innovationssystem) finns Programrådet för fordonsforskning

(PFF) som bedriver samfinansierad forskning med biltillverkare verk-samma i Sverige. Detta råd finansierar forskning tillsammans med biltill-verkarna när det gäller bl.a. motorutveckling för alternativa bränslen. Inom rådet finns ett särskilt forskningsprogram som heter ”Gröna bilen” som sär-skilt bedriver forskning och utveckling av miljöanpassade fordon. Det anförda innebär att syftet med motionerna 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 44 och 2004/05:MJ508 (fp) yrkande 11 är tillgodosett. Utskottet avstyrker motionerna.

Lagstiftningsfrågor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker fem motioner (m, fp, mp, -) med olika för-slag om lagändringar. Ytterligare två motioner (fp, mp, -) om strandskyddsreglerna avstyrks av utskottet.

Jämför reservationerna 215 (kd, mp), 216 (mp), 217 (m), 218 (fp), 219 (kd), 220 (c), 221 (v, mp) och 222 (m).

Motionerna

Enligt motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 11 bör kommittéförord-ningen (1998:1474) ändras så att miljökonsekvenser av olika förslag i utredningsbetänkanden måste redovisas.

Enligt motion 2004/05:MJ334 (m) yrkande 5 bör handläggningstiderna för olika ansökningsärenden fastläggas så att svenskt lantbruk får tillgång till nya produkter i samma takt som lantbruket i andra europeiska länder.

Landets kommuner måste snarast inrätta skyddszoner kring vattentäkter och förbjuda användning av kemiska bekämpningsmedel i dessa anför det i motion 2003/04:MJ366 (mp) yrkande 2. Frågan om ersättning till mark-ägare bör avgöras på nationell nivå genom en förtydligad lagstiftning.

Enligt motion 2004/05:MJ261 (mp) yrkande 2 bör regeringen göra en översyn som syftar till att produktvalsprincipen i miljöbalken även skall tillämpas på läkemedel.

Enligt motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 5 behöver det generella strand-skyddet stärkas. I motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 57 efterlyses en skärpning av strandskyddsreglerna så att det vid dispensgivning skall krä-vas synnerliga skäl i stället för som i dag särskilda skäl.

Enligt motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 14 bör miljömålen integreras i miljöbalken.

Utskottets ställningstagande

När det gäller kravet i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 11 vill utskottet påpeka att det framgår av propositionen att regeringen vid nästa översyn avser att komplettera kommittéförfordningen (1998:1474) med krav på att alla utredningar skall beskriva miljökonsekvenserna av sina förslag. Eftersom motionens förslag på ett till kännagivande är fullt ut tillgodosett, avstyrks det.

Utskottet vill inte gå in på enskilda myndigheters handläggningstider. Däremot vill utskottet framhålla att förvaltningsmyndigheternas handläggning av ärenden regleras i förvaltningslagen (1986:223). Enligt 7 § skall varje ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Även på andra sätt skall myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra. Enligt utskottets uppfattning innebär de redan i dag gällande bestämmelserna att motion 2004/05: MJ334 (m) yrkande 5 är tillgodosedd. Motionen avstyrks.

Lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (valagen) har varit föremål för utredning. Valagsutredningen presenterade i juni 2004 sitt betänkande Allmänna vattentjänster. Enligt utredningen bör självkostnadsprincipen fortsatt gälla. Denna princip innebär att avgiftsuttaget inte får överstiga de nödvändiga kostnaderna. Vilka kostnader som är nödvändiga låter sig inte lämpligen uttryckas i lagtexten. Det får som hittills klarläggas i rättstillämpningen. Utredningen nämner som exempel att kostnader för miljöåtgärder måste ha ett mycket starkt samband med den egna avloppshanteringen för att kunna betraktas som nödvändiga. Utskottet avstyrker motion 2003/04: MJ366 (mp) yrkande 2 i den mån den inte kan anses tillgodosedd med det anförda.

Produktvalsprincipen (substitutionsprincipen eller utbytesprincipen) i 2 kap. 6 § miljöbalken innebär en skyldighet att undvika riskabla produkter, varor eller organismer, om de kan ersättas med mindre farliga. Enligt förarbetena till lagen (prop. 1997/98:45 I s. 228) är regeln inte avsedd som ett förbud mot försäljning eller användning av vissa kemikalier utan bara som en hänsynsregel eller ett förhållningssätt som alla skall iaktta. Enligt läkemedelslagen (1992:859) får ett läkemedel säljas endast om det godkänts för försäljning. Utskottet avstyrker motion 2004/05: MJ261 (mp) yrkande 2.

När det gäller bestämmelserna om strandskydd vill utskottet anföra följande. En arbetsgrupp inom Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet tillsattes i september 2004 med uppgift att utarbeta förslag till ändrade strandskyddsbestämmelser på grundval av en utredning som Naturvårdsverket utfört (rapport 5185 – Kartläggning m.m. av strandskyddsbestämmelserna – En redovisning av uppdraget med förslag till författningsändringar). Arbetsgruppens arbete resulterade i skrivelsen Ds 2005:23 Ett förnyat strandskydd. Tyngdpunkten i förslaget ligger, i fråga om skärpningar av bestämmelserna, på att förbättra tillämpningen och att särskilt värna om de från strandskyddssynpunkt generellt sett mest värdefulla områ-

dena. Med anledning av detta föreslås bl.a. att strandskyddets syften förtydligas, att länsstyrelsen inte skall delegera dispensbeslut inom vissa typer av områden samt att länsstyrelsen ges viss möjlighet att på eget initiativ överpröva kommunala dispensbeslut. I skrivelsen påpekas att tillämpningsproblem i huvudsak dock inte kan avhjälpas genom ny lagstiftning. Utöver lagändringar föreslås därför att vägledning, utbildning, information och tillsyn förbättras i syfte att ytterligare precisera, förmedla och omsätta bestämmelsernas innebörd. De lättnader som föreslås har inriktningen att skapa tydliga ramar för när strandskyddet skall kunna upphävas vid planläggning, att ange villkoren för ett differentierat strandskydd och att något öka möjligheterna att undanta åtgärder inom tomtplatser från dispenskrav. Differentieringen av strandskyddet utgår från dels en geografisk indelning baserad på tillgången till stränder, dels lättnader i materiellt hänseende för dispenser och planläggningssituationer med kopplingar till lokal och regional utveckling. Möjligheten att göra en översyn av det utvidgade strandskyddet innebär en lättnad i förhållande till nuvarande reglering. Resultatet av översynen bedöms i första hand resultera i en viss inskränkning av det nuvarande utvidgade strandskyddet, men det kan även innebära en utökning i vissa fall. Utskottet, som senast behandlade frågan i juni 2005 (se bet. 2004/05:MJU15 s. 15 f.), vidhåller sin uppfattning och anser att riksdagen inte bör föregripa arbetet med att utveckla bestämmelserna för strandskyddet med ett uttalande. Utskottet avstyrker därför motionerna 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 5 och 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 57.

Sambandet mellan miljö kvalitetsmålen och miljöbalken framgår såväl i förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 2 s. 8) som i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, s. 219 f.). Så som där angivits har både miljöbalken och miljö kvalitetsmålen till syfte att främja en hållbar utveckling. Miljöbalkens mål om att främja en hållbar utveckling kommer till uttryck i balkens portalbestämelse, 1 kap. 1 §. Samtliga bestämmelser i miljöbalken skall tillämpas på det sätt som bäst tillgodoser balkens mål och syfte, dvs. på det sätt som bäst främjar en hållbar utveckling. Miljö kvalitetsmålen innebär en konkretisering av den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling. De ger vägledning om hur bestämmelserna i miljöbalken skall tillämpas och utgör ett värdefullt tolkningsunderlag för de myndigheter som skall tillämpa balken. Utskottet anser att motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 14 är tillgodosedd härmed.

Riksrevisionens styrelses redogörelse angående tillsynen av miljögifter vid avfallsförbränning (2004/05:RRS24)

Redogörelsen

Riksrevisionens granskning visar att det finns stora brister i den operativa tillsynen av de giftiga resterna från avfallsförbränning. Granskningen visar också att Naturvårdsverket inte har byggt upp tillräckliga kunskaper på

området, vare sig när det gäller hur miljötillsynen fungerar på fältet eller när det gäller arten och omfattningen av de miljöproblem som är förknippade med förbränningsrester. Därtill saknas sådana preciseringar av regelverket som skulle underlätta för de operativa tillsynsmyndigheterna att fylla sin uppgift.

Regeringen bör överväga att ta initiativ till närmare preciseringar av miljöbalkens krav. Genom sådana preciseringar skulle de operativa tillsynsmyndigheterna få bättre förutsättningar att kontrollera efterlevnaden av regelverket och fortlöpande bedöma tillståndsvillkoren. Behovet av preciseringar gäller bl.a. tillämpningen av de allmänna hänsynsreglerna på förbränningsanläggningar och deponier så att miljökraven på dessa blir tillräckligt tydliga. Behovet av preciseringar gäller även utformningen av rapporteringsregler för anläggningarna.

Naturvårdsverket bör överväga åtgärder för att förbättra verkets kunskaper om kvaliteten på den operativa tillsynen enligt miljöbalken på avfallsområdet. Rekommendationen skall ses mot bakgrund av att det nu har gått sex år sedan miljöbalken trädde i kraft. Tillsyn skall enligt miljöbalken utövas ”i nödvändig utsträckning”. Detta ställer krav på att utvärderingar som bedömer den utförda tillsynen i förhållande till hur väl egenkontrollen fungerar görs.

Naturvårdsverket bör utvärdera tillsynen även inom andra branscher som är betydelsefulla för miljömålen, för att därmed förbättra verkets möjligheter att ge stöd och råd och att samordna de operativa tillsynsmyndigheternas arbete.

Utskottets ställningstagande

Riksrevisionens styrelse presenterade sin redogörelse efter det att regeringen presenterat den nu föreliggande propositionen. Utskottet konstaterar emellertid att regeringen i propositionen ingående behandlar flera av de frågor och problem som Riksrevisionens styrelse tar upp. Därutöver behandlar regeringen dessa frågor i budgetpropositionen för år 2006 (prop. 2005/06: 1, volym 11, utg.omr. 20 s. 60 f.) Utskottet vill i detta sammanhang särskilt lyfta fram följande. Vissa av de aspekter på miljöbalkens utformning som Riksrevisionen nämner i sin rapport behandlas i Miljöbalkskommitténs betänkande Miljöbalkens sanktionssystem och hänsynsregler (SOU 2004:37) som är under beredning i Regeringskansliet. Vidare pågår ett övergripande arbete med tillsynsfrågor där tillsynsutredningen haft i uppdrag att bl.a. utreda hur den statliga tillsynen kan göras till ett tydligare och effektivare instrument som bättre bidrar till kontrollen och genomförandet av demokratiska beslut. Tillsynsutredningen har i sitt betänkande Förslag om en tydligare och effektivare offentlig tillsyn (SOU 2004:100) lagt fram ett förslag till ny tillsynslagstiftning. Även detta förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen har också tagit upp tillsynsfrågan med Naturvårdsverket i samband med den årliga mål- och resultatdialogen och då särskilt framhållit vikten av att Naturvårds-

verket arbetar med vägledning på tillsynsområdet. Härutöver påpekar regeringen att Naturvårdsverket i december 2004 redovisade ett regeringsuppdrag gällande kvaliteten på det avfall som förs till förbränning (dnr M2004/4338/Kk) som innehåller förslag till kompletterande krav om karaktisering och kontroll av avfall som förbränns. Rapporten har remitterats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Den 1 oktober redovisade Naturvårdsverket ett uppdrag om en nationell avfallsplan till regeringen vilken bl.a. syftar till att möjliggöra bättre kunskap om utvecklingen på avfallsområdet. Vidare bereds för närvarande delbetänkandet (en Bra-skatt – Beskattning av avfall som förbränns, SOU 2005:23) och slutbetänkande (en Bra-skatt – Beskattning av avfall som deponeras, SOU 2005:64) från den s.k. Bras-utredningen som haft i uppdrag att dels föreslå hur en skatt på förbränning av avfall kan se ut, dels utvärdera skatten på avfall som deponeras. I dag går ca 40 % av hushållsavfallet till förbränning, samtidigt har import av avfall till Sverige under de senaste fem åren nästan fyrdubblats. Med den expansion av avfallsförbränning som pågår är det viktigt att miljö- och hälsoeffekter som följer avfallsförbränning hålls under kontroll. Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att kritiken i Riksrevisionens rapport kräver handlande och att det inom Regeringskansliet pågår arbete med de frågeställningar som Riksrevisionen aktualiserar. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen lägger utskottets redogörelse 2004/05: RRS24 till handlingarna.

Uppföljning och utvärdering samt Riksrevisionens styrelses redogörelse angående miljömålsrapporteringen (2004/05:RRS21)

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett förslag (m, fp, kd, c) om att slå samman miljökvalitetsmålen Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö. Vidare avstyrker utskottet tre motioner (fp, kd) om olika uppföljnings- och utvärderingsfrågor. Slutligen avstyrker utskottet två motionsyrkanden (m, fp, kd, c) med anledning av Riksrevisionens styrelses redogörelse.

Jämför reservationerna 223 (m, fp, kd, c) och 224 (m, fp, kd, c, mp).

Propositionen

Regeringen anser att Naturvårdsverket bör ansvara för en översyn av de miljöövervakningsprogram som följer tillståndet i miljön. Miljömålsmyndigheterna bör bidra aktivt i denna översyn på sina respektive ansvarsområden. Miljömålsrådet bör stödja miljömålsmyndigheterna och garantera en hög kvalitet i utvecklandet av övervakningsprogrammen.

Miljömålsrådet bör även i fortsättningen ansvara för en samlad enhetlig uppföljning och rapportering om utvecklingen mot miljökvalitetsmålen med delmål samt belysa eventuella målkonflikter mellan dessa mål och andra samhällsmål som riksdagen antagit. Som ett led i att effektivisera de berörda myndigheternas arbete och förbättra underlaget ser Naturvårdsverket över myndigheternas rapportering med anknytning till systemet med miljökvalitetsmål. Konsekvensanalyser som speglar alla tre dimensionerna av hållbar utveckling är ett nyckelverktyg i detta arbete. Med Riksrevisionens rapport om miljömålsarbetet som utgångspunkt bör regeringen även se över sin styrning av myndigheternas miljömålsarbete och om Miljömålsrådets ställning behöver anpassas.

Rådet bör i framtiden sammanställa åtgärdsförslag som utarbetas av miljömyndigheterna och de myndigheter som har ett särskilt sektorsansvar för miljön.

Regeringens redovisning av utvecklingen inom miljöområdet till riksdagen bör i fortsättningen ha samma uppläggning som nu. Eftersom flertalet av dagens delmål löper ut år 2010 bör riksdagen under år 2009 ta ställning till förslag till nya eller ändrade delmål under miljökvalitetsmålen.

Redogörelsen

Riksrevisionens styrelse anser att den granskning Riksrevisionen utfört visar att miljömålsrapporteringen inte följer de beslutade riktlinjerna. Informationen är alltför detaljerad och ger inte tillräcklig överblick. Ändå saknas viktig information, främst vad gäller orsaker till miljöproblem och konflikter mellan miljösmål och andra mål som riksdagen har beslutat om. Bristerna kan enligt Riksrevisionen till en del ses som en följd av de organisatoriska förutsättningar som gäller för uppföljnings- och rapporteringsarbetet. Detta gäller inte minst Miljömålsrådet, vars ställning, sammansättning och uppgifter inte är väl balanserade i förhållande till varandra.

För att skapa bättre förutsättningar för att rapporteringen skall ge den information som efterfrågats rekommenderar Riksrevisionen att regeringen överväger åtgärder i förtydligande syfte:

- Förtydliga Miljörådets uppgifter, exempelvis vad gäller rapporteringens innehåll,
- precisera kraven på rapporteringen från myndigheterna i regleringsbrev och instruktioner, särskilt vad gäller kostnader och konsekvensbeskrivningar,
- bättre anpassa rådets ställning och faktiska möjligheter att samordna rapporteringen till de uppgifter som de har,
- säkerställa att eventuella konflikter mellan miljökvalitetsmålen och andra samhällsmål, som riksdagen har beslutat, blir allsidigt belysta.

För att förbättra rapporteringen från uppföljningen mot miljökvalitetsmålen rekommenderar Riksrevisionen att Miljömålsrådet

- vidtar åtgärder för att förbättra överskådligheten i informationen och för att på ett enhetligt sätt beskriva drivkrafter och orsaker till miljöproblemen,
- utarbetar förslag till system och rutiner som krävs för att rådet skall kunna ge samma budskap i olika rapporteringar,
- så långt som möjligt utnyttjar och sammanställer befintligt underlag från olika källor för att belysa kostnader och målkonflikter.

Motionerna

Enligt motion 2004/05:MJ37 (m, fp, kd, c) yrkande 16 vore det en fördel med ett begränsat antal huvudmål inom miljömålsstrukturen. De två målen Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö har i grunden samma bakgrund, nämligen att skydda miljö och människa för skadlig strålning. Regeringen bör därför utreda om de kan slås samman till nästa fördjupade utvärdering.

Motionärerna i motion 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 2 argumenterar för förslag till revideringar och utredningar. Bl.a. föreslås ett 16:e miljökvalitetsmålet och förändringar av flera delmål i enlighet med förslag som Miljömålsrådet lämnat.

I motion 2004/05:MJ22 (m, fp, kd, c) framställs krav på att regeringen skall följa de rekommendationer riktade till regeringen som framförs i Riksrevisionens styrelses redogörelse angående miljömålsrapporteringen (yrkande 1). Dessutom anser motionärerna att regeringen bör ge Miljömålsrådet i uppdrag att förbättra miljömålsrapporteringen i enlighet med redogörelsen (yrkande 2).

Enligt motion 2004/05:MJ240 (fp) behövs en tredimensionell miljömålsutvärdering där inte enbart hänsyn tas till hur miljötillståndet utvecklas, utan som även väger in ekonomiska och sociala aspekter som exempelvis påverkan på sysselsättningen. I motion 2004/05:MJ33 (fp) yrkande 13 efterfrågas en effektivisering av uppföljningen av miljömålen.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om förändringar av miljömålsstrukturen som lyfts fram i motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 16 vill utskottet framhålla att regeringen avser att återkomma till riksdagen under år 2009 med en fördjupad utvärdering av systemet med miljökvalitetsmål med förslag om nya delmål för tidsperioden bortom år 2010. I det sammanhanget kommer regeringen också att se över åtgärdsstrategierna. Utskottet anser därför att riksdagen inte bör göra något uttalande nu med anledning av motionsyrkandet, som därför avstyrks.

Utskottet anser att förslagen i motion 2004/05:MJ498 (kd) yrkande 2 i allt väsentligt är tillgodosedd med regeringens förslag i propositionen. Motionen i den här delen avstyrks.

När det gäller Riksrevisionens styrelses redogörelse om miljömålsrapporteringen och de motioner som har anknytning till denna vill utskottet anföra följande. Det framgår av propositionen att regeringen har positiva

erfarenheter av Miljömålsrådets arbete men samtidigt ser att rådet behöver utvecklas. Regeringen upprepar denna uppfattning i budgetpropositionen för år 2006 (prop. 2005/06:1, volym 11, utg.omr. 20 s. 60). Enligt regeringen bör rådet få en tydligare roll som koordinator när det gäller att sammanställa underlag, inklusive åtgärdsförslag, som utvecklats av de berörda myndigheterna. Dessa bör dock fortfarande ansvara för underlagens innehåll och kvalitet. Utskottet delar i likhet med regeringen i stort Riksrevisionens uppfattning och utskottet konstaterar att regeringen avser att med utgångspunkt i detta se över miljömålsarbetet. Här ingår att regeringen kommer att analysera om styrningen av myndigheterna behöver ses över och om rådets ställning behöver anpassas. Miljömålsrådet har upphandlat en extern och oberoende konsult för att utvärdera rådets verksamhet. I ett första steg har rådet låtit mottagarna ge sina synpunkter på dess skrifter, främst de Facto och den fördjupade utvärderingen. I ett andra steg analyseras hur processerna och samordningen för att genomföra rådets uppgifter och hur samverkan mellan de organisationer som deltar i rådets arbete har fungerat. En viss tyngdpunkt bör enligt rådets uppdrag läggas på att utvärdera hur de medel som rådet har fördelat har använts. Utvärderingen beräknas bli slutredovisad i december 2005. Utskottet konstaterar att regeringen tagit till sig de synpunkter och rekommendationer som Riksrevisionens styrelse framfört. Vid sådant förhållande är det inte nödvändigt med ett uttalande från riksdagens sida, vilket efterlyses i motion 2004/05: MJ22 (kd, m, fp, c) yrkandena 1 och 2. Utskottet avstyrker därför motionen. Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelse 2004/05:RRS21 till handlingarna.

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i propositionen om att för en allsidig avvägning och inte minst för att remissinstansernas arbete skall underlättas är det viktigt att konsekvenserna av nya eller förändrade delmål, i miljökvalitetsmålets innebörd samt åtgärdsförslag, är tillfredsställande utredda. Som också framhålls i Riksrevisionens redogörelse bör underlagen i framtiden förbättras avseende konsekvensanalyser. De bör göras i ett tidigt skede och spegla förslagets effekter i alla tre dimensionerna av hållbar utveckling. I bedömningen av olika åtgärdsförslag bör de berörda myndigheterna och rådet därför fokusera på effekter för infriandet av de politiska mål inom andra samhällssektorer som fastställts av riksdagen. Det kan t.ex. handla om samhällsekonomiska effekter och regionalpolitiska effekter men också att nyttan med förslagen är väl underbyggd. Samverkande eller motverkande effekter i och mellan förslagen bör belysas samt vilka synergieffekter eller målkonflikter som finns. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning. Det anförda innebär att syftet med motionerna 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 13 och 2004/05: MJ240 (fp) är tillgodosett. Motionsyrkandena avstyrks.

Motioner från allmänna motionstiden 2005

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker 277 motionsyrkanden, som utskottet funnit utgöra i huvudsak upprepningar av de motionsyrkanden som har behandlats tidigare i detta betänkande eller tar upp frågor som även de omfattas av utskottets ställningstaganden. Samtliga motioner har väckts under allmänna motionstiden 2005.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har funnit att 277 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2005 i huvudsak utgör upprepningar av motionsyrkanden som har behandlats i detta betänkande eller tar upp frågor som även de omfattas av utskottets ställningstaganden. Motionerna, som återfinns i förteckningen över behandlade förslag, *bilaga 1*, föranleder ingen ändring av utskottets bedömningar och ställningstaganden under de olika avsnitten i det föregående.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Fred och icke-våld, punkt 6 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om fred och icke-våld. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ33 yrkande 15.

Ställningstagande

I fråga om förutsättningarna för hållbarhet vill vi framhålla att utan fred och icke-våld är det inte möjligt att uppnå hållbarhet. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Överordning av miljöpolitiken m.m., punkt 1 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om överordning av miljöpolitiken m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkandena 2 och 20.

Ställningstagande

Miljöpolitiken har i dag en underordnat roll i Sverige. Enligt min uppfattning bör miljöpolitiken i stället överordnas andra politikområden, såsom energi-, regional-, försvars-, näringslivs- och transportpolitik.

Det finns ett samband mellan maktrelationer, inkomstnivå, utbildningsnivå och miljöbelastning, även om sambandet inte är entydigt. Högre inkomster ger större makt att tillskansa sig av begränsade naturresurser. Generellt gäller att ju högre inkomst, desto högre miljöbelastning. Inkomstökningar används t.ex. gärna till långa resor.

Samtidigt kan människor tvingas av fattigdom till beteende som skadar miljön. Också i rika länder kan miljömässigt bättre alternativ vara dyrare. Samtidigt tenderar de mest utsatta att också vara mer sårbara för miljöbelastning. Den rike har större möjlighet att köpa sig fri från t.ex. buller och utsläpp från trafiken. Fattiga länder riskerar att drabbas hårdast av effekterna av klimatstörningar, som till största delen orsakats av utsläpp från den rika världen. I miljöarbetet bör större hänsyn tas till skillnader i makt, inkomst och utbildning. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Hållbarhetskommision m.m., punkt 2 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremdling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en hållbarhetskommision. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 1 och 2005/06:U336 yrkande 29 och avslår motionerna 2004/05:MJ510 yrkande 9 och 2005/06:MJ525 yrkande 9.

Ställningstagande

Framtidens stora miljöutmaningar måste hanteras med nya strategier. Vi föreslår att en hållbarhetskommision tillsätts för att se över vilka effektiviseringar och moderniseringar av organisation, regelverk och styrmedel som behöver göras för att underlätta arbetet mot ett hållbart samhälle och skapa miljödriven tillväxt och för att undvika att samhället motverkar goda initiativ från individer och företag.

Hållbarhetskommisionen bör analysera hur hindren för en hållbar samhällsutveckling kan tas bort och hur konflikterna mellan miljömål och andra samhällsmål kan lösas på ett bättre sätt än i dag. Vi vill även möjliggöra en förbättring av riksdagens arbete med att följa upp och besluta viktiga miljömål genom att bl.a. se över miljömålsrapporteringen.

En fristående kommission av detta slag innebär att ett nytt och viktigt avstamp kan tas för att forma en modern samhällsutveckling där verksamheter sker i sådana former att naturmiljön, naturresurser eller mänskliga värden och initiativ inte förslösas. Kommissionen bör bl.a. initiera utredningar och riktad forskning inom sitt område.

Frågor som behöver belysas är att ge förslag på hur dagens nationella havsmiljöarbete kan bli effektivt, att studera hindren för hållbar utveckling i transportsektorn, att belysa konflikter mellan olika miljömål och genomföra den utredning om ekonomiska styrmedel som föreslås i propositionen. Kommissionen bör utföra kostnads- och nyttoanalyser av vidtagna och planerade miljöåtgärder och bör även ha i uppgift att utvärdera miljömålsrådet samt föreslå förändringar i uppföljningen av miljömålsarbetet.

Detta bör ges regeringen till känna.

4. Miljödriven tillväxt m.m., punkt 3 (kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljödriven tillväxt. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ507 yrkandena 1 och 6.

Ställningstagande

En hållbar tillväxt förutsätter att jord, skog och havsresurser nyttjas på ett sunt sätt och med respekt för ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella samband. De förnyelsebara resurserna utgör grunden för den miljödrivna utvecklingen.

En hållbar utveckling är grunden för all tillväxt. Den hållbara utvecklingens tre ben (socialt-ekonomiskt-miljömässigt) visar att miljöpolitiken inte får särskiljas från andra politikområden, utan måste ses som ett medel att åstadkomma långsiktig ekonomisk tillväxt och social utveckling. Den miljödrivna teknikutvecklingen har en stor potential. Miljön som drivkraft skapar nya tillväxt- och utvecklingsmöjligheter för näringslivet som främjar arbetsmarknaden. Ett bra exempel är framställning av biobränslebase-rad energi som har stora utvecklingsmöjligheter.

Vi har stark tilltro till miljötekniken samt till de kunskaps- och tjänsteföretag med miljöinriktning som har vuxit fram. Företag som har ett proaktivt miljöarbete i sin verksamhet har ofta en resurseffektiv produktion och en högre miljömedvetenhet i organisationen. Denna proaktiva hållning bör tydliggöras även i de politiska budskapen. Miljön bör användas som en drivkraft för att främja hållbar tillväxt. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Miljö och jämställdhet, punkt 4 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljö och jämställdhet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkandena 3 och 19.

Ställningstagande

Det finns skillnader mellan kvinnor och män. Åtgärder för att minska miljöbelastningen från konsumtionen kan, vid en given nivå på konsumtionen, ibland medföra mer obetalt arbete i hushållet. Med rådande arbetsfördelning finns en risk att detta i större utsträckning faller på kvinnor. Kvinnor använder i större utsträckning än män kollektivtrafik i stället för bil. Detta hänger delvis ihop med rådande skillnader i maktrelationer i samhälle och hushåll. Det finns också könsrelaterade skillnader i känslighet för miljöfaktorer. Gränsvärden, riktvärden och liknande för exponering till miljögifter m.m. skall utgå från den känsligaste individen, oftast barn men ibland gravida kvinnor eller kvinnor generellt. Sammantaget finns skäl att i större utsträckning beakta genuskillnader i miljöarbetet.

Mål inom miljöpolitiken bör likställas med mål inom jämställdhets- och integrationspolitiken. Detta bör ges regeringen till känna.

6. En politik för barn, punkt 5 (kd, c, mp)

av Åsa Domeij (mp), Sven Gunnar Persson (kd) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en politik för barn. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: T398 yrkande 24 och 2004/05: MJ38 yrkande 21.

Ställningstagande

Barnen är de känsligaste individerna, och ett samhälle anpassat efter barn gynnar alla. Miljömässigt kan ett ämne godkännas men ändå vara skadligt för det lilla barnet. Då små barn äter, dricker och andas tar de lättare upp kemiska ämnen i kroppen, mycket mer än vi vuxna, i förhållande till sin kroppsvikt och kroppsstorlek. Dessutom exponeras de nu unga för en mängd ämnen under kanske hela sin livstid. Miljökvalitetsnormer, gränsvär-

den och rekommendationer bör utgå från säkra gränser för barn. Riksdagen bör ta fram kriterier för användning av kemiska ämnen i babyprodukter och produkter speciellt avsedda för barn.

Dagens luftkvalitetsmätningar baseras på mätningar som ofta görs på en alltför hög höjd i förhållande till den luft i gatumiljön som är den nivå som t.ex. en barnvagn befinner sig på. Därför bör mätningar av utsläpp anpassas till den höjd som är naturlig för barnen, dvs. de mest känsliga. Även gränsvärden och riktvärden måste anpassas utifrån ett barnperspektiv, så att det inte är en fullvuxen person som utgör normen. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, punkt 7 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremming (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att ändra definitionen av miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att definitionen av miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan bör ändras så att den baseras på vad som kan anses vara en acceptabel temperaturhöjning och inte halten växthusgaser i atmosfären. En sådan förändring skulle innebära att Sverige följer IPCC:s rekommendationer och att målet sammanfaller med det som EU antagit. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Delmål under miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, punkt 8 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremming (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om delmål under miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 3, bifaller delvis motion 2004/05: MJ370 yrkande 2 och avslår motionerna 2004/05: MJ368 yrkande 8, 2004/05: MJ369 yrkande 7, 2005/06: MJ414 yrkandena 2 och 3 samt 2005/06: MJ531 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs fler tydliga delmål inom klimatmålet för att säkerställa att arbetet går i rätt riktning. Det är därför av största vikt att regeringen snarast återkommer till riksdagen med nya tydliga delmål inom klimatområdet. Delmål som visar inriktningen för näringslivet och medborgarna är viktiga för att investeringar skall komma till stånd och prioriteringar av forskningsresurser skall kunna göras. Det viktigaste är att snarast precisera delmål för utsläppsminskningarna under perioden 2020 till 2050. Det är viktigt att inte bara ha utsläppsmål på kort och lång sikt. För att kunna nå målet behövs också mål på medellång sikt. Vidare bör delmål finnas för olika sektorer såsom trafiken, den handlande sektorn och hushållen. Det är viktigt att klimatarbetet inte enbart fokuserar på koldioxid och att regeringen därför tar fram delmål också för övriga växthusgaser. Vad som ovan anförts om delmål inom klimatområdet bör ges regeringen till känna.

9. Delmål under miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, punkt 8 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om delmål under miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ414 yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 3, 2004/05: MJ368 yrkande 8, 2004/05: MJ369 yrkande 7, 2004/05: MJ370 yrkande 2 och 2005/06: MJ531 yrkande 4.

Ställningstagande

Internationella bedömningar anger att utsläppen i de rika länderna måste minska med 20–30 % till år 2020 och med 80 % till år 2050 om vi skall klara gränsen på max 2 graders höjning av den globala medeltemperaturen. Det troliga är att dessa minskningar måste skärpas mot bakgrund av de nya rönen från IPCC. För svenskt vidkommande är det troligt att ett

svenskt åtagande i nya internationella klimatavtal blir något lindrigare eftersom vi redan har kommit så långt. Ett lämpligt mål för Sverige kan då bli ca 20–30 % lägre utsläpp år 2020 och 60–80 % år 2050. Dessa mål kan dock behöva revideras. En förutsättning är att handeln med utsläppsätter fungerar och ger utsläppsminskningar i ungefär samma storleksordning som i andra sektorer.

Koldioxidutsläppen varierar betydligt mellan olika sektorer. Det finns möjligheter att införa sektorsmål för bl.a. trafiken, bygg- och bostadssektorn, avfallssektorn, jordbruket samt övrigt näringsliv. Syftet med sektorsmål är att på ett tidigt stadium kunna sätta in mer kraftfulla åtgärder i de sektorer där utsläppen ökar eller där minskningarna inte går tillräckligt fort. Det blir också lättare att jämföra kostnadseffektiviteten för åtgärder i olika sektorer. Vänsterpartiet anser således att sektorsmål bör införas för de sektorer där så är lämpligt. Vad som ovan anförts om delmål under miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan bör ges regeringen till känna.

10. Sveriges klimatpolitiska mål, punkt 9 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Sveriges klimatpolitiska mål. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ414 yrkande 1 och avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 1, 2004/05: MJ283 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ369 yrkande 6 och 2005/06: MJ316.

Ställningstagande

Det nuvarande nationella målet tar inte hänsyn till att det i dag finns en handlande sektor på europeisk bas, i vilken en stor del av den svenska industrin och energiverken ingår. Denna sektor styrs av ett internationellt regelverk och kan inte längre räknas in i det svenska systemet. Det är dock avgörande att systemet med handel med utsläppsätter fungerar så att utsläppen minskar i en rimlig takt i denna sektor. Kvar blir då den icke-handlande sektorn som omfattar trafik, byggnader, jordbruk, avfall och övrigt näringsliv, som vi kan ha ett nationellt mål för. Naturvårdsverket och STEM (Statens energimyndighet) anger i sin prognos att de samlade utsläppen från dessa sektorer kommer att minska med 12 % och detta trots att utsläppen ökar med 18 % från trafiksektorn. Det är alltså inom de övriga sektorerna som omfattande utsläppsreduktioner kommer att ske. Vänsterpartiet anser att ett nationellt mål för den icke-handlande sektorn bör ligga på en minskning i intervallet 13–16 %. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Delmål 1 om halten av svaveldioxid, punkt 11 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om svaveldioxidmålet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 22.

Ställningstagande

Svaveldioxidmålet för år 2005 ser ut att nås och åtgärder är vidtagna, vilket gör att det verkar troligt att utsläppen av svaveldioxid inte kommer att öka igen. Delmål som med stor sannolikhet uppnås, inte skall skärpas eller inte kräver åtgärder bör överföras till en bevakningslista för att inte belasta miljömålsstrukturen. Frågan bör däremot fortfarande bevakas, inte minst i städer med frekvent sjöfart som ofta kör på högsavlig olja.

12. Ändrat delmål 2 om halten av kvävedioxid m.m., punkt 12 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 2 under miljö-kvalitetsmålet Frisk luft och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om gränsvärden för luftföroreningar. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 3 i denna del och motion 2004/05: MJ38 yrkande 24.

Ställningstagande

Trafiktunnlar är i dag undantagna från gränsvärden, trots att det har påvisats att korttidsexponering av höga halter kvävedioxid, t.ex. vid genomfart i tunnel, kan ge astmaanfall flera timmar senare. Gränsvärden för luftföroreningar skall gälla överallt, även i tunnlar. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Delmål 3 om halten av marknära ozon, punkt 13 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en skärpning av delmål 3 under miljö kvalitetsmålet Frisk luft. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 4 och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 25.

Ställningstagande

Folkhälsoinstitutets påpekande om riskerna med marknära ozon för människors hälsa bör tas på allvar. Vi vill därför skärpa delmål 3 om marknära ozon under miljö kvalitetsmålet Frisk luft. Förslaget till skärpning av delmålet baseras på undersökningen ”Hälsokonsekvenser av ozon” från institutet för folkhälsa och klinisk medicin. I rapporten görs beräkningar som visar att en sänkning från 120 till 60 mikrogram/m³ kan innebära att 1 800 sjukhusinläggningar samt 1 160 för tidiga dödsfall per år undviks. Det innebär rimligen även minskade sjukskrivningar och minskad medicinerings. Regeringen bör återkomma med ett skärpt delmål 3 om marknära ozon. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Delmål 3 om halten av marknära ozon, punkt 13 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag till ändrat delmål 3 under miljö kvalitetsmålet Frisk luft. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 25 och avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 4.

Ställningstagande

Nya kunskaper om allvarliga hälsoeffekter av marknära ozon talar för en skärpning av delmål 3 om halten av marknära ozon. Miljöpartiet föreslår att halten marknära ozon inte skall överskrida 80µg/m³ som 98-percentil och timmedelvärde.

15. Nytt delmål 5 för partiklar, punkt 14 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Frem-
ling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker
Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag till ändrat delmål 5 under mil-
jökvalitetsmålet Frisk luft. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:
MJ37 yrkande 5 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 3 i denna del
och motion 2004/05:Bo308 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen går för långsamt fram när det gäller delmålet som
rör partiklar. Partiklar orsakar allvarliga effekter på människors hälsa, och
arbetet med att nå acceptabla nivåer bör påskyndas. Det finns åtgärder
som kan vidtas i god tid före år 2010 som skulle bidra till en substantiell
minskning av partikelhalterna i de större städerna, t.ex. förbättrad städning
av gator. Därför bör delmålet ändras så att det skall uppnås till år 2010 i
stället för år 2015.

16. Miljökvalitetsnorm för PM_{2,5}, punkt 15 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i
reservationen om en miljökvalitetsnorm för PM_{2,5}. Därmed bifaller riksdag-
en motion 2005/06:Bo256 yrkande 12 och avslår motion 2004/05:MJ38
yrkande 26.

Ställningstagande

Med anledning av att partiklar anses orsaka allvarliga hälsorisker borde
regeringen se över gränsvärdena för små partiklar. Regeringen borde också
överväga att inte enbart ha ett gränsvärde för partiklar mindre än 10 mikro-
meter utan också införa ett gränsvärde för partiklar mindre än 2,5 mikro-
meter. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Miljökvalitetsnorm för PM2,5, punkt 15 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en miljökvalitetsnorm för PM2,5. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 26 och avslår motion 2005/06:Bo256 yrkande 12.

Ställningstagande

Regeringen bör vid sidan av det internationella arbetet omgående införa en miljökvalitetsnorm för PM2,5. Sambandet mellan partiklar och förhöjd dödlighet gäller framför allt de mindre partiklarna och kanske i synnerhet de ultrafina. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Nytt delmål 6 för benso(a)pyren, punkt 16 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag till ändrat delmål 6 för benso(a)-pyren och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bensen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 28 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 3 i denna del.

Ställningstagande

Delmålet om benso(a)pyren bör revideras genom att orden ”i huvudsak” stryks. Tolkningen blir annars svår när det gäller årsmedelvärde. Vidare bör ett delmål och en miljökvalitetsnorm införas för bensen. Bensen är ett cancerogent och hälsofarligt ämne vars utsläpp till luft måste minska. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning m.m., punkt 17 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om åtgärder mot försurning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ369 yrkande 26, 2004/05:MJ508 yrkande 31, 2005/06: MJ394 yrkande 18 och 2005/06: MJ522 yrkande 5 och avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 29, 2004/05: MJ386 yrkandena 2–4, 2004/05: MJ434 yrkandena 32 och 33 samt 2005/06: MJ449 yrkandena 43 och 44.

Ställningstagande

För att uppfylla miljömålet Bara naturlig försurning behövs ett antal olika åtgärder. Kraftfulla åtgärder krävs för att minimera utsläppen av försurade ämnen från marina bränslen, då dessa står för en sjättedel av nedfallet av försurade ämnen. Vidare behöver ett åtgärdsprogram mot markförsurning snarast upprättas. Kalkningsinsatser i sjöar behöver kompletteras med exempelvis skogskalkning och askåterföring från värmeverk. Medel bör tillskjutas för fortsatt forskning vad avser skogskalkningsinsatser. Fånggrödor och vallodling är viktiga åtgärder för att minska kväveläckaget. Greppa-Näringen-satsningarna inom jordbruket bör uppmärksammas. Trots ökade nationella insatser krävs även internationella överenskommelser för att minska utsläppen i övriga Europa.

Sverige är i dag ledande när det gäller forskning kring försurning och dess skadeeffekter. Det är vi också när det gäller forskning om kalkning. Det är rimligt att redan startade projekt med kalkning skall kunna fortsätta. Okalkade vatten som är hotade och som är viktiga för den biologiska mångfalden skall också kunna kalkas. Samtidigt måste kalkning ses som en tillfällig åtgärd för att återställa eller förhindra allvarliga förändringar av skog, mark, sjöar och vattendrag. Utsläppsbegränsningar bör vara huvudstrategin för att motverka försurning.

Vad som ovan anförts om åtgärder mot försurning bör ges regeringen till känna.

20. Miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning m.m., punkt 17 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om åtgärder mot försurning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 29, 2004/05: MJ386 yrkandena 2–4, 2004/05: MJ434 yrkandena 32 och 33 samt 2005/06: MJ449 yrkandena 43 och 44 samt avslår motionerna 2004/05: MJ369 yrkande 26, 2004/05: MJ508 yrkande 31, 2005/06: MJ394 yrkande 18 och 2005/06: MJ522 yrkande 5.

Ställningstagande

Kalkningens geografiska spridning och omfattning bör förankras bättre genom en objektiv analys av försurningspåverkan, aktuellt nedfall och bevarandebestånden. Vidare bör kalkningsarbetet göras kostnadseffektivt genom att återhämtningen av mark och vatten påskyndas så att upprätthållande åtgärder på sikt kan minskas. Framför allt behövs åtgärder för att påskynda återhämtningsförloppet i landets mest försurade områden. Ett effektivt sätt att påskynda återhämtningen och på kort tid uppnå bättre miljöstatus är att återställa en del av markens buffringskapacitet genom skogsmarkskalkning och vitaliseringsgödsling. Det finns flera vinster med detta: Utlakningen av oorganiskt aluminium samt kalcium och magnesium minskar, mark och vatten får bättre pH-status samt en långsiktig effekt uppnås genom hela vattenavrinningsområdet. När det gäller fördelningen av kalkningsanslaget bör denna följa en mall som ger länsstyrelserna incitament att vara effektiva och återhållsamma snarare än att försöka maximera utdelningen. Naturvårdsverket bör därför fortsatt utreda hur fördelningen kan bli mer kostnadseffektiv. Regeringen bör också se till att utvecklingsfasen av Skogsstyrelsens åtgärdsprogram mot markförsurning och för ett hållbart brukande av skogsmarken genomförs snarast. Produktionshöjande kvävegödsling av skogsmark bör tillämpas undantagsvis och endast på skogsmark med små naturvärden. Att återföra askan efter biobränsleuttag är ett sätt att delvis återföra växtnäringssämnen till skogen och därmed sluta kretsloppen. I vissa skogar där försurningen gått väldigt långt kan det vara aktuellt med askåterföring med tillsatt kalk, s.k. vitaliseringsgödsling. Vad som ovan anförts om åtgärder mot försurning bör ges regeringen till känna.

21. Delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten, punkt 18 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om delmål 1 om försurning av sjöar och rinnande vatten. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning bör kompletteras med en definition av försurade sjöar och vattendrag som tar ställning till hur kalkade sjöar skall beaktas. Vidare är det ett problem att delmålet formuleras utifrån antalet sjöar utan att hänsyn tas till sjöarnas storlek. Delmålet bör därför också kompletteras så att hänsyn tas till sjöarnas storlek. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Delmål 2 om försurning av skogsmarken m.m., punkt 19 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag till ändrat delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 7 och avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 31.

Ställningstagande

Vi anser att delmål 2 bör kompletteras med följande mening: "Där man ännu inte märkt ett trendbrott bör insatserna intensifieras." Det är viktigt att tydligare kvantifiera skogsbrukets bidrag till försurningen. Försurning av skogen leder till att skogen blir känsligare för klimatpåverkan, sjukdomar och insektsangrepp. Mer än en femtedel av den totala ytan skog, fjäll och sjöar bedöms i dag vara försurningspåverkad. Effekterna av kalkning

av skogsmark är i hög grad växlande, varför vi anser att sådana insatser skall biotopanpassas. Det är bra att Naturvårdsverkets program för kalkning av skogsmark har påbörjats, även om det sker i långsammare takt än vad som föreslogs i programmet. De positiva effekterna av skogsmarkskalkning är sedan en tid vetenskapligt väl motiverade. Därför bör kalkningsinsatserna intensifieras samtidigt som en vetenskaplig analys av effekterna genomförs.

23. Delmål 2 om försurning av skogsmarken m.m., punkt 19 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skogsbrukets påverkan på försurningssituationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 31 och avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 7.

Ställningstagande

Det finns behov av mer forskning kring skogsbrukets försurningseffekter. I dag uppskattas skogsbruket stå för 20–50 % av försurningen av skogsmarker. Skogsbrukets påverkan på försurningssituationen bör klargöras och vid behov resultera i delmål för skogsbrukets påverkan samt åtgärdsförslag för att uppnå detta delmål. Detta bör ges regeringen till känna.

24. Ändrat delmål 3 om utsläpp av svaveldioxid, punkt 20 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ändrat delmål 3 under miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 23 och avslår proposition 2004/05: 150 punkt 4.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att utsläppsmålen för svaveldioxid skall skärpas till 50 000 ton för år 2010 och 35 000 ton för år 2020.

25. Delmål 4 om utsläpp av kväveoxider, punkt 21 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremming (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en skärpning av delmål 4 under miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 8.

Ställningstagande

Regeringen skriver i propositionen att frågan om att minska försurningen i Sverige är angelägen och skall ges fortsatt hög prioritet. En skärpning av målet för utsläppen av kväveoxid har trots detta inte föreslagits. Det är mycket angeläget att minska just utsläppen av kväveoxider, eftersom de leder inte bara till försurning utan även övergödning och hälsoproblem. Delmål 4 om utsläpp av kväveoxider under miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning sammanfaller med delmål 5 under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning, påverkar direkt delmål 2 om halten av kvävedioxid under miljö kvalitetsmålet Frisk luft och indirekt delmål 3 om marknära ozon under miljö kvalitetsmålet Frisk luft. Vi är medvetna om att omfattande åtgärder krävs för att uppnå det uppsatta målet men vill ändå att regeringen återkommer med ett skärpt delmål 4 om utsläpp av kväveoxider under miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, punkt 22 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om omformulering av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 32.

Ställningstagande

Enligt min mening bör andra delen av första punkten i förslaget om omformulering av miljömålet Giftfri miljö avstyrkas. Den första delen är tydlig och bra men den andra delen, dvs. halterna av naturfrämmande ämnen i miljön är nära noll, bör tas bort. Om miljön är fri från ämnena är deras påverkan på ekosystemen försumbar. En poäng är just att man inte vet när man kan säga att miljöpåverkan är försumbar, och kunskapen är ofullständig. Även ämnen som man från början trodde vara ofarliga för miljön, t.ex. freoner och bromerade flamskyddsmedel, har med tiden visat sig vara mycket farliga för miljön. Därmed skapar bisatsen oklarhet och kan i värsta fall misstolkas. Miljömålet Giftfri miljö bör därför omformuleras. Detta bör ges regeringen till känna.

27. En restriktiv kemikaliepolitik, punkt 23 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Reach. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:K431 yrkande 16 i denna del och 2005/06:U338 yrkande 17 i denna del och avslår motionerna 2003/04:MJ236 yrkande 1, 2004/05:MJ38 yrkande 40, 2004/05:MJ369 yrkande 32, 2004/05:MJ435 yrkande 2, 2004/05:MJ507 yrkande 14, 2004/05:MJ508 yrkande 32, 2005/06:MJ346 yrkande 2, 2005/06:MJ394 yrkande 26, 2005/06:MJ592 yrkandena 7 och 10 samt 2005/06:MJ596 yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att EU måste vara pådrivande i arbetet med att garantera att varor inte är miljöfarliga, eftersom den gränslösa marknaden begränsar möjligheterna att vidta nationella åtgärder. Det är inte minst fråga om regler och förbud när det gäller miljöfarliga ämnen som t.ex. kadmium, kvicksilver och vissa flamskyddsmedel. Vi anser det vara av största vikt att Reach snarast drivs igenom och att den svenska regeringen kraftfullt verkar i denna riktning.

28. En restriktiv kemikaliepolitik, punkt 23 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om arbetet med EU:s kemikaliepolitik. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ596 yrkande 15 och avslår motionerna 2003/04: MJ236 yrkande 1, 2004/05:K431 yrkande 16 i denna del, 2004/05:MJ38 yrkande 40, 2004/05:MJ369 yrkande 32, 2004/05:MJ435 yrkande 2, 2004/05:MJ507 yrkande 14, 2004/05:MJ508 yrkande 32, 2005/06:U338 yrkande 17 i denna del, 2005/06:MJ346 yrkande 2, 2005/06:MJ394 yrkande 26 och 2005/06:MJ592 yrkandena 7 och 10.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att förslaget till Reach tydligare bör klargöra att de kemikalier som inte uppfyller kraven för registrering skall bli förbjudna och att substitutionsprincipen skall följas. Testmetoderna för djurförsök skall vara vetenskapligt utvärderade och erkända enligt OECD:s riktlinjer. Det är angeläget att den databas som skall skapas för registrering av kemikalier är öppen för alla företag som är skyldiga att utvärdera riskerna med sina kemikalier. Det är vidare viktigt att producenterna får information om hur de kan få tag på existerande data om de ämnen de blir skyldiga att testa enligt reglerna i Reach. Även de producenter som producerar mindre än 1 ton per år av en kemikalie bör få tillgång till databasen, och för att ytterligare minska användningen av djurförsök måste information om alternativa metoder för testning av kemikalier göras tillgänglig för alla producenter, som också bör vara skyldiga att redovisa samtliga testresultat på Internet.

Vidare bör Reach inte ange tvingande regler om vilka *testmetoder* som skall användas. I stället bör lagstiftningen ange *teststrategier* som är öppna för att nya och bättre testmetoder kan etableras under processens gång. Sverige bör inta positionen att de tidsgränser som finns med i nuvarande förslag skall vara deadline för när producenterna skall lämna in alla sina tillgängliga data. Dessa skall senare kunna kompletteras med mer tillförlitliga testresultat när nya testmetoder utvecklats. De substanser där kompletterande data behövs skall bli tillfälligt registrerade och få ett sista datum för när kompletterande resultat skall redovisas för att substansen skall få fortsätta vara registrerad. Jag vill understryka vikten av att Sverige agerar såväl i parlamentet som i ministerrådet. Det gäller både att motsätta sig de försämringar som gjorts sedan remissomgången och att verka för de förbättringar som här nämnts. Detta bör ges regeringen till känna.

29. En restriktiv kemikaliepolitik, punkt 23 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en restriktiv kemikaliepolitik. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 40, 2004/05:MJ435 yrkande 2 och 2005/06:MJ592 yrkandena 7 och 10 samt avslår motionerna 2003/04: MJ236 yrkande 1, 2004/05:K431 yrkande 16 i denna del, 2004/05:MJ369 yrkande 32, 2004/05:MJ507 yrkande 14, 2004/05:MJ508 yrkande 32, 2005/06:U338 yrkande 17 i denna del, 2005/06:MJ346 yrkande 2, 2005/06: MJ394 yrkande 26 och 2005/06:MJ596 yrkande 15.

Ställningstagande

Jag anser att Sverige i större utsträckning än hittills bör spela en aktiv roll för att i enlighet med försiktighetsprincipen fasa ut farliga ämnen. Vi bör testa och utnyttja möjligheterna att gå före EU och andra länder i arbetet med en restriktiv kemikaliepolitik. Detta är viktigt också i ett globalt perspektiv. Det måste klart framgå som en ambition inför nästa utvärdering av miljömålen att ta fram åtgärder där Sverige kan gå före. Försiktighet och framförhållning bör gälla vid framtagning av nya kemiska ämnen. Ett kemiskt ämne har många gånger visat sig ha långt fler biverkningar än vad man från början insett. En bra regel vore då att ett kemiskt ämne inte skall få tillverkas om det inte är nödvändigt för samhället och endast om tillverkaren kan bevisa att det är ofarligt. Detta bör ges regeringen till känna.

30. Nya metoder för testning av kemikalier, punkt 26 (fp, kd)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om nya metoder för testning av kemikalier. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ369 yrkande 35.

Ställningstagande

Testning av kemikalier kräver ofta att försök görs på djur. Många av djurförsöken har utvecklats kring arbetet med hälsoeffekter på människor. Det är viktigt att främja en utveckling av nya metoder på detta område, bl.a. för att hitta testmetoder som är relevanta för att studera kemikaliers miljötoxiska effekter. Ekosystemtoxikologi är här ett viktigt område att utveckla. Detta bör ges regeringen till känna.

31. EU:s miljögaranti, punkt 27 (fp, kd, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om substitutionsprincipens giltighet i Östersjöns tillrinningsområde. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ371 yrkande 22.

Ställningstagande

EU:s s.k. miljögaranti tillåter enskilda medlemsstater att gå före gemensamma beslut i unionen och i enlighet med substitutionsprincipen förbjuda användningen av vissa kemikalier, t.ex. inom särskilt känsliga områden. Denna miljögaranti är ännu rättsligt oprövad. Eftersom Östersjön kan ses som en särskilt känslig miljö, borde substitutionsprincipen enligt miljögarantin vara potentiellt tillämpbar på hela tillrinningsområdet. Vi anser att regeringen bör driva ett pilotfall för att se om detta är möjligt.

32. Samordning av Östersjöländernas kemikaliepolitik, punkt 28 (fp, kd, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om samordning av Östersjöländernas kemikaliepolitik. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ371 yrkande 23.

Ställningstagande

Även om det visar sig att substitutionsprincipen genom miljögarantin är begränsad, anser vi att regeringen bör verka för att Östersjöländerna inom ramen för det gemensamma förvaltningsorganet och så långt möjligt samordnar sin kemikaliepolitik. I det fall utsläppskvoter införs för vissa ämnen måste t.ex. kvoterna beräknas på ett sådant sätt att de samlade effekterna för Östersjön är hållbara. Detta bör ges regeringen till känna.

33. Ändrat delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen, punkt 29 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ändrad formulering av delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 10 i denna del och avslår proposition 2004/05:150 punkt 5 i denna del och motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 36 och 2005/06: MJ592 yrkandena 9 och 11.

Ställningstagande

Giftfri miljö är ett av de miljökvalitetsmål där det krävs starka internationella insatser, och arbetet med den nya kemikalielagstiftningen inom EU, Reach, är mycket viktigt. Vi anser att delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen måste utformas så att det är möjligt att uppnå, vilket innebär att delmålet bör anpassas till det slutligt antagna Reach. Detta bör ges regeringen till känna.

34. Ändrat delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen, punkt 29 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring av delmål 1 om kunskap om egenskaper hos kemiska ämnen under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 36 och 2005/06:MJ592 yrkandena 9 och 11 samt avslår proposition 2004/05:150 punkt 5 i denna del och motion 2004/05:MJ37 yrkande 10 i denna del.

Ställningstagande

En hög ambitionsnivå när det gäller kunskap om främmande ämnen är viktig ur miljö- och samhällsekonomisk synpunkt. Den föreslagna ändringen som innebär att delmålet endast skall gälla de mest betydande oavsiktligt bildade och utvunna kemiska ämnena är inte nödvändig. Enligt min mening kan ändringen snarare leda till förvirring om vad mest betydande innebär och vilka ämnen som är mest betydande. Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag om revidering av delmål 1 under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

I enlighet med vad som har sagts i propositionen Kemikaliestrategi för giftfri miljö bör Sverige vidta internationella åtgärder för att säkerställa att det senast år 2010 skall finnas uppgifter om egenskaperna hos avsiktligt framställda eller utvunna kemiska ämnen som hanteras på den svenska marknaden. Detta bör ges regeringen till känna.

35. Delmål 2 om information om farliga ämnen i varor, punkt 30 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om revidering av delmål 2 om information om farliga ämnen i varor under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 10 i denna del och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 37.

Ställningstagande

Giftfri miljö är ett av de miljömål där det krävs starka internationella insatser. I detta avseende är arbetet med den nya kemikalielagstiftningen inom EU, Reach, mycket viktigt. Vi anser att delmål 2 om information om farliga ämnen i varor måste anpassas så att det är möjligt att nå, dvs. delmålet bör anpassas till det slutligt antagna Reach. Detta bör ges regeringen till känna.

36. Delmål 2 om information om farliga ämnen i varor, punkt 30 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag till ändrat delmål 2 om information om farliga ämnen i varor under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 37 och avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 10 i denna del.

Ställningstagande

Eftersom bevisbördan är omvänd, dvs. det skall bevisas att de rena produkterna verkligen är rena, anser jag att informationskravet i delmål 2 om information om farliga ämnen i varor under Giftfri miljö skall omfatta även oavsiktliga ämnen. Delmålet bör därför revideras enligt följande: Senast år 2010 skall varor vara försedda med hälso- och miljöinformation om de farliga ämnen som ingår, avsiktligt eller oavsiktligt.

37. Varningstext på lädervaror, punkt 31 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om varningstext på lädervaror som innehåller s.k. azofärger. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ279 yrkande 4 och 2005/06: MJ514 yrkande 4.

Ställningstagande

Färgämnen i vissa produkter utgörs ofta av s.k. azofärger, som är klassade som cancerogena, och vissa andra syntetfärger. EU har inte tillåtit Sverige att behålla undantaget för azofärgämnen, vilket ytterligare kan utsätta oss konsumenter för fara. Mest framträdande är i det här avseendet färger i importerat läder. Mot denna bakgrund anser jag att en varningstext på lädervaror färgade med azofärger bör tas fram. Detta bör ges regeringen till känna.

38. Ett nationellt system för miljöklassificering av läkemedel m.m., punkt 32 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett nationellt system för klassificering av läkemedel. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ261 yrkande 1 och avslår motion 2004/05: MJ237 yrkande 2.

Ställningstagande

Stockholms läns landsting har utvecklat en modell för miljöklassificering av läkemedel, och avsikten är att systemet år 2007 skall omfatta samtliga läkemedelsgrupper. Enligt min mening bör ett sådant system införas även på nationell nivå. Information om ett läkemedels miljöklassificering bör finnas tillgänglig i FASS, FASS vet samt i bipacksedlar, produktresuméer och Läkemedelsverkets produktdatabas, LVIS. Detta bör ges regeringen till känna.

39. Utfasning av cancerogena ämnen som härrör från petroleumbaserade produkter, punkt 34 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utfasning av cancerogena ämnen som härrör från petroleumbaserade produkter. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 39.

Ställningstagande

För att en giftfri miljö skall kunna nås behöver användningen eller sammansättningen av petroleumbaserade bränslen ändras. Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen har haft i uppdrag att utreda frågan om förändringar av användningen och sammansättningen av petroleumbaserade bränslen i syfte att få fram underlag för fortsatt agerande inom EU och nationellt. Uppdraget måste nu leda till konkreta åtgärder, och en strategi för utfasning av de cancerogena ämnen som härrör från petroleumbaserade produkter måste formuleras omgående. Detta bör ges regeringen till känna.

40. Avveckling av vissa syntetiska ämnen m.m., punkt 35 (mp)
av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utfasning av vissa syntetiska ämnen och om ersättning av farliga kemikalier med säkrare alternativ. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:MJ288 yrkande 1 och 2005/06:MJ592 yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt min mening bör syntetiskt framställda kemiska ämnen som regelbundet kan återfinnas i blod, mjölk eller vävnad betraktas som farliga ämnen och föras upp på en särskild lista för omedelbar avveckling. Dessutom måste de farligaste kemikalierna identifieras och fasas ut, och det måste bli obligatoriskt att tillämpa substitutionsprincipen och därigenom ersätta dem med mindre farliga. Detta bör ges regeringen till känna.

41. HA-oljor m.m., punkt 36 (mp)
av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en avvecklingsplan för miljöfarliga hydraul- och smörjoljor. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ434 yrkande 16 och avslår motionerna 2003/04:MJ265 yrkandena 1–4 och 2004/05:MJ498 yrkande 23.

Ställningstagande

Hydraul- och smörjoljor kan vara särskilt skadliga för grundvattnet och är farliga ur arbetsmiljösynpunkt. Olika former av försöks- och utvecklingsverksamhet med substitut till giftiga oljor har pågått och pågår. De vegetabiliska oljorna är t.ex. nedbrytbara i naturen och ofta väsentligt bättre ur arbetsmiljösynpunkt. Regeringen bör därför lägga fram förslag om en avvecklingsplan för miljöfarliga hydraul- och smörjoljor. Detta bör ges regeringen till känna.

42. Innehållet i babyprodukter, punkt 38 (fp, kd, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kemikalier i babyprodukter. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ216 yrkandena 1–5 och 2004/05:MJ387 samt avslår motion 2005/06:MJ329.

Ställningstagande

Trots att ett visst ämne kan vara godkänt av miljömässiga skäl kan det vara hälsovådligt för det lilla barnet. När små barn äter, dricker och andas tar de lättare upp kemiska ämnen i kroppen, mycket mer än vi vuxna och i förhållande till kroppsvikt och kroppsstorlek. Vissa babyprodukter består ofta av kemiska ämnen med någon organisk bas. Hälsovådliga blir dessa produkter om de ingående ämnena är allergiframkallande, kan orsaka cancer eller är genotoxiska eller hormonpåverkande. Ett ämne, som släpps ut i naturen från produkter avsedda att användas på barn, kan också påverka miljön genom att vara ackumulerbart i den biologiska sfären och giftigt för vattenlevande organismer samt genom att det kan binda tungmetaller. Vad som drabbar miljön drabbar också i förlängningen barnen. Vissa babyoljor innehåller isopropylmyristat, cetylalkohol, paraffinolja och propylenglykol, av vilka några är petroleumprodukter. I babybad finns ämnen som inte skall förekomma i barnprodukter och som avger formaldehyd, vilket är både allergiframkallande och misstänkt cancerogent. Små barns högre känslighet för yttre påverkan på huden bör medtas i rekommendationerna för ämnen ingående i produkter för små barn. Hänsyn bör också tas till försiktighetsprincipen i ett längre perspektiv. Enligt vår mening skall babyprodukter inte innehålla ämnen som är skadliga för hälsa eller miljö, och de bör inte innehålla produkter som är allergiframkallande eller cancerframkallande. Bestämda kriterier bör därför tas fram för produkter som används till små barn, och kemiskt sammansatta produkter skall granskas och godkännas av en myndighet.

Svenska Naturskyddsföreningen har återigen presenterat en rapport om ingredienser i babyprodukter. Av 69 testade produkter har 50 produkter fått anmärkningar angående innehållet, och endast 4 produkter har fått helt godkänt. Vi anser att kemiskt sammansatta produkter som har framställs för att användas av barn bör granskas och godkännas av en myndighet, t.ex. Läkemedelsverket, innan produkterna saluförs. Detta bör ges regeringen till känna.

43. Bromerade flamskyddsmedel, punkt 39 (fp, kd, c)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förbud mot alla bromerade flamskyddsmedel. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ596 yrkande 18 och avslår motionerna 2004/05:MJ361 yrkande 5, 2005/06:MJ278 yrkande 1 och 2005/06: MJ513 yrkandena 1 och 3–5.

Ställningstagande

EU har beslutat om utfasning av de farligaste typerna av bromerade flamskyddsmedel, dvs. de som innehåller 10, 8 eller 5 bromatomer. Kemikalieinspektionen har fått regeringens uppdrag att undersöka förutsättningarna för ett svenskt förbud mot två av dessa bromerade flamskyddsmedel, nämligen de s.k. HBCDD och TBBP-A. Vi anser dock att alla bromerade flamskyddsmedel skall förbjudas. Detta bör ges regeringen till känna.

44. Bromerade flamskyddsmedel, punkt 39 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om total utfasning av bromerade flamskyddsmedel. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ278 yrkande 1 och avslår motionerna 2004/05:MJ361 yrkande 5, 2005/06:MJ513 yrkandena 1 och 3–5 samt 2005/06:MJ596 yrkande 18.

Ställningstagande

Något som är mycket oroande är det faktum att minskningen av halterna av miljögifter har avtagit. De ökar visserligen inte men sjunker inte heller. Mot denna bakgrund måste kraftfulla åtgärder vidtas för att begränsa spridningen så att halterna kan minska ytterligare. Detta bör ges regeringen till känna.

45. Bromerade flamskyddsmedel, punkt 39 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om flamskyddsmedel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ361 yrkande 5 och 2005/06:MJ513 yrkandena 1 och 3–5 samt avslår motionerna 2005/06:MJ278 yrkande 1 och 2005/06:MJ596 yrkande 18.

Ställningstagande

Jag anser att försiktighetsprincipen bör gälla nya flamskyddsmedel och att de bromerade flamskyddsmedlen måste utfasas i snabb takt. Vidare måste det svenska förbudet mot de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE verkligen blir genomfört, och Sverige bör verka för att förbudet genomförs i EU.

46. Nationellt förbud mot pentaklorfenoler, punkt 41 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett nationellt förbud mot pentaklorfenoler. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ279 yrkande 5 och 2005/06:MJ514 yrkande 5.

Ställningstagande

I maj 1999 beslutade kommissionen att all användning av pentaklorfenoler i princip skall förbjudas i hela EU. Beslutet gäller dock inte importerade varor. Jag anser därför att ett nationellt förbud mot ämnet skulle kunna aktualiseras. Detta bör ges regeringen till känna.

47. Miljöavgifter på kadmium i EU, punkt 42 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om höga miljöavgifter på kadmium i EU. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ369 yrkande 22 och 2005/06: MJ394 yrkande 14.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening möjligt att möta hoten mot haven och den särskilt utsatta Östersjön. EU:s utvidgning innebär en avgörande förändring och en ny möjlighet när det gäller förvaltningen av Östersjön. Många åtgärder krävs för att rädda havsmiljön, bl.a. är det nödvändigt med höga miljöavgifter på kadmium i hela EU. Detta bör ges regeringen till känna.

48. Läkemedels miljöpåverkan m.m., punkt 43 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om läkemedels miljöpåverkan. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ369 yrkande 34, 2004/05: MJ498 yrkande 22 och 2005/06: MJ596 yrkande 19 och avslår motionerna 2004/05: MJ261 yrkande 4, 2004/05: MJ444, 2005/06: MJ302 yrkandena 1–3, 2005/06: MJ346 yrkande 3 och 2005/06: MJ581.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen överväga ett antal åtgärder för att läkemedels negativa miljöpåverkan skall minskas. Det kan gälla allt från krav på biologiskt nedbrytbara läkemedel till kapacitet på reningsverken att omhänderta dessa ämnen. Regeringen bör tydliggöra att, i diskussioner om val av läkemedel som t.ex. landstingens och regionernas rekommendationslistor samt apotekens utbyte av läkemedel mot billigare kopior, miljöhänsyn bör vara en del av övervägandet och att produkter som är bra för miljön inte skall bytas ut mot sämre alternativ.

Apoteket AB har nu ingått en frivillig överenskommelse med kommunerna om att ta emot överblivna läkemedel och kanyler. Detta anser vi vara ett steg i rätt riktning. Information borde emellertid gå ut i större i omfattning, t.ex. måste Apoteket förbättra sin information om läkemedlen ur ett miljöperspektiv och om Apotekets omhändertagande av överblivna läkemedel. Det borde även finnas information i FASS om detta. Enligt vår mening vore det att föredra att läkemedlen blev biologiskt nedbrytbara i naturen. För att sjukvården skall kunna välja att skriva ut nedbrytbara läkemedel behöver det finnas information även om deras nedbrytbarhet. I dag är denna information mycket knapphändig.

I dag har ett flertal myndigheter ansvaret för läkemedels miljöeffekter, nämligen Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Läkemedelsverket. För att läkemedels miljöpåverkan skall kunna behandlas på ett seriöst sätt inom ramen för arbetet med miljömålet Giftfri miljö bör myndighetsansvaret tydliggöras.

Läkemedelsavfall i avloppsvatten, recipienter, vattendrag och grundvattnen är ett hot mot vår miljö och hälsa, varför kraftfulla satsningar inom läkemedelsbranschen, forskningen och miljöövervakningen krävs omgående. Regeringen bör se över lagstiftningen vad gäller krav på läkemedelsproducenter att redogöra för ett läkemedels kemiska sammansättning genom hela dess livscykel, särskilt efter att ha passerat människokroppen, samt krav på att redogöra för hur läkemedlet i dess olika nedbrytningsfaser påverkar de ekologiska system det hamnar i. Slutligen bör Kemikalieinspektionen få i uppdrag att utreda olika läkemedelssubstansers förekomst och toxicitet i våra ekosystem i dag och i framtiden, för att med detta som bakgrund kunna lokalisera de allvarligaste hoten och föreslå lämpliga åtgärder. Detta bör ges regeringen till känna.

49. Läkemedels miljöpåverkan m.m., punkt 43 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om läkemedels miljöpåverkan. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ261 yrkande 4, 2005/06: MJ302 yrkandena 1–3 och 2005/06: MJ346 yrkande 3 och avslår motionerna 2004/05: MJ369 yrkande 34, 2004/05: MJ444, 2004/05: MJ498 yrkande 22, 2005/06: MJ581 och 2005/06: MJ596 yrkande 19.

Ställningstagande

I dag har ett flertal myndigheter ansvaret för läkemedels miljöeffekter, nämligen Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Läkemedelsverket. För att läkemedels miljöpåverkan skall kunna behandlas på ett seriöst sätt inom ramen för arbetet med miljömålet Giftfri miljö bör myndighetsansvaret tydliggöras. Läkemedelsavfall i avloppsvatten, recipienter, vattendrag och grundvatten är ett hot mot vår miljö och hälsa, varför kraftfulla satsningar inom läkemedelsbranschen, forskningen och miljöövervakningen behövs omgående. Vidare bör införas krav för läkemedelsproducenterna på redogörelse för ett läkemedels kemiska sammansättning genom hela dess livscykel, särskilt efter att läkemedlet har passerat människokroppen, och för hur läkemedlet i dess olika nedbrytningsfaser påverkar de ekologiska system det hamnar i. Kemikalieinspektionen bör få i uppdrag att utreda olika läkemedelssubstansers förekomst och toxicitet i våra ekosystem i dag och i framtiden för att med detta som bakgrund lokalisera de allvarligaste hoten och föreslå lämpliga åtgärder. Detta bör ges regeringen till känna.

50. Effekter i naturen av hormoner och hormonliknande ämnen m.m., punkt 44 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om effekter i naturen av hormoner och hormonliknande ämnen och om substitutionsprincipens tillämpning på nonylfenol. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ435 yrkande 1.

Ställningstagande

När det gäller effekter i naturen av hormoner och hormonliknande ämnen kan återverkningar på djurens tillväxt och förmåga att reproducera sig uppstå när den känsliga hormonbalansen störs. Detta bör ges regeringen till känna.

51. Substitutionsprincipen och nonylfenol, punkt 45 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om substitutionsprincipen och nonylfenol. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ278 yrkande 1 och 2005/06:MJ346 yrkande 1.

Ställningstagande

Trots att det är känt att den stora faran med nonylfenol ligger i ämnets verkan som miljögift är ämnet inte förbjudet. Nonylfenol finns inte bara i avloppsvatten utan i hela vattensystemet, i sjöar och i dricksvatten. Det visar sig nu att nonylfenol har samma verkan som det kvinnliga könshormonet östrogen, och undersökningar har påvisat att mannens spermier har gått ned till 50 % reproduktion. Mot den bakgrunden anser jag att substitutionsprincipen skall användas för att snarast ersätta nonylfenol.

52. Bly i ammunition m.m., punkt 46 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en konsekvensutredning om effekterna av ett förbud mot bly i ammunition. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 11, 2005/06:MJ249 och 2005/06:MJ529 yrkande 12 och avslår motionerna 2003/04:MJ208, 2003/04:MJ241 yrkandena 1 och 2, 2003/04:MJ246, 2003/04:MJ280, 2003/04:MJ295 yrkandena 1 och 2, 2003/04:MJ342, 2003/04:MJ360, 2003/04:MJ430, 2003/04:MJ447 yrkande 13, 2004/05:MJ32 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ34 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ39 yrkande 1, 2004/05:MJ299, 2004/05:MJ330 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ338, 2004/05:MJ345, 2004/05:MJ396, 2004/05:MJ401 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ403, 2004/05:MJ409 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ477, 2004/05:MJ481, 2004/05:MJ532, 2005/06:MJ224, 2005/06:MJ255, 2005/06:MJ275 yrkande 3, 2005/06:MJ277, 2005/06:MJ286, 2005/06:MJ420 yrkande 1, 2005/06:MJ487 yrkande 20 och 2005/06:MJ543 yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen planerar att fasa ut all blyammunition, vilket innebär att all jakt med blyhagel skall vara förbjuden år 2006, och år 2008 förbjuds även jakt med blykulor. Anledningen till att bly används i ammunition är att metallen både är mjuk och har hög densitet. På grund av den effekt kulan

har på djurkroppen innebär jakt med blyammunition att djuret dödas mer effektivt och med minsta möjliga lidande. Vi anser att en konsekvensutredning bör genomföras innan blyammunition förbjuds vid jakt på fast mark. I stort sett alla tunga remissinstanser, bl.a. Naturvårdsverket och Världsnaturfonden, har efterlyst en sådan konsekvensanalys. En fråga som bör utredas är huruvida alternativ ammunition medför större lidande för djuren, en annan huruvida den alternativa ammunitionen kommer att skada sågklingorna inom skogsbruket, vilket blykulorna inte gör på grund av metallens mjukhet. Innan fullgoda alternativ till blyhagel finns, bör någon tidsgräns inte sättas för användandet av sådan ammunition. Detta bör ges regeringen till känna.

53. EU:s regelverk för bekämpningsmedel, punkt 47 (fp, kd)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om EU:s regelverk för bekämpningsmedel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ498 yrkande 24 och 2005/06: MJ596 yrkande 20.

Ställningstagande

Under nästa år förväntas kommissionen lägga fram förslag till revidering av bekämpningsmedelsdirektivet (91/414/EG) och till tematisk strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel. Vi anser det angeläget att Sverige med kraft driver uppfattningen att substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen skall tillämpas och att tydliga kriterier skall sättas upp för vilka ämnen som inte bör vara tillåtna. Dessutom bör bl.a. ämnen som är carcinogena, mutagena och reproduktionsstörande liksom ämnen som är persistenta, bioackumulerbara och gentoxiska inte alls tillåtas bland bekämpningsmedel inom EU. Detta bör ges regeringen till känna.

54. Nya delmål 6 och 7 om efterbehandling av förorenade områden, punkt 49 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om delmål 6 om efterbehandling av förorenade områden under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkandena 12 och 13 samt avslår proposition 2004/05:150 punkterna 5 i denna del och 6.

Ställningstagande

Eftersom nuvarande delmål 6 miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö inte har uppnått i sin helhet år 2005 är det enligt vår mening viktigt att identifiering och upprättande av åtgärdsplaner fortsätter i samma takt som tidigare. Med avslag på regeringens förslag bör riksdagen därför besluta dels att delmål 6 inte skall delas upp i nya delmål 6 och 7, dels att delmål 6 skall lyda: En fortsatt kartering av förorenade områden måste ske fram till år 2015. Områden som innebär akuta risker vid direkt exponering och sådana förorenade områden som i dag eller i en nära framtid hotar betydelsefulla vattentäkter eller naturområden skall vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2010. För övriga områden skall tidsplaner för utredning och åtgärder ha lagts fast senast år 2015. Dessa skall syfta till att säkerställa att miljöproblemet i sin helhet kan vara löst senast år 2050. För de områden som i dag har identifierats och anses prioriterade skall flertalet åtgärder genomföras under perioden 2005–2010.

55. Nya delmål om dioxin i livsmedel och om kadmium, punkt 51 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om nya delmål om dioxin i livsmedel och om kadmium under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

Vi anser att det krävs större tydlighet i förebyggandet och åtgärdandet av skadliga ämnen. Dioxiner i fisk och andra livsmedel är potentiellt allvarliga folkhälsoproblem som bör belysas. Mot den bakgrunden bör riksdagen besluta att införa ett nytt delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Delmålet bör ha rubriken Om dioxiner i livsmedel och lyda: År 2010 skall tydliga åtgärdsprogram som medför en kontinuerlig minskning av halterna av för människan skadliga dioxiner i livsmedel ha etablerats.

Även problemen med kadmium i jordbruksprodukter är potentiellt allvarliga folkhälsoproblem som bör belysas. Riksdagen bör därför besluta om ett nytt delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö med rubriken Om kadmium med lydelsen: År 2015 skall exponeringen av kadmium till befolkningen via föda och arbete vara på en sådan nivå att den är säker ur ett långsiktigt folkhälsoperspektiv.

56. Nya delmål om utsläpp av oavsiktligt producerade kemiska ämnen och om ekologisk odling, punkt 52 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ett nytt delmål om ekologisk odling under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och tillkännager för regeringen vad som anförs i reservationen om ett nytt delmål om producerade naturfrämmande och naturligt förekommande skadliga ämnen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkandena 33 och 34.

Ställningstagande

Enligt min mening bör riksdagen besluta att införa ett nytt delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö om ekologisk odling med lydelsen: Senast år 2010 skall minst 30 % av Sveriges åkerareal odlas ekologiskt. Delmålet stämmer väl överens med målsättningen i utredningen om hållbar konsumtion Hållbara laster (SOU 2004:19) att 25 % av konsumtionen inom den offentliga sektorn skall vara ekologisk till år 2010.

Jag anser också att regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att ta fram förslag till nytt delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, i linje med Nordsjödeklarationen år 1995 och Helcom år 1996. Delmålet skall ange att utsläpp, spill och läckage av oavsiktligt producerade naturfrämmande och naturligt förekommande ämnen kontinuerligt minskar med målet att helt ha upphört till år 2020 och att nivåerna därefter blir nära noll eller nära bakgrundsnivåer. Detta bör ges regeringen till känna.

**57. Sänkt medvärdesskatt på ekologiskt odlade livsmedel,
punkt 53 (mp)**

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om sänkt mervärdesskatt på ekologiskt odlade livsmedel. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 35.

Ställningstagande

Eftersom det som är miljömässigt riktigt och förenligt med en långsiktig hållbar utveckling skall vara billigt för konsumenten, bör mervärdesskatten sänkas på ekologisk mat. Detta bör ges regeringen till känna.

**58. Delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen m.m.,
punkt 55 (mp)**

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag till ändrat delmål 1 om utsläpp av ozonnedbrytande ämnen samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om avveckling av ozonnedbrytande ämnen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkandena 41–44.

Ställningstagande

Miljöpartiet förordar ett tillägg till delmål 1 under miljökvalitetsmålet Skyddande ozonskikt så att detta får följande lydelse: "År 2010 skall utsläppen av ozonnedbrytande ämnen liksom exporten av varor innehållande ozonnedbrytande ämnen till största delen ha upphört." Ändringen avser att förhindra att exempelvis utrangerade vitvaror säljs utomlands. Uppfylllandet av delmålet betyder inget om problemet endast flyttas utanför Sveriges gränser.

När det gäller HCFC har Naturvårdsverket föreslagit ett användningsförbud fr.o.m. år 2010. Miljöpartiet anser att förbudet bör träda i kraft redan den 1 januari 2008. Vad gäller metylbromid som sedan länge är förbjudet i Sverige är det oacceptabelt att år efter år ge industriländer, framför allt USA, undantag från Montrealprotokollet för fortsatt produktion. Det är dessutom till stor skada att EU söker större undantag än vad som är möjligt enligt det egna regelverket. Slutligen måste riktlinjer för kretsloppsan-

passad avfallshantering vid byggnad och rivningar tas fram för produktgrupper innehållande CFC och HCFC. En mängd isoleringsmaterial innehåller sådana ämnen och omhändertas ofta inte på rätt sätt. Detta bör ges regeringen till känna.

59. Säker strålmiljö, punkt 56 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 56 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en säker strålmiljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ509 yrkande 11 och avslår motionerna 2004/05: K431 yrkande 16 i denna del och 2005/06: U338 yrkande 17 i denna del.

Ställningstagande

Det finns ett behov av att revidera miljömålen med avseende på strålnings-säker miljö. Detta bör ges regeringen till känna.

60. Nytt delmål kring kärnteknisk verksamhet, punkt 57 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ett nytt delmål under miljö-kvalitetsmålet Säker strålmiljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 45.

Ställningstagande

Rutinutsläppen från kärnkraft och annan kärnteknisk verksamhet ger små risker för enskilda individer, men vissa av nukliderna är långlivade och dessa utsläpp kan ge många cancerfall bland människor långt in i framtiden. Därmed försämras framtida generationers hälsa. Det är tveksamt om det går att göra en avvägning mellan denna framtida cancer och nyttan av den el som kärnkraften ger i dag, eftersom det är olika människor som får nyttan respektive skadan. Det bör finnas ett uppföljbart, kvantitativt delmål med följande lydelse:

År 2010 skall de årliga emissionerna av radioaktiva ämnen orsakade av kärnteknisk verksamhet i Sverige ge en global kollektivdosintegral för all framtid på totalt högst 10 mansievert, vilket ungefär motsvarar ett cancerfall per års drift av kärnteknisk verksamhet, exempelvis 30 cancerfall för 30 års drift av kärnkraft m.m.

61. Kostnadsansvar vid kärnteknisk verksamhet m.m., punkt 58 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 58 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kostnadsansvar vid kärnteknisk verksamhet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 46 och avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 3, 2004/05: MJ498 yrkande 26 och 2005/06: MJ596 yrkande 21.

Ställningstagande

Verksamhetsutövare såsom kärnkraftsägare bör ha fullt kostnads- och försäkringsansvar för sin kärntekniska verksamhet. Dagens situation där staten genom åtagande när det gäller kärnavfallshanteringen och garantier för täckning av kostnader i samband med olyckor över en viss nivå innebär subsidier som strider mot beslut av FN på konferensen i Johannesburg. Detta bör ges regeringen till känna.

62. Avgift till Kärnavfallsfonden, punkt 59 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om avgift till Kärnavfallsfonden. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 47.

Ställningstagande

Kärnkraftsindustrins arbete med att utveckla ett säkert slutförvar för använt kärnbränsle kommer att kräva ytterligare åtgärder. I samband med ansökan om medel ur Kärnavfallsfonden år 2001 bedömde SSI att myndigheten behöver mer medel för att slutförvarsprocessen inte skall fördröjas. Denna

önskan har inte hörsammats av regeringen. Det finns också anledning att anta att nedmontering av kärnkraftverk, oavsett när dessa sker, för med sig mycket stora kostnader. Inte minst erfarenheter från Tyskland visar att kostnaderna blir större än projekterat. Vi anser att det är oansvarigt att tillåta verksamheter som inte täcker sina egna kostnader – kostnader som i stället hamnar hos någon annan längre fram. Kärnkraftsindustrins avgift till Kärnavfallsfonden bör höjas så att SSI:s behov i anslutning till slutförvarsprocessen kan tillgodoses. Detta bör ges regeringen till känna.

63. Ändrat delmål 2 om minskad förekomst av hudcancer, punkt 60 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 60 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om

1. att delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Strålande miljö utgår och
2. att ett nytt delmål, Kunskap om strålningskällor, under miljö kvalitetsmålet Strålande miljö inrättas.

Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkandena 17 och 18 samt avslår proposition 2004/05:150 punkt 7.

Ställningstagande

Vi anser att syftet med delmål 2 kan breddas och fördjupas genom att omfatta fler strålkällor än ultraviolett strålning. Det tidigare delmålet var utformat som ett folkhälsomål där avsikten var att få människor att sola mer klokt. Regeringens nya förslag går ytterligare ett steg i den riktningen genom att även inkludera solarier. Solning hör enligt vår uppfattning inte hemma bland miljömålen, det är inte ett miljöproblem. Solningen är ett individuellt val. Visst bör cancer genom solning förebyggas men inte genom ett miljömål, det hör hemma inom målen för folkhälsan.

Vi anser att kunskapen om andra strålningskällor är för liten och vill därför ersätta detta delmål med ett nytt delmål som dels rör samtliga strålningskällor, dels berör andra skador än cancer. Det nya delmålet ges rubriken Kunskap om strålningskällor och får följande lydelse:

År 2015 skall kunskapen om de strålningskällor i den yttre miljön som orsakar skador på människor, t.ex. cancer, så långt det är möjligt vara identifierade och kunskapen så spridd att individen kan välja ett beteende som minimerar riskerna.

64. Information rörande solning, punkt 61 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 61 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om information rörande solning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 48.

Ställningstagande

När solarier introducerades fanns mindre kunskap och många trodde att solarierna, om de användes på rätt sätt, var ofarliga för människor. Nu vet vi bättre. Informationsinsatser behövs för att nå delmålet om minskad förekomst av hudcancer. Det är framför allt angeläget att nå föräldrar och de som arbetar med barn för att skydda dessa känsliga små.

Under vårvintern när ozonskiktet är extra tunt bör upplysningar om detta utgå lokalt, ungefär som man i dag tillhandahåller pollenrapporter. Det krävs även informationsinsatser kring riskerna med solarier. Enligt min uppfattning sänds fel signaler när kommuner erbjuder solarier i gymnastik-, sim- och fritidsanläggningar. Det är olyckligt att det offentliga erbjuder hälsofarlig verksamhet inom verksamheter som förknippas med hälsa. Detta bör ges regeringen till känna.

65. Delmål 3 om kontroll över riskerna med elektromagnetiska fält, punkt 62 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 62 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ändrat delmål 3 under miljö-kvalitetsmålet Säker strålmiljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 49.

Ställningstagande

Jag anser att fortsatt forskning om elektromagnetiska fält är mycket viktigt. Trots misstankar om att elektromagnetiska fält kan ha negativa effekter ökar exponeringen i samhället kontinuerligt. Det är viktigt att ha en försiktig hållning och inte tona ned eventuella risker. Försiktighetsprincipen bör därmed vara vägledande i information och riktlinjer från verk och myndigheter.

Det finns ingen tidsgräns i delmålet om elektromagnetiska fält, och målet riskerar därför att inte prioriteras. Målet bör inför nästa fördjupade utvärdering formuleras mät- och uppföljbart. För att ändå förtydliga innebörden av målet bör delmålet få följande tillägg:

Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras. Försiktighetsprincipen skall vara vägledande i tillämpningar, riktlinjer och information.

66. Lågstrålande zon, punkt 63 (kd, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 63 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lågstrålande zon. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 50.

Ställningstagande

Det finns i dag människor som har besvär eller upplever obehag av strålning och elektromagnetiska fält. För att dessa och andra skall kunna välja att inte utsätta sig för förhöjd bakgrundsstrålning bör varje kommun ha skyldighet att upprätta minst en lågstrålande zon. Området bör vara lämpligt för boende och skyddet mot strålning bör vara långsiktigt. Detta bör ges regeringen till känna.

67. Stärkt skydd av hälsa och miljö, punkt 64 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 64 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om stärkt skydd av hälsa och miljö. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ359 och 2005/06:MJ301.

Ställningstagande

Digitala signaler är enligt min uppfattning dagens DDT-fråga. Alltför många människor slås ut av korta, svaga och till synes harmlösa digitala signaler. Expertisen påstår att det som sker inte kan ske, och det finns även några

udda forskare runt om i världen som larmar. De blir som vanligt alltför allteftersom åren rullar på. Vi vet att de känsligaste individerna reagerar före de övriga. Vi vet att nya fenomen alltid är svaga inledningsvis. Det är just detta försiktighetsprincipen är avsedd att hantera.

Regeringen bör lyssna till de kommuner som med hänvisning till försiktighetsprincipen undantar områden från belastning med denna nya teknik. Ofta betecknas dessa strålningsfria eller lågstrålande områden. Det är olyckligt om formaliteter försvårar när kunskapen om sambandet mellan de upplevda effekterna på hälsoläget och de tekniska specifikationerna är så dålig. Regeringen bör därför ge kommunerna större möjligheter att utgå från sina kommuninnevänares önskemål och göra lokala undantag för teknik som innebär oförklarlig upplevd olägenhet. Detta bör ges regeringen till känna.

68. Ledningsrätt, punkt 65 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 65 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ledningsrätt. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ367 yrkande 3.

stagande

Riksdagens beslut om att markägare som inte vill ha en basstation uppsatt på sin mark kan tvingas upplåta sin mark är en katastrof för många elöverkänsliga. Det innebär att många elöverkänsliga blir som flyktingar i sitt eget land. Vi anser att konsekvenserna av beslutet bör belysas ur elöverkänsligas perspektiv. Regeringen bör därför se över vilka konsekvenser lagändringen inneburit för elöverkänsliga och komma med förslag på hur dessa funktionshindrade ska kunna få en rimlig boendesituation. Detta bör ges regeringen till känna.

69. Kommunikationssystemet Rakel, punkt 66 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 66 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kommunikationssystemet Rakel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ509 yrkande 8 och 2005/06:Bo277 yrkande 8.

Ställningstagande

Det som borde ockupera myndigheterna nu är installationen av Rakel, ett s.k. blåljussystem med kommunikation för polis, brandkår, räddningstjänst. Det opererar på känsliga frekvenser för hjärnan och det finns många kritiska rapporter om hälsokonsekvenser från bl.a. det brittiska brandmannafacket om detta. Detta bör ges regeringen till känna.

70. Konsumentupplysning för trådlös telefoni, punkt 67 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 67 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om konsumentupplysning för trådlös telefoni. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ509 yrkande 10 och 2005/06:Bo277 yrkande 10.

Ställningstagande

Det är viktigt att informera om att digitala trådlösa decttelefoner strålar hela tiden från sin laddningshållare och skadar elöverkänsliga t.o.m. mer än mobiltelefoner. Det finns andra typer av trådlösa telefoner för hemmabruk och för kontor som inte är så skadliga som dect, men det upplyser inte försäljarna om.

Även på arbetsplatserna är den samlade strålningsmiljön ett växande problem. Många besvärar av lysrör, av sina datorer, av fläktsystem och kemikalieutsläpp. Detta bör ges regeringen till känna.

71. Miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning m.m., punkt 69 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 69 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om åtgärder för minskad övergödning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ507 yrkande 20, 2004/05:MJ508 yrkande 33, 2005/06:MJ292 yrkande 2, 2005/06:MJ349 yrkande 3 och 2005/06:MJ522 yrkande 8.

Ställningstagande

Akuta och gemensamma åtgärder, inte minst runt Östersjön, är nödvändiga för att minska övergödningen. Insatser för att minska utsläppen av närsalter bör stimuleras. Fosforfallor, våtmarker, kantzoner, vallodling och fånggrödor är exempel på insatser som behöver prioriteras. Vidare behöver forskning och informationsinsatser stärkas ytterligare, bl.a. beträffande minskade ammoniakavgångar. Exempel på andra åtgärder som behövs är förbättrad kväverening i reningsverk och avloppsanläggningar. Vi vill även framhålla vikten av att genomföra ramdirektivet för vatten. Slutligen behövs ett ökat samarbete mellan såväl markägare som kommuner och länsstyrelser för att på ett effektivt sätt begränsa utsläppen och så att åtgärderna genomförs där de gör mest nytta. Vad som ovan anförts om åtgärder mot övergödning bör ges regeringen till känna.

72. Minskat näringsläckage från jordbruket, punkt 70 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 70 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om minskat näringsläckage från jordbruket. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ519 yrkande 13 och avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkandena 51, 54 och 55, 2004/05:MJ342 yrkande 4 och 2005/06:MJ532 yrkande 11.

Ställningstagande

Att anpassa kväve- och fosformängden till upptaget är utmaningen för jordbrukaren. I Nederländerna testas man kontinuerligt ett system på 240 gårdar, ett s.k. växtnäringsbalanssystem. Genom analys och beräkningar kan skillnaden räknas ut mellan det som tillförs gården och det som lämnar gården. Vi är medvetna om att detta kan öka administrationen, något som vi vill minska, men anser samtidigt att man genom egenkontroll och stickprovsanalyser skulle kunna förenkla det hela. Folkpartiet anser att Sverige skall följa utvecklingen och vara öppet för att prova växtnäringsbalanssystem på ett antal försöksgårdar i Sverige. Detta bör ges regeringen till känna.

73. Minskat näringsläckage från jordbruket, punkt 70 (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 70 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om minskat näringsläckage från jordbruket. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ532 yrkande 11 och avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkandena 51, 54 och 55, 2004/05: MJ342 yrkande 4 och 2005/06: MJ519 yrkande 13.

Ställningstagande

Åtgärderna för att minska övergödningen måste fortsätta och intensifieras för att vi skall kunna se resultat. Det är viktigt att Sverige tar ett stort ansvar för att fortsätta arbetet med att minska utsläpp av närsalter inte minst från vårt jordbruk. Inriktningen bör vara att stimulera användning av fånggrödor samt minska kvävegivorna genom rådgivning och ökad användning av växtnärbalanser. För att minska näringsläckaget krävs också en annan regional fördelning av djurhållningen för att få en mer effektiv recirkulering av växtnäring. Det är viktigt att hela det svenska jordbruket deltar i att genomföra insatser för att rädda Östersjön, för det krävs framför allt ett större kunskapsutbyte mellan myndigheter och företagare. Att arbeta utifrån ett helhetsperspektiv och ett större systemskifte i miljöarbetet inom de gröna näringarna är bättre än att använda mer byråkrati. Vad som ovan anförts om åtgärder för att minska näringsläckaget från det svenska jordbruket bör ges regeringen till känna.

74. Minskat näringsläckage från jordbruket, punkt 70 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 70 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om åtgärder för minskat näringsläckage från jordbruket. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkandena 51, 54 och 55 samt avslår motionerna 2004/05: MJ342 yrkande 4, 2005/06: MJ519 yrkande 13 och 2005/06: MJ532 yrkande 11.

Ställningstagande

Det behövs krafttag för att minska näringsläckaget inom jordbruket. En väg är att öka andelen ekologisk odling då en sådan förordar en bra gårdsbalans. På längre sikt behöver strukturen inom jordbruket förändras, med mer allsidiga växtföljder och djurhållningen jämnare spridd över landet. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå åtgärder för att åstadkomma en sådan förbättring av jordbruksstrukturen. Mängden kväve som cirkulerar inom jordbrukssystemet avgör storleken på kväveläckaget. Oavsett odlingssystem har det stor betydelse vilken intensitet jordbruket har och hur väl gödselmängden och spridningstidpunkten anpassas till grödans behov. Flera europeiska undersökningar visar att ut- och införsel av kväve i högre grad är i balans på ekologiska gårdar än på konventionella. Det innebär att en övergång från konventionellt till ekologiskt lantbruk är viktigt för att minska övergödningen. Balans mellan näringsproducerande och näringskonsumerande gårdar är viktigt även på ett regionalt plan. Vidare är det nödvändigt att i åtgärdsprogram kunna ställa krav på jordbruksnäringen att lämna skyddszoner kring vattendrag där så är miljömässigt motiverat. Syftet är att minska föroreningar av fosfor- och kväveföreningar från jordbruksmark. Vad som ovan anförts om åtgärder för minskat näringsläckage från jordbruket bör ges regeringen till känna.

75. Jordbruksstöd och näringsläckage, punkt 71 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 71 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om jordbruksstöd och näringsläckage. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ443 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att fler åtgärder måste vidtas inom det svenska jordbruket för att minska näringsläckaget. Den nationella tillämpningen av jordbruksstöden och regelverken måste ske på ett sådant sätt att näringsläckaget minskar. Detta bör ges regeringen till känna.

- 76. Delmål 1 om åtgärdsprogram utgår, punkt 72 (m, fp, kd, c)**
av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 72 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om att behålla och ändra delmål 1 under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 19 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 9.

Ställningstagande

Vi delar de synpunkter som flera remissinstanser har framfört om att det kan vara en risk att miljökvalitetsmålen inte blir kompletta utan delmål 1 om åtgärdsprogram inskrivet. Vidare skall i målet tydligt anges att detta i relation till vattendirektivets genomförande kan och bör uppnås tidigare på många håll. Delmålet bör således behållas och ges följande lydelse: ”Snarast, dock senast år 2009, skall det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God ekologisk status nås för sjöar och vattendrag samt för kustvatten”.

- 77. Ändrat delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar, punkt 73 (m, fp, kd, c, mp)**
av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 73 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om ändrat delmål 2 under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 20 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 8 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att utgångspunkten skall vara lokala och regionala förhållanden och att olika utsläppsmål specificeras för olika vatten. Vi är positiva till både forskningsprogram och satsning på skyddszoner men negativa och bekymrade över fördröjningen av åtgärder. Det väsentligaste är att de kraftfullaste minskningarna sker där känsligheten är som störst. Detta bör

framgå av delmålet. Delmålets utformning kan inte grundas på osäkerhet i dataunderlaget. Delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning bör kompletteras med följande mening: ”De största minskningarna skall ske i de känsligaste områdena”.

78. Ändrat delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar, punkt 74 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 74 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om ändrat delmål 3 under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 21 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 8 i denna del.

Ställningstagande

Vi delar inte regeringens uppfattning att haven norr om Ålands hav skall undantas från begränsningen av kväveutsläpp från mänsklig verksamhet. Delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning bör därför lyda: ”Senast år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväveföreningar från mänsklig verksamhet till haven ha minskat med minst 30 % från 1995 års nivå”.

79. Ändrat delmål 1 om åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer, punkt 77 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 77 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag om ändrat delmål 1 under miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ändrat delmål 1 om åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 22 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 10.

Ställningstagande

Regeringen föreslår utan närmare motivering att de skyddade områdena fördelas jämnt mellan de fem vattendistrikten. Vi anser att områdesskydd bör införas där miljöerna är mest skyddsvärda även om det skulle bli en ojämn fördelning mellan distrikten.

Vi anser att det inte är just antalet fiskefria områden som är ett bra mått på hur långt miljöutvecklingen kommit. Ett större område kan ju ge bättre skydd än tio små områden. Regeringens ändringsförslag verkar därför inte logiska. Eftersom regeringen inte har motiverat sina ändringsförslag anser vi att delmål 1 inte bör ändras. Detta bör ges regeringen till känna.

80. Vandringsvägar för fisk, punkt 78 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 78 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om vandringsvägar för fisk. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ400 yrkande 21 och avslår motionerna 2003/04:MJ337 och 2004/05:MJ38 yrkande 58.

Ställningstagande

Vattendragen bör åter bli miljöer för vandrande fiskarter som lax, laxöring och ål. I dag råder det brist på strömmande vatten. Omfattande åtgärder krävs för att undanröja olika typer av vandringshinder om målen skall nås. Kostnaderna för en miljöanpassning av vattenkraften är avsevärda och sannolikt underskattade.

Det bör enligt min uppfattning finnas förbiflöde vid alla kraftverk. Det innebär att de utbyggda älvarna, i de fall det inte redan finns, bör förses med erforderliga laxtrappor och vandringsvägar för ål. I de fall anordningar för fiskens vandringar inte finns anlagda förutsätter tillkomsten av sådana att den vattendom som reglerar den aktuella vattenkraftanläggningen kan omprövas. Det finns anledning att skyndsamt se över frågan om hur behovet av förbiflöden i befintliga vattenkraftverk kan tillgodoses och, som en del i detta, hur ändamålsenliga reglerna för omprövning av vattendomar är i sammanhanget. Detta bör ges regeringen till känna.

81. Vandringsvägar för fisk, punkt 78 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 78 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om vandringsvägar för fisk. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 58 och avslår motionerna 2003/04: MJ337 och 2003/04: MJ400 yrkande 21.

Ställningstagande

Vattendragen bör åter bli miljöer för vandrande fiskarter som lax, laxöring och ål. I dag råder brist på strömmande vatten. Många arter som är beroende av biotopen strömmande vatten återfinns bland hotade arter. Det bör finnas förbiflöde vid alla kraftverk. Det innebär att de utbyggda älvarna bör förses med erforderliga och ändamålsenliga laxtrappor och vandringsvägar för ål, i de fall det inte redan finns. I de fall anordningar för fiskens vandringar inte finns anlagda förutsätter tillkomsten av sådana att den vattendom som reglerar den aktuella vattenkraftsanläggningen kan omprövas.

Det finns enligt min uppfattning anledning att skyndsamt se över frågan om hur behovet av förbiflöden i befintliga vattenkraftverk kan tillgodoses och, som en del i detta, hur ändamålsenliga reglerna för omprövning av vattendomar är i sammanhanget. I dag är intresset för restaurerande av sjöar eller vattendrag ibland stort, men kostnaden för att upphäva vattendomen kan vara större än den för restaureringen. Detta bör ges regeringen till känna.

82. Delmål 3 om vattenförsörjningsplaner m.m., punkt 79 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 79 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om att delmål 3 under miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag utgår. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 56 och avslår motionerna 2004/05: N409 yrkande 11, 2005/06: Ub385 yrkande 1 och 2005/06: N443 yrkande 40.

Ställningstagande

Vi anser det vara tveksamt att se vattenförsörjningsplaner som något som bidrar till att uppnå miljömålet Levande sjöar och vattendrag. Delmål 3 om vattenförsörjningsplaner bör därmed utgå.

83. Delmål 1 om skydd av grundvattenförande geologiska formationer, punkt 82 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 82 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ändrat delmål 1 under miljö-kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 59.

Ställningstagande

Grundvattenförekomster som förorenas av mänsklig aktivitet i sådan utsträckning att det utflödande grundvattnet påtagligt försämrar livsmiljön för växter och djur bör identifieras. Denna identifiering bör vara klar 2007. Delmål 1 bör enligt min uppfattning revideras så att målet även innebär ett skydd mot föroreningar enligt följande:

Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning skall senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot föroreningar och exploatering som begränsar användningen av vattnet.

84. Vägsaltning i känsliga miljöer, punkt 83 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 83 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om vägsaltning i känsliga miljöer. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 61.

Ställningstagande

Vägar bör inte få saltas på ett sådant sätt att saltet riskerar att hamna i grundvattnet och därmed förorena det. Vägverket bör omgående skärpa reglerna för vägsaltning i känsliga miljöer. Saltning bör även göras restriktivt i andra känsliga miljöer såsom vid rika vägrenar eller intill naturreservat. Detta bör ges regeringens till känna.

85. Miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel och nitrat, punkt 84 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 84 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel och nitrat. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 60 och avslår motion 2004/05: MJ498 yrkande 30.

Ställningstagande

Kunskaper om bekämpningsmedel i grundvatten, deras väg dit och hur man undviker att bekämpningsmedel förorenar grundvatten behöver förbättras. Miljöpartiet anser att en miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel i dricksvatten bör införas. Detta bör ges regeringen till känna.

86. Hav i balans och levande kust och skärgård, punkt 86 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 86 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Hav i balans i levande kust och skärgård. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 23.

Ställningstagande

Vi delar Havsmiljökommissionens åsikt att preciseringen av vad miljökvalitetsmålet innebär bör kompletteras med: ”Ingen undermålig sjöfart skall trafikera Sveriges omgivande hav, de mest värdefulla områdena skall skyddas från sjöfartens negativa konsekvenser och räddningsberedskapen skall säkerställas.” Detta bör ges regeringen till känna.

87. Förvaltningen av Östersjön, punkt 87 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 87 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förvaltningen av Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:K431 yrkande 16 i denna del och 2005/06:U338 yrkande 17 i denna del.

Ställningstagande

Folkpartiet liberalerna anser att det går att möta hoten mot haven och den speciellt utsatta Östersjön. EU:s utvidgning innebär en avgörande förändring och en helt ny möjlighet i förvaltningen av Östersjön. Detta hav bör bli pilotområde för en helt ny förvaltningsstrategi. Syftet med att göra Östersjön till ett internationellt pilotprojekt är att bygga upp ett så starkt och heltäckande skydd av Östersjöns marina miljö att fungerande ekosystem kan återskapas och en långsiktigt uthållig utveckling ska kunna garanteras. Systemet måste ges juridisk kraft och samordnade skyddsåtgärder och sanktioner.

Detta arbete menar Folkpartiet skall drivas inom ramen för EU-samarbetet. Det är helt avgörande att en europeisk marin strategi nu tas fram. Det grundliga arbete som lagts ned under tre år får inte vara ogjort. Här måste Sverige agera kraftfullt och trycka på för att så skall ske – att i en sådan tvärssektoriell strategi fastställa att havet skall nyttjas på ett hållbart sätt, med utgångspunkt från försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Östersjöregionens målsättning skall vara att bli internationellt ledande när det gäller tillämpningen av globala marina överenskommelser.

Detta bör ges regeringen till känna.

88. Ändrat delmål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden, punkt 88 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 88 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag om ändrat delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Hav i balans och levande kust och skärgård samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ändrat del-

mål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 24 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 13 i denna del och motionerna 2003/04: MJ408 yrkandena 11 och 22, 2004/05: MJ26, 2004/05: MJ35 yrkande 1, 2004/05: MJ38 yrkandena 62 och 67, 2004/05: MJ520 och 2005/06: MJ446 yrkandena 18 och 19.

Sällningstagande

Målet beträffande antalet marina naturreservat bör höjas om gjorda internationella åtaganden skall kunna uppfyllas och miljökvalitetsmålet nås. Det är emellertid inte ett mål i sig att inrätta ett visst antal marina reservat, utan det är kvalitet och effekt som skall vara utgångspunkten. För oss är det även viktigt att det måste vara möjligt för människor att bo och verka i kust- och skärgårdsmiljö samtidigt som man har en långsiktigt hållbar utveckling av t.ex. fisket. Därför måste arbetet med att skydda olika områden bedrivas i nära samarbete med dem som berörs av åtgärderna. Internationella erfarenheter visar att lokal acceptans för regelsystemet är av grundläggande betydelse för att skyddet skall vara effektivt. Marina reservat kan spela en viktig roll för att rädda yrkesfisket. På samma sätt som markägare kan ersättas vid reservatsbildning på land måste de som påverkas av flera marina reservat och områden med fiskeförbud kunna kompenseras.

Vi kan inte oreserverat ansluta oss till inrättandet av just sju områden med permanent fiskeförbud. Det är inte just antalet områden med permanent fiskeförbud som är ett bra mått på hur långt skyddet av fiskebestånden har kommit. Behovet bör styra antalet. Om det är motiverat ur miljö- eller fiskeskyddssynpunkt skulle vi därför inte ha något emot fler än sju områden, men först när vi har kunskap om effekterna. Det är därför viktigt med utvärdering av förbudsområdena. Detta bör ges regeringen till känna.

89. Ändrat delmål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden, punkt 88 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 88 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ändrat delmål 1 under miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ändrat delmål 1 om skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 13 i denna del och motion 2004/05: MJ38 yrkandena 62 och 67 samt avslår motio-

nerna 2003/04:MJ408 yrkandena 11 och 22, 2004/05:MJ26, 2004/05:MJ35 yrkande 1, 2004/05:MJ37 yrkande 24, 2004/05:MJ520 och 2005/06:MJ446 yrkandena 18 och 19.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att kraftfulla åtgärder måste vidtas för att målet skall kunna nås 2005. Ambitionsnivån vad gäller att inrätta områden med fiskeförbud måste höjas; detta bör uttalas i delmålet. Jag anser att Havsmiljökommissionens förslag både avseende fiskeförbud och utflyttad trålgräns bör verkställas.

Miljöpartiet föreslår att delmål som syftar till levande botten tas fram. Ett första sådant bör inriktas mot kartläggning av tillståndet hos våra bottenar. I nästa skede bör detta delmål ersättas av delmål för friskare bottenar. Vad som finns under vattnet är i de flesta fall okänt och dolt. Som exempel på bottenproblem kan nämnas dumpade stridsfartyg, trålning och döda hamnbottenar till följd av gifter. I många småbåtshamnar och vanliga hamnar finns sliprester m.m. med giftiga bottenfärger som nu är förbjudna. Detta bör ges regeringen till känna.

90. Nytt delmål om olycksrelaterade oljeutsläpp, punkt 91 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremming (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 91 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om olycksrelaterade oljeutsläpp. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 25.

Ställningstagande

I en nyligen inlämnad ansökan om skyddsåtgärder i samband med Östersjöns klassning som särskilt känsligt havsområde (PSSA) valde regeringen att inte pröva möjligheten att ansöka om ytterligare effektiva skyddsåtgärder med minimikrav på skeppskonstruktion, kvalitet på och ansvar hos besättning, skadeståndsansvar för aktörerna i transportkedjan och reglering från strandstaterna (t.ex. lotskrav, trafikledning, hamnstatskontroll).

Vi anser att fler åtgärder behövs för att höja sjösäkerheten, en högre beredskap och en bättre nationell förmåga inom miljöräddningstjänsten att möta oljeutsläpp liksom ett utvecklat internationellt samarbete. Vi anser att

ett nytt delmål snabbt bör införas. Riksdagen bör uppdra åt regeringen att senast våren 2006 återkomma med förslag till nytt delmål som kopplar till risken för olycksrelaterade oljeutsläpp. Detta bör ges regeringen till känna.

91. Delmål 1 om en nationell strategi för skydd och skötsel, punkt 94 (mp)
av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 94 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om delmål 1 om en nationell strategi för skydd och skötsel. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 69.

Ställningstagande

Delmålet om framtagande av en strategi bör ersättas med delmål kring genomförandet av denna strategi. Strategin bör vara klar under år 2005, och för att inte tappa fart i det viktiga arbetet med skydd av våtmarker och sumpskogar bör ett delmål för skydd och skötsel av dessa formuleras för perioden fram till 2010. Detta bör ges regeringen till känna.

92. Nytt delmål kring våtmarker i skogsbrukslandskapet m.m., punkt 95 (mp)
av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 95 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ett nytt delmål under miljö-kvalitetsmålet Myllrande våtmarker. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 72.

Ställningstagande

Utdikningen av skogsmark i skogs- och mellanbygderna har i många fall varit lika omfattande som i slättlandskapet. Utdikningar i skogslandskapet har medfört att variationen av naturtyper har minskat. Flera av våra hotade arter och biotoper såsom rikkärr, fattigkärr, sumpskogar och översilnings-skogar är knutna just till dessa nu ovanliga våtmarker. Behovet av restaurering och nyanläggning av våtmarker på skogsmark är därmed stort.

Kostnaden för återställande av våtmarker och småvatten i skogslandskapet är ofta ringa då det i många fall kan räcka med att lägga igen diken. Ett nytt delmål bör formuleras enligt följande:

I skogslandskapet skall minst 10 000 hektar våtmarker och småvatten anläggas eller återställas fram till år 2010.

93. Avvattningsbegreppet m.m., punkt 96 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 96 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om avvattningsbegreppet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 73 och avslår motionerna 2004/05: MJ374 och 2005/06: MJ391.

Ställningstagande

Avvattningsbegreppet behöver enligt min uppfattning preciseras närmare. Ökad samsyn om avvattningsbegreppet är angelägen för hanteringen av ärenden som rör både jord- och skogsbruk. I begreppet avvattning bör i förekommande fall också inräknas nya skogsbilvägar. Avvattningsförbudet bör utökas. Ett förslag att utöka det generella avvattningsförbudet till att även omfatta delar av Norrlandskusten lämnades av Naturvårdsverket till regeringen 1996. Lämpliga delar av förslaget bör snarast implementeras. Detta bör ges regeringen till känna.

94. Skydd av våtmarker, punkt 97 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 97 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skydd av våtmarker. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ394 yrkande 17 och avslår motion 2004/05: MJ33 yrkande 11 i denna del.

Ställningstagande

Våtmarkerna har stor betydelse som ekosystem och naturresurser. De fyller också en viktig funktion som naturliga kväve- och fosforfällor. För att minska problemet med övergödningen av sjö och hav är det därför angelä-

get att inte bara bevara utan även att arbeta för att restaurera och nyanlägga våtmarker. Återskapandet av våtmarkerna är nödvändigt för att utöka naturliga filter och för att öka de naturliga vattenreservoarerna. Placeringen av våtmarken är avgörande för dess funktion och måste alltid beaktas vid bidrags- och tillståndsgivning. Skyddet av våra våtmarker bör stärkas. Det gäller framför allt de områden som skall skyddas enligt den internationella våtmarkskonventionen och enligt fågeldirektivet. Detta bör ges regeringen till känna.

95. Ändrat delmål 3 om skogsbilvägar m.m., punkt 98 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 98 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ändrat delmål 3 om skogsbilvägar under miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 70 och avslår proposition 2004/05: 150 punkt 15.

Ställningstagande

Jag vill uppmärksamma de ”vägar” som skotrar och fyrhjulingar skapar i känsliga våtmarksområden. Med terrängkörning avses fyrhjulingar och skotrar som kör över våtmarker så att spår görs som avvattnar och skadar funktionen på våtmarkerna. Terrängkörning på icke tjälade marker leder ofta till stora körsador som fungerar som diken som effektivt avvattnar våtmarker. Effekten kan alltså bli densamma som anläggning av en skogsbilväg. Delmålet om skogsbilvägar bör därför formuleras:

Skogsbilvägar skall inte byggas över våtmarker med höga natur- eller kulturvärden eller så att dessa våtmarker påverkas negativt på annat sätt, inte heller skall terrängkörning förekomma så att våtmarksområden skadas eller avvattnas.

96. Generell samrådspåikt för anläggande av skogsbilväg, punkt 99 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 99 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om generell samrådsplikt för anläggande av skogsbilvägar. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 83 och 2005/06: MJ449 yrkande 26.

Ställningstagande

Sverige har redan ett av världens mest utbyggda bilvägnät, inklusive skogsvägarna. På vissa håll har vi för många bilvägar på grund av dålig samordning markägare emellan. Därför bör generell samrådsplikt införas för anläggning av skogsbilvägar. Att minimera antalet skogsbilvägar är inte minst viktigt för uppfyllandet av miljömålet myllrande våtmarker.

Det finns i dag krav på att vissa miljöhänsyn skall tas vid utformningen av skogsbilvägar (30 § skogsvårdslagen, miljökonsekvensbeskrivning enligt 15 § väglagen). Det är dock endast själva vägytan, inte vägsträckningens konsekvenser för hela det berörda skogsområdet, som behandlas i dessa hänsynsregler. Något krav på en total miljökonsekvensanalys, inklusive konsekvenser för den biologiska mångfalden i berört skogsområde, finns inte. Miljöpartiet föreslår att regeringen ålägger Skogsstyrelsen att pröva all nybyggnation av skogsbilvägar enligt såväl 12 kap. 6 § som 11 kap. miljöbalken. Likaså bör i lagstiftningen tydliggöras att byggande av skogsbilväg skall kunna omfattas av tillståndsplikten för markavvattnings enligt 11 kap. miljöbalken.

Möjligheten att införa generell samrådsplikt för anläggning av skogsbilväg bör utredas av skogsmyndigheterna i samråd med naturvårdsmyndigheterna med sikte på införande snarast. Detta bör ges regeringen till känna.

97. Våtmarker i jordbrukslandskapet, punkt 100 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 100 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om våtmarker i jordbrukslandskapet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 71.

Ställningstagande

Arbetet går för långsamt och brister ofta även i kvalitet när det gäller anläggning och återställning av våtmarker. Jag anser att vid bidragsfinansierade projekt bör större krav ställas på fungerande våtmarker och ekologiska system. I dag skapas ofta artificiella dammar snarare än funktionella våtmarker. Kraven för stöd bör vara strikta utifrån måluppfyllelse. Utbildningsinsatser samt informationsmaterial om vilka krav som kan ställas på

en fungerande våtmark bör tas fram. Detta material bör även belysa vinsterna med våtmarker och hur dessa kan skötas och restaureras för bästa effekt. Detta bör ges regeringen till känna.

98. Miljökvalitetsmålet och den statliga skogen, punkt 101 (mp)
av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 101 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om ett nytt delmål under miljökvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om den statligt ägda skogen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkandena 81 och 82 samt 2005/06: MJ449 yrkande 17 och avslår motionerna 2004/05: MJ498 yrkande 37 och 2005/06: MJ595 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Jag anser att staten som skogsägare bör ta ett större ansvar genom att frivilligt och utan ersättning bevara skyddsvärd skog inom sitt ägande. Därför föreslår jag att riksdagen beslutar om ett nytt delmål om skyddsvärd statlig skog under miljökvalitetsmålet Levande skogar enligt följande lydelse:

Statlig skog av reservatsklass skall överföras från statliga skogsägare, såsom Fastighetsverket, till Sveaskog för att där bli ekoparker. Även skog av reservatsklass inom Sveaskogs ägande skall utgöra ekoparker.

Härutöver vill jag anföra följande. Det är bra med miljömärkning inom skogsbruket, men om den skall vara verkkningsfull krävs att kraven för certifiering kontinuerligt skärps samt att en aktiv kontroll är en del av processen. I det här fallet bör samhället vara en föregångare, därför anser vi att det vid statlig offentlig upphandling av trävaruprodukter skall ställas krav på miljömärkning. Jag anser också att all statligt ägd skog skall miljöcertifieras. Detta bör ges regeringen till känna.

99. Utvärdering av skogsavsättningarna, punkt 102 (m, kd, c)
av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 102 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utvärdering av skogsavsättningarna. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ440 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi menar att innan nya avsättningar för naturvårdsändamål görs måste den sittande Utvärderingsutredningen utvärdera de avsättningar som hittills gjorts. Det är särskilt viktigt eftersom det förekommer uppgifter om att det inte alltid är rätt avsättningar som görs och det finns synpunkter på skötseln av de redan gjorda avsättningarna. Avsättningarna bör granskas utifrån dess långsiktiga inverkan på samhällsekonomin och hur skyddsvärdet har uppfyllts. Skötseln av de reserverade arealerna måste också utvärderas.

Skulle internationella konventioner, på EU-basis eller på FN-nivå, kräva eller framföra önskemål om hur mycket skogsmark som bör skyddas är det viktigt att samma definitioner tillämpas i alla länder. I dag vet vi att definitionen på t.ex. produktiv skogsmark och på impediment skiljer sig åt mellan två så näraliggande länder som Sverige och Finland. Svenskt skogsbruk får inte komma att ha sämre internationella villkor på grund av egna nationella regler och definitioner.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

100. Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m., punkt 103 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 103 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om frivillig avsättning av skog. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ508 yrkande 34 och avslår motionerna 2003/04:MJ409 yrkande 4, 2004/05:MJ25 yrkandena 1–3, 2004/05:MJ33 yrkandena 6 och 7, 2004/05:MJ38 yrkandena 74 och 75, 2004/05:MJ439 yrkandena 2 och 3, 2004/05:MJ498 yrkande 38, 2005/06:MJ309 yrkande 2, 2005/06:MJ449 yrkandena 35, 39 och 40 samt 2005/06:MJ564.

Ställningstagande

Avsättningen av skyddsvärd skog måste fortgå. Frivilliga avsättningar och avsättningar där civilrättsliga avtal upprättas bör prioriteras. Ökade resurser behöver styras över till skogsvårdsstyrelserna som bedriver en stor och viktig informationsinsats. Dessvärre är projektet Grönare skog avslutat. Det var en mycket lyckad satsning som höjde kunskapsnivån om skogliga frågor. Vi anser därför att fortsatta informationsinsatser måste prioriteras.

Ansvaret mellan länsstyrelse och skogsvårdsstyrelse om avsättningar mellan 5 och 20 hektar skog behöver klargöras. Detta bör ges regeringen till känna.

101. Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m., punkt 103 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 103 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om inventering av skogsmark m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ25 yrkandena 1–3 och 2004/05:MJ439 yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna 2003/04:MJ409 yrkande 4, 2004/05: MJ33 yrkandena 6 och 7, 2004/05:MJ38 yrkandena 74 och 75, 2004/05: MJ498 yrkande 38, 2004/05:MJ508 yrkande 34, 2005/06:MJ309 yrkande 2, 2005/06:MJ449 yrkandena 35, 39 och 40 samt 2005/06:MJ564.

Ställningstagande

Regeringen gav under sommaren 2002 i uppdrag åt Naturvårdsverket att bedöma naturvärdet av den statliga skogsmarken. Syftet var att kartlägga statens kvarvarande skyddsvärda skogar. Enligt den nu färdiga rapporten har 885 skogar på 341 000 hektar produktiv skogsmark befunnits ha så höga naturvärden att de kan komma i fråga för bildande av naturreservat. Naturvårdsverket föreslår att de skogar som ligger söder om Västerbottens län och nedanför gränsen för fjällnära skog skyddas inom det pågående reservatsarbetet. I Västerbotten och Norrbotten har länsstyrelserna ännu inte hunnit inventera alla statens skogar. Att regeringen nu har gett klarteknen för en fortsatt inventering på statlig mark är därmed glädjande. Jag anser emellertid att Naturvårdsverket och länsstyrelserna omgående också skall inventera all skogsmark i privat- och bolagsägo.

När inventeringarna av skyddsvärd skogsmark är färdiga på den privata och statliga skogsmarken samt på bolagsskogsmarken bör delmålet korrigeras så att alla skogar med höga naturvärden får ett lagstadgat skydd. Inventeringen av statens skogar visar att delmålet inte räcker för att skydda de nu kartlagda skogarna med höga naturvärden. Om inte delmålet höjs så riskerar skogarna att avverkas.

Slutligen anser jag att inga avverkningar skall ske i områden som Naturvårdsverket bedömer ha höga naturskyddsvärden.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

102. Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m., punkt 103 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 103 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om inventering av nyckelbiotoper m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ409 yrkande 4 och 2004/05:MJ498 yrkande 38 och avslår motionerna 2004/05:MJ25 yrkandena 1–3, 2004/05:MJ33 yrkandena 6 och 7, 2004/05:MJ38 yrkandena 74 och 75, 2004/05:MJ439 yrkandena 2 och 3, 2004/05:MJ508 yrkande 34, 2005/06:MJ309 yrkande 2, 2005/06:MJ449 yrkandena 35, 39 och 40 samt 2005/06:MJ564.

Ställningstagande

Jag anser att man bör prioritera en träffsäker inventering av den svenska skogen så att de mest skyddsvärda områdena kan identifieras och bli föremål för skyddsåtgärder. Slutsatser måste dras inför det fortsatta arbetet med att bevara den biologiska mångfalden i den svenska skogen. Inventeringsarbetet bör i första hand inrikta sig på att finna skyddsvärda områden i de skogar som redan i dag är i statlig ägo. Detta bör ges regeringen till känna.

103. Delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark m.m., punkt 103 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 103 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bevarande och förvaltning av skog. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ38 yrkandena 74 och 75 samt 2005/06: MJ449 yrkandena 35, 39 och 40 samt avslår motionerna 2003/04:MJ409 yrkande 4, 2004/05:MJ25 yrkandena 1–3, 2004/05:MJ33 yrkandena 6 och 7, 2004/05:MJ439 yrkandena 2 och 3, 2004/05:MJ498 yrkande 38, 2004/05: MJ508 yrkande 34, 2005/06:MJ309 yrkande 2 och 2005/06:MJ564.

Ställningstagande

Sverige måste se till landskaps- och helhetsperspektiv snarare än att fokusera på enskilda arter eller isolerade områden. En långsiktigt hållbar naturvård måste arbeta med lokalbefolkning och markägare.

Jag anser dessutom att valmöjligheterna vid bevarandet måste öka. Naturvårdsavtal skall löpa på 49 år och inrättas med högsta naturvärden som grund. Myndigheter skall visa stor lyhördhet gentemot markägaren och om denne vill fortsätta att äga marken skall detta så långt som möjligt respekteras.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag inventerat skyddsvärd skog på statlig mark. Jag anser att staten som skogsägare frivilligt och utan ersättning skall avstå från skogsbruk i skyddsvärd skog inom sitt ägande. Många av de skyddsvärda skogar som nu identifierats i norr är av urskogstyp; huggs de ned går de alltså inte lätt att återskapa. Formellt skydd genom reservatsbildning måste dock fortsatt hanteras efter Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas prioriteringar oavsett nuvarande ägarförhållanden.

Enligt Miljömålsrådets uppföljning av Sveriges miljömål, går arbetet med skydd av skog alltför långsamt på grund av bristande resurser. Skogsskyddsarbetet måste accelerera rejält för att skyddsvärd skog skall kunna skyddas i sådan omfattning som krävs för att bibehålla den biologiska mångfalden. Miljöpartiet har framgångsrikt arbetat för, och kommer att fortsätta verka för, höga insatser för skydd av skog för ett uppfyllande av miljömålet Levande skogar.

Om tillräcklig areal för att nå miljömålet Levande skogar skall kunna sparas krävs frivilliga åtaganden från skogsägarnas sida. Ett frivilligt avsatt område skall vara större än 0,5 hektar och bestå av produktiv skogsmark där skogsbruk eller andra åtgärder som kan skada områdets natur- eller kulturvärden inte görs. Här har den privata näringen visat ett stort ansvar genom att det redan nu finns uppskattningsvis 1 miljon hektar frivilligt avsatt skogsmark i Sverige. När det gäller den frivilliga avsättningen är dock både långsiktigheten och kvaliteten något vi inte vet mycket om. Seriösa virkesinköpare handlar i dag inte virke som härrör från frivilliga avsättningar. Miljöpartiet anser att skogsbolagen, speciellt de statliga, skall erbjuda full insyn och öppenhet kring sina frivilligt avsatta arealer. Öppenheten garanterar att skyddet blir varaktigt och inte ”hoppas” runt mellan olika arealer för att möjliggöra avverkning. Öppenhet är nödvändig för trovärdigheten kring de frivilliga avsättningarna. Om inte de frivilliga avsättningarna håller tillräcklig kvalitet ökar behovet av andra skyddsformer.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

104. Delmål 2 om förstärkt biologisk mångfald m.m., punkt 104 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 104 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ändrat delmål 2 under miljö-kvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skötsel av skyddad skog m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkandena 76–79 och 2005/06: MJ449 yrkandena 18 och 42 samt avslår motion 2003/04: MJ426.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen bör besluta om ett ändrat delmål om förstärkt biologisk mångfald i skogen. Ändringen bör ske genom två ytterligare strecksatser till den nuvarande lydelsen av delmålet enligt följande:

- Arealen ädellövskog skall öka kontinuerligt.
- Arealen sumpskogar skall bibehållas och gärna öka.

Härutöver vill jag anföra följande. Det råder en stor eftersläpning av skötseln av skogliga reservat. Regeringen bör därför också beskriva hur skötsel av reservat och biotopskydd skall finansieras i framtiden. Dessutom anser jag att möjligheterna för skogsvårdsorganisationen att göra fältbesök före avverkning bör öka. Detta är värdefullt för att bevara både naturvärden och kulturvärden. Enligt 29 § skogsvårdslagen får maximalt 5 m³ rå död ved per hektar lämnas i skogen. Ny forskning har visat att man kan lämna mycket mer utan risk för skadliga angrepp. Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheten att ta bort denna begränsning i skogsvårdslagen.

Skogsbrukare är i dag skyldiga att anmäla föryngringsavverkningar större än ett halvt hektar. I denna anmälan skall man kort beskriva vilka generella hänsyn man tänker ta till natur- och kulturvärden. Skogsstyrelsen har i dag resurser att besöka ca 17 % av inkomna ansökningar. Vi ser flera vinster med att öka andelen anmälda avverkningar som besöks. För det första finns större chans att upptäcka och därmed upplysa om och kräva större hänsyn till natur- och kulturvärden vid avverkning. För det andra finns en möjlighet till kommunikation med markägare, vilket kan leda till förbättrad generell hänsyn i skogsbruket och ett mer ståndortsanpassat skogsbruk. I första hand skall fältbesök göras vid större avverkningsanmälningar samt vid områden där man vet eller har anledning att tro att stora natur- eller kulturvärden finns. Anmälningar där alltför dålig generell hänsyn föreslås skall också prioriteras högt. Tidigare inventeringar och satellitövervakning är viktiga hjälpmedel för att välja ut dessa objekt. Skogsstyrelsens råd och förelägganden i samband med avverkningsanmälan skall

öka liksom efterlevnadskontrollen. Detta är ett av skogspolitikens viktigaste instrument och måste därför prioriteras. Även måste strategier för åtgärder då råd eller förelägganden inte följs formuleras.

Detta bör ges regeringen till känna.

105. Delmål 3 om skydd för kulturmiljövården, punkt 105 (mp)
av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 105 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kulturvärdesinformation. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 80 och 2005/06: MJ449 yrkande 45.

Ställningstagande

Skogsstyrelsen har möjlighet se om ett avverkningsanmält objekt innehåller kända kulturminnen och meddela detta. Alla objekt är dock inte inlagda i systemet. Eftersom gallringar inte är anmälningspliktiga kan sådana upplysningar inte lämnas vid gallringar. Jag anser att man bör göra natur- och kulturvärdesinformation tillgänglig för markägare och allmänhet via digitala kartor.

Skogsbruk i känsliga natur- eller kulturmiljöer skall bedrivas så att värdena består. Många av dagens skogar är resultat av mångårig kulturell påverkan; man har använt skogen till bete, ved och husbehovsvirke. Jag anser att insatser för att inventera kulturvärdena i skogsbrukslandskapet bör öka samtidigt som möjligheterna att skydda dem ökas. Kulturmiljöer kan ofta synliggöras genom ett anpassat skogsbruk.

Detta bör ges regeringen till känna.

106. Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap, punkt 106 (fp, kd)
av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 106 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om konsekvenserna av EU:s jordbrukspolitik. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ508 yrkande 35 och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 86.

Ställningstagande

Det som kommer att avgöra om miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap uppfylls är vilka konsekvenser implementeringen av EU:s jordbrukspolitik får för att hålla betande djur. Skulle det visa sig att betande mular minskar på ett drastiskt sätt behöver regeringen ha en beredskap för att genom åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammet (LBU) säkerställa ett tillräckligt stort antal betande djur. Prisbildningen på biobränsle kommer troligen att påverka intresset för röjningsinsatser. Regeringen har ett stort ansvar att inför LBU-reformen bevaka att detta mål uppfylls avseende ängs- och betesmarker, biotoper, inhemska djurraser samt hotade arter. Detta bör ges regeringen till känna.

107. Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap, punkt 106 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 106 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om det ekologiska jordbrukets betydelse. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 86 och avslår motion 2004/05: MJ508 yrkande 35.

Ställningstagande

Jag anser att ekologiskt jordbruk är en viktig faktor för att uppnå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Detta eftersom det ekologiska jordbruket stärker den biologiska mångfalden. Detta bör ges regeringen till känna.

108. Delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker, punkt 108 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 108 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kvalitetsuppföljning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 26 och avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 84 och 2004/05:MJ39 yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt propositionen avser regeringen att låta införa kvalitetsuppföljning för ängs- och betesmarker. Vi anser det vara logiskt att det också bör ingå i delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker. Eftersom det finns acceptans för kvalitetsaspekten finns ingen anledning att göra framtida överväganden om behovet av att se över delmålet. Vi anser således att regeringen bör lägga till ett kvalitetsmål i delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Detta bör ges regeringen till känna.

109. Delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker, punkt 108 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 108 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om resurser till länsstyrelserna. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 84 och avslår motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 26 och 2004/05:MJ39 yrkande 2.

Ställningstagande

Fördelningen av resurser till länsstyrelserna för arbetet med ängs- och hagmarker bör ses över med ambitionen att uppnå bästa möjliga naturvårdsnytta. Det är vid tilldelningen viktigt att utgå från mängden objekt snarare än ytan. Ett litet område tar i princip lika lång tid att hantera som ett stort. Detta bör ges regeringen till känna.

110. Delmål 2 om småbiotoper, punkt 109 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 109 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ytterligare kvalitetsmål. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 27.

Ställningstagande

Regeringen bör lägga till ett kvalitetsmål i delmål 2 om småbiotoper under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Det vore konsekvent att lyfta in ett sådant kvalitetsmål eftersom regeringen är positiv till kvalitetsbegreppet och ämnar ge Jordbruksverket ett uppdrag att se över delmålet. Detta bör ges regeringen till känna.

111. Delmål 3 om skötsel av kulturbärande landskapselement, punkt 110 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 110 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om ändrat delmål 3 under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 28 och avslår motion 2004/05:MJ458.

Ställningstagande

Det är viktigt att man bevarar och sköter stenmurar, öppna diken och gärdesgårdar med stort värde. Det är samtidigt av stor vikt att bevarande av kulturbärande element inte förhindrar ett fortsatt rationellt jordbruk i Sverige. Delmål 3 om skötsel av kulturbärande landskapselement under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap omformuleras enligt följande:

Mängden kulturbärande landskapselement med stort kulturbärande värde som vårdas skall öka.

112. Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter, punkt 111 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 111 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om ändrat delmål 5 under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 29.

Ställningstagande

Arbetet med den biologiska mångfalden är mycket angeläget och bör intensifieras. Vi anser emellertid att delmålet inte bör ligga under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap skall således flyttas till det nya miljökvalitetsmålet Ett rikt djur- och växtliv.

113. Delmål 6 om värdefulla ekonomibyggnader, punkt 112 (m, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 112 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lantbrukets ekonomibyggnader. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ39 yrkande 3 och avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 85.

Ställningstagande

Regeringen överväger att ta fram ett nytt delmål för ekonomibyggnader till nästa utvärdering. Det finns redan i dag tillräckliga möjligheter att ta till vara värdefulla ekonomibyggnader. Det bör liksom i dag vara kommunerna som utifrån redan existerande skyddsmöjligheter skall avgöra omfattningen. Detta bör ges regeringen till känna.

114. Delmål 6 om värdefulla ekonomibyggnader, punkt 112 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 112 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 85 och avslår motion 2004/05: MJ39 yrkande 3.

Ställningstagande

Ett delmål om att ta fram program för att bevara lantbrukets ekonomibyggnader bedömer regeringen kunna uppnås utan ytterligare åtgärder. Jag anser att det bör ersättas med ett delmål för programmets genomförande i stället. Detta bör ges regeringen till känna.

115. Delmål 1 om skador på mark och vegetation, punkt 114 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 114 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om begränsning av skador på fjällmarken. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 87.

Ställningstagande

En viktig åtgärd för att begränsa skador av barmarkskörning med terrängfordon och skotrar är att krav på terrängkörningsplaner i terrängkörningsförordningen införs snarast. Dessutom bör antalet renbetesdjur anpassas till vad naturen tål. En viktig åtgärd är att minska markslitage och negativa effekter av renstängsel. Därför är de förslag i den riktningen som återfinns i Renbeteskommissionens betänkande viktiga att beakta och om möjligt genomföra snarast. Detta bör ges regeringen till känna.

116. Delmål 2 om buller (i fjällmiljön), punkt 115 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 115 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förslag till uppfyllande av delmålet om buller under miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ37 yrkande 30 och 2005/06: MJ596 yrkande 30 och avslår motionerna 2003/04: MJ235 yrkande 4 och 2003/04: MJ466.

Ställningstagande

Enligt Miljömålsrådets bedömning kommer delmål 2 om buller under miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö inte att nås. Trots denna bedömning visar regeringen enligt propositionen inte någon handlingskraft på området. Trots att beslut om ytterligare faktainsamling fattades för snart tio år sedan anser regeringen fortfarande att bedömningsunderlaget är ofullständigt och anser sig inte veta var, under vilka tidpunkter och vem som orsakar bullret.

Förslag om att reglera fjällflyget, utöver de regleringar som finns i dag, har utarbetats. Men efter stora protester från bl.a. turistnäringen har regeringen insett det olämpliga i att ytterligare inskränka möjligheten till turistflyg, då faktaunderlaget för förslaget är alltför bristfälligt. Det framkommer tydligt att regeringen inte har kunskap om vilka som står för den stora mängden flygrörelser då man initialt avsåg att ytterligare enbart reglera turistflyget och inte exempelvis Naturvårdsverkets viltspaningar och försvarets övningar.

Regeringen föreslår nu att ett obligatoriskt rapporteringssystem för flygningar skall införas för att man skall få större kunskap, vilket är angeläget för att kunna gå vidare mot att uppnå delmålet. Vi vill dock understryka att rapporteringssystemet måste byggas upp på ett sådant sätt att de små företagen inte åläggs ytterligare en regelbörda.

För att hela Sverige skall leva är det en förutsättning att turistföretagen i fjällvärlden får rimliga förutsättningar. Flygturismen i form av fiskeresor och andra turistresor är en viktig del av turistföretagens ekonomi. Även den turism som bygger på det rörliga friluftslivet är viktig för bygden, och eftersom fjällvärlden täcker ett mycket stort geografiskt område finns goda möjligheter att tillgodose olika intressen genom geografisk separation. Vi anser att det med klokt avvägda regelsystem måste gå att stimulera företagssamhet och tillväxt i våra fjällområden och samtidigt uppnå delmålet. För att uppnå detta är en tät dialog med näringsliv, länsstyrelse och andra aktörer nödvändig.

För att finna ett mått på skoterbullret har man angivit att minst 60 % av skotrarna skall uppfylla högt ställda bullerkrav. Vi vill framhålla att detta är ett minimikrav, men att bullerproblemen primärt bör lösas med teknikutveckling och inte genom förbudspolitik. På skoterområdet handlar det om att stimulera övergången från tvåtaktsskotrar som har hög bensinförbrukning och hög bullernivå till fyraktsskotrar som är tystgående och har mycket lägre bensinförbrukning. Att använda ekonomiska styrmedel för att stimulera övergången till fyraktsskotrar är en lösning men även andra lösningar är tänkbara.

Regeringen bör senast under våren 2006 återkomma med förslag till hur delmålet skall uppfyllas. Detta bör ges regeringen till känna.

117. Buller från luftfartyg m.m., punkt 116 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 116 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förbud för icke målinriktad trafik. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 88, 2004/05: MJ256 och 2004/05: MJ442 yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att skärpningar av bestämmelserna för fjällflyget bör övervägas. Den löst reglerade rätten att framföra skoter missbrukas dessutom på många håll. Jag anser därför att regeringen bör undersöka möjligheten att införa förbud för icke målinriktad trafik. Detta bör ges regeringen till känna.

118. Delmål 3 om natur- och kulturvärden, punkt 117 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 117 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om naturturismen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 89.

Ställningstagande

Jag anser att naturturismen kan stärkas genom att stimulera etablering av turistcentraler. Vid dessa bör det finnas utbildade och språkkunniga guider. Detta bör ges regeringen till känna.

119. Ändrat delmål 1 om planeringsunderlag, punkt 118 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 118 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om ändrat delmål 1 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 31 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 16 i denna del och motion 2004/05:MJ38 yrkandena 90 och 91.

Ställningstagande

Vi anser att planeringsmålet bör renodlas något för att det skall bli en ökad koncentration på rena miljöfrågor. Det finns i nuläget anledning att lyfta in en beredskap för samhällets påverkan av de förväntade effekter som växthuseffekten kommer att ge. I de expanderande tätorterna är trycket på ökad bostadsbebyggelse stort. Delmålet får inte tolkas så att en död hand läggs över nybyggnationen i tätorter.

Delmål 1 om planeringsunderlag under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö skall ha följande lydelse:

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för

- hur den fysiska planeringen skall utformas så att förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och arkitektoniska värden skall tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö som fritidsändamål och andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas,
- hur den fysiska planeringen underlättar för infrastrukturutbyggnad av miljöeffektiv energiproduktion och distribution såsom t.ex. fjärrvärme,
- hur den fysiska planeringen skall utformas för att ta hänsyn till effekterna av de troliga klimatförändringar som växthuseffekten innebär.

120. Ändrat delmål 1 om planeringsunderlag, punkt 118 (mp) av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 118 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ändrat delmål 1 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkandena 90 och 91 samt avslår proposition 2004/05:150 punkt 16 i denna del och motion 2004/05:MJ37 yrkande 31.

Ställningstagande

Jag anser att regeringens förslag till ändrat delmål 1 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö skall avslås i den del det avser hårdgjord yta. Jag anser således att formuleringen om att andelen hårdgjord yta inte skall

öka skall vara kvar. Hårdgjorda ytor kostar i form av ökade mängder dagvatten, mer smutsigt avrinningsvatten och mindre grönytor. Det är inte bra att devalvera delmålet på denna punkt. För att sluta näringskretsloppet krävs åtgärder redan på planeringsstadiet. Därför bör en ytterligare strecksats infogas om näringskretslopp.

Delmål 1 om planeringsunderlag under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö skall ha följande lydelse:

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för

- hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att transportbehovet minskar och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö som friluftssändamål, samt andelen hårdgjord yta inte ökas.
- hur energianvändningen skall effektiviseras för att på sikt minskas, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.
- hur näringskretsloppet skall kunna slutas genom tillgodogörande av när-salter i urin och fekalier.

121. Fysisk planering i tätorter, punkt 119 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 119 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om biologisk mångfald i tätort samt externhandelscentrum. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkandena 99 och 119 samt avslår motion 2004/05: MJ33 yrkande 9.

Ställningstagande

Prioritering av hotade arter i täktåterställningsärenden samt grova träd behöver lyftas fram i ett särskilt delmål om bevarande av biotoper i bebyggd miljö.

Enligt regeringen skall planering och byggande grundas på program och strategier för hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsätt-

ningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras. Det måste innebära ett tydligt avståndstagande till externhandelscentrum. Dagligvaruhandeln måste finnas där folk bor.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

122. Delmål 3 om buller, punkt 121 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 121 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om ändrat delmål 3 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 32 och avslår motionerna 2003/04:MJ234 yrkande 3, 2004/05:MJ31, 2004/05:MJ33 yrkande 8 och 2004/05:MJ38 yrkande 92.

Ställningstagande

Vi anser att det är fel att endast buller från trafik tas upp i delmål 3. Även om trafikbuller är den vanligaste orsaken till bullerstörningar förekommer också andra bullerkällor. Det behövs också en översyn av reglerna och hur dessa utformas.

Delmål 3 om buller under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö skall ha följande lydelse:

Antalet människor som utsätts för bullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med år 1998.

123. Delmål 3 om buller, punkt 121 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 121 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om buller i bebyggda områden. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 92 och avslår motionerna 2003/04:MJ234 yrkande 3, 2004/05:MJ31, 2004/05:MJ33 yrkande 8 och 2004/05:MJ37 yrkande 32.

Ställningstagande

Delmålet om minskat buller bör utgå från ett folkhälsoperspektiv och inte gälla enbart trafikbuller utan allt buller. Det bör även vara en ambition att antalet människor som är störda av buller skall minska. Jag anser även att man bör införa bindande gränsvärden för buller. Detta bör ges regeringen till känna.

124. Nationellt program för bullerbekämpning, punkt 122 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 122 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett nationellt program för buller. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Bo245 yrkande 4.

Ställningstagande

Miljömålsarbetet är ett viktigt instrument för arbetet mot bullerstörningar. Ett nationellt program mot buller skulle ytterligare stärka ett sådant arbete. Vi anser att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett nationellt program för bullerbekämpning. Detta bör ges regeringen till känna.

125. Buller från skjutbanor, punkt 123 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 123 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bullerkrav på skjutbanor. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ409 yrkande 3 och 2005/06:MJ543 yrkande 2.

Ställningstagande

På senare tid har det aktualiserats nya föreskrifter såväl från Rikspolisstyrelsen som från Naturvårdsverket om bl.a. vapenförvaring och bullerskydd vid skjutbanor. Förmodligen är förslagen framtagna i all välmening men i verkligheten kommer de att slå hårt mot frivilligarbetet och möjligheten att bedriva fortsatt skytteverksamhet. Därför behöver nu regeringen initiera en ordentlig konsekvensbeskrivning om vad skärpta krav på vapenförvaring

och skärpta bullerkrav vid skjutbanor kan komma att innebära för skytterörelsen. Då bör man också undersöka hur krav som reses på skytteverksamheten kan förenas med fortsatta ideella verksamheter på skytteområdet. Detta bör ges regeringen till känna.

126. Ändrat delmål 4 om naturgrus, punkt 124 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 124 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ändrat delmål 4 under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 93 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 16 i denna del.

Ställningstagande

Naturgrusexploatering skall utgå från vad som är hållbart och från ett hållningsperspektiv, inte från vad som är möjligt med hänsyn till olika användningsområden.

Delmål 4 om naturgrus under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö skall ha följande lydelse:

År 2010 skall det årliga uttaget av naturgrus i landet understiga 8 miljoner ton per år.

127. Återföring av slam m.m., punkt 125 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 125 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om återföring av slam och rötresten till jordbruksmarken. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ497 yrkande 22, 2005/06: MJ594 yrkande 20 och 2005/06: MJ596 yrkande 33 och avslår motionerna 2003/04: MJ326 yrkandena 3–5, 7 och 8 samt 2003/04: MJ416 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Ett viktigt första steg för att få exempelvis rötslam mer accepterat hos bönderna är givetvis att se till att slammet är väl kontrollerat avseende tungmetaller, läkemedelsrester och sjukdomsalstrande bakterier. Studier har dock visat att halterna i slammet i allmänhet håller sig inom EU:s gränsvärden för bakterier, tungmetaller och skadliga organiska ämnen. För att motverka tveksamheter inför spridning av rötresten har det tagits fram ett certifieringssystem för rötresten och kompost. Systemet innebär kontroller av externa certifieringsorgan avseende substrat, hygien m.m. Dessa kontroller är viktiga för trovärdigheten, och om slammet via dessa kontroller anses ofarligt skall bönderna bli väl informerade om detta. Målet bör vara att slammet från avloppsreningsverk i största möjliga utsträckning skall kunna återföras till jordbruket, inte minst vid odling av energigrödor.

Jag anser dessutom att slamkontrollerna bör inkludera fler ämnen och kemikalier för att slamgödsel skall kunna anses vara en del i framställningen av säkra livsmedel.

Detta bör ges regeringen till känna.

128. Återföring av slam m.m., punkt 125 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 125 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kommunernas ansvar för utbyggnaden av sorterande avloppssystem. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ326 yrkande 4 och avslår motionerna 2003/04: MJ326 yrkandena 3, 5, 7 och 8, 2003/04: MJ416 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ497 yrkande 22, 2005/06: MJ594 yrkande 20 och 2005/06: MJ596 yrkande 33.

Ställningstagande

Olika lösningar beroende på var i landet man bor är naturligtvis nödvändiga. Städer och landsbygd har olika förutsättningar liksom glesbygd och mer tätbefolkad landsbygd. De system som väljs bör därför anpassas till de lokala förutsättningarna. Det är därför lämpligt att kommunerna ges ansvaret för utbyggnaden av sorterande system som gör en återföring av växtnäring möjlig. Detta bör ges regeringen till känna.

129. Ändrat delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader, punkt 128 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 128 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om ändrat delmål 7 under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 34 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 16 i denna del och motion 2004/05: MJ38 yrkande 95.

Ställningstagande

Det är viktigt att man koncentrerar sig på minskningen av fossila bränslen i delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader. Det är också viktigt att få en tydlig men realistisk markering av hur stor minskning av växthusgaser som bostadssektorn kan bidra med. Rapporten Klimatkontroll 2004 pekar på att en minskning med 40 % av utsläppen till år 2020 jämfört med år 1995 inte är orealistisk. Bostadssektorn är den sektor i samhället där minskningar av växthusgaser hittills varit störst och där minskningar är lättast att åstadkomma.

Delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö skall lyda:

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Bostadssektorn bör minska sitt bidrag till utsläpp av växthusgaser med minst 40 % till år 2020 jämfört med utsläppen år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska samt genom en övergång till uppvärmning som inte baseras på fossila bränslen.

130. Ändrat delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader, punkt 128 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 128 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ändrat delmål 7 under miljö-kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 95 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 16 i denna del och motion 2004/05:MJ37 yrkande 34.

Ställningstagande

För att konkretisera delmål 7 om minskad energianvändning i byggnader bör en procentandel för minskningen anges. Dessutom bör det tydliggöras att en större energiandel skall komma från förnybara källor.

Delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader skall ha följande lydelse:

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen minskas med 20 % samt andelen energi från förnybara källor ökar kontinuerligt.

131. Skattemässiga konsekvenser av energieffektivisering, punkt 129 (mp) av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 129 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om fastighetsbeskattningen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 126.

Ställningstagande

Fastighetsskatten bör anpassas så att den främjar i stället för hindrar valet av energibesparande åtgärder eller användningen av icke-fossila bränslen. Fastighetsskatten bör därför delvis baseras på en variabel skattesats som baseras på husets koldioxidutsläpp. Inte heller radon-, buller- eller mögelsanering skall medföra högre skatt. Detta bör ges regeringen till känna.

132. Delmål 8 om inomhusmiljö, punkt 130 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 130 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservanternas förslag om nytt delmål om offentliga lokaler där barn vistas under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 35.

Sällningstagande

Även om vårt förslag om nytt delmål om offentliga lokaler där barn vistas delvis täcks av delmål 8 om inomhusmiljö tror vi att man får en tydligare målfokusering genom att lyfta ut och koncentrera sig på ett särskilt delmål rörande barns hälsa. Regeringen bör ges i uppdrag att definiera mätbara mål för detta nya delmål.

Delmålet om offentliga lokaler där barn vistas under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö skall ha följande lydelse:

Senast år 2010 skall offentliga lokaler där barn vistas stadigvarande ej orsaka kortsiktiga eller långsiktiga negativa hälsoeffekter. Detta gäller problem såsom buller, allergier, radon och närvaro av hälsopåverkande kemikalier i byggmaterial.

133. Miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, punkt 131 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 131 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner reservantens förslag om ett sextonde miljö kvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 100 och avslår proposition 2004/05:150 punkt 1.

Ställningstagande

Regeringens förslag till formulering av miljö kvalitetsmålet speglar ett något statistiskt synsätt som inte tar hänsyn till den dynamik som är nödvändig för en långsiktigt bevarad mångfald.

Ett nytt miljö kvalitetsmål för biologisk mångfald, Ett rikt växt- och djurliv, skall ha följande lydelse:

Alla arter och naturtyper i Sverige skall fortleva eller utvecklas med bibehållen eller ökad genetisk och geografisk variation. Den biologiska mångfalden bevaras genom att arternas livsmiljöer och ekosystemens funktioner och processer värnas. Naturen med dess växter, djur, svampar och övriga organismer skall kunna vara tillgänglig för människan för en ökad hälsa, livskvalitet och välfärd.

134. Delmål 1 om att hejda förlusten av biologisk mångfald m.m., punkt 132 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 132 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att bevara den biologiska mångfalden. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 2 i denna del och motion 2005/06: MJ394 yrkande 16 och avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkandena 101–103 och 2005/06: MJ449 yrkande 31.

Ställningstagande

Skyddet av den biologiska mångfalden är en hörnsten i den liberala miljöpolitiken. Biologisk mångfald gäller arter, den genetiska mångfalden inom arter samt ekosystem och landskap. Biologisk mångfald främjar ekosystemets flexibilitet och uthållighet och behöver på alla sätt skyddas och bevaras åt framtida generationer. Naturens skönhet, rytm och ljud utgör en viktig del av vår livskvalitet, och det är en central uppgift för miljöpolitiken att öka möjligheterna till naturupplevelser för alla oavsett om man bor i glesbygd, landsbygd eller tätort. Vi anser att det nu är dags att utvärdera hur stödet för biologisk mångfald har förvaltats, vilka resultat det givit och hur det kan förbättras och effektiviseras. Detta bör ges regeringen till känna.

135. Delmål 1 om att hejda förlusten av biologisk mångfald m.m., punkt 132 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 132 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, godkänner reservantens förslag om nytt delmål om kunskap om naturvårdens förekomster och geografiska fördelning under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ekologiska landskapsplaner m.m. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 2 i denna del och motionerna 2004/05: MJ38 yrkandena 101–103 och 2005/06: MJ449 yrkande 31 och avslår motion 2005/06: MJ394 yrkande 16.

Ställningstagande

Jag har ingen invändning mot regeringens förslag om delmål 1. Emellertid skall förlusten av biologisk mångfald vara hejdad år 2010. Detta är en förutsättning och det skall tydligt framgå.

Ett delmål om kunskap om naturvårdens förekomster och geografiska fördelning under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv skall ha följande lydelse:

Senast 2008 skall kunskap om naturvårdens förekomster och geografiska fördelning finnas samlade regionalt samt åtföljas av strategier för att säkerställa helheten i naturvårdsarbetet.

Härutöver vill jag anföra följande. En bra åtgärd för att uppnå ovanstående delmål är att upprätta regionala landskapsstrategier som innehåller bedömningar av möjligheterna att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Vi anser att länsstyrelserna och Skogsvårdsorganisationen skall ha ett gemensamt uppdrag i att upprätta ekologiska landskapsplaner i samverkan med NGO:er, ägare och lokala föreningar. Detta bör vara klart senast 2008. Förutom mer medel till långsiktig forskning kring mångfaldsbevarande behövs en akutforskningsbudget att använda för att om möjligt lösa avgränsade akuta problem.

Detta bör ges regeringen till känna.

136. Delmål 2 om minskad andel hotade arter, punkt 133 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 133 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om klargörande av delmål två under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 2 i denna del och motion 2004/05: MJ37 yrkande 36 och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 105.

Ställningstagande

Vi anser att det är bra att målet är kvantitativt och möjligt att utvärdera, men flera tekniska detaljer i hur målet skall tolkas måste klargöras. Ett sådant exempel är hur man i delmålet hanterar förändringar i rödlistan som inte beror på minskat hot utan t.ex. att kunskapen om hotade arter ökar. Såväl klimat som andra livsbetingelser varierar mellan olika tidsperioder. Detta bör ges regeringen till känna.

137. Delmål 2 om minskad andel hotade arter, punkt 133 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 133 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om hotade organismgrupper. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:150 punkt 2 i denna del och motion 2004/05: MJ38 yrkande 105 och avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 36.

Ställningstagande

Delmål 2 om minskad andel hotade arter under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv bör preciseras så att den minskade andelen hotade arter, 30 %, bör gälla inom organismgrupper. Det är inte acceptabelt att alla groddjur försvinner medan vi räddar alla fågelarter. Detta bör ges regeringen till känna.

138. Rovdjursfrågor m.m., punkt 134 (m, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 134 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en utvärdering av vargstammen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:MJ475 yrkande 1 och 2005/06:MJ487 yrkande 9 och avslår motionerna 2003/04:MJ205 yrkande 1, 2003/04:MJ253 yrkande 1, 2003/04:MJ260, 2003/04:MJ306 yrkande 2, 2003/04:MJ391 yrkande 1, 2003/04:MJ400 yrkande 20, 2003/04:MJ471, 2003/04:MJ472 yrkande 22, 2003/04:MJ474 yrkande 19, 2004/05:MJ204 yrkande 2, 2004/05:MJ305 yrkande 1, 2004/05:MJ311 yrkande 1, 2004/05:MJ397 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ423, 2005/06:MJ251 yrkandena 1–4, 2005/06:MJ259, 2005/06:MJ296 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ314 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ325 yrkande 1, 2005/06:MJ358, 2005/06:MJ394 yrkandena 21, 23 och 25, 2005/06:MJ397, 2005/06:MJ476 yrkande 1, 2005/06:MJ542 yrkande 1, 2005/06:MJ547, 2005/06:MJ549, 2005/06:MJ559 och 2005/06:MJ576.

Ställningstagande

För att skapa acceptans och förståelse för att upprätthålla en biologisk mångfald även när det gäller våra rovdjur krävs det att regeringen lyssnar och tar till sig de synpunkter som förs fram av berörda människor. Vi är helt övertygade om att detta också bäst skulle gagna den svenska vargstammen.

För att inte förspilla mer tid och på så sätt ytterligare tappa acceptans och förståelse anser vi därför att regeringen omedelbart skall påbörja utvärderingen av den svenska vargstammens återkomst i den svenska naturen. Utvärderingen skall ligga till grund för den framtida politiken.

Detta bör ges regeringen till känna.

139. Rovdjursfrågor m.m., punkt 134 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 134 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skyddet av rovdjur m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ472 yrkande 22 och 2005/06:MJ394 yrkandena 21, 23 och 25 samt avslår motionerna 2003/04:MJ205 yrkande 1, 2003/04:MJ253 yrkande 1, 2003/04:MJ260, 2003/04:MJ306 yrkande 2, 2003/04:MJ391 yrkande 1, 2003/04:MJ400 yrkande 20, 2003/04:MJ471, 2003/04:MJ474 yrkande 19, 2004/05:MJ204 yrkande 2, 2004/05:MJ305 yrkande 1, 2004/05:MJ311 yrkande 1, 2004/05:MJ397 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ423, 2005/06:MJ251 yrkandena 1–4, 2005/06:MJ259, 2005/06:MJ296 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ314 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ325 yrkande

1, 2005/06: MJ358, 2005/06: MJ397, 2005/06: MJ475 yrkande 1, 2005/06: MJ476 yrkande 1, 2005/06: MJ487 yrkande 9, 2005/06: MJ542 yrkande 1, 2005/06: MJ547, 2005/06: MJ549, 2005/06: MJ559 och 2005/06: MJ576.

Ställningstagande

Skyddet av hotade arter utgör en viktig del av den biologiska mångfalden. Vi har ett särskilt ansvar för att värna om våra rovdjur. De fyra stora rovdjuren, björn, varg, lo, järv, måste få utveckla livskraftiga stammar i Sverige.

En kontroversiell fråga är hur många vargar det krävs för att säkra artens överlevnad. Vi anser att vi bör komma bort från antalsfokusering och i stället fokusera på att vi skall ha en livskraftig och jaktbar stam. Vi vet i dag att vargpopulationens genetiska framtid är osäker. Eftersom inaveln redan är så hög anser Folkpartiet att ett nytillskott av gener behövs.

Kunskapen om vargarna i Sverige är så god att forskarna känner dem på individnivå. Skulle vargstammen utveckla svåra genetiska problem på grund av inavel kan detta upptäckas mycket snabbt. Införseln av nytillskott av gener bör riksdagen förorda så att beredskap finns att agera.

Mycket tyder på att det etappmål för varg som riksdagen beslutade om 2001 snart kommer att nås, därför är det viktigt att det arbete som enligt den beslutade rovdjurspolitiken åligger regeringen är i gång. Det gäller inventering och arbete med förvaltningsplaner. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med en utvärdering och förslag i denna fråga.

Erfarenheterna visar tydligt att ökad information och kunskap om rovdjuren förbättrar möjligheterna för rovdjur och människor att leva i mer fredlig samexistens. Dessutom bör informationen om förebyggande åtgärder förbättras, och åtgärder bör genomföras så snart tecken finns på kommande expansion in i nya områden.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

140. Rovdjursfrågor m.m., punkt 134 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 134 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om rovdjursstammarna m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06: MJ296 yrkandena 2 och 3 samt 2005/06: MJ325 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04: MJ205 yrkande 1, 2003/04: MJ253 yrkande 1, 2003/04: MJ260, 2003/04: MJ306 yrkande 2, 2003/04: MJ391 yrkande 1, 2003/04: MJ400 yrkande 20, 2003/04: MJ471, 2003/04: MJ472 yrkande 22, 2003/04: MJ474 yrkande 19, 2004/05: MJ204 yrkande 2, 2004/05: MJ305 yrkande 1, 2004/05: MJ311 yrkande 1, 2004/05: MJ397 yrkandena 1 och 2,

2004/05:MJ423, 2005/06:MJ251 yrkandena 1–4, 2005/06:MJ259, 2005/06: MJ314 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ358, 2005/06:MJ394 yrkandena 21, 23 och 25, 2005/06:MJ397, 2005/06:MJ475 yrkande 1, 2005/06:MJ476 yrkande 1, 2005/06:MJ487 yrkande 9, 2005/06:MJ542 yrkande 1, 2005/06: MJ547, 2005/06:MJ549, 2005/06:MJ559 och 2005/06:MJ576.

Ställningstagande

Naturvårdsverket bör utreda möjligheterna till fler åtgärder för att stärka inflödet av individer med annan genetisk bakgrund. Det kan vara åtgärder för att skärpa övervakningen av individer som kommer vandrande från andra populationer, inplantering av individer och förstärkta insatser mot illegal jakt.

Naturvårdsverket bör dessutom få i uppdrag att vidta fler åtgärder för att främja utvecklingen av rovdjursstammarna.

Ny forskning visar att stammarna av rovdjur i många fall är gemensamma i Norge och Sverige och ibland även i Finland. Radiopejling har visat att det finns både björnar och vargar som har vandrat sträckor som räcker för att förflytta sig mellan de tre länderna. Naturvårdsverket har tidigare fått till uppgift att utveckla samarbetet med Norge och Finland beträffande rovdjursfrågor. Det har hittills inte varit helt lyckat. Eftersom det är samma arter och i de flesta fall samma stammar borde samarbetet fördjupas ytterligare. Vi anser att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att fördjupa rovdjursarbete med Norge och Finland.

Vi anser att vargstammens spridning och utbyte med andra stammar bör ske på naturlig väg men om behovet är påkallat av t.ex. låg tillväxt eller dålig genetisk variation i vargstammen bör aktiva åtgärder, t.ex. flyttning av vargar med avvikande gener till de skandinaviska vargarnas kärnområden, tillgripas.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

141. Kungsörnen, punkt 135 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 135 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kungsörnen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ395 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Ersättningssystemet för kungsörn måste göras om. Merparten av pengarna måste fördelas efter antalet lyckade häckningar. En del av ersättningen behöver dock även fortsättningsvis ges generellt och arealbaserat eftersom såväl unga som gamla fåglar stryker omkring och inte är revirbundna.

Förutsättningar för ett annat ersättningssystem är kunskap om var örnarna häckar. En heltäckande kungsörnsinventering är alltså nödvändig för att komma till rätta med den negativa trend vi har i dag i landet för arten. Sveriges ornitologiska förening, SOF, har på ideell basis inventerat olika arter, däribland kungsörn. Här finns ett stort kunnande, som kan tas till vara bättre än i dag. Dessa inventeringar bör samordnas av länsstyrelserna.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

142. Vissa ersättningsfrågor, punkt 136 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 136 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ersättningssystem för rovdjursdödade tamdjur m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ487 yrkandena 13 och 14 samt avslår motionerna 2005/06: MJ365 yrkandena 2 och 3, 2005/06: MJ394 yrkande 24, 2005/06: MJ406 yrkande 2, 2005/06: MJ458 yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ492 yrkande 2, 2005/06: MJ512 yrkande 3 och 2005/06: MJ542 yrkande 3.

Ställningstagande

Om rovdjurspolitiken skall få acceptans är det viktigt att de människor som drabbas av att deras djur dödas av rovdjur inte lider någon ekonomisk skada till följd av rovdjursangrepp. I dag kan den enskilde djurägaren teckna försäkringar för att skydda sig mot skador av rovdjur. Försäkringen är inte alltid möjlig att teckna på tillräckligt stort belopp för att ersätta skadan. Skador på tamdjur som orsakas av rovdjur bör ersättas, även de som drabbar jakthundar och hästar. Ekonomisk ersättning för rovdjursangrepp bör gälla både för djur som ingår i näringsverksamhet och för djur som hålls som husdjur. Under vilka omständigheter skadorna skall ersättas från det allmänna eller av försäkringar är inte klart. Likaså finns det inte heller någon självklar gräns för var och när skada på en jakthund skall ersättas. Att klargöra detta bör bli föremål för en utredning som skall ligga till grund för framtida ersättningssystem. Som ansvarig för rovdjurspoliti-

ken måste det också åligga regeringen att ta ansvar för effekterna av ökad vargförekomst. Ersättningsreglerna för skador av övriga rovdjur måste också tillämpas vad gäller skador av varg.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

143. Vissa ersättningsfrågor, punkt 136 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 136 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om rovdjursangrepp. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ394 yrkande 24 och avslår motionerna 2005/06:MJ365 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ406 yrkande 2, 2005/06:MJ458 yrkandena 1 och 2, 2005/06:MJ487 yrkandena 13 och 14, 2005/06:MJ492 yrkande 2, 2005/06:MJ512 yrkande 3 och 2005/06:MJ542 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att staten bör öka insatserna för att förebygga rovdjursangrepp. Staten bör dessutom ge bidrag och ersättning för skador förorsakade av vilt. Detta bör ges regeringen till känna.

144. Vissa ersättningsfrågor, punkt 136 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 136 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ersättning för rovdjursangrepp. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ542 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:MJ365 yrkandena 2 och 3, 2005/06:MJ394 yrkande 24, 2005/06:MJ406 yrkande 2, 2005/06:MJ458 yrkandena 1 och 2, 2005/06:MJ487 yrkandena 13 och 14, 2005/06:MJ492 yrkande 2 och 2005/06:MJ512 yrkande 3.

Ställningstagande

Mot bakgrund av att staten har som mål att upprätthålla livskraftiga rovdjursstammar är det av stor vikt att djurägare kompenseras fullt ut för de rovdjursskador som inträffar. Detta måste även gälla djur som inte är kopplade till näringsverksamhet. Ökade resurser behövs också för uppsättning

av elstängsel och för andra åtgärder som krävs för att möjligheterna till djurhållning i områden med stora rovdjur skall kunna garanteras. Detta bör ges regeringen till känna.

145. Vissa ersättningsfrågor, punkt 136 (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 136 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ersättning vid rovdjursangrepp m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06: MJ365 yrkandena 2 och 3 samt 2005/06: MJ406 yrkande 2 och avslår motionerna 2005/06: MJ394 yrkande 24, 2005/06: MJ458 yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ487 yrkandena 13 och 14, 2005/06: MJ492 yrkande 2, 2005/06: MJ512 yrkande 3 och 2005/06: MJ542 yrkande 3.

Ställningstagande

Om rovdjurspolitiken skall få acceptans är det viktigt att de människor som drabbas av att deras djur skadas eller dödas av rovdjur inte lider någon ekonomisk skada till följd av detta. Det är inte rimligt att den enskilde djurägaren skall behöva teckna särskilda försäkringar för att skydda sig mot rovdjur. Därför anser vi att full ekonomisk ersättning för rovdjursangrepp skall gälla både för djur som ingår i näringsverksamhet och för djur som hålls som husdjur.

När staten beslutat att rovdjuren skall få finnas i trakter med mycket tamdjur borde det också vara statens ansvar att stå för den merkostnad som djurägaren får om denne skall stänga ute rovdjuren. Det finns stängsel men de är betydligt mycket dyrare än de stängsel som man brukligt använder för sin tamboskap. Därför anser vi att djurägaren skall erhålla ersättning från staten för den merkostnad detta stängsel förorsakar.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

146. Främmande arter m.m., punkt 138 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 138 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om delmål rörande främmande arter. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 37 och avslår motion 2004/05:MJ38 yrkandena 106 och 107.

Ställningstagande

Introduktionen av främmande arter har vid flera tillfällen visat sig ge allvarliga konsekvenser. Ett tydligt hot i dag är t.ex. risken för spridning av främmande organismer från fartygens barlasttankar. En felaktig introduktion av genetiskt modifierade organismer (GMO) skulle också kunna leda till spridning av genetiskt material på ett olyckligt sätt. Samtidigt måste man vara medveten om att jordbruk och trädgårdsodling alltid byggt på introduktion av nya djur och växter. Denna introduktion måste dock ske på ett sådant sätt att omgivande ”vild” natur inte störs. Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag om ett nytt delmål som rör främmande arter och främmande genetiskt material under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Detta bör ges regeringen till känna.

147. Främmande arter m.m., punkt 138 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 138 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om främmande arter m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkandena 106 och 107 samt avslår motion 2004/05:MJ37 yrkande 37.

Ställningstagande

Till nästa fördjupade utvärdering bör ett delmål kring främmande arter formuleras. Med främmande arter menas såväl exoter som GMO:er. Det är i sammanhanget viktigt att inte bara koncentrera sig på introduktion utan även spridning. Försiktighetsprincipen måste vara vägledande vid introduktioner då det är extremt svårt att förutse effekterna av ett utsättande.

I dag saknas operativa indikatorer för biologisk mångfald. Uppföljning, utvärdering och övervakning är viktiga ingredienser i bevarandearbetet. Jag föreslår att senast år 2007 skall samtliga sektorer som utnyttjar biologisk mångfald formulera konkreta operativa definitioner av hållbart nyttjande, med metoder och tydliga indikatorer som speglar mångfald på alla nivåer från ekosystem till gener.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

148. Styrmedel m.m., punkt 139 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 139 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en strategi för styrmedel och arbetet med den offentliga upphandlingen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkandena 39 och 40 samt avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkandena 8, 9, 13 och 16–18, 2004/05: MJ369 yrkande 1, 2004/05: MJ507 yrkande 9, 2004/05: MJ510 yrkande 1, 2005/06: MJ394 yrkandena 1, 2 och 10 samt 2005/06: MJ596 yrkande 13.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs en ny samlad strategi för styrmedel i syfte att nå miljömålen. Nya styrmedel kan behövas och miljöskadliga subventioner bör upphöra. Den utredning som tillsätts bör ges ett brett uppdrag när det gäller miljöpolitikens område. Utgångspunkten när det gäller ekonomiska styrmedel måste vara principen om att förorenaren skall betala samt att miljökostnader internaliseras i priset på varor och tjänster. Målet bör vara att det i huvudsak endast skall finnas ett styrmedel för varje problem.

I regeringsförklaringen år 2000 fastställdes att miljön skulle beaktas vid all offentlig upphandling. Så har inte blivit fallet. Statliga myndigheter är sämst på detta, och utvecklingen mot en mer miljöanpassad upphandling går långsamt. De initiativ regeringen tagit har varit otillräckliga och kritiserats från både miljörörelse och företagare. Vissa verk och myndigheter ställer trots allt upp miljökriterier vid upphandling men därefter är uppföljningen alltför dålig, vilket utarmar trovärdigheten. Regeringen bör återkomma med förslag till åtgärder.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

149. Styrmedel m.m., punkt 139 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 139 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om styrmedel m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkandena 8, 9, 13 och 16–18 samt avslår motionerna 2004/05:MJ37 yrkandena 39 och 40, 2004/05:MJ369 yrkande 1, 2004/05: MJ507 yrkande 9, 2004/05:MJ510 yrkande 1, 2005/06:MJ394 yrkandena 1, 2 och 10 samt 2005/06:MJ596 yrkande 13.

Ställningstagande

Jag anser att Naturvårdsverket årligen skall ha en pott för projektbidrag kopplat till miljömålen för näringsliv och ideella organisationer att söka medel ur.

Jag instämmer i regeringens bedömning att den offentliga upphandlingen är ett mycket viktigt instrument i miljöarbetet och att det trots flera uppmaningar hittills använts för dåligt. Ett tungt ansvar för att det är så faller på den myndighet som ansvarar för information och rådgivning om regelverket, nämligen Nämnden för offentlig upphandling (NOU). NOU bör läggas ned och dess uppgifter övertas av annan myndighet. Konsumentmakten är stor, men svårigheten att utnyttja den skall inte underskattas. Miljömärkning är ett viktigt instrument för att underlätta för konsumenterna att ta det miljöansvar de vill. Staten har särskilda möjligheter och därmed ett särskilt ansvar som stor förbrukare. Där så är påkallat skall även krav ställas på tredjepartscertifiering av att kriterierna uppfylls. Därmed stärks miljömärkningsarbetet och effektiviseras statens miljöupphandling. Det blir lättare för staten att formulera kraven, det blir enklare för näringslivet att förhålla sig till dem och det blir lättare att säkerställa att ställda krav uppfylls. Där sådana miljömärkningssystem inte finns bör kraven vid offentlig upphandling formuleras så att varor och tjänster håller sig inom den bästa kvartilen från miljö- och energisynpunkt. Miljöstyrningsrådets handbok ”grön upphandling” bör vara vägledande för all upphandling inom statlig verksamhet. Staten bör driva på utvecklingen genom att efterfråga mobiltelefoner som motsvarar TCO-kraven avseende ergonomi, strålning och miljöegenskaper. Staten bör i sin upphandling av livsmedel eftersträva att köpa mat som motsvarar de kriterier som ställs av Krav. En minimimålsättning är att statens upphandling skall ligga i nivå med det förslag som lämnats av utredningen om hållbar konsumtion (SOU 2004:119) om att år 2010 bör 25 % av den offentliga sektorns livsmedelskonsumtion vara ekologiskt producerad.

Teknikupphandling driver fram en önskad utveckling på ett verkkningsfullt sätt. Staten bör genomföra teknikupphandling inom miljö- och energiområdet.

Konsumenterna bör få mer makt att påverka. För detta krävs bättre informationsunderlag. Märkningssystem behöver utvecklas. Vår strävan att lösa våra miljöproblem får inte leda till en export av dem till andra länder.

Teknik och varor som inte längre motsvarar kraven i Sverige skall inte utträngas till länder med lägre miljökrav. De varor som exporteras, framför allt till utvecklingsländer, måste vara miljömässigt i framkant. Sverige bör inte bidra till att växande ekonomier fastnar i ohållbara system utan i stället erbjuda hållbara lösningar.

Sverige bör satsa på morgondagens teknik. Det är inom miljöteknikområdet framtidens företag och tjänster skapas.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

150. Offentlig upphandling på avfallsområdet, punkt 140 (fp, kd)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 140 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om offentlig upphandling på avfallsområdet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ394 yrkande 3.

Ställningstagande

I avfallssektorn, där man tidigare sysslade med att bli kvitt avfallet, har kunskapen växt om att vårt avfall är en viktig resurs att ta till vara. Här finns stora möjligheter och en stor utmaning för privat miljöteknikindustri – en framtida exportnäring. Dessa resurser har de stora kommunala avfalls- och energibolagen tagit kontroll över i syfte att förbränna så mycket som möjligt som bränsle i egna anläggningar. För att uppnå detta måste man ignorera LOU (lagen om offentlig upphandling). Det är kommunerna via miljöbalken som ”äger soporna”, inte bolagen. En överväldigande del av Sveriges kommuner följer inte LOU när de köper avfallshanteringstjänster, detta trots samstämmiga besked från Naturvårdsverket, Konkurrensverket och Nämnden för offentlig upphandling att så måste ske. Medan insamlandet av hushållsavfall är konkurrensutsatt är nästa steg – hanteringen – dominerad av stora kommunala aktörer. Avtalen sluts ofta utan föregående upphandling i strid med både LOU och kommunallagen.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

151. Offentlig upphandling med beaktande av produkters framställningssätt, punkt 141 (kd, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 141 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om offentlig upphandling med beaktande av produkters framställningssätt. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ596 yrkande 42.

Ställningstagande

I mars 2004 kom ett nytt EU-direktiv om offentlig upphandling (2004/18/EG). Direktivet ger ökade möjligheter att ställa miljökrav vid upphandling. Direktivet skall genomföras senast fr.o.m. 1 januari år 2006. En statlig utredning (SOU 2005:22) har föreslagit en ny lag om offentlig upphandling, som föreslås träda i kraft den 1 februari 2006. Det är viktigt att vi i Sverige fullt ut utnyttjar de möjligheter till miljöhänsyn som direktivet ger. Detta bör vi göra både vid utformningen av den svenska lagstiftningen och i den faktiska upphandlingen i kommuner och landsting. Vi föreslår att regeringen i EU fortsätter att verka för att reglerna för att miljöhänsyn skall kunna beaktas inte bara för en produkts egenskaper, utan även för dess framställningssätt. Detta bör ges regeringen till känna.

152. Strategi för ökad miljöteknikexport, punkt 142 (fp, kd, c)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 142 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en strategi för ökad miljöteknikexport. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ507 yrkande 7.

Ställningstagande

Sverige är i dag nettoimportör av renodlad miljöteknik. Genom att stimulera nätverksbildning mellan små och stora miljödrivna företag, myndigheter, högskolor och universitet, bransch- och miljöorganisationer kan nätverk utvecklas och olika kompetenser kan komplettera varandra. Regeringen bör tillsammans med svenska miljöteknikföretag lägga fast en strategi för ökad miljöteknikexport. Detta bör ges regeringen till känna.

153. Aktörer i miljöarbetet, punkt 143 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 143 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om den offentliga natur- och kulturvårdens organisation m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 12 och 2004/05: Bo279 yrkande 5 och avslår motion 2004/05: MJ39 yrkande 4.

Ställningstagande

Miljömålsrådet bör årligen tilldelas medel för kommunala projekt med fokus på miljömålsuppfyllelse. Små medel för regionala projekt behövs.

Sedan den nya plan- och bygglagen (PBL) kom år 1987 har en betydande decentralisering skett av den svenska samhällsplaneringen, och kommunerna har fått s.k. planmonopol. De statliga instanserna har fått en kontrollfunktion. Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Boverket och många länsstyrelser har fått en informationsroll. Länsstyrelserna i expansiva regioner har ofta blivit aktiva i att driva på exploateringar, men svaga när det gäller att trygga områden undan exploatering, även riksintressen. Det behövs en oberoende översyn av den offentliga natur- och kulturmiljövårdens organisation och målsuppfyllelse och ett klargörande av att ideella organisationer skall beredas tillfälle att delta i arbetet.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

154. En strategi för effektivare energianvändning och transporter, punkt 144 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 144 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om strategin för effektivare energianvändning och transporter. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 38 och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkandena 109, 111 och 116.

Ställningstagande

Meningen med att samla arbetet i olika strategier är, som regeringen framhåller, att utnyttja kostnadseffektiva åtgärder på både kort och lång sikt som kan bidra till att flera miljökvalitetsmål eller delmål uppnås samtidigt. Detta görs lättast om strategierna är fokuserade på väl avgränsade områden eller problemkomplex. Från denna synpunkt är det olyckligt att regeringen har valt en strategi för effektivare energianvändning och transporter. Även om energianvändning och transporter huvudsakligen berör samma delmål är problembilderna mycket olika för de båda områdena. Energisektorn karakteriseras av relativt få och ganska stora punktutsläpp medan transportsektorn har många små och diffusa utsläpp. Det finns i princip ingen överlappning mellan åtgärderna inom respektive sektor, och de hanteras i huvudsak av olika myndigheter. Att då sammanlänka dem innebär en risk för suboptimering. Regeringen bör därför snarast återkomma med en uppdelning av strategin i en energistrategi och en transportstrategi, t.ex. i samband med den aviserade klimatpropositionen. I dessa strategier måste regeringen återkomma med mer konkreta åtgärdsförslag. Vad som ovan anförts om att dela upp En strategi för effektivare energianvändning och transporter i två strategier bör ges regeringen till känna.

155. En strategi för effektivare energianvändning och transporter, punkt 144 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 144 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om effektivare energianvändning och transporter. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkandena 109, 111 och 116 samt avslår motion 2004/05: MJ37 yrkande 38.

Ställningstagande

På flera ställen i strategin för effektivare energianvändning och transporter nämns visionen om att basera hela energitillförseln på förnybart. Miljöpartiet vill att ett konkret handlingsprogram för avveckling av fossila bränslen för energi- och transportändamål tas fram. När det gäller att bygga rätt bör fokus i första hand vara på energisnåla lösningar. Steg två är att se till att den energi som behövs är producerad på ett sätt som är långsiktigt hållbart. All statligt subventionerad renovering, såsom ROT-bidrag, bör ha en tydlig miljöambition. Nyproducerade hus bör vara energisnåla och uppvärmda på ett bra sätt. Vidare bör ett energianvändningsråd inrättas bestående av generaldirektörerna för Boverket, SCB, Energimyndigheten,

Naturvårdsverket, Vägverket, Vinnova, Nutek, Formas och eventuellt större statliga fastighetsförvaltare som Fortifikationsförvaltningen, Vasakronan och Fastighetsverket. Rådet bör ha till uppgift att minimera och effektivisera energianvändningen inom respektive verksamheter och att förmedla erfarenheter och goda exempel till det övriga samhället. En energieffektiviseringsberedning bör också inrättas, bestående av representanter från berörda samhällssektorer och med miljö- och samhällsbyggnadsministern som ordförande. Miljövårdsberedningen kan här utgöra modell. Beredningen bör ta fram mål och strategier för energieffektivisering inom olika sektorer. Vad som ovan anförts om effektivare energianvändning och transporter bör ges regeringen till känna.

156. Energirelaterade styrmedel, punkt 145 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 145 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om energiskatt på torveldning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ33 yrkande 12 och avslår motion 2004/05:K431 yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att torveldning skall beläggas med samma energiskatt som olja och kol. Detta bör ges regeringen till känna.

157. Styrmedel för minskade utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid, punkt 146 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 146 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om styrmedel för minskade utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 9 och 2005/06:MJ394 yrkande 15 och avslår motion 2004/05: MJ38 yrkande 113.

Ställningstagande

Ett intressant koncept för att minska utsläppen av kväveoxider är internationella ekonomiska styrmedel, t.ex. handel med utsläppsrätter inom EU. Vi anser att denna möjlighet bör prövas. Ett handelssystem för kväveoxider och svaveldioxid (SO₂), som föreslagits och utretts indikerar att dessa utsläpp skulle kunna minska radikalt. Katalysatorer på fartyg minskar kväveoxidutsläppen avsevärt, och fartygen kan gå över till lågsavligt bränsle. Tekniken finns, men problemet är att en redare som investerar stora summor i miljöanpassning blir utkonkurrerad av redare som inte gör något alls. Ett utsläppshandelssystem skulle kunna gynna de redare som vill gå före och driva på utvecklingen. De svenska miljödifferenterade farledsavgifterna har ännu inte accepterats av EU, och därför bör möjligheten med ekonomiska incitament för det fortsatta miljöarbetet vidareutvecklas. Ett utsläppshandelssystem öppet för sjöfarten inom EU kan resultera i en snabb och kostnadseffektiv minskning av utsläppen av svaveldioxid och kväveoxider från fartyg.

Vad som ovan anförts om ekonomiska styrmedel för att minska utsläppen av kväveoxider och svaveldioxid bör ges regeringen till känna.

158. Styrmedel för minskade utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid, punkt 146 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 146 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en utvidgning av systemet med kväveoxidavgifter. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 113 och avslår motionerna 2004/05:MJ37 yrkande 9 och 2005/06:MJ394 yrkande 15.

Ställningstagande

Miljöpartiet vill se en utvidgning av systemet med kväveoxidavgifter. Möjligheten att omforma avgiften till en skatt bör prövas. I dag innebär avgiften en relativt godtycklig omfördelning som frångår principen om att förorenaren betalar. Vidare är definitionen av kväveoxider ineffektiv från miljösynpunkt, då den varken innefattar dikväveoxid eller ammoniakutsläpp från icke-katalytisk NO_x-rening. En översyn bör därför göras. Vad som ovan anförts om en utvidgning av systemet med kväveoxidavgifter bör ges regeringen till känna.

159. Beskattning av flygbränsle, punkt 147 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 147 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om beskattning av flygbränsle. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 114.

Ställningstagande

Energiskatt och koldioxidskatt på flygbränsle på inrikestrafik bör införas snarast. EU:s energiskattedirektiv tillåter och uppmuntrar EU-länderna att införa sådana skatter. Skatten bör beräknas utifrån flygets totala klimatpåverkan, inte enbart koldioxiden. EU-kommissionen utreder för närvarande gemensamma eller internationella miljöavgifter för flyget, i form av flygplatsavgifter. Sverige bör vara pådrivande i denna process och pröva möjligheten att gå före tillsammans med ett eller flera medlemsländer. Enligt EU:s nya energiskattedirektiv finns en möjlighet för medlemsländerna att beskatta flygbränsle i trafik mellan två medlemsländer som bilateralt har avtalat om ett sådant skatteuttag. Vad som ovan anförts om nationella och internationella flygskatter bör ges regeringen till känna.

160. Minskade utsläpp från transportsektorn, punkt 148 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 148 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om minskade utsläpp från arbetsmaskiner. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ234 yrkande 2 och avslår motionerna 2003/04: MJ229 yrkandena 1 och 2, 2003/04:MJ400 yrkande 1, 2003/04:MJ401 yrkande 8, 2004/05:T290 yrkande 3, 2004/05:T398 yrkande 12, 2004/05: MJ38 yrkandena 30, 66, 110, 112, 115, 117 och 118, 2004/05:MJ365 yrkande 1, 2005/06:MJ332 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:MJ596 yrkande 10.

Ställningstagande

Regeringen bör verka för att utveckla ekonomiska och andra styrmedel för att minska utsläppen från arbetsmaskiner och exponeringen för dessa. Avgaskraven för dessa maskiner behöver utvecklas. I dag är reglerna brist-

fälliga och föga enhetliga. De små bensindrivna maskinerna svarar för några procent av kolväteutsläppen, men dessa utsläpp är värda att uppmärksammas eftersom de som brukar maskinen eller på annat sätt utsätts för utsläppen exponeras för höga halter. Vad som ovan anförts om att minska utsläppen från arbetsmaskiner bör ges regeringen till känna.

161. Minskade utsläpp från transportsektorn, punkt 148 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 148 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om minskade utsläpp från transportsektorn. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkandena 30, 66, 110, 112, 115, 117 och 118 samt 2005/06: MJ332 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2003/04: MJ229 yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ234 yrkande 2, 2003/04: MJ400 yrkande 1, 2003/04: MJ401 yrkande 8, 2004/05: T290 yrkande 3, 2004/05: T398 yrkande 12, 2004/05: MJ365 yrkande 1 och 2005/06: MJ596 yrkande 10.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att ett handlingsprogram för minskat transportarbete bör tas fram. Utgångspunkterna skall vara att transportarbetet skall minska, att transportarbetets bränsleanvändning skall bli effektivare och att bränslet i ökad utsträckning skall vara förnybart. Vidare bör bränsletester på bilar göras av oberoende instanser för att bli jämförbara och möjliggöra bra val från energisynpunkt. Möjligheten att klassificera bilar från A till G, analogt med märkning av vitvaror, bör undersökas. Syftet är att underlätta konsumentens val av bränslesnålare fordon och stimulera näringslivet att erbjuda sådana fordon. Miljöpartiet anser också att den nuvarande vägavgiften (eurovinjetten) för tunga fordon omgående bör ersättas med en kilometerbaserad vägs katt. Åtgärden medför utsläppsminskningar vad gäller kväveoxider, partiklar och koldioxid samt leder till en bättre konkurrensneutralitet gentemot utländska åkerier. Generellt har rörliga avgifter en mer styrande effekt än fasta när det gäller trafiken. Vidare bör en koldioxidifferentierad registreringsskatt införas för nya fordon. Syftet är att främja introduktionen av bränslesnålare fordon. Miljöpartiet förespråkar också åtgärder som skapar incitament för en förtida introduktion av dieselmotordrivna arbetsmaskiner som klarar EU:s framtida utsläppsnormer. År 2002 lämnade EU-kommissionen förslag till skärpning av avgaskraven för dieselmotordrivna arbetsmaskiner fr.o.m. år 2006. Sverige bör påskynda en anpassning till kraven. De nya avgaskraven innebär att utsläppen från nya

dieseldrivna arbetsmaskiner minskar med 35 %. När det gäller sjöfarten i EU väntas denna år 2010 stå för mer försurande utsläpp än alla landbase-rade källor tillsammans. Miljöpartiet anser att krav på katalysatorer eller annan teknik som minskar de försurande utsläppen skall ställas som villkor för att få ta del av det svenska sjöfartsstödet. Äldre tvåtaktsmotorer står för en orimligt stor andel av utsläppen till hav och sjöar. Åtgärder för att fasa ut dessa motorer bör tas fram och verkställas omgående. Vad som ovan anförts om åtgärder för att minska utsläppen från transportsektorn bör ges regeringen till känna.

162. Skrotningspremier, punkt 149 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 149 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om skrotningspremier. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:T461 yrkande 11, 2004/05:MJ498 yrkande 16 och 2005/06:MJ596 yrkande 11 och avslår motionerna 2003/04:T413 yrkande 2, 2004/05:T261 yrkande 2, 2004/05:MJ228, 2004/05:MJ365 yrkande 2, 2005/06:T497 yrkande 24 och 2005/06:MJ264.

Ställningstagande

Med anledning av den höga åldern på svensk fordonspark bör en kraftigt höjd skrotningspremie införas för bilar äldre än 1989 års modell. Enligt den utredning som gjordes om skrotningspremien (SOU 1997:126) torde en kraftig höjning innebära att många gamla bilar med dåliga säkerhets- och miljöegenskaper relativt omgående försvinner ur trafik. Även införandet av en skrotningspremie för äldre båtmotorer och gräsklippare skulle vara en effektiv miljöförbättrande åtgärd som skulle löna sig på kort tid. Vad som ovan anförts om skrotningepremier bör ges regeringen till känna.

163. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 150 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om drivmedel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:MJ394 yrkande 7 och 2005/06:MJ519 yrkande 14 och avslår motionerna

2003/04:MJ413 yrkande 1, 2004/05:T461 yrkandena 2 och 10, 2004/05:T462 yrkande 2, 2004/05:MJ38 yrkandena 27 och 120, 2004/05:MJ218, 2004/05:MJ343, 2004/05:MJ370 yrkandena 1, 3 och 6, 2004/05:MJ388 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ406 yrkandena 1 och 3, 2004/05:MJ427, 2004/05:MJ434 yrkande 17, 2004/05:MJ441 yrkande 1, 2004/05:MJ501 yrkande 1, 2004/05:MJ540, 2004/05:N259 yrkande 2, 2004/05:N265 yrkande 2, 2004/05:N395 yrkande 1, 2004/05:N427 yrkande 2, 2005/06: MJ226, 2005/06: MJ227, 2005/06: MJ307, 2005/06: MJ353 yrkande 1, 2005/06: MJ374, 2005/06: MJ384 yrkande 3, 2005/06: MJ399, 2005/06: MJ449 yrkande 25, 2005/06: MJ500, 2005/06: MJ532 yrkande 14, 2005/06: MJ540, 2005/06: MJ548, 2005/06: MJ556, 2005/06: N303 yrkande 2, 2005/06: N427 yrkandena 1 och 2, 2005/06: N435 yrkande 2 och 2005/06: N482 yrkande 1.

Ställningstagande

För att kunna leva upp till EG-direktivet 2001/77/EG om ökad användning av förnybar energi och förnybara drivmedel behövs ytterligare forskningsinsatser. Dessutom måste stimulanserna för förnybara drivmedel behållas. Det är angeläget att hållbara villkor garanteras för framtagande och försäljning av förnybara drivmedel så att dessa blir konkurrenskraftiga. Framställningen av drivmedlet måste ske på ett sådant sätt att den totala negativa miljöbelastningen minskar. Hälften av Europas etanol och en fjärdedel av världens etanol produceras ur eten, som i sin tur produceras från fossil olja. Etanol bör framställas på ett miljömässigt sätt ur växande gröda. På längre sikt ser vi en mångfald av alternativ, varför det är av vikt att inte begränsa definitionen av vad som kan anses som miljöbränsle och miljöbil. Vad som ovan anförts om drivmedel bör ges regeringen till känna.

164. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 150 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om alternativ till fossila bränslen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:T461 yrkandena 2 och 10, 2004/05:T462 yrkande 2 och 2004/05: MJ343 samt avslår motionerna 2003/04: MJ413 yrkande 1, 2004/05: MJ38 yrkandena 27 och 120, 2004/05: MJ218, 2004/05: MJ370 yrkandena 1, 3 och 6, 2004/05: MJ388 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ406 yrkandena 1 och 3, 2004/05: MJ427, 2004/05: MJ434 yrkande 17, 2004/05: MJ441 yrkande 1, 2004/05: MJ501 yrkande 1, 2004/05: MJ540, 2004/05: N259 yrkande 2, 2004/05: N265 yrkande 2, 2004/05: N395 yrkande 1,

2004/05:N427 yrkande 2, 2005/06:MJ226, 2005/06:MJ227, 2005/06:MJ307, 2005/06:MJ353 yrkande 1, 2005/06:MJ374, 2005/06:MJ384 yrkande 3, 2005/06:MJ394 yrkande 7, 2005/06:MJ399, 2005/06:MJ449 yrkande 25, 2005/06:MJ500, 2005/06:MJ519 yrkande 14, 2005/06:MJ532 yrkande 14, 2005/06:MJ540, 2005/06:MJ548, 2005/06:MJ556, 2005/06:N303 yrkande 2, 2005/06:N427 yrkandena 1 och 2, 2005/06:N435 yrkande 2 och 2005/06:N482 yrkande 1.

Ställningstagande

Det övergripande miljömålet för transportpolitiken bör vara att skapa ett transportsystem där efterfrågan på fossila bränslen minimeras. Ett system som efterfrågar andra drivmedel än fossila måste successivt utvecklas på europeisk och global nivå. De politiska styrmedel som används för att minska användningen av fossila drivmedel måste i största möjliga utsträckning vara teknikneutrala. En mångfald alternativ bör ges förutsättningar för att utvecklas. Vidare måste hindren för gasfordon på marknaden undanröjas och stabila villkor skapas för investeringar i biogasproduktion, gasledning och tankställen. Ett fortsatt klimatpolitiskt investeringsstöd bör ges till biogasframställning. Reglerna för reducerat förmånsvärde för miljöbilar bör justeras så att gashybridfordon inte missgynnas jämfört med andra miljöfordon. Slutligen anser vi att regeringen bör verka för att miljökrav motsvarande den svenska miljöklass 1-dieseln snarast blir standard inom EU. Vad som ovan anförts om bränslen bör ges regeringen till känna.

165. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 150 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att minska utsläppen från arbetsmaskiner. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ406 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04:MJ413 yrkande 1, 2004/05:T461 yrkandena 2 och 10, 2004/05:T462 yrkande 2, 2004/05:MJ38 yrkandena 27 och 120, 2004/05:MJ218, 2004/05:MJ343, 2004/05:MJ370 yrkandena 1, 3 och 6, 2004/05:MJ388 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ406 yrkande 3, 2004/05:MJ427, 2004/05:MJ434 yrkande 17, 2004/05:MJ441 yrkande 1, 2004/05:MJ501 yrkande 1, 2004/05:MJ540, 2004/05:N259 yrkande 2, 2004/05:N265 yrkande 2, 2004/05:N395 yrkande 1, 2004/05:N427 yrkande 2, 2005/06:MJ226, 2005/06:MJ227, 2005/06:MJ307, 2005/06:MJ353 yrkande 1, 2005/06:MJ374, 2005/06:MJ384 yrkande 3, 2005/06:MJ394 yrkande 7, 2005/06:MJ399, 2005/06:MJ449 yrkande 25, 2005/06:MJ500, 2005/06:MJ519

yrkande 14, 2005/06:MJ532 yrkande 14, 2005/06:MJ540, 2005/06:MJ548, 2005/06:MJ556, 2005/06:N303 yrkande 2, 2005/06:N427 yrkandena 1 och 2, 2005/06:N435 yrkande 2 och 2005/06:N482 yrkande 1.

Ställningstagande

Erfarenheten av att använda biogas för fordonsdrift är mycket god. En effektiv resurshushållning uppnås samtidigt som de miljö- och klimatpåverkande utsläppen reduceras avsevärt. Det är angeläget att stimulera en fortsatt satsning på alternativa drivmedel, bl.a. i form av biogas. Detta bör ges regeringen till känna.

166. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 150 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om alternativa drivmedel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ370 yrkandena 1, 3 och 6, 2005/06:MJ532 yrkande 14 och 2005/06:N482 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04:MJ413 yrkande 1, 2004/05:T461 yrkandena 2 och 10, 2004/05:T462 yrkande 2, 2004/05:MJ38 yrkandena 27 och 120, 2004/05:MJ218, 2004/05:MJ343, 2004/05:MJ388 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ406 yrkandena 1 och 3, 2004/05:MJ427, 2004/05:MJ434 yrkande 17, 2004/05:MJ441 yrkande 1, 2004/05:MJ501 yrkande 1, 2004/05:MJ540, 2004/05:N259 yrkande 2, 2004/05:N265 yrkande 2, 2004/05:N395 yrkande 1, 2004/05:N427 yrkande 2, 2005/06:MJ226, 2005/06:MJ227, 2005/06:MJ307, 2005/06:MJ353 yrkande 1, 2005/06:MJ374, 2005/06:MJ384 yrkande 3, 2005/06:MJ394 yrkande 7, 2005/06:MJ399, 2005/06:MJ449 yrkande 25, 2005/06:MJ500, 2005/06:MJ519 yrkande 14, 2005/06:MJ540, 2005/06:MJ548, 2005/06:MJ556, 2005/06:N303 yrkande 2, 2005/06:N427 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:N435 yrkande 2.

Ställningstagande

Framtidens fordonsbränslen skall vara miljövänliga och tillväxtskapande. Försäljning av nyttillverkade fordon som enbart kan drivas av fossila bränslen efter år 2015 bör förbjudas. Genom att visa tydlig politisk vilja kan marknaden ställa in sig redan nu, vilket bl.a. skulle främja teknikutveckling och investeringar i produktion av biodrivmedel. Framtidens fordonsbränslen gynnar en miljödriven tillväxt i Sverige genom att forskning och teknikutveckling tas till vara samt att förnybara bränslen kan produceras inom landet. En långsiktigt hållbar tillväxt kräver nytänkande. Miljöarbetet

är långsiktigt och en god ekonomisk investering i framtiden. Nya fordonsbränslen är en viktig del i detta. Det finns goda förutsättningar att öka produktionen av bränsle och drivmedel. Därmed finns det också en ny, växande produktionsarena för de gröna näringarna. Självförsörjning bidrar till teknikutveckling som i sin tur kan leda till exportmöjligheter. Vätgas kommer med all säkerhet att i framtiden ha en nyckelroll i övergången från fossila bränslen till förnybara energikällor och för att vi skall kunna nå målet om ett långsiktigt hållbart energisystem. Centerpartiet anser därför att en nationell vätgasstrategi bör tas fram i nära samarbete mellan näringslivet och det offentliga. Slutligen anser vi att regeringen bör återkomma med förslag till hur investeringar i anläggningar för etanolproduktion bör stödjas. Vad som ovan anförts om alternativa drivmedel bör ges regeringen till känna.

167. Förnybara drivmedel m.m., punkt 150 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 150 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om drivmedel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkandena 27 och 120, 2004/05: MJ434 yrkande 17 och 2005/06: MJ449 yrkande 25 och avslår motionerna 2003/04: MJ413 yrkande 1, 2004/05: T461 yrkandena 2 och 10, 2004/05: T462 yrkande 2, 2004/05: MJ218, 2004/05: MJ343, 2004/05: MJ370 yrkandena 1, 3 och 6, 2004/05: MJ388 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ406 yrkandena 1 och 3, 2004/05: MJ427, 2004/05: MJ441 yrkande 1, 2004/05: MJ501 yrkande 1, 2004/05: MJ540, 2004/05: N259 yrkande 2, 2004/05: N265 yrkande 2, 2004/05: N395 yrkande 1, 2004/05: N427 yrkande 2, 2005/06: MJ226, 2005/06: MJ227, 2005/06: MJ307, 2005/06: MJ353 yrkande 1, 2005/06: MJ374, 2005/06: MJ384 yrkande 3, 2005/06: MJ394 yrkande 7, 2005/06: MJ399, 2005/06: MJ500, 2005/06: MJ519 yrkande 14, 2005/06: MJ532 yrkande 14, 2005/06: MJ540, 2005/06: MJ548, 2005/06: MJ556, 2005/06: N303 yrkande 2, 2005/06: N427 yrkandena 1 och 2, 2005/06: N435 yrkande 2 och 2005/06: N482 yrkande 1.

Ställningstagande

Delmålen för partiklar måste följas av åtgärder, framför allt när det gäller vägtrafiken. Partikelfilter har effekt men effekten på de allra finaste och farligaste partiklarna är inte entydig. Det är därför fortfarande nödvändigt att genomföra åtgärder för att minska dieselanvändningen. Vidare bör en avvecklingsplan läggas fram för omställning av skogsbrukets drivmedel till

miljövänlig motorsågsbensin och drivmedel för dieselmotorer. Slutligen anser Miljöpartiet att miljöpolitiken bör inrätta mål om att så mycket förnybar energigas som möjligt nyttiggörs. Vidare bör en ökad gårdsbaserad eller mer storskalig biogasproduktion från gödsel, avfall och energigrödor eftersträvas. Vad som ovan anförts om drivmedel bör ges regeringen till känna.

168. Miljöcertifiering av drivmedel, punkt 151 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 151 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöcertifiering av drivmedel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ368 yrkande 10 och 2005/06:MJ531 yrkande 6 och avslår motion 2005/06:MJ569.

Ställningstagande

Ett certifieringssystem för alternativa drivmedel bör införas för att säkerställa den totala miljönyttan. Framställningen av drivmedel måste ske på sådant sätt att den totala negativa miljöbelastningen minskar. Detta bör ges regeringen till känna.

169. Miljöklassning och miljönytta, punkt 152 (fp, kd, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 152 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöklassning av drivmedel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ368 yrkande 11, 2005/06:MJ531 yrkande 7 och 2005/06:MJ596 yrkande 9.

Ställningstagande

Miljöklassningen av drivmedel behöver justeras eftersom inblandning av alternativa drivmedel ofta får sämre miljöklassning på grund av tekniska parametrar och inte miljöegenskaperna. Vi anser att miljöklassningen av drivmedel endast bör baseras på miljönytta. Regeringen bör snarast återkomma med förslag till lagstiftning som undanröjer skattemässig diskriminering av miljövänliga bränslen. Detta bör ges regeringen till känna.

170. Ett utvecklat system för miljöklassning, punkt 153 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 153 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett utvecklat system för miljöklassning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ362.

Ställningstagande

Miljöklassningen bör användas offensivt för att driva fram ännu renare kvaliteter av bensin och diesel. Syftet är att stimulera rena former av blandade drivmedel och alternativa drivmedel. Nya miljöklasser kan tas fram för att stimulera utvecklingen mot bättre miljöegenskaper. Systemet bör vidare användas för att förbättra miljöegenskaperna hos eldningsoljor för uppvärmning och industri. Även bränslen till fartyg och flygplan skulle kunna förbättras på samma sätt. Slutligen kan kraven också fungera som föregångare till framtida lagstiftning. Vad som ovan anförts om ett utvecklat system för miljöklassning av drivmedel bör ges regeringen till känna.

171. Inblandning av förnybara drivmedel i bensin, punkt 154 (kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 154 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om inblandning av förnybara drivmedel i bensin. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ498 yrkande 6 i denna del och avslår motionerna 2004/05: MJ370 yrkande 4, 2004/05: N307 yrkande 22, 2005/06: N303 yrkande 3 och 2005/06: N338 yrkande 23.

Ställningstagande

Enligt EU:s mineraloljedirektiv är den maximalt tillåtna mängden etanol som får blandas i bensin 5 %. Tekniskt sett finns det dock inga hinder att öka andelen. Regeringen bör snarast lägga fram förslag till lagstiftning som möjliggör låginblandning av mer än 5 % etanol i bensin. Detta bör ges regeringen till känna.

172. Inblandning av förnybara drivmedel i diesel, punkt 155 (fp, kd, c, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 155 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om inblandning av förnybara drivmedel i diesel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ498 yrkande 6 i denna del och 2005/06: MJ596 yrkande 5.

Ställningstagande

Enligt EU tillåts 5 % inblandning av biodrivmedel i dieselolja. De svenska klassningskriterierna för diesel innebär dock att detta inte är möjligt. Vägverket har tagit fram ett underlag för miljöklassning och beskattning av diesel med inblandning av 5 % fettsyrametylestrar (FAME). Vägverkets slutsats är att, baserat på det sammantagna resultatet av hälso- och miljöegenskaperna för inblandning av 5 % FAME i diesel av miljöklass 1, en inblandning bör medges. Även från hållbarhets- och prestandasynpunkt bör inblandningen medges, menar Vägverket. Vi anser att inblandning av 5 % biodrivmedel i dieselolja av miljöklass 1 bör medges. Därför bör regeringen snarast lägga fram förslag på lagstiftning som möjliggör låginblandning med upp till 5 % biodrivmedel i dieselolja. Detta bör ges regeringen till känna.

173. Utvecklande av nya strategier m.m., punkt 156 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 156 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om riktlinjer för återanvändbara material. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 127 och 2005/06: MJ592 yrkande 8.

Ställningstagande

Jag anser att riktlinjer bör utarbetas för vilka material som skall anses vara återanvändbara. En samhällsekonomisk konsekvensbeskrivning blir möjlig först i samband med detta utredningsarbete, vilket kan vara ett bra steg mot mer slutna kretslopp. Genom klassificering av vad som kan återanvändas bör krav kunna ställas på övergång till sådana material och på en utveckling som leder till minskad belastning på naturtillgångarna. Detta bör ges regeringen till känna.

174. Grus- och bergtäkter m.m., punkt 157 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 157 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om restriktivitet vid uttag av naturgrus och möjligheten att återanvända sådant material. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 128 och avslår motion 2004/05: MJ354.

Ställningstagande

Grus är en ändlig resurs, och åsar bidrar med en mängd ekosystemtjänster. Bergtäkter skapar ofta fula sår, buller och damm och är ett ingrepp i naturmiljön. Enligt min mening bör därför uttag av grus och bergmassor ske med restriktivitet, och kraven vid uttag vad gäller hänsyn till boende, natur och kultur skärpas. Möjligheten bör prövas att använda redan brutet eller använt krossmaterial. Detta bör ges regeringen till känna.

175. Sorterande system för näringsämnen, punkt 158 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 158 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om sorterande system för näringsämnen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ498 yrkande 41.

Ställningstagande

Eftersom fosfor är en mycket begränsad resurs är det angeläget att fosfor i slam på något sätt kan återvända till kretsloppet. För att den antagna lagen om förbud mot deponering från år 2005 skall bli verkningsfull är det viktigt att fungerande avsättningsområden finns för slammet från avloppsreningsverken. Kristdemokraterna presenterade i december 2002 en aktionsplan för fosfor ur avlopp i enlighet med Naturvårdsverkets rapport 5214. En av de slutsatser utredningen har dragit är att sorterande system, som fångar upp näringsämnen och samtidigt ger mindre mängd föroreningar, måste byggas ut. Mot denna bakgrund bör riksdagen begära att regeringen lägger fram förslag till åtgärder på nationell nivå för att bygga ut sorterande system som fångar upp näringsämnen och samtidigt ger mindre mängd föroreningar. Detta bör ges regeringen till känna.

176. Insamling och återvinning av importerade dryckesförpackningar m.m., punkt 159 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 159 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om finansiering av insamling av privatimporterade glasförpackningar. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 33 och avslår motionerna 2003/04:MJ242 yrkande 4, 2003/04:MJ400 yrkandena 6 och 11, 2004/05:MJ205 yrkandena 1–3, 2004/05:MJ236 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ265, 2004/05:MJ440 yrkandena 1 och 3, 2004/05: MJ498 yrkande 39, 2005/06:MJ253 yrkandena 1 och 3, 2005/06:MJ553, 2005/06:MJ589 yrkandena 1–4 och 2005/06:MJ596 yrkande 32.

Ställningstagande

För att systemet med materialåtervinning skall uppfattas som legitimt är det angeläget att problematiken med privatinförseln uppmärksammas och att ett rimligt arrangemang kan skapas för det ekonomiska ansvaret. Enligt vår mening bör regeringen därför omgående återkomma till riksdagen med en lösning av finansiering av insamlingen av privatimporterade glasförpackningar så att glasåtervinningen kan fortsätta i nuvarande omfattning. Detta bör ges regeringen till känna.

177. Hushållsnära insamling av farligt avfall, punkt 161 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 161 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om hushållsnära insamling av farligt avfall. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ400 yrkande 9 och avslår motion 2005/06: MJ596 yrkande 37.

Ställningstagande

I Danmark pågår införande av hushållsnära insamling av batterier, vilket innebär att batteriholkar har satts upp i anslutning till hushållen. Detta kommer säkerligen att öka insamlingen av batterier och bör testas i Sverige. För att ett sådant system skall kunna införas måste en översyn göras av förordningen (1996:971) om farligt avfall. Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning i syfte att underlätta hushållsnära insamling av batterier och annat farligt avfall. Detta bör ges regeringen till känna.

178. Det kommunala monopolet m.m., punkt 162 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 162 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om upphävande av det kommunala monopolet. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ369 yrkande 38, 2005/06: MJ394 yrkande 32, 2005/06: MJ583 och 2005/06: MJ596 yrkande 35 och avslår motion 2004/05: MJ445.

Ställningstagande

Vi anser det oroande att det har visat sig finnas kraftiga variationer i kommunernas insatser när det gäller insamling av farligt avfall från hushållen. Ett slopande av kommunernas ensamrätt när det gäller omhändertagande och transporter av farligt avfall från företag skulle på ett ansvarsfullt sätt bidra till en effektivisering av avfallsarbetet. Naturvårdsverket har utrett konsekvenserna på avfallsmarknaden av ett slopande av monopolet, rapport nr 5408, och utredningen visar entydigt att ett slopat monopol sam-

mantaget skulle medföra positiva samhällsekonomiska fördelar. Enligt vår mening kan en god kontroll över flödena av farligt avfall tillförsäkras på andra sätt än genom kommunala monopol på hanteringen. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om sådan ändring i 10 kap. 15 § miljöbalken att det kommunala monopolet avskaffas. Detta bör ges regeringen till känna.

179. Det lokala samrådet mellan kommuner och producenter, punkt 163 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 163 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om det lokala samrådet mellan kommuner och producenter. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ369 yrkande 39.

Ställningstagande

Vi anser att Naturvårdsverkets uppdrag att ta fram en vägledning för vad som skall ingå i det lokala samrådet mellan producenter och kommuner om insamlingsverksamheten bör verkställas omedelbart. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med en avrapportering om detta arbete. Om rapporten visar att någon märkbar förbättring har skett gentemot nuläget bör regeringen därefter skyndsamt lägga fram nya förslag på området. Detta bör ges regeringen till känna.

180. Lädervaror garvade enligt krommetoden, punkt 164 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 164 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lädervaror garvade enligt krommetoden. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ279 yrkande 1 och 2005/06: MJ514 yrkande 1.

Ställningstagande

Vid lädertillverkning kan det 3-värda kromet vid upphettning omvandlas till det ännu giftigare 6-värda kromet. Mot bakgrund av detta anser jag att uttjänta lädervaror som är garvade enligt krommetoden skall klassas som miljöfarligt avfall. Detta bör ges regeringen till känna.

181. Substitutionsprincipens tillämpning vid lädertillverkning, punkt 165 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 165 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om substitutionsprincipens tillämpning vid lädertillverkning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ279 yrkande 3 och 2005/06:MJ514 yrkande 3.

Ställningstagande

Inom lädertillverkningen finns en lång tradition av helt andra tillverkningsmetoder än i dag och med naturliga och mer ofarliga ämnen. Kunskapen om dessa metoder är helt möjliga att ta till vara även i vårt moderna samhälle. Mot den bakgrunden bör substitutionsprincipen gälla för användningen av kemikalier vid lädertillverkning. Detta bör ges regeringen till känna.

182. Åtgärdsprogram inom EU för minskade dioxinutsläpp m.m., punkt 166 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 166 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om gränsvärden för dioxin i livsmedel. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ278 yrkande 2 och avslår motion 2003/04: MJ334 yrkande 13.

Ställningstagande

Stora delar av den svenska befolkningen befinner sig i den grupp som EU-kommissionen anser behöver skyddas mot intag av dioxin i fet fisk. Genom Sveriges undantag har svenska myndigheter genom Livsmedelsver-

ket åtagit sig att genom kostrekommendationer informera dessa grupper om riskerna med dioxin och att tillse att deras konsumtion inte överskrider EU:s högsta tolerabla rekommenderade dagliga intag. Trots att halterna av miljögifter i födan minskat får fortfarande var tionde svensk i sig mer dioxin och PCB än vad som anses vara godtagbart. Enligt Livsmedelsverkets beräkningar står fisk för ca 45 % av dioxinintaget.

Sveriges undantag gäller t.o.m. den 31 december 2006. Därefter måste Sverige ansöka om förlängning om undantaget skall vara kvar. Enligt vår mening är det inte individens ansvar att se till att man inte överexponeras och utsätts för det farliga dioxinet från livsmedel. Är halten för hög av dioxin i Östersjöfisk är det nödvändigt att kraftfulla åtgärder omedelbart vidtas för att minska eller eliminera dioxinhalter i livsmedel. Detta är ett ansvar för samhället och dessa myndigheter. Så länge halterna är för höga skall gränsvärdena följas och denna typ av livsmedel inte tillåtas för försäljning. Sverige skall inte förlänga sitt undantag från att följa EU:s gränsvärden för dioxin i livsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

183. Materialflödesstatistik, punkt 167 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 167 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om materialflödesstatistik. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 122.

Ställningstagande

Det är enligt min mening självklart att det i regeringens uppdrag till Statistiska centralbyrån också bör ingå att ta fram och redovisa materialflödesstatistik. Det är emellertid tveksamt om regeringen bör precisera uppdraget till att avse industri- och utrikeshandelsstatistiken. Finns annan och mer ändamålsenlig statistik bör det självfallet stå myndigheten fritt att använda den. Detta bör ges regeringen till känna.

184. Förbud mot bekämpningsmedel i skogen m.m., punkt 168 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 168 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förbud mot bekämpningsmedel i skogen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ434 yrkande 15 och avslår motionerna 2003/04: MJ366 yrkandena 1 och 3 samt 2004/05: MJ33 yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt min mening saknas anledning att ha kvar möjligheten för Skogs-
vårdsstyrelsen att ge dispens för besprutning med bekämpningsmedel i
skogen. Regeringen bör därför lägga fram förslag om sådana ändringar i
lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark att bekämpnings-
medel i skogen och kemisk behandling av skogsplanter förbjuds. Detta bör
ges regeringen till känna.

185. Handlingsprogram för avvecklingen av bekämpningsmedel i jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen m.m., punkt 169 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 169 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett handlingsprogram för avveckling av bekämpningsmedel. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 38.

Ställningstagande

Eftersom de förekommer i mycket stora mängder bör bekämpningsmedel och impregneringsmedel uppmärksammas särskilt noga, och det är viktigt att mer miljöanpassade alternativ till de giftigaste kemikalierna tas fram. Handlingsprogram bör snarast fastställas för avveckling av bekämpningsmedel i jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen samt för impregneringsmedel som klassas som bekämpningsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

186. Svenskt lantbruks tillgång till nya produkter m.m., punkt 170 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 170 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lantbrukets tillgång till nya produkter. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ334 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening av mycket stor betydelse att svenskt lantbruk får tillgång till nya produkter i samma takt som lantbruket i övriga medlemsstater i EU. Ett exempel är växtskyddsmedel som har avgörande betydelse för växtodlingen.

Ekonomistyrningsverket, ESV, har haft regeringens uppdrag att utreda avgiftssystemet för prövning och tillsyn av bekämpningsmedel (ESV 2003:11). ESV påtalade i denna utredning problemen när det gäller Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets insatser och lade fram förslag till ändrat avgiftssystem med tydligare samband mellan avgifter och motprestation enligt bemyndigandet i miljöbalken. Vi anser det viktigt att verkets förslag nu fastställs. Inom ramen för det nya systemet bör specificerade och kostnadsberäknade avgifter för Kemikalieinspektionens, Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets handläggning av ansökningsärenden fastläggas. I dag betalas årsavgifter endast av registreringsinnehavaren. Tillsynen bör, i enlighet med ESV, i stället finansieras med årsavgifter som tas ut av samtliga företag som säljer växtskyddsmedel i första led i Sverige och disponeras av respektive myndighet på samma sätt som Kemikalieinspektionen i dag disponerar avgifterna för utvärdering av verksamma ämnen på EU-nivå. Om myndigheterna kan disponera avgifterna möjliggörs fastlagda handläggningstider, vilket vi anser fördelaktigt för såväl registrerade företag som slutanvändarna inom lantbruket och trädgårdsnäringen. Detta bör ges regeringen till känna.

187. Utfasning av giftiga bottenfärger m.m., punkt 171 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 171 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utfasning av giftiga bottenfärger. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ472 yrkande 26, 2004/05:MJ369 yrkande 33 och 2005/06:MJ394 yrkande 27 och avslår motion 2004/05:MJ210.

Ställningstagande

Det arbete som görs inom EU med utfasning av giftiga bottenfärger är enligt vår mening positivt men det är viktigt att även det gemensamma arbetet fortsätter. Speciellt måste detta avse strategier och åtgärder för mins-

kad spridning av farliga kemiska ämnen samt en snabbare utfasning av kemikalier som är farliga för miljö och människors hälsa. Ett sådant område är miljöpåverkan av bottenfärger för båtar. Här bör Sverige arbeta för en snabbare utfasning av miljöpåverkan från dessa färger. Detta bör ges regeringen till känna.

188. Integrerad produktpolitik, punkt 172 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 172 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om producentansvaret och om ett direktiv om livscykelanalys. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ369 yrkande 40 och 2005/06:MJ394 yrkandena 33 och 35 samt avslår motionerna 2003/04: MJ411 yrkande 2, 2004/05:MJ510 yrkande 2, 2004/05:MJ528 yrkandena 1, 2 och 5, 2005/06:MJ435 yrkandena 1–3 och 2005/06:MJ525 yrkande 6.

Ställningstagande

För att IPP skall kunna bli verklighet krävs att priserna på varor och tjänster i mycket större utsträckning än i dag reflekterar principen om att förorenaren betalar, dvs. miljökostnaderna måste vägas in i produktpriset. Enligt vår mening bör regeringen mer aktivt verka för ett övergripande europeiskt ramverk för integreringen av olika miljöaspekter genom att tillämpa ett strikt livscykel tänkande, dvs. att kommissionen lägger fram ett nytt direktiv om livscykelanalys enligt IPP-modellen.

För att målet om avfallsreduktion skall kunna nås är det viktigt att producentansvaret utformas så att det uppmuntrar till minskad mängd avfall, till produkter som är lätta att återanvända och till produkter vilkas komponenter lätt kan separeras för att återanvändas. Producentansvaret bör därför utvärderas noggrant och vidareutvecklas. Dagens producentansvar kräver kvantitativa och mätbara mål som är tidsbestämda och successivt skärps. Då det viktiga är att få en acceptans av kretsloppstänkandet bör en samhällsekonomisk analys av systemet med producentansvar mynna ut i eventuella justeringar i avgifter och regelverk så att kostnader motsvaras av miljövinster. Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att se över detta. Detta bör ges regeringen till känna.

189. Minskad materiell konsumtion, punkt 175 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 175 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om nödvändigheten av minskad materiell konsumtion. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 121.

Ställningstagande

Den materiella konsumtionen ökar, vilket jag anser ohållbart. Högsta prioritering i ett kretsloppstänkande måste vara minskad förbrukning av naturresurser och energi samt minsta möjliga skapande av avfall. Enligt min mening kommer detta före användning, återanvändning och återvinning och är viktigt, inte minst ur solidaritetssynpunkt. Detta bör ges regeringen till känna.

190. Föreskrifter om varors sammansättning, punkt 176 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 176 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om föreskrifter om varors sammansättning. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ400 yrkande 12.

Ställningstagande

I propositionen föreslås att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer även skall kunna meddela föreskrifter om sammansättningen av andra varor än förpackningar. Jag vill betona att denna typ av miljöanpassning bör ske även på europeisk nivå. Bl.a. Nutek, Svenskt Näringsliv och Sveriges Verkstadsindustrier har påpekat att det annars finns risk för felaktiga ingrepp i företagens och industrins konkurrenskraft. Detta bör ges regeringen till känna.

191. Sortering av avfall för förbränning m.m., punkt 177 (mp)
av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 177 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om krav på sortering av avfall som förbränns. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 94 och avslår motion 2004/05: MJ33 yrkande 10.

Ställningstagande

Det bör enligt min mening vara lagstadgat hur stor andel av det avfall som förbränns som kan utgöras av avfall som egentligen inte får brännas. I dag finns inga incitament att minska materialförbrukning genom återanvändning, återvinning eller materialsnålhet. Jag anser att avfall som förbränns skall vara sorterat på sådant sätt att gällande återvinningsmål uppnås. Det skall även finnas krav på elgenerering vid all förbränning av avfall. Dessa regler bör regeringen fastställa i förordning eller föreskrift. Detta bör ges regeringen till känna.

192. Biologisk behandling av hushållsavfall m.m., punkt 178 (kd)
av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 178 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om biologisk behandling av hushållsavfall. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ400 yrkande 8 och 2005/06: MJ596 yrkande 34.

Ställningstagande

Teknik och metoder för att tillvarata det organiska avfallet med ett minimum av olägenhet för enskilda medborgares tillvaro behöver utvecklas. Enligt Naturvårdsverkets bedömning är biologisk behandling, inklusive källsortering, ofta mer kostsam och kräver större arbetsinsatser än förbränning. Jag anser, i likhet med Naturvårdsverket, att det är önskvärt att biologisk behandling utnyttjas när det i ett helhetsperspektiv är miljömässigt motiverat. De miljömässiga, samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna av sortering av hushållens organiska avfall för biologisk behandling respek-

tive förbränning bör utredas. En sådan utredning bör ligga till grund för en strategi för hur delmålet 35 % återvunnet organiskt avfall skall uppnås. Detta bör ges regeringen till känna.

193. Avfallshantering och miljöanpassning inom byggsektorn, punkt 179 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 179 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om avfallshantering och miljöanpassning inom byggsektorn. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 124.

Ställningstagande

Jag anser att avfallshantering och miljöanpassning inom byggsektorn måste förbättras drastiskt. Material som används skall vara av miljöbra kvalitet samt återvinningsbart, och högre krav måste ställas på avfallssorteringen. Jag vill också betona att utbildning om kretslopp och resurshushållning är väsentliga inom byggsektorn. Detta bör ges regeringen till känna.

194. Åtgärder för slutande av näringskretslopp, punkt 180 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 180 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om åtgärder för slutande av kretslopp. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 52 och avslår motion 2003/04: MJ326 yrkandena 1 och 6.

Ställningstagande

Det mest rationella och kostnadseffektiva sättet att ta till vara näringsämnen ur fekalier och/eller urin torde vara att vid källan skilja näringsfraktionerna från övrigt avloppsvatten. I samarbete med det nya centret för miljöteknikutveckling och miljöteknikexport bör staten stödja storskaliga anläggningar med alternativa metoder eftersom centrets tekniker har stora exportmöjligheter när de är färdigutvecklade. För en långsiktig lösning bör

ett program tas fram för ökad urinsortering, vilket minskar behovet av att separera fosfor ur slam, och möjligheterna till urinsortering tas till vara, särskilt vid ny bebyggelse. Detta bör ges regeringen till känna.

195. Enskilda avlopp och lokala föreskrifter om kemikalieanvändning, punkt 181 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 181 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om enskilda avlopp och om föreskrifter om kemikaliehanteringen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkandena 53 och 123.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs ett statligt startstöd för inventering och kunskapsuppbyggnad kring enskilda avlopp. Stödet kan med fördel utformas som ett lån som betalas av i takt med att intäkter från avgifter inflyter. Detta bör ges regeringen till känna.

196. Utsläpp av dioxiner, punkt 183 (c, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 183 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utsläpp av dioxiner. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ334 yrkande 12 och 2004/05: MJ507 yrkande 15.

Ställningstagande

Larmen om dioxin i vår mat gäller inte bara fisk och skaldjur. I Italien och Belgien har det även förekommit skandaler med dioxin i mjölk. Spridningen av dioxin från förbränning och deponi måste begränsas, och det är enligt min mening angeläget att alla former av förbränningsanläggningar, deponier m.m. kartläggs och att kontrollen av och åtgärderna mot samtliga mindre utsläppskällor av dioxin förbättras. Sverige bör inom EU ta initiativ till ett brett åtgärdsprogram för minskade dioxinutsläpp. Detta bör ges regeringen till känna.

197. Tillsynen vid avfallsförbränningsanläggningar, punkt 184 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 184 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förstärkt tillsyn vid avfallsförbränningsanläggningar. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ278 yrkande 3.

Ställningstagande

I Riksrevisionens rapport Miljögifter från avfallsförbränning – hur fungerar tillsynen? RIR 2005:4 konstateras att tillsynen vid avfallsförbränning faktiskt inte fungerar. Dessutom konstaterar Riksrevisionen att Naturvårdsverket inte har tillräckligt med kunskaper om avfallsförbränningens effekter på hälsa och miljö eftersom verket saknar erforderliga resurser för att prioritera detta område. Mot bakgrund av Riksrevisionens rapport anser vi att tillsynen vid avfallsförbränningsanläggningar måste förbättras drastiskt. Detta bör ges regeringen till känna.

198. Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer, punkt 185 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 185 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ404 yrkande 5 och avslår motionerna 2003/04:MJ215 yrkandena 1 och 3, 2003/04:MJ274, 2003/04:MJ314, 2003/04:MJ349 yrkande 3, 2003/04:MJ464, 2004/05:MJ307, 2004/05:MJ380 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ449, 2004/05:MJ508 yrkande 9, 2004/05:N254 yrkande 17, 2005/06:MJ231, 2005/06:MJ309 yrkande 1, 2005/06:MJ339 yrkande 2, 2005/06:MJ361 yrkandena 1 och 3, 2005/06:MJ424, 2005/06:MJ449 yrkande 36, 2005/06:MJ519 yrkande 32 och 2005/06:N309 yrkande 4.

Ställningstagande

Vid samhälls- och infrastrukturutbyggnad är det ofrånkomligt att enskilt ägd mark ibland måste kunna tas i anspråk. När ett sådant behov uppstår är det viktigt att ianspråktagandet av den enskildes mark sker på sådant sätt att onödigt intrång undviks. När exempelvis infrastruktur- eller samhällsplanering fordrar tillträde till enskild mark bör markägaren alltid informeras om syfte och tidpunkt samt erbjudas närvara. Detta bör ges regeringen till känna.

199. Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer, punkt 185 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 185 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ508 yrkande 9 och 2005/06: MJ519 yrkande 32 och avslår motionerna 2003/04: MJ215 yrkandena 1 och 3, 2003/04: MJ274, 2003/04: MJ314, 2003/04: MJ349 yrkande 3, 2003/04: MJ404 yrkande 5, 2003/04: MJ464, 2004/05: MJ307, 2004/05: MJ380 yrkandena 1 och 2, 2004/05: MJ449, 2004/05: N254 yrkande 17, 2005/06: MJ231, 2005/06: MJ309 yrkande 1, 2005/06: MJ339 yrkande 2, 2005/06: MJ361 yrkandena 1 och 3, 2005/06: MJ424, 2005/06: MJ449 yrkande 36 och 2005/06: N309 yrkande 4.

Ställningstagande

Naturresevat har stor betydelse för att skydda viktiga naturvärden. Vid införande av skyddsåtgärder är det viktigt att det tidigt skapas en lokal dialog och förankringsprocess med de människor som i sin vardag berörs av detta. Det är också viktigt att en vetenskaplig bedömning ligger som underlag vid skyddsavsättningar. Vidare bör utökningen av naturresevat inte få ske i snabbare takt än att tydliga skötselplaner både kan utformas och effektueras. Det är olämpligt om tidigare ur natursynpunkt välskötta områden försämrats på grund av att skötselåtgärder inte genomförs i tillräcklig omfattning. Vi anser också att man i ökad utsträckning bör använda sig av biotopskydd, i de fall det är lämpligt. Det krävs inte alltid resevat för att säkra mark för t.ex. friluftsliv. Folkpartiet ställer sig också positivt till att åtgärder för att förbättra förutsättningar för friluftsliv i skogsmiljöer lyfts in i bidragsberättigade projekt.

Naturvårdsavtal är ett frivilligt instrument där staten genom Skogsvårdsstyrelsen ingår ett civilrättsligt avtal med skogsägaren. Det är väsentligt att skogs- och jordägare tillsammans med frivilligorganisationer och berörda myndigheter utvecklar det frivilliga skyddet av värdefull natur. Vi anser att civilrättsliga avtal med markägarna är en bra metod för att skapa utrymme att kombinera dessa olika värden och intressen. Skogsvårdsstyrelserna har i dag en stor efterfrågan på pengar för ersättning till markägare och tvingas säga nej medan länsstyrelserna har svårigheter att använda sina anslag. Medel skulle därför i större omfattning kunna omfördelas till biotopskydd och civilrättsliga avtal.

Detta bör ges regeringen till känna.

200. Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer, punkt 185 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 185 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ314 och avslår motionerna 2003/04:MJ215 yrkandena 1 och 3, 2003/04:MJ274, 2003/04:MJ349 yrkande 3, 2003/04:MJ404 yrkande 5, 2003/04:MJ464, 2004/05:MJ307, 2004/05:MJ380 yrkandena 1 och 2, 2004/05:MJ449, 2004/05:MJ508 yrkande 9, 2004/05:N254 yrkande 17, 2005/06:MJ231, 2005/06:MJ309 yrkande 1, 2005/06:MJ339 yrkande 2, 2005/06:MJ361 yrkandena 1 och 3, 2005/06:MJ424, 2005/06:MJ449 yrkande 36, 2005/06:MJ519 yrkande 32 och 2005/06:N309 yrkande 4.

Ställningstagande

Nya regler bör införas som gör att hanteringen av naturreservatsbildning kan ske enklare, snabbare och till lägre kostnad än vad nuvarande regler ger möjlighet till. I miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2001/02: MJU24 redovisades överväganden rörande det förslag om naturskyddsför rättning som Lantmäteriverket och Naturvårdsverket utarbetat. Enligt förslaget ska främst frågor om intrångsersättning och inlösen i samband med bildandet av vissa typer av områdesskydd avgöras genom en lantmäteriför rättning. Lantmäteriverkets och Naturvårdsverkets förslag har remissbehandlats. Förslaget har därefter beretts inom Regeringskansliet med beaktande av de synpunkter som remissinstanserna lämnat. Detta bör ges regeringen till känna.

201. Miljöanpassad fysisk planering och samhällsbyggande samt en hållbar regional utveckling, punkt 186 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 186 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöanpassad fysisk planering och samhällsbyggande samt en hållbar regional utveckling. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkandena 104 och 125 samt avslår motionerna 2003/04: MJ376 yrkande 1 och 2004/05: MJ457.

Ställningstagande

Miljökonsekvensbeskrivningar bör förbättras utifrån ett biologiskt mångfaldsperspektiv. De regionala landskapsstrategierna kommer förutom att peka ut bristbiotoper även att kunna visa bristande konnektivitet och isolation. Planerna bör därmed också kunna användas som stöd i samhällsplaneringen och vid miljökonsekvensbeskrivningar. Vägar, bebyggelse och andra ingrepp bör inte göras så att viktiga biotoper fragmenteras. Kan detta inte undvikas bör korridorer eller passager ordnas så att de ekologiska funktionerna bibehålls.

Jordbruksmark är en begränsad resurs som hotas av markförstöring och exploatering av annan verksamhet. Eftersom det är nödvändigt att kraftigt minska på utsläppen av koldioxid kommer anspråken på mark som kan producera biologisk råvara att öka, inte minst för att tillfredsställa behov inom trafik- och energisektorn. Särskilt den bästa jordbruksmarken i kustzoner, dalgångar och slättbygder är utsatt för ett hårt exploateringstryck såväl globalt som i Sverige. Det är därför viktigt att val av plats för nya vägar och byggnader tar hänsyn till värdefull åkermark. Detta bör komma till uttryck i såväl fysisk planering som vid tillämpning av miljöbalkens bestämmelser om resurshushållning. Detta bör ges regeringen till känna.

202. Genetiskt modifierade organismer, punkt 187 (kd, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 187 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om genetiskt modifierade organismer. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 108.

Ställningstagande

Den svenska regeringens positiva inställning till användningen av genmodifierade organismer (GMO) i jordbruket bör ändras. GMO kan liknas vid introduktionen av främmande arter i vår miljö. Den bör behandlas minst lika restriktivt. Livsmedelsproduktion bör styras av upplysta, välinformerade konsumenters efterfrågan. Det är svårt att tänka sig att grödor av typen herbicidresistent skulle drivas fram av konsumentkrav. Vi känner i dagsläget inte till någon konsumentrörelse som kräver GMO-mat, däremot finns det de som vill ha GMO-fri mat och detta bör beaktas. Konsumenter bör genom tydlig och vederhäftig märkning få information om att maten inte är GMO-fri och om GMO-grödor eller biprodukter använts i djurfoder.

Användningen av GMO i EU:s jordbruk bestäms i stor utsträckning på EU-nivå. När en gröda väl godkänts för kommersiell användning är det svårt för ett land eller jordbruk att hindra att den används. Den svenska regeringen har varit en av de aktivaste vad gäller att verka för att EU skall tillåta GMO, enligt en sammanställning av miljöorganisationen Friends of the Earth Europe. Denna linje bör ändras. Det aviserade regeringsuppdraget till Naturvårdsverket bör belysa hur GMO-introduktion kan påverka möjligheterna att uppnå snarare än möjligheterna att bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålen. Detta bör ges regeringen till känna.

203. Främmande arter i havsmiljön, punkt 188 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 188 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om främmande arter i halvmiljö. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ371 yrkande 13.

Ställningstagande

Havsmiljökommissionen uppger att ett hundratal främmande arter har registrerats i Östersjön. Etablering av främmande arter kan få katastrofala följder för ekosystemet. Vissa arter som införts avsiktligt för t.ex. vattenbruk har kommit ut i naturen på ett okontrollerat sätt och etablerat livskraftiga populationer.

Barlastvatten har utpekats som ett särskilt allvarligt hot. Olika sätt att minska riskerna har diskuterats. Nästa år skall en internationell konvention om kontroll av barlastvatten och sediment träda i kraft. Reglerna går bl.a. ut på att fartygen på sikt skall fasa in teknik för behandling av barlastvatten. Under tiden skall barlastvatten, om det släpps ut, tömmas långt ute till havs.

Vi anser det självklart att ingen dumpning bör ske i Östersjön av barlastvatten som inte behandlats på ett säkert sätt. Detta kan innebära att hamnarna skall omhänderta barlastvattnet på ett sätt som hindrar att främmande organismer kommer ut i miljön. Ett obligatoriskt system för barlastomhändertagande i hamn, vars kostnad ingår i hamnavgiften, kan behövas. Detta bör den svenska regeringen driva i Östersjöförhandlingarna.

Vi anser att regeringen skall låta utreda och återkomma till riksdagen med mer heltäckande förslag till åtgärder för att förhindra eller minska problem med främmande arter i våra havsmiljöer, särskilt Östersjön. Där så är lämpligt bör sådana åtgärder tas upp i processen att fylla Östersjöns klassning som PSSA med innehåll. Detta bör ges regeringen till känna.

204. Regionala miljömål, punkt 190 (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 190 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om regionala miljömål. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ36.

Ställningstagande

För att skapa den förankring som behövs till det lokala miljö-, tillväxt- och utvecklingsarbetet behövs det ett större regionalt och kommunalt inflytande i arbetet med de regionala miljömålen. Genom ett mer demokratiskt arbete utan den statliga styrning som i dag genomsyrar miljöpolitiken, skapas möjligheten att ta till vara lokala initiativ och skapa ett starkare förtroende för genomförandet av olika åtgärder. Att ge de regionala självstyrelseorganen ökad makt över utformandet av de regionala miljömålen skulle både öka demokratin samt öka delaktigheten i strävan att nå målet om hållbar utveckling. För att makten och inflytandet skall öka vill vi låta Västra Götalandsregionen och Region Skåne besluta om sina regionala miljömål. Länsstyrelsens roll i ett sådant sammanhang blir då enbart att vara en tillståndsmyndighet. Detta bör ges regeringen till känna.

205. En svensk strategi för miljömålsarbete inom EU, punkt 191 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 191 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en svensk strategi för miljömålsarbetet i EU. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ37 yrkande 41.

Ställningstagande

Det är av största vikt att Sverige har en genomtänkt strategi på alla nivåer, kopplad till miljömålen, för arbetet med miljöfrågor inom EU. Miljöaspekterna måste tydliggöras såväl på en långsiktig, strategisk nivå som i det löpande EU-arbetet inom områdena transport, energi, jordbruk, fiske, inre marknaden, näringsliv, utvecklingspolitik och yttre förbindelser. Miljömålen måste vägas in tydligare och därmed bli mer vägledande för utformningen av svenska ståndpunkter inför alla rådsmöten. Kopplingen till Sveriges miljömål behöver stärkas i det löpande, konkreta arbetet inom EU:s institutioner inom alla ovan nämnda politikområden. För att kunna nå miljömålen måste regering och myndigheter systematiskt aktualisera miljöaspekten vid arbete inom dessa politikområden och inte som i dag hänvisa till att denna blir omhändertagen främst i miljørådet. Vidare bör Sverige i de fall där det finns gemensamhetslagstiftning eller rekommendationer i första hand koncentrera sina åtgärder till vad som krävs på EU-nivå. EU spelar en avgörande roll för att Sverige skall kunna uppnå de nationella miljömålen. På EU-nivå fattas långsiktiga och löpande beslut med konsekvenser för svensk miljö och hälsa. Därför bör en svensk strategi, med taktik och systematik för det löpande arbetet för hållbar utveckling inom olika sektorer identifieras och uppdateras kontinuerligt. Detta bör ges regeringen till känna.

206. Cardiffprocessen, punkt 192 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 192 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Cardiffprocessen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ394 yrkande 6 och avslår motion 2004/05:MJ510 yrkande 11.

Ställningstagande

Regeringen bör verka för att Cardiffprocessen om att integrera miljöhänsyn i alla sektorer skyndas på. Detta bör ges regeringen till känna.

207. En europeisk miljöpolitik, punkt 193 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 193 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en europeisk miljöpolitik. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ507 yrkandena 3 och 5.

Ställningstagande

Vi vill att Europa skall ta sig an miljön som nästa stora utmaning och utforma en gemensam europeisk miljöpolitik, Common Environmental Policy (CEP). Den gemensamma miljöpolitiken måste bygga på att länder inte tillåts komma undan sitt miljöansvar. Den europeiska miljölagstiftningen kan inte vara beroende av några länders välvilja och strävan efter att vara föregångare och gå före när det gäller miljölagstiftning. Den svenska regeringen bör stå upp för miljöfrågorna under minister-, stats- och regeringsmöten. Det räcker inte med en ambitiös miljöpolitik på hemmaplan utan är hög tid att Sverige nyttjar de möjligheter som EU-medlemskapet innebär. En gemensam europeisk miljöpolitik gynnar tillväxten. Företagen behöver regler som är enkla och lika inom hela EU. Därför är en europeisk miljöpolitik också bra för företagandet. Liksom Sverige har formulerat nationella miljömål bör också EU lägga fast ett antal gemensamma mål. Tydliga och gemensamma mål underlättar arbetet med att utforma konkreta åtgärder och lämpliga styrmedel. Vi anser också att Sverige skall arbeta för att miljöpröva EU:s ekonomi. EU:s politik skall inte stödja aktiviteter inom olika politikområden som måste bekämpas i miljöpolitiska sammanhang. Miljökonsekvensbeskrivningar bör genomsyra EU:s verksamhet. Att redan från början väga in miljömässiga effekter gör att beslut som är negativa för miljön kan undvikas eller att miljöeffekterna kan minimeras. Vad som ovan anförts om en europeisk miljöpolitik bör ges regeringen till känna.

208. Beslut på miljöområdet inom EU, punkt 194 (fp, kd, c, mp)
av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson
(kd), Sverker Thorén (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 194 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om beslut på miljöområdet inom EU. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ368 yrkande 4, 2004/05:MJ507 yrkande 4 och 2005/06:MJ531 yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige bör vara pådrivande för att EU skall få ökade möjligheter att fatta beslut med kvalificerad majoritet när det gäller gränsöverskridande miljöfrågor och miljöskatter. Detta vore bra för miljön, och är ett bra sätt att skapa likvärdiga konkurrensvillkor inom EU. Miljön utgör ett tydligt område där ökad överstatlighet är nödvändig. Den ökade överstatligheten är särskilt viktig om EU skall kunna agera som en stark kraft på den internationella miljöscenen. Samtidigt som ökad överstatlighet behövs är det viktigt att slå fast att enskilda länder måste kunna gå längre i miljöarbetet om det finns klara motiv för detta. Vad som ovan anförts om beslut på miljöområdet inom EU bör ges regeringen till känna.

209. Internationellt miljösamarbete m.m., punkt 195 (mp)
av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 195 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om hållbar konsumtion och produktion i ett nationellt och globalt perspektiv. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkandena 4–7 och 14 samt avslår motionerna 2004/05:MJ369 yrkande 3, 2004/05:MJ507 yrkande 2 och 2005/06:MJ394 yrkande 4.

Ställningstagande

Hela världens befolkning kan inte leva på den nivå på förbrukning av naturresurser, energi och ekosystemtjänster som vi gör i Sverige och EU. På sikt kan Sverige behöva närma sig en sådan nivå att varje land kan ha en lika stor genomsnittlig förbrukning per person utan att de ekologiska ramarna överskrids. Detta bör vara en långsiktig ambition för den svenska

miljöpolitiken och en utgångspunkt för arbetet med miljömålen. Det svenska miljömålsarbetet har saknat en dimension: miljöpåverkan i andra länder av svensk konsumtion och produktion. Insatser för att klara det önskade framtida tillståndet för den svenska miljön får inte gå ut över miljön i andra länder. Regeringen bör därför uppdra åt Sida att i samråd med Naturvårdsverket inför nästa utvärdering av miljömålen föreslå hur denna saknade dimension kan integreras i miljömålsstrukturen som helhet och i de olika delmålen. Global handelspolitik är en viktig del av miljöpolitiken. Därför måste Sveriges och EU:s handelspolitik i högre utsträckning vara förenlig med styrmedel för hållbara konsumtionsmönster. Vidare får vårt sätt att leva, våra val och vår konsumtion inte omöjliggöra för människor i andra delar av världen att göra sina val. Medvetenheten om hur våra livsval påverkar människor i andra länder måste öka och leda till aktiva bättre val. Slutligen anser Miljöpartiet att en analys av frågor som berör biologisk mångfald och dess betydelse för hållbara försörjningssystem bör inkluderas i alla Sveriges landstrategier. Sverige bör verka för att stärka lokala rättigheter att skydda och bruka lokala naturresurser. Vad som ovan anförts om hållbar konsumtion och produktion i ett nationellt och globalt perspektiv bör ges regeringen till känna.

210. Internationell miljödomstol, punkt 196 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 196 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om en internationell miljödomstol. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ369 yrkande 4.

Ställningstagande

Sverige bör arbeta för en internationell miljödomstol. Syftet är att stärka miljöns ställning internationellt och ha ett forum i vilket brott mot internationella överenskommelser och konventioner på miljöområdet kan behandlas. Detta bör ges regeringen till känna.

211. Miljöhänsyn i politiska beslut m.m., punkt 197 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 197 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöhänsyn i alla politiska beslut m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkandena 1, 10 och 15.

Ställningstagande

Regeringen bör intensifiera sitt arbete med att på allvar integrera ekologiskt hållbar utveckling i alla relevanta politikområden, i linje med bl.a. åtaganden vid FN:s toppmöte i Rio år 1992 och den process som Sverige självt drivit på EU-nivå. År 2006 bör regeringen rapportera till riksdagen vilka åtgärder som genomförts eller planeras för det syftet.

Det är inte acceptabelt att låta bli att ta hänsyn till miljön med motiveringen att en åtgärd har andra syften än miljöpolitiska. Alla politiska beslut, stöd och styrsystem bör prövas ur miljösynpunkt. Dessutom bör miljöpolitiken integreras i alla politikområden och få en överordnad roll.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

212. Miljökvalitetsmålen och forskningen, punkt 198 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 198 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöforskning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ498 yrkande 43 och 2005/06:MJ596 yrkande 39 och avslår motion 2004/05:Bo218 yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser att universiteten får för små basanslag. Anslagen skall vara stora nog för universiteten att finansiera den långsiktiga forskningen. Uppföljningen av miljömålen måste anses tillhöra den långsiktiga forskningen. Det är ett problem att en så stor andel av universitetens miljöforskning i dag måste finansieras av externa medel som söks projektvis från exempelvis Naturvårdsverket, Formas och Vetenskapsrådet. Det är fel att betrakta miljömålen som projekt. Detta borde i stället ses som fortgående forskning. Detta bör ges regeringen till känna.

213. Forskning om drivmedel, punkt 199 (fp, kd, c, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 199 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om forskning om förnybara drivmedel. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ508 yrkande 11 och 2005/06:MJ531 yrkande 5 och avslår motionerna 2004/05:MJ498 yrkande 44 och 2005/06:MJ384 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är därför viktigt att främja utvecklingen mot alternativa bilbränslen. Även här finns det anledning för Sverige att befinna sig i forskningsfronten, särskilt med tanke på landets långa tradition inom bilindustrin. Vi vill därför att Sverige satsar på forskning inom denna sektor. Det är också angeläget att hållbara villkor garanteras för framtagande och försäljning av förnybara drivmedel, så att dessa blir konkurrenskraftiga. Regeringen bör verka för forskning och införande av långsiktiga incitament för att möjliggöra en övergång till förnybara drivmedel.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

214. Övriga forskningsfrågor m.m., punkt 200 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 200 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om forskning om riskerna med läderhantering. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ279 yrkande 2 och 2005/06:MJ514 yrkande 2 och avslår motionerna 2003/04:MJ278 yrkande 4, 2004/05: MJ435 yrkande 4, 2005/06:MJ346 yrkande 4 och 2005/06:MJ427.

Ställningstagande

Forskning om riskerna med hantering och användning av läder måste initieras, för att undvika ytterligare skador. Läder som bärs nära kroppen skall inte vara en fara för hälsan och innebära så tydliga risker som nu är fallet. Detta bör ges regeringen till känna.

215. Ändring i kommittéförordningen, punkt 201 (kd, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 201 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ändring i kommittéförordningen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 11.

Ställningstagande

Alla utredningar samt regeringsförslag bör innehålla konsekvensbeskrivningar för miljöområdet. Ett viktigt steg i rätt riktning är att 15 § kommittéförordningen (1998:1474) ändras så att man ställer krav på att eventuella miljökonsekvenser av förslagen i ett betänkande skall redovisas. Därför välkomnar vi regeringens redovisade avsikt att vid nästa översyn komplettera förordningen i det avseendet. Tyvärr framgår inte om översynen avser nästa fördjupade översyn av miljömålen om fyra år eller en kommande översyn av kommittéförordningen eller när denna översyn i så fall kan väntas komma. Vi anser att tillägget bör beslutas nu. Detta bör ges regeringen till känna.

216. Tillämpningen av miljöbalken på läkemedel, punkt 202 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 202 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöbalken och läkemedel. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ261 yrkande 2.

Ställningstagande

Miljöbalken är tillämplig även på läkemedel men trots detta tillämpas sällan produktvalsprincipen i 2 kap. 6 § miljöbalken i praktiken. Regeringen bör göra en översyn som syftar till att produktvalsprincipen skall tillämpas fullt ut då det gäller läkemedel även i praktiken. Detta bör ges regeringen till känna.

217. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 203 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om strandskyddet. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:MJ205, 2005/06:MJ237, 2005/06:MJ274, 2005/06:MJ522 yrkande 12, 2005/06:N439 yrkande 2, 2005/06:Bo212 yrkande 5, 2005/06:Bo276 yrkande 16 och 2005/06:Bo300 yrkande 10 och avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 5, 2004/05: MJ38 yrkande 57, 2005/06: MJ218, 2005/06: MJ250, 2005/06: MJ252, 2005/06: MJ281, 2005/06: MJ335 yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ336 yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ343, 2005/06: MJ347, 2005/06: MJ350 yrkande 7, 2005/06: MJ356 yrkande 1, 2005/06: MJ367, 2005/06: MJ422, 2005/06: MJ432, 2005/06: MJ472, 2005/06: MJ489, 2005/06: MJ503, 2005/06: MJ506, 2005/06: MJ538, 2005/06: MJ541, 2005/06: MJ560 yrkandena 1–3, 2005/06: MJ573, 2005/06: MJ586, 2005/06: N443 yrkande 44, 2005/06: N481 yrkande 7, 2005/06: Bo244 yrkande 4, 2005/06: Bo255 yrkande 7, 2005/06: Bo278 yrkande 3 och 2005/06: Bo335 yrkande 24.

Ställningstagande

Vi vill öka möjligheterna att bättre utnyttja strandnära områden för bebyggelse i de delar av Sverige som både är glest bebyggda och har långa sjö- och kuststräckor. Dagens lagstiftning innebär att det finns ett generellt förbud mot att bygga intill 100 meter från hav, sjö eller vattendrag. Länsstyrelsen kan utvidga denna gräns till 300 meter, och dispens ges endast i undantagsfall. Mot bakgrund av att Sverige är rikt utrustat med stränder längs åar, sjöar och hav ter sig detta regelsystem omotiverat. Totalt finns 92 409 sjöar större än ett hektar i Sverige. Lagstiftningen försvårar också bevarandet av en levande skärgård. Förbudet mot strandnära bebyggelse medför svårigheter att utveckla boende och annan verksamhet. Problemen har även gällt för stora delar av glesbygden. Ökad möjlighet till bebyggelse i strandnära områden skulle skapa bättre förutsättningar för att hålla landskapet levande. Ett ökat befolkningsunderlag skulle också ge bättre förutsättningar för handel och offentlig service.

Vår uppfattning är att det behövs en lagstiftning som skyddar känslig fauna och flora och garanterar tillgång till bad- och friluftsliv i befolkningstäta områden. För att skydda dessa värdefulla miljöer skall möjligheten att t.ex. peka ut områden av riksintresse finnas. Utgångspunkten för lagstiftningen bör dock vara den motsatta mot i dag. Det innebär att det bör finnas en generell rätt att bebygga sin mark nära stränder och vatten-

drag. Dock skall en kommun kunna begränsa denna rätt genom detaljplan om detta är motiverat av hänsyn till känsligt djur- och växtliv eller allmänhetens tillgång till bad- och friluftsliv.

Detta skulle stärka det kommunala självstyret och möjliggöra för kommunerna att skapa attraktiva boendemiljöer.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

218. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 203 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om strandskyddet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Bo255 yrkande 7 och avslår motionerna 2004/05:MJ33 yrkande 5, 2004/05:MJ38 yrkande 57, 2005/06:MJ205, 2005/06:MJ218, 2005/06:MJ237, 2005/06:MJ250, 2005/06:MJ252, 2005/06:MJ274, 2005/06:MJ281, 2005/06:MJ335 yrkandena 1 och 2, 2005/06:MJ336 yrkandena 1 och 2, 2005/06:MJ343, 2005/06:MJ347, 2005/06:MJ350 yrkande 7, 2005/06:MJ356 yrkande 1, 2005/06:MJ367, 2005/06:MJ422, 2005/06:MJ432, 2005/06:MJ472, 2005/06:MJ489, 2005/06:MJ503, 2005/06:MJ506, 2005/06:MJ522 yrkande 12, 2005/06:MJ538, 2005/06:MJ541, 2005/06:MJ560 yrkandena 1–3, 2005/06:MJ573, 2005/06:MJ586, 2005/06:N439 yrkande 2, 2005/06:N443 yrkande 44, 2005/06:N481 yrkande 7, 2005/06:Bo212 yrkande 5, 2005/06:Bo244 yrkande 4, 2005/06:Bo276 yrkande 16, 2005/06:Bo278 yrkande 3, 2005/06:Bo300 yrkande 10 och 2005/06:Bo335 yrkande 24.

Ställningstagande

Vi anser att det bör införas ett lokalt anpassat strandskydd. Strandskyddet har varit och är mycket viktigt för att bevara unika naturvärden och behålla den allmänna tillgängligheten längs våra kuster, sjöar och vattendrag. Det finns redan nu områden med utökat strandskydd, men vi vill ta ytterligare ett steg där strandskyddet anpassas lokalt efter tillgång till stränder och exploateringsstryck inom området. Inom områden med stora strandområden och lågt exploateringsstryck, vilket gäller inom stora delar av Sverige, skall en mer generell dispens kunna ges för byggande närmare stränder, utan att för den skull äventyra naturvärden och privatisering av själva strandremsan. Inom områden med stort exploateringsstryck kan det däremot vara befogat med striktare tillämpning av strandskyddet än vad fallet är i dag.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

219. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 203 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om strandskyddet. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:MJ506, 2005/06:MJ541 och 2005/06:MJ560 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2004/05:MJ33 yrkande 5, 2004/05:MJ38 yrkande 57, 2005/06:MJ205, 2005/06:MJ218, 2005/06:MJ237, 2005/06:MJ250, 2005/06:MJ252, 2005/06:MJ274, 2005/06:MJ281, 2005/06:MJ335 yrkandena 1 och 2, 2005/06:MJ336 yrkandena 1 och 2, 2005/06:MJ343, 2005/06:MJ347, 2005/06:MJ350 yrkande 7, 2005/06:MJ356 yrkande 1, 2005/06:MJ367, 2005/06:MJ422, 2005/06:MJ432, 2005/06:MJ472, 2005/06:MJ489, 2005/06:MJ503, 2005/06:MJ522 yrkande 12, 2005/06:MJ538, 2005/06:MJ573, 2005/06:MJ586, 2005/06:N439 yrkande 2, 2005/06:N443 yrkande 44, 2005/06:N481 yrkande 7, 2005/06:Bo212 yrkande 5, 2005/06:Bo244 yrkande 4, 2005/06:Bo255 yrkande 7, 2005/06:Bo276 yrkande 16, 2005/06:Bo278 yrkande 3, 2005/06:Bo300 yrkande 10 och 2005/06:Bo335 yrkande 24.

Ställningstagande

Jag anser att strandnära bebyggelse som en huvudregel bör vara förbjuden. Syftet är att värna viktiga naturintressen från exploatering. Samtidigt är det viktigt att värna den kommunala självstyrelsen.

Det bör därför finnas möjligheter för kommunerna att medge strandnära bebyggelse där inte värdefulla naturintressen eller andra allmänna intressen kolliderar med önskemålen att bebygga strandnära.

De nu gällande reglerna är skrivna för befolkningstäta områden med högt exploateringstryck, medan de passar sämre i glesbygd där ibland antalet sjöar och vattendrag är lika stort som antalet innevånare. Naturligtvis är det så att byggnationer ej skall tillåtas där risk för översvämningar finns som kan skada egendom. Men det torde finnas åtskilliga mil av strandnära mark där sådan risk inte föreligger. Avvägningen mellan bevarandeintressen och utvecklingsintressen bör i större utsträckning än i dag överlåtas till de kommuner och medborgare som berörs.

Kommunala bedömningar kan bli mer flexibla utifrån regionala och lokala behov och förutsättningar. Jag anser att det är ett omyndigförklarende av kommunerna att se strandskyddet som ett statligt intresse. Eftersom kommunerna har ansvar för planering och byggande måste man ges full rätt att besluta även om strandskydd. Strandskyddet bör komma in i kommunernas översiktsplanering. Kommunen bör t.ex. i arbetet med över-

siktsplan ta ställning till var dispenser kan lämnas. Kommunen kan också i sitt beslut om översiktsplan ange om det på vissa strandavsnitt bör tas fram en fördjupad översiktsplan eller detaljplan innan dispenser kan lämnas.

Jag föreslår därför att rätten att medge undantag från strandskyddsbestämmelserna överförs till kommunerna och att länsstyrelserna erhåller överprövningsrätt. Naturvårdsverkets rätt att överklaga strandskyddsärenden bör däremot tas bort.

Vad som anförs ovan bör ges regeringen till känna.

220. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 203 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om strandskyddet. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06: MJ335 yrkande 1, 2005/06: MJ336 yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ347, 2005/06: MJ356 yrkande 1, 2005/06: MJ367, 2005/06: N481 yrkande 7 och 2005/06: Bo335 yrkande 24 och avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 5, 2004/05: MJ38 yrkande 57, 2005/06: MJ205, 2005/06: MJ218, 2005/06: MJ237, 2005/06: MJ250, 2005/06: MJ252, 2005/06: MJ274, 2005/06: MJ281, 2005/06: MJ335 yrkande 2, 2005/06: MJ343, 2005/06: MJ350 yrkande 7, 2005/06: MJ422, 2005/06: MJ432, 2005/06: MJ472, 2005/06: MJ489, 2005/06: MJ503, 2005/06: MJ506, 2005/06: MJ522 yrkande 12, 2005/06: MJ538, 2005/06: MJ541, 2005/06: MJ560 yrkandena 1–3, 2005/06: MJ573, 2005/06: MJ586, 2005/06: N439 yrkande 2, 2005/06: N443 yrkande 44, 2005/06: Bo212 yrkande 5, 2005/06: Bo244 yrkande 4, 2005/06: Bo255 yrkande 7, 2005/06: Bo276 yrkande 16, 2005/06: Bo278 yrkande 3 och 2005/06: Bo300 yrkande 10.

Ställningstagande

Viljan till nybyggnation hämmas inte minst av en rigid lagstiftning som sätter landsbygdens kanske största konkurrensfördel som boendemiljö ur spel, nämligen den enorma mängd möjligheter till boende nära vatten som det svenska landskapet erbjuder. Så som strandskyddet utformats i dag utgör det ett stort problem för regional och lokal utveckling. Vi vill helt förändra strandskyddsreglerna genom att för över makten till kommunerna. Jag anser att kommunerna har de bästa möjligheterna att utifrån sin kunskap om det lokala behovet och området själva avgöra vilka områden som skall skyddas helt eller användas för rekreation, byggande m.m. Jag anser även att det är viktigt att befintliga verksamheter och boende i skyddade

områden vid vatten skall få utvecklas, renoveras och förändras om det sker på ett sådant sätt att den skyddade miljön inte påverkas mer än tidigare. Detta bör ges regeringen till känna.

221. Strandskyddsbestämmelserna, punkt 203 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 203 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om strandskyddet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 57 och avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 5, 2005/06: MJ205, 2005/06: MJ218, 2005/06: MJ237, 2005/06: MJ250, 2005/06: MJ252, 2005/06: MJ274, 2005/06: MJ281, 2005/06: MJ335 yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ336 yrkandena 1 och 2, 2005/06: MJ343, 2005/06: MJ347, 2005/06: MJ350 yrkande 7, 2005/06: MJ356 yrkande 1, 2005/06: MJ367, 2005/06: MJ422, 2005/06: MJ432, 2005/06: MJ472, 2005/06: MJ489, 2005/06: MJ503, 2005/06: MJ506, 2005/06: MJ522 yrkande 12, 2005/06: MJ538, 2005/06: MJ541, 2005/06: MJ560 yrkandena 1–3, 2005/06: MJ573, 2005/06: MJ586, 2005/06: N439 yrkande 2, 2005/06: N443 yrkande 44, 2005/06: N481 yrkande 7, 2005/06: Bo212 yrkande 5, 2005/06: Bo244 yrkande 4, 2005/06: Bo255 yrkande 7, 2005/06: Bo276 yrkande 16, 2005/06: Bo278 yrkande 3, 2005/06: Bo300 yrkande 10 och 2005/06: Bo335 yrkande 24.

Ställningstagande

Vi vill omgående ha en skärpning av reglerna så att det vid dispensgivning från strandskyddsreglerna skall krävas synnerliga skäl i stället för som i dag särskilda skäl. Detta bör ges regeringen till känna.

222. Övriga lagstiftningsfrågor m.m., punkt 204 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 204 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om handläggningstiderna för olika ansökningsärenden. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ334 yrkande 5 och avslår motionerna 2003/04: MJ366 yrkande 2 och 2004/05: MJ33 yrkande 14.

Ställningstagande

Det är väsentligt för svenskt lantbruks konkurrenskraft att få tillgång till samma produktionsmedel som lantbruket i övriga EU-länder vid samma tidpunkt. Ett exempel är växtskyddsmedel som har avgörande betydelse för växtodlingen. Kötiden på Livsmedelsverket kan uppgå till flera år. Förlängd handläggningstid medför fördröjd tillgång till nya växtskyddsmedel för svenskt lantbruk. Nya produkter är i allmänhet mer specifika än äldre produkter och utvecklade för att minimera risker för hälsa och miljö. Svenskt lantbruk riskerar att inte få tillgång till nya produkter i samma takt som lantbruket i andra europeiska länder, vilket medför konkurrensnackdelar för vår växtodling. Handläggningstiderna för olika ansökningsärenden bör därför fastläggas. Detta bör ges regeringen till känna.

223. Miljömålsstrukturen och uppföljningen, punkt 205 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 205 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en sammanslagning av vissa miljökvalitetsmål. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ37 yrkande 16 och avslår motionerna 2004/05: MJ33 yrkande 13, 2004/05: MJ240 och 2004/05: MJ498 yrkande 2.

Ställningstagande

Det vore bra att fortsätta med ett begränsat antal huvudmål inom miljömålsstrukturen. De två målen Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö har i grunden samma bakgrund, nämligen att skydda miljö och människa för skadlig strålning. Regeringen bör därför utreda om de kan slås samman till nästa fördjupade utvärdering. Detta bör ges regeringen till känna.

224. Riksrevisionens styrelses redogörelse angående miljömålsrapporteringen, punkt 206 (m, fp, kd, c, mp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 206 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljömålsrapporteringen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ22 yrkandena 1 och 2 samt lägger redogörelse 2004/05: RRS21 till handlingarna.

Ställningstagande

Riksrevisionen har funnit att miljömålsrapporteringen i vissa väsentliga avseenden inte motsvarar de riktlinjer som låg till grund för riksdagens beslut. Riksrevisionens styrelse konstaterar att rapporteringen är svår att överblicka. Viktiga delar av den rapportering som efterfrågats saknas eller har brister som gör den svår att tolka.

Miljömålsrapporteringen ger inte tillräcklig överblick. Regering och riksdag har efterfrågat årlig översiktlig information. Miljömålsrådet lämnar emellertid mycket omfattande och detaljerad information. Den översiktliga informationen i form av index och nyckeltal har inte fungerat enligt riktlinjerna. Antalet indikatorer är större än vad regeringen förordade i delmålpropositionen. De årliga de facto-rapporternas omfång har mer än fördubblats på tre år. Det förekommer också att Miljömålsrådet ger olika budskap i olika rapporteringar.

Trots detaljrikedomen saknas viktig information i Miljömålsrådets rapportering. Miljöproblemens orsaker ges inte tillräckligt utrymme, målkonflikter behandlas knapphändigt och det samhällsekonomiska underlaget i rapporten är tunt. En belysning av målkonflikterna är nödvändig för att kostnadseffektiva åtgärder skall kunna genomföras. Underlag för en allsidig belysning av målkonflikterna skulle kunna tillföras av myndigheter som inte är representerade i Miljömålsrådet, exempelvis Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

Vi instämmer i att Miljömålsrådet bör vidareutveckla de gröna nyckeltalen och presentera dessa för allmänheten, så som riksdagen beslutat. Miljömålsrådet bör också utreda om det är lämpligt att vidareutveckla index, dvs. mer aggregerade indikatorer, i syfte att förbättra överskådligheten i rapporteringen.

Kostnaderna för de åtgärder som föreslås i miljömålsrapporteringen måste redovisas, liksom hur dessa fördelar sig på olika samhällssektorer.

De organisatoriska förutsättningarna för uppföljningen mot miljö kvalitetsmålen har enligt Riksrevisionens bedömning inte utformats så att aktörerna inom området haft möjlighet att leva upp till de krav som följer av riktlinjerna för rapporteringen. Brister finns både när det gäller ansvarsfördelningen i stort och Miljömålsrådets ställning.

Riksrevisionen rekommenderar att regeringen överväger ett antal åtgärder i följande syfte:

- förtydliga Miljömålsrådets uppgifter, exempelvis vad gäller rapporteringens innehåll,
- precisera kraven på rapporteringen från myndigheterna i regleringsbrev och instruktioner särskilt vad gäller kostnader och konsekvensbeskrivningar,
- bättre anpassa rådets ställning och faktiska möjligheter att samordna rapporteringen till de uppgifter som rådet har,
- säkerställa att eventuella konflikter mellan miljö kvalitetsmålen och andra samhällsmål, som riksdagen har beslutat, blir allsidigt belysta.

Vi anser att riksdagen bör till känna för regeringen som sin mening att dessa rekommendationer till regeringen bör följas.

Riksrevisionen föreslår också rekommendationer för Miljömålsrådet.

För att förbättra rapporteringen från uppföljningen mot miljö kvalitetsmålen rekommenderar Riksrevisionen att Miljömålsrådet

- vidtar åtgärder för att förbättra överskådligheten i informationen och för att på ett enhetligt sätt beskriva drivkrafter och orsaker till miljöproblemen,
- utarbetar förslag till system och rutiner som krävs för att rådet ska kunna ge samma budskap i olika rapporteringar samt
- så långt möjligt utnyttjar och sammanställer befintligt underlag från olika källor för att belysa kostnader och målkonflikter.

Regeringen bör ge Miljömålsrådet i uppdrag att förbättra miljö målsrapporteringen enligt Riksrevisionens riktlinjer. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Hållbarhetskommision m.m., punkt 2 (fp, kd, c, mp)

Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Claes Västerteg (c) anför:

I riksdagsmotion 2004/05: MJ510 har representanter för Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet lyft fram vikten av att långsiktigt hållbar utveckling på alla nivåer bör vara vägledande vid beslut inom alla politikområden.

Motionärerna lyfter fram flera viktiga punkter i sin motion, t.ex. möjligheten att skapa system för de tjänster natursystemet svarar för. Man anser att samhället skulle kunna skapa en marknad för att få balans mellan de ekologiska fotavtrycken och miljöutrymmet. På en sådan marknad skulle alla verksamheter tvingas säkerställa att deras fotavtryck ryms någonstans genom att köpa eller hyra motsvarande miljöutrymme. För avloppsutsläpp måste balansen uppstå inom respektive avrinningsområde. För försurade utsläpp till luft måste balansen uppstå på regional nivå.

Motionärerna har lyft fram behovet av att skapa nya institutionella plattformar, s.k. utvecklingsavdelningar, för hållbar utveckling på regeringsnivå, i kommunerna och inom andra instanser i samhället. Vidare anför att Agenda 21-arbetet på kommunal och statlig nivå behöver kvalitetssäkras så att arbetet blir mer systematiskt och inte ad hoc-mässigt. Motionärerna tar även upp trögheten i Cardiffprocessen, som innebär att EU skall integrera miljöhänsyn inom alla sektorsområden, och yrkar att regeringen bör utreda vilka institutionella och strukturella hinder som föreligger för ett effektivt genomförande av densamma.

Vi delar motionärernas åsikt att processen försvåras bl.a. av ett antal samhällsmonopol som i flera fall omöjliggör alternativa tekniska lösningar som främjar ekologisk hållbarhet. Vi delar i stort motionärernas syn på dessa och har också delvis följt upp yrkandena i våra egna reservationer. Samtidigt anser vi att yrkandena i övrigt fått en relativt positiv behandling, och vi kommer noggrant att följa upp vad som i fortsättningen sker när det gäller arbetet med hållbar utveckling.

2. Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, punkt 7 (fp)

Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp) anför:

Folkpartiet är starkt kritiskt till att regeringen ännu inte har redogjort för riksdagen för resultaten från den av riksdagen beslutade översynen av klimatmålet år 2004. Om detta arbete hade varit färdigt i tid skulle det också ha varit möjligt att behandla frågor rörande delmålet Begränsad klimatpåverkan i miljömålspropositionen. Det hade varit rimligt att kunna behandla alla mål i miljömålsstrukturen vid ett och samma tillfälle. Detta har nu

inte varit möjligt. Folkpartiet står bakom alla de yrkanden som vi har lagt fram vad gäller klimatpolitiken. Vi har t.ex. föreslagit mål för bostadssektorns minskningar och ställt krav på att energipolitiken skall fokusera på att minska klimatpåverkan. Då regeringen tydligt har aviserat att det kommer en klimatproposition under hösten avstår vi dock från att reservera oss på dessa punkter och återkommer i stället till dessa frågor i samband med klimatpropositionen.

3. Sveriges klimatpolitiska mål, punkt 9 (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Jag anser att det är olyckligt att regeringen i avvaktan på en klimatproposition i princip inte behandlar detta mål i miljömålspropositionen. Att en eventuell klimatproposition dessutom försenats ytterligare medför att miljömålsarbetet blir haltande eftersom mål och delmål som berör klimatfrågorna är avgörande för arbetet på många andra områden. I mars 2002 beslutade riksdagen om den nuvarande klimatstrategin. I detta beslut låg att arbetet med klimatfrågorna skulle följas upp med kontrollstationer åren 2004 och 2008, vilket torde innebära att regeringen skulle återkomma till riksdagen under år 2004. De myndigheter som givits i uppdrag att utarbeta underlag för kontrollstationerna avlämnade sina rapporter under sommaren 2004. Ännu har regeringen inte presenterat någon redogörelse för avstämningsarbetet och än mindre några förslag på området. Utan ett nytt avstamp för klimatstrategiarbetet får regeringen svårt att med bred förankring och kraft föra Sveriges talan i de internationella förhandlingar som under hösten skall inledas, inte minst inom ramen för Kyotoprotokollets olika mekanismer.

Riksdagen har antagit en strategi för hur Sverige skall bidra till att uppfylla klimatmålet. Kristdemokraterna stöder huvuddragen i denna strategi och menar att insatserna på följande områden behöver ökas:

- Utfasning av fossilbränslen i energiproduktionen genom effektivisering och besparing av energi samt uppbyggnad av energisystem baserade på förnybara bränslen. Inhemsk produktion skall stimuleras.
- Utfasning av fossilbränslen i transportsektorn. Tydliga mål bör sättas för minskning av användningen av fossila bränslen inom denna sektor.
- Åtgärder för att öka kolbindningen i växtlighet. Studier har visat att det finns odlingsmetoder som ökar jordens mullhalt, varvid kol binds. Mer forskning behövs på detta område.
- Återvinning av koldioxid och eventuellt lagring av koldioxid under jord. Teknik finns för att i stora förbränningsanläggningar återvinna koldioxid som sedan komprimeras och lagras. Detta är en metod för att snabbare kunna minska koldioxidhalten i luften men är inte någon långsiktigt hållbar metod. Mer forskning behövs också inom detta område.

- Internationella åtgärder, exempelvis användning av flexibla mekanismer så att marknaden för handel med utsläppsrättigheter utvecklas, samt omförhandling av internationella avtal i syfte att införliva flygets utsläpp i EU:s handelssystem med utsläppsrätter.

Kristdemokraterna avser att återkomma med en mer utvecklad syn på hur arbetet med att begränsa växthuseffekten och klimatförändringar bör bedrivas i samband med behandlingen av den klimatproposition som regeringen förhoppningsvis kommer att presentera för riksdagen.

4. En restriktiv kemikaliepolitik, punkt 23 (fp)

Lennart Fremling (fp) och Sverker Thorén (fp) anför:

Ett av de viktigaste verktygen för att nå en hållbar utveckling när det gäller kemikaliepolitiken är förslaget till ny kemikaliepolitik i EU, Reach. Sverige måste ta ansvar för en tydlig politik för att öka ambitionerna när det gäller Reach. Vi anser att följande krav är viktiga:

- Bibehållna, helst höjda, krav på lågvolykmkemikalier.
- Tydligare krav på att substitutionsprincipen genomförs.
- Någon reduktion av antalet kemikalier som skall testas bör inte ske.
- Ansvar för att visa att kemikalier är ofarliga skall ligga på tillverkaren, inte på myndigheterna.
- Högre krav måste ställas på information till de s.k. nedströmsanvändarna.

Samtidigt finns det naturligtvis förändringsförslag som innebär förbättringar av grundförslaget. Om det är genomförbart anser Folkpartiet att det brittiska förslaget om ett ämne–en registrering är ett bra sådant exempel.

Arbetet med utformningen av Reach går nu in i ett mycket viktigt och krävande skede som ställer stora krav på regeringen att nå bästa möjliga resultat. Folkpartiet kommer att följa hur regeringen driver dessa förhandlingar.

5. Kostnadsansvar vid kärnteknisk verksamhet m.m., punkt 58 (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Kristdemokraterna har i motion 2004/05: MJ498 krävt att regeringen skall lägga fram förslag till lagstiftning som reglerar omhändertagandet av radioaktivt avfall utifrån principen om producentansvar.

Den s.k. IKA-utredningen lämnade i december 2003 förslag om att alla producenter av produkter med radioaktiva ämnen som komponenter eller produkter i form av strålkällor skall åläggas ett producentansvar för det avfall som uppkommer då produkten eller den radioaktiva komponenten kasseras eller skrotas.

Regeringen kommer enligt uppgift att under hösten 2005 förelägga riksdagen en proposition med förslag i linje med IKA-utredningens förslag. Med tanke på de förseningar när det gäller propositionsavlämnningar som

är mer regel än undantag finner jag det angeläget att påpeka vikten av att en proposition verkligen avlämnas och avstår därmed från att yrka bifall till det av Kristdemokraterna framförda förslaget.

6. Miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel och nitrat, punkt 84 (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Höga nitrathalter i grundvattnet är ett problem främst i jordbruksområden i södra Sverige. Naturvårdsverket och SGU lämnade i januari 2002 ett gemensamt förslag till miljökvalitetsnorm för nitrat i grundvatten. Kristdemokraterna menar att detta förslag bör genomföras för att tidigarelägga genomförandet av de åtgärdsprogram som stipuleras i EU:s ramdirektiv för vatten.

Ett arbete pågår för närvarande inom EU med att fastställa ett nytt grundvattendirektiv där denna typ av miljökvalitetsnormer finns med. Det är angeläget att denna typ av regleringar sker på ett sätt som är konkurrensneutralt. I avvaktan på att arbetet inom EU slutförs och regeringens förslag med anledning av detta avstår jag från att nu yrka bifall till det av Kristdemokraterna framförda förslaget.

7. Miljökvalitetsmålet och den statliga skogen, punkt 101 (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Kristdemokraterna har i motion 2004/05: MJ498 framfört kraven på att den statliga skogsutredningen (dir 2004:70) också skall utreda frågan om möjligheterna att aktivt använda det statliga skogsinnehavet för att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar inom ramen för en totalöversyn av skogspolitiken. Det är viktigt att en ny avvägning görs mellan produktions- och miljömålen. En sådan avvägning bör vara väl underbyggd och beakta studier av olika skogsområden som skyddas genom statliga markköp eller frivilligt ingångna skogsvårdsavtal.

Då föreliggande proposition anger att dessa frågor kommer att behandlas i de utredningar som nu är aktuella kommer Kristdemokraterna att noga följa utredningarnas resultat och återkomma till riksdagen i samband med att regeringens förslag till följd av kommande utredningsbetänkanden föreligger. Jag avstår därför från att nu yrka bifall till Kristdemokraternas förslag i denna del.

8. Minskade utsläpp från transportsektorn, punkt 148 (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Tvåtaktsmotorn som drivs med bensin eller diesel är den mest miljöskadliga förbränningsmotorn. Omkring 25–30 % av bränslet släpps ut oförbränt med avgaserna. Det finns ett stort antal tvåtaktsmotorer i Sverige. Beräk-

ningar visar att dessa varje år släpper ut totalt ca 50 000 ton koloxid, ca 500 ton kväveoxider och ca 10 000 ton kolväten. Dessutom tillkommer utsläppen från utombordsmotorer, handhållna trädgårdsredskap, mopeder och andra maskiner med tvåtaktsmotorer. Till exempel ger en halvtimmes gräsklippning lika stora kolväteutsläpp som tio mils stadskörning med en genomsnittsbil.

Med hänsyn till vatten och luft måste gamla tvåtaktsmotorer i skyndsamt takt fasas ut och bytas till en miljövänligare motor. Sedan år 1989 arbetar Nordiska ministerrådet med frivillig och positiv miljömärkning i Norden. Syftet är att stimulera en produktutveckling som tar hänsyn till miljön. De kriterier som skall gälla fastslås efter bedömning av miljöbelastningen under produkternas hela livscykel. I Sverige är det SIS Miljömärkning AB som arbetar med att genom Svanensymbolen miljömärka olika produkter. SIS har sedan år 1997 kriterier och licenser för gräsklippare. Kriterier finns också för arbetsmaskiner för park och trädgård samt utombordsmotorer. För närvarande är det endast för gräsklippare som några företag har beviljats licens för Svanenmärkning. År 2004 var endast 6–7 % av de sålda gräsklipparna miljömärkta. De knappa resultaten visar på att det finns behov av en skärpt lagstiftning mot tvåtaktsmotorer. Ett förbud mot nyförsäljning av motorer för båtar, arbetsmaskiner och trädgårdsredskap som inte klarar de uppsatta kriterier för emissioner som SIS har ställt upp bör övervägas.

Arbetet med att minska utsläppen från dessa källor bedrivs för närvarande, dock i alltför långsam takt, såväl inom EU som nationellt. Kristdemokraterna kommer även fortsättningsvis att bevaka och driva på detta arbete.

9. Gemensamt pantsystem i EU för dryckesförpackningar, punkt 160 (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Systemet för pantning är dels en del av det producentansvar som infördes 1994, dels reglerat i äldre lagstiftning. Bryggerierna och handeln finansierar returhanteringen och förhandlar om spelregler och ersättningar. Tillsammans med förpackningsindustrin äger de gemensamt AB Svenska Returpack som administrerar systemet.

I april 2005 beslutade regeringen om en ny förordning (2005:220) om förbud mot försäljning av plastflaskor och metallburkar som inte kan lämnas tillbaka mot en pant eller premie. Detta välkomnas av Kristdemokraterna; det är högst otillfredsställande att en stor del av dryckesförpackningarna på den svenska marknaden i dag inte ingår i retursystemet.

Kristdemokraterna är av den uppfattningen att ju förr ett gemensamt europeiskt system för pantning av dryckesförpackningar införs, desto bättre. Ett gemensamt retursystem har diskuterats inom EU utan att få

stöd. Jag anser därför att Sverige inom EU-samarbetet skall fortsätta att driva på för att få till stånd ett gemensamt europeiskt pantningssystem för dryckesförpackningar.

10. Klimatmål och PSSA (mp)

Åsa Domeij (mp) anför:

Klimatmålen

Jag anser att de klimatmål som föreslås i de olika motionsyrkandena inte är tillräckligt ambitiösa och menar att en lämplig målnivå till år 2010 är 12 % och till år 2020 30 %.

PSSA

Jag delar motionärernas uppfattning i sak om vad som behöver göras inom PSSA-arbetet, men menar att dessa förslag inte passar i målstrukturen utan har mer åtgärdskaraktär.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2004/05:150

Proposition 2004/05:150 Svenska miljömål - ett gemensamt uppdrag:

1. Riksdagen godkänner regeringens förslag om ett sextonde miljökvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv (kapitel 20).
2. Riksdagen godkänner regeringens förslag om tre delmål under miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv (avsnitt 20.1, 20.2 och 20.3).
3. Riksdagen godkänner regeringens förslag om två nya och ett ändrat delmål under miljökvalitetsmålet Frisk luft (avsnitt 6.2, 6.5 och 6.6).
4. Riksdagen godkänner regeringens förslag om ett ändrat delmål under miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning (avsnitt 7.3).
5. Riksdagen godkänner regeringens förslag om två nya och tre ändrade delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö (avsnitt 8.2, 8.4, 8.6 och 8.7).
6. Riksdagen godkänner regeringens förslag om att ett delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö utgår (avsnitt 8.7).
7. Riksdagen godkänner regeringens förslag om ett ändrat delmål under miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö (avsnitt 10.2).
8. Riksdagen godkänner regeringens förslag om tre ändrade delmål under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning (avsnitt 11.4, 11.5 och 11.6).
9. Riksdagen godkänner regeringens förslag om att ett delmål under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning utgår (avsnitt 11.3).
10. Riksdagen godkänner regeringens förslag om ett ändrat delmål under miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag (avsnitt 12.1).
11. Riksdagen godkänner regeringens förslag om att ett delmål under miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag utgår (avsnitt 12.6).
12. Riksdagen godkänner regeringens förslag om att ett delmål under miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet utgår (avsnitt 13.4).
13. Riksdagen godkänner regeringens förslag om tre ändrade delmål under miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård (avsnitt 14.2, 14.5 och 14.6).
14. Riksdagen godkänner regeringens förslag om att ett delmål under miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård utgår (avsnitt 14.9).
15. Riksdagen godkänner regeringens förslag om ett ändrat delmål under miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker (avsnitt 15.4).

16. Riksdagen godkänner regeringens förslag om fyra ändrade och ett nytt delmål under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö (avsnitt 19.2, 19.3, 19.5, 19.6 och 19.8).
17. Riksdagen godkänner regeringens förslag om att fyra delmål under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö utgår (avsnitt 19.6 och 19.7).

Följdmotioner med anledning av prop. 2004/05:150

2004/05: MJ24 av Yoomi Renström (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upprättandet av en avvecklingsplan för giftiga, icke nedbrytbara impregneringsmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att införa producentansvar för tryckimpregnerade träprodukter.

2004/05: MJ25 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en inventering av skyddsvärda skogar på all skogsmark i privat- och bolagsägo omgående bör påbörjas av Naturvårdsverket i samarbete med länsstyrelserna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att när inventeringarna av skyddsvärd skogsmark är färdiga på den privata och statliga skogsmarken samt på bolagsskogsmark bör delmål 1 under miljökvalitetsmålet Levande skog korrigeras så att alla skogar som Naturvårdsverket bedömer ha höga naturskyddsvärden får ett lagstadgat skydd.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att inga avverkningar skall ske i områden som Naturvårdsverket bedömer ha höga naturskyddsvärden.

2004/05: MJ26 av Jeppe Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta områden med fiskeförbud.

2004/05: MJ27 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samråd med kommuner och hänsyn till kommuners eller regioners möjlighet att utvecklas.

2004/05: MJ28 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varudeklarerat telefoner för att få bättre kontroll över icke-ioniserande strålning.

2004/05: MJ29 av Carina Adolfsson Elgestam och Carin Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att använda trämaterial vid nybyggnation.

2004/05: MJ30 av Chatrine Pålsson och Rigmor Stenmark (kd, c):

1. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt lägger fram förslag om förbud mot amalgamanvändningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att exporten av kvicksilver i form av amalgam skall stoppas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att kvicksilverhaltigt avfall förvaras på ett tillfredsställande sätt och att olika skyddsåtgärder installeras så att kvicksilver på inga sätt kan ta sig ut i våra vattendrag och förgifta miljön.

2004/05: MJ31 av Carina Moberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om flexibla bullerrestriktioner vid byggnationer i tätorter.

2004/05: MJ32 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om möjligheten att fortsättningsvis använda blyammunition vid jakt och tävlingsskytte.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en konsekvensutredning av ett blyförbud.

2004/05: MJ33 av Harald Nordlund (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att målet Minskning av utsläpp av växthusgaserna med minst 4 % skall ligga fast.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om behovet av skärpta krav beträffande partikel- och kväveoxidutsläpp.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om krav på ekonomiskt ansvar vid kärnkraftsolyckor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om höjd bekämpningsmedels- och kväveskatt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om stärkande av det generella strandskyddet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om förbud mot skogsavverkning på statlig mark.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att påskynda arbetet med avsättning av värdefull natur.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skärpning av kraven på bullerbekämpning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om tydliggörande av behovet av närhet till grönområden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skatt på sopförbränning.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ändring av målet Myllrande våtmarker vad avser torvbrytning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om energiskatt på torveldning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om effektivisering av uppföljningen av miljömålen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om integrering av miljömålen i miljöbalken.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fred och icke-våld som förutsättning för hållbarhet.

2004/05: MJ34 av Annika Qarlssohn och Kenneth Johansson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att beslutet om utfasning av blyammunition vid jakt på fast mark inte är genomförbart nu och därför bör upphävas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en konsekvensutredning bör genomföras innan förbud mot blyammunition vid jakt på fast mark fastställs.

2004/05: MJ35 av Inger René (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avslå förslaget om att inrätta områden med fiskeförbud i skärgården och längs de svenska kusterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla och bredda samarbetet så att ett större samförstånd för fiskets bästa uppnås mellan fiskets alla intressenter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samförstånd och samråd mellan fiskets aktörer skall vara överordnat kvantitativa mål.

2004/05: MJ36 av Åsa Torstensson m.fl. (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Västra Götalandsregionen och Region Skåne rätt att besluta om sina regionala miljömål.

2004/05: MJ37 av Sverker Thorén m.fl. (fp, m, kd, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en hållbarhetskommission.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra definitionen av miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan så att det tar fasta på temperatur i stället för halt av växthusgaser i atmosfären.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återkomma under 2005 med nya tydliga delmål under miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återkomma med en skärpning av delmål 3 om marknära ozon under miljö kvalitetsmålet Frisk luft.
5. Riksdagen beslutar att delmål 5 om partiklar under miljö kvalitetsmålet Frisk luft ändras så att det skall uppnås år 2010.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att komplettera delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning med en definition av försurade sjöar och vattendrag, ta ställning till hur kalkade sjöar skall betraktas och ta hänsyn till sjöarnas storlek.
7. Riksdagen beslutar att delmål 2 om försurning av skogsmarken under miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning kompletteras på följande sätt: "Där man ännu inte märkt ett trendbrott bör insatserna intensifieras."
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återkomma med en skärpning av delmål 4 om utsläpp av kväveoxider under miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationella styrmedel för att minska utsläppen av kväveoxider.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra delmålen 1 och 2 under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö så att de överensstämmer med det slutgiltigt antagna Reach.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en konsekvensutredning bör genomföras innan blyammunition förbjuds vid jakt på fastmark.
12. Riksdagen avslår regeringens förslag om att dela upp delmål 6 under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö i två delmål.
13. Riksdagen beslutar att delmål 6 om efterbehandling av förorenade områden under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö skall lyda: "En fortsatt kartering av förorenade områden måste ske fram till 2015. Områden som innebär akuta risker vid direkt exponering och sådana förorenade områden som i dag eller i en nära framtid hotar

- betydelsefulla vattentäkter eller naturområden skall vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2010. För övriga områden skall tidsplaner för utredning och åtgärder ha lagts fast senast 2015. Dessa skall syfta till att säkerställa att miljöproblemet i sin helhet kan vara löst senast 2050. För de områden som i dag har identifierats och anses prioriterade skall flertalet åtgärder genomföras under perioden 2005–2010.”
14. Riksdagen beslutar att införa ett nytt delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö med rubriken ”Om dioxiner i livsmedel” och med följande lydelse: ”2010 skall tydliga åtgärdsprogram som medför en kontinuerlig minskning av halterna av för människan skadliga dioxiner i livsmedel ha etablerats.”
 15. Riksdagen beslutar att införa ett nytt delmål under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö med rubriken ”Om kadmium” och med följande lydelse: ”2015 skall exponeringen av kadmium till befolkningen via föda och arbete vara på en sådan nivå att den är säker ur ett långsiktigt folkhälsoperspektiv.”
 16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda en sammanslagning av miljökvalitetsmålen Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö.
 17. Riksdagen beslutar att delmål 2 om minskad förekomst av hudcancer under miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö utgår.
 18. Riksdagen beslutar att införa ett nytt delmål under miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö med rubriken ”Kunskap om strålningskällor” och med följande lydelse: ”År 2015 skall kunskapen om de strålningskällor i den yttre miljön som orsakar skador på människor, t.ex. cancer, vara identifierade och kunskapen så spridd att individen kan välja ett beteende som minimerar riskerna.”
 19. Riksdagen beslutar att delmål 1 om åtgärdsprogram under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning skall lyda: ”Snarast, dock senast år 2009, skall det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God ekologisk status nås för sjöar och vattendrag samt för kustvatten.”
 20. Riksdagen beslutar att delmål 2 om utsläpp av fosforföreningar under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning kompletteras med följande mening: ”De största minskningarna skall ske i de känsligaste områdena.”
 21. Riksdagen beslutar att delmål 3 om utsläpp av kväveföreningar under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning skall lyda: ”Senast 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväveföreningar från mänsklig verksamhet till haven ha minskat med minst 30 % från 1995 års nivå.”
 22. Riksdagen avslår regeringens förslag att ändra delmål 1 om åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer under miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag.

23. Riksdagen beslutar att preciseringen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård kompletteras med följande mening: "Ingen undermålig sjöfart skall trafikera Sveriges omgivande hav, de mest värdefulla områdena skall skyddas från sjöfartens negativa konsekvenser och räddningsberedskapen skall säkerställas."
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av utvärdering av fiskeförbudsområdena.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att senast våren 2006 återkomma med förslag till nytt delmål under miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård som kopplar till risken för olycksrelaterade oljeutsläpp.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga till ett kvalitetsmål i delmål 1 om skötsel av ängs- och betesmarker under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga till ett kvalitetsmål i delmål 2 om småbiotoper under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.
28. Riksdagen beslutar att delmål 3 om skötsel av kulturbärande landskapselement under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap skall lyda: "Mängden kulturbärande landskapselement med stort kulturbärande värde som vårdas skall öka."
29. Riksdagen beslutar att delmål 5 om åtgärdsprogram för hotade arter under miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap flyttas till miljökvalitetsmålet Ett rikt djur- och växtliv.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återkomma senast under våren 2006 med förslag till hur delmål 2 om buller under miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö skall uppfyllas.
31. Riksdagen beslutar att delmål 1 om planeringsunderlag under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö skall lyda: "Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för: – hur den fysiska planeringen skall utformas så att förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras, – hur kulturhistoriska och arkitektoniska värden skall tas till vara och utvecklas, – hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur och kulturmiljö som fritidsändamål och andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas, – hur den fysiska planeringen underlättar för effektiv energianvändning och tillvaratagandet av förnybara energiresurser samt hur man i den fysiska planeringen underlättar för infrastrukturutbyggnad av miljöeffektiv

- energiproduktion och distribution såsom t.ex. fjärrvärme, – hur den fysiska planeringen skall utformas för att ta hänsyn till effekterna av de troliga klimatförändringar som växthuseffekten innebär.”
32. Riksdagen beslutar att delmål 3 om buller under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö ändras så att det avser bullerstörningar och inte trafikbullerstörningar.
 33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att omgående återkomma till riksdagen med en lösning när det gäller finansiering av insamlingen av privatimporterade glasförpackningar, så att glasåtervinningen kan fortsätta i nuvarande omfattning.
 34. Riksdagen beslutar att delmål 7 om energianvändning m.m. i byggnader under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö skall lyda: ”Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Bostadssektorn bör minska sitt bidrag till utsläpp av växthusgaser med minst 40 % till 2020 jämfört med utsläppen 1995. Detta skall bland annat ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska samt en övergång till uppvärmning som inte baseras på fossila bränslen.”
 35. Riksdagen beslutar att införa ett nytt delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö: ”Senast 2010 skall offentliga lokaler där barn vistas stadigvarande ej orsaka kortsiktiga eller långsiktiga negativa hälsoeffekter. Detta gäller problem såsom buller, allergier, radon och närvaro av hälsopåverkande kemikalier i byggmaterial.”
 36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att klargöra delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.
 37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett nytt delmål som rör främmande arter och främmande genetiskt material under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.
 38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att dela upp En strategi för effektivare energianvändning och transporter i två strategier: Effektivare energisystem och Effektivare transporter.
 39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en samlad strategi för styrmedel.
 40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att stärka arbetet med miljöanpassning av den offentliga upphandlingen.
 41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en svensk strategi för att driva miljömålsarbetet i EU.

2004/05: MJ38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, -):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att intensifiera arbetet för att integrera miljöhänsyn i regeringens arbete.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöpolitiken skall överordnas energi-, regional-, försvars-, näringslivs- och transportpolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mål inom miljöpolitiken skall likställas med mål inom jämställdhets- och integrationspolitiken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utgå från rättvist miljöutrymme enligt motionens intention.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den saknade (internationella) dimensionen i miljömålsarbetet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en svensk och europeisk handelspolitik för hållbara konsumtionsmönster.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medvetenheten om hur våra livsval påverkar människor i andra länder måste öka och leda till aktiva bättre val.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vår strävan att lösa våra miljöproblem inte får leda till en export av dem till andra länder.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall vara ett föregångsland inom miljöteknikutveckling.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla politiska beslut, stöd och styrsystem skall prövas från miljösynpunkt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om revidering av femtonde paragrafen i kommittéförordningen (1998:1474).
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel för kommunala projekt med fokus på miljömålsuppfyllelse bör fördelas av Miljömålsrådet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad konsumentmakt.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett hållbart bistånd och om att verka för att stärka lokala rättigheter att skydda och bruka lokala naturresurser.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöpolitiken skall integreras i alla politikområden och få en överordnad roll.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Naturvårdsverket årligen skall ha en pott för projektbidrag kopplat till miljömålen för näringsliv och ideella miljöorganisationer att söka medel ur.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om offentlig upphandling av varor och tjänster.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att staten i ökad omfattning skall genomföra teknikupphandling inom miljö- och energiområdet för att flytta fram fronten.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om miljö och jämställdhet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om sambandet mellan miljöarbete och inkomst- och utbildningsnivå.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en politik för barn.
22. Riksdagen beslutar att svaveldioxidmålet för 2005 skall överföras till en bevakningslista.
23. Riksdagen beslutar att utsläppsmålen för svaveldioxid skall skärpas till 50 ton för 2010 och 35 ton för 2020.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att gränsvärden för luftföroreningar skall gälla överallt, även i tunnlar.
25. Riksdagen beslutar skärpa delmålet kring halten av marknära ozon så att denna inte skall överskrida $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som 98-percentil och timmedelvärde.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att omgående införa en miljökvalitetsnorm för PM_{2,5}.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att införa åtgärder för att minska utsläppen av ultrafina partiklar, framför allt från diesel.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om benso(a)pyren och bensen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kalkningsanslagets fördelning.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att sjöfartsstödet skall villkoras med katalysatorer eller annan motsvarande teknik för att minska försurande utsläpp.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att skogsbrukets påverkan på försurningssituationen bör klargöras och vid behov resultera i delmål för skogsbrukets påverkan.

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om omformuleringen av preciseringen av miljömålet Giftfri miljö.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om förslag till nytt delmål avseende utsläpp av oavsiktligt producerade kemiska ämnen.
34. Riksdagen beslutar införa ett nytt delmål kring ekologisk odling enligt motionens intentioner.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om sänkt moms på ekologisk mat.
36. Riksdagen avstyrker föreslagen revidering av delmål 1 under miljö-kvalitetsmålet Giftfri miljö.
37. Riksdagen beslutar revidera delmål 2 under Giftfri miljö så att även oavsiktligt tillsatta ämnen skall ingå enligt: Senast år 2010 skall varor vara försedda med hälso- och miljöinformation om de farliga ämnen som ingår, avsiktligt eller oavsiktligt.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att snarast fastställa handlingsprogram för avveckling av bekämpningsmedel i jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen samt impregneringsmedel som klassas som bekämpningsmedel.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att omgående formulera en strategi för utfasning av de cancerogena ämnen som härrör från petroleumbaserade produkter.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att gå före EU i att genomföra en restriktiv kemikaliepolitik.
41. Riksdagen beslutar att delmål 1 under Skyddande ozonskikt får följande lydelse: År 2010 skall utsläppen av ozonnedbrytande ämnen liksom exporten av varor innehållande ozonnedbrytande ämnen till största delen ha upphört.
42. Riksdagen beslutar förbjuda användningen av HCFC med ikraftträdande den 1 januari 2008.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om undantag från Montrealprotokollet avseende metylbromid.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att kretsloppsanpassad avfallshantering vid byggnad och rivningar måste tas fram för produktgrupper innehållande CFC och HCFC.
45. Riksdagen beslutar om nytt delmål kring kärnteknisk verksamhet enligt motionens föreslagna lydelse.

46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att verksamhetsutövare såsom kärnkraftsägare skall ha fullt kostnads- och försäkringsansvar för sin kärntekniska verksamhet.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kärnkraftsindustrins avgift till Kärnavfallsfonden skall höjas, så att bl.a. SSI:s behov med anledning av slutförvarsprocessen kan tillgodoses.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om informationsinsatser angående solning.
49. Riksdagen beslutar om delmål kring elektromagnetiska fält enligt i motionen föreslagen lydelse.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det inom varje kommun skall upprättas minst en lågstrålande zon.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en utredning om strukturförändringar inom jordbruk, inklusive djurhållning.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för slutande av näringskretslopp.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder angående enskilda avlopp.
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om gårds- och regionalbalans.
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om skyddszoner i jordbruksmark.
56. Riksdagen beslutar att delmål kring vattenförsörjningsplaner utgår.
57. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om strandskyddsreglerna.
58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om upphävande av vattendomar och åtgärder för vandringssvågar för fisk.
59. Riksdagen beslutar revidera delmål 1 under Grundvatten av god kvalitet enligt i motionen föreslagen lydelse.
60. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om införande av miljökvalitetsnorm för bekämpningsmedel.
61. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om skärpta regler för vägsaltning i känsliga miljöer.
62. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att verkställa Havsmiljökommissionens förslag avseende fiskeförbud och utflyttad trålgräns.
66. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för utfasning av särskilt nedsmutsande båtmotorer.

67. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om delmål kring levande bottnar.
69. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att våtmarksstrategin omgående skall genomföras.
70. Riksdagen beslutar enligt i motionen föreslagen lydelse av delmål kring skogsbilvägar.
71. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvalitet på våtmarker i jordbrukslandskapet.
72. Riksdagen beslutar om delmål kring våtmarker i skogsbrukslandskapet enligt i motionen föreslagen lydelse.
73. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka avvattningsbegreppet.
74. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hållbar förvaltning av skog samt vikten av att respektera markägarens intressen.
75. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flexibilitet kring bevarandeinstrument.
76. Riksdagen beslutar om reviderat delmål kring förstärkt biologisk mångfald i skogen enligt i motionen föreslagen lydelse.
77. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser för skogsskydd och skötsel av skyddad skog.
78. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökad andel fältbesök före avverkning.
79. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn kring borttagande av passusen i 29 § skogsvårdslagen.
80. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra natur- och kulturvärdesinformation tillgänglig för markägare och allmänhet via digitala kartor.
81. Riksdagen beslutar om delmål kring skyddsvärd statlig skog enligt i motionen föreslagen lydelse.
82. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att all statligt ägd skog där skogsbruk bedrivs skall certifieras.
83. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjligheten att införa generell samrådspplikt för anläggning av skogsbilväg bör utredas.
84. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att länsstyrelsetilldelning för arbete med ängs- och hagmarker skall ses över med fokus att prioritera de värdefullaste objekten.
85. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om delmål kring kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

86. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ekologiskt jordbruk är en viktig faktor för uppnående av levande odlingslandskap.
87. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att begränsa skador i mark och terräng i fjällen.
88. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa förbud för icke målinriktad trafik.
89. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de positiva effekterna av vildmarksguider.
90. Riksdagen beslutar att inte revidera mål kring hårdgjord yta under God bebyggd miljö enligt beskrivning i motionen.
91. Riksdagen beslutar delmål kring näringskretslopp enligt i motionen föreslagen lydelse.
92. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om genomförande av åtgärder för minskat buller i bebyggda områden.
93. Riksdagen beslutar om delmål kring naturgrus enligt i motionen föreslagen lydelse.
94. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa krav på avfallssortering för avfall som förbränns, avfallsförbränningsskatt och krav på elgenerering.
95. Riksdagen beslutar om delmål kring energianvändning i byggnader enligt i motionen angiven lydelse.
99. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om biologisk mångfald i tätort.
100. Riksdagen beslutar om definition av miljökvalitetsmålet om biologisk mångfald enligt i motionen föreslagen lydelse.
101. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en akutforskningsbudget.
102. Riksdagen beslutar om delmål kring hejdad biologisk mångfald enligt motionens intentioner.
103. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekologiska landskapsplaner.
104. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om MKB ur biologiskt mångfaldsperspektiv.
105. Riksdagen beslutar om delmål angående minskad andel hotade arter enligt i motionen angiven lydelse.
106. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärd för hållbart nyttjande.
107. Riksdagen beslutar om delmål kring främmande arter enligt i motionen angiven lydelse.
108. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om GMO.

109. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handlingsprogram för avveckling av fossila bränslen för energi- och transportändamål.
110. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handlingsprogram för minskat transportarbete.
111. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bygga rätt.
112. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om oberoende energi- och miljöklassificering av personbilar.
113. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvidgning av systemet med kväveoxidavgifter.
114. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationella och internationella flygskatter.
115. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en kilometerbaserad vägskatt.
116. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av energianvändningsråd och energieffektiviseringsberedning.
117. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om koldioxiddifferentierade registreringskatter.
118. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strängare krav på dieseldrivna arbetsmaskiner.
119. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om externhandelscentrum.
120. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggnad av lokalproducerad biogas.
121. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en generellt minskad materiell konsumtion.
122. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om materialflödesstatistik.
123. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten för kommuner att utfärda lokala föreskrifter om kemikalieanvändning.
124. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avfallshantering och miljöanpassning inom byggsektorn.
125. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hushållning med jordbruksmark.
126. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anpassa fastighetsbeskattningen så att miljöförbättrande investeringar såsom energieffektivisering inte leder till en ökad beskattning.

127. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om riktlinjer för vilka material som skall anses vara återanvändbara.
128. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om grus- och bergtäkter.

2004/05: MJ39 av Krister Hammarbergh (m):

1. Riksdagen beslutar i enlighet med vad i motionen anføres att förbud mot blyammunition inte införs innan godtagbar ersättningsammunition finns tillgänglig.
2. Riksdagen beslutar att delmål 1 under Ett rikt odlingslandskap skall lyda: ”Senast år 2010 skall bevaransvärda ängs- och betesmarker skötas”.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om lantbrukets ekonomibyggnader.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ägardirektiv till statligt ägda bolag.

Redogörelse 2004/05:RRS21

Redogörelse 2004/05:RRS21 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående miljömålsrapporteringen.

Följdmotion med anledning av redog. 2004/05:RRS21

2004/05: MJ22 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd, m, fp, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att följa de rekommendationer riktade till regeringen som framförs i redogörelsen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen bör ge Miljömålsrådet i uppdrag att förbättra miljömålsrapporteringen enligt Riksrevisionens rekommendationer.

Redogörelse 2004/05:RRS24

Redogörelse 2004/05:RRS24 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående tillsynen av miljögifter vid avfallsförbränning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:T413 av Birgitta Carlsson och Rigmor Stenmark (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheterna att höja skrotningspremien för gamla bilar.

2003/04:MJ205 av Jörgen Johansson och Annika Qarlsso (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en samlad nordisk rovdjurspolitik.

2003/04:MJ206 av Lars-Ivar Ericson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sanering av taggtråd och bilvrak.

2003/04:MJ208 av Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändra beslutet om ett totalförbud för användandet av bly i hagel och kulammunition i syfte att tillåta bly i ammunition vid markanslutten jakt och jaktskytte.

2003/04:MJ215 av Cecilia Widegren (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphöra med reservatsbildningar som drabbar främst små enskilt ägda fastigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stoppa nya naturreservat där pengar till skötsel saknas.

2003/04:MJ216 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att babyprodukter inte skall innehålla ämnen som är skadliga för hälsan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att babyprodukter inte skall innehålla produkter som är skadliga för miljön.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att babyprodukter inte bör innehålla produkter som är allergiframkallande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att babyprodukter inte bör innehålla produkter som är cancerframkallande.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att bestämda kriterier bör tas fram för produkter som används till små barn.

2003/04: MJ229 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att entreprenadmaskiner åläggs att begränsa sina avgasutsläpp.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utfärda tomgångsregler för entreprenadmaskiner.

2003/04: MJ234 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att utveckla ekonomiska och andra styrmedel för att minska utsläppen från arbetsmaskiner och expositionen för dessa.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att utveckla ekonomiska och andra styrmedel för att minska bullret från arbetsmaskiner och expositionen för detta.

2003/04: MJ235 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör se över möjligheten att begränsa snöskoteranvändningen i fjällvärlden.

2003/04: MJ236 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör verka för att kvalitetskrav på riskutvärderingarna införs.

2003/04: MJ241 av Ulla Löfgren och Jan-Evert Rådhström (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att blyförbudet vid jakt skall upphävas, utom på våtmarker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att blyförbudet vid skjutbanor skall upphävas.

2003/04: MJ242 av Barbro Feltzing (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett system upprättas för att tillvarata PET-flaskor av utländskt ursprung.

2003/04: MJ246 av Hans Stenberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om modifiering av det tidigare beslutet om förbud mot bly i ammunition.

2003/04: MJ253 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att 500 vargar borde vara ett minimum för en livskraftig vargstam.

2003/04: MJ260 av Kenneth Johansson och Eskil Erlandsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att med hänsyn till nya fakta om vargens biologi revidera målet för vargstammens storlek.

2003/04: MJ265 av Tuve Skånberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslag på hur insamlingen av använda mineraloljor skall öka till åtminstone 50 %.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att andelen återanvända mineraloljor skall öka till minst 50 % av den insamlade mängden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagstiftning för att sortera insamlad mineralolja dels i oblandad, dels i blandad sortering.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagändring för att häva kommunernas frivilliga monopol och släppa in privata intressenter för insamling av mineraloljor och transport av dessa till raffinaderierna i Europa.

2003/04: MJ274 av Stefan Hagfeldt m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att pröva olika alternativ för att skydda Ombergs natur.

2003/04: MJ278 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att substitutionsprincipen skall användas för att snarast ersätta nonylfenol.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att forskning behövs för att klargöra sambandet mellan hormoner i naturen och en ökande trend av symfyisolys hos unga kvinnor.

2003/04: MJ279 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uttjänta lädervaror som är garvade enligt krommetoden skall klassas som miljöfarligt avfall.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning om riskerna med läderhantering och dess samband med cancer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att substitutionsprincipen bör gälla för användningen av kemikalier vid lädertillverkning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen speciellt anförs om s.k. azofärgämnen och att en varningstext bör placeras på lädervaror innehållande sådana färger.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett totalförbud mot pentaklorfenoler och att förbudet kan vara nationellt.

2003/04: MJ280 av Eskil Erlandsson och Sven Bergström (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ikraftträdandet av beslut om förbud mot användning av bly i ammunition får anstå i avvaktan på pågående utredningar/undersökningar då det i dag saknas fullgoda alternativ.

2003/04: MJ295 av Patrik Norinder (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud av blyammunition vid jakt på fastmark.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud av blyammunition vid jakt i våtmarker.

2003/04: MJ306 av Runar Patriksson (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sprida vargstammen över hela landet.

2003/04: MJ314 av Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagregler om naturskyddsförrättning bör införas så att hanteringen av naturreservatsbildning kan ske enklare, snabbare och till lägre kostnad än vad nuvarande regler ger möjlighet till.

2003/04: MJ326 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen måste gå vidare och lägga fram en samlad politik för hur avloppsslammet skall hanteras och återvinas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det är nödvändigt att se på frågan om avloppsslam och framtida avloppslösning mot bakgrund av jordbrukets behov av växtnäringsskötsel.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kommunerna skall ges ansvaret för utbyggnaden av sorterande avloppssystem som gör en återföring av växtnäring möjlig.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kommunerna senast 2008 skall ha antagna övergripande strategier för återföring av näringsämnen i avlopp.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till skärpta krav på slammet vad gäller miljögifter och hygien samt aktiva åtgärder för förbättrad slamkvalitet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det i avvakten på utbyggnaden av sorterande avloppssystem kan vara möjligt att som en övergångslösning sprida slammet även på åkermark om halterna av miljögifter i slammet kan minskas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till att ett eller flera fullskaleförsök med fosforutvinning ur avloppsslam kommer i gång så snart som möjligt.

2003/04: MJ334 av Maud Olofsson m.fl. (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att begränsa spridningen av dioxin från förbränning och deponi.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör ta initiativ till ett brett åtgärdsprogram för att minska dioxinutsläppen och därmed minska risken för dioxin i maten.

2003/04: MJ337 av Lennart Beijer och Alice Åström (båda v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fri fiskvandring i Emån från mynningen upp till Ädelfors säkras genom att fiskvägar byggs förbi kraftstationerna i Högsby, Blankaström, Järnforsen, Kivillsfors och Turefors, att problemet vid Emsfors löses, att utvandringen av fisk till Östersjön säkras samt att Emå-området och dess höga naturvärden åskådliggörs i ett Naturum.

2003/04: MJ342 av Tommy Ternemar m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om modifiering av det tidigare beslutet om förbud mot bly i ammunition.

2003/04: MJ349 av Åsa Torstensson (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att där skötselplan för reservat inte fullföljs skall den fulla förfoganderätten återgå till markägaren.

2003/04: MJ360 av Runar Patriksson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra tidigare beslut om att förbjuda bly i jaktammunition fr.o.m. år 2008.

2003/04: MJ366 av Mikaela Valtersson (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av lagstiftningen beträffande försäljning av bekämpningsmedel inom detaljhandeln.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ersättningsfrågan till markägare bör avgöras på nationell nivå genom en förtydligad lagstiftning.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag för att åtgärda konsekvenserna av bekämpningsmedelsanvändning i mark och natur.

2003/04: MJ376 av Allan Widman m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om prioritering av västra Skåne i fråga om statligt stöd inom naturvårdspolitiken.

2003/04: MJ391 av Dan Kihlström och Mikael Oscarsson (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en omedelbar översyn och ändring av den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken.

2003/04: MJ395 av Åsa Domeij och Mikaela Valtersson (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en heltäckande kungsörnsinventering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning för kungsörn i förhållande till antalet lyckade häckningar.

2003/04: MJ399 av Alf Svensson m.fl. (kd):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Emån.

2003/04: MJ400 av Alf Svensson m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning i syfte att minska mängden icke-miljömärkta arbetsmaskiner och båtmotorer.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till tydligare lagstiftning vad gäller återvinningen av det avfall som omfattas av producentansvaret.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om privatinförsel av återvinningsbart material, i synnerhet behovet av en snabb lösning på glasåtervinningens finansieringsproblem.
8. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning i syfte att jämföra de miljömässiga, samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna av att sortera ut hushållens organiska avfall för biologisk behandling med alternativet att förbränna det organiska avfallet tillsammans med övrigt brännbart hushållsavfall.
9. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lagstiftning i syfte att underlätta hushållsnära insamling av batterier och annat farligt avfall.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom EU skall verka för att ett enhetligt europeiskt system för pantning av dryckesförpackningar införs.
11. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till organisation och finansiering av ett nationellt system för återvinning av returdrycksförpackningar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föreskrifter om varors sammansättning bör utfärdas på europeisk nivå.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkta informationsinsatser om våra stora rovdjur.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vandringsfisk.

2003/04: MJ401 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avgiftskrav på arbetsmaskiner och fritidsbåtar.

2003/04:MJ404 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att information skall lämnas till markägaren vid planerat ingrepp i egendomen.

2003/04:MJ408 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av marina reservat.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att i Östersjön och i Västerhavet bör i vardera hav minst två kustnära områden och minst två utsjöområden inrättas som reservat med totalförbud mot fiske.

2003/04:MJ409 av Björn von der Esch m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inventering av nyckelbiotoper.

2003/04:MJ411 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en aktiv och stark produktpolitik med utrymme för enskilda länder att gå före.

2003/04:MJ413 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reglerna för vätgas som alternativt drivmedel belyses.

2003/04:MJ416 av Agne Hansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att Aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp snabbt kommer i verkställighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en kretsloppsgrupp tillsätts med ett tydligt uppdrag att förverkliga de föreslagna målsättningarna i Aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp.

2003/04:MJ426 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen skall ge Naturvårdsverket i uppdrag att komma med förslag till skärpningar och förtydligande av miljömålet som handlar om mängden död ved.

2003/04: MJ430 av Gunnar Axén och Stefan Hagfeldt (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att tillsätta en heltäckande konsekvensutredning gällande förbudet att använda bly i jaktammunition.

2003/04: MJ447 av Björn von der Esch m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om blyad jaktammunition.

2003/04: MJ461 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av se över de allmänna råden för tvätthallar för fordon.

2003/04: MJ464 av Sonia Karlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bildande av Ombergs nationalpark.

2003/04: MJ466 av Kristina Zakrisson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering och uppföljning av införandet av förbudsområden för skotertrafik.

2003/04: MJ471 av Lennart Klockare (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslag till en åtgärdsplan som stärker havsöringsstammen i de två nordligaste länen.

2003/04: MJ472 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skydda våra rovdjur.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om snabbare utfasning av giftiga bottenfärger.

2003/04: MJ474 av Maud Olofsson m.fl. (c):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det för att kunna utföra ett effektivt arbete för att skydda utrotningshotade arter krävs att "rödlistan" kontinuerligt uppdateras.

2003/04: N225 av Christer Nylander m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lokalisera EU:s kemikaliemyndighet till Skåne.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:K431 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för en bättre och effektivare miljöpolitik samt livsmedelssäkerhet.

2004/05:So615 av Anita Brodén (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om amalgamets miljöpåverkan.

2004/05:T261 av Birgitta Carlsson och Rigmor Stenmark (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheterna att höja skrotningspremien för gamla bilar.

2004/05:T290 av Annika Carlsson och Kenneth Johansson (båda c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om generella undantag från avgaskraven på fordon äldre än 30 år.

2004/05:T398 av Sven Bergström m.fl. (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om framtida utsläppskrav och förnybara bränslen även för mopeder.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att övervakning av luftkvaliteten i tätorter bör utgå från ett barnperspektiv.

2004/05:T461 av Johnny Gylling m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att skapa goda förutsättningar för att utveckla en mångfald av alternativ till fossila bränslen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att skärpa EU:s miljökrav på dieselolja.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja skrotningspremien för bilar utan katalysator.

2004/05:T462 av Johnny Gylling m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att svavelfri diesel snarast blir standard inom EU.

2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionens anförts om en oberoende kommission för att kartlägga riskerna med strålning från mobiltelefonisystemen.

2004/05: MJ204 av Marietta de Pourbaix-Lundin och Göran Lindblad (båda m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om vargen som turistattraktion.

2004/05: MJ205 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att producenter av aluminiumburkar genom producentansvaret åläggs att återta deformerade burkar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att ett parallellt returburkssystem upprättas för aluminiumburkar utan svenskt ursprung.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att producentansvaret även skall gälla återtagande av aluminiumburkar som blivit oräknade på grund av att returburksautomat saknas.

2004/05: MJ210 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att konsumenter får tillgång till färg för utomhusbruk som ger rimligt skydd från angrepp av alger och svartmögel.

2004/05: MJ218 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om nödvändigheten av att satsa på nya alternativa drivmedel.

2004/05: MJ224 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att en handlingsplan för att garantera kvinnor rätten till giftfri graviditet och amning tas fram.

2004/05: MJ227 av Anna Grönlund Krantz (fp):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning för att skapa en levande fjällvärld.

2004/05: MJ228 av Anna Grönlund Krantz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att skrotningspremien bör höjas rejält.

2004/05: MJ232 av Hans Hoff och Sven-Erik Österberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett EU-gemensamt pantsystem för aluminiumburkar och glasflaskor.

2004/05: MJ236 av Marie Granlund (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om glasåtervinning i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att finansiera systemet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen på längre sikt skall verka för en harmonisering av förpackningsavgifterna inom EU.

2004/05: MJ237 av Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att all hantering av vatten skall ske utifrån kravet om långsiktig hållbarhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn av sanktionsmöjligheter och informationskrav för att förhindra dumpning av läkemedel sker.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återinföra normer för fordonstvättar.

2004/05: MJ240 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs en tredimensionell miljömålsutvärdering där inte enbart hänsyn tas till hur miljötillståndet utvecklas, utan som även väger in ekonomiska och sociala aspekter som exempelvis påverkan på sysselsättningen.

2004/05: MJ256 av Anna Grönlund Krantz och Yvonne Ångström (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stoppa det utökade flygförbudet i fjällvärlden samt behovet av en konsekvensanalys av ett sådant beslut.

2004/05: MJ261 av Åsa Domeij m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om införande av ett nationellt system för miljöklassificering av läkemedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om tillämpningen av miljöbalken på läkemedel.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att tydliggöra myndighetsansvaret för arbetet med läkemedelsfrågor inom ramen för miljömålsarbetet.

2004/05: MJ265 av Lennart Axelsson och Matilda Ernkran (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den allt större privatimporten av alkoholdrycker och de bekymmer den medför för svensk glasåtervinning.

2004/05: MJ283 av Åsa Domeij m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges nationella klimatpolitiska mål skall omdefinieras till att gälla tilldelade utsläpp av växthusgaser för de utsläpp som ingår i den europeiska utsläppshandeln plus verkliga utsläpp av växthusgaser för all övrig verksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att målet, definierat enligt ovan, då skall vara att växthusgasutsläppen från de gaser som regleras av Kyotoprotokollet, räknade som koldioxidekvivalenter över en hundraårsperiod, skall minska med minst 10 % från basåret 1990 till ett genomsnitt av åren 2008–2012.

2004/05: MJ299 av Jan-Evert Rådström och Magdalena Andersson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att blyförbudet vid jakt skall upphävas, utom på våtmarker.

2004/05: MJ305 av Dan Kihlström och Mikael Oscarsson (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en omedelbar översyn och ändring av den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken.

2004/05: MJ307 av Fredrik Olovsson och Laila Bjurling (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Ridö-Sundbyholmsarkipelagen som nationalpark.

2004/05: MJ311 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att 500 vargar borde vara ett minimum för en livskraftig vargstam.

2004/05: MJ330 av Carl-Erik Skårman och Björn von der Esch (m, kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ej införa förbud mot jakt med blyammunition på fast mark.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avvakta med förbud mot blyammunition på nuvarande skjutbanor tills visshet om blyets hanteringsmöjligheter och konsekvenser av dess användning nåtts.

2004/05: MJ334 av Patrik Norinder (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt lantbruk får tillgång till nya produkter i samma takt som lantbruket i övriga medlemsstater inom EU.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Ekonomistyrningsverkets förslag till avgiftssystem för prövning och tillsyn av bekämpningsmedel (ESV 2003:11) fastläggs.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att specificerade och kostnadsberäknade avgifter för Kemikalieinspektionens, Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets handläggning av ansökningsärenden fastläggs inom ramen för det nya systemet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att handläggningstiderna för olika ansökningsärenden fastläggs.

2004/05: MJ338 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta bort förbudet mot blyammunition vid jakt på fast mark.

2004/05: MJ342 av Tuve Skånberg (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktlinjer för länsstyrelserna för att skapa förutsättningar för odlingsfria zoner längs vattendrag.

2004/05: MJ343 av Maria Larsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fordonsgas och gasfordon.

2004/05: MJ345 av Patrik Norinder (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en konsekvensutredning av bly vid jakt och skytte på fastmark.

2004/05: MJ354 av Lars-Ivar Ericson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om materialåteranvändning.

2004/05: MJ359 av Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att arbeta med att skyddet av människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet stärks.

2004/05: MJ361 av Barbro Feltzing m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att deka-BDE inkluderas i mätning av det nu förbjudna PBDE.

2004/05: MJ362 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla systemet med miljöklassning av drivmedel och bränslen för att driva fram mindre miljöskadliga produkter.

2004/05: MJ365 av Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ny och känd teknik skall användas för att minska utsläppen av koloxid och kväveoxid.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skrotningspremien höjs skyndsamt i syfte att uppnå målet om en trafiksäker och miljöanpassad personbilspark.

2004/05: MJ367 av Ingrid Burman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en heltäckande nationell studie av forskningen avseende strålning och hälsa och som även inkluderar internationella erfarenheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om varningstexter på mobil- och decttelefoner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av vilka konsekvenser lagändringen avseende ledningsrätt fått för människor med elöverkänslighet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt forskning avseende elöverkänslighet.

2004/05: MJ368 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör vara pådrivande för att EU skall få
ökade möjligheter att fatta beslut med kvalificerad majoritet när det
gäller gränsöverskridande miljöfrågor och miljöskatter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör ha som mål att bostadssektorn
minskar sitt bidrag till koldioxidutsläppen med 50 % till år 2025
gentemot utsläppen år 1995 och med 80 % till år 2050.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om behovet av att miljöcertifiera alternativa drivmedel.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om behovet av en justering av miljöklassningen för
drivmedel så att den endast baseras på miljönytta.

2004/05: MJ369 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att utreda möjligheterna att använda handel med
utsläppsrätter på andra områden än inom klimatpolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om vikten av internationell miljösamverkan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en internationell miljödomstol.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att det svenska klimatmålet skall ligga fast.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om betydelsen av att energipolitikens första miljömål
skall vara att minska utsläppen av växthusgaser.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om nödvändigheten av höga miljöavgifter på kadmium i
hela EU.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ett åtgärdsprogram mot markförsurning.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om förändringar i förslaget till ny kemikaliepolitik inom
EU.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om snabbare utfasning av giftiga bottenfärger.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om läkemedels miljöpåverkan.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om utveckling av nya metoder för testning av kemikalier.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att bryta upp kommunernas monopol vad gäller
avfallshantering för farligt avfall.

39. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en avrapportering rörande det lokala samrådet mellan producenter och kommuner.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att Europeiska kommissionen skall lägga fram ett nytt direktiv om livscykelanalys enligt IPP-modellen.

2004/05: MJ370 av Maud Olofsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att framtidens fordonsbränslen skall vara miljövänliga och tillväxtskapande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att redan nu fatta styrande beslut och peka ut delmål under åren fram till 2050, då vi skall ha halverat våra utsläpp av växthusgaser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbjuda försäljningen av nytillverkade fordon som enbart kan drivas av fossila bränslen efter 2015.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka inom EU för att Auto-Oil-direktivets begränsning på 5 % inblandning av biodrivmedel i bensin avskaffas omedelbart.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att framtidens fordonsbränslen gynnar en miljödri-ven tillväxt i Sverige genom att forskning och teknikutveckling tas till vara samt att förnybara bränslen kan produceras inom landet.

2004/05: MJ371 av Åsa Domeij och Sverker Thorén (mp, fp):

13. Riksdagen begär att regeringen återkommer med heltäckande förslag till åtgärder för att förhindra eller minska problem med främmande arter i våra havsmiljöer, särskilt Östersjön.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att driva ett pilotfall för att klargöra om EU:s miljögaranti innebär att substitutionsprincipen kan tillämpas på hela Östersjöns tillrinningsområde.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samordna Östersjöländernas kemikaliepolitik inom ramen för det gemensamma förvaltningsorganet.

2004/05: MJ372 av Barbro Feltzing m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försiktighetsprincipen skall gälla vid exponering av elektromagnetiska fält.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en rekommendation för barn och ungdom vid användning av mobiltelefon.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att SAR-värden för mobiltelefoner görs officiella, enligt de rekommendationer som utgetts, och att detta anges i lag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att forskningen om radiofrekventa fält bör ökas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att en varningstext som varnar för alltför flitigt användande bör finnas på mobiltelefoner.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att en rekommendation utfärdas angående användning av mobiltelefon i bilar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att forskning om interaktion mellan elektriska fält i lutrummet påbörjas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en sänkning av nuvarande SAR-gränsvärde på 2,0 W/kg till 0,8 W/kg.

2004/05: MJ374 av Krister Örnfjäder och Agneta Ringman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om etablering av våtmarksområden i Kalmar län.

2004/05: MJ380 av Birgitta Sellén och Håkan Larsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en bättre analys av den skogliga reservatspolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Naturvårdsverket bör presentera en samlad strategi för bildandet av nya naturreservat.

2004/05: MJ386 av Åsa Domeij (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att kalkningens geografiska spridning och omfattning förankras bättre genom en objektiv analys av försurningspåverkan, aktuellt nedfall och bevarandeintressen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att göra kalkningsarbetet kostnadseffektivt genom att påskynda återhämtningen av mark och vatten så att upprätthållande åtgärder på sikt kan minskas.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kalkningsfördelningen bör följa en mall som ger länsstyrelserna incitament att vara effektiva och återhållsamma snarare än att försöka maximera utdelningen.

2004/05: MJ387 av Barbro Feltzing och Helena Hillar Rosenqvist (båda mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kemiskt sammansatta produkter som framställs för att användas till barn skall granskas och godkännas av en myndighet.

2004/05: MJ388 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reglerna för vätgas som alternativt drivmedel belyses.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning om stimulansbidrag eller skatteregler som gynnar framtagning av alternativa drivmedel såsom vätgas kommer till stånd.

2004/05: MJ396 av Runar Patriksson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra tidigare beslut om att förbjuda bly i jaktammunition fr.o.m. år 2008.

2004/05: MJ397 av Runar Patriksson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antalet vargar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sprida vargstammen över hela landet.

2004/05: MJ401 av Bengt-Anders Johansson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omedelbart tillsätta en konsekvensutredning med anledning av beslutet om blyhagelförbud.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skjuta upp genomförandet av tidigare beslut gällande utfasning av ammunitionsbly i avvaktan på redovisningen från en konsekvensutredning.

2004/05: MJ403 av Karin Åström och Maria Öberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot blyammunition.

2004/05: MJ406 av Sten Lundström och Sven-Erik Sjöstrand (båda v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera en fortsatt satsning på alternativa drivmedel, bl.a. i form av biogas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommande drivmedelscertifikat utformas så att det krävs att en viss del av kvoten – på ett konkurrensneutralt sätt – skall uppfyllas av högkoncentrerade eller rena förnybara drivmedel.

2004/05: MJ409 av Ragnwi Marcelind och Dan Kihlström (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att fortsättningsvis använda blyammunition vid jakt och tävlingsskytte.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en konsekvensutredning av ett blyförbud.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en konsekvensutredning beträffande den frivilliga skytterörelsen genomförs, innan förslag om skärpta krav på vapenförvaring, skärpta bullerkrav på skjutbanor m.m. genomförs.

2004/05: MJ416 av Birgitta Ahlqvist och Birgitta Gidblom (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om elöverkänslighet.

2004/05: MJ421 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det i kommande översyn av miljömålen, under miljömålet Levande hav, skall klargöras att Sverige skall följa de vetenskapliga rekommendationerna när det gäller fiskekvoter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en åtgärdsplan bör tas fram i syfte att bevara och sprida flodkraften till dess naturliga utbredningsområde.

2004/05: MJ423 av Kenneth Johansson och Eskil Erlandsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att snarast påbörja en utvärdering av den svenska rovdjurspolitiken.

2004/05: MJ427 av Hans Stenberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en provanläggning för produktion av syntetisk diesel ur biomassa i Sundsvall.

2004/05: MJ434 av Åsa Domeij m.fl. (mp):

15. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagstiftningen så att bekämpningsmedel i skogen och kemisk behandling av skogsplantor förbjuds.
16. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på en avvecklingsplan för miljöfarliga hydraul- och smörjoljor i enlighet med vad som anförts i motionen.
17. Riksdagen begär att regeringen lägger fram en plan för omställning av skogsbrukets drivmedel i enlighet med vad som anförts i motionen.
32. Riksdagen begär att regeringen ser till att utvecklingsfasen av åtgärdsprogram mot markförorening snarast genomförs.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om gödsling, askåterföring och vitaliseringsgödsling.

2004/05: MJ435 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om effekter i naturen av hormoner och hormonliknande ämnen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om regler vid tillverkning av ett nytt kemiskt ämne.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om effekter på sambandet mellan hormoner i naturen och en ökande trend av symfysiolyt hos unga kvinnor.

2004/05: MJ439 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en inventering av skyddsvärd skogsmark omgående bör påbörjas av Naturvårdsverket och länsstyrelserna på all skogsmark i privat- och bolagsägo.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att när inventeringarna av skyddsvärd skogsmark är färdiga på den privata och statliga skogsmarken samt på bolagsskogsmarken bör delmålet korrigeras så att alla skogar med höga naturvärden får ett lagstadgat skydd.

2004/05: MJ440 av Ragnwi Marcelind (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda omfattningen av opantbara burkar som slängs på våra soptippar och konsekvensen för miljön även på lång sikt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av att möjliggöra för konsumenten att ha återvinningsställen tillgängliga vid de vardagliga inköpsställena.

2004/05: MJ441 av Bengt-Anders Johansson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fordonsgas.

2004/05: MJ442 av Birgitta Sellén och Håkan Larsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte begränsa flygturismen i fjällen.

2004/05: MJ444 av Mariam Osman Sherifay (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot hudblekmedel som innehåller hydrokinon och andra farliga ämnen.

2004/05: MJ445 av Lars Wegendal och Carina Adolfsson Elgestam (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ej avkräva kommunal säkerhet vid tillståndsgivning för deporianläggningar.

2004/05: MJ449 av Sonia Karlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bildande av Ombergs nationalpark.

2004/05: MJ457 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rensa Österlens sandstränder från ruttnande tång.

2004/05: MJ458 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att återställa det skånska kulturlandskapet och bevara de skånska pilevallarna.

2004/05: MJ468 av Eva Flyborg (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på offentliggörande av strålningsvärden från tillverkarna för varje mobiltelefonmodell.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagstiftad tillsyn av mobiltelefonernas strålningsvärde.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om snabb forskning kring nivåerna av gränsvärdena.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om varningstext på mobiltelefoner.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om utredning av miljöavgift för mobiltelefoner.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om krav på tillsättande av en oberoende kommission för att utreda mobiltelefoners strålning.

2004/05: MJ477 av Henrik S Järrel (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om bruket av s.k. blyhagel.

2004/05: MJ481 av Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att genomföra en konsekvensutredning av 1998 års riksdagsbeslut om bly i ammunition vid icke-våtmarksjakt.

2004/05: MJ495 av Åsa Torstensson (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om krav på motsvarande respektfullt och deltagardemokratiskt samarbete mellan forskare, fiskare och myndigheter som inom Koster-Väderöfjordsprojektet är att föredra framför hot om marina reservat sett från ett myndighetsperspektiv utan dialog och delaktighet.

2004/05: MJ497 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om återföring av slam och rötrester till jordbruksmarken.

2004/05: MJ498 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om uppdaterade målformuleringar i miljöarbetet.
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som möjliggör låginblandning av mer än 5 % etanol i bensin och mer än 2 % rapsmetylester i dieselolja.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om införandet av en skrotningspremie för äldre båtmotorer och gräsklippare.
20. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om förbud mot kvicksilver.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om bättre information om omhändertagande av överblivna läkemedel.
23. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om förbud mot försäljning av däck som innehåller HA-olja.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s regelverk för bekämpningsmedel.
25. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till tydligare delmål för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.
26. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som, i enlighet med vad som anförs i motionen, reglerar omhändertagandet av radioaktivt avfall utifrån principen om producentansvar.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett nationellt tvärvetenskapligt forskningsprogram om elektromagnetiska fälts påverkan på människan.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en miljö kvalitetsnorm för nitrat i grundvatten.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den statliga utredaren (dir. 2004:70) bör ges som tilläggsdirektiv att särskilt belysa möjligheterna att aktivt använda det statliga skogsinnehavet för att uppnå miljö kvalitetsmålet Levande skogar.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en träffsäker inventering av skogens biologiska mångfald.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansiering av insamlingen av privatimporterade glasförpackningar så att glasåtervinningen kan fortsätta i nuvarande omfattning.
41. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till åtgärder på nationell nivå för att bygga ut sorterande system som fångar upp näringsämnen och samtidigt ger mindre mängd föroreningar.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljömålen skall vara föremål för fortgående forskning.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett forskningsprogram som skall syfta till att göra Sverige till ett samhälle där huvuddelen av fordonen drivs med alternativa bränslen.

2004/05: MJ501 av Viviann Gerdin och Sven Bergström (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att främja utvecklingen av alternativa bränslen.

2004/05: MJ507 av Jan Andersson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att miljöpolitiken måste ta sin utgångspunkt i människors engagemang och kärlek till naturen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att Sverige spelar en aktiv roll samt att nya arenor skapas i internationellt miljösamarbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Sveriges agerande inom EU och vikten av en gemensam europeisk miljöpolitik samt gemensamma miljömål.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en ökad andel majoritetsbeslut på miljöområdet inom EU.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige skall arbeta för att miljöpröva EU:s ekonomi.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om miljödriven tillväxt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen tillsammans med svenska miljöteknikföretag skall lägga fast en strategi för ökad miljöteknikexport.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs att en parlamentarisk utredning bör ges i uppdrag att ta fram förslag på nationella och regionala system för handel med utsläppsrätter på miljöfarliga utsläpp.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om några grundläggande principer i REACH som Sverige bör driva inom EU.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige inom EU bör ta initiativ till ett brett åtgärdsprogram för minskade dioxinutsläpp.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att åtgärderna för att minska övergödningen måste intensifieras och insatser för minskade utsläpp av närsalter skall stimuleras.

2004/05: MJ508 av Anita Brodén m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om frivilliga avsättningar, biotopskydd, naturvårdsavtal samt naturreservat.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning och långsiktiga incitament för att möjliggöra övergång till förnybara drivmedel.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppfyllande av miljömålet Bara naturlig försurning.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppfyllande av miljömålet Giftfri miljö.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppfyllande av miljömålet Ingen övergödning.

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppfyllande av miljömålet Levande skogar.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppfyllande av miljömålet Ett rikt odlingslandskap.

2004/05: MJ509 av Lotta Hedström (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i regleringsbrev till Statens strålskyddsinstitut, SSI, förelägger institutet att göra en självständig översyn av gränsvärdessättning för human hälsopåverkan för all strålning, radiofrekvent och EMF-skapande utrustning, för såväl privat som offentligt bruk med avseende på effekt, uppvärmning, absorption och frekvenspåverkan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa särskilda hänsynsregler och föreskrifter för användning av mobiltelefoni för unga människor.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillskapa ett nationellt forskningsprogram med avsikt att klarlägga långsiktiga hälsoeffekter av daglig långtidsexponering för pulserande högfrekvent strålning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljö- och hälsokonsekvenserna av kommunikationssystemet Rakel prövas enligt MKB-förfarande, innan systemet sätts i fullskaligt bruk.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att märka telefoner med strålningsvärden både för inkommande och utgående signaler, för passivt läge och för aktivitet samt för absorption.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förstärkt konsumentupplysning för övrig trådlös telefoni.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av revidering av miljömålen med avseende på strålningssäker miljö.

2004/05: MJ510 av Anita Brodén m.fl. (fp, kd, c, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utreda möjligheten att skapa system för de tjänster natursystemen svarar för.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ännu mer aktivt bör verka för att Europeiska kommissionen skall lägga fram ett direktiv om Integrerad produktpolicy (IPP).

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att skapa nya institutionella plattformar (s.k. utvecklingsavdelningar) för hållbar utveckling på regeringsnivå, i kommunerna och inom andra instanser i samhället.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Agenda 21-arbetet på kommunal och statlig nivå behöver kvalitetssäkras så att arbetet blir mera systematiskt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen bör utreda vilka institutionella och strukturella hinder som föreligger för ett effektivt genomförande av Cardiffprocessen.

2004/05: MJ520 av Louise Malmström och Billy Gustafsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att snarast se över möjligheterna att öka antalet marina naturreservat i Östersjön.

2004/05: MJ522 av Åsa Domeij m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av kunskap och pilotprojekt med mätning av elektromagnetiska fält.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om översyn av tillämpningen av försiktighetsprincipen i samband med elektromagnetiska fält.

2004/05: MJ528 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en proposition om integrerad produktpolitik i enlighet med motionens intentioner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av ett EU-direktiv om integrerad produktpolitik.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att mesta möjliga arbete kring integrerad produktpolitik bör ske inom ramen för EU-samarbetet.

2004/05: MJ532 av Åsa Lindestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om användandet av bly i jaktammunition.

2004/05: MJ540 av Erling Bager (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om fordonsgas.

2004/05:N254 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ta till vara det lokala engagemanget vid arbete med biologisk mångfald.

2004/05:N259 av Per Erik Granström och Kurt Kvarnström (båda s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om fordonsgas.

2004/05:N265 av Michael Hagberg och Christin Hagberg (båda s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om fordonsgas för tryggad energiförsörjning i vägtrafiksektorn.

2004/05:N307 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige inom EU skall verka för att gränsen för etanol i låginblandning skall tas bort eller höjas.

2004/05:N395 av Sylvia Lindgren m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om biogas som fordonbränsle.

2004/05:N409 av Martin Andreasson m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vattenmiljö- och avrinningsfrågor i Mälaren.

2004/05:N427 av Berndt Sköldestig m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om fordonsgas.

2004/05:Bo218 av Annelie Enochson (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om resurser till obunden forskning.

2004/05:Bo250 av Barbro Feltzing (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att sänka gränsvärdena för elektromagnetisk strålning från basstationer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att forskning på elektromagnetiska fält vid basstationer och mobiltelefonmaster bör ökas.

2004/05:Bo278 av Birgitta Carlsson och Håkan Larsson (båda c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad forskning kring elöverkänslighet.

2004/05:Bo279 av Mikaela Valtersson (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en oberoende översyn av den offentliga natur- och kulturmiljövårdens organisation och målpuppfyllelse och att ideella organisationer skall beredas tillfälle att delta i arbetet.

2004/05:Bo308 av Lars Tysklind m.fl. (fp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga att ta fram ett delmål för partiklar inom miljömålet Ren luft.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:U336 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en hållbarhetskommision.

2005/06:U338 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för en bättre och effektivare miljöpolitik samt livsmedelssäkerhet.

2005/06:So251 av Anita Brodén (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om amalgamets miljöpåverkan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att resultatet av undersökningen om möjligheten att förbjuda amalgam av miljöskäl snarast redovisas.

2005/06:Ub385 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ordentlig miljöundersökning bör genomföras för att säkerställa framtida vattenförsörjning i kommunerna runt Vättern.

2005/06:T497 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skrotningspremien.

2005/06:T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en oberoende kommission för att kartlägga riskerna med strålning från mobiltelefonisystemen.

2005/06:MJ205 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om strandskyddslagarna.

2005/06:MJ218 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att beslut om strandskydd skall decentraliseras till kommunal nivå.

2005/06:MJ224 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ett utökat förbud mot blyammunition omprövas.

2005/06:MJ226 av Staffan Danielsson och Agne Hansson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om skyndsamma åtgärder för en kraftigt ökad användning av drivmedelsetanol, särskilt från inhemsk produktion.

2005/06:MJ227 av Agne Hansson och Staffan Danielsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en utökad försöksverksamhet med förnybara bränslen.

2005/06:MJ231 av Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att påskynda inventering och administration vid reservatsbildningen hos länsstyrelserna.

2005/06:MJ237 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om strandskyddet.

2005/06:MJ249 av Runar Patriksson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ändra tidigare beslut om att förbjuda bly i jaktammunition fr.o.m. år 2008.

2005/06:MJ250 av Runar Patriksson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att beslutsnivån för strandskydd överförs till kommunal nivå.

2005/06: MJ251 av Runar Patriksson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antalet vargar och jaktbar stam.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sprida vargstammen över hela landet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning till den som drabbats av rovdjur.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokala analyser av livskvaliteten i vargtäta områden.

2005/06: MJ252 av Solveig Hellquist (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av flexibla strandskyddsbestämmelser.

2005/06: MJ253 av Ragnwi Marcelind (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda omfattningen av opantbara burkar som slängs på våra soptippar och konsekvenserna för miljön även på lång sikt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att möjliggöra för konsumenten att ha återvinningsställen tillgängliga vid de vardagliga inköpsställena.

2005/06: MJ255 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om blyförbud på jaktammunition.

2005/06: MJ259 av Hans Stenberg och Göran Norlander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förvaltning av lodjursstammen.

2005/06: MJ264 av Anna Grönlund Krantz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skrotningspremien bör höjas rejält.

2005/06: MJ267 av Christina Nenes (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett gemensamt pant- och retursystem inom EU.

2005/06: MJ274 av Magdalena Andersson och Cristina Husmark Pehrsson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regelsystemet för strandskydd.

2005/06: MJ275 av Jan-Evert Rådström och Ulla Löfgren (båda m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om blyförbudet.

2005/06: MJ277 av Jan-Evert Rådström och Magdalena Andersson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att blyförbudet vid jakt skall upphävas, utom på våtmarker.

2005/06: MJ278 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör verka för en total utfasning av bromerade flamskyddsmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inte skall förlänga sitt undantag från att följa EU:s gränsvärden för dioxin i livsmedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsynen vid avfallsförbränningsanläggningar måste förstärkas.

2005/06: MJ281 av Jan Ertsborn (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om decentralisering av besluten om strandskydd till kommunal nivå.

2005/06: MJ286 av Krister Hammarbergh (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett upphävande av förbudet mot användande av blyhagel vid jakt över öppet vatten.

2005/06: MJ288 av Mona Jönsson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att farliga kemikalier måste ersättas med säkrare alternativ.

2005/06: MJ292 av Lars Tysklind och Cecilia Wigström (båda fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anläggande av våtmarker och satsning på vattendirektivet för att motverka övergödning.

2005/06: MJ296 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Naturvårdsverket skall få i uppdrag att vidta fler åtgärder för att främja utvecklingen av rovdjursstammarna.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Naturvårdsverket skall få i uppdrag att fördjupa rovdjurssamarbetet med Norge och Finland.

2005/06: MJ299 av Chatrine Pålsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det vid köp av mobiltelefon skall vara obligatoriskt med information om de risker som användandet av mobiltelefon kan medföra.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den totala strålning som människor, särskilt barnen, utsätts för i vardagslivet riskbedöms.

2005/06: MJ301 av Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att arbeta med att stärka skyddet av människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

2005/06: MJ302 av Gustav Fridolin m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att läkemedelsavfall i avloppsvatten, recipienter, vattendrag och grundvatten är ett hot mot vår miljö och hälsa varför kraftfulla satsningar inom läkemedelsbranschen, forskningen och miljöövervakningen krävs omgående.
2. Riksdagen begär att regeringen ser över lagstiftningen vad gäller krav på läkemedelsproducenter att redogöra för läkemedels kemiska sammansättning genom hela dess livscykel, särskilt efter att ha passerat människokroppen, samt krav på att redogöra för hur läkemedlet i dess olika nedbrytningsfaser påverkar de ekologiska system det beräknas hamna i.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Kemikalieinspektionen bör få i uppdrag att utreda olika läkemedelssubstansers förekomst och toxicitet i våra ekologiska system i dag, och i framtiden, för att med detta som bakgrund kunna lokalisera de allvarligaste hoten och föreslå lämpliga åtgärder.

2005/06: MJ307 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att satsa på nya alternativa drivmedel.

2005/06:MJ309 av Gunilla Tjernberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om nödvändigheten av att konsekvensbeskrivningar och analyser kommer till stånd innan nya naturreservat tillkommer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att avsättningen av skyddsvärda skogar endast skall ske i nära samråd med berörda parter.

2005/06:MJ314 av Patrik Norinder (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att målsättningen skall vara 15 föryngringar av vargstammen per år.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att vargstammen bör spridas över en större yta.

2005/06:MJ316 av Anne-Marie Pålsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att ett avräkningsmål skall ersätta det nuvarande klimatmålet.

2005/06:MJ325 av Åsa Domeij och Sven-Erik Sjöstrand (mp, v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att vargar bör kunna flyttas när det behövs av genetiska skäl.

2005/06:MJ329 av Barbro Feltzing (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att kemiskt sammansatta produkter som framställs för att användas till barn skall granskas och godkännas av en myndighet.

2005/06:MJ332 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att avgasutsläppen från entreprenadmaskiner bör begränsas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utfärda tomgångsregler för entreprenadmaskiner.

2005/06:MJ335 av Annika Qarlsso (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om vikten av att förändra strandskyddslagen genom att föra över ansvaret för strandskyddet på kommunerna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utse Dalsland till pilotområde för lokalt beslutat strandskydd.

2005/06: MJ336 av Birgitta Sellén och Viviann Gerdin (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om lättnader för att få uppföra strandnära bebyggelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att eventuella överklaganden skall skötas av myndigheter som känner till regionen (länet).

2005/06: MJ339 av Kenneth Johansson och Agne Hansson (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att frivilliga avtal bör utnyttjas som ett alternativ till miljöbalkens bestämmelser om områdesskydd.

2005/06: MJ343 av Carina Hägg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt restriktivitet i fråga om dispens från strandskyddet.

2005/06: MJ346 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att substitutionsprincipen skall användas för att snarast ersätta nonylfenol.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regler vid tillverkning av ett nytt kemiskt ämne.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekologiska aspekter på läkemedel.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiera forskning om sambandet mellan hormoner i naturen och en ökande trend av symfysiolyt hos unga kvinnor.

2005/06: MJ347 av Jan Andersson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge kommunerna ansvaret för strandskyddet.

2005/06: MJ349 av Lars Tysklind m.fl. (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om åtgärder mot övergödning.

2005/06: MJ350 av Anita Brodén m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett mer flexibelt synsätt på strandrätten.

2005/06:MJ351 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ta fram nationella gränsvärden för strålning från mobiltelefoner.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att krav bör ställas på tillverkare av mobiltelefoner att tydligare redovisa strålningsvärden i sin marknadsföring.

2005/06:MJ353 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reglerna för vätgas som alternativt drivmedel bör belysas.

2005/06:MJ356 av Åsa Torstensson och Eskil Erlandsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge kommunfullmäktige makt över nyttjandet av kommunens stränder.

2005/06:MJ358 av Göte Wahlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning kring rödingbeståndet i Vättern.

2005/06:MJ361 av Cecilia Widegren (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphöra med reservatsbildningar som drabbar främst små, enskilt ägda fastigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stoppa nya naturreservat där pengar till skötsel saknas eller är under all värdighetsnivå för att upprätthålla biologisk mångfald.

2005/06:MJ365 av Birgitta Carlsson och Eskil Erlandsson (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att full ekonomisk ersättning skall utbetalas för rovdjursangrepp på tamdjur.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de djurägare som för att skydda sina tamdjur mot rovdjur måste sätta upp särskilda viltstängsel skall hållas skadslösa för den merkostnad som detta förorsakar.

2005/06:MJ367 av Kenneth Johansson och Sven Bergström (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det är kommunerna som skall ha rätt att själva fatta beslut i strandskyddsfrågor.

2005/06: MJ374 av Staffan Danielsson och Agne Hansson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för mer rapsolja (RME) som drivmedel och fler biogasbilar.

2005/06: MJ384 av Birgitta Sellén och Håkan Larsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av statligt stöd till forskning och teknikutveckling inom biodrivmedelsproduktion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Västernorrlands län och Västerbottens län ges utökade möjligheter att bli försökslän.

2005/06: MJ391 av Krister Örnjäder och Agneta Ringman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om etablering av våtmarksområden i Kalmar län.

2005/06: MJ394 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheterna att använda handel med utsläppsätter på andra områden än inom klimatpolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljöanpassad offentlig upphandling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att följa lagen om offentlig upphandling på avfallsområdet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av internationell miljösamverkan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att driva på Cardiffprocessen i EU.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte begränsa definitionen av vad som kan anses som miljöbränsle och miljöbil.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undersöka möjligheten att införa utsläppshandel på de mest skadliga utsläppen till vatten.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av höga miljöavgifter på kadmium i hela EU.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett utsläppshandelssystem för svaveldioxid och kväveoxider från fartyg inom EU.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara den biologiska mångfalden.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nyanlägga och restaurera våtmarksområden.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett åtgärdsprogram mot markförurning.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införseln av nytillskott av gener till Sveriges vargstam.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av informationsinsatser, om de regionala rovdjursgrupperna och det nationella rovdjursrådets funktion.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökande insatser för att förebygga rovdjursangrepp och bidrag när skador uppstått.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återkomma med en utvärdering och förslag vad gäller rovdjurspolitiken.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar i förslaget till ny kemikaliepolitik inom EU.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om snabbare utfasning av giftiga bottenfärger.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bryta upp kommunernas monopol vad gäller avfallshantering för farligt avfall.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om producentansvar.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att Europeiska kommissionen skall lägga fram ett nytt direktiv om livscykelanalys enligt IPP-modellen.

2005/06: MJ397 av Carl-Erik Skårman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utvärdering och åtgärdsöversyn av den gällande rovdjurspolitiken.

2005/06: MJ399 av Christin Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fordonsgas.

2005/06: MJ406 av Viviann Gerdin och Rigmor Stenmark (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att djurägarna skall kompenseras fullt ut för merkostnader beroende på rovdjurens attacker och dödande.

2005/06: MJ414 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett nationellt mål för den icke-handlande sektorn bör ligga på en minskning av utsläppen av klimatgaser i intervallet 13–16 %.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de långsiktiga utsläppsmålen för Sveriges del kan vara en minskning med 20–30 % till år 2020 och med 60–80 % till år 2050.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sektorsmål för utsläppen av klimatgaser skall införas där det så är lämpligt.

2005/06: MJ420 av Erling Wälivaara och Olle Sandahl (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att senarelägga förbudet att använda blyammunition till dess fullgoda ersättningsmaterial finns att tillgå.

2005/06: MJ422 av Camilla Sköld Jansson (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reglerna kring i strandskyddet.

2005/06: MJ424 av Sonia Karlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om bildande av Ombergs nationalpark.

2005/06: MJ427 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en bred informationskampanj om miljö kvalitetsmålen.

2005/06: MJ432 av Ameer Sachet m.fl. (s):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i strandskyddslagstiftningen som syftar till att strandskyddet skall differentieras.

2005/06: MJ434 av Lennart Beijer (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skyndsamt tillsätta en kommission vars uppgift skall vara att hos de personer som rapporterar allvarliga hälsoeffekter på grund av mobiltelefoni undersöka sambandet mellan mobiltelefonstrålning och hälsoeffekter.

2005/06: MJ435 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett EU-direktiv om integrerad produktpolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principerna för ett dynamiskt ramverk för integrerad produktpolitik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mesta möjliga arbete kring integrerad produktpolitik bör ske inom ramen för EU-samarbetet.

2005/06: MJ438 av Bo Bernhardsson och Hans Hoff (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av forskningsinsatser och information för att klargöra och minimera riskerna med användning av mobiltelefoni och annan trådlös kommunikation.

2005/06: MJ440 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av avsättningar av skog för naturvård.

2005/06: MJ442 av Ingrid Burman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt forskningsprogram avseende elektromagnetisk strålning och hälsoeffekter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om varningstext på mobiltelefoner och decttelefoner.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt forskning avseende elöverkänslighet.

2005/06: MJ443 av Lars Ohly m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska nationella tillämpningen av jordbruksstöden och regelverken måste ske på ett sådant sätt att näringsläckaget minskar.

2005/06: MJ446 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marina skyddsområden.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av marina reservat, där allt fiske förbjuds.

2005/06: MJ449 av Åsa Domeij m.fl. (mp, -):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om miljöcertifiering av statligt ägd skog.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att öka andelen avverkningsanmälningar som besöks av Skogsstyrelsen.
25. Riksdagen begär att regeringen lägger fram en plan för omställning av skogsbrukets drivmedel i enlighet med vad som anförs i motionen.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om samrådspikt och miljöprövning av skogsbilvägar.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om upprättande av ekologiska landskapsplaner.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att skogsskyddsarbetet måste accelerera rejält för att skyddsvärd skog skall kunna skyddas i sådan omfattning som krävs för att bibehålla den biologiska mångfalden.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utvärdera och följa de olika skogsskyddsinstrumenten vad gäller kostnadseffektivitet och kvalitet samt möjlighet till omfördelning mellan olika skyddsformer.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om offentlighet och kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om avverkningsstopp på identifierad skyddsvärd skog på statlig mark.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att initiera en översyn av tillåten mängd färsk död ved.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att se till att utvecklingsfasen av åtgärdsprogram mot markförsurning snarast genomförs.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om gödsling, askåterföring och vitaliseringsgödsling.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att insatserna för att inventera och skydda kulturvärden i skogsbrukslandskapet skall öka.

2005/06: MJ458 av Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fastställa principen om att den som åsamkar annan skada skall ersätta den drabbade för skadan.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att staten utger ekonomisk kompensation till de markägare som lidit ekonomisk skada på grund av en ökad rovdjurstam.

2005/06: MJ472 av Per-Olof Svensson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om differentierat strandskydd.

2005/06: MJ475 av Bengt-Anders Johansson m.fl. (m, fp, kd, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att omedelbart genomföra en utvärdering av den svenska vargstammen.

2005/06: MJ476 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att 500 vargar borde vara ett minimum för en livskraftig vargstam.

2005/06: MJ481 av Birgitta Ohlsson och Anne-Marie Ekström (båda fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att rensa taggtråd ur naturen.

2005/06: MJ487 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att snarast utvärdera den svenska vargstammen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utreda ersättningssystem för rovdjursdödade tamdjur.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att reglerna för skador av rovdjur måste vara desamma oavsett vilket rovdjur som orsakat skadan.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om användning av blyad ammunition efter den 1 januari 2008.

2005/06: MJ489 av Agne Hansson och Staffan Danielsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om regional beslutanderätt enligt strandskyddsbestämmelserna på Gotland och i Kalmar och Östergötlands län.

2005/06: MJ492 av Sven Bergström och Kenneth Johansson (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en rimligare rovdjurspolitik för balanserade rovdjursstammar i bl.a. Gävle-Dala-området.

2005/06: MJ494 av Hillevi Larsson och Eva Arvidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en gemensam EU-standard för returförpackningar.

2005/06: MJ500 av Erling Bager m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fordonsgas.

2005/06: MJ503 av Per Erik Granström och Kurt Kvarnström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddsbestämmelserna.

2005/06: MJ506 av Ulrik Lindgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett flexiblare strandskydd.

2005/06: MJ512 av Staffan Danielsson och Anders Larsson (båda c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ersättning för kostnad som uppkommit vid rovdjursangrepp eller hot om rovdjursangrepp skall utgå till fulla både för direkta och indirekta kostnader.

2005/06: MJ513 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försiktighetsprincipen bör gälla nya flamskyddsmedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utfasa de bromerade flamskyddsmedlen i snabb takt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges förbud av de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE verkligen blir genomfört och att Sverige verkar för att förbudet genomförs i EU.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att deka-BDE inkluderas i mätning av det nu förbjudna PBDE.

2005/06: MJ514 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att uttjänta lädervaror som är garvade enligt krommetoden skall klassas som miljöfarligt avfall.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda vad i motionen anförts om forskning om riskerna med läderhantering och dess samband med cancer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att substitutionsprincipen bör gälla för användningen av kemikalier vid lädertillverkning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om s.k. azofärgämnen och att en varningstext bör placeras på lädervaror som innehåller sådana färger.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett totalförbud mot pentaklorfenoler och att förbudet kan vara nationellt.

2005/06: MJ519 av Anita Brodén m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige skall följa utvecklingen och vara öppet för att prova växtnärbalanssystem på ett antal försöksgårdar i Sverige.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om forskning och långsiktiga incitament för att möjliggöra övergång till förnybara drivmedel.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om frivilliga avsättningar, biotopskydd, naturvårdsavtal samt naturreservat.

2005/06: MJ522 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kalkning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett ökat samarbete mellan markägare, kommuner och länsstyrelser för att begränsa näringsutsläpp.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förändrat strandskydd.

2005/06: MJ525 av Anita Brodén m.fl. (fp, kd, c, mp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige ännu mer aktivt bör verka för att Europeiska kommissionen skall lägga fram ett direktiv om integrerad produktpolicy (IPP).

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att främja möten och dialoger kring hållbarhetsfrågor där ideella organisationers kunskap och engagemang tas till vara på ett bättre sätt.

2005/06: MJ529 av Björn von der Esch m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ingen tidsgräns för användandet av blyammunition på fast mark skall sättas förrän fullgoda alternativ till blyammunition finns.

2005/06: MJ531 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige bör vara pådrivande för att EU skall få ökade möjligheter att fatta beslut med kvalificerad majoritet när det gäller gränsöverskridande miljöfrågor och miljöskatter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige bör ha som mål att bostadssektorn minskar sitt bidrag till koldioxidutsläppen med 50 % till 2025 gentemot utsläppen 1995 och med 80 % till 2050.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av forskning kring alternativa drivmedel för fordon.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att miljöcertifiera alternativa drivmedel.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en justering av miljöklassningen för drivmedel så att den endast baseras på miljönytta.

2005/06: MJ532 av Maud Olofsson m.fl. (c):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av åtgärder för att minska näringsläckaget från det svenska jordbruket.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att en nationell vätgasstrategi bör tas fram i nära samarbete mellan näringslivet och det offentliga.

2005/06: MJ533 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att försiktighetsprincipen skall gälla vid exponering av elektromagnetiska fält.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en rekommendation för barn och ungdom vid användning av mobiltelefon.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att SAR-värden för mobiltelefoner görs officiella, enligt de rekommendationer som har utgetts och att detta anges i lag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda vad i motionen anförs om forskningen på radiofrekventa fält.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en varningstext bör finnas på mobiltelefoner, som varnar för alltför flitigt användande.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en rekommendation utfärdas angående användning av mobiltelefon i bilar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda vad i motionen anförs om forskning om interaktion mellan elektriska fält i lufttrummet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en sänkning av nuvarande SAR-gränsvärde på 2,0 W/kg till 0,8 W/kg.

2005/06: MJ538 av Tommy Ternemar m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ökat inflytande för kommunerna vad det gäller strandskyddsbestämmelserna.

2005/06: MJ540 av Marina Pettersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillverkning av metanol.

2005/06: MJ541 av Dan Kihlström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddet.

2005/06: MJ542 av Dan Kihlström och Mikael Oscarsson (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en omedelbar översyn och ändring av den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om full ekonomisk ersättning för rovdjursangrepp.

2005/06: MJ543 av Dan Kihlström och Ragnwi Marcelind (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om möjligheten att fortsättningsvis använda blyammunition vid jakt och tävlingsskytte.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att konsekvensutredning beträffande den frivilliga skytterörelsen genomförs innan förslag om skärpta krav på vapenförvaring, skärpta bullerkrav på skjutbanor m.m. genomförs.

2005/06: MJ547 av Kenneth Johansson och Eskil Erlandsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om behovet av att vidta de åtgärder som behövs för att den nationella rovdjurspolitiken skall revideras.

2005/06: MJ548 av Lars U Granberg och Gunnar Sandberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av en kraftig lansering av akrylatbensinen i tvåtaksmotorer.

2005/06: MJ549 av Lennart Klockare (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om förslag till en åtgärdsplan som stärker havsöringsstammen i de nordligaste länen.

2005/06: MJ553 av Inger Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om avgifter för burkar och flaskor i pantsystemet.

2005/06: MJ556 av Hans Stenberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en provanläggning för produktion av syntetisk diesel i Sundsvall.

2005/06: MJ559 av Marie Nordén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att genomföra en översyn av hela rovdjurspolitiken och utvärdera den utifrån ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv.

2005/06: MJ560 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att rätten att medge undantag från strandskyddsbestämmelserna överförs till kommunerna och att länsstyrelserna erhåller prövningsrätt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att strandskyddet bör komma in i kommunernas översiktsplanering.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring så att Naturvårdsverkets överprövande grund i strandskyddsärenden tas bort.

2005/06: MJ564 av Jan Emanuel Johansson och Luciano Astudillo (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljömålet Levande skogar.

2005/06: MJ569 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om drivmedelscertifikat.

2005/06: MJ573 av Carin Lundberg och Karl Gustav Abramsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskydd.

2005/06: MJ576 av Marina Pettersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förvaltningsplan för de stora rovdjuren i Sverige.

2005/06: MJ581 av Mariam Osman Sherifay (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen arbetar för bättre kontroll i EU så att hudblekmedelsprodukter minskar i Europas butiker, hudblekmedelsprodukter skall innehålla en varningstext samt att de ej får säljas till minderåriga.

2005/06: MJ583 av Lars Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att upphäva 10 § 15 kap. miljöbalken.

2005/06: MJ586 av Lars U Granberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förnyat strandskydd.

2005/06: MJ589 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att producenter av aluminiumburkar genom producentansvaret åläggs att återta deformerade burkar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ett parallellt returburkssystem upprättas för aluminiumburkar utan svenskt ursprung.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att producentansvaret även skall gälla återtagande av aluminiumburkar, som blivit oräknade på grund av att returburksautomat saknas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ett system upprättas för att tillvarata PET-flaskor av utländskt ursprung.

2005/06:MJ592 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att syntetiskt framställda kemiska ämnen som regelbundet kan återfinnas i mätbara nivåer i människors blod, mjölk eller vävnad skall betraktas såsom farliga ämnen och föras upp på en särskild lista för omedelbar avveckling.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör öka sina ansträngningar att politiskt påverka innehållet i Reach så att ambitionsnivån för skydd återupprättas eller blir så hög som möjligt och att förslaget till regelverk i EU ger utrymme för de enskilda medlemsstaterna att ha högre krav.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utveckla nya strategier för att uppnå de mål som riksdagen antagit i Kemikaliestrategi för giftfri miljö (prop. 2000/01:65).
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige i enlighet med vad som sagts i Kemikaliestrategi för giftfri miljö, delmål 1, vidtar nationella åtgärder för att säkerställa att det senast 2010 skall finnas uppgifter om egenskaperna hos avsiktligt framställda eller utvunna kemiska ämnen som hanteras på den svenska marknaden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige i enlighet med Kemikaliestrategi för giftfri miljö snarast börjar tillämpa principen om lagstadgad substitution enligt den s.k. produktvalsprincipen av farliga kemiska ämnen då mindre farliga eller ofarliga ämnen finns tillgängliga.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige i enlighet med Kemikaliestrategi för giftfri miljö snarast vidtar åtgärder för att konsumenter skall ges tillgång till information om varors innehåll av ämnen med farliga egenskaper och huruvida en vara ger upphov till användning eller produktion av farliga ämnen i tillverknings-, användnings- eller avfallsledet.

2005/06: MJ594 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om återföring av slam och rötrester till jordbruksmarken.

2005/06: MJ595 av Björn von der Esch m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att all statlig skog som brukas bör vara certifierad.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att om stora områden skall undantas från traditio-
nellt skogsbruk bör detta i första hand ske på statens mark, eller
genom markbyte med statlig mark, så att den privata äganderätten
bevaras och skogsägarens utkomstmöjligheter inte försämras.

2005/06: MJ596 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att inblandning av 5 % biodrivmedel i dieselolja av
miljöklass 1 bör medges.
9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om lagändringar
som undanröjer den skattemässiga diskrimineringen av miljövänliga
bränslen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör överväga möjligheten att införa
förbud mot nyförsäljning av motorer för fritidsbåtar, arbetsmaskiner
och trädgårdsredskap som inte klarar de uppsatta kriterier för emis-
sioner som SIS ställt upp.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att ett införande av en skrotningspremie för äldre
båtmotorer och gräsklippare skulle vara en effektiv miljöförbät-
rande åtgärd som på kort tid miljömässigt skulle löna sig.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör tillsätta en utredning som skall ge
förslag på ett svenskt system för handel med utsläppsrätter för
andra ämnen än växthusgaser, t.ex. svaveldioxid och kväveoxider.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om arbetet med EU:s kemikaliepolitik.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att de överträdelser mot reglerna om utförsel av
kviksilver och deponiförbudet som i dag sker måste stoppas.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att alla bromerade flamskyddsmedel skall förbjudas.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör utarbeta en konkret strategi för att
ta hand om läkemedelsrester, byggd på tillgänglig kunskap.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ämnen som är karcinogena, mutagena och reproduktionsstörande liksom ämnen som är persistenta, bioackumulerbara och gentoxiska inte alls bör tillåtas bland bekämpningsmedel inom EU.
21. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på lagstiftning om omhändertagande av radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet i enlighet med vad som anförs i motionen.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strålning från mobiltelefoner.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en övergång från tvåtaktsskotrar till tystare och bensinsnålare fyrtaktsskotrar bör stimuleras genom ekonomiska styrmedel.
32. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till finansiering av insamlingen av privatimporterade glasförpackningar, så att glasåtervinningen kan fortsätta i nuvarande omfattning.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att slamkontrollerna bör inkludera fler ämnen och kemikalier för att slamgödsel skall kunna anses vara en del i framställningen av säkra livsmedel.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de miljömässiga, samhällsekonomiska och sociala effekterna av att utsortera hushållens organiska avfall för biologisk behandling respektive förbränning bör utredas.
35. Riksdagen beslutar att upphäva 15 kap. 10 § miljöbalken.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunerna bör åläggas att ha en viss täthet på sina insamlingsställen där det är möjligt att lämna uttjänta lysrör.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett gemensamt europeiskt system för pantning av returflaskor och returburkar bör införas.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det är fel att betrakta miljömålen som projekt och att de i stället borde vara föremål för fortgående forskning.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vid offentlig upphandling skall miljöhänsyn kunna beaktas inte bara för en produkts egenskaper utan även för dess framställningssätt.

2005/06:N243 av Anita Brodén och Runar Patriksson (båda fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samarbete mellan kommun och länsstyrelse.

2005/06:N303 av Jörgen Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en fortsatt satsning på inhemsk etanolproduktion är av nationellt intresse.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att regelverket för inblandning av etanol förändras så att högre inblandning tillåts.

2005/06:N309 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om frivilliga skötselavtal.

2005/06:N338 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU skall verka för att gränsen för etanol i låginblandning skall höjas.

2005/06:N427 av Ulrik Lindgren (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inlandets möjligheter avseende produktion av etanol baserad på skogsråvara.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en pilotanläggning för etanoltillverkning i Orsa.

2005/06:N435 av Berndt Sköldestig m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fordonsgas.

2005/06:N439 av Per Bill m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddet.

2005/06:N443 av Martin Andreasson m.fl. (fp):

40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vattenmiljö- och avrinningsfrågor i Mälaren.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddsbestämmelser.

2005/06:N481 av Maud Olofsson m.fl. (c):

7. Riksdagen beslutar om sådan ändring av miljöbalken (1998:808) att beslut om strandskydd överläts på kommunerna.

2005/06:N482 av Maud Olofsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till investeringar i anläggningar för etanolproduktion.

2005/06:Bo212 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (båda m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslut om strandskyddsgränser skall fattas i respektive kommun.

2005/06:Bo244 av Lars Tysklind m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalt anpassat strandskydd.

2005/06:Bo245 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett nationellt program för bullerbekämpning.

2005/06:Bo255 av Lars Tysklind m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett lokalt anpassat strandskydd.

2005/06:Bo256 av Marie Wahlgren m.fl. (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga att införa normer för partiklar mindre än 2,5 mikrometer.

2005/06:Bo276 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddsreglerna.

2005/06:Bo277 av Lotta Hedström och Mona Jönsson (båda mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen i regleringsbrev till Statens strålskyddsinstitut uppdrar dem att göra en självständig översyn av gränsvärdessättning för hälsopåverkan för all strålande, radiofrekvent och EMF-skapande utrustning, i privat och offentligt bruk med avseende på effekt-, uppvärmnings- och frekvenspåverkan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att skapa särskilda hänsynsregler och föreskrifter för användning av mobiltelefoni för unga människor.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa ett nationellt forskningsprogram med avsikt att klarlägga långsiktiga hälsoeffekter av daglig långtidsexponering för pulserande högfrekvent strålning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljö- och hälsokonsekvenserna av kommunikationssystemet Rakel prövas med ett MKB-förfarande, innan systemet sätts i fullskaligt bruk.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet att märka telefoner med strålningsvärden både för inkommande och utgående signaler, för passivt läge och för aktivitet samt för absorption.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av förstärkt konsumentupplysning för övrig trådlös telefoni.

2005/06:Bo278 av Annelie Enochson (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om låta kommunen ha huvudansvaret för strandskyddet.

2005/06:Bo279 av Annelie Enochson (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att krav skall ställas på operatörerna att redovisa strålningsvärden vid basstationerna som registrerats vid mätning utförd av en oberoende mättingsman.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till obunden forskning.

2005/06:Bo300 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

10. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagstiftningen om strandskyddet i enlighet med vad som anförs i motionen.

2005/06:Bo305 av Barbro Feltzing (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sänka gränsvärdena för elektromagnetisk strålning från basstationer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda vad i motionen anförs om forskning på elektromagnetiska fält vid basstationer och mobiltelefonmaster.

2005/06:Bo335 av Rigmor Stenmark m.fl. (c):

24. Riksdagen beslutar att överföra ansvaret för strandskydd till kommunerna.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 68

Motion	Motionärer	Yrkanden
68. Frågor rörande icke-joniserande strålning som har behandlats tidigare under mandatperioden		
2004/05:T466	Christer Winbäck m.fl. (fp)	26
2004/05:MJ28	Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s)	
2004/05:MJ367	Ingrid Burman m.fl. (v)	1, 2 och 6
2004/05:MJ372	Barbro Feltzing m.fl. (mp)	1–4 och 6–9
2004/05:MJ416	Birgitta Ahlqvist och Birgitta Gidblom (båda s)	
2004/05:MJ468	Eva Flyborg (fp)	1–6
2004/05:MJ498	Göran Hägglund m.fl. (kd)	27
2004/05:MJ509	Lotta Hedström (mp)	3, 6, 7 och 9
2004/05:MJ522	Åsa Domeij m.fl. (mp)	1 och 2
2004/05:Bo250	Barbro Feltzing (mp)	2 och 3
2004/05:Bo278	Birgitta Carlsson och Håkan Larsson (båda c)	5
2005/06:T500	Christer Winbäck m.fl. (fp)	23
2005/06:MJ299	Chatrine Pålsson (kd)	1 och 2
2005/06:MJ351	Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -)	27 och 29
2005/06:MJ434	Lennart Beijer (v)	
2005/06:MJ438	Bo Bernhardsson och Hans Hoff (båda s)	
2005/06:MJ442	Ingrid Burman m.fl. (v)	1, 2 och 7
2005/06:MJ533	Barbro Feltzing (mp)	1–4 och 6–9
2005/06:MJ596	Göran Hägglund m.fl. (kd)	22
2005/06:Bo277	Lotta Hedström och Mona Jönsson (båda mp)	3, 6, 7 och 9
2005/06:Bo279	Annelie Enochson (kd)	4 och 6
2005/06:Bo305	Barbro Feltzing (mp)	2 och 3

BILAGA 3

Trafikutskottets yttrande 2005/06:TU1y

Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet har berett trafikutskottet tillfälle att yttra sig över proposition Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) jämte följdmotioner. Trafikutskottets yttrande inriktas på mer övergripande frågor i propositionen och följande motionsförslag:

- 2004/05:MJ37 av Sverker Thorén m.fl. (fp, m, kd, c) yrkandena 3, 23, 25 och 38.
- 2004/05:MJ38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, –) yrkandena 2, 30, 61, 64, 65, 110, 112, 114, 115 och 117.

Utskottets överväganden

Trafikutskottet

Inledning

Riksdagen har tidigare behandlat bl.a. följande propositioner om miljömål som har anknytning till transportpolitiken:

- Svenska miljömål (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183).
- Sveriges klimatstrategi (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163).
- Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:36).

Regeringen har nyligen lagt fram skrivelsen En nationell strategi för havsmiljön (skr. 2004/05:173).

I budgetpropositionen för år 2006 har regeringen lagt fram förslag på skatteområdet som berör transport- och miljöområdena.

Härutöver har regeringen aviserat att ytterligare två propositioner kommer läggas fram under år 2005 som rör bl.a. sambanden mellan transportsektorn och miljön, nämligen en klimatpolitisk och en transportpolitisk proposition.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Inledningsvis erinrar regeringen om att Sveriges övergripande miljöpolitiska mål är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i landet är lösta.

I propositionen redovisas en fördjupad utvärdering av systemet med miljö kvalitetsmål och delmål. Förslag till vissa ändringar av dessa läggs fram:

- Systemet kompletteras med ett sextonde miljö kvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv, om biologisk mångfald med tillhörande tre delmål.
- För de nuvarande femton miljö kvalitetsmålen införs fem nya delmål, ändras lydelsen för sjutton delmål och upphävs nio delmål.

Detta innebär att det – förutsatt riksdagens beslut i enlighet med regeringsförslagen – finns 16 miljö kvalitetsmål och 72 delmål. I propositionen anmäls samtidigt vilka delmål som kommer att ses över ytterligare i samband med nästa fördjupade utvärdering.

Vidare redogör regeringen för sin bedömning av de tre åtgärdsstrategier som antogs år 2001. En av dem gäller effektivisering av energi- och transportsektorerna, och regeringen bedömer att man måste intensifiera omställningsarbetet till en miljömässigt hållbar utveckling när det gäller dessa sektorer. De ändringar av strategin som behövs är inriktade på att uppnå

miljökvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning och God bebyggd miljö* samt delmål under dessa.

I propositionen redovisar regeringen också sin bedömning av hur systemet kan förbättras – bl.a. genom tydliggörande av olika aktörers roller. Slutligen lämnas en presentation av svenskt miljömålsarbete i EU och internationellt.

Miljöpolitiken som överordnat mål

Utskottets förslag i korthet

Trafikutskottet avstyrker ett motionsförslag om att miljöpolitiken skall vara ett mål som är överordnat andra politikområden, såsom transportpolitiken. Trafikutskottet finner att nuvarande system är ändamålsenligt och vill i sammanhanget hänvisa till den aviserade transportpolitiska propositionen, som förväntas beröra de transportpolitiska målen.

Propositionen

Regeringen anmäler (s. 22) att riksdagen i samband med att den antagit politiska mål för vissa sektorer också fastställt miljömål för dessa. Detta gäller bl.a. transport-, energi-, konsument- och skogsbrukssektorerna. Miljökvalitetsmålen med delmål och sektorsmålen för miljö utgör tillsammans delar av en sammanhållen miljöpolitik. I denna proposition behandlas endast miljökvalitetsmålen med delmål medan översynen av sektorsmålen för miljö görs i samband med att de politiska målen för respektive sektor behandlas.

Beträffande integrering av miljöhänsyn i alla centrala politikområden sägs (s. 22) bl.a. att det är viktigt att ställa krav på att alla utredningar skall beskriva miljökonsekvenserna av sina förslag. Detta kan göras genom ett tillägg i kommittéförordningen (1998:1474) och avsikten är att denna komplettering skall genomföras vid nästa översyn av förordningen.

Frågan om miljöpolitiken i relation till andra politiska områden tas också upp (s. 23 f.). Regeringen hänvisar till strategin för hållbar utveckling. En av dess tre utgångspunkter är att en strävan mot hållbar utveckling måste integreras i alla politikområden. Regeringen vill skapa ett hållbartsamhälle där mål inom olika politikområden är ömsesidigt stödande och förstärker varandra i en positiv utveckling. Målkonflikter skall hanteras med ett långsiktigt perspektiv.

Enligt vad som anförs i propositionen har miljöarbetet i många avseenden varit framgångsrikt (s. 41). Trots detta kvarstår många problem. Det är därför angeläget med en översyn av såväl miljökvalitetsmålen som delmålen som regeringen nu redovisar.

Vidare redovisar regeringen sin bedömning att det särskilda sektorsansvaret för miljömålsarbetet bör tydliggöras och samspelet mellan det särskilda sektorsansvaret och arbetet med miljökvalitetsmålen bör stärkas (s. 362). Bland de myndigheter som fortsättningsvis bör ha ett särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet anges Banverket, Luftfartsstyrelsen, Sjöfartsverket och Vägverket. Naturvårdsverket har ansvar för att följa upp och utvärdera arbetet med särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet men också ge förslag till hur detta skall vidareutvecklas. Vidare bör Naturvårdsverket stödja, vägleda och samordna myndigheterna med särskilt sektorsansvar. Miljömålsrådet kommer att svara för den övergripande integreringen av arbetet med det särskilda sektorsansvaret med övrigt miljöarbete.

Vissa kompletterande uppgifter

Det transportpolitiska målet

Flera av de 15 miljökvalitetsmålen berör mer eller mindre transportsektorns verksamhet. För transportsektorn finns motsvarande transportpolitiska mål uppsatta. Det övergripande målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Detta övergripande mål preciseras i sex delmål:

- Ett tillgängligt transportsystem.
- En hög transportkvalitet.
- En säker trafik.
- En god miljö.
- Positiv regional utveckling.
- Ett jämställt transportsystem.

På lång sikt skall alla delmål uppnås. Delmålet en god miljö är formulerat så att transportsystemets utformning och funktion anpassas till krav på god och hälsosam livsmiljö för alla, där natur- och kulturmiljö skyddas mot skador samt en god hushållning med mark, vatten, energi och andra naturresurser främjas. För att möjliggöra en kontinuerlig uppföljning av uppvecklingen mot de långsiktiga delmålen har regeringen preciserat ett antal etappmål för några av delmålen. Måluppfyllelsen för sådana etappmål avseende delmålet om en god miljö framgår av nedanstående tabell (budgetpropositionen för år 2006), prop. 2005/06:1).

Sammanfattande bedömning av uppfyllelse av transportpolitikens delmål en god miljö

Delmålet en god miljö	Utveckling mot långsiktigt delmål under 2004	Finns etappmål?	Uppfylls etappmål med fattade beslut?	Kommentarer till utveckling i förhållande till delmålet under 2004
Klimatpåverkan	Nej (Nej)	Ja	Nej	Oförändrade utsläpp från vägtrafiken och sjöfarten, ökade från flyg. Brister i sjöfartens utsläppsstatistik.
Luftföroreningar (S, NO _x , VOC)	Ja? (Ja)	Ja	Ja, delvis	Målet för S uppfylls troligen. Målet för NO _x uppnås troligtvis inte. Brister i sjöfartens utsläppsstatistik.
Buller	Nej (Ja)	Ja	Nej	För långsam förbättring i befintlig bebyggelse jämfört med riktvärden.
Kretsloppsanpassning	Osäkert (Osäkert)	Nej	–	Långsam förbättring.
Påverkan på natur-och kulturmiljö	Osäkert (Osäkert)	Nej	–	Svårbedömt

I propositionen konstateras bl.a. att koldioxidutsläppen under år 2004 i stort sett var oförändrade jämfört med 2003, trots ökat trafikarbete. Detta beror framför allt på den ökade inblandningen av etanol i bensin. För att nå det uppsatta etappmålet för utsläpp av koldioxid krävs kraftfulla åtgärder, bl.a. energieffektivare fordon och en fortsatt introduktion av förnybara drivmedel.

Utsläppen av kväveoxider och kolväten från vägtrafiken fortsätter att minska. Utsläppsmålet för kväveoxider kommer att nås och målet för svaveldioxid kommer sannolikt också att nås. Utvecklingen för kolväteutsläppen är positiv, men för att nå etappmålet krävs ytterligare insatser.

När det gäller luftkvaliteten i tätorter visar mätningar för vinterhalvåret 2003/04 att den tidigare kraftiga trenden med minskade halter avtagit och att luftkvaliteten har förbättrats mindre de senaste fem åren. I flera tätorter kommer det att krävas ytterligare åtgärder, bl.a. inom transportsektorn, för att sänka halterna av kvävedioxid och partiklar i luften i tillräcklig omfattning för att klara miljökvalitetsnormerna.

Motionen

I motion 2004/05:MJ38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, –) beklagar man att miljöpolitiken har givits en underordnad roll. Motionärerna anser att miljöpolitiken i stället skall överordnas vissa angivna politikområden, däribland transportpolitiken. Sättet för hur målen överordnas för jämställdhets- respektive integrationspolitiken borde vara förebilden, heter det (yrkande 2).

Trafikutskottets ställningstagande

Motionärerna föreslår att miljöpolitiken skall vara ett mål som är överordnat andra politikområden, såsom transportpolitiken, och därtill samtidigt vara integrerad i andra politikområden, såsom transportpolitiken. Trafikutskottet instämmer med motionärerna om vikten av miljöhänsyn i samband med politiska överväganden och beslut. Såvitt gäller transportområdet vill utskottet erinra om att en god miljö utgör ett av de sex delmålen inom transportpolitiken och att delmålet i sin tur har försetts med etappmål och att trafikverken har satt upp verksamhetsmål avseende delmålet En god miljö. Enligt det övergripande målet för transportpolitiken gäller vidare utgångspunkten att skapa ett långsiktigt hållbart transportsystem. Trafikutskottet finner att nuvarande system är ändamålsenligt och vill i sammanhanget hänvisa till den aviserade transportpolitiska propositionen, som förväntas beröra de transportpolitiska målen. Med avseende på det sagda tillstyrker utskottet propositionen i berörda delar; motion 2004/05:MJ38 yrkande 2 avstyrks.

Begränsad klimatpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Med anledning av ett motionsyrkande med krav avseende klimatmålet vidhåller trafikutskottet sin uppfattning om att det är angeläget att begränsa klimatförändringarna; att minska utsläppen av växthusgaser torde vara den viktigaste utmaningen på miljöområdet. Enligt trafikutskottets mening är det befogat med ett förslag om klimatmålet som är sammanhållet såväl med avseende på delmål som på åtgärder. Med det sagda ansluter sig trafikutskottet till den redovisade bedömningen i propositionen i berörd del och avstyrker motionsförslaget.

Propositionen

Regeringen erinrar inledningsvis om riksdagens beslut år 2002 om en nationell klimatstrategi, som bl.a. omfattar mål på lång och kort sikt under miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* (s. 34). Målet innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser skall vara minst 4 % lägre än utsläppen år 1990, beräknat som ett medelvärde för perioden 2008–2012.

Vidare påminner man om att det svenska målet fortlöpande skall följas upp. Om utsläppstrenden visar sig vara mindre gynnsam än man förutser eller om de åtgärder som vidtas inte ger väntad effekt kan regeringen föreslå ytterligare åtgärder och – eller – föreslå en omprövning av målet. Härvid skall hänsyn tas till konsekvenser för svensk industri och dess konkurrenskraft.

I anslutning till arbetet med den första kontrollstationen har regeringen uppdragit åt Naturvårdsverket och Statens energimyndighet att ta fram underlag avseende prognoser av utsläpp av växthusgaser, utvärdering av styrmedel i klimatpolitiken, effekter av att integrera Kyotoprotokollets flexibla mekanismer i klimatmålet för perioden 2008–2012 samt nya kunskaper i klimatfrågan. Resultatet kommer att redovisas i den särskilda klimatproposition som aviserats till senare under år 2005. En andra kontrollstation är planerad till år 2008.

Motionen

Det är olyckligt att regeringen – i avvaktan på en särskild klimatproposition – i princip inte behandlar delmålet *Begränsad klimatpåverkan* i den nu aktuella miljömålspropositionen, anförs det i motion 2004/05:MJ37 av Sverker Thorén m.fl. (fp, m, kd, c). Motionärerna påminner om att klimatpolitiken även ingår i t.ex. trafikpolitiken. En lämplig fördelning borde kunna vara att förslag avseende delmålen tas upp i samband med arbetet med miljömålen, medan förslag avseende åtgärderna kan läggas fram i den aviserade klimatpropositionen.

Slutsatsen är att regeringen bör uppmanas att under år 2005 återkomma med förslag till nya, tydliga delmål på klimatområdet. Viktigast är att snarast precisera delmål för utsläppsminskningarna under åren 2020 till 2050. Vidare bör delmål finnas för de olika sektorerna såsom bl.a. trafiken. Motionärerna understryker att utsläppsminskningarna inte får genomföras så att svensk konkurrenskraft och tillväxt försämras märkbart. Tvärtom skall dessa faktorer snarare gynnas; en miljödriven teknisk utveckling kan skapa tillväxt och inte minst vara en viktig aspekt utifrån ett säkerhetspolitiskt avseende genom att minska Sveriges oljeberoende. Enligt motionärernas uppfattning är det viktigt att ta fram incitament för en omställning till nya transportlösningar såväl för persontrafik som godstrafik. Detta gäller både förnybara drivmedel och smarta och effektiva transportlösningar. Slutligen bör delmål preciseras inte bara för koldioxid utan även för övriga växthus-

gaser, anser motionärerna. Handeln med utsläppsrätter kan bli ett effektivt verktyg i klimatarbetet men det krävs då att kostnaderna verkligen blir tydliga i systemet (yrkande 3).

Trafikutskottets ställningstagande

Inledningsvis vill trafikutskottet påminna om att utskottet hösten 2004 avlämnade ett yttrande till miljö- och jordbruksutskottet med anledning av skrivelsen En svensk strategi för hållbar utveckling (skr. 2003/04:129, yttr. 2004/05:TU2y).

När det gäller målet att begränsa klimatförändringarna framhöll trafikutskottet det angelägna i att problemen med de pågående klimatförändringarna tas på stort allvar. Utskottet konstaterade att utsläppen av koldioxid, den dominerande växthusgasen, företrädesvis härrör från förbränning av fossila bränslen, och att transportsektorn är en av flera stora källor till sådana utsläpp. En aktiv klimatpolitik som integreras i hela samhället är nödvändig för att problemen skall kunna bemästras, betonades det vidare. Utskottet påpekade beträffande transportsektorn att koldioxidutsläppen emellertid hade fortsatt att öka, vilket innebar försämrade förutsättningar att uppnå etappmålet.

Trafikutskottet hänvisade till de utredningsförslag med inriktning att begränsa transportsektorns miljöpåverkan som vid denna tidpunkt var under beredning. Med tillfredsställelse noterade utskottet att regeringen hade för avsikt att återkomma till riksdagen med en redovisning av det svenska klimatarbetet och utgick därvid från att en särredovisning skulle göras med avseende på transportsektorn. Vidare förutsatte trafikutskottet att regeringen i den transportpolitiska propositionen skulle komma att närmare utveckla hur transportsystemet kan anpassas till en hållbar utveckling.

Med anledning av det nu väckta motionsyrkandet vidhåller trafikutskottet sin uppfattning att det är angeläget att begränsa klimatförändringarna; att minska utsläppen av växthusgaser torde vara den viktigaste utmaningen på miljöområdet. Beroendet av fossila bränslen måste därför minskas. Som anmäls i den framlagda propositionen har regeringen för avsikt att senare under år 2005 förelägga riksdagen en särskild klimatproposition. Enligt trafikutskottets mening är det befogat med ett förslag om klimatmålet som är sammanhållet, dvs. det gäller såväl delmål som åtgärder. Med det sagda ansluter sig trafikutskottet till den redovisade bedömningen i propositionen i berörd del och avstyrker motion 2004/05:MJ37 yrkande 3.

Hav i balans

Utskottets förslag i korthet

Ett motionsyrkande om en komplettering av miljökvalitetsmålet *Hav i balans* i enlighet med ett förslag av Havsmiljökommissionen avvisas av trafikutskottet. Utskottet hänvisar till att det i propositionen anförs att formuleringarna till sin karaktär är utformade som åtgärder snarare än önskvärt miljötillstånd samt att regeringen arbetar med att genomföra förslagen.

Propositionen

Beträffande miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* redovisas den av riksdagen fastställda formuleringen (s. 124 f.). Sålunda skall Västerhavet och Östersjön ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Åtta delmål har fastställts, däribland skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden (delmål 1), begränsning av buller och andra störningar från båttrafik (delmål 6) och minskning av utsläpp av olja och kemikalier från fartyg (delmål 7).

Enligt regeringens bedömning blir miljökvalitetsmålet svårt att nå inom en generation, detta även om ytterligare åtgärder vidtas. EU-arbetet och internationellt arbete i övrigt bör intensifieras och en sammanhållen nationell strategi bör utarbetas.

Skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden (delmål 1)

När det gäller skydd av marina miljöer och kust- och skärgårdsområden (delmål 1) föreslår regeringen en ny lydelse av innebörden bl.a. att senast år 2010 skall minst 50 % av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 % av kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd (s. 128 f.). Regeringen säger sig instämma med Havsmiljökommissionen när det gäller vikten att avleda fartygsstrafiken – inte minst den omfattande och ökande trafiken med oljetankfartyg – från de mest värdefulla områdena. I ett första steg verkar därför Sverige kraftfullt för att Hoburgs bank och Norra Midsjöbankarna inklusive omgivande skyddszoner skall utpekas av den Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) som områden som sjöfarten bör undvika. Samtidigt verkar Sverige för att den tunga fartygsstrafiken, dvs. fartyg med ett djupgående över 12 meter, hänvisas till en föreslagen djupvattenled som går söder och öster om dessa områden. Detta görs inom ramen för arbetet med att få Östersjöområdet klassat som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA). Genom denna åtgärd minska risken för att oljeutsläpp från fartygsstrafiken skall drabba fågellivet och de känsliga miljöerna vid dessa utsjöbankar.

Beträffande åtgärder för att säkerställa räddningsberedskapen hänvisar regeringen till budgetpropositionen för 2005 (prop. 2004/05:1, UO6), där regeringen bl.a. föreslagit att Kustbevakningen skall införskaffa större fartyg med tillräcklig förmåga vad avser brandbekämpning, nödläktring, nödbogsering och oljeupptagning.

Minskning av utsläpp av olja och kemikalier för fartyg (delmål 7)

Någon ändring av delmålet föreslås inte. Delmålet bör således fortfarande ha lydelsen: Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning skall utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2010. Förutsättningar finns för att delmålet nås inom utsatt tid, anför regeringen som emellertid anser det angeläget att ytterligare insatser genomförs.

Ett flertal åtgärder har vidtagits för att minska antalet illegala utsläpp från fartyg. Under perioden 1995–2003 har antalet oljeutsläpp i svenskt territorialvatten och svensk ekonomisk zon minskat med över 50 %. Minskningen bedöms till stor del bero på Kustbevakningens utökade övervakning med satellit, flyg och fartyg kombinerat med en alltmer effektiv procedur för utredning av misstänkta brott. Regeringen tillägger dock att det finns ett stort mörkertal i den redovisade statistiken. Bland de ytterligare insatser som behövs räknar regeringen upp följande.

En insats är ökad flygövervakning och en ökad närvaro av Kustbevakningen till sjöss. En annan viktig förutsättning är att det internationella samarbetet om flyg- och satellitövervakning som Kustbevakningen deltar i fungerar väl och utvecklas.

Ytterligare en insats är höjd efterlevnad av och ökad effektivitet i dels Helcoms s.k. Östersjöstrategi om mottagningsanläggningar i hamnar för fartygsgenererat avfall, dels EG:s direktiv om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester (2000/59/EG).

Vidare säger sig regeringen överväga att ge berörda myndigheter i uppdrag att öka kunskapen om utsläpp av olika kemikalier i samband med fartygsdrift, klargöra problemens vidd samt föreslå eventuella åtgärder som kan vidtas nationellt och/eller bör drivas internationellt. I övrigt hänvisar regeringen bl.a. till den sedermera framlagda skrivelsen om en havsmiljöstrategi och till det möte i april 2006 om miljöpåverkan från sjöfart och fiske som kommer att hållas inom ramen för Nordsjökonferensen.

Regelverket för bestraffning av utsläpp av föroreningar orsakade av fartyg är ytterligare ett område. Regeringen omtalar att EU under år 2005 förväntas anta ett direktiv och ett rambeslut som tillsammans stärker detta regelverk. Eftersom det är ett gränsöverskridande miljöhot säger sig regeringen vara angelägen om en sådan åtgärd. I detta sammanhang tar regeringen upp frågan om skadeståndsansvar. Det påpekas att delmål 7 är inriktat mot avsiktliga utsläpp. Vikten av att aktörerna i transportkedjan har skadeståndsansvar även för utsläpp genom en olyckshändelse betonas. Skadeståndsansvaret regleras genom internationella konventioner. Skador

vid utsläpp av olja från oljetankfartyg ersätts i första hand av fartygsägare och i andra hand av den internationella oljeskadefonden. Regeringen påminner om en ny, tredje ersättningsnivå genom en kompletterande internationell oljeskadefond.

Slutligen hänvisar regeringen till att sjöfartens miljöpåverkan är sådana frågor som regeringen har för avsikt att återkomma till bl.a. inom ramen för en sammanhållen havsmiljöstrategi (se i det följande) och den transportpolitiska proposition som regeringen avser att lägga fram under 2005. Inom Nordsjökonferensens ram kommer ett särskilt möte hållas i april 2006 i Göteborg om miljöpåverkan från sjöfart och fiske.

Motionen

I motion 2004/05:MJ37 av Sverker Thorén m.fl. (fp, m, kd, c) begärs att riksdagen beslutar om en komplettering av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård med meningen ”Ingen undermålig sjöfart skall trafikera Sveriges omgivande hav, de mest värdefulla områdena skall skyddas från sjöfartens negativa konsekvenser och att räddningsberedskapen skall säkerställas. De hävdar vidare att EU:s utvidgning innebär en avgörande förändring när det gäller möjligheten att förvalta den hårt utsatta Östersjön och att arbetet även bör bedrivas inom ramen för EU och då genom juridiskt bindande överenskommelser” (yrkande 23).

Motionärerna begär också ett tillkännagivande om att regeringen senast våren 2006 skall återkomma med förslag till ett nytt delmål som är kopplat till risken för olycksrelaterade oljeutsläpp. De påminner om att sjötrafiken på Östersjön ökar, inte minst transport av råolja med tankfartyg. Vidare hänvisar de till handläggningen av skyddsåtgärder inom ramen för klassningen av Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA). Regeringen kritiserar för att den inte redan nu har lagt fram förslag till ett sådant nytt delmål (yrkande 25).

Trafikutskottets ställningstagande

Det förslag som framförs i motion 2004/05:MJ37 yrkande 23 är samma som Havsmiljökommissionen har lagt fram i sitt betänkande (SOU 2003:72) Havet – tid för en ny strategi. Av propositionen framgår att regeringen har övervägt denna formulering och kommit fram till att kommissionens förslag visserligen tar fasta på faktorer som är viktiga för att miljökvalitetsmålet skall nås. Regeringen anser emellertid att formuleringarna till sin karaktär är utformade som åtgärder snarare än som önskvärt miljötillstånd. Man avvisar således förslaget med hänvisning till att redan de nuvarande preciseringarna täcker in sjöfartens påverkan. Regeringen meddelar samtidigt att man arbetar med att genomföra förslagen i form av åtgärder. Trafikutskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i detta avseende och ansluter sig till vad som anförs i propositionen; motion

2004/05: MJ37 yrkande 23 avstyrks därmed. Med hänvisning till den aviserade transportpolitiska propositionen avstyrks även yrkande 25 i samma motion.

Uppdelning av strategin för energi- och transportsektorerna

Utskottets förslag i korthet

Ett motionsförslag om en uppdelning av strategin för energi- och transportsektorerna avstyrks av trafikutskottet med hänvisning till bl.a. möjligheterna till ett helhetsperspektiv.

Propositionen

Tre utmaningar bedöms särskilt viktiga anför det. En är att åstadkomma effektivare energi- och transportsystem för att främst minska utsläppen från energi- och transportsektorerna samt öka andelen förnybar energi; omställningsarbetet syftar således till att åstadkomma en miljömässigt hållbar utveckling.

Berörda miljö kvalitetsmål

De ändringar av strategin som behövs är inriktade på att uppnå följande miljö kvalitetsmål och delmålen under dessa.

- Begränsad klimatpåverkan,
- Frisk luft,
- Bara naturlig försurning,
- Ingen övergödning och
- God bebyggd miljö samt delmål under dessa.

Utgångspunkt

Utgångspunkten för strategin är att man skall utnyttja kostnadseffektiva åtgärder på både kort och lång sikt som bidrar till att uppnå flera miljö kvalitetsmål på samma gång och som också bidrar till att även andra politiska mål uppnås.

På lång sikt kommer styrmedel och åtgärder för att uppnå klimatmålet att ha en avgörande betydelse också för andra miljö kvalitetsmål genom de minskningar av utsläppen av koldioxid från förbränning av fossila bränslen som blir nödvändiga.

På kort sikt, dvs. till år 2010, inriktas åtgärderna under strategin huvudsakligen mot att uppnå delmålen avseende:

- utsläpp av växthusgaser och kväveoxider,

- delmålen under Frisk luft för kvävedioxid och partiklar i vissa större städer,
- underlag för fysisk planering i kommunerna, samt
- förslaget till nytt delmål 5 för partiklar under Frisk luft.

Åtgärder

Enligt regeringens mening bör åtgärderna i strategin inriktas mot följande områden:

- effektivisering av användningen, produktionen och överföringen av energi inom industrin, energisektorn, bebyggelsen och transportsektorn för att främst minska utsläppen till luft,
- ökad satsning på förnybara energikällor,
- planering och utveckling av bebyggelse och annan samhällsstruktur som gynnar miljöanpassade transporter och skapar förutsättningar för ett minskat transportbehov.

Ytterligare åtgärder bör inriktas på en vidareutveckling av styrmedel, främst följande:

- utveckling av ekonomiska styrmedel för ökad miljöstyrning,
- skärpta utsläppskrav för fordon och maskiner,
- forskning och utveckling, samt
- riktade informationsinsatser.

Närmare om strategierna för transportsektorn

Strategi för fortsatt introduktion av förnybara drivmedel

Enligt regeringens bedömning bör en långsiktig introduktion av förnybara fordonsbränslen fortsatt främjas.

- Ett lagförslag om skyldighet för bensinstationer att tillhandahålla förnybara fordonsbränslen som kan träda i kraft den 1 januari 2006 läggs fram.
- Specifikationen för miljöklass 1 diesel ändras, så att det blir möjligt att blanda in upp till 5 % RME i all diesel.
- Ett drivmedelcertifikatsystem bör utredas vidare med målet att detta system skall kunna träda i kraft den 1 januari 2009.
- Direktiv 98/70/EG bör ändras så att den högsta tillåtna mängden etanolinblandning i bensin höjs från 5 % till 10 %.

Upphandling av entreprenadmaskiner och transporttjänster m.m.

Enligt regeringens bedömning bör Vägverket ges i uppdrag att i samråd med AB Svenska Miljöstyrningsrådet utveckla upphandlingskrav för entreprenadmaskintjänster samt för transporttjänster med tunga fordon med särskilt låga utsläpp med syftet att stimulera införandet av ren teknik innan den blir obligatorisk.

Ekonomiska styrmedel inom transportsektorn

Enligt regeringens bedömning krävs ytterligare utsläppsminskningar i transportsektorn för att man skall kunna nå uppsatta delmål. Redan i dag används ett stort antal ekonomiska styrmedel i transportsektorn. För att ytterligare öka miljöstyrningen och därmed minska utsläppen i transportsektorn behövs en fortsatt utveckling av de ekonomiska styrmedlen. Detta kan exempelvis ske inom ramen för den fortsatta gröna skatteväxlingen.

Ytterligare ekonomiska incitament behövs för att få bilköpare att välja bränslesnålare bilar än vad som finns i dag. En koldioxidbaserad fordons-skatt för lätta fordon införs under 2006 för att öka miljöstyrningen i fordonsbeskattningen.

- En miljöinriktad skatteomläggning för tunga fordon bör införas under 2006.
- Trängselskatt kan bidra till en minskning av utsläppen av kväveoxider, partiklar, kolväten och koldioxid.
- En kilometerskatt för tunga fordon kan vara en viktig åtgärd för att bidra till en hållbar utveckling av vägtrafiksektorn och till att miljökvalitetsmålen uppnås.
- De nya svenska differentierade farledsavgifterna ökar de ekonomiska incitamenten för sjöfarten att minska utsläppen till luft genom att använda lågsavvlig olja och installera kväveoxidrening.
- Fortsatt aktivt arbete för att ett system med differentierade sjöfartsavgifter införs inom EU är angeläget. Även systemet med differentierade landningsavgifter är viktigt för att minska flygets miljöpåverkan.

Skärpta utsläppskrav för fordon och maskiner

Enligt regeringens bedömning bör

- den frivilliga överenskommelsen med fordonsindustrin inom EU om att minska bränsleförbrukningen med 25 % till 2008 bör följas upp med ett nytt gemensamt program för introduktionen av ny teknik för att fortsatt minska de specifika koldioxidutsläppen,
- frågor om kvalitetssäkring av regelsystemet, inklusive testmetoder prioriteras i arbetet med avgasfrågor inom EU,
- EU:s kommande avgaskrav avseende utsläppen av kväveoxider för dieslbilar skärpas till en nivå som motsvarar bensinbilarnas nivåer,
- ett incitament införs som gynnar försäljningen av sådana bilar som omfattas av EG-kommissionens rekommendation om en frivillig kravnivå för lätta dieslbilar med särskilt låga partikelutsläpp.

Information, forskning och utveckling

Enligt regeringens bedömning måste information om miljökvalitetsmålen nå ut till alla berörda och allmänheten.

- Medborgardialoger bör utvecklas på flera områden.

- Klimatinformation är viktig för att öka kunskaperna om växthuseffekten och om metoder för att minska utsläppen av växthusgaser och för att förankra åtgärder inom klimatområdet.
- Fortsatt stöd till klimatinformation kommer att behandlas i den klimatpolitiska propositionen 2005.
- Energiforskningsprogrammet bör förstärkas mot bakgrund av den intensifiering av omställningen av energisystemet som regeringen aviserat.

Motionen

I motion 2004/05:MU37 av Sverker Thorén m.fl. (fp, m, kd, c) begärs att En strategi för effektivare energianvändning och transporter delas upp i två strategier: Effektivare energisystem och Effektivare transporter. Så vitt gäller transporterna anfördes att det inte kan vara ett mål i sig att minska bilanvändningen. Det är föroreningarna som medför problem, inte samfärdseln i sig, hävdades det. De framhåller vidare att underlaget för kollektivtrafik i stora delar av Sverige är alltför litet för att kunna ge tillräckliga miljövinster. Vidare anser de att översynen av miljöklassningen borde ha kunna drivas längre än vad regeringen nu har gjort. Vidare borde miljöstyrningen av fartygstrafiken utvecklas vidare (yrkande 38).

Trafikutskottets ställningstagande

När regeringen år 2001 (prop. 2000/01:130) lade fram sitt förslag om de tre strategierna, varav den om energi- och transportsektorerna är en, anförde regeringen att den långsiktiga utvecklingen av framför allt person- och lastbilstrafiken krävde att den traditionella utbudspolitik (infrastruktur och trafikplanering) förändrades och kompletterades med åtgärder som syftar till att påverka efterfrågan på transporter i miljöanpassad riktning. En del i det arbetet var att åstadkomma ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur så att människors behov av dagliga transporter kan minska. En annan del i arbetet var att skapa alternativa transportformer. En minskad bilanvändning skulle eftersträvas där det fanns alternativ. För att miljö kvalitetsmålen skulle kunna nås inom en generation var det dessutom angeläget att vidta långsiktiga åtgärder för att skapa en infrastruktur för hållbar utveckling. Regeringen hänvisade i detta avseende till sin då aviserade proposition Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem.

Trafikutskottet konstaterar att vägtrafikens miljöproblem till huvudsaklig del är att hänföra till drivmedelsanvändningen, dvs. till tillförd energi. Mot den bakgrunden ter det sig ändamålsenligt med en sammantagen strategi för energisektorn och transportsektorn. Åtgärderna är således grupperade på ett sätt som medger helhetsperspektiv och möjligheten att en åtgärd kan bidra till att flera miljö kvalitetsmål kan uppnås. Vikten av ett samarbete över sektorsgränserna och av ett generellt brett engagemang bör också beak-

tas när det gäller struktureringen av strategierna. Utskottet ansluter sig således till vad som anförs i propositionen och avstyrker motion 2004/05: MJ37 såvitt avser yrkande 38.

Åtgärder inom sjöfarten

Utskottets förslag i korthet

Mot bakgrund av genomförda, pågående och planerade åtgärder för förbättrat miljöskydd inom sjöfarten avstyrks ett motionsförslag i ämnet.

Propositionen

I propositionen redovisas under rubriken En strategi för effektivare energianvändning och transporter uppgifter om bl.a. utsläpp från fartyg (s. 285 f.). Där sägs bl.a. att bestämmelser om utsläpp från havsgående fartyg beslutas inom den internationella sjöfartsorganisationen, IMO. Särskilt havsgående fartyg svarar för betydande utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid som kan åtgärdas till en i jämförelse låg marginalkostnad. Det faktum att det hittills inte ställts speciellt långtgående krav på sjöfarten – trots att marginalkostnaden är väsentligt lägre jämfört med åtgärder som vidtas på land – är i det långa loppet samhällsekonomiskt oacceptabelt. Sverige bör därför inom dessa organ, tillsammans med likasinnade länder, fortsatt driva krav att effektiv avgasrening och användning av lågsvavlig bunkerolja även skall införas i internationell sjöfart. Under tiden har Sverige infört och utvecklat systemet med differentierade farledsavgifter. Regeringen gör vidare följande bedömning.

- Grunden för en hållbar sjöfart är globala förebyggande miljö- och säkerhetsregler, kompletterade med fartygskontroller och trafikövervakning. Sverige bör fortsatt verka inom den internationella sjöfartsorganisationen IMO i syfte att främja kvalitetssjöfart och undanröja undermålig sjöfart, samt verka inom Parisavtalet och EU för att förbättra hamnstatskontrollen.
- I avsaknad av globala regler, eller i syfte att påskynda och harmonisera genomförandet av globala regler, bör Sverige verka för att nödvändiga miljö- och sjösäkerhetsregler genomförs inom EU eller regionalt inom Helcom.
- I syfte att uppnå ett hållbart nyttjande av havet och skydd av den biologiska mångfalden bör Sverige verka för att skydda särskilt känsliga områden från fartygstrafikens påverkan, begränsa användningen av skadliga påväxthindrande system på fartyg, förhindra spridningen av främmande organismer via fartygs barlastvatten, säkra en miljömässigt säker skrotning av fartyg och begränsa utsläppen av luftföroreningar.

- Initiativ bör tas för att öka användningen av frivilliga överenskommelser och samverkansavtal som verktyg för att främja kvalitetssjöfart.
- I syfte att skapa ökade möjligheter till miljöriktiga val vid köp av båtmotorer för fritidsbåtar bör Sjöfartsverket ges i uppdrag att utarbeta en strategi för hur informationen till konsumenterna om båtmotorers miljöegenskaper kan förbättras och förtydligas, samt för att stimulera utbyte av mindre miljövänliga motorer som är i bruk.
- Sverige bör verka för att det straffrättsliga regelverket vid föroreningar orsakade av fartyg, liksom det internationella ersättningssystemet för olje- och kemikalieskador, förstärks ytterligare.

Skrivelsen om en nationell havsmiljöstrategi

Våren 2005 lade regeringen fram en skrivelse En nationell strategi för havsmiljön (skr. 2004/05:173). Den behandlas av riksdagen hösten 2005.

Strategin skall komplettera de åtgärder och strategier som presenterats i den nu föreliggande propositionen om svenska miljömål för att uppnå de miljökvalitetsmål som har bäring på havsmiljön. Utgångspunkten är att en ny förvaltning av havet bör utgå från dels *ekosystemansatsen*, dvs. att nyttjandet av havet inte leder till effekter som gör att ekosystemens livsuppehållande förmåga försämras eller förstörs, dels *försiktighetsprincipen*. En förutsättning för framgång anges vara ett fördjupat internationellt samarbete, särskilt inom EU. En ny modell för förvaltning av havsmiljön bör etableras med en ökad samordning mellan berörda myndigheter. Lokal delaktighet, bred samverkan mellan aktörer och regional samordning bör säkerställas inom alla havsanknutna näringar. Vidare anförts att arbetet kommer att förstärkas på fyra områden, nämligen planeringsinstrument, miljöövervakning, informationsinsatser och användningen av forskning. Härutöver finns förslag om säkerställd räddningstjänst till sjöss.

Budgetpropositionen

Av budgetpropositionen för år 2006 framgår bl.a. följande. Sjöfartsverkets arbete med att utforma, kvalitetssäkra och fastställa rutiner för planering, genomförande och uppföljning av miljöarbetet har intensifierats under året och ett fullständigt miljöledningssystem, som har integrerats i nuvarande övergripande ledningssystem, förväntas kunna fastställas under 2006. Systemet utformas enligt standarden ISO 14001, men beslut har ännu inte fattats om systemet skall certifieras. Sjöfartsverket bedriver ett omfattande nationellt och internationellt arbete för att minska sjöfartens negativa miljöpåverkan. Sjöfarten är en i hög grad internationell näringsgren och många viktiga miljöåtgärder måste därför arbetas fram inom ramen för internationella forum. Verket har bedrivit ett framgångsrikt miljöarbete inom internationella forum som IMO, EU, Helsingforskommissionen och Nordsjökonferensen. Genom att vara drivande i dessa forum har Sverige i många fall lyckats påskynda införandet av internationella regler. Det gäller

inte minst det miljöarbete som Sverige driver gemensamt med övriga EU-stater. Klassningen av Östersjöområdet inom ramen för IMO som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA) kan framhållas som ett exempel på framgångsrikt internationellt arbete.

Enligt regeringens mening återstår emellertid flera viktiga frågor, såsom tillämpningen av kraven på mottagningsanordningar i hamnar runt Östersjön och målet om att utsläppen av olja och kemikalier från fartyg skall minimeras och vara försumbara till 2010.

I och med att fartygstrafiken har ökat ökar också risken för negativ miljöpåverkan från sjöfarten. Regeringens uppfattning är att verksamhetsmålet för att uppnå en god miljö måste ha fortsatt hög prioritet. Regeringen betonar därför att det omfattande nationella och internationella arbete för att minska sjöfartens negativa miljöpåverkan som Sjöfartsverket och Kustbevakningen bedriver är viktigt. Sammanfattningsvis anser regeringen att delmålet för verksamhetsområdet för 2004 har uppnåtts.

Vissa kompletterande uppgifter

Miljödifferenterade farleds- och hamnavgifter

När det gäller luftföroreningar till följd av sjöfart infördes den 1 januari 1998 i Sverige ett system med miljödifferenterade farleds- och hamnavgifter. Farledsavgiften är differentierad med avseende på svavelhalt i fartygsbränsle och minskning av kväveoxidutsläpp. Åtgärderna har hittills resulterat i en beräknad reduktion med omkring 50 000 ton svaveldioxid och 40 000 ton kväveoxider per år inom Östersjö- och Nordsjöområdet. Efter en översyn av farledsavgifterna infördes den 1 januari 2005 ett reviderat system i avsikt att åstadkomma en ökad miljödifferentering och en närmare koppling mellan avgifter och trafikens samhällsekonomiska marginalkostnader.

EU:s marina strategi

Kommissionen har inlett ett arbete med att ta fram en grönbok om EU:s maritima politik. Avsikten är att grönboken skall vara klar och läggas fram i maj/juni 2006. Vidare har kommissionen tillsatt en styrgrupp. I denna ingår kommissionsledamöterna för områdena Industri och näringsliv, Transport, Miljö, Regionalpolitik, Fiske och havsfrågor, Forskning samt Energi; ordförande är Joe Borg (ansvarig för Fiske och havsfrågor). Under styrgruppen har tillkallats en specialistgrupp (task force) med uppgift att belysa alla aspekter av den maritima politiken. Även en arbetsgrupp, med representanter för samtliga medlemsstater har inrättats.

Konferenser om Östersjön, m.m.

I september 2005 ägde den 14:e parlamentariska Östersjökonferensen rum i Vilnius. En resolution med förslag om viktiga åtgärder för en hållbar utveckling antogs enhälligt. Konkreta rekommendationer till aktioner inom ramen för Utvecklande av transportinfrastrukturer i Östersjöregionen lämnades.

Regeringen har förklarat sin avsikt att inbjuda Östersjöländerna till ett högnivåmöte om Östersjöns miljöproblem.

Motionen

I motion 2004/05:MJ38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, –) anføres att sjöfarten inom EU år 2010 väntas svara för försurande utsläpp som överskrider alla landbaserade källor tillsammans. Motionärerna kräver därför att sjöfartsstödet skall villkoras med katalysatorer eller annan motsvarande teknik för att minska försurande utsläpp. Dessutom anser de att det bör krävas att endast lågsvavlig olja används inom sjöfarten. Andra nationella åtgärder som bör genomföras är miljödifferenterade farleds- och hamnavgifter samt att de allra sämsta fartygen inte får anlöpa svenska hamnar (yrk. 30).

Det är fortfarande alltför billigt att rena fartygstankarna till havs, anser motionärerna i samma motion. Därför bör övervakningen intensifieras och sanktionssystemet för fartyg som bryter mot reglerna skärpas i olika avseenden. Vidare bör enkelskroviga fartyg förbjudas i Östersjön. Kriterier för goda sjötransporter bör utarbetas i samarbete med sjöfartsnäringen anser de och begär ett uttalande av riksdagen i enlighet härmed (yrk. 64).

PSSA-arbetet aktualiseras också i motionen. Sverige skall agera kraftfullt för att verkningsfulla åtgärder skall åstadkommas, framhålls det. Exempel på sådana är krav på välutbildad besättning, obligatoriska trafikövervakningssystem för hela Östersjön och miljöinspektörer ombord på större fartyg och fartyg med farlig last. Vidare bör det pågående arbetet med PSSA lyftas upp från myndighets- till regeringsnivå (yrk. 65).

Trafikutskottets ställningstagande

Trafikutskottet har vid en rad tillfällen behandlat sjöfartens miljöpåverkan.

Hösten 2004 avlämnade utskottet ett yttrande till miljö- och jordbruksutskottet med anledning av regeringens skrivelse En svensk strategi för hållbar utveckling (yttr. 2004/05:TU2y).

Våren 2005 behandlade trafikutskottet frågor om sjösäkerhet m.m. (bet. 2004/05:TU7). Vid detta tillfälle anförde trafikutskottet bl.a. följande.

Beträffande *Östersjön* sade sig trafikutskottet utgå från att regeringen noga följer utvecklingen på området och vidtar de ytterligare åtgärder som kan bedömas nödvändiga eller lämpliga för att ett effektivt skydd för Öster-

sjöområdet skall kunna uppnås. Åtterrapportering av uppföljningen förutsätts ske till riksdagen. Vissa förslag i de behandlade motionerna kunde komma att övervägas i det fortsatta arbetet. Berörda motioner avstyrktes.

Beträffande *luftföreningar till följd av sjöfart* sade sig trafikutskottet dela den oro för sjöfartens negativa påverkan på miljön som motionsförslagen ger uttryck för. Det är ett starkt intresse – inte minst när det gäller Östersjön – att svaveldioxidhalterna minskas. Den europeiska sjöfarten svarar för mer svaveldioxidutsläpp än de övriga transportslagen tillsammans. Även halterna av kväveoxider måste nedbringas.

I motionsförslagen förespråkades dels krav på återinförande av investeringsbidrag för katalysatorer, dels förbättrad tillgång till lågsvavlig bunkerolja.

Såvitt gällde investeringsbidrag till katalysatorer hänvisade trafikutskottet till tidigare behandlingar i ärendet. I betänkande 2002/03:TU5 påminde utskottet om att det år 1998 införda systemet med miljödifferenterade farledsavgifter har samma syfte och att systemet också visat sig ge goda resultat. Utskottet påpekade att även flertalet hamnar tillämpar hamnavgifter som är miljödifferenterade med avseende på olika skadliga ämnen från fartyg. Vidare konstaterades att parterna – bl.a. rederierna samt hamn- och stuveriföretagen – fortlöpande vidtar åtgärder i miljöförbättrande syfte, t.ex. främjande av lågsvavligt bränsle och elanslutning från land av fartyg vid kaj; detta utvecklingsarbete torde komma att vidmakthållas och öka. Sålunda har många fartyg numera katalysatorer, påpekade utskottet. Även det arbete för förbättrad miljöhänsyn inom sjöfarten som bedrivs inom sjöfartsnäringsen, bl.a. genom instiftande av miljöpris, nämndes. Utskottet ansåg att detta var både ett framkomligt och ett föredömligt arbetssätt. Samtidigt fanns det, menade utskottet, skäl för regeringen att närmare undersöka förutsättningarna för att främja ytterligare initiativ av parterna. I yttrandet till miljö- och jordbruksutskottet om En svensk strategi för hållbar utveckling (yttr. 2004/05:TU2y) hänvisade trafikutskottet bl.a. till de då planerade justeringarna av farledsavgifterna som syftade till att stärka deras miljöstyrande karaktär och till regeringens avsiktsförklaring om ett fortsatt utvecklande av ekonomiska styrmedel för att komma till rätta med bl.a. sjöfartens utsläpp av luftföreningar. Katalysatorer är ett verkningsfullt medel, framhöll utskottet men sade sig inte vara berett att återinföra ett bidragssystem. Utskottet, som noterat att sjöfarten vid den aktuella tidpunkten hade en i huvudsak god utveckling med positiva ekonomiska resultat, betonade den roll som ansvarsfulla redare och befraktare hade när det gäller att utforma ett sjötransportsystem som är anpassat till en hållbar utveckling av transporterna. Miljöstyrande avgifter är en mer ändamålsenlig metod att stimulera investeringar i katalysatorer eller annan teknik, inte minst eftersom sådana avgifter är en mer teknikneutral lösning som också kan stimulera teknikutvecklingen, framhöll utskottet. Att gå vidare med differenteringen var därför en mer framkomlig väg, menade det. Detta gällde inte bara avgifterna för farlederna utan även hamnarna, särskilt för dem

som ännu inte hade infört ett differentierat system. Utskottet betonade också att möjligheten att förbjuda utsläpp av luftföroreningar när fartyget ligger vid kaj, exempelvis genom krav på landbaserad nätanslutning av fartyg, kunde övervägas. Avslutningsvis hänvisade trafikutskottet till pågående överväganden när det gäller att utvidga systemet med utsläpps rättigheter till att omfatta även transportsektorn. Mot bakgrund av det sagda avstyrkte utskottet de behandlade motionsförslagen.

Såvitt gällde tillgång till lågsavlig bunkerolja konstaterade trafikutskottet att det för rederierna kunde vara ett stort problem att få tag på bunkerolja av tillräckligt god kvalitet i andra europeiska hamnar. Utskottet ansåg det viktigt att efterfrågan på en sådan produkt stimuleras för att öka tillgängligheten av bunkerolja av god miljö kvalitet. Vidare nämnde utskottet att olika metoder för ekonomisk stimulans av miljöförbättrande åtgärder diskuteras i flera länder och inom EU. Trafikutskottet underströk starkt det angelägna i att Sverige – inom ramen för EU-arbetet – verkar för att sådan bunkerolja blir tillgänglig i alla EU-ländernas hamnar. Mot bakgrund av att frågan om tillgång till lågsavlig bunkerolja avsågs inordnas i svaveldirektivet sade sig utskottet utgå från att Sverige även i fortsättningen skulle vara pådrivande för att dessa intentioner förverkligas. Med det sagda avstyrktes berört motionsförslag.

De motionskrav som nu framförs är likartade eller har samma syfte som de frågeområden som trafikutskottet behandlade våren 2005. Trafikutskottet konstaterar att det pågår eller planeras viktiga insatser för havsmiljön, där bl.a. sjöfartens roll berörs. Nyligen har regeringen presenterat en skrivelse, En nationell strategi för havsmiljön (skr. 2004/05:173). Strategin skall komplettera de åtgärder och strategier som presenterats i den nu föreliggande propositionen om svenska miljömål för att uppnå de miljö kvalitetsmål som har bäring på havsmiljön. Regeringen nu har presenterat en skrivelse, En nationell strategi för havsmiljön (skr. 2004/05:173). Vidare har regeringen förklarat sin avsikt att inbjuda Östersjöländerna till ett högnivåmöte om Östersjöns miljöproblem. Även inom EU bedrivs ett arbete för förbättrad havsmiljö, bl.a. genom utarbetandet av en grönbok om EU:s maritima politik. Mot bakgrund härav ansluter sig trafikutskottet till vad som redovisats i miljömålspropositionen i dessa frågor; därmed avstyrks motion 2004/05:MUJ38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, –) såvitt avser yrkandena 30, 64 och 65.

Åtgärder inom vägtransportsektorn

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om åtgärder inom vägtransportsektorn för förbättring av miljön avstyrks med hänvisning till genomförda, pågående och planerade åtgärder.

Propositionen

Syftet med avgaskrav är att utsläppen skall vara låga när bilar och arbetsmaskiner används i praktiken. Eftersom avgaskrav består av två olika delar, gränsvärden och testmetoder, är det viktigt att även testmetoderna är rättvisande beträffande utsläppen. I vissa fall är metoderna så dåligt anpassade att de ger en felaktig bild av utsläppens storlek. Mot den bakgrunden anser regeringen att Sverige i sitt arbete med avgasfrågor inom EU bör prioritera frågor kring kvalitetssäkring av testmetoder.

Sverige bör även fortsätta driva tekniska krav som har en liknande verkan. Ett s.k. tillverkaransvar för avgasreningen är nu infört för lätta bilar och införs troligen inom kort för tunga fordon. Regeringen avser verka för att erfarenheterna av de gemensamma systemen utvärderas och att regelverket ses över om det visar sig vara bristfälligt.

Ett annat problem är att enligt direktiv 99/100/EG får endast bensen, diesel, naturgas och gasol användas som provningsbränsle för bilar. Detta skapar problem när exempelvis etanolbilar skall typgodkännas. Sverige driver frågan om att provningen skall utföras med det bränsle bilen är utvecklad för.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen för år 2006 (prop. 2005/06:100 utg.omr. 22) redovisas verksamhetsmålet för vägtransportsystemet. Målet är en god miljö, där vägtransportsystemets utformning och funktion anpassas till krav på god och hälsosam livsmiljö för alla, där natur- och kulturmiljö skyddas mot skador samt en god hushållning med mark, vatten, energi och andra naturresurser främjas. Vägtransportsystemets utformning skall bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen nås. Resultatet redovisas enligt följande tabell:

Uppfyllelse av Vägverkets verksamhetsmål God miljö

God miljö	Uppfyllt	Delvis uppfyllt	Ej uppfyllt
Vägverkets samlade åtgärder skall leda till en minskning av utsläppen av koldioxid från vägtransportsektorn, jämfört med om inga åtgärder vidtagits.	x		
Vägverket skall under 2004 åtgärda vägtrafikbullret för boende som utsätts för ljudnivåer överstigande 65 dBA utomhus. Antalet bullerstörda boende skall minska såväl längs det statliga vägnätet som utmed kommunernas vägnät där åtgärder skall utföras med hjälp av statliga bidrag.	x		
Användningen av naturgrus i den statliga väghållningen skall minska fortlöpande anpassat till regionala förutsättningar.		x	
Antalet stora vattentäkter som påverkas av vägsalt skall minska.		x	

De åtgärder Vägverket genomfört under 2004 har lett till en minskning av koldioxidutsläppen från vägtrafiken med ca 23 000 ton, jämfört med om inga åtgärder vidtagits. De sammantagna utsläppen av koldioxid i vägtransportsektorn var trots ökat trafikarbete oförändrade under 2004 jämfört med 2003. Orsaken är framför allt inblandningen av etanol i bensinen. Inblandningen närmar sig dock den maximalt tillåtna inblandningen i motorbensin, som är 5 %.

Utsläppen av kväveoxider, kolväten och cancerframkallande ämnen har minskat under 2004. Detta beror på att fordon med bättre miljöegenskaper står för en allt större del av trafikarbetet samt på att bränslenas miljöegenskaper har förbättrats. Miljökvalitetsnormerna för kvävedioxider och partiklar överskrids vid flera vägar. Antalet personer som sammantaget är utsatta för vägtrafikbuller bedöms ha minskat under 2004 tack vare de bullerskyddande åtgärder som vidtagits längs det statliga vägnätet. År 2004 rapporterades 19 (20) stora vattentäkter vara påverkade av vägsalt med kloridhalter över 50 mg/l. På miljösidan innebar 2004 att vägtransportsystemets utsläpp av koldioxid för första gången på många år inte ökade. För att nå det uppsatta etappmålet för utsläpp av koldioxid krävs kraftfulla åtgärder, bl.a. energieffektivare fordon och en fortsatt introduktion av förnybara drivmedel. Andra miljöåtgärder har lett till att färre personer blir störda av buller från vägtrafiken.

Vissa kompletterande uppgifter*Vägsaltning*

Vägverket har sedan år 2004 en ny strategi för minskad saltanvändning. Syftet anges vara att säkerställa att Vägverket minimerar saltanvändningen – med bibehållen framkomlighet och trafiksäkerhet – så att den bättre mot-

svarar medborgarnas och näringslivets krav och önskemål. Saltanvändningen i vinterväghållningen skall vara förenlig med rådande miljökrav och med Vägverkets ambition att vara en miljömedveten och effektiv väghållare med kunden i centrum.

Bakgrunden till strategin är EU:s ramdirektiv för vatten (fastställt av EU:s miljöministerråd i juli 2000) och övervägandena i den statliga utredningen Klart som vatten (SOU 2002:105). Tillsammans innebär dessa att kraven ökar på Vägverket när det gäller utsläpp av vägdagvatten, utsläpp från olyckor med farligt gods och saltspridning. Dessa nya krav kan beaktas i miljökonsekvensbeskrivningar vid nybyggnad, men även det befintliga vägnätet kommer att beröras av kraven.

Vägtrafikskatter

Tyngre fordon

Skatt på användandet av vägar tas ut i form av vägavgift. Vägavgift tas ut på lastbilar och lastbilsekipage med en totalvikt på minst 12 ton. För svenskregistrerade lastbilar betalas sådan avgift på hela vägnätet, samtidigt som fordonsskatten är reducerad. Utländska fordon betalar avgift för färd på motorvägar och vissa Europavägar som inte är motorvägar. För innehav av fordon betalas fordonsskatt. Fordonsskatten tas ut med ett årligt belopp som för personbilar varierar med fordonets vikt och drivmedel. För lastbilar och bussar påverkas skatten av totalvikt, drivmedel, antal axlar m.m.

Inom EU behandlas en översyn av det s.k. Eurovinjettdirektivet om avgifter på tunga godsfordon för användningen av vissa infrastrukturer (direktiv 1999/62/EG). Syftet med lagstiftningsförslaget är att säkerställa likvärdig behandling av operatörer på de berörda vägnäten och att främja avgiftssystem där kostnaderna för användning av infrastrukturen återspeglas i de priser användarna betalar för transporter. Den text till direktiv som rådet enats om innebär bl.a. att överbelastning och miljöskador skall motverkas genom bestämmelser om avgiftsvariation; härigenom kan medlemsstaterna t.ex. dubblera vägavgifterna för att uppmuntra användning av mindre förorenande lastbilar eller införa nollavgift vid särskilda tidpunkter av dagen för att hantera överbelastning.

Personbilar

Regeringen har nyligen överlämnat en remiss till Lagrådet om en ny vägtrafikskattelag. I syfte att öka den miljöstyrande effekten läggs fordonsskatten om från att vara baserad på fordonets viktklass och antalet kilometer till att vara baserad på koldioxidutsläpp. Lagen föreslås omfatta personbilar av modellår 2006 eller senare. Systemet består av två delar, nämligen dels ett fiskalt grundbelopp om 360 kr för alla personbilar, dels en koldioxidkomponent omfattande 15 kr per gram utsläppt koldioxid utöver 100

gram per kilometer. Personbilar som kan drivas med alternativa drivmedel får en nedsatt koldioxidkomponent. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 april 2006.

Motionen

I motion 2004/05:MU38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, –) anfördes att Vägverket omedelbart bör skärpa reglerna för vägsaltning i känsliga miljöer. Motionärerna anser det oacceptabelt att vägarna saltas på ett sådant sätt att saltet riskerar att hamna i och därmed förorena grundvattnet. Även i andra känsliga miljöer bör saltningen vara restriktiv, såsom vid rika vägrenar och intill naturreservat (yrkande 61).

I motionen anfördes vidare att bränsletester på bilar bör utföras av en oberoende instans. Syftet är att man från energisynpunkt skall kunna göra jämförbara och bra val. Vidare bör möjligheten att genomföra ett klassificeringssystem av bilar av det slag som finns för vitvaror undersökas. Ett sådant system skulle kunna stimulera näringslivet att erbjuda mer energisnåla fordon. Motionärerna begär således ett uttalande av riksdagen om oberoende energi- och miljöklassificering av personbilar (yrkande 112).

Ett avgiftssystem som är rörligt får generellt sett en mer styrande effekt än ett som är baserat på fast avgift, anfördes det i motionen. Därför bör det nuvarande systemet med vägavgift för tunga fordon (det s.k. Eurovinjettsystemet) ersättas med en kilometerbaserad vägskatt, framhåller motionärerna. En sådan åtgärd skulle innebära minskade utsläpp när det gäller såväl koldioxid som kväveoxider och partiklar (yrkande 115).

En registreringsskatt som är differentierad med avseende på koldioxidutsläpp efterfrågas i motionen. Bakgrunden är att uppgifter från bl.a. Vägverket visar att nya personbilar i Sverige har särskilt höga utsläpp av koldioxid, bl.a. på grund av bilindustrins satsning på starkare motorer och tyngre fordon. Teknikutvecklingen borde i stället ha utnyttjats till en sänkning av bränsleåtgången, anser motionärerna. Den föreslagna skatten bör vara relaterad till motoreffekt och certifierade koldioxidutsläpp. Motionärerna påminner om att flertalet EU-länder har någon form av registrerings- eller försäljningsskatt på nya fordon (yrkande 117).

Trafikutskottets ställningstagande

Enligt trafikutskottets mening är det angeläget att Sverige har en fortsatt hög ambition inom miljöområdet när det gäller vägtrafiksektorn.

Beträffande motionärernas krav i fråga om *vägsaltning* vill trafikutskottet hänvisa till förra gången då motionsförslag med motsvarande syfte behandlades, nämligen våren 2005. Trafikutskottet ansåg då att det förhållandet att antalet stora vattentäkter som påverkas av vägsalt inte minskat i enlighet med uppsatta mål under senare år var oroande, inte minst mot bakgrund av utskottets tidigare uttalanden att arbetet med att hitta alternativa halkbekämpningsmetoder borde intensifieras. Utskottet sade sig samti-

digt vara väl medvetet om att denna fråga delvis handlar om en mållkonflikt mellan framkomlighet, trafiksäkerhet och miljö. Trafikutskottet välkomnade därför att Vägverket under 2004 tagit fram en ny strategi för att säkerställa att myndigheten, med fortsatt hög framkomlighet och trafiksäkerhet, minimerar saltanvändningen så att den bättre motsvarar medborgarnas och näringslivets krav och önskemål.

Med anledning av det nu väckta motionsförslaget vill trafikutskottet upprepa sin tidigare redovisade ståndpunkt när det gäller det angelägna i att saltanvändningen snarast kan nedbringas. Såvitt utskottet kan finna bedriver Vägverket ett målinriktat arbete för att minska saltanvändningen i enlighet med sin år 2004 antagna strategi. Enligt vad utskottet erfarit gör Vägverket bedömningen att det kan komma krav på att en fortsatt saltning av stora grundvattenmagasin upphör, planer för efterbehandling av stora grundvattenmagasin tas fram och att ett stort antal vattenskyddsområden kommer att inrättas. För att möta dessa krav kommer Vägverket bl.a. att se över det vägnät där verket i dag använder salt i vinterväghållningen. Mot vad nu anförts bör motion 2004/05: MJ38 yrkande 61 avslås.

Vad härefter gäller kravet i motionen om ett *oberoende instans för bränsletest* instämmer trafikutskottet med motionärerna när det gäller syftet med förslaget. Det är således angeläget att tester av bilarnas bränsleåtgång är jämförbara. Sådana tester görs genom det s.k. typgodkännandeförfarandet och kan därmed sägas vara oberoende; i Sverige är det Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) som ansvarar för verksamheten. Enligt vad utskottet inhämtat kan resultatets noggrannhet emellertid vara beroende av hur de s.k. körcyklerna – för mätning av såväl bränsleåtgång som avgasutsläpp – är utformade. Det har förekommit diskussioner om att man i verklig trafik uppnår något högre värden än de som kommer fram vid testtillfällena. Oavsett detta torde jämförbarheten mellan de testade bilmodellerna vara garanterad. Mot den nu angivna bakgrunden finner trafikutskottet inte anledning till någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion 2004/05: MJ38 yrkande 112.

Vad härefter gäller *kilometerbaserade vägskatter* vill trafikutskottet erinra om att skattesystemets utformning inom transportsystemet har en stor betydelse för möjligheten att uppnå de transportpolitiska målen. Enligt vad trafikutskottet har inhämtat bereds Vägtrafikskatteutredningens förslag för närvarande. I sammanhanget vill utskottet vidare betona vikten av att Eurovinjettdirektivet om avgifter för tunga fordon får en sådan utformning att hänsyn tas till Sveriges relativt sett långa transportavstånd till de större marknaderna i centrala Europa. Med konstaterande att frågan formellt faller under skatteutskottets beredningsområde avstyrks även yrkande 115 i motion 2004/05: MJ38.

Motsvarande kan sägas om förslaget om *koldioxiddifferentierad registreringsskatt*; även förslag om en sådan lades fram av Vägtrafikskatteutredningen, och även en sådan skatt ingår i skatteutskottets beredningsområde. Yrkande 117 i motion 2004/205: MJ38 avstyrks därmed.

Åtgärder inom luftfarten

Utskottets förslag i korthet

Ett motionsförslag om ekonomiska styrmedel för att minska luftföroreningarna inom luftfarten avstyrks; trafikutskottet konstaterar bl.a. att regeringen i budgetpropositionen för år 2006 redovisar sin bedömning att en skatt på inrikes flyg bör införas.

Jämför avvikande mening 7 (m, kd).

Propositionen

Regeringen anför att luftfartens utsläpp av luftföroreningar i Sverige är relativt små jämfört med andra transportslag. Dess utsläpp av koldioxid kommer dock att öka med ca 12 % fram till 2010 jämfört med 2000 och svarar då för ca 7 % av transportsektorns utsläpp av koldioxid. För att stimulera användningen av flygplan med bättre miljöegenskaper har Sverige sedan länge haft ett system med miljödifferenterade landningsavgifter. Sverige har också varit pådrivande i det internationella luftfartssamarbetet där det nu skapats förutsättningar för ett gemensamt europeiskt system för miljödifferenterade landningsavgifter. I mars 2004 reviderade Luftfartsverket landningsavgifterna på de statliga flygplatserna i enlighet med detta system. Regeringen anser att luftfarten i ökad utsträckning skall bidra till de utsläppsminskningar som behövs för att miljö kvalitetsmålen skall uppnås. Sverige bör därför fortsatt arbeta aktivt nationellt och internationellt för en ökad miljödifferentering av luftfartens avgifter. Olika ekonomiska styrmedel skall i detta sammanhang övervägas.

Kommissionen utreder för närvarande hur man skall kunna införa gemensamma eller internationella miljöavgifter för flyget. Utsläpp till luft från flyget och sjöfarten förutses komma att behandlas vidare i den kommande transportpolitiska propositionen (avsnitt 7.6).

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen (prop. 2005/06:100 utg.omr. 22) sägs beträffande luftfarten och delmålet om en god miljö att för luftföroreningar kräver målets infriande såväl nationella åtgärder som att miljöfrågorna drivs aktivt i det internationella arbetet. Inom EU, ECAC och ICAO har Sverige verkat för skärpta regler när det gäller buller och utsläpp av luftföroreningar.

Luftfartsverket bedriver ett aktivt miljöarbete. Utsläppen av luftföroreningar och växthusgaser från luftfarten ökade dock under 2004. Koldioxidutsläppen ökade med 10 % till ca 2,1 miljoner ton (inrikes trafik samt utrikes avgångar). Cirka 15 000 ton kommer från Luftfartsverkets egen verksamhet. Luftfartsverket har kunnat minska koldioxidutsläppen från den egna verksamheten genom att minska förbrukningen av fossila bränslen och drivmedel. På internationell nivå har Luftfartsverket, och senare Luft-

fartsstyrelsen, arbetat för att ett system för handel med utsläppsrätter för luftfarten skall utredas vidare. Kväveoxidutsläppen ökade under 2004 med 13 % till ca 8 700 ton. Ungefär 2 % av utsläppen kommer från markbunden verksamhet. Även svavel-, kolväte- och kolmonoxid ökade med runt 10 % vardera under 2004. Ökningarna beror främst på ökad flygtrafik. Den 1 mars 2004 infördes en ny miljörelaterad startavgift för kväveoxidutsläpp på Luftfartsverkets alla flygplatser. Modellen har tagits fram genom ett internationellt samarbete lett av Sverige. Luftfartsstyrelsen fortsätter utvecklingsarbetet av modellen och andra styrmedel.

Vissa kompletterande uppgifter

I Europeiska kommissionens vitbok om den gemensamma transportpolitiken fram till 2010 finns ett avsnitt om kontrollerad tillväxt inom flygtrafiken, bl.a. med avseende på bibehållet miljöskydd. Det konstateras inledningsvis att EU:s handlingsutrymme är begränsat genom de internationella åtaganden som medlemsstaterna gjort inom ramen för den internationella luftfartsorganisationen ICAO. Några EG-rättsliga regler finns således inte.

Inom EU pågår sedan länge en diskussion om att momsbefrielsen för flygfotogen bör upphävas. Dagens system innebär att flygbolagen saknar incitament att införa mer energieffektiva flygplan för att bidra till en minskning av koldioxidutsläppen. Kommissionens meddelande om skatt på flygbränsle behandlas för närvarande. Som en kompletterande eller alternativ lösning har kommissionen sagt sig ha för avsikt att anpassa de nuvarande luftfartsavgifterna så att hänsyn tas även till flygets miljöpåverkan.

Inom det internationella luftfartsorganet (ICAO) och inom EG undersöks möjligheterna att inlemma luftfarten i ett system med handel med utsläppsrättigheter.

Motionen

I motion 2004/05: MJ38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, –) anförs beträffande flyget att såväl energiskatt som koldioxidskatt på flygbränsle måste införas snarast möjligt när det gäller inrikestrafiken. Det påpekas att medlemsländerna inte bara tillåts utan även uppmuntras till en sådan åtgärd enligt EG:s energiskattedirektiv. En sådan skatt skulle minska de miljömässigt kontraproduktiva konkurrensfördelar som flyget har i dag. I fråga om det internationella flyget bör Sverige var pådrivande i EU när det gäller arbetet med miljöavgifter i form av flygplatsavgifter men också pröva möjligheten att – tillsammans med ett eller flera medlemsländer – gå före i detta avseende. Ett uttalande om nationella och internationella flygskatter begärs i enlighet härmed (yrkande 114).

Trafikutskottets ställningstagande

Inledningsvis konstaterar trafikutskottet att frågor om *skatter* primärt ingår i skatteutskottets beredningsområde. Vidare vill utskottet erinra om att frågan om utsläpp till luft från flyget – enligt uppgift – kommer att behandlas vidare i den aviserade transportpolitiska propositionen.

I budgetpropositionen för år 2006 (prop. 2005/06:100 Volym 1 s. 135) gör regeringen bedömningen att en skatt på flygresor bör införas. Skatten bör vara baserad på transporterad passagerare. Skattesatsen kan komma att uppgå till mellan 50 och 100 kr per passagerare, beroende på utformningen. Skatten bör kunna träda i kraft den 1 maj 2006. Enligt regeringens bedömning är det angeläget att alla delar av samhället bidrar till att minska skadliga utsläpp och uppfylla relevanta miljömål. Detta gäller också luftfarten, sägs det. Regeringen hänvisar till befintliga system i Danmark och Storbritannien som har varianter av beskattning per passagerare. Bedömningen görs att beskattningen principiellt bör kunna vara baserad på alla avgångar från svenska flygplatser. Vidare anser regeringen att det är önskvärt att en skatt utformas med möjlighet att ta regionalpolitiska hänsyn och att en skatt i övrigt skall kunna innehålla olika differentieringar så att man uppnår mest ändamålsenlig styreffekt.

Mot bakgrund av det nyss anförda och vad som i övrigt redovisats om pågående överväganden finner trafikutskottet att motion 2004/05:MUJ38 delvis är tillgodosedd såvitt avser yrkande 114; det avstyrks alltså.

Handlingsprogram för minskat transportarbete

Utskottets förslag i korthet

Trafikutskottet avstyrker – med hänvisning till den aviserade transportpolitiska propositionen – ett motionsförslag om ett handlingsprogram för minskat transportarbete.

Propositionen

Regeringen anför (s. 15) att en avgörande utmaning inför framtiden är att förhindra att nya miljöproblem uppstår. För att klara detta måste sambanden mellan ekonomisk tillväxt och miljöbelastning brytas, och produktions- och konsumtionsmönstren måste bli hållbara. I Sverige har detta skett bl.a. när det gäller utsläpp av växthusgaser för uppvärmning och energiproduktion men inte inom transportsektorn. Regeringen bedömer därför att en fortsatt utveckling av åtgärder inom ramen för de tre åtgärdsstrategierna, som riksdagen har antagit, är viktig i arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålen.

Motionen

I motion 2004/05: MJ38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, –) begär man att ett handlingsprogram för minskat transportarbete skall utarbetas. Utgångspunkterna skall vara att transportarbetet skall minskas, att transportarbetets bränsleanvändning skall bli effektivare och att bränslet i ökad utsträckning skall vara förnybart (yrkande 110).

Trafikutskottets ställningstagande

Motionärerna föreslår ett handlingsprogram för minskat transportarbete, som bl.a. skall ha till utgångspunkt att transportarbetets bränsleanvändning skall bli effektivare och att bränslet i ökad utsträckning skall vara förnybart. Enligt trafikutskottets mening ligger dessa strävanden redan i strategin för effektivare energianvändning och transporter. Såvitt gäller förslaget om ett minskat transportarbete vill utskottet hänvisa till den aviserade transportpolitiska propositionen. Med det sagda ansluter sig utskottet till vad som sägs i propositionen i dessa avseenden och avstyrker således motion 2004/05: MJ38 yrkande 110.

Stockholm den 11 oktober 2005

På trafikutskottets vägnar

Claes Roxbergh

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Claes Roxbergh (mp), Carina Moberg (s), Elizabeth Nyström (m), Jarl Lander (s), Erling Bager (fp), Hans Stenberg (s), Johnny Gylling (kd), Peter Pedersen (v), Claes-Göran Brandin (s), Monica Green (s), Kerstin Engle (s), Björn Hamilton (m), Karin Svensson Smith (-), Börje Vestlund (s), Krister Hammarbergh (m), Christer Winbäck (fp) och Kerstin Lundgren (c).

Avvikande meningar

1. Miljöpolitiken som överordnat mål (mp, –)

Claes Roxbergh (mp) och Karin Svensson Smith (–) anför:

Vi beklagar att miljöpolitiken i Sverige i dag har getts en roll som är underordnad andra politikområden. Miljöpolitiken ses således som underordnad när beslut förbereds och fattas i andra sektorer. Denna ordning är enligt vår uppfattning ohållbar. Vi anser dessutom att miljömålspropositionen i detta avseende innebär en försämring jämfört med hittillsvarande förhållanden. Det är av största vikt att det finns en politisk vilja till att transportarbetet i sig skall minskas, inte bara att man söker lösa de med transporterna förbundna problemen.

Miljöpolitiken måste dels ges en överordnad roll, dels integreras i alla andra politikområden. Miljöpolitikens överordning bör gälla sådana politikområden som energi-, regional-, försvars-, näringslivs- och transportpolitik. Således skall alla politiska beslut, stöd och styrsystem prövas ur miljösynpunkt. Samtidigt skall mål inom miljöpolitiken likställas med mål inom jämställdhets- och integrationspolitik. Vi anser därför att regeringen måste intensifiera sitt arbete med att på allvar integrera ekologiskt hållbar utveckling i alla relevanta politikområden, i linje med bl.a. åtaganden vid FN:s toppmöte i Rio 1992 och den process som Sverige självt drivit inom EU. Detta kan – bland mycket annat – behöva medföra förändringar i Miljömålsrådets uppdrag och/eller sammansättning i syfte att i framtiden åstadkomma flera genomarbetade förslag till åtgärder för att nå miljömålen. Regeringen bör under år 2006 rapportera till riksdagen om vilka åtgärder som genomförts eller planeras till det syftet.

2. Begränsad klimatpåverkan (m, fp, kd, c)

Elizabeth Nyström (m), Erling Bager (fp), Johnny Gylling (kd), Björn Hamilton (m), Krister Hammarbergh (m), Christer Winbäck (fp) och Kerstin Lundgren (c) anför:

Vi anser det olyckligt att regeringen i avvaktan på en klimatproposition i princip inte behandlar detta delmål i miljömålspropositionen. När det kanske viktigaste miljömålet inte behandlas blir propositionen och miljömålsarbetet haltande. Det vore rimligt att nu ta upp och fastställa delmålen vad gäller klimatförändringar, medan åtgärdsförslagen läggs i den väntade klimatpropositionen.

Vidare anser vi att det är olyckligt att klimatpropositionen dröjer. I mars 2002 beslutade riksdagen om den nuvarande klimatstrategin; i detta ligger att klimatarbetet skall följas upp med kontrollstationer 2004 och 2008. Rimligen avsåg riksdagen med sitt beslut att regeringen skulle återkomma till riksdagen under 2004, men så har inte skett. Naturvårdsverket

och Statens energimyndighet har utarbetat ett underlag för utvärderingen, som blev klart den 30 juni 2004. Trots detta har regeringen inte lagt vare sig förslag eller redogörelse på riksdagens bord ännu.

Utan en egen klimatstrategi får Sverige svårare att i internationella sammanhang hävda gemensamma överenskommelser och krafttag i arbetet med att begränsa klimatpåverkan.

Vidare bör delmål finnas för de olika sektorerna såsom trafiken, den handlande sektorn och hushållen. Inom trafiken är det viktigt att Sverige bryter sambandet mellan tillväxt och ökade utsläpp av växthusgaser. Här är det viktigt att minskningen inte sker på ett sådant sätt att det märkbart försämrar svensk konkurrenskraft och tillväxt utan snarare gynnar den. En miljödriven teknisk utveckling kan skapa tillväxt och inte minst vara en viktig aspekt utifrån ett säkerhetspolitiskt synsätt genom att minska landets beroende av olja. Det kommer därför att vara viktigt att ta fram incitament för en omställning till nya transportlösningar både vad gäller persontrafik och godstrafik. Detta gäller både förnybara drivmedel och smarta och effektiva transportlösningar.

Det är viktigt att klimatarbetet inte enbart fokuserar på koldioxid, utan åtgärder också görs för övriga växthusgaser. Därför anser vi att regeringen borde finna delmål också för övriga växthusgaser. Ett rimligt förhållnings-sätt är att dessa skall inkluderas i den handlande sektorn. Handeln med utsläppsätter kan bli ett effektivt verktyg i klimatarbetet men det krävs då att kostnaderna verkligen blir tydliga i systemet.

3. Hav i balans (m, fp, kd, c)

Elizabeth Nyström (m), Erling Bager (fp), Johnny Gylling (kd), Björn Hamilton (m), Krister Hammarbergh (m), Christer Winbäck (fp) och Kerstin Lundgren (c) anför:

Vi anser att riksdagen bör besluta om en komplettering av miljökvalitets-målet Hav i balans samt levande kust och skärgård med följande mening: ”Ingen undermålig sjöfart skall trafikera Sveriges omgivande hav, de mest värdefulla områdena skall skyddas från sjöfartens negativa konsekvenser och räddningsberedskapen skall säkerställas.” Enligt vår uppfattning innebär EU:s utvidgning en avgörande förändring när det gäller möjligheten att förvalta den hårt utsatta Östersjön, och arbetet bör även bedrivas inom ramen för EU och då genom juridiskt bindande överenskommelser. Vi begär också ett tillkännagivande om att regeringen senast våren 2006 skall återkomma med förslag till ett nytt delmål som är kopplat till risken för olycksrelaterade oljeutsläpp. Det är viktigt att ha i åtanke att sjötrafiken på Östersjön ökar, inte minst när det gäller transport av råolja med tankfartyg. Vi vill också hänvisa till handläggningen av skyddsåtgärder inom ramen för klassningen av Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA). Enligt vår uppfattning borde regeringen redan nu ha lagt fram förslag till ett sådant nytt delmål.

4. Uppdelning av strategin för energi- och transportsektorerna (m, fp, kd, c)

Elizabeth Nyström (m), Erling Bager (fp), Johnny Gylling (kd), Björn Hamilton (m), Krister Hammarbergh (m), Christer Winbäck (fp) och Kerstin Lundgren (c) anför:

Som vi tidigare påpekat anser vi att denna strategi bör delas upp i två strategier, en för effektivare energianvändning och en för effektivare transporter. Enligt vår uppfattning kan det inte vara ett mål i sig att minska bilanvändningen. Det är föroreningar som ger problemet, inte samfärdseln. I stora delar av Sverige är underlaget för en fungerande kollektivtrafik alltför litet för att ge tillräcklig miljövinst. Däremot är kollektivtrafiken mycket viktig i större städer.

Det är bra att regeringen föreslår att miljöklassningen för diesel och bensin skall ändras så att det blir möjligt att blanda in upp till 5 % RME och 10 % etanol. Men översynen av miljöklassningen borde inte stanna vid detta. Det är viktigt att nytänkande projekt, som syftar till produktion av alternativa drivmedel, genomförs. Nuvarande situation skapar snedvriden konkurrens och hindrar utvecklingen av nya produkter och möjligheter att bygga ut servicenät för alternativa bränslen. Producenter av alternativa drivmedel pekar på att nuvarande klassningskriterier för miljövänliga drivmedel inte är tidsenliga utan snarare missgynnar nya miljövänliga drivmedel, som t.ex. ekoparaffin. Miljövänliga bränslen har en tendens att ha lägre densitet än smutsiga. Om ett bränsle däremot har lägre densitet än 800 kg/m³, höjs skatten med 60 öre per liter. Detta har fått till följd att vissa miljövänliga bränslen knappt säljs i Sverige. Riksdagen beslöt år 2000 enhälligt att dessa skatteregler skulle ändras, men beslutet har ej genomförts. I skattelagstiftningen finns även andra regleringar av teknisk art som saknar miljörelevans och som försvårar för nya bränslen. Rätt utformade klassningskriterier gör att dessa drivmedel kan klassas som miljöklass 1 med åtföljande påverkan på priset. Det skulle skapa en naturlig marknad för dessa miljövänliga drivmedel.

Miljöstyrningen av fartygstrafiken behöver vidareutvecklas. Det skall exempelvis vara gratis att lämna spillolja i alla hamnar för att undvika frestelsen att dumpa den i havet. För att minimera risken för fartygsolyckor måste alla tänkbara resurser samordnas. Sjöfartsverket, marinen och danska myndigheter måste samverka med varandra om trafikövervakningen och olycksberedskapen i Öresund, som är ett av världens mest trafikerade vatten. Ett haveri med ett av de många oljetankfartygen skulle kunna få oöverstigliga konsekvenser för människor och miljö längs kusterna.

Arbetsmaskiner med tvåtaktsmotorer är ett stort problem. Därför bör en skrotningspremie på sådana äldre maskiner införas.

5. Åtgärder inom sjöfarten (mp, -)

Claes Roxbergh (mp) och Karin Svensson Smith (–) anför:

Sjöfarten inom EU år 2010 förväntas svara för mer försurande utsläpp än alla landbaserade källor tillsammans. Vi anser att krav på katalysatorer eller annan teknik som minskar de försurande utsläppen skall ställas som villkor för att få ta del av det svenska sjöfartsstödet. Dessutom bör krav ställas på lågsvavlig olja. Andra nationella åtgärder som bör genomföras är miljödifferentialiserade farledsavgifter, miljödifferentialiserade hamnavgifter och att de allra sämsta fartygen inte får anlöpa svenska hamnar.

Övervakning av och åtalsmöjligheter av fartyg som bryter mot regler måste öka. Det är fortfarande för billigt att rena tankar till havs, speciellt behövs bättre regelverk för internationellt vatten. Aktörerna i transportkedjan skall ha skadeståndsansvar i händelse av olycka. Dessutom vill vi ha förbud mot enkelskroviga fartyg i Östersjön. För att konsumenter och redare skall kunna utöva konsumentmakt bör kriterier för goda sjötransporter tas fram i samarbete med näringen. Sanktioner mot oljeutsläpp måste skärpas. Redare som begått miljöbrott skall kunna få trafikeringsförbud inom svenska vatten.

I och med att Östersjön sedan 2004 klassas som särskilt känsligt havsområde (PSSA) av FN:s internationella sjöfartsorganisation IMO finns bättre möjligheter att ställa krav på sjöfarten i Östersjön. Det gäller att ta vara på dessa möjligheter. Vi anser att Sverige skall lyfta upp arbetet kring PSSA på regeringsnivå (i stället för myndighetsnivå) och agera kraftfullt för verkningfulla skyddsåtgärder. Ytterligare exempel på sådana kan vara krav på välutbildad besättning, obligatoriska trafikövervakningssystem för hela Östersjön och miljöinspektörer ombord på större fartyg och fartyg med farlig last.

6. Åtgärder inom vägtransportsektorn (mp, -)

Claes Roxbergh (mp) och Karin Svensson Smith (–) anför:

Vi anser att det är oacceptabelt att vägar saltas på ett sätt så att saltet riskerar hamna i och därmed förorena grundvattnet. Vägverket bör omgående skärpa reglerna för vägsaltning i känsliga miljöer. Saltning bör även göras restriktivt i andra känsliga miljöer såsom vid rika vägrenar eller intill naturreservat.

För att kunna göra bra val ur energisynpunkt bör bränsletester på bilar göras av oberoende instans för att bli jämförbara. Det bör undersökas om en klassificering av bilar från A till G, analogt med märkning av vitvaror, kan underlätta konsumentens val av snålare fordon och stimulera näringslivet till att erbjuda sådana.

Den nuvarande vägavgiften (Eurovinjetten) för tunga fordon bör omgående ersättas med en kilometerbaserad vägs katt. Åtgärden medför utsläppsminskningar både vad gäller kväveoxider, partiklar och koldioxid samt leder till en bättre konkurrensneutralitet gentemot utländska åkerier. Generellt har rörliga avgifter en mer styrande effekt än fasta när det gäller trafik.

Enligt vår uppfattning behövs en kilometerbaserad vägavgift. Den nuvarande vägavgiften för tunga fordon (det s.k. Eurovinjettsystemet) bör alltså ersättas. Skälet är att man då kan åstadkomma utsläppsminskningar när det gäller kväveoxider, partiklar och koldioxid. Ytterligare en fördel är att man får en bättre konkurrensneutralitet gentemot utländska åkerier. Generellt får man en mer styrande effekt av rörlig avgift eller skatt än av en fast; särskilt gäller detta på trafikområdet.

Vi vill också att det införs koldioxiddifferentierade registreringsskatter. Vi noterar att Sverige har den törstigaste bilparken i EU. Uppgifter från miljöforskaren Per Kågeson och från Vägverket visar att nya personbilar i Sverige är i en klass för sig när det gäller höga koldioxidutsläpp. Detta är särskilt allvarligt då dessa bilar kan förväntas rulla på våra gator och vägar och därmed försvåra vårt klimatarbete i något decennium till. Det innebär också att mer priskänsliga kunder som köper bilar på andrahandsmarknaden i alltför stor utsträckning hänvisas till bilar som är onödigt dyra i drift. Denna utveckling har pågått en längre tid. Bidragande faktorer till denna situation är nybilskundernas krav på snabb acceleration och hög topphastighet. Den nya tekniken skulle ha kunnat utnyttjas för att sänka bränsleåtgången och koldioxidutsläppen, men den har i stället satsats på starkare motorer och tyngre fordon. Detta står i strid med de transportpolitiska målen såväl när det gäller trafiksäkerhet som miljö. Vi vill också påminna om att Vägtrafikskatteutredningen konstaterar att ett styrmedel som sätts in i försäljningsskedet har starkare styreffekt än om styrmedlet slås ut över fordonets hela livslängd. Syftet med en koldioxiddifferentierad registreringsskatt på nya fordon är att främja introduktionen av bränslesnålare fordon. Skatten bör vara relaterad till motoreffekt och certifierade koldioxidutsläpp på särskilt motorstarka och extremt bränsletörstiga nyförsålda lätta fordon. De flesta EU-länder har någon form av registrerings- eller försäljningsskatt på nya fordon.

7. Åtgärder inom luftfarten (m, kd)

Elizabeth Nyström (m), Johnny Gylling (kd), Björn Hamilton (m) och Krister Hammarbergh (m) anför:

En väl fungerande luftfart spelar en betydelsefull roll för den ekonomiska och sociala utvecklingen. Flyget har också en särskild strategisk betydelse för den regionala utvecklingen i Sverige med hänsyn till landets vidsträckt-
het. Det är mot den bakgrunden inte lämpligt att införa en särskild flygskatt enligt intentionerna i årets budgetproposition. Vi avstyrker därmed motion 2004/05: MJ38 yrkande 114 om att straffbelägga inrikes luftfart med en särskild energi- och koldioxidskatt.

8. Åtgärder inom luftfarten (mp, –)

Claes Roxbergh (mp) och Karin Svensson Smith (–) anför:

När det gäller inrikes flyg anser vi att såväl energiskatt som koldioxidskatt på flygbränsle för inrikestrafik måste införas snarast möjligt. EU:s energiskattedirektiv tillåter (och uppmuntrar) numera EU-länderna att införa sådana skatter. Vi vill påminna om att Nederländerna nyligen har infört en skatt på 0,206 euro per liter flygfotogen. Sverige måste nu följa efter. Skatten bör beräknas utifrån flygets totala klimatpåverkan, inte bara koldioxiden. Den klimatrelaterade beskattningen bör vara i nivå med andra trafikslag och i proportion till dess miljöpåverkan. En lämplig nivå blir därmed 2:45 kr per kilo koldioxid. Undantag bör göras på trafiklinjer längre än 50 mil samt för orter där alternativa färdmedel medför betydande tidsförluster för resande. En sådan skatt skulle jämna ut konkurrensförhållanden genom att minska de miljömässigt kontraproduktiva konkurrensfördelar som flyget har i dag, och därmed bidra till ökad samhällsekonomisk effektivitet och minskad klimatstörning.

Vad härefter gäller internationellt flyg vill vi att regeringen driver på arbetet med miljöavgifter för flyget. EU-kommissionen utreder för närvarande gemensamma eller internationella miljöavgifter för flyget, i form av flygplatsavgifter. Detta behövs i väntan på att ICAO (International Civil Aviation Organization) tar upp frågan om skatt på flygbränsle. Ingen tidsplan är angiven för EG-kommissionens arbete. Sverige bör vara pådrivande i denna process samt pröva möjligheten att gå före med ett eller flera medlemsländer, exempelvis Tyskland eller Spanien. Enligt EU:s nya energiskattedirektiv finns möjlighet för medlemsländerna att beskatta flygbränsle i trafik mellan två medlemsländer som bilateralt har avtalat om ett sådant skatteuttag.

9. Handlingsprogram för minskat transportarbetet (mp, –)

Claes Roxbergh (mp) och Karin Svensson Smith (–) anför:

Vi anser det nödvändigt att det utarbetas ett handlingsprogram för minskat transportarbete. En utgångspunkt i detta skall vara för det första att transportarbetet skall minskas. En andra utgångspunkt skall vara att transportarbetets bränsleanvändning skall bli effektivare. Den tredje utgångspunkten är att bränslet i ökad utsträckning skall vara förnybart. Starkt förbättrad bränsleeffektivitet behövs i särskilt personbilar, oavsett om dessa drivs med fossila eller förnybara bränslen. Regeringen skall verka för internationella krav på bränsleeffektivare fordon.

BILAGA 4

Bostadsutskottets yttrande 2005/06:BoU3y

Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet har berett bostadsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 2004/05:150 Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag jämte motioner i de delar de berör utskottets beredningsområde.

Bostadsutskottet behandlar i detta yttrande de för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö i propositionen föreslagna ändringarna av delmålen om planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse samt energianvändning m.m. i byggnader jämte motioner väckta i anledning av regeringens förslag i dessa delar samt andra motionsförslag som rör respektive delmål. Därutöver finner utskottet anledning att ta upp fyra motionsförslag. Dessa förslag avser ökad användning av trä i byggandet, lågstrålade zoner, vandringssvågar för fisk respektive digitala kartor.

Det innebär att utskottet i yttrandet behandlar motionerna 2004/05: MJ29 (s), 2004/05: MJ31 (s), 2004/05: MJ33 (fp) yrkandena 8 och 9, 2004/05: MJ37 (m, fp, kd, c) yrkandena 31, 32, 34 och 35 samt 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkandena 50, 58, 80, 90, 92, 95, 99, 111 och 119.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag beträffande ändringar av delmålen om planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse samt energianvändning m.m. i byggnader och avstyrker de med anledning därav väckta motionsförslagen. Också de övriga motionsförslagen avstyrks.

Till yttrandet har fogats två avvikande meningar.

Utskottet

Inledning

Riksdagen fastställde år 1999 miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation. Målet formulerades enligt följande.

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier lade regeringen förslag om 62 delmål till samtliga miljö kvalitetsmål utom Begränsad klimatpåverkan. Förslagen antogs av riksdagen i november 2001 (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:36). I proposition Vissa inomhusmiljöfrågor föreslog regeringen att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö skulle kompletteras med ett delmål för inomhusmiljön. Riksdagen beslutade i juni 2002 i enlighet med förslaget (prop. 2001/02:128, bet. 2001/02:BoU14, rskr. 2001/02:291). I proposition Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp föreslog regeringen att två nya delmål skulle införas under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Förslagen antogs av riksdagen i oktober 2003 (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04: MJU4, rskr. 2003/04:13).

För miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns nu tio delmål. De avser planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, buller, uttag av naturgrus, avfall, avfallsdeponier, energianvändning m.m. i byggnader, god inomhusmiljö, matavfall från hushåll, restauranger m.m. samt matavfall från livsmedelsindustrier m.m. Av dessa har delmålen om planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, buller, energianvändning m.m. i byggnader samt god inomhusmiljö ansetts höra till bostadsutskottets beredningsområde.

Regeringens förslag berör tre av dessa delmål. Det är delmålen om planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse samt energianvändning m.m. i byggnader. Utskottet behandlar inledningsvis propositionens förslag och motionsförslag i dessa delar. I redovisningen har de i propositionen föreslagna ändringarna kursiverats, både i den nuvarande lydelsen och i förslaget till ändring.

I ett avslutande avsnitt behandlar utskottet ytterligare fyra motionsförslag som tar upp frågor om ökad användning av trä i byggandet, lågstrålande zoner, vandringsvägar för fisk respektive digitala kartor.

Ändrade delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, m.m.

Delmålet om planeringsunderlag

Förslag i propositionen och i motioner som tar sikte på delmålet utformning

Nuvarande mål

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:

- hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att *bilanvändningen kan minska* och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras *och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte ökas*,
- hur energianvändningen skall effektiviseras, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.

Regeringens förslag

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:

- hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att *transportbehovet minskar* och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, *vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö- som friluftssändamål, samt hur andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas*,
- hur energianvändningen skall effektiviseras *för att på sikt minskas*, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.

Motionsförslagen

Motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 31 innehåller förslag om att riksdagen skall fatta beslut om att delmålet skall ha följande lydelse.

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:

- hur den fysiska planeringen skall utformas så att förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,

- hur kulturhistoriska och arkitektoniska värden skall tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur och kulturmiljö samt fridtsändamål och andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas,
- hur den fysiska planeringen underlättar för infrastrukturutbyggnad av miljöeffektiv energiproduktion och distribution såsom t.ex. fjärrvärme,
- hur den fysiska planeringen skall utformas för att ta hänsyn till effekterna av de troliga klimatförändringar som växthuseffekten innebär.

Som skäl för sitt förslag redovisar motionärerna att planeringsmålet bör renodlas något för att få starkare fokus på rena miljöfrågor. De anser att det i nuläget finns anledning att lyfta in en beredskap för samhällets påverkan av de förväntade följderna av växthuseffekten. I de expanderande tätorterna är trycket på ökad bostadsbebyggelse stort. Motionärerna anser att delmålet inte skall få tolkas så att en död hand läggs över nybyggnationen i tätorter.

Även i motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 90 finns förslag om delmålets utformning. Motionärerna anser att målet kring hårdgjord yta inte bör revideras och att regeringens förslag i den delen alltså skall avslås. De anför vidare att regeringens förslag innebär en devalvering av delmålet på denna punkt. I samma motion (yrkande 99) finns också förslag om biologisk mångfald i tätort (förslag om tillkännagivande). Motionärerna anser att prioritering av hotade arter i täktåterställningsärenden samt grova träd behöver lyftas in i ett särskilt delmål om bevarande av biotoper i bebyggd miljö.

Slutligen vill motionärerna bakom motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 9 tydliggöra behovet av närhet till grönområden (förslag om tillkännagivande).

Utskottets ställningstagande

I propositionen redovisar regeringen att man bedömer att skrivningen om att andelen hårdgjord yta i värdefulla grön- och vattenområden inte skall öka bör omformuleras. Det är enligt regeringen fortsatt viktigt att andelen hårdgjord yta i dessa miljöer hålls begränsad men samtidigt bör det finnas en flexibilitet som innebär att det inte blir konflikt med andra vitala samhällsintressen. Syftet med skrivningen uppnås med den nu omformulerade strecksatsen om grön- och vattenområden och med de strecksatser under delmålet som beskriver utgångspunkten för och inriktningen av den fysiska planeringen. De problem som hänger samman med en hög andel hårdgjord yta i städer och tätorter bör fortsatt uppmärksammas i samband med kommunernas strategiska planeringsarbete och då utifrån fler aspekter än de som avser hur grönstrukturen skall utvecklas.

Vidare redovisar regeringen i propositionen att man i skrivelsen En samlad naturvårdspolitik (skr. 2001/02:171) bedömde att den tätortsnära naturens ställning i förhållande till annan mark- och vattenanvändning bör stärkas, inte minst med hänsyn till friluftslivet. Detta gäller större städer i

allmänhet och storstadsregionerna i synnerhet. I skrivelsen framhålls kommunala naturvårdsprogram som strategiskt för att delmålet om planeringsunderlag skall kunna nås. Som ett led i uppföljningen av skrivelsen har regeringen under 2004 initierat en särskild satsning på lokala och kommunala naturvårdsprojekt. Vidare har regeringen gett de tre länsstyrelserna i storstadsregionerna i uppdrag att i samarbete med kommunerna genomföra bevarandeprogram för de mest värdefulla områdena för friluftsliv och naturvård. Trots dessa insatser bedömer regeringen att det krävs fortsatta åtgärder för att nå delmålet i denna del. I detta sammanhang bör även vikten av samverkan mellan natur- och kulturmiljöarbetet uppmärksammas. En viktig åtgärd, i linje med vad som anförs i skrivelsen, är att uppmuntra fler kommuner att ta fram heltäckande kommunala naturvårdsprogram, som också bör innefatta friluftslivets intressen. Därför föreslår regeringen att denna del av delmålet ändras och förtydligas.

Bostadsutskottet ansluter sig till regeringens i propositionen redovisade bedömningar och ställer sig bakom regeringens förslag angående delmålet om planeringsunderlag. Utskottet finner inte tillräckliga skäl för att som förespråkas i den borgerliga flerpartimotionen göra ytterligare förändringar i delmålet eller införa ytterligare ett delmål som förespråkas i mp-motionen eller ställa sig bakom förslaget om tillkännagivande som förespråkas i fp-motionen.

Bostadsutskottet tillstyrker regeringens förslag om delmålets utformning och avstyrker motionsförslagen.

Övriga förslag som rör delmålet om planeringsunderlag

Motionen

I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 119 finns förslag som handlar om *externhandelscentrum* (förslag om tillkännagivande). Motionärerna anför att enligt regeringen skall planering och byggande grundas på program och strategier för hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras. De anser att det måste innebära ett tydligt avståndstagande från externhandelscentrum. Dagligvaruhandeln måste enligt motionärerna finnas där människor bor.

Utskottets ställningstagande

Frågor om *extern handel* har många gånger varit föremål för behandling i bostadsutskottet (senast i bet. 2004/05:BoU11). Utskottet ansåg då, liksom året innan, att bl.a. PBL-kommitténs arbete borde avvaktas. PBL-kommittén har haft i uppdrag att utarbeta förslag som främjar kommunal och regional samverkan för att förbättra fysisk planering inte minst med avseende på trafikplanering. Uppdraget har nyligen slutredovisats (se SOU 2005:77). Kommittén har föreslagit ett slopande av regeringens möjlighe-

ter till planföreläggande, dvs. att förelägga en kommun att inom viss tid anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser för att tillgodose behovet av mellankommunal samordning. Förslaget tar sikte på den statliga kontrollen och berör t.ex. vissa externa handelsetableringar.

Utskottet vill inte föregripa de kommande övervägandena om externa handelsetableringar med anledning av PBL-kommitténs slutbetänkande och avstyrker motionsförslaget.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Förslag i propositionen om ändrad utformning av delmålet

Nuvarande mål

Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall senast år 2010 vara identifierad och ett program finnas för skydd av dess värden. Samtidigt skall minst 25 % av den värdefulla bebyggelsen vara långsiktigt skyddad.

Regeringens förslag

Bebyggelsens kulturhistoriska värden skall senast år 2010 vara identifierade och ha en långsiktigt hållbar förvaltning.

Utskottets ställningstagande

Förslaget har inte mött invändningar i någon motion. Utskottet tillstyrker förslaget.

Buller

Motionsförslag om ändrad utformning av delmålet, m.m.

Nuvarande delmål

Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med år 1998.

Motionerna

I motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 32 föreslås att riksdagen skall fatta beslut om ändring av delmålet så att det avser bullerstörningar och inte trafikbullerstörningar. De pekar på att även om trafikbuller är den vanligaste orsaken till bullerstörningar förekommer också andra bullerkällor.

Motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 92 innehåller förslag om minskat buller i bebyggda områden (förslag om tillkännagivande). Motionärerna förespråkar genomförande av åtgärder för minskat buller i bebyggda områden. De anser att delmålet för minskat buller bör utgå från ett folkhälsoper-

spektiv och inte gälla enbart trafikbuller utan allt buller. Det bör även vara en ambition att antalet människor som är störda av buller skall minska. De vill även införa bindande gränsvärden för buller.

I motion 2004/05: MJ33 (fp) yrkande 8 lämnas förslag om skärpning av kraven på bullerbekämpning (förslag om tillkännagivande).

Motion 2004/05: MJ31 (s) innehåller förslag om flexibla bullerrestriktioner vid byggnation i tätorter (förslag om tillkännagivande). Boverket har enligt motionärerna skärpt tillämpningen av bullernormen. En konsekvens av detta kan bli att man endast kan bygga bostadsområden utanför städerna. Det finns enligt motionärerna en stark efterfrågan på bostäder i städerna. Därför bör myndigheterna tolka bullernormerna mer flexibelt med hänsyn till om man bygger i stadsmiljö eller i glesbygd.

Utskottets ställningstagande

Bullerfrågor i allmänhet behandlades våren 2005 i betänkande 2004/05: BoU11. I samband med detta hölls även en offentlig utfrågning. Utskottet avstyrkte motionsförslagen och hänvisade bl.a. till pågående utredningsarbete inom PBL-kommittén och Miljöbalkskommittén samt till Utredningen om åtgärdsprogram (M 2004/05). Den sistnämnda utredningen beräknas avsluta sitt arbete senast den 31 oktober 2005. PBL-kommittén har nyligen redovisat sitt slutbetänkande. Kommittén har avstått från att lämna förslag till ändringar av möjligheterna till avsteg från t.ex. riktvärden för trafikbuller eftersom grunderna för begränsningarna ges i miljöbalken. Inte heller Miljöbalkskommittén, som i juni redovisade sitt slutbetänkande (SOU 2005:59), har föreslagit ändringar som fokuserar på möjligheterna till avsteg från de av riksdagen antagna riktvärdena för trafikbuller (se prop. 1996/97:53, bet. 1996/97:TU7, rskr. 1996/97:174) vilka delmålet syftar på.

Regeringen redovisar i propositionen sin bedömning att delmålet inte bör ändras och pekar på att delmålet endast omfattar trafikbullerstörningar. Störningar från andra bullerkällor, t.ex. från hissar och tekniska försörjningssystem, är enligt regeringen också vanligt förekommande. Byggnadsmiljöutredningen (dir. 2004:16) har bl.a. därför haft till uppgift att föreslå delmål för buller i inomhusmiljön. Utredaren har redovisat sina överväganden och anger att det saknas kunskaper som kan bilda underlag för att föreslå delmål för inomhusbuller. Regeringen anser att det är angeläget att delmålet ses över och att större fokus läggs på hälsoeffekter och antalet människor som är störda av buller från olika slags källor. Regeringen avser därför att i samråd med berörda myndigheter och övriga intressenter ta fram kompletterande underlag som kan ligga till grund för en omformulering av delmålet. I avvaktan på sådant underlag bör dock den nuvarande formuleringen av delmålet kvarstå.

Regeringen anför vidare att för att minska antalet bullerstörda och för att bevara relativt tysta områden krävs bättre underlag för planering och beslut om bl.a. bostadsbyggande och infrastruktur. Som beslutsunderlag behövs såväl kartläggning av de nuvarande förhållandena som handlings-

program för framtida planering och åtgärdsprogram för att komma till rätta med problemen. Den kommunala översiktsplanen kan vara ett användbart instrument i det långsiktiga arbetet för en god ljudmiljö. Därtill bidrar även EG-direktivet om omgivningsbuller som har införlivats i svensk lagstiftning genom förordningen (2004:675) om omgivningsbuller. Förordningen syftar till att samordna arbetet med buller genom gemensamma bullermått, kartläggnings- och bedömningsmetoder, information till allmänheten och fastställda åtgärdsprogram. Enligt förordningen skall kommuner med mer än 250 000 invånare senast 2007 ha kartlagt omgivningsbullret inom kommunen och senast 2008 ha upprättat åtgärdsprogram. Kommuner med mer än 100 000 invånare skall ha utfört motsvarande uppgifter före 2012 respektive 2013. Miljömålsrådet föreslår att kartläggning och åtgärdsprogram tas fram för svenska tätorter med mer än 50 000 invånare. Regeringen anser att en nationell utvidgning enligt Miljömålsrådets förslag bör övervägas först när erfarenhet vunnits av den första etappens kartläggning och åtgärdsprogram. Det är viktigt att frågan om buller omhändertas i samband med planering och byggande av bostäder. Därför har Boverket haft regeringens uppdrag att utarbeta en vägledning för bl.a. kommunerna i frågor som rör tillämpningen av riktvärdena för buller vid planering för och byggande av bostäder. Boverket redovisade den 30 oktober 2004 uppdraget. Rådet föreslår vidare att större fokus bör läggas på åtgärder som dämpar buller vid källan. Trafikbuller är ett gemensamt problem inom EU och arbete för att finna former för att dämpa buller redan vid källan pågår. Kommissionen kommer bl.a. under 2005 att intensifiera arbetet med att minska buller från vägtrafiksektorn, med utgångspunkt från pågående arbete i expertgruppen för FN:s ekonomiska kommission för Europa, UN/ECE. Sverige deltar aktivt i detta arbete. Miljömålsrådet föreslog vidare att ett nationellt kunskapscentrum och nätverk mellan kommuner och regioner bildas. Detta centrum bör bl.a. ha till uppgift att sprida forskningsresultat, erfarenheter och goda exempel. Regeringen anser dock att det av Naturvårdsverkets instruktion framgår att verket skall ha ett övergripande och samordnande ansvar för omgivningsbuller. Kunskapsförsörjning när det gäller buller ingår således i verkets uppgifter.

Utskottet finner liksom regeringen att frågor om delmålet utformning bör anstå till dess att arbetet med att ta fram ytterligare underlag för bedömningarna har avslutats och kan därför inte nu ställa sig bakom förslag om ändrat delmål.

De övriga motionsförslagen tar upp frågor som utskottet nyligen behandlade i betänkande 2004/05:BoU11. Utskottet fann då att det pågående utredningsarbetet m.m. borde avvaktas och avstyrkte samtliga motionsförslag angående buller. Även nu finner utskottet skäl att avvakta och avstyrker därför förslagen.

Energianvändning m.m. i byggnader

*Förslag i propositionen och i motioner som tar sikte på delmålet
utformning*

Nuvarande mål

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska.

Regeringens förslag

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska *samt att andelen energi från förnybara energikällor ökar.*

Motionerna

I motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 34 finns förslag om att riksdagen skall fatta beslut om att delmålet skall ges följande lydelse.

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Bostadssektorn bör minska sitt bidrag till utsläpp av växthusgaser med minst 40 % till 2020 jämfört med utsläppen 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska samt en övergång till uppvärmning som inte baseras på fossila bränslen.

Motionärerna anför att det är viktigt att man koncentrerar sig på minskningen av fossila bränslen i detta delmål. Det är också viktigt att få en tydlig men realistisk markering av hur stor minskning av växthusgaser som bostadssektorn kan bidra med. De framhåller att rapporten Klimatkontroll 2004 pekar på att en minskning med 40 % av utsläppen till 2020 jämfört med 1995 inte är orealistisk. Bostadssektorn är den sektor i samhället där minskningar av växthusgaser hittills varit störst och där minskningar är lättast att göra.

Även motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 95 innehåller förslag om delmålet utformning. Motionärerna vill att delmålet skall ges följande lydelse.

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen minskas med 20 % samt andelen energi från förnybara källor ökar kontinuerligt.

Utskottets ställningstagande

I propositionen redovisar regeringen att man anser det vara angeläget att andelen energi från förnybara energikällor fortsätter att öka. Mot denna bakgrund föreslås en komplettering av delmålet. Vidare anför regeringen att ytterligare kostnadseffektiva åtgärder för att minska energianvändningen bör vidtas och redovisar bl.a. att förslag till genomförande av EG:s direktiv om byggnaders energiprestanda kommer att lämnas under år 2005.

I likhet med vad som framhålls i den ena motionen redovisar regeringen även att flera studier pekar på att potentialen för energieffektivisering i bostäder och lokaler, trots befintliga styrmedel, fortfarande är mycket stor. Regeringen bedömer därför att ytterligare styrmedel behövs för att denna potential skall kunna utnyttjas. Boverket har som ett led i detta fått i uppdrag att i samverkan med Statens energimyndighet och Naturvårdsverket analysera och konkretisera Miljövårdsberedningens förslag i promemorian Strategi för en energieffektiv bebyggelse (PM 2004:2). Förslaget avser en ändrad lagstiftning vid ny- och ombyggnation samt införande av ekonomiska incitament. Miljöförbättrande åtgärder i privata fastigheter anges i propositionen kunna ge upphov till ökat uttag av fastighetsskatt, något som kan minska incitamenten till miljöinvesteringar. Miljömålsrådet har föreslagit att fastighetsbeskattningen skall anpassas så att energieffektiviseringsåtgärder inte leder till ökad beskattning. Regeringen avser att analysera förslaget, samtidigt som principen att marknadsvärdet är grunden för fastighetstaxeringen beaktas.

I det fortsatta arbetet med åtgärder som syftar till energieffektivisering anför regeringen att det är viktigt att effekterna av energi- och koldioxidbeskattningen och erfarenheter från LIP (lokala investeringsprogram) och Klimp (klimatinvesteringsprogram) tas till vara. Likaså måste enligt regeringen de målkonflikter som kan uppstå vad gäller de kulturhistoriska värdena och inomhusmiljön uppmärksammas. För att eventuellt kunna precisera delmålet ytterligare behövs enligt regeringens mening mer underlag. De två utredningarna Byggnadsdeklarationsutredningen (SOU 2004:78) och Energideklarering av byggnader – för effektivare energianvändning (SOU 2004:109) har lämnat förslag avseende obligatoriska deklARATIONER om energianvändningen i byggnader. Uppgifter från dessa deklARATIONER kan enligt regeringen komma att ge tillgång till önskat statistiskt underlag om energianvändning och uppvärmningskällor i bostäder och lokaler. Utredningarna bereds inom Regeringskansliet och en proposition är aviserad till december innevarande år.

Liksom motionärerna anser bostadsutskottet med instämmande i regeringens bedömning att andelen energi från förnybara energikällor bör öka. Motionärerna vill dock till skillnad från regeringen redan nu precisera målet. Enligt utskottets mening framstår det som rimligt att avvakta med en precisering till dess att underlaget har kompletterats.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsförslagen.

Övriga förslag som rör delmålet om energianvändning m.m. i byggnader

Motionen

Motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 111 innehåller krav på energisnålt byggande. Motionärerna anser att fokus bör ligga på energisnåla lösningar. All av staten subventionerad renovering såsom ROT-bidrag skall enligt motionärerna ha en klar miljöambition. Nyproducerade hus måste vara energisnåla och uppvärmda på ett bra sätt. Solfångare för tappvarmevatten bör enligt motionärerna vara obligatoriskt.

Utskottets ställningstagande

Regeringen redovisar i propositionen att det med lämpligt utformade stimulanser är möjligt att uppnå en väsentlig energieffektivisering och andra miljöförbättringar i både nytillkommande och existerande bebyggelse. Bedömningen sägs styrkas av ett flertal studier. I utredningsbetänkandet Energideklarering av byggnader – för effektivare energianvändning (SOU 2004:109) framhålls att potentialen för att effektivisera energianvändningen i den befintliga bebyggelsen är mycket stor och att en betydande effektivisering av dagens energianvändning i bebyggelsen skulle vara genomförbar med konventionell teknik och god drift. Energibesparingspotentialen beräknas i betänkandet till drygt 30 %. Vidare har ett antal statliga fastighetsägare som haft i uppdrag att i samråd med Statens energimyndighet, Boverket och Riksantikvarieämbetet beskriva förutsättningar och möjligheter för ökad effektivisering och minskat beroende av fossila bränslen (minskad miljöbelastning från energianvändning) redovisat stora effektiviseringspotentialer. Uppdraget redovisades den 1 juni 2004 och visar att en väsentlig energibesparing kan uppnås genom relativt enkla åtgärder. Flera av föreslagna åtgärder uppges vara lönsamma på kort, respektive medellång tid. Ovan beskrivna åtgärder samt införandet av EG-direktivet om energideklarering av byggnader (2002/91/EG) förväntas enligt regeringen få en stimulerande effekt på energieffektivisering. Regeringen bedömer dock att det finns skäl att överväga ytterligare kostnadseffektiva insatser för att säkerställa att den totala energianvändningen i sektorn på sikt minskar. Regeringen avser därför att återkomma med förslag till ytterligare insatser för energieffektivisering i bebyggelsen. I detta sammanhang är det viktigt att målkonflikter som kan uppstå vad gäller de kulturhistoriska värdena och inomhusmiljön uppmärksammas.

Det kan här även nämnas att regeringen i budgetpropositionen föreslår bidrag med sådan miljöambition som motionärerna efterlyser. Ett av förslagen innebär ett stöd till ägare av småhus, flerbostadshus samt bostadsanknutna lokaler i syfte att stimulera hel- eller delkonvertering från direktverkande elvärme till fjärrvärme eller individuell uppvärmning från värmepump, bibränslen samt solvärme. Ett liknande förslag har lämnats avseende konvertering från uppvärmning med olja.

Utskottet finner inte tillräckliga skäl för att nu gå motionärerna till mötes och avstyrker därför förslaget.

Inomhusmiljö

Motionsförslag om ändrad lydelse

Nuvarande delmål

År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skall det säkerställas att

- samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast år 2015 har en dokumenterat fungerande ventilation,
- radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 Bq/m³ luft, och att
- radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft.

Motionen

I motion 2004/05:MJ37 (fp, m, kd, c) yrkande 35 föreslås att riksdagen fattar beslut om ett nytt delmål (som avses komplettera det nu gällande) enligt följande.

Senast 2010 skall offentliga lokaler där barn vistas stadigvarande ej orsaka kortsiktiga eller långsiktiga negativa hälsoeffekter. Detta gäller problem såsom buller, allergier, radon och närvaro av hälsopåverkande kemikalier i byggmaterial.

Motionärerna anför att även om detta nya delmål delvis täcks av delmål 8 om inomhusmiljö tror de att man får en tydligare målfokusering genom att lyfta ut och fokusera på ett särskilt delmål rörande barns hälsa. Regeringen bör enligt motionärerna ges i uppdrag att definiera mätbara mål för detta nya delmål.

Utskottets ställningstagande

Regeringen redovisar i propositionen som sin bedömning att delmålet inte bör ändras och anför att man i likhet med Miljömålsrådet anser att delmålet för inomhusmiljö bör ses över så att även frågor om fukt och mögel och andra potentiella hälsorisker lyfts fram. I avvaktan på underlag för att formulera delmålet på ett sådant sätt bör dock enligt regeringens bedömning den nuvarande formuleringen kvarstå.

Utskottet vill inte föregripa de kommande övervägandena och avstyrker motionsförslaget.

Övriga förslag

Ökad användning av trä i byggandet

Motionen

Motionärerna bakom motion 2004/05:MJ29 (s) framhåller behovet av att använda trämaterial vid nybyggnation (förslag om tillkännagivande).

Utskottets ställningstagande

Bostadsutskottet har behandlat motionsförslag som syftar till ökad träanvändning vid ett flertal tillfällen, senast i betänkande 2004/05:BoU5. Utskottet redovisade då bl.a. att regeringen efter ett tillkännagivande från riksdagen 2002 om ett nationellt handlingsprogram för en ökad träanvändning (bet. 2001/02:NU12) beslutade att tillsätta en förhandlare med uppdrag att ta fram underlag till en överenskommelse kring en nationell strategi för att främja en ökad användning av trä i byggandet. Förhandlaren redovisade i januari 2004 rapporten Mer trä i byggandet – underlag för en nationell strategi för att främja trä i byggandet (Ds 2004:1). I rapporten redovisas förslag till en strategi för ökat byggande i trä dels på kort, dels på medellång och lång sikt, inklusive förslag om olika åtaganden från näringslivet respektive staten. Bland åtgärderna i strategin på kort sikt finns ett förslag om att se till att tränaeringen och svenska myndigheter, inom EU, verkar för harmonisering av byggregler med träinriktning i Norden och avdelar resurser till det europeiska standardiseringsarbetet samt att se till att svenska trähusfabrikanter låter CE-märka sina produkter. Regeringen har därefter den 21 oktober 2004 utsett en ordförande för en samordnarfunktion med uppdraget att verka för att åtgärdsförslagen i träbyggnadsstrategin genomförs. I arbetet skall berörda företrädare från skogsnäringen, byggsektorn och myndigheter delta i enlighet med riktlinjerna i strategin. Ordföranden skall samverka med en bred krets av företrädare med intresse av byggfrågor och tillse att åtgärderna i linje med strategin främjar utvecklingen inom byggsektorn. Resultaten av uppdraget skall rapporteras på årsbasis, och uppdraget skall avslutas med en redogörelse för vad som uppnåtts senast den 31 december 2006.

Utskottet kan för sin del mot denna bakgrund konstatera att det som motionärerna eftersträvar i allt väsentligt torde vara tillgodosett och avstyrker förslaget.

Lågstrålande zoner

Motionen

I motionen 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 50 återfinns förslag om lågstrålande zoner. Motionärerna vill att varje kommun skall ha *skyldighet* att upprätta minst en lågstrålande zon.

Utskottets ställningstagande

Bostadsutskottet har flera gånger tidigare behandlat frågeställningar om lågstrålade zoner. (Se bl.a. bet. 2002/03:BoU4 och 2004/05:BoU11). Utskottet har bl.a. anfört att de planinstrument m.m. som kommunerna redan i dag förfogar över torde göra det möjligt för dem att undvika olämpliga lokaliseringar av bebyggelse eller olika anläggningar för mobiltelefoni m.m. Vidare har utskottet pekat på att det ofta är till den kommunala nivån (t.ex. miljönämnder) som tillsynsansvaret och möjligheterna att ställa villkor på verksamhetsutövare har lokaliserats. Utskottet har även konstaterat att miljöbalkens försiktighetsprincip kan påverka lokaliseringen av sådana verksamheter som motionären åsyftar. Lagstiftningen ger således utrymme för ingripanden med stöd av denna princip eller uppställande av villkor med stöd av principen, antingen från tillsynsmyndighet eller från tillståndsmyndighet, under förutsättning att den aktuella verksamheten och forskningen på området motiverar detta. Utskottet har vidare i betänkande 2003/04:BoU7 pekat på att en kommun med stöd av bestämmelsen i 5 kap. 7 § första stycket 11 PBL, om det föreligger särskilda skäl, torde kunna i detaljplan fastställa värden för elektromagnetisk strålning som inte får överskridas.

PBL-kommittén fann (se SOU 2005:77) anledning att beröra önskemålet att kommunerna skall ges ökade möjligheter att i den fysiska planeringen avgränsa områden som över huvud taget inte skall få utsättas för vissa typer av störningar i syfte att höja områdenas kvaliteter för boende eller rekreation. Detta gäller exempelvis s.k. lågstrålade zoner, dit master eller andra strålade anläggningar inte skulle kunna lokaliseras, eller bullerfria områden, som skulle undantas från bullerstörande verksamheter för att säkerställa natur- och rekreationsvärden. Kommittén redovisade som sin mening att bestämmelserna i PBL och i 3 kap. miljöbalken ger stöd för att kommunen i vissa avseenden säkerställer särskilda kvaliteter och värden i avgränsade områden, inte minst genom ställningstaganden i översiktsplaneringen och regler i rättsverkande planer. Kommittén ansåg inte att det finns skäl att föreslå ändringar i PBL med anledning av de redovisade önskemålen.

Bostadsutskottet finner inte tillräckliga skäl för att nu ställa sig bakom motionsförslaget.

Vandringsvägar för fisk

Motionen

I motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 58 finns ett förslag om vandringsvägar för fisk (förslag om tillkännagivande).

Utskottets ställningstagande

Utskottet redovisade vid behandlingen av liknande frågor under förra riksmötet (bet. 2004/05:BoU4) att man tidigare (se bet. 2002/03:BoU3) ansett att det bör finnas förbiflöde vid alla kraftverk. Enligt utskottet fanns det anledning att se över frågan om hur behovet av förbiflöden i befintliga vattenkraftverk kan tillgodoses och som en del i detta hur ändamålsenliga reglerna för omprövning av vattendomar är i sammanhanget. Vid behandlingen av proposition 2003/04:51 Kust- och insjöfiske samt vattenbruk redovisade regeringen att man hade för avsikt att ge *Boverket* i uppdrag att tillsammans med berörda myndigheter utarbeta nya riktlinjer för kommunernas vattenplanering. Detta skulle enligt regeringens bedömning även kunna utgöra ett underlag för de framtida vattenmyndigheternas arbete. Angående befintliga vattendomar anförde regeringen att arbetet med miljö kvalitetsmålen har visat bl.a. att det finns förutsättningar för att delvis ersätta kompensationsutsättningarna av lax och öring med åtgärder som förbättrar den naturliga produktionen i de utbyggda älvarna. Regeringen angav att man hade för avsikt att uppdra åt Kammarkollegiet och Fiskeriverket att i samverkan med Naturvårdsverket utreda möjligheter och konsekvenser av en sådan inriktning på kompensationsåtgärder för befintliga och kommande vattendomar. Vidare att Fiskeriverkets forskning har visat att långvarig odling av laxfisk leder till genetiska förändringar i bestånden som bl.a. gör dessa bestånd mindre konkurrenskraftiga. Regeringen ansåg det därför vara väsentligt att sådana bestånd kontinuerligt kan förstärkas med vild fisk på sådant sätt som gjorts i bl.a. Dalälven. Fiskeriverket borde därför enligt regeringens mening undersöka möjligheterna att, för bestånd av laxfisk beroende av kontinuerlig utsättning, skapa mindre, lokala självreproducerande laxbestånd som kan utnyttjas för att bevara beståndens naturliga karaktär. Med anledning av ett regeringsuppdrag redovisade Fiskeriverket därefter, den 29 november 2004, rapporten *Analys av möjligheter för och konsekvenser av en förändrad inriktning på kompensationsåtgärder avseende fiske i nuvarande och kommande vattendomar*. I rapporten framförs som en övergripande rekommendation att för alla kompensationsåtgärder bör målsättningen vara att så långt som är möjligt prioritera naturlig fiskproduktion och att bevara den biologiska mångfalden. Även om kompensationsutsättningar behövs även i framtiden finns det i dag alternativa åtgärder som syftar till att helt eller delvis bevara naturlig reproduktion som bör komma till ökad användning. Många äldre vattendomar innehåller otidsenliga villkor och det är därför viktigt att omprövningsverksamheten prioriteras i framtiden. Det är viktigt att skyddet av värdefulla vattenområden och naturliga fiskbestånd har en stark ställning i miljölagstiftningen. Vid tillståndsprövning bör skyddet av värdefulla naturliga fiskbestånd lyftas fram tillsammans med fiskeintresset. Fiskeriverkets uppdrag (rapporten) är föremål för beredning i Regeringskansliet.

Boverket fick det aviserade uppdraget i regleringsbrev för 2005. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 2006.

I propositionen anför regeringen nu att rinnande vatten med omkringliggande områden utgör en av de mest artrika och värdefulla naturtyperna i landet. I det föreslagna nya miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, kapitel 20, slås fast att djur skall kunna sprida sig utan hinder, att missgynnade arter skall ha tillräckligt med livsmiljöer och att bristmiljöer skall restaureras. För att uppnå dessa mål är behovet av ytterligare åtgärder i rinnande vatten stort. Antalet helt orörda miljöer är inte känt, men de är troligen få. Regeringen pekar även på att genom bestämmelser i miljöbalken är fyra älvar helt skyddade från utbyggnad m.m. och i ett antal andra vattensystem är vidare utbyggnad förbjuden. Detta ger enligt regeringen ett starkt och värdefullt skydd mot framtida exploatering. Även vatten som är skyddade mot utbyggnad sägs, enligt propositionen, ofta vara påverkade av andra typer av ingrepp såsom flottledsrensning. Det totala behovet av restaurering är därför enligt regeringen stort. Naturvårdsverkets, Riksantikvarieämbetets och Fiskeriverkets sammanställning 2005 om särskilt värdefulla miljöer är en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet. Regeringen bedömer att restaurering av tidigare flottledsrensade vattendrag liksom av vattensystem med tidig och ofta partiell utbyggnad kan ge stora miljöförbättringar till begränsade kostnader.

När det gäller omprövning av vattendomar har, som också redovisas i propositionen, Miljöbalkskommittén analyserat eventuella behov av åtgärder utifrån översvämningsproblematiken (Miljöbalken under utveckling, Ett principbetänkande, SOU 2002:50) och kommit fram till att omprövning av vattendomar inte är någon lösning och att det inte heller finns behov av att utreda regelverket. Behovet av omprövningar är enligt kommittén främst motiverat ur naturvårdssynpunkt och med tanke på genomförandet av ramdirektivet för vatten. Miljöbalkskommittén bedömer att det kan finnas anledning att se över bestämmelserna för sådana regleringar där vattendomar saknas. Naturvårdsverket har i sin underlagsrapport inför den fördjupade utvärderingen pekat på att omprövningar av vattendomar av naturvårdsskäl har använts i liten omfattning, vilket innebär att det är svårt att utvärdera hur de juridiska verktygen fungerar. Regeringen avser att återkomma till frågan. Regeringen avser därutöver att låta utreda hur tillsynen kan ges bättre förutsättningar när det gäller regleringar av vattenflöden som saknar vattendomar och avser att återkomma med ett uppdrag till berörda myndigheter.

Mot den tecknade bakgrunden finner utskottet inte tillräckliga skäl för att gå motionärerna till mötes och avstyrker förslaget.

Digitala kartor

Motionen

Motion 2004/05:MI38 (mp, -) yrkande 80 innehåller förslag om digitala kartor (förslag om tillkännagivande). Motionärerna vill bl.a. att uppgifter om kulturminnen skall göras så lättillgängliga som möjligt så att skogsäga-

ren, virkesköparen och entreprenören lätt kan komma åt dem. Motionärerna anser att när så har skett kan man rätteligen höja kraven på skogsägaren att ta vederbörlig hänsyn.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis förtjänar att nämnas att i fastighetsregistrets allmänna del (under Planer m.m.) skall redovisas bl.a. fornlämningar och bestämmelse om marks användning som har meddelats enligt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Vidare skall uppgifterna, enligt huvudregeln, redovisas i den registerkarta som hör till den allmänna delen.

I propositionen framhåller regeringen särskilt vikten av att den information som redan finns att tillgå om var fornlämningar och värdefulla kulturmiljöer förekommer görs lättare tillgänglig och användbar för skogsbrukets olika aktörer. Detta kan ske med hjälp av bl.a. en ökad användning av digital kartteknik och genom Internet. På flera håll, bl.a. inom Lantmäteriverket och Riksantikvarieämbetet, pågår utvecklingsarbeten som syftar till att göra befintlig information lättare tillgänglig, t.ex. digital fornminnesinformation (FMIS) och digitala historiska kartor. Riksantikvarieämbetet liksom skogsvårdsorganisationen har således en viktig löpande arbetsuppgift i att se till att all relevant information som kommer fram genom inventeringar och annan kunskapsuppbyggnad görs tillgänglig på ett enkelt sätt för markägare, brukare och andra. Information om kulturmiljövärden i skogen bör integreras i den information om skogliga förhållanden som skogsvårdsorganisationen skall tillhandahålla. Regeringen såg det också som angeläget att ta till vara den kunskap och kompetens som finns lokalt i arbetet. Vidare pekade regeringen på att skogsvårdsstyrelserna genom rikstad rådgivning och annan kunskapsförmedling och genom sin regionala förankring i hög grad bidrar till måluppfyllelsen.

Mot den tecknade bakgrunden finner utskottet inte tillräckliga skäl för att gå motionärerna till mötes och avstyrker förslaget.

Stockholm den 13 oktober 2005

På bostadsutskottets vägnar

Ragnwi Marcelind

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ragnwi Marcelind (kd), Owe Hellberg (v), Anders Ygeman (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Maria Öberg (s), Mariam Osman Sherifay (s), Carl-Axel Roslund (m), Gunnar Sandberg (s), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c), Leif Jakobsson (s), Ewa Thalén Finné (m), Sten Lundström (v), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Matilda Ernkrans (s) och Pia Nilsson (s).

Avvikande meningar

1. Ändrade delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, m.m. (m, fp, kd, c)

Ragnwi Marcelind (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Carl-Axel Roslund (m), Lars Tysklind (fp), Rig-mor Stenmark (c) och Ewa Thalén Finné (m) anför:

Planeringsunderlag

För att få starkare fokus på rena miljöfrågor bör planeringsmålet renodlas. Vi anser att det i nuläget finns anledning att i delmålet lyfta in en beredskap för effekter som växthuseffekten förväntas ha.

Trycket på ökad bostadsbebyggelse är stort i flera av landets expanderande tätorter. I storstäderna blir trycket som störst. Grönområdena på dessa platser är därför viktiga för välbefinnandet och ur stadsmiljösynpunkt. Samtidigt är det svårt och i vissa fall omöjligt att ytterligare öka grönytan. Delmålet får därför inte tolkas som om en död hand läggs över byggnation i tätorter. Kommunerna själva är med sitt planmonopol de som är bäst lämpade att avgöra om grönytorna skall öka, minska eller vara oförändrade.

Därför bör delmål 1 ges följande lydelse:

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:

- hur den fysiska planeringen skall utformas så att förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och arkitektoniska värden skall tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur och kulturmiljö samt fritidsändamål och andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas,
- hur den fysiska planeringen underlättar för effektiv energianvändning och tillvaratagandet av förnybara energiresurser samt hur man i den fysiska planeringen underlättar för infrastrukturutbyggnad av miljöeffektiv energiproduktion och distribution såsom t.ex. fjärrvärme,
- hur den fysiska planeringen skall utformas för att ta hänsyn till eventuella effekter av de klimatförändringar som växthuseffekten innebär.

Riksdagen bör fatta beslut om delmålets utformning i enlighet med vårt förslag.

Buller

Miljömålsrådet förespråkade ett större fokus på åtgärder som dämpar bullret vid källan. Det är beklagligt att regeringen inte tar tag i detta problem i propositionen.

Vi anser att det är fel att endast adressera buller från trafik i delmål 3. Även om trafikbuller är den vanligaste orsaken till bullerstörningar förekommer också andra bullerkällor. Det behövs dessutom en översyn av reglerna och hur dessa utformas.

Delmål 3 bör ha följande lydelse:

- Antalet människor som utsätts för bullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med år 1998.

Vid nästa översyn av miljömålen bör detta delmål omarbetas så att det fokuserar på hälsoeffekter av buller. Det är viktigt att bullerproblematiken inte hindrar utvecklingen i våra större städer. En förtätning kan i många fall vara viktig för att uppnå andra miljömål. Därför krävs kreativa lösningar på bullerproblematiken. Vi anser att följande åtgärder är viktiga för att minska problemen.

1. Regeringen bör tydliggöra för Vägverket och Banverket att arbetet med att minska bullerstörningar från järnväg och trafik har hög prioritet. Det är inte rimligt att nya väg- och järnvägsbyggnationer utförs på ett sådant sätt att befintlig byggnation inte uppnår riksdagens fastställda normer. Det är heller inte rimligt att utbyggnad sker på ett sådant sätt att övrig markanvändning allvarligt försvåras. Det senare gäller framför allt i tätorterna.
2. Utvecklingen av tekniska lösningar för bättre fungerande bulleravskärmning via bullerplank, nya typer av vägbeläggning etc. måste uppmuntras. Teknisk utveckling och forskning avseende enskilda bullerkällor är viktigt. Här bör regeringen t.ex. verka för att det på EU-nivå arbetas med att minska bullernivåerna från biltrafiken.
3. Teknikutveckling och forskning kring hur man minskar högfrekvent buller bör förstärkas. Här bör också frivillig märkning av produkter uppmuntras för att stärka konsumenternas möjlighet att välja bort bullrande produkter.

Riksdagen bör fatta beslut om delmålet utformning i enlighet med vårt förslag.

Energianvändning m.m. i byggnader

Fastighetsskattens utformning är ett hinder för att åstadkomma effektivisering av energianvändningen i byggnader, eftersom energibesparande investeringar medför höjt taxeringsvärde och därmed höjd fastighetsskatt.

Vi anser att det är viktigt att fokusera på minskningen av användningen av fossila bränslen i detta delmål. Det är också viktigt att få en tydlig men realistisk markering av hur stor minskningen av växthusgaser som bostads-

sektorn kan bidra med. Rapporten Klimatkontroll 2004 pekar på att en minskning med 40 % av utsläppen till 2020 jämfört med 1995 inte är realistisk. Bostadssektorn är den sektor i samhället där minskningar av växthusgaser hitintills har varit störst och är troligen den sektor som har lättast att minska sina utsläpp ytterligare.

Vi vill omformulera delmål 7 enligt följande:

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Bostadssektorn bör minska sitt bidrag till utsläpp av växthusgaser med minst 40 % till 2020 jämfört med utsläppen 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska samt en övergång till uppvärmning som inte baseras på fossila bränslen.

Riksdagen bör fatta beslut om delmålet utformning i enlighet med vårt förslag.

Nytt delmål om inomhusmiljö

Vi anser att det är mycket oroande att flera rapporter pekar på att den miljö där våra barn vistas stora delar av sin tid i många fall är hälsovådlig. Det gäller inte minst buller i skol- och förskolemiljö. Andra miljöproblem för barnen är att de utsätts för kemikalier, allergener etc. Senast har Länsstyrelsen i Skåne län i projektet "Barnen i Bullerbyn" gjort bullermätningar på skånska daghem och uppmätt bullernivåer på över 110 decibel. Vid förfrågan uppger också många kommuner att man inte bedriver en systematisk översyn över inomhusmiljön i skolor och förskolor. Mycket tyder på att dålig skolmiljö ofta beror på dåliga kunskaper och dålig samordning mellan olika funktioner, framför allt i kommunerna. Det är uppenbart att den lagstiftning som finns inte är tillräcklig.

Även om detta nya delmål delvis täcks av delmål 8 om inomhusmiljö tror vi att man får en tydligare målfokusering genom att lyfta ut och fokusera på ett särskilt delmål rörande barns hälsa. Regeringen bör ges i uppdrag att definiera mätbara mål för detta nya delmål. Delmålet bör få följande utformning.

Senast 2010 skall offentliga lokaler där barn vistas stadigvarande ej orsaka kortsiktiga eller långsiktiga negativa hälsoeffekter. Detta gäller problem såsom buller, allergiska problem, radon och närvaro av hälsopåverkande kemikalier i byggmaterial.

Riksdagen bör fatta beslut om nytt delmål i enlighet med vårt förslag.

2. Ändrade delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö m.m. (mp)

Helena Hillar Rosenqvist (mp) anför:

Planeringsunderlag

Jag kan inte ställa mig bakom regeringens förslag till revidering av delmål kring hårdgjord yta och vill ha kvar formuleringen att andelen hårdgjord yta inte skall öka. Hårdgjorda ytor kostar i form av ökade mängder dagvatten och mer smutsigt avrinningsvatten samt mindre av grönytor. Grönytor har många positiva effekter för staden. Det handlar om renare luft, rening av vatten, friskare människor, bättre fuktbalans osv. Det är därför inte bra att devalvera delmålet på denna punkt.

I avsnittet God bebyggd miljö står att senast 2010 skall planering och byggande grundas på program och strategier för hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resursnåla transporter förbättras. Detta måste innebära ett tydligt avståndstagande från *externhandelscentrum*. Dagligvaruhandel måste finnas där människor bor. Utbyggnad av externhandelscentrum motverkar kraftigt möjligheterna att uppnå mål om god bebyggd miljö samt begränsad klimatpåverkan. Jag vill se ett tillfälligt stopp för etablering och utbyggnad av externa köpcentrum för att under tiden utvärdera konsekvenserna av hittillsvarande sådana etableringar ur miljösynvinkel och social synvinkel. Jag vill även att etablering och utbyggnad av externhandel alltid skall föregås av en tillståndsprövning enligt miljöbalken samt en kartläggning av de sociala konsekvenserna.

Vad jag nu med anledning av motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 119 anfört bör riksdagen med avslag på regeringens förslag till reviderat delmål som sin mening ge regeringen till känna.

Buller

Delmålet för minskat buller är för snävt. Jag anser att det mer måste utgå från ett folkhälsoperspektiv. Man bör därmed inte inskränka sig till endast trafikbuller, utan det bör gälla allt buller. Det bör även vara en ambition att antalet människor som känner sig störda av buller skall minska. Detta gäller både buller som är över riktvärden och sådant buller som inte är det men som däremot är konstant och därför störande.

Genom förtätning utnyttjas i dag områden som man vet är bullerstörda för bebyggelse; jag anser detta olämpligt. Om man ändå bygger i störda lägen bör man se till att alla lägenheter har en "tyst sida". I större städer där man har problem med buller bör åtgärdsprogram för buller upprättas. Vägverket skall kunna anmodas använda alternativa gatubeläggningar. Två miljoner människor anses vara utsatta för buller som överskrider riktvärdena för utomhusbuller vid bostaden, och antalet som exponeras över riktvärdena ökar kontinuerligt till följd av ökad trafik och bebyggelse i mer bullerstörda lägen. Det är därmed tydligt att riktvärden inte är ett till-

räckligt skarpt instrument för att man i kommunal planering och vid politiska beslut skall fatta beslut i rätt riktning. Jag vill även införa bindande gränsvärden för buller. Därmed blir kraven på åtgärder större.

Vad jag nu med anledning av motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 92 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Energianvändning m.m. i byggnader

För att konkretisera delmålet om minskad energianvändning i byggnader bör en procentandel för minskningen anges. Dessutom bör det tydliggöras att en större energiandel skall komma från förnybara källor. Jag föreslår därför följande formulering: *Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen minskas med 20 % samt att andelen energi från förnybara källor ökar kontinuerligt.*

Den miljövänligaste kilowattimmen är den som inte produceras. Därför bör fokus först ligga på energisnåla lösningar. Steg två är att se till att den energi man behöver är långsiktigt hållbart producerad. All av staten subventionerad renovering såsom ROT-bidrag skall ha en klar miljöambition. I Sverige bygger vi hus med tanken att de skall hålla länge. Det är bra men det gör också det viktigt att göra rätt från början. Nyproducerade hus måste vara energisnåla och vid behov uppvärmda på ett bra sätt. Solfångare för tappvarmevatten bör vara obligatoriskt liksom effekt drivande elvärme bör vara förbjudet. Det är ur samhällsperspektiv problematiskt att den högkvalitativa elen används till ett lågkvalitativt ändamål som uppvärmning, såväl direktverkande som via t.ex. värmepumpar. Speciellt olyckligt är att värmepumpar så gott som alltid kompletteras med el som toppvärmekälla.

Riksdagen bör därför fatta beslut om delmålets utformning i enlighet med mitt förslag samt som sin mening ge regeringen till känna vad jag med anledning av motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 111 i övrigt anfört.

Nytt delmål om biologisk mångfald i tätorter

Flera hotade arter förekommer i bebyggda miljöer (inklusive sand- och grustäcker som i miljömålsstrukturen räknas till bebyggd miljö). Bland de arter som nu är aktuella för åtgärdsprogram är det främst två grupper för vilka bebyggelsemiljöer har stor betydelse. Det är dels ett antal arter som har en väsentlig del av sina förekomster i pågående eller tidigare sand- och grustäckter, dels arter knutna till hålträd och gamla grova träd.

De arter som lever i pågående eller tidigare sand- och grustäckter hotas främst av igenplantering eller spontan igenväxning efter täktens avslutande. När det gäller grova träd och hålträd behövs först en kartläggning av dem och sedan en aktiv planering för bevarande och återskapande av dem. Planeringsinstrumenten finns framför allt hos kommunerna, dels genom deras ansvar för den fysiska planeringen i stort, dels genom att det

vanligen är kommunerna som sköter parker, grönytor och planteringar inne i tätorterna. Södra Sverige (upp till Limes norrlandicus) är viktigast i detta avseende, men en del hotade arter i grova träd och hålträd finns även längre norrut. Prioritering av hotade arter i täktåterställningsärenden samt grova träd behöver lyftas fram i ett särskilt delmål om bevarande av biotoper i bebyggd miljö.

Vad jag nu med anledning av motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 99 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Övriga förslag

Lågstrålande zoner

Det finns i dag människor som har besvär eller upplever obehag av strålning och elektromagnetiska fält. För att dessa och andra skall kunna välja att inte utsätta sig för förhöjd bakgrundsstrålning skall varje kommun ha skyldighet att upprätta minst en lågstrålande zon. Området bör vara lämpligt för boende, och skyddet mot strålning måste vara långsiktigt.

Vad jag nu med anledning av motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 50 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vandringsvägar för fisk

Vattendragen bör åter bli miljöer för vandrande fiskarter som lax, laxöring och ål. I dag råder brist på strömmande vatten. Många arter som är beroende av biotopen strömmande vatten återfinns bland hotade arter. Vi anser att det skall finnas förbiflöde vid alla kraftverk. Det innebär att de utbyggda älvarna bör förses med erforderliga och ändamålsenliga laxtrappor och vandringsvägar för ål, i de fall det inte redan finns. I de fall anordningar för fiskens vandringar inte finns anlagda förutsätter tillkomsten av sådana att den vattendom som reglerar den aktuella vattenkraftsanläggningen kan omprövas. Det finns anledning att skyndsamt se över frågan om hur behovet av förbiflöden i befintliga vattenkraftverk kan tillgodoses och, som en del i detta, hur ändamålsenliga reglerna för omprövning av vattendomar är i sammanhanget. I dag är intresset för restaurering av sjöar eller vattendrag ibland stort, men kostnaden för att upphäva vattendomen kan vara större än den för restaureringen.

Vad jag nu med anledning av motion 2004/05:MJ38 (mp, -) yrkande 58 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Digitala kartor

Det finns stora potentialer i att göra natur- och kulturvärdesinformation tillgänglig för markägare och allmänhet via digitala kartor. I dag kan Skogsstyrelsen direkt se om ett avverkningsanmält objekt innehåller kända kulturminnen och meddela detta. Problemet är att objekten inte alltid är kända eller helt inlagda. Ett annat problem är att dessa upplysningar inte

kan lämnas vid exempelvis gallringar, vilka ju inte är anmälningspliktiga. Jag vill därför att uppgifterna om kulturminnen skall göras så lättillgängliga som möjligt så att skogsägaren, virkesköparen och entreprenören lätt kan komma åt dem. När så har skett kan man rätteligen höja kraven på skogsägaren att ta vederbörlig hänsyn. Åtgärder i form av rådgivning och information till skogsbruket samt utveckling av skonsammare markberedningsmetoder och bättre incitament för maskinförare att ta hänsyn är också av största vikt för att rädda kulturvärden i skogen.

Vad jag nu med anledning av motion 2004/05: MJ38 (mp, -) yrkande 80 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA 5

Offentlig utfrågning om alternativa bränslen

Datum: Tisdagen den 19 april 2005

Tid: 09.00-12.00

Plats: Riksdagens förstakammarsal

Program

Inledning

Kl. 09.00-09.05 Catharina Elmsäter-Svärd, ordförande i miljö- och jordbruksutskottet

Vilka är de alternativa bränslena

Kl. 09.05-09.10 Vägverket, Olle Hådel

Kl. 09.10-09.30 Ledamöternas frågor

Tillverkarnas syn på alternativa bränslen

Kl. 09.30-09.35 BioAlcohol Fuel Foundation (BAFF), Jan Lindstedt

Kl. 09.35-09.40 Oroboros AB, Per Hedemalm

Kl. 09.40-09.45 Svenska biogasföreningen, Ronald Svensson

Kl. 09.45-09.50 Chemrec AB, Jonas Rudberg

Kl. 09.50-10.15 Ledamöternas frågor

Kl. 10.15-10.30 Paus

Bilindustrins syn på alternativa bränslen

Kl. 10.30-10.35 BIL Sweden, Karin Kvist

Kl. 10.35-11.00 Ledamöternas frågor

Avnämarnas syn på alternativa bränslen

Kl. 11.00-11.05 Kommunnätverket för miljöfordon, Eva Sunnerstedt

Kl. 11.05-11.10 Sveriges Åkeriföretag, Göran Rosenberg

Kl. 11.10-11.15 Svenska Lokaltrafikföreningen (SLTF), Leif Magnusson

Kl. 11.15-11.55 Ledamöternas frågor

Kl. 11.55-12.00 Avslutning

Inbjudna

Vägverket

Olle Hådel

BioAlcohol Fuel Foundation/BAFF

Jan Lindstedt

Oroboros AB

Per Hedemalm, vd

Sven-Erik Gustavsson (projektledare Sveaskog)

Svenska biogasföreningen

Ronald Svensson, vd

Gabriella Eliasson

Chemrec AB

Jonas Rudberg, vd

Stefan Jönsson, ordf.

BIL Sweden

Karin Kvist

Ulf Roos

Kommunätverket för miljöfordon

Eva Sunnerstedt

Sveriges Åkeriföretag

Göran Rosenberg, ansvarig arbetsområde Miljö

Svenska Lokaltrafikföreningen, SLTF

Leif Magnusson

Johan Nordgren

Miljödepartementet

Martin Larsson

LRF

Erik Herland, Lantbrukarnas Riksförbund

Göran Wadmark, Lantmännen Energi

Agroetanol AB

Kenneth Werling

Energimyndigheten

Anders Lewald, enhetschef energiteknikavdelningen

Ann Segerborg Fick, handläggare drivmedelsfrågor

AB Svenska Shell

Martin von Arronet

Per Olof Lindh

Fordonsgasforum

Göran Bohlin, Sydkraft

Bo Ramberg, Fordonsgas Väst

TPS Termiska Processer AB

Lars Waldheim

Bengt Lindner

Motormännens riksförbund

Tomas Nilson

Rolf Lööw

Naturvårdsverket

Mats Björsell

Johan Lundin

Nykomb Synergetics AB

Bengt Olsson, vd

Tomas Ekbom, teknisk direktör

Svenska naturskyddsföreningen

Svante Axelsson, generalsekreterare

Magnus Nilsson, trafikexpert

Svenskt Gastekniskt Center AB

Johan Rietz

Svenska Petroleum Institutet, SPI

Ebba Tamm

Ulf Svahn (Statoil)

Svenska Ecobränsle AB

Kjell Lindqvist, vd

Sven Norup

Svenska Gasföreningen

Anders Mathiasson, vd

Ecomitech AB

Jan Johanson

Jan Wikström

Deltagande ledamöter

Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Åsa Domeij (mp)

Sinikka Bohlin (s)

Alf Eriksson (s)

Lennart Fremling (fp)

Rune Berglund (s)

Sven Gunnar Persson (kd)

Kjell-Erik Karlsson (v)

Lars Lindblad (m)

Jan Andersson (c)

Jan-Olof Larsson (s)

Bengt-Anders Johansson (m)

Christin Hagberg (s)

Ann-Kristine Johansson (s)

Anita Brodén (fp)

Sven-Erik Sjöstrand (v)

Jan-Evert Rådström (m)

Marie Wahlgren (fp)

Claes Västerteg (c)

Monica Green (s)

Miljö- och jordbruksutskottets utfrågning om alternativa bränslen

Ordföranden: Hjärtligt välkomna till miljö- och jordbruksutskottets hearing. Jag hälsar även er på läktaren välkomna.

I höstas hade vi en diskussion i utskottet om vad som gäller för alternativa drivmedel och bränslen, om hur läget ser ut, var vi befinner oss och vad vi ska göra. Diskussionen blir mer och mer akut.

Vi bestämde därför att ha den här hearingen som ett underlag för utskottet i det fortsatta arbetet när det gäller kunskapsinhämtning i första hand.

Av programmet ser ni att det här kommer att bli ganska komprimerat.

Tillsammans med mig här vid podiet finns det övriga presidiet i miljö- och jordbruksutskottet. Det är Åsa Domeij och Sinikka Bohlin. Vi har också vår kanslichef Björn G:son Wessman här.

Vi börjar genast så att vi hinner med programmet. Först ut är Vägverket och Olle Hådell. Välkommen!

Olle Hådell, Vägverket: (Bilder bilaga 6) Tack för att jag har blivit inbjuden hit. Jag ska försöka att på fem minuter redogöra för ett ganska snårigt ämne.

Jag visar först en bild över hur avgaskraven har skärpts under drygt ett decennium. Vi har gått från ett tillstånd på 1980-talet då varje fordon tilläts släppa ut ganska stora mängder kväveoxid och kolväten. Det första strecket visar en gräns för 1993. Längst ned i den röda boxen måste fordon ligga för att vara godkända enligt 2005 års regler.

Det är en fantastisk utveckling på lite mer än ett decennium. Det är lagstiftningen som har drivit fordonsfabrikanterna framför sig. För att klara detta måste man ha väldigt hårt specificerade bränslen. Om man slänger i något ospecificerat går det inte alls att klara det här.

Vi har två kvarstående problem där nästan ingenting har hänt. Det som har hänt har snarast gått åt fel håll. Vi har en skenande ökning av koldioxidhalten i atmosfären och vi har en tilltagande brist på olja. Det är en brist på produktionskapacitet som driver upp priserna.

Båda dessa fenomen kräver någon form av alternativ. Koldioxidproblemet kräver ett alternativ som är koldioxidneutralt, det vill säga i första hand ett biodrivmedel. En lösning av båda problemen kan i mycket hjälpas åt att samverka.

Vad finns det då i dag? Det finns etanol. Merparten av den etanol som vi använder i dag går som låginblandning. Merparten av etanolen importeras i dag från Brasilien. Mycket lite av den etanol som finns i dag produceras i Sverige. Så lär det se ut de närmaste fem åren.

Dessutom har vi biogas. Det är ett litet, men växande bränsle. Tekniken har utvecklats och kostnadseffektiviteten har blivit bättre. Det kan också bli ett bidrag.

Det är nödvändigt att nå stora volymer om det ska göra reell nytta både när det gäller försörjningstryggheten och växthusproblemet. Om vi vill nå stora volymer måste vi ha tag i bränslen som kan produceras i stora volymer, bränslen som är harmoniserade någotsånär globalt. Det är ett grundvillkor som myndigheterna har ställt upp för att vi ska få de stora volymerna.

Jag vill speciellt betona att de måste passa både till dagens och kommande drivsystem.

Vi har i dag ett så utmejslat system för att klara avgasregler att vi inte klarar vad som helst i den vägen.

Vi har på Vägverket fått en lång rad regeringsuppdrag. Det handlar om att titta på hur man ska göra det möjligt att konvertera bensindrivna bilar till etanoldrivna. Det har med miljöklassning av alternativa drivmedel att göra. Det har med inblandningskomponenter att göra. Det är en oerhört intensiv period för mina medarbetare. De sade senast i går att de drömmer om dieselbränslen på nätterna.

Från myndighetssidan har vi pekat ut andra generationens drivmedel som ett nödvändigt villkor för att nå de stora volymerna. En av de vägar som finns att gå är via syntesgas. Ur syntesgasen kan man göra en lång rad olika bränslen.

FTD står för Fisher-Tropschdiesel eller syntetdiesel. Den kan blandas in från några få procent upp till väldigt höga procentsatser. Den är väldigt lik vanlig diesel, men kan alltså göras av biomassa. I dag görs den i liten skala från naturgas.

Man kan göra dimetyleter, DME, som är på försöksstadiet, men det lovar mycket goda värden. Det är fortfarande ett dieselbränsle. Man kan göra metanol som fungerar bra ihop med bränsleceller. Man kan även göra vätgas som fungerar i bränsleceller.

Man har en bred provkarta på råvaror som gör att man lätt kan slussa in detta i systemet. Det ger en hel del lärdomar inför ett eventuellt kommande vätgassamhälle.

Det är en mycket flexibel lösning med möjlighet till hyggliga kostnader. Det är globalt kompatibelt.

Det är ett av de huvudspår som myndigheterna förespråkar. Det andra huvudspåret är utveckling av cellulosaproducerad etanol med det försök som pågår i Örnsköldsvik. Det tror jag att Jan Lindstedt kommer att prata mer om.

Det kallar vi andra generationens drivmedel. De ska inte slå ut första generationens, men de är nödvändiga om vi ska komma upp i volym.

Från myndighetssidan säger vi att långsiktiga satsningar behövs för att vi ska få kostnadseffektivitet i detta. I dag satsas en miljard på skattebefrielse. Merparten går till direktimport från Brasilien och ger ingen svensk teknikutveckling värd namnet. Det är trist.

Den långsiktiga satsningen skulle alltså kunna få oss att etablera den andra generationens drivmedel. Där är syntesgasen en nyckelteknik. Cellulosatekniken är en nyckelteknik. Med hjälp av syntesgasen kan vi också få dieselbränslen.

På kort sikt är låginblandning av etanol och syntetdieselkomponenter ett mycket enkelt och billigt sätt att göra koldioxidnytt. Vi klarar ändå avgaskraven.

Det andra som vi behöver fundera på är en sund utbyggnad av tankställen för biodrivmedel längs de mest trafikerade stråken. Då pratar vi i första hand E 85 och biogas. På köpet får vi väl med naturgasen som ofta gör det billigare att distribuera biogasen. Med en sund utbyggnad menar jag en utbyggnad där vi kan räkna med att få bäst användning av tankställen.

Ofta hör man i debatten att det saknas fordon för att komma vidare. Med låginblandning kommer man väldigt långt. Att bygga fordon för de här bränslena är en jämförelsevis enkel teknik. Men att åstadkomma produktion av bränslena är en oerhört svårknäckt nöt. Där borde vi sätta in resurserna om vi ska ha en långsiktigt hållbar utveckling.

Ordföranden: Tack, Olle Hådel. Ledamöterna har nu möjlighet att ställa frågor. Här finns inbjudna som inte kommer att tala. Även ni har möjlighet att under dagen komma med kommentarer.

Sven Gunnar Persson (kd): Jag vill ställa en fråga till Vägverkets representant.

Även om nödvändigheten av att komma med de nya bränslena känns väldigt akut är det ju viktigt att man gör det medvetet och att livscykelanalyser finns med i bedömningen när man ska satsa på olika utvecklingslinjer. Det talas om *well-to-wheel*, från ax till limpa.

Min fråga är: Vilka slutsatser gör ni utifrån de livscykelanalyser som nu finns tillgängliga på kort och lång sikt för olika bränslen? Bedömer du att det finns risk för att vi nu låser in oss i scenarier som, till följd av att det inte finns tillräckligt utvecklade livscykelinstrument, gör att vi senare kan få en större uppförsbacke när det gäller att hitta alternativ?

Olle Hådel: Jag instämmer helt i att livscykelanalyserna, *well-to-wheel*-studierna, är nödvändiga om vi ska få en bra utveckling.

Ser vi på det stora bränslet, Brasilienetanolen, har det faktiskt goda värden trots transporten från Brasilien. Råvaran är bra, produktionsprocessen är bra men kapaciteten är förmodligen begränsad. Om fler länder vill följa Sveriges exempel kommer det förmodligen att bli brist.

Biogasen visar också bra värden. Råvarutillgången är begränsad så det kan förmodligen aldrig bli ett stort bränsle. Men det kan bli väldigt mycket större än vad det är i dag.

När det gäller syntesgasbränslena är värdena mycket bra för dimetyleter, sämre för syntetdieseln. Syntetdieseln har fördelen att den är lättare att introducera.

När det gäller dieselsättningar som RME, rapsen eller FAME som de kallas, är inte livscykelanalysen särskilt god och tillgången är förmodligen begränsad.

Det finns också vad jag kallar avarter av etanol, som amerikansk majsetanol som förmodligen är negativ sett ur växthuseffekt. Det gäller att välja sin råvarukälla.

Anita Brodén (fp): Olle Hådeli påtalar att det krävs koldioxidneutrala alternativ framöver. Det är vi alla överens om. Jag är delvis inne på samma spår som Sven-Gunnar Persson och vill utveckla det vidare.

Ser Olle Hådeli att det är möjligt att komma fram till någon typ av certifiering för att kunna påvisa den totala miljönyttan från produktion fram till macken eller bensinstationen?

Olle Hådeli: Vi har några verktyg. Dels har vi miljöklassning. Man kan titta separat på skattesatser och så vidare.

Vägverket har för närvarande uppdraget att titta på miljöklassningen och eventuellt ändring av miljöklass 1-specifikationen. Den får inte bli sämre, men man kanske kan ändra på någon del i den så att man kan släppa in andra komponenter i bränslet – sådana komponenter som vi skulle vilja ha.

En certifiering av bränslet skulle vara oerhört välkommen. Det är en mycket snårig väg. Man måste göra emissionstester när man kör det i en motor så att man ser hur man kan få det att fungera. Det är ganska knöligt och kostsamt och det är ändå det lilla problemet. Sedan har man körbarheten och garantiåtagandena. Avgasreglerna säger i dag att fabrikanten måste garantera avgasreningens hållbarhet i ett visst antal år och ett visst antal tusen mil. Det tar en stund att fundera över om det fungerar.

Vi behöver nya bränslen, men vi behöver bränslen som fungerar i alla avseenden. Det är det som är dilemmat. Det är därför mina kolleger drömmar om dieselbränslen på nätterna.

Lars Lindblad (m): När man ska hitta nya system är det lätt att man fastnar i politiska låsningar eller investerar sig fast i nya system och kanske har svårt att flytta vidare.

Finns det någon konflikt mellan den första generationen och den andra generationen? Man kanske vill gå snabbare framåt. Jag tänker på det lagförslag som handlar om att göra investeringar i bensinmackar. Innebär det ett hinder att komma vidare till den andra generationen? Vilka skulle du säga är de viktigaste politiska besluten för att snabbare komma fram till den andra generationen?

Olle Hådel: Jag börjar med den andra delen. Det är att säkra forsknings-, utvecklings- och demonstrationsverksamheten för andra generationens drivmedel. Önskedrömmen är ju att staten pekar med hela handen och säger att det här är en linje som vi ska driva i ett stort antal år framåt, tills vi har sett om vi kan realisera det eller inte.

Politiken har tyvärr kännetecknats av ganska stor ryckighet, och det är svårt att få investerare på den här sidan. Jag tror att staten behöver vara pappa för detta. Olika aktörer måste kunna lita på varandra. Någon måste vara med och hålla i aktörerna.

Det var svar på del två.

När det gäller utbyggnad av pumpar är det redan i dag så att det tankas ganska lite E 85 per pump. Om man är övertygad om att E 85 kommer att bli ett stort bränsle är det naturligtvis rätt att driva på en satsning. Sverige är relativt ensamt om den satsningen, så det är lite klenk med den internationella kompatibiliteten.

Visst finns det risker.

Christin Hagberg (s): Min fråga tangerar det som Lars Lindblad tog upp när det gäller att vara kompatibel med övriga Europa. Jag undrar vilken samverkan ni på Vägverket har med samma instanser i andra länder?

Det är ju oerhört viktigt att vi kan fortsätta att röra oss ut över gränserna och tanka även när vi kommer utanför Sverige.

Olle Hådel: Vi har för lite av reguljär samverkan. Vi bevakar rätt hyggligt vad som händer i andra länder. Det är svårt att åstadkomma en samverkan när Sverige ligger väldigt långt före i ambitionerna. Vi jobbar delvis med olika förutsättningar.

De länder som funderade över etanol funderade över låginblandning. I Tyskland och Österrike pratar man för närvarande ganska mycket RME som en första generationens bränsle.

Annars pekar man väldigt mycket på syntetdiesel. Dieslbilar är vanliga ute i Europa och man behöver den här ersättningen. Vi tror att den kommer oavsett vad vi gör. Det finns så starkt tryck.

Jan Andersson (c): Min fråga gäller etanol. Du sade att vi lägger ungefär 1 miljard kronor på att få fram etanol och att det inte ger någon svensk teknikutveckling. Vi har ju en gång missat tåget när det gällde vidkraften som nu produceras i Danmark.

Vad kan vi göra för att få till den svenska teknikutvecklingen och få fram svensk etanol?

Olle Hådel: Med den skattesubvention som gäller i dag är det mycket lönsamt att plocka in brasiliansk etanol. Det är tveksamt om det är lönsamt att utveckla etanolproduktion från spannmål, alltså det som sker i Norrköping.

Det är för tidigt att säga att vi har etanolproduktion från Örnsköldsvik och pilotanläggningen där. Det är ju än så länge forskning.

Ett mer direkt svar på din fråga: Man måste säkerställa att projektet kan drivas så att det verkligen kommer så långt att man ser om det är värt att bygga en fullskalig anläggning. Förhoppningen är att man ska kunna tillverka etanol till konkurrenskraftiga priser, det vill säga ned mot 3 kr per liter. Pessimisterna pratar om att den kanske kommer att kosta 6 kr per liter. Brazilianerna kan göra den för 2 kr per liter. Med fraktkostnader och i den mån den förtullas kostar den 3,70 kr per liter från Brasilien. Det är vad man har att fajtas mot.

Om man kan differentiera styrmedlen för importerat och egenproducerat blir det ett helt annat läge. Jag tror att det pågår en sådan diskussion i Europa. Jag vet att spanjorerna är oroade över den brasilianska importen.

Marie Wahlgren (fp): Jag har två frågor. Den första ansluter mer direkt till ditt anförande.

Du sade någonstans i ditt anförande att om vi ska införa första och andra generationens drivmedel måste de vara kompatibla med nuvarande system. Menar du nuvarande system demokratiskt eller nuvarande system tekniskt, det vill säga nuvarande system på bilsidan?

Den andra frågan gäller diskussionen om att ta fram svensk tillverkning av biodrivmedel.

Om man betydligt billigare och mer konkurrenskraftigt kan tillverka något i ett annat land är det då verkligen ett egenvärde från omställningssynpunkt, det vill säga att omställa samhället till ett icke fossilt samhälle, att driva på att produktionen måste ske i Sverige?

Olle Håddell: Det är inget egenvärde, mer en fråga om svensk sysselsättning.

Jag vill gärna räkna bort rapsen. Jag tror att den är en tillfällig företeelse, och den kan inte bli stor. Att bara förlita sig till importerad tropisk etanol verkar riskabelt eftersom det i princip bara är Sverige av EU:s medlemsstater som importerar detta bränsle. Om andra länder vill följa upp och nå samma volymer är det tveksamt om kapaciteten räcker.

Både etanol och biogas är typiska bensinersättningar. De fungerar utmärkt i motorer som jobbar efter ottoprincipen. Våra tunga transporter går på diesel. Kollektivtrafiken går på diesel. Taxi går på diesel. Vi har ingen bra dieselsättning.

Man kan med diverse tekniska konstgrepp få etanolen att fungera i en dieselmotor. Man kan bygga om en stor motor och få den att gå på biogas. Men den är mycket effektivare när den går på diesel. Vi behöver alltså dieselbränslen.

Där kan syntesgasbränslena komma in. Där ligger vi i Sverige långt framme i tänkandet och i kunskaper. Det finns en chans att vi hävdar oss. Där ligger värdet.

Rune Berglund (s): Det här kanske är en lite udda fråga i det här sammanhanget. För ett par veckor sedan pratade jag med en norsk fylkespolitiker. Vi diskuterade bristen på olja, effektivitetsbristen och priser. Han säger: Ni kan väl köpa gas av oss. Vi kan garantera 150 års leveranssäkerhet.

Min fråga är: Kommer den norska gasen någonsin att spela en roll i Sverige i ett drivmedelssammanhang?

Olle Hådel: Det är en fråga som är mycket större än de frågor som rör transportsektorn. Om man ska ha en bra distribution av gas krävs det andra användare som är med och betalar för infrastrukturen om det ska bli stora volymer. Det går att köra ut på annat sätt till tankningsstationer.

Vi pratar om koldioxidneutrala bränslen. Naturgasen eller fossilgasen är inte något koldioxid neutralt bränsle. Den är något bättre än bensin om man inte har något spill i systemet. Den fungerar som bensinersättning, men är alltså inte något steg mot det hållbara samhället.

Åsa Domeij (mp): Vi blickar framåt i tiden och säger att vi på 40 år behöver minska koldioxidutsläppen med mellan 50 och 70 %. Det handlar om resursfrågan, som du tidigare har varit inne på. Du säger att det går att köra fordon på alla möjliga bränslen.

Vi vet också att det finns en stor täckningspotential i att ha mer bränsle-effektiva fordon. Men ser man till de fordon som finns på marknaden är ju förbrukningen per mil väldigt olika.

Om ni på Vägverket blickar mot år 2050 och är optimister när det gäller att få ned bränsleförbrukningen per körd mil, tror du att vi kan ha lika mycket transporter som i dag och klara miljömålen? Måste det till en minskning, eller kan det till och med finnas en potential för att fortsätta den ökning vi har?

Olle Hådel: Det är en stor fråga. Jag ska försöka bena ut den.

Jag brukar, när jag har mera tid på mig, visa upp en palett av åtgärder som behövs. Vi tycker att mobiliteten, alltså det spontana resandet när man reser för att man har lust att resa är värt att värna om. När det handlar om att man tvingas resa för att komma till jobbet, klara sin vardag eller sina inköp borde det finnas rationaliseringsmöjligheter.

Vi har väldigt svårt att tro att enbart tekniska landvinningar ska lösa problemet åt oss. Att vi ska få tag i andra drivmedel så att vi inte behöver nyttja fossila eller få fordonen så snåla att vi kan åka ohämmat är svårt att tro.

Dessutom har vi i Sverige en särklassig position när det gäller törstiga fordon. Om man pratar EU 15 – det som gällde till för ett år sedan – ligger länderna väl samlade när det gäller snittförbrukning i nybilsförsäljningen. Sverige avviker drastiskt. Vi köper avsevärt törstigare bilar. Vi köper framför allt motorstarkare bilar i Sverige än man gör i övriga länder.

Det kan vi se som en följd av förmånsbeskattning, fordonsbeskattning och ett regelverk som gör att det blir förhållandevis billigt för förhållandevis många att skaffa törstiga bilar.

Snålare bilar är nödvändigt. Nya drivmedel är nödvändiga. Jag har svårt att tro annat än att vi också måste bygga ett transportsnålt samhälle.

Bengt-Anders Johansson (m): Fru ordförande! Vi lever ju som bekant i en global värld. Vi har stora bilnationer som USA, Japan, Tyskland, Frankrike etcetera. Det vi diskuterar är ju ett globalt bränsleproblem inom kort.

Ibland får man uppfattningen att diskussionen förs som om Sverige är världen och att Sverige har slutna gränser.

Du nämnde något om samarbete med andra. Då börjar man fundera över takten i Sverige. Min fråga till dig är: Går Sverige för fort i ett nationalekonomiskt perspektiv när det gäller de här frågorna?

Fråga 2: Du representerar myndigheten Vägverket i denna globala värld, och, med all respekt för Vägverket, vilken roll spelar ni på den globala nivån när det gäller att övertyga USA, Japan etcetera? Är det bilvärlden eller marknaden i form av bilproducenter eller bränsleproducenter som borde leda detta?

Olle Hådel: Ja, det var många trådar. Vägverket är tyvärr inte särskilt globalt. Som jag sade förut försöker vi följa den internationella utvecklingen. I delar av det här ser vi nu en utveckling som förmodligen kommer att leda till att vi får snålare bilar, helt enkelt därför att oljan blir dyr och andra bilar kommer att efterfrågas.

Jag tror att oljebristen är ett starkare argument för att få en förändring till stånd än koldioxidproblemet. Koldioxidproblemet är det stora problemet för det hållbara samhället, men det starka argumentet i diskussionen kommer att vara oljepriset.

Vi borde ha mycket mera av internationellt samarbete. Vi kan tillåta oss att gå före i kunskapsutveckling, vi kan tillåta oss att gå före i demonstration och forskning och pilotanläggningar. Men vi kan knappast gå före i hela system, eftersom vi är så pass beroende av omvärlden både när det gäller att flytta såväl fordon som personer över gränserna och när det gäller att handla med den här typen av produkter. Vi hade en rubrik i vår bildpresentation att bränslena måste vara kompatibla med vår omvärld och framtid.

Ordföranden: Tack så mycket för det. Då är det dags för tillverkarnas syn på alternativa bränslen.

Jan Lindstedt, BAFF: (Bilder bilaga 6) Jag kommer från Bio Alcohol Fuel Foundation. Tack för att vi har blivit inbjudna hit. Jag representerar BAFF, som tidigare hette Stiftelsen Svensk Etanolutveckling och som samlar aktörerna inom det här området, framför allt bioalkoholer.

Med tanke på det Bengt Anders Johansson nyss sade: Vi är inte alls ensamma i Sverige. Brasilien har haft en produktion som motsvarar ungefär den nivå av konsumtion som vi har på diesel och bensin i Sverige. I USA har den snabbt stigit de senaste åren, och USA ligger i samma nivå på etanolanvändning och produktion som vi har för diesel och bensin – för att ge en känsla av hur det är.

Trots att produktionen stigit väldigt snabbt i USA är den höjning som skett där bara hälften av den ökning som skett av konsumtionen. Man förbrukar lika mycket bensin och diesel, så den ökningen är lika snabb.

Brasilien, USA och Sverige är inte alls ensamma, utan det är många andra länder. Japan och Kina kommer – Tyskland nämndes här. Det är tre stora anläggningar på gång i Tyskland. Det här är ett internationellt fenomen. Det som är utan jämförelse störst av alternativa drivmedel är, som Olle Hådelld sade, etanol i dagsläget.

Olle Hådelld var inne på kostnadsutvecklingen. Brasilien har jobbat under 20 år med den. Man började på 7 kr per liter. Alla trodde att man var galen. Nu är man nere på ungefär 2 kr per liter, alltså samma prisnivå som för bensin.

Tittar vi framåt och jämför oss med USA har man där en produktion på spannmål, majs, som man tänker sig att fördubbla. Runt 2010 kommer något nytt. Det är cellulosebaserad etanol, det Olle Hådelld kallade för andra generationens etanol. Det är den man ser potentialen i.

Finns det råvara för det? Det finns en rapport som kom för knappt ett år sedan – den rekommenderar jag – och där ett antal experter har sammanställt den kunskap som vi har i dagsläget. Några budskap från den rapporten: Den globala potentialen för biomassa räcker till mer än två tredjedelar av det nuvarande globala behovet av transportenergin, utan att påverka andra behov, som till massaindustri och energi.

Cellulosebaserad etanol och även syntesgasbaserade bränslen, som vi kommer att få höra mera om, har potentialen att reducera de fossila koldioxidutsläppen med 90–100 %, det räknat från *well-to-wheel*.

Sockerrörsbaserad etanol ligger i nivån 80–85 %. Även i en integrerad anläggning som den i Norrköping där man har spannmålsbaserad grön el och grön värme torde den ligga på ungefär den nivån. Sedan finns det ett antal anläggningar i USA där man använder kol och naturgas som värme.

Cellulosebaserad etanol och syntesgasdrivmedel kan bli lika kostnadseffektiva som andra alternativ för att minska koldioxiden. Man har länge pratat om att vi ska ersätta värme och el först, sedan kan vi ta drivmedlen. Men det finns en möjlighet nu att även satsa på drivmedelssidan.

Låt oss titta på utvecklingen. Tekniken för spannmål och sockerrör har vi nu, och den måste vi nyttja. Jordbruksbiprodukter: Om något år kan man kanske bygga den första produktionsanläggningen. Det finns några forsknings- och utvecklingsanläggningar.

Skogsbioprodukter: Där räknar vi med att kunna börja bygga 2008–2009 baserat på den teknik som man utvecklar i Sverige, eller i andra länder, och industri- och hushållsavfallsläggningar senare. Det här är alltså enstaka anläggningar. Innan det blir någon volym är vi kanske tio år framåt. Det innebär att vi måste ha även spannmålsbaserade anläggningar för den närmaste perioden här.

Precis om Olle var inne på är svaret att det krävs för försörjningstryggheten att vi inte är beroende av ett antal länder i Sydamerika eller Afrika. Men det finns en väldig potential där.

Vad vi jobbar med i Sverige på utvecklingssidan när det gäller cellulosabaserad etanol är framför allt skogsbioprodukter. Vi samarbetar med USA, Spanien och Kanada när det gäller agrara råvaror som halm och ren energiskog. Idén är att utveckla tekniken. Veldig viktigt när man pratar om livscykelanalyser och energieffektivitet är hur vi kommer att klara de här systemen. Ingen anläggning, oberoende av vilken råvara det kommer att vara fråga om, kommer att vara speciellt effektiv om man inte kan kombinera den med någon annan typ. Här är kraftvärmeverk som exempel, där man använder biprodukten lignin och använder det som bränsle i kraftvärmeverket. Utifrån anläggningen får man både etanol, fjärrvärme och el. Energieffektiviteten tror vi blir någonstans mellan 70 och 75 %.

Forskningsanläggningen har nämnts. Den invigdes av Göran Persson för drygt ett halvår sedan. För någon månad sedan producerade vi den första literen i den anläggningen.

Per Hedemalm, Oroboros AB: (Bilder bilaga 6) Vårt namn Oroboros är en gammal symbol som står för reinkarnation eller återvinning. Det är ren grekiska.

Oroboros arbetade från början mest med toxikologiska frågor. I början av vårt liv, 1997–1998, gjorde vi många utredningar för myndigheter inom toxikologi, framför allt för Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och EU-kommissionen men även för företag i USA och Japan. Vi finns i Göteborg sedan 1996. Vi forskar och utvecklar i samarbete med högskolor över hela landet. Vi har inga egna laboratorier i dag, utan vi gör alla våra undersökningar på olika högskolor och universitet.

Vi arbetar enbart men ultrarena helsyntetiska drivmedel. Vår huvudprodukt är någonting som kallas för Ecopar. Det är en tiondel av halterna av alla giftiga och farliga ämnen som finns i diesel maximalt. Jag nämner några exempel: aromater, polyaromater, svavel och ytterligare ett tjugotal olika ämnesgrupper. Dem har vi gått genom och minimerat innehållet av. Det här innebär att hälsoproblemen från avgaserna minskar till ungefär en tiondel av tidigare nivå. SLU har gjort en undersökning på Sveaskogs maskinförare. En representant för Sveaskog är här om det finns några frågor på det.

Man kan säga att det vi hör ute hos användarna är att de säger att de numera slipper huvudvärk, illamående och irritation i ögon, näsa och hals. På lång sikt vet vi att de slipper riskerna för allergier, cancer och mutagen effekter.

Det här drivmedlet används i vanliga dieselmotorer. Det är ingen slump att vi arbetar med dieselmotorer, utan dieselmotorer ger en väldigt effektiv förbränning. Drivmedel för dieselmotorer går att göra med mycket lägre toxicitet än drivmedel för bensinmotorer. Man kan säga att dieselmotorn klarar både mycket smutsigare bränslen och mycket renare bränslen än vad bensinmotorn gör.

De som i dag använder Ecopar är handel och transport samt lastbilar. Jag kan till exempel nämna Lantmännens lager i Lidköping och Västerås. Där använder man Ecopar inomhus av arbetsmiljösäl, och det används i våra egna distributionsbilar. Ett tjugotal kommuner använder Ecopar. Allt fler använder det i alla sina fordon, men framför allt arbetsfordon där man inte har så stort val. De flesta arbetsfordon finns tillgängliga bara med dieselmotorer.

Industrier använder det. Strängbetong använder Ecopar i tunga lyft inne i byggnader. Där har man inte så många alternativ till dieselmotorn för de tyngsta arbetsmomenten.

Man kan säga att vi i dag tillverkar det här drivmedlet ur naturgas i stor skala. Vi kan producera miljontals ton, om det behövs. Men jag vill upprepa vad Olle Hådelld sade, nämligen att anslag behövs för forskning, utveckling och demonstration och lägre skatt för extremt rena drivmedel. I dag betalar vi högre skatt för väldigt rena drivmedel än för vanlig miljöklass 1-diesel. Sedan menar vi att snabbare handläggning behövs. Jag talade inför miljö- och jordbruksutskottet för fyra år sedan om miljöklassningen av diesel, som hör till detta lite grann. Man kan konstatera att på de fyra åren har inga konkreta beslut fattats om miljöklassning. Man har tillsatt en utredning, men det är allt.

Ronald Svensson, Svenska biogasföreningen: (Bilder bilaga 6) Jag jobbar också i Trollhättans kommun där vi har genomfört det här med biogas. Samtliga våra stadsbussar går på biogas, samtliga sopbilar, många privatbilar och kommunala bilar i övrigt. Praktiska frågor från verkligheten är jag beredd att svara på.

Hur ser det ut i Sverige när det gäller biogas? Ja, det finns produktion över hela landet, på 219 platser, och ett visst antal av dem är för produktion av gas till fordon. Det är ett stort engagemang i Sverige på kommunalt håll för den här verksamheten.

Distribution och försäljning: Det pågår för fullt en verksamhet på ett antal företag som sysslar med det. Fordonssidan är representerad av stora företag som både tillverkar, importerar och erbjuder fordon för gasdrift. Intressant är också att tekniken för att producera biogas och för att distribuera den finns i Sverige. Det forskas och utvecklas en hel del inom det här området. Biogas är redan en del av Sverige.

Hur ser det ut när det gäller tankställena? För närvarande finns ett femtiotal tankställena. På sätt och vis kan man säga att vi har täckt södra Sverige ganska väl. Man ser också att Västkusten är ganska väl representerad när det gäller tankstationer. Det hänger samman med att man också har naturgas. Naturgas är metan, biogas är metan, och det fungerar precis lika bra i ett fordon om man kör på det ena eller det andra bränslet. Det märks ingen skillnad. Därför har man tagit fram grön gas-principen. Man kan alltså blanda in biogas i naturgasens distributionsnät, och så kan man tanka grön gas. Det har lett till en utveckling som innebär att vi har 5 500 gasdrivna fordon i Sverige.

Hur ser det ut med utvecklingen? Ja, under de senaste tio åren har den gått starkt framåt. Vi har för närvarande 126 GWh-leveranser av biogas parallellt med naturgas, men biogasen ersatte nästan 15 miljoner liter bensin 2004. Jag vill understryka att det fungerar, och man är i full färd med utveckling av biogas i landet.

Priser har diskuterats här. Jag har en uppgift på priset vid själva tappstationen. I min hemkommun kostar biogas, motsvarande en liter bensin, 6 kr 12 öre. Det varierar lite grann i landet.

Hur kan man tänka sig utvecklingen? Vi ser i branschen en utveckling där vi kan få 115 nya tankstationer till 2010, och 25 är faktiskt redan på gång. Lokaliseringen av tankstationer är av stor betydelse. Varenda bensinstation behöver inte ha biobränsle.

Jag skulle vilja ta upp det europeiska perspektivet. Att vi ska gå i takt med Europa är en tanke. Vad har Europa valt för väg? Enligt EU:s mål ska man ha 10 % av trafiken på gasdrift. I Europa finns 600 000 gasfordon. Det byggs tankställena i stor omfattning. Biogasen är fullt kompatibel med det val som Europa har gjort.

Varför biogas? Jag skulle våga påstå att biogas är det bästa bränsle från miljösynpunkt som går att få tag i och köpa i dag. Det finns inte en molekyl av fossilt bränsle i biogasen. Sedan ska vi naturligtvis också göra livscykelanalyser och så vidare, men också där kommer biogaserna att hävda sig väl.

Vi hoppas mycket på gas, man pratar mycket om vätgas, biogas. Gas är konceptet. Vi kan se att det är gångbart i Europa, men i Sverige har vi alltså utvecklat den här tekniken. Vi ligger nästan i samma position som Danmark en gång när det gällde vindkraft. Vi har biogasen, och nu kan vi satsa på den och utveckla den. Vi är redan världsfrämst när det gäller biogas till fordon. Det är en utveckling som vi kan gå vidare med.

Vad krävs för att vi ska nå, som vi har sagt, 1 TWh till 2010? Jo, vi tycker att man ska ha en flerbränslestrategi, alltså flera biobränslen parallellt, där biogas är ett av huvudalternativen. Vi önskar ingen tvångslag som säger att bränslen tvångsmässigt ska säljas vid vissa tankstationer. Vi tycker i stället att man ska satsa kraftfullt på att öka produktionen. Det är det som ger effekt. Sedan krävs långsiktiga politiska beslut, stabila villkor.

Det är en sådan utveckling som branschen har nytta av. Jag hänvisar här till Tyskland som har satt upp ett 20-års mål, ett 20 års skattevillkor. Man har 20 års sikt att jobba på. Man vet vad som gäller. Det tror vi är viktigt.

Jonas Rudberg, Chemrec AB: (Bilder bilaga 6) Jag är vd på Chemrec AB, och Chemrec betyder *chemical recovery*. Det har med massaindustrin att göra. Man ska återvinna kemikalier och samtidigt energi. Det är en svensk-utvecklad teknik. Massabruken är de största enskilda platserna för hantering av biomassa i Sverige och på många andra ställen i världen. Typiskt tar man in 500–600 MW och kör genom en kokare och får ut hälften som massa. Resten, det som inte är cellulosafibrer och blir massa, lignin och hemicellulosa, blandas med kemikalierna och blir någonting som kallas svartlut. Det indunstas och bränns i en sodapanna, och där går värmen till att koka vatten som avger ånga. Ångan kör man i ångturbin och gör elektricitet för bruket och använder ångan i bruket. Sedan återvinns kemikalierna. De blir bland annat grönlut och går runt i ett kretslopp.

Med vår teknik kan man ta ut energi som finns i ligninet och hemicellulosan i stället för att elda upp den och göra drivmedel av den. Då måste man ersätta den energin med mera biomassa in i bruket för att göra den ånga och den el som bruket behöver. Vi kallar det för råvaruväxling. Tillväxten i svensk skog är ungefär 220–240 TWh per år. Av det är 30–40 TWh utnyttjat. Vi vill inte konkurrera med cellulosafibrerna som går till massatillverkningen, utan vi vill använda det som lämnas i skogen – toppar, grenar och rötter – för att göra ånga och el i bruken och sedan ta ut drivmedel i bruken.

Med en god skogsvård ökar potentialen till år 2050 till mer än det dubbla. Vårt förslag är att man när de nuvarande anläggningarna, sodapannor i massabruken, behöver ersättas ersätter dem med ny teknologi. Då sätter man in svartlutsförgasning i stället för sodapannor. Då kan vi till år 2050 producera drygt 30 000 TWh drivmedel i svensk massaindustri och använda ungefär 60 % av den extra biomassa som finns tillgänglig. Vill man använda resten på ett effektivt sätt föreslår vi biomassaförgasning. Då har man två metoder för att få fram syntesgas för andra generationens drivmedel.

Tillgångar finns, tekniken finns, vad kostar det? Vi har gjort en EU-finansierad undersökning. Det visar sig att det här kostar i kronor per liter bensinekvivalent, inklusive distributionskostnader och exklusive skatt, knappt 4 kr. I jämförelse med bensin ur råolja vid 28 dollar per *barrel* som kostar ungefär 3 kr och när vi lägger på koldioxidskatten är vi i samma härad. De andra alternativen är dyrare.

Jag var i USA förra veckan, och där kostar bensinen ungefär 2,30 dollar per gallon. Det är alltså mer än det skulle kosta att ta fram den ur svenska massabruk.

Det är viktigt med energieffektivitet och att vi inte släpper ut växthusgas. Volvo har låtit göra en livscykelanalys, *From well to wheel*, alltså från källan till kraft på drivaxeln, som visar väldigt hög energieffektivitet, speciellt för dieselhybrid från råolja men även för andra diesellösningar, men med nackdelen att det är höga koldioxidutsläpp.

Om man tittar på de förnybara alternativen som har låga koldioxidutsläpp ser vi *black liquor*, det är alltså svartlut. Svartlutsförgasning för att göra drivmetyleter eller metanol är en mycket effektiv väg att använda råvaran.

Slutsatsen är att det finns en potential att göra 40 % av Sveriges behov av bensin och diesel från skogen. Man kan göra gröna drivmedel till priser som är konkurrenskraftiga med bensin och diesel. Volvos livscykelanalys visar att svartlutsförgasning är bland de mest energieffektiva gröna alternativen och ger de största koldioxidreduktionerna.

Den här utvecklingen finansieras inom ett program på 100 miljoner kronor, där vi själva satt in pengar, Länsstyrelsen i Norrbotten, Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Mistra, fyra skogsbolag, Kappa, SCA, STEM, Sveaskog, Södra, Vattenfall och Energimyndigheten står för ungefär hälften av pengarna.

I en demonstrationsanläggning för produktion om 30 000 ton per år vid Södras bruk i Mörrum pågår en förstudie inom ett EU-projekt. Nu hoppas vi på ett investeringsbeslut för år 2006, och då räknar vi med en produktionsstart år 2008.

Ordföranden: Tack för det, Jonas Rudberg.

Nu har det blivit dags för ledamöterna att få ställa frågor. Jag ber er ställa en fråga som ni riktar till någon.

Alf Eriksson (s): I utskottet har vi haft en rätt ingående diskussion om specifikationen av de olika bränslena. Denna diskussion har utgått från att dagens specifikation innebär att vi ska utnyttja energimängden så bra som möjligt, och det blir då ett hinder för att släppa in en del av de alternativa bränslen som inte klarar denna specifikation.

Min fråga riktar sig till de flesta inledningstalarna utom Ronald Svensson från Svenska Biogasföreningen. Men jag vill fråga er som förordar låginblandning: Vilket tycker ni är viktigast, att vi ska utnyttja energiinnehållet på bästa möjliga sätt eller ändra specifikationen så att det blir lättare att få in alternativa bränslen på bekostnad av lägre energitnyttningsgrad?

Olle Hådel: Vi ser inte den direkta motsättningen på det sättet. Vad det är fråga om när vi ska släppa in andra bränslen är att vi har två vägval.

Det första är att bränslet ska användas i befintliga motorer, och då måste bränslet ha en sådan specifikation att det är körbart och att vi klarar de låga utsläpp av hälsovådliga ämnen som vi har i dag.

Det andra är att vi ska ha speciellt bygga motorer för detta, till exempel dimetyleter, och då kan man redan från början designa motorn för detta. Den kommer aldrig att gå på något annat bränsle än detta, men då måste vi också ha en speciell infrastruktur för det. Vi har sett siffror som visar att det finns ganska gott om biomassa. Men när det gäller att ekonomiskt realisera detta är det betydligt svårare. I praktiken har vi brist på biomassa, och det gäller att utnyttja den oerhört effektivt.

Ordföranden: Frågan till Jan Lindstedt: Har du någonting att tillägga därutöver.

Jan Lindstedt: Jag tror att det är viktigt att vi också utvecklar ny teknik av fordon och så vidare eftersom det tar så lång tid. Som exempel kan nämnas E 85 för *flexifuel*-fordon. Innan det blir stora volymer tar det lång tid. Vi måste tänka på båda sakerna.

Det gäller i slutändan att få till exempel elhybrider med etanol. Det är en väldigt effektiv lösning. Men då måste vi bygga upp infrastrukturen. Och det gäller att ha flexibilitet. Men det kommer att tas upp senare.

Claes Västerteg (c): Jag skulle vilja ställa min fråga till Kenneth Werling på Agroetanol. Den rör ett eventuellt byggande av ytterligare en fabrik för spannmålsbaserad etanol. Vilka beslut eller signaler krävs för att det ska bli verklighet?

Jag har ytterligare en fråga. Hur bedömer ni potentialen i inhemsk produktion av spannmålsbaserad etanol?

Kenneth Werling, Agroetanol AB: Jag tror att det måste fattas ett politiskt beslut om att biodrivmedel som produceras i Europa från strategisk försörjningssynpunkt är viktiga för Europa. Då kan man hitta vägar för att producera etanol och även andra biodrivmedel i Sverige, det är jag övertygad om.

Sedan är jag lite osäker på den andra frågan. Kan jag få höra den en gång till?

Claes Västerteg (c): Frågan handlade om potentialen för spannmålsbaserad etanolproduktion i Sverige.

Kenneth Werling: När det gäller storleksordningen är det enkelt att ta de 5 % som vi har som mål. Det skulle inte medföra några större förändringar i dagens jordbruksverksamhet. Men det är klart att vi inte kan ersätta allt fordonsbränsle med etanol från jordbruksprodukter. Även om vi utnyttjade hela jordbruksarealen för att odla grödor för energiproduktion skulle vi i stora drag bara kunna ersätta 50 % av bensinbehovet. Sedan finns dessutom dieselbehovet. Det behövs därför framtida bränslen som baseras också på andra produktionsformer.

Sven Gunnar Persson (kd): Jag vill be Jan Lindstedt att kommentera Volvos *well to wheel*-studie där etanolen inte låg så bra till.

Jag vill också fråga Jonas Rudberg om han inte ser några risker med den starka kopplingen till massaindustrin och dess utbyte av sodapannor för utvecklingen av denna DME-teknik.

Jan Lindstedt: Jag ska ge ett kort svar. Man har tittat bara på etanolandelen och inte tagit hänsyn till att man tillverkar i ett kombinat, som jag visade. De andra energiströmmarna finns därför inte med.

Jonas Rudberg: Den risk som finns är att man inte bygger om en existerande sodapanna, utan den måste gå sin livstid ut innan man kan investera i någonting nytt. Det gör att det kommer att ta tid. Å andra sidan får man en väldigt bra lösning.

Jag kan också säga att vi inte kommer att konkurrera om fibern, utan vi använder andra delar av biomassan som inte används till pappersmassa.

Anita Brodén (fp): Nu har vi fått ta del av en del synpunkter på vad som krävs för att alternativen ska expandera. Då ställer jag frågan till de senaste talarna: Finns det övriga hinder för att era alternativ ska kunna expandera och lanseras?

Jan Lindstedt: Det största hindret sitter i våra huvuden. Det handlar alltså om vår inställning. Det som vi talar om är oftast teknik och ekonomi, men det största hindret sitter i huvudet.

Jonas Rudberg: Jag efterlyser fasta spelregler för att investorerna ska veta vad som gäller. Jag tycker att det vore rimligt att säkerställa att man fick tillgodoräkna sig koldioxidavgiften om man producerar en grön vara. Jag tror också att det vore väldigt välgörande med ett incitament för att man skulle få lönsamhet i mindre anläggningar för svartlutsförgasning, alltså ett incitament under en åttaårsperiod för att få i gång ersättning.

Per Hedemalm: Jag vill tillägga något som jag har sagt tidigare. Riksdagen fattade för fyra år sedan enhälligt beslut om att miljöklassningen av dieselbränslen måste ändras. Ingenting har hänt sedan dess. Det tycker jag är tråkigt.

Ordföranden: Du vill alltså att det ska hända någonting.

Per Hedemalm: Ja.

Ronald Svensson: Jag instämmer lite grann i vad som har sagts här tidigare om just att man måste ha långsiktiga politiska beslut, så att man har spelregler som är hållbara.

På en bild som jag visade ser ni en liten lista på de önskemål som finns för att denna utveckling ska fungera bra. Jag kommer att distribuera alla bilder till er. Bland annat ingår ett fortsatt KLIMP-stöd för utökad produktion.

Jan-Olof Larsson (s): I dag har vi infrastruktur när det gäller låginblandad etanol i bensinen. Men om man ska satsa stort på E 85, är etanolindustrin då beredd att bygga ut infrastrukturen så att den blir tillgänglig?

Jag har ytterligare en fråga. Om man producerar etanol kontra biogas kan man ju använda samma råvara. Hur är energivärdet på samma mängd? Vilket är mest effektivt? Jag vill rikta min fråga till Jan Lindstedt.

Jan Lindstedt: När det gäller energieffektiviteten är det den totala lösningen som man måste titta på, hur man gör i det enskilda fallet, vare sig det är biogas eller etanol så att man integrerar med någon annan energilösning. Rent generellt tror jag inte att det är någon jättestor skillnad mellan dessa olika tekniker.

Sedan gällde det om man är beredd att investera. Vi kommer kanske tillbaka till det senare. Men det finns ett stort intresse, och det är det som jag menar med inställningen. Om det finns kunder som köper etanolbilar kommer det också att komma upp tankställen och vice versa.

När man införde *flexifuel*-fordon i Brasilien så ökade andelen *flexifuel*-fordon av de sålda bilarna från 0–30 % på 18 månader. Man har 19 olika modeller. Samtliga är mindre bilar, alltså den typ som vi har i Sverige och inte stora amerikanska bilar. Det är många europeiska bilar, bland annat Volkswagen. Men när det talas om att introducera dem i Europa så drar man sig. Det är ett stort EU-projekt på gång som jag kanske kan återkomma till senare och berätta lite grann om.

Ordföranden: Jag undrar om det är någon av de inbjudna som känner att det är något som borde ha sagts med anledning av det som nu har varit uppe.

Sven Norup, Svenska Ecobränsle AB: Det har talats väldigt lite om raps, och det som har sagts om raps har varit negativt. Jag ska ta fyra punkter. Globalt alternativ: Ryps vid Dalälven, raps i Skåne, solrosor i södra Europa, soja i USA. Det handlar även om palmolja och till och med animaliskt fett. Jatrofa är en mycket hårdig växt som klarar sig i ökenklimat och som producerar en giftig olja som bara kan användas till drivmedel. Det är alltså ett globalt alternativ. Växten kan användas på marginella marker.

Vi klarar 5 % av Sveriges behov och 5 % av EU:s behov.

Är det rimliga kostnader? Ja, det är mycket låga investeringskostnader, kanske en tiondel jämfört med annat. Det är lätt att anpassa till befintlig infrastruktur. Vi säljer det billigare än diesel i dag. 2010 säljer vi det billigare än oskattad diesel beroende på kretsloppsåvfall och beroende på ökad rationalitet.

LCA-analyser har nämnts. Jag erkänner att Jatrofan är tveksam vid Dalälven. Men i ökenklimat är den suverän. Men redan i Schleswig Holstein är den mycket bra i klassen.

Nu och i framtiden är det tekniskt mycket väldefinierat och passar bra tillsammans med syntetisk diesel.

Jan Johanson, Ecomitech AB: Elmotorn har betydligt högre verkningsgrad än vanliga förbränningsmotorer. El bör alltså också kunna ses som ett alternativt bränsle. Hybridbilar har fått ett stort genomslag även marknadsmässigt och bärddar för att man får en snabbare utveckling av batterierna. Och ett stort antal bilföretag och tekniska utvecklingsföretag har presenterat liti-umbilar nyligen.

Ronald Svensson: Man har forskat om energieffektiviteten när man tar fram ett bränsle från åkermarkernas grödor. Det visar sig då att om man producerar vete och gör biogas har man en energibalans, ett utbyte, på 2,38, men kör man vete och etanol har man en balans på 1,31. Det var någon som ställde en specifik fråga om hur det ligger till, och detta är ett svar.

Sedan kan jag tillägga att när man tillverkar etanol från jordbruksprodukter får man en mesk, eller drank som det kallas. Den kan man köra i en rötkammare och få biogas. Det finns alltså kombinationsmöjligheter. Men att köra direkt är faktiskt effektivare.

Ulf Svahn, SPI: Jag kommer egentligen från Svenska Statoil. Jag har arbetat med alternativa drivmedel inom ramen för SPI.

Det är intressant att höra att det tas upp många olika alternativ här i dag. Det är just det som är det fina i den här kråksången eftersom vi alla vet att vi kommer att lämna petroleumvärlden så småningom och gå in i en annan värld.

Det som vi nu har framför oss är ett lagförslag där det sägs att det ska finnas pumpar med alternativa drivmedel på alla servicestationer i landet enligt en viss modell. Det visar ganska tydligt, tycker vi, att det är dumt att lägga fram den här typen av lagförslag då marknaden själv kommer att ta hand om detta. Om vi ska driva igenom detta enligt den plan som finns blir det en ensidig satsning på ett av dessa bränslen, vilket tar bort den långsiktiga och divergerande möjligheten som vi har och som vi har hört mycket om här i dag.

Ordföranden: Nu bryter vi den här omgången och tar en kaffepaus.

Ordföranden: Försättningen är nu som det står på programmet. Det är meningen att Karin Kvist från BIL Sweden ska ha sin föredragning på fem minuter och så blir det frågor igen från ledamöterna. Vill man kommentera eller säga någonting så räcker man upp handen och så ser vi vad tiden räcker till. Då kör vi vidare. Då säger vi varsågod, Karin Kvist från BIL Sweden. Ordet är ditt!

Karin Kvist, BIL Sweden: (Bilder bilaga 6) Tack! Jag har blivit ombedd att tala om bilindustrins syn på alternativa drivmedel. Vi tackar för det. Jag har till min hjälp i frågestunden vår tekniske expert Ulf Roos och en speciell bränsleexpert från Volvo Technology, Anders Røj. De kommer att hjälpa till att svara på era frågor sedan. Bilindustrin sitter ju här för att man gör bilar, och vid olika tider har man sett olika motiv. Det har funnits med länge, alltså olika motiv att jobba med alternativa bränslen.

På 70-talet var det oljekris och ransonering. Det är väl många som kommer ihåg det – även om inte alla gör det. På 1980- och 90-talen hade man lite grann glömt bort oljekrisen. Då var det luftkvaliteten som kom fram. Framför allt Kalifornien drev de här frågorna hårt. Med den styrka man drev det med där fick det genomslag även på andra håll i världen. På 1990-talet och 2000-talet tillkom också klimatfrågan på ett mer markant sätt. Nu på 2000-talet och in på 2010-talet har vi även försörjningsfrågan mer radikalt framlyft. Samtidigt kvarstår förstås klimatet och luftkvaliteten.

Tillverkarnas utveckling när det gäller alternativa drivmedel bygger på en framtidsvy med helhetssyn och helhetsbild – med nödvändighet. En aktuell fråga löses och så kommer nästa. Därför kan man inte släppa någon. Vi har klimatgaser, reglerade och oreglerade avgaser och tillgång och efterfrågan på energiresurser. Där finns oljan som råvarubas och konfliktkälla. Det gäller ju inte bara om oljan tar slut. Det handlar också om de konflikter som uppstår i världen på grund av det här. Vetenskapliga data om bränslen och livscykel har vi ju redan sett exempel på i dag. Det handlar om energieffektivitet och energiinnehåll. Inte minst ska vi också tänka på konsumenten, på den som ska använda fordonen. Där är en viktig bit kostnadsbild och tillgänglighet. Sedan finns det faktiskt till och med modefrågor där också.

När det gäller introduktion av alternativa bränslen, de som vi har sett i dag, de som är aktuella i dag, håller vi i första hand på låginblandning inom de konventionella bränslena och inom den standard och de direktiv som finns där. Då kommer man väldigt långt. Vi kör ju i dag med 5 % etanolinblandning i all bensin, 95-oktanig, i Sverige vilket vi inte gjorde för ett år sedan. Nu visar jag väldigt snabbt en bild där ni ser att tillgången på olja, det är den blå kurvan, lätt tillgänglig olja, snart kommer att gå i topp och sedan så småningom gå nedåt.

Sedan kommer vi till rollfördelningen i fråga om hur man förser samhället med transportmedel. Kunderna, eller konsumenterna ska man kanske i stället säga, har behov av fordon som är tillgängliga till ett bra pris. De behöver också bränsle. Och alltihop ska fungera. Man ska ha service. Totalkostanden ska vara skaplig – inköpspris, driftskostnad, underhåll, andrahandsvärde. Fordonsleverantörens roll här är att leverera och garantera att bränslena fungerar. Innan dess ska man förstås utveckla och producera. Man ska också certifiera för de bränslen som bilen ska gå på. Man har ett miljöansvar. Man ska ha ett förtroende. Och man är i det hela för att tjäna pengar. Det ska bli lite över. Annars finns man inte där över huvud taget.

Bränsleleverantören ska då leverera och garantera för bränslen och ha en infrastruktur för det så att bränslena kommer ut till kunden. Man ska också uppfylla bränslestandarden. Det är kopplingen mellan bränslestandarden och fordonet som gör att det fungerar. Man har också ett miljöansvar som inkluderar hur den som tankar påverkas av bränslet. Också här finns förtroendefrågan. Konsumenterna och samhället ska ha förtroende för att det fungerar.

När det gäller samhället måste man ha ett huvudansvar för helhetssynen. I det ingår att prioritera och sätta de långsiktiga villkoren, att skapa förutsättningar, att se till att man kan ha förtroende för de beslut som fattas samt att ekonomiska incitament är hållbara och sätts in där de behövs. Det är också väldigt viktigt med harmonisering. Vi har redan hört det av frågorna här. I allt detta ligger också miljöfrågorna. Kunden, konsumenten, har inte bara behov av transportmedel utan också av en bra miljö.

Det finns i dag ett utbud av fordon med känd teknik för olika alternativa bränslen och även elhybrider. De börjar faktiskt komma ut på marknaden även i Sverige när spelreglerna nu tenderar att bli långsiktiga och samordnade. Jag vill framför allt ge en eloge till myndigheterna, som Vägverket representerar här, de fyra myndigheter som gått ihop om den här strategin. Den tycker vi är väldigt positiv, och vi ser också den här hearingen som ett väldigt bra initiativ.

Ordföranden: Tack så mycket för det, Karin Kvist. Nu har jag en lång radda med frågeställare. Vi börjar med Christin Hagberg, Socialdemokraterna. Varsågod!

Christin Hagberg (s): Tack så mycket. Och tack för bra föredragningar! Jag skulle egentligen vilja ställa en fråga till Gröna bilister, men jag ser att de inte är här. Jag får väl vända mig till Karin Kvist då, till bilindustrin, och ställa frågan. Vi hörde tidigare en frågeställning om det här med infrastrukturen i Sverige kontra tillgången och bilindustrin. Jag kände lite grann att frågan fick hänga kvar i luften. Det blev något slags Moment 22 eftersom konsumenterna inte köper bilar med alternativa bränslen eftersom det inte finns någon infrastruktur, och infrastrukturen byggs inte ut för att det inte finns tillräckligt med bilar. Jag skulle vilja höra er syn på hur ni jobbar med de här frågorna för att få till stånd en stimulans så att kunderna faktiskt köper och sedan jobbar med tillverkarna av bränsle så att vi faktiskt kan köra med de här bilarna.

Karin Kvist: Som du säger är det ett Moment 22 i det hela. Det finns ett sådant inbyggt. Vi är dock väldigt positiva till de incitament som man nu ger. Det finns ju många initiativ för att göra det lättare för eller stimulera bilköpare att köpa miljöbilar. Det finns olika typer av skattefördelar och så vidare. Den biten tror vi är viktig. Sedan har ju inte vi något ansvar för att tillhandahålla bränslet. Vad vi gör är att se till att stämma av att det fungerar med de bränslen som finns och att vi, som framgick av den bild som

jag visade, certifierar för de bränslen som finns. Olika biltillverkare har valt olika strategier. Volvo Personvagnar har ju till exempel länge satsat på gasbilar och har ett väldigt intimt samarbete med biogasbranschen och gasbranschen över huvud taget.

Sedan har vi etanolfordon. Det är inte så att de här fordonen, *flexifuel*-fordonen, har kommit fram av sig själva. Det är bilindustrin som har plockat fram dem. Vi jobbar rätt mycket nu, branschmässigt, för att försöka få fram den information som kommer från samhället om önskemål för bilar. Informationen för vi ut till biltillverkarna.

Ordföranden: Tack för det. Då ville Ulf Svahn från Svenska Petroleuminstitutet lägga till något.

Ulf Svahn: Ja just det, för vi var väl den andra delen av det där Moment 22 som du tog upp. Vi kan bara säga att i dag finns det ca 124 etanolpumpar runtom i Sverige. Det finns 220 alternativa drivmedelspumpar runtom i Sverige och utbyggnaden har ökat kraftigt. Flera bolag har aviserat kraftiga öknings just för att bilindustrin har aviserat nya modeller. Det här fungerar alltså alldeles utmärkt. Marknadskrafterna kommer att ta hand om utbyggnaden precis i takt med den efterfrågan som finns. Jag ser inget Moment 22. Jag ser inget problem.

Ordföranden: Tack för det. Då har vi Kjell-Erik Karlsson, Vänsterpartiet.

Kjell-Erik Karlsson (v): Jag skulle vilja ställa en fråga till BIL Sweden. Hur har utvecklingen och utbudet av fordon för alternativa bränslen för den tunga trafiken, för lastbilar, sett ut? Finns det ett rejält utbud? Går det att få detta eller är det bara en tillgänglighet som är en samvetstillgänglighet?

Karin Kvist: Den frågan skulle jag vilja skicka vidare till Ulf Roos.

Ulf Roos, BIL Sweden: När det gäller tunga fordon har ju mycket aktivitet och stora resurser lagts ned på bussar, stadsbussar, där man har möjlighet att tanka med ett förnybart bränsle. Det finns ju i svenska kommuner bussar som drivs både med natur- och biogas och med etanol.

Fjärrtrafik med lastbil är ju ett betydligt svårare scenario för de nya bränslena eftersom energitätheten gör att den volym eller vikt av bränsle som måste medföras inte i dag är möjlig att hantera på fjärrekipage. Dessutom kör många åkerier på utlandstrafik, och då är vi inne på problemet att EU-harmoniseringen av de förnybara bränslena bara är i sin linda. Det finns inte klart uttalade prioriterade biobränslen efter att EU:s biodrivmedelsdirektiv har kommit ut. Det innehåller som ni vet en hel lista med olika biodrivmedel. Teknikutvecklingen sker alltså på stadsbussar i dag, och på sikt kan även lösningar som dimetyleter, DME, komma i fråga för fjärrekipage och tunga lastbilar, men inte i dag.

Ordföranden: Tack för det, Ulf Roos. Då går ordet till Bengt-Anders Johansson, Moderaterna, för en fråga.

Bengt-Anders Johansson (m): Fordon används ju ofta som en mjölkko till statskassan, ofta med miljöargument. Nu efterlyser ni klara spelregler. En tanke är att staten skulle kunna ägna sig åt att å ena sidan offensivt satsa på forskning och å andra sidan defensivt ha skatt som bara bygger på negativ miljöpåverkan i form av partiklar och kemiska föreningar. Det skulle alltså vara förutsägbara skatter beroende på hur mycket det släpps ut. Skulle det kunna vara en framkomlig väg som BIL Sweden skulle anamma?

Karin Kvist: Det går väl i linje med ett av Vägverkets uppdrag om jag inte missuppfattat det helt. Det är väl sådant som vi håller på och diskuterar nu. När sådana förslag kommer fram tar vi ställning till dem. Mer än så kan jag inte säga.

Ordföranden: Men Olle Hådel, Vägverket, kan komplettera!

Olle Hådel: Jag vet inte riktigt vilket uppdrag du syftar på. Vi har många just nu. Men vi har ett uppdrag att definiera "miljöbil". Vi har just lämnat ifrån oss ett uppdrag om skatterabatt för dieslar med partikelfilter. Vi jobbar med biodrivmedlen och så vidare. Men jag saknar egentligen något i den här diskussionen. Vi pratar i ena änden om nödvändigheten av hållbarhet. Och det vet vi att det är nödvändigt. I andra änden pratar vi om punktsatser, gratis parkering, LIP- och Klimppengar, skattefrihet och så vidare.

Men vi saknar något däremellan, nämligen helhetsgreppet, ett svenskt program för hur vi ska klara minskad användning av fossila bränslen i transportsektorn. Det rör sig både om snålare fordon och om introduktion av biodrivmedel. Den här diskussionen saknas i stort sett, den här tydliga fottisättningen för Sveriges del gällande vad det är vi ska åstadkomma. Jag menar inte på detaljnivå. Detaljbesluten i enlighet med detta kommer sedan. Vi på myndighetssidan skulle verkligen välkomna det här, för då skulle vi kunna få långsiktigheten. Och då skulle vi kunna få aktörerna med på tåget.

Ordföranden: Tack så mycket Olle Hådel! Innan vi går vidare släpper jag också in Magnus Nilsson från Svenska Naturskyddsföreningen.

Magnus Nilsson, Svenska Naturskyddsföreningen: Jag tänkte haka på det som Olle Hådel sade. Det är lite bekymmersamt, för jag tror att huvuddelen av dagens övningar ägnas åt saker som långsiktigt har ganska liten betydelse. Det som är väsentligt när det gäller transporternas utsläpp är långtifrån bara bränslena. I botten ligger, kan man säga, dels det allmänna transportarbetet, dels hur effektivt detta transportarbete är, det vill säga energianvändningen per kilometer, ton eller något sådant. I tredje hand är det också fråga om hur stor andel av den här energin som kommer från fossila bränslen.

Det här problemet kan inte alls lösas genom att man bara åtgärdar det ena, det vill säga de alternativa bränslena. Man måste ge sig på hela batteriet. Då kan man konstatera att samtidigt som vi stöttar de alternativa bränslena och utvecklingen av dem ganska kraftigt, vilket är försvarbart på många sätt, ägnar sig andra delar av förvaltningen av systemet åt att sabotera utvecklingen. Jag tänker till exempel på förmånsbilsbeskattningen. Vi har ingen registreringsskatt i det här landet. Vi är nästan det enda land inom EU som inte har det. Det skulle vara ett oerhört effektivt sätt att förbättra fordonsparken.

Bara genom att vi gick över till europeisk personbilsstandard skulle utsläppen från personbilstrafiken minska med 20 %. Om vi höll farterna på vägarna skulle det minska med ytterligare 4–5 %. Om vi skulle gå över från traditionella motorer till hybrider skulle vi kunna minska ytterligare med kanske 30–40 % utan att hålla i en enda droppe alternativa bränslen till kostnader som är betydligt lägre.

Vi har dock ett styrsystem som motverkar den här utvecklingen. Man måste ge sig på detta. Det väsentliga är egentligen inte att få in mer biobränslen utan att få ned användningen av bränslen. Det är utmaningen. Det blir lite som fylleristen som letar efter nyckeln under lampan, där det lyser. Han gör det för att det är enklare där – fast nyckeln ligger någon annanstans. Jag kan sluta där.

Ordföranden: Det var bra sammanfattat. Tack så mycket, Magnus Nilsson, SNF. Då går ordet vidare till Lennart Fremling, Folkpartiet.

Lennart Fremling (fp): Det här seminariet syftar ju till att täcka helheten när det gäller alternativa bränslen. Då saknar jag lite grann att få höra om elektriciteten som bränsle. Jag skulle gärna vilja höra: Vilka problem finns det? Är det batteriutvecklingen? Är det infrastrukturen för att man ska kunna få ladda batterier? Hur ser det ut internationellt? Är det kostnaderna det är fråga om? Min huvudfråga är egentligen: Är det några särskilda politiska beslut som krävs för att driva på här? Det är väl riktat till fordonstillverkningsidan, men även kanske till Olle Hådell. Han hade ju med el på sin inledande overheadbild.

Ordföranden: Jag tror att vi i alla fall låter Karin börja svara.

Karin Kvist: Det är en riktig iakttagelse som du har gjort där. Man hoppar ofta över el i dag. I Sandebrings utredning står det faktiskt nämnt el någonsans för att jag propsade på det. Sedan hoppade han över till förnybara drivmedel eftersom det var det han skulle koncentrera sig på. När det gäller utvecklingen av detta tror jag återigen att jag hänvisar till Ulf Roos, som har följt det här rätt väl.

Ulf Roos: Just eldrift av fordon, och framför allt lätta fordon, satsar bilindustrin enorma pengar på i dag. Den teknik som fordras för energimanagement, som man säger, vid eldrift tränar man nu på genom så kallade

hybridbilar som börjar introduceras i allt större skala i personbils- och den lätta lastbilssektorn. Det handlar inte bara om de japanska tillverkarna utan nu senast var det ett samarbete mellan General Motors och Daimler-Chrysler på det området. Det kommer att innebära enorma satsningar. Det är alltså elmotorer som driver hjulen i många av de här hybridbilarna även om de parallellt har en förbränningsmotor. Problemet i dag för ren eldrift är just batteritekniken.

De här nya utvecklingstrenderna visar att man nu jobbar med hybrider, med så kallade *plug in*-hybrider, där man också när fordonen står stilla kan ladda ett nytt effektivt batteri av relativt liten storlek med el. Man håller på att lära sig batteriteknik på det sättet. Men rena elbilar, en utveckling i den riktningen, ser inte ut att komma inom den närmaste tiden.

Karin Kvist: Man kan kanske också kalla bränslecellsbilar för en typ av elbilar, och där pågår ju också väldigt mycket på utvecklingssidan. Du frågade om vad det behövs för stöd. Hybridbilar finns ju med i dag i skattefördelarna för miljöbilar. Det är ju en bit.

Ordföranden: Jan Johansson ville också lägga till något.

Jan Johansson, Ecomitech AB: I huvudsak kan jag instämma i det här. Vad som krävs från lagstiftarens sida är väl likformighet, att man också har med el som ett bränsle och inte stirrar sig blind på de flytande kolvätena. Jag vill också säga att svensk industri har varit väldigt tidigt ute på det här området med Volvo, och också forskningsmässigt vad gäller litiumbatterier. Men som vanligt, höll jag på att säga, har det inte blivit så mycket av detta. Möjligheten finns dock fortfarande.

En hämsko på utvecklingen tror jag är det renommé som batteribilar tidigare fick. Där finns det med hybridtekniken nu stora möjligheter att få ett mycket bättre renommé och mycket mer uppskattning av konsumenterna.

Ordföranden: Tack så mycket för det. Då är det Jan Andersson, Centern.

Jan Andersson (c): Tackar. Vi har ju i dag, helt naturligt, pratat mycket om de politiska styrmedlen. Samtidigt vet vi hur råoljeprisutvecklingen har sett ut de senaste två åren. Kan ni utveckla hur – och om – det påverkar svensk bilindustris inriktning och kanske också komma med en liten gissning om vad råoljepriset kan vara om fem år.

Karin Kvist: Det tycker jag var ett utmärkt tillfälle att bolla över till Anders Røj!

Anders Røj, BIL Sweden: Det där med råoljepriset om fem år är nog oerhört svårt att säga något om. Vi har SPI här som kanske är bättre på att gissa, men jag tror kanske att de också avstår. Oavsett bränsle, om det är fossilt, råoljebaserat eller baserat på andra råvaror, är den effektiva använd-

ningen a och o. Det gäller både i tillverkningen och i själva användningsfasen. Man kan säga att det här med höga råoljepriser har satt ytterligare fokus på detta.

Nu är det förstås så i Europa, i Västeuropa i alla fall, att vi påverkas lite långsammare av råoljepriserna på grund av att skattedelen är så stor. I Nordamerika är det annorlunda. Där reageras det snabbare. Det slår igenom fortare i slutpriset. Men det är ju helt klart så att verkningsgradsfrågorna till exempel lyfts fram ytterligare ett snäpp både i dagens teknik och i den teknik man ser framöver. Det gäller givetvis också verkningsgradsfrågorna i hela bränslekedjan inklusive drivmedlen.

Karin Kvist: Jag vill bara göra en kort kommentar till det Magnus Nilsson sade om registreringskatt. Det är så att EU har sagt att man bör försöka styra bort från registreringskatt. Vi har också lite olika syn på hur förmånsbeskattning styr. Det vill jag dock inte beröra vidare, utan jag tycker att vi ska hålla oss till bränslena.

Anders Røj är en väldigt framstående expert internationellt på det här med bränslestandarder och fordon, så jag undrar om inte han skulle kunna kommentera detta och ge utskottet en kort information om det.

Ordföranden: Ja, fast inte just nu. Vi återkommer hemskt gärna. Jag har fortfarande en mängd talare och en mängd frågeställare. Jag tänkte att vi skulle köra klart även om minuterna rullar på, så jag upprepar: en fråga, riktat. Då kör vi er som är kvar. Åsa Domeij, Miljöpartiet, börjar.

Åsa Domeij (mp): Under det här året kommer ju både Saab och Volvo med nya miljöbilmodeller. Det innebär väl att de företagen nästa år sannolikt kommer att dominera miljöbilsmarknaden i Sverige. Då undrar jag över den tekniska utvecklingen på miljöbilssidan och hur ni integrerar energieffektivitet där. När kan vi också se en miljöbil från Saab eller Volvo som är riktigt energisnål – en gissning?

Karin Kvist: Det måste naturligtvis de enskilda företagen stå för, men i och med att sådant diskuteras under väg kommer ju den här utvecklingen. Man är ju lyhörd för vad som kommer, vad som rör sig i samhället och de krav som finns. Jag tror inte att man är beredd att släppa på fordonens tillförlitliga funktion. Sedan är det så att när konsumenterna efterfrågar mer energieffektiva fordon så kommer de väl. Men jag kan inte stå och lova vad de kommer att göra.

Ordföranden: Okej, då släpper vi frågan till Sinikka Bohlin, Socialdemokraterna.

Sinikka Bohlin (s): Jag tänkte spinna lite grann på samma fråga. Vi har väl aldrig varit självförsörjande vare sig vad gäller fordon eller bränslen i Sverige. Jag skulle vilja veta hur man inom EU, alltså i Europa, diskuterar framtiden inom bilindustrin. Det gäller då både samhällets och konsumenten.

ternas krav på bättre, bensinsnålare bilar och alternativa bränslen inte bara i Sverige utan i ett lite större perspektiv. Det gäller när man tittar på vad som händer till exempel i nya medlemsländer och när Ryssland kommer in, som antagligen har en väldigt stor marknad för bilindustrin. Jag undrar över Europa men också globalt.

Karin Kvist: Jag kan svara lite grann på det där, men i övrigt är jag tvungen att hänvisa. Jag vet inte riktigt hur det ser ut i Östeuropa, men jag vet lite grann hur det ser ut när det gäller Kina – som ju är en stor marknad. Där är bilindustrins inställning att man inte ska ta alla mellansteg utan försöka att gå så långt som möjligt på en gång. Det är en inställning, men sedan är det ju en marknadsfråga vad man lyckas med.

Jag undrar om någon av mina kolleger här skulle vilja kommentera det här ytterligare.

Ulf Roos: Det var en rätt så vid fråga. Men som ni vet så består bilindustrin av sex-åtta stora aktörer som General Motors, Ford, Toyota, Volkswagen och så vidare som jobbar globalt och försörjer världens bilmarknader med bilar. Principen är väl egentligen att de bygger de bilar som kunderna frågar efter.

När det gäller att öka energieffektiviteten pågår enorma satsningar inom industrin för att få ned bränsleförbrukningen. I dag är trenden närmast att man jobbar med lättare fordon. Genom annat materialval, så kallad *downsizing*, av motorerna kan man med en liten slagvolym med hjälp av turboteknik och annat få ut samma effekt och prestanda med en mycket lägre förbrukning. En hel del ständiga förbättringar sker av konventionell diesel- och bensinmotorteknik. Man förbättrar hela tiden energieffektiviteten i de bilsegment som man levererar.

När det däremot gäller de framtida bränslena är osäkerheten stor om man tittar på EU. Det finns ett EU-biodrivmedelsdirektiv. Medlemsstaterna skulle ha redovisat till den sista december förra året hur de tänker implementera det. 19 medlemsländer har ännu inte svarat kommissionen om hur de tänker göra. Det skapar en osäkerhet för industrin. Vilka är de prioriterade bränslena? Vilka drivmedel ska man satsa på inom EU i framtiden? Detta är en svår fråga.

Det finns andra marknader som satsar hårt. En konsultrapport som jag fick nyligen visar att i Brasilien kommer nybilsförsäljningen av personbilar inom tre år att huvudsakligen vara *flexible fuel*-bilar, det vill säga bilar som drivs på E 85 – 85 % etanol och 15 % bensin.

USA har en stor marknad för E 85 och Kanada är på gång med sådana bilar.

Bilindustrins lokala aktörer anpassar sig givetvis till de marknader och marknadsönskemål som finns. Men någon trend kan jag inte deklarera i dag – inte ens för Europa.

Sven Gunnar Persson (kd): När det gäller alternativa bränslen för tunga fordon så har Scania och Volvo vad jag har förstått valt två lite olika vägar på medellång sikt. Scania har valt att ha inblandning av Fischer-Tropsch-relaterade bränslen och Volvo har valt att ta fram en ny motor för DME.

Finns det utrymme för bägge de modellerna i Sverige? Och krävs det några politiska beslut eller någon lagstiftning för att DME skall kunna få ett genombrott framöver?

Ulf Roos: Jag kan försöka beröra den punkten också. Vi har två världsledande lastbilstillverkare i Sverige – Scania och Volvo lastvagnar. Det finns som sagt var en oerhörd potential i nuvarande dieselmotorteknik för att förbättra bränsleförbrukningen. Man har under de senaste 20 åren gjort dramatiska reduktioner i förbrukning för transporterad vikt på de här fordonen.

Det finns alltså en stor potential för att utveckla dieselmotorn. De konventionella dieselbränslena kommer att behövas i minst 20 år enligt både Volvo och Scania. Man jobbar som sagt med lokala flottor och stadsbussar med de nya bränslena. DME, som Volvo Trucks jobbar med i huvudsak, kommer till att börja med att kunna gå in i stadsbussar och i små nischflottor för utprovning. Det kommer även i tunga lastbilar så småningom.

Men dieselmotorn har minst 20 år kvar, och den kräver ett dieselbränsle. Utvecklingen för dieselbränslet är att syntetisk diesel är modellen för att kunna köra fjärrtrafik. Det är ett energitätt bränsle som går att använda även i befintliga dieselmotorer. Man kan börja fasa in det som blandbränsle för att på sikt övergå helt till en syntetisk diesel, som är biobaserad. Motorn utvecklas och blir kvar. Bränslet förändras men passar även i befintlig fordonspark.

Stefan Jönsson, Chemrec AB: Jag tror att båda bränslealternativen för dieselcykeln kommer att finnas där. Om man tittar på syntetdiesel ser man att den stora produktionen kommer att vara naturgasbaserad. Sedan har man möjlighet att göra den med bioråvara.

När det gäller DME är man i början på en utveckling. Men den utvecklingen är internationell. Det byggs nu mycket stora anläggningar i Kina för att producera DME. Den är icke biomassebaserad men väl fossil. DME kommer också att bli ett normbränsle, enligt min uppfattning. Det ger den bästa *well to will*-prestandan.

Jan Lindstedt: Jag tycker inte att vi ska glömma etanol även i dieselmotorer, vilket väl kommer tillbaka i nästa pass här.

SPI sade att marknaden nu kommer att sköta det här. Jag tror att även bilföretagen måste driva på marknaden. Ett exempel på det är detta att Volvo och Saab kommer ut med *flexi fuel*. På energitinget sade Volkswagens representant i en paus: Nu när Saab och Volvo kommer ut så tvingas väl vi också att introducera sådana VAG-modeller i Sverige.

Jag tror att drivkraften behövs. Vi måste engagera oss – ni som politiker och vi andra som eldsjälar för att det ska hända någonting.

Olle Hådel: Jag har några kommentarer. Det har pratats lite grann om elbilar här. Man har funderat över om det är batterierna som behöver utvecklas. Det är väl snarast så att det inte finns elkraft. I Sverige har vi kärnkraft och vattenkraft. Det europeiska läget är sådant att man använder fossila bränslen för att göra el. Att sedan stoppa det i en bil är Ebberöds bank. Om vi hade en uthållig elproduktion så vore detta inga problem.

Jag har en kommentar till. Bilindustrin pratar alltid om att man säljer de bilar som kunderna vill ha. Men bilindustrin är också ganska duktig på att uppfostra kunderna till att tala om vad de vill ha. Det finns en viss samverkan, får man väl säga.

Volvo och Scania har valt två olika spår. Intet ont om Scania, men att välja syntetdiesel är inte att välja något spår. Det är att anpassa sig till, eller rättare sagt ligga kvar på, ett körbart dieselbränsle oavsett om det heter syntetbränsle i inblandning eller traditionell miljöklass 1. Det är samma sak för motorn så länge man håller sig inom specifikationen. Motorfabrikanten behöver inte röra ett finger för att köra FTD-inblandning.

Lars Lindblad (m): Även om den svenska bilmarknaden ju är tungt dominerad av den Sverigeproducerade bilindustrin så verkar vi vara överens om att vi ska jämföra oss med omvärlden. Karin, du nämnde bland annat att Volvo har en långt utvecklad fordonsgasteknik. Om man tittar på siffrorna från Biogasföreningen ser man att Italien har över 380 000 fordonsgasbilar. Om man skulle omsätta det till Sverige per medborgare så skulle det innebära att det skulle finnas en potential som är minst tio gånger så stor som det vi har i dag.

Min fråga är: Varför ser det ut så här i Sverige och i Italien? Varför har vi i så fall inte flera sådana bilar på marknaden?

Karin Kvist: Gasbilarna är lite dyrare att köpa – i alla fall än så länge, med dagens prisbild. Göteborg har i och för sig jobbat under en längre tid för att stödja folk och entusiasmera dem till att köpa miljöbilar av olika slag. Men det är inte förrän nu det börjar finnas en medveten satsning där man ser att samhället verkligen jobbar tillsammans. Det är bland annat därför att man har biobränsledirektivet att stå på. Det är *en* sak.

Det andra är att detta är ett arbete som har pågått i 10–15 år och som nu börjar ge resultat i fråga om politik. Det är så jag ser det med min erfarenhet, och jag har jobbat i 15 år i bilbranschen nu. Om man tittar på Sandebrinks utredning så ser man att han tänker sig att det skulle kunna

finnas ungefär 11 000 gasbilar år 2005. Nu har jag glömt bort hur många det finns i dag. År 2010 skulle det finnas 40 000. Det är i alla fall en gradvis ökning. Vi fick siffror i går. Då plockade man fram procenttal för försäljning av miljöbilar år 2004. Det var 2,6 % av nybilsförsäljningen. Första kvartalet i år var det 3,3 %. Detta är statistik, och perioden är för kort för att se på. Men det finns i alla fall en viss trend. Detta är vad jag kan kommentera, och någon annan kanske kan kommentera något mer.

Marie Wahlgren (fp): Jag tänkte ta upp en tråd som Olle Hådeli tog med, nämligen ert ansvar för att också påverka konsumenterna. Det är naturligtvis inte bara så att ni säljer de bilar som konsumenterna efterfrågar, utan ni påverkar också via reklam och annat vad konsumenterna efterfrågar.

Hur ser ni på det här? Hur mycket av era marknadsföringsbudgetar och annat kommer att ligga på att introducera dels bilar som drar mindre bensin, dels biobilar?

Karin Kvist: Det är naturligtvis upp till de enskilda bilföretagen. Som branschorganisation kan vi inte lägga oss i saker som är konkurrensutsatta, vilket det här är. Jag läser också bilannonser, så jag kan inte säga så mycket annat än du i det fallet.

Men vi kommer att göra en del satsningar i år från branschen för att lyfta fram miljöbilarna och ge en gemensam plattform för bilindustrin att marknadsföra dem på. Det kommer vi att försöka hjälpa till med i branschorganisationen.

Ordföranden: Då är det dags för nästa pass, som handlar om avnämarnas syn på de alternativa bränslena.

Eva Sunnersted, Kommun nätverket för miljöfordon: (Bilder bilaga 6) Tack så mycket för inbjudan att få komma hit och berätta om lite praktiska erfarenheter från miljöbilsanvändandet! Jag jobbar på miljöförvaltningen i Stockholms stad, men representerar i det här fallet Kommun nätverket för miljöfordon. Jag jobbar själv som projektledare för Miljöbilar i Stockholm, som är Stockholms stads samlade arbete med miljöanpassade fordon och bränslen.

Vad är då detta kommunnätverk? Det är ett nätverk i nätverkets rätta bemärkelse. Det finns ingen ordförande och ingen sekreterare. Det finns en e-postlista, och där utbyter vi erfarenheter med varandra. Vi är ungefär 40 stycken som är aktiva i nätverket. Vi kommunicerar med varandra och vi träffas ett par gånger per år och utbyter erfarenheter i de här frågorna.

Vi har samlat erfarenheter och jobbat i ungefär tio år med att introducera miljöbilar i den egna fordonsflottan i våra kommuner. Vi har jobbat aktivt med att överbrygga den Moment 22-situation som det har pratats om här. Vi har modiga kommunalpolitiker som har köpt de här fordonen till den egna fordonsflottan. På så vis har vi kunnat överbrygga marknads hinder. Många av kommunerna har också olika incitament i form av

gratisparkering och liknande som har gynnat miljöfordon på olika sätt. Jag tänker inte räkna upp alla, men jag hoppas att ni har sett här på den bild jag visar ungefär vilka kommuner det är.

Jag sticker ut hakan och säger att vi leder miljöbilsarbetet. Det säger jag därför att det är vi som i stor utsträckning började köra de här bilarna och som alltså kör dessa fordon i dag. Vi satsar mycket själva, och vi har genom gemensamma upphandlingar köpt bilar tillsammans. Vi har även jobbat mycket aktivt för att företag ska köpa miljöbilar, och vi bjuder även in dem till gemensamma upphandlingar. Den mest kända är introduktionen av en etanolbil på den svenska marknaden – Ford Focus. Det var naturligtvis många aktörer i Sverige som bidrog till detta, men jag säger ändå på det här sättet.

Vi samverkar med drivmedelsproducenter och med tankstationsföretag när det gäller att få infrastrukturen att fungera. Många av kommunerna har också egen biogastillverkning och egen biogasproduktion i form av kommunala bolag som gör detta. Man använder också fordonen i sin egen fordonsflotta.

Några av oss samarbetar också i flera EU-projekt när det gäller att samverka med andra städer i Europa. Bilmarknaden är ju europeisk; den är inte bara svensk. Man tittar inte bara på vad som händer och sker i lilla Sverige, utan det är viktigt vad som händer ute i Europa, som vi har varit inne på vid flera tillfällen.

Vi har nu också två stora EU-projekt på gång. Ett handlar om biogas och ett om etanol. Det gäller att få ut fordon, tankstationer och liknande på den europeiska marknaden just för att vi ska få flera fordonsmodeller, ökad produktion och så vidare. En del av oss i nätverket är aktiva där.

Vad behöver vi då för hjälp och vad ser vi? Det blir lite av upprepning här, men långsiktiga beslut är jätteviktiga! Vi är små inköpare och Sverige är ett litet land, men det är viktigt att det finns långsiktighet. Det behövs en mångfald av bränslen och tekniker. Det finns inte *ett* bränsle på marknaden i dag som helt kan ersätta bensin och diesel. Vi måste ha flera som verkar parallellt.

Medel till energiforskning tycker vi också är jätteviktigt. Vi ser med oro på den neddragning som har skett på Energimyndigheten. Vi ser att det är viktigt att man fortsätter framför allt när det gäller produktionen av bränslet. Det gäller inhemsk produktion och hur vi kan utveckla den. Det finns en stor skogsindustri i Sverige. Vi har en råvara och vi har en exportpotential. Det är viktigt att fortsätta den utvecklingen.

Vad är då en miljöbil? Det är en viktig fråga. Det finns ungefär lika många miljöbilsdefinitioner som det finns medlemmar i mitt nätverk. Det är viktigt för oss när vi ska införa olika incitament att vi vet vad vi pratar om. Det är naturligtvis svårt för oss att ena oss, men vi tycker att detta är en jätteviktig fråga. Vägverket har ett uppdrag när det gäller att ta fram en

definition som ska användas vid statliga inköp av miljöfordon. På sikt hoppas vi att en sådan definition ska kunna bli en nationell definition som kan infogas i lagstiftning, användas i parkeringsändamål och liknande.

Parkeringsfrågor är viktiga för oss. Det pågår en debatt om huruvida det är lagligt eller inte att införa gratis parkering i städer. Den parkeringsutredning som är tillsatt är viktig för oss. Det är viktigt att man där tar upp det som också står i uppdraget – att man särskilt ska titta på bilpoolsbilar och miljöbilar när man ser över parkeringslagstiftningen.

Låginblandning är någonting som uppskattas mycket ute i kommunerna. Man skulle kunna öka den i bensinen och även i diesel. Det är viktigt.

Jag ska avrunda med att göra reklam för en hemsida som Stockholm, Göteborg och Malmö driver tillsammans. Den heter www.miljofordon.se. Där kan man se alla miljöbilar som finns på den svenska marknaden i dag. Man kan se alla tankstationer och man kan få tillgänglig aktuell information på miljöbilsområdet.

Jag har lagt en liten lapp där ute som ni kan ta, så att ni kommer ihåg adressen.

Göran Rosenberg, Sveriges Åkeriföretag: (Bilder bilaga 6) Tack för att jag fick komma hit och prata i dag! Det är intressant att komma till den här fantastiska byggnaden och se arkitekturen och inredningen.

Nu pratar vi enbart om tunga transporter och tunga lastbilar. Jag tror att det är viktigt att försöka förstå frågan om alternativa bränslen i ett större perspektiv. Vi har försökt att förstå vad det är som händer i världen och vad som händer i Sverige under den närmaste tiden framöver.

Man har diskuterat globaliseringseffekterna mycket i debatten och i pressen under det senaste året. Det har höjts röster, och flera stycken olika aktörer har nämnt att vi står inför en genomgripande omställning i samhället. Vi står också inför hotet om en massarbetslöshet med utflyttning av företag och nedläggningar på grund av konkurrensen från lågkostnadsländer.

Vi kan titta på svensk välfärd och försöka bedöma hur sårbar den är. Vilka grupper kommer att lida mest av en omställning? Vi har listat några av de områden som vi tror är viktiga. Vi har en ganska liten ekonomi jämfört med de stora växande ekonomierna med lågkostnader i dag. Det betyder att vi lätt kan ryckas med i trender från de här länderna.

Om vi tar bort bostadsbyggandet så har vi den lägsta investeringsgraden inom hela Europa. Det betyder att vi inte investerar för framtida jobb. Vi har ett avståndshandikapp. Det är långt till marknaderna och vi har också en stor yta med glesbygd. Den kan drabbas speciellt av omställningarna.

Vi har en stor andel energi- och transportintensiv industri. Vi är alltså sårbara även i den delen. Vi har ett stort exportberoende. Vi har en stor offentlig sektor som ska livnäras av näringslivet och vad det kan generera i ekonomisk tillväxt. Vi har ett internationellt sett högt skattetryck inom alla delar av beskattningen. Det här med grön skatteväxling är alltså jät-

tesvårt för oss att genomföra, för vi ligger på toppbelastning i alla avseenden oavsett hur man växlar. Vi har också en stor statsskuld som gör att vi lever på marginalerna.

Vad behöver vi då? Vi behöver naturligtvis ett mångsidigt och konkurrenskraftigt näringsliv. Det är det som är förutsättningen för vår välfärd. Då måste vi skapa system som skyddar detta.

Vi har kommit fram till att svenskt näringsliv är i hög grad beroende av kostnadseffektiva energibärare och ett effektivt och billigt transportsystem. Det kommer att vara det under lång tid framöver även om vi pratar om att vi ska avmaterialisera samhället och gå mot mer tjänsteproduktion och mindre varuproduktion. Under decennier framöver kommer vi ändå att vara beroende av detta.

Vi tror att skattepolitiken och miljö- och energipolitiken måste inriktas så att den i stället för att förstärka globaliseringseffekterna, vilket vi tycker att skattepolitiken gör i dag, används för att dämpa effekterna så att vi får tidsutrymme att ställa om i ordning. Annars driver vi fram förändringsprocesser som är skadliga för samhället och som leder till ökad arbetslöshet.

Det vi tror är viktigt är att man satsar på att kraftigt sänka näringslivets kostnader. Det är förutsättningen för att näringslivet ska behålla och vidareutveckla sin konkurrenskraft i omställningen. Annars driver vi företagen ut ur landet och driver bort sysselsättningen i Sverige med ökat skattetryck på den biten.

Vi tror också att det är viktigt att man i denna djungel av alternativa bränslen någon gång tar ställning och säger: Det här verkar vara ett rimligt och vettigt alternativ. Låt oss satsa på det och skapa förutsättningar för det!

Om vi försöker göra en samlad bedömning av alltihop så tror vi att vi landar på syntetisk diesel för den tunga trafiken. Det är där man ska skapa förutsättningar för att det ska komma i snabb användning. Det har de fördelar som har nämnts här tidigare; vi kan fasa in det successivt. Det enda som är avgörande här är priset för åkaren. Det gäller priset per liter bränsle eller per körd kilometer. Om ni kan fixa en skattesänkning i relation till andra bränslen som gynnar det här bränslet så kommer det att ske en automatisk övergång till detta.

Jag har förstått av utvecklingen att det finns möjlighet att låta systemet växa så att vi kan klara av stora delar av bränslebehovet inom en period på 10–15 år. Då skulle vi kunna ha ställt om radikalt.

Vårt budskap är alltså: Lägre skattetryck totalt sett för vår gemensamma välfärd och lägre skattetryck på syntetisk diesel i relation till andra bränslen! Då löser branschen och marknaden det här själva.

Jag vill passa på tillfället att säga att alternativet till billigare transporter för svenskt näringsliv är att man köper svartkörare från utlandet. Vi ser sådana trender i dag. Ett antal utländska aktörer finns i Sverige och kör med sämre bränsle och sämre förutsättningar. Man har dessutom social

dumpning på lönesidan. Vi vill att de internationella regelverken ska tillämpas och kontrolleras. Kabotagereglerna måste följas upp i Sverige bättre än vad som sker i dag.

Leif Magnusson, Svenska Lokaltrafikföreningen: (Bilder bilaga 6) Jag har tidigare varit anställd på Svenska Lokaltrafikföreningen och utvecklat det miljöprogram som svensk kollektivtrafik till stora delar använder i dag. Numera jobbar jag som konsult på Sweco, men företräder också Svenska Lokaltrafikföreningen i miljöfrågor.

Vi talar om framtid i dag. Vi konstaterar att framtiden inte längre är vad den har varit. Johan Nygren från SLTF berättade just för mig här att hans mamma sade till honom på 70-talet att han nog aldrig skulle kunna ta körkort. Han har körkort i dag. Framtiden var inte riktigt så som hans mamma förutsåg. Vi försöker på något sätt att skåda in i framtiden för att se hur vi ska hantera transportsektorns olika problem.

Vår tolkning av begreppet alternativa bränslen är att vi talar om förnybara bränslen. Det stämmer bra överens med vad som har sagts här tidigare. Inom kollektivtrafiken, framför allt inom busstrafiken, började man med en introduktion av alternativa bränslen för ungefär 20 år sedan. Motivet till detta var då att sänka samtliga reglerade hälsopåverkande lokala emissioner och att minska användningen av fossila bränslen.

I dag, 20 år senare, finns det fortfarande anledning att gå över till förnybara bränslen. Men det gäller bara den senare, eftersom dieselmotorns utveckling har gjort att de andra emissionerna är lika låga som för de alternativa bränslena.

Vi har i dag ungefär 200 biogasbussar. Vi har 350 etanolbussar och ungefär 300 bussar som går på naturgas med en viss inblandning av biogas i nätet, som det beskrevs här tidigare. I Stockholm går det dessutom tre stycken vätgasbussar åtminstone ett tag till. Det är alltså bränslecellsbussar. Det finns också en stor mängd elfordon, spårvagnar, tunnelbanetåg och lokaltåg som går på elektricitet.

Som Olle Hådelld sade tidigare här saknar vi i dag egentligen ett dieselsätningsbränsle. Vi är inte odelat positiva till de alternativa bränslen som finns dels på grund av kostnader, dels på grund av ökad energiförbrukning.

Vi vill också tala om det som Magnus Nilsson var inne på här, nämligen att se på hur vi kan sänka den totala förbrukningen av fossila bränslen i samhället. Vi menar att kollektivtrafiken är ett medel för både resenärer och för politiker att uppnå ett hållbart samhälle. Det finns en potential att föra över resande från biltrafik till kollektivtrafik i starka relationer. Det finns relationer där bilen är oslagbar, men det finns också relationer där kollektivtrafiken kan vara och är ett mycket bra alternativ.

I Göteborg i dag jobbar man med en vision för 2020, där man har konstaterat att biltrafiken kommer att öka med 40 % om inga åtgärder vidtas. För att begränsa den ökningen till 10 % måste kollektivtrafiken fördubblas.

Vi vet också att kollektivtrafikens nuvarande nettoutsläpp av koldioxid per resenär ligger på i storleksordningen 25–50 % av biltrafikens. Branschen har erfarenheter av alternativa bränslen. De är framför allt förknippade med höga kostnader, vilket inte märks så mycket i storstadsområdena där vi har höga flöden och nya människor som är med och betalar. Men ute på landsorten och i mindre städer har man i dag fått ställa förnybara bränslen mot vilket utbud man ska ha av kollektivtrafiken.

En del i vårt program för att bidra till att uppnå de nationella miljömålen är att öka kollektivtrafikens marknadsandel men också att utveckla den egna trafiken i riktning mot en ökad långsiktig hållbarhet. Men det måste då vara miljömässigt, ekonomiskt och socialt.

Det finns ett stort intresse hos SLTF:s medlemmar för att använda förnybara bränslen. Men några av dem känner i dag att de har bränt sina fingrar. De har satsat stora pengar på alternativa bränslen, och de har inte känt att de har fått det stöd de behöver för att långsiktigt kunna hålla ut med de här bränslena. Därför har man i dag på vissa håll gått tillbaka till dieseldrift för att inte behöva göra våld på det totala trafikutbudet. Därför efterlyser branschen, precis som alla andra, en långsiktighet i politiken, långsiktigt hållbara spelregler för hur de alternativa bränslena ska hanteras i framtiden.

Vi ser också behovet av forskning och utveckling, både vad gäller dieselsättning, alltså ersättning till dieselbränslet, och när det gäller att minska förbrukningen i de fordon som vi har i trafiken. Det gjordes mycket forskning, utveckling och demonstrationer på det här området för tio år sedan, men vi saknar fortfarande slutsatserna. Vi saknar fortfarande en tydlig linje för vilken väg vi ska gå för att få sådana bränslen som är långsiktigt hållbara både miljömässigt, ekonomiskt och socialt.

Anita Brodén (fp): Inledningsvis nämndes en miljödefinition, och det är ju alldeles nödvändigt att den kommer fram ganska snart. Det hoppas jag att Vägverket har möjlighet att leverera.

Vi har fått en del konkreta synpunkter om vad som krävs politiskt. Ni som nu senast har föredragit: Finns det ytterligare synpunkter och behov som vi politiskt behöver vara med och fatta beslut om för att vi ska kunna lansera alternativa drivmedel på ett effektivt sätt?

Göran Rosenberg: Ja, det gäller ju att flytta syntetisk diesel till miljöklass 1 och ändra specifikationen där så att vi får ned skatten på det bränslet.

Kjell Lindqvist, Svenska Ecobränsle AB, Svenska Lantmännen: Det har diskuterats mycket om den tunga dieseln. Det som vi väntar närmast på är ju att Vägverket ska bli klara med sin utredning och ge ett svar till regeringen så att vi får möjlighet att följa EU-direktivet och blanda in 5 % RME i vanlig svensk miljöklass 1-diesel. Det har vi väntat på i sex år, men det lär vara på gång nu. Det finns också i den här utredningen som Hans Sandebring gjorde.

Men syntetisk diesel är inte det enda alternativet för tunga fordon. Så fort den här förändringen kommer – att vi kan blanda in 5 % RME – kommer en annan diesel, som består av 5 % RME och 10 % tunga alkoholer. Vi har alltså tagit etanol och gjort om den från en lätt alkohol till en tung alkohol, och den kommer på marknaden från två aktörer under hösten. Det kommer alltså att finnas andra dieseldrivmedel än enbart det syntetiska.

Bengt-Anders Johansson (m): Jag tror att alla har efterlyst långsiktiga beslut. Jag vill då att vi tar till oss vad ni säger. Jag drar slutsatsen att det vi som politiska företrädare inte ska ägna oss åt är att på något sätt fastna för någon form av bränsleslag, eftersom utvecklingen hela tiden går framåt. Någon långsiktighet går då alltså inte att ha. Då är min fråga: Finns det något annat styrmedel än att styra med miljöpåverkan, oberoende av vad det är för slags bränsleslag det är fråga om?

Magnus Nilsson: Jag tror att det är väldigt viktigt att ni har klart för er att för att man ska lyckas i den här politiken, dels koldioxidpolitiken och dels att få en ersättning på rationella marknadsmässiga villkor, så måste de fossila bränslena bli dyrare. De kommer säkert att bli dyrare på grund av att världsmarknadspriset stiger, och då kan det drabba oss ganska raskt. Annars kan vi höja det genom att reglera detta politiskt. När priset stiger kommer de alternativa bränslen som är mest livskraftiga att ta sig in på marknaden. Det kommer säkert att hända någonting som ingen här i salen kan föreställa sig kommer att hända när man får långsiktiga, rationella spelregler kring detta. Ingen kan nog veta vad som är bäst på lång sikt.

Ett styrmedel som vi inte har diskuterat är att helt enkelt begränsa försäljningen av fossila drivmedel i landet till en maxnivå. Därmed skulle priset på den här varan stiga, och vi skulle eventuellt få ett inflöde av alternativa drivmedel, alternativt ett inflöde av mer bränslesnåla fordon och mer bränslesnåla transportmönster. Det vet vi inte, men det skulle garantera koldioxidmålet. Det skulle vara värt att diskutera den tanken.

Anders Lewald, Energimyndigheten: Jag vill bara säga att samverkan mellan de fyra myndigheterna som Olle Hådelh har representerat i dag – Energimyndigheten, Vägverket, Naturvårdsverket och Vinnova, som har jobbat ihop en strategi – är väldigt viktig. En av Energimyndighetens roller i den här samverkan är att stå för mycket av den finansiering av forskning och utveckling som behövs, både för alternativa drivmedel och för energieffektiva frågor.

Då känns det lite konstigt i det här sammanhanget, när vi talar om att det behövs mer resurser till forskning och utveckling, att våra resurser har dragits ned väldigt kraftigt de senaste åren. Det här vill jag uppmärksamma. I höstas kom och genomfördes ett förslag om att energiforskningsanslaget skulle dras ned till hälften. Det här är bekymmersamt. Vi ser helt

enkelt bekymmer att finansiera de här pilotanläggningarna framöver, det vill säga de tre anläggningarna för andra generationens drivmedel som vi har pratat om i dag.

Stefan Jönsson: Frågeställningen gällde om det fanns några incitament som saknades, som inte hade varit uppe i den här debatten. Då vill jag särskilt nämna certifikatprogrammen. På elsidan har man framgångsrikt genomfört certifikatprogram som inte blir en belastning skattemässigt utan gör en omfördelning av kostnaderna mellan olika bränsleslag. För icke-fossila nya drivmedel tror jag att det skulle vara en väldigt bra mekanism att tillämpa.

Det finns dock ett kompletterande krav jag skulle vilja ställa på ett sådant certifikatprogram. Det har att göra med finansierbarhet för produktionsanläggningar. Det krävs nämligen, när man kommer till banken med ett certifikatprogram, att man kan visa någon form av uthållighet i det programmet. Det kan man till exempel göra genom att man under en viss tidsperiod garanterar ett lägsta värde på certifikaten. Då blir de plötsligt *bankable* och kan tjäna som underlag för investeringar i produktionsanläggningar.

Det här ska ha en generell ansats. Man ska inte tala om etanol eller metanol, utan man talar om motoralkoholer, till exempel. Man talar om VME, RME och så vidare, men det ska finnas en generell ansats.

Karin Kvist, BIL Sweden: Jag tänkte just ta upp det här med gröna certifikat och handel med utsläppsrätter som är sådant som man på längre sikt kan utreda som styrmedel i den mån det behövs, om inte oljepriserna så att säga tar hand om det själva.

Den stimulans till miljöfordon som finns i dag och den befintliga skattebefrielsen för alternativbränslena kommer förmodligen att leda till att bränslena går att tanka över större områden utan någon lagstiftning. Då slipper man risken att fötterna slås undan för biogassatsningarna.

För närvarande behövs det alltså fortsatt stimulans till miljöfordon, och då är det viktigt att man har en bra definition på det, och skattebefrielse. För den fortsatta långsiktiga utvecklingen behövs forskning, utveckling och internationell samverkan och att man utreder styrmedel på lång sikt, till exempel gröna certifikat och handel med utsläppsrätter.

Per Olof Lindh, AB Svenska Shell: Jag skulle bara vilja betona att stimulansen till de alternativa fordonen är för själva fordonen, inte för att tanka fordonen. Det är alltså möjligt att köpa dessa fordon och inte tanka någonting men ändå ha fri parkering och så vidare. Vill man vidta snabba åtgärder och få stort resultat är det bästa man kan göra att höja inblandningen av etanol i bensinen och även, som tidigare har nämnts, inblandningen av RME i dieselbränsle.

Åsa Domeij (mp): Jag har en fråga till Göran Rosenberg. Jag undrar: Vilken dynamik finns det i åkeribranschen att svara mot ökade kundkrav? Om man tänker sig att offentlig sektor skulle bli väldigt aktiv när det gäller att ställa krav på transporttjänster, skulle ni i branschen då kunna erbjuda effektivare transporter och mer alternativa drivmedel?

Göran Rosenberg: Det finns många åkare som har en strävan att i dialog med transportköparen göra smartare lösningar, bättre logistik och bättre upplägg. Det finns också många åkare som har som affärsidé att gå in och erbjuda varuägarna samlastningsmöjligheter i stället för att man ligger och kör med reklammärkta egna bilar. Det är två områden som vi jobbar aktivt med och som samtidigt är affärsidéer för åkarna själva.

Åkerinäringen är ju en bransch som har gått ned i lönsamhet de senaste 10–15 åren bland annat på grund av trycket från utlandet och för att vi har kategorier av transportköpare som är väldigt starka och som kan ställa krav på åkerierna. Ni ska då veta att 6 000 av åkerierna är enmansföretag. Man är inte så kaxig när man sitter med 2 ½ miljon i lån och ska diskutera priser med en stor transportköpare som har hundratals bilar att välja på.

Delar av åkerinäringen är alltså utsatta för en stor press, och då jagar man varenda krona man kan. En viktig post i detta är naturligtvis bränslekostnaderna. Det som är styrande för åkerierna är ju priset inklusive skatt och produktionskostnad, alltså det totala priset på bränslet. Det är det som styr vilket man köper. Kan man alltså få ned skattesatsen – vi vet ju alla att skattesatsen är den dominerande delen av priset – på dieseln och på de alternativa bränslen man vill få in så kommer det att styra sig självt av rent företagsekonomiska skäl.

Det finns också åkerier som satsar extra. Man tuggar så att säga på sina marginaler lite grann för att kunna erbjuda att köra på bättre bränslen. Man släpper alltså av lite på lönsamhetskravet för att man ska få en imagevinst och förhoppningsvis få en bättre relation med vissa kunder som ställer specifika krav.

Hela paletten av åtgärder och styrningar som pågår hela tiden finns alltså.

Eva Sunnerstedt: Det är en väldigt viktig fråga som du väcker. Det är ju inte bara bilarna man kan köpa som ska vara miljöanpassade utan även transporttjänsterna.

Där är det så att det i större och större utsträckning ställs krav just när det gäller till exempel taxi, färdtjänst och skolskjutsar. Man tar med miljöaspekter och så. Att göra godstransporterna miljöanpassade är ganska svårt i dag enligt lagen om offentlig upphandling. När huvuddelen av det man köper är varan så är det svårt att ställa krav på transporten. Det man börjar experimentera med nu är att köpa varan fritt transport, alltså att först köpa varan och sedan ombesörja transporten själv. Då är det lättare att ställa miljökrav. Det är lite komplicerat, men det är också en fråga som är väldigt viktig och som kommer mer och mer.

Jag vill också lägga till att det är ett EU-direktiv på gång där man just vill diskutera och ta in de här frågorna om när det offentliga köper transporter och köper bilar och att det då ska finnas ett krav att upp till 10 % av den tjänsten ska vara miljöanpassad.

Sven Gunnar Persson (kd): Jag vill ställa min avslutande fråga till Olle Hådel som representant för den kanske mest centrala myndigheten på området.

Det känns som om dagens övning visar en bild av att vi är inne i ett slags sökandefas fortfarande de närmaste åren, där många bränslen måste få finnas med på banan. Många har också efterlyst ett samlat grepp på något sätt på hela området. Vilka steg och vilka grepp anser du nu vara nödvändiga att ta för att vi ska komma framåt i utvecklingen med att få in fler alternativa bränslen?

Olle Hådel: Jag nämnde förut att det fanns ett glapp mellan begreppet hållbarhet och de detaljregleringar som vi har i dag. Vi har ibland pratat om något slags nationellt program för att utveckla drivmedel, att vi får ett ramverk för detta så att alla aktörer vet vad som kommer att gälla under ett stort antal år framåt. Då har man betydligt större möjligheter att ta tillvara alla de goda initiativ som finns.

Det jobbas väldigt mycket och bra på många olika håll, men det sker ganska okoordinerat, och ibland får man en känsla av att de olika drivmedlen försöker konkurrera ut varandra. Vi behöver de goda initiativen, men för att få med de tunga spelarna i det behöver man de här långsiktiga spelreglerna, och det skulle man kanske kunna få i någon form av nationellt program för detta. Sedan måste det nationella programmet också vara EU-koordinerat på något sätt.

Claes Västerteg (c): Låt mig börja med att hålla med Energimyndigheten om att det behövs långsiktiga och bra, större, rejäla satsningar på forskningen på det här området.

Min direkta fråga till Energimyndigheten är: Hur ser våra volymer vad gäller forskning för förnybara drivmedel ut i ett internationellt perspektiv? Hur är storleken jämfört med andra länder på det här området?

Anders Lewald: Man kan väl säga att det varierar väldigt mycket mellan de olika länderna, till exempel i EU, hur mycket man satsar. Vi satsar ganska mycket på alternativa drivmedel i Sverige, det skulle jag vilja säga, men det är ändå litet i ett internationellt perspektiv. Vissa länder satsar väldigt mycket pengar, men det varierar väldigt mycket hur pass mycket man satsar.

Olle Hådel: Jag har bara en kort kommentar: Tre olika projekt har nämnts. Det är etanoltillverkningen i Örnsköldsvik, det är svartlutsförgasningen i Mörrum och det är syntesgasanläggningen i Värnamo. Den sistnämnda har vi inte pratat om. Detta är tre väldigt konkreta projekt som

bara är i någon form av förstadium. Det behöver säkras medel för att vi ska komma vidare. Vi behöver nog mer än svenska medel för detta, men vi behöver definitivt de svenska medlen. Vi vet vad vi vill göra på den här sidan, men det finns inga medel säkerställda för det.

Alf Eriksson (s): Jag tycker att väldigt många i dag har pratat om att man på personbilssidan vill ha miljöbilen definierad. Underförstått skulle det då bli lättare att få marknaden att se långsiktigt vad som skulle gälla. Men Eva Sunnerstedt bland annat från nätverket: Hur skulle man kunna definiera en miljöbil? Jag föreställer mig att det beror lite på vad bilen används till. Det är liksom lite skillnad om man har en bil i den här staden och bilen kanske sällan lämnar det här området jämfört med om man har en bil ute i glesbygden, där man har ett annat användningsområde. Är det möjligt att definiera en miljöbil som kan användas för alla tillämpningsområden?

Eva Sunnerstedt: Anledningen till att man vill ha en miljöbilsdefinition är att det finns så många miljöbilsdefinitioner i Sverige i dag. Det finns till exempel en miljöbilsdefinition i inkomstskattelagen som ger förmånsvärdesreduktion. Det finns en miljöbilsdefinition i trängselskattelagen som kommer att undanta miljöbilar från avgift. Man kan alltså få den ena skattesubventionen från staten men inte den andra. Det ger otydliga budskap. Sedan finns det en tredje definition för gratis parkering i Göteborg och en fjärde för gratis parkering i Stockholm. Det handlar alltså om att vara tydlig för att veta vad man pratar om.

Sedan kan man säga så här: Vad som är en miljöbil är jättesvårt att avgöra. Det finns vissa som inkluderar i miljöbilsperspektivet att det ska vara en energieffektiv bil. Det kan vara en bensin- eller diesebil därför att det är en småbil som förbrukar väldigt lite. Det gäller även elhybrider och elbilar naturligtvis och hela den aspekten. Det är väldigt viktigt att man tänker på de parametrarna och tar med det så att man tittar på både utsläpp, energieffektivitet och koldioxid. Jag vill också ta upp det som man var inne på från Shell, nämligen: Vad tankar man i sin miljöbil? Det måste ju vara E 85 i etanobilen för att den ska vara en miljöbil, och det måste vara biogas i gasbilen för att den ska vara en miljöbil och så vidare. Så visst är det möjligt.

Men sedan är det naturligtvis absolut mycket bättre att gå eller cykla, och bor man i Stockholm så kan man åka etanolbuss. Det tycker jag också.

Olle Hådel: Vi har ett uppdrag att definiera vad som är en miljöbil. Det ska avrapporteras den 20 juni. I vår värld måste vi ställa åtminstone tre huvudkrav på den. Den ska vara tillräckligt ren. Då pratar vi om hälsovärdighet. Den måste vara energieffektiv för att hushålla med resurserna. Och den ska ha låga nettoutsläpp av koldioxid, eftersom det är det tuffaste problemet som vi har och som är svårast att lösa. Utifrån det här ska vi

försöka plocka fram en definition på detta, och vi har gott hopp om att vi ska få en definition som hänger ihop och som ska vara användbar. Jag kan inte garantera att den blir omtyckt, men den blir i alla fall användbar.

En annan målsättning för oss är naturligtvis att det här ska vara teknik-neutralt. Det är de låga koldioxidutsläppen, energieffektiviteten och de rena avgaserna som gäller, och då ska vi kunna släppa in olika teknikutlösningar som tillgodoser de här kraven. Självklart kommer biodrivmedel att vara en del av lösningarna för att klara det.

Christin Hagberg (s): Jag har en fråga till Göran Rosenberg från Sveriges Åkeriföretag. Någon var inne på det här för en stund sedan. Det gäller handel med utsläppsrätter. Jag vet ju att det finns en ganska bred majoritet i Sveriges riksdag för att införa handel med utsläppsrätter i framtiden, även för transportsidan. Jag skulle vilja höra din kommentar – om ni har diskuterat det och hur ni ser på frågan.

Göran Rosenberg: Vi har deltagit ivrigt i Flexmexutredningarna och har kommit med yttranden i de sammanhangen. Vi ställer oss positiva till att man gör en förutsättningslös utredning av möjligheterna att få effektivitet i ett sådant handelssystem. Vi angav också i remissyttrandet att det var viktigt, när man utformar systemet för den energiintensiva industrin, att man inte skapar låsningar som skulle missgynna ett eventuellt införande av transportsektorn i handelssystemet senare. Den delen hörsammade man inte, utan den skattereduktion som man gör för dem som ska handla i dag tar man igen genom att höja skatterna på transportsektorn. Det betyder att det handelsutrymme som man ville värna för de aktörer som är inne i systemet får inte vi eftersom man har höjt skatterna redan i förväg, så att säga. Då blir det mindre och mindre effektivt för oss att gå in i ett handelssystem.

Sedan kan man också säga att det är en oerhörd komplexitet i ett sådant handelssystem och var man ska lägga det någonstans. Viktiga faktorer, som vi har tyckt, är att man gör systemet transparent så att man kan se vilken del av priset som härstammar från handel med utsläppsrätter och vilken del som härstammar från fluktuationerna i oljepriset, det vill säga hur man så att säga kan undvika att man får en dold prissättning mot kund på bränslena. Det tycker vi är viktiga aspekter att beakta i det hela.

Vi tror också att om man skulle ha det politiska modet att fatta beslut om att välja väg nu, till exempel syntetisk diesel som vi har föreslagit, så skulle vi inte behöva ett experiment med ett handelssystem, utan då skulle vi få de effekter vi vill utan ett handelssystem.

Det som vi ser som viktigt är alltså en skattepolitik som gynnar ett bränsle av typen syntetisk diesel, och sedan behöver vi inte experimentera, för vi vet ju faktiskt inte vilket resultatet blir med det handelssystem som är infört, och vi har bistra erfarenheter av hur det har gått på elsidan med höjda priser i stället för sänkta priser.

Sinikka Bohlin (s): Jag har en ganska personlig fråga. Jag är en av de konsumenter som köper bilar – en i taget – och tankar dem. Jag är väldigt glad åt att de flesta i varje fall i den diskussion som vi har hört är för ett flerbränslesamhälle, alltså en flexibel övergång till någonting som vi inte i dag känner till.

Men det är också en regionalpolitisk fråga. Jag skulle vilja ställa en fråga till kanske Fordonsgasforum eller Biogasföreningen. Jag kör nu etanol flex och tänker byta bil här inom de närmaste åren. Är det realistiskt att jag, som bor norr om Dalälven och måste köra inte bara till Stockholm utan också norröver, i min nyfikenhet skulle kunna köra en bioflexbil, alltså biogasbil, norr om Dalälven i framtiden?

Ronald Svensson: När det gäller biogas är det så att för närvarande kan man inte tanka biogas norr om Uppsala. Men som jag visade på en bild tidigare är det en stark planering på gång att få tankstationer, inte minst efter Norrlandskusten och i städerna där. Lite grann är frågan var någonstans i landet du bor och hur nära du kan vara till en central ort som faktiskt kan ha en tankningsanläggning för biogas.

Men utvecklingen går alltså mycket starkt framåt. Vi har någonting vi kallar för E-tankstationer. "E" kommer från Europaväg, och tanken är den att vi ska placera ut tankstationer på strategiska punkter efter huvudvägarna, leverera biogas till dem och så att säga öka tillgängligheten.

Anders Mathiasson, Svenska Gasföreningen: Man kan väl bara komplettera Ronalds bild med att det redan nu aktivt pågår ett antal projekt där man är inne på tankställena norr om Dalälven. Östersund är ett av dem, Skellefteå ett annat. Utefter Norrlandskusten finns det ett projekt i dag där man från Örnsköldsvik upp till Boden tittar på just möjligheterna att med hjälp av lokal biogas se till att man får tankställena med jämna mellanrum. Det här pågår mycket aktivt redan i dag.

Jonas Rudberg: Vi har talat en hel del om klimatmålet. Någon frågade: Varför ska vi ha en inhemsk produktion? Därför skulle jag vilja nämna något om försörjningsmålet, som också är ett av EU:s mål. Sverige producerar en tredjedel av all pappersmassa i Europa och Finland en tredjedel. I samband med massabruk är produktion av drivmedel en unik möjlighet som vi har i vårt land. Om man sedan kompletterar det med biomasseför-gasning har man två källor för syntesgas för andra generationens drivmedel.

Ann Segerborg Fick, Energimyndigheten: Egentligen vill jag göra en uppföljning av diskussionen om styrmedel och forskning och utveckling. Vi måste komma ihåg att vi har ett nytt jätteramprogram inom EU som heter sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling. Vi pratar om ungefär 11 miljarder euro som *skulle* kunna gå till alternativa drivmedel eftersom det har blivit ett prioriterat område. Men Sverige kan inte ta del av några av de pengarna om vi inte har medfinansieringen klar, och det måste vi ta med oss i det här. En av våra förgasningsanläggningar i Värnamo är halv-

finansierad av EU. Det är ju så vi har klarat att dra runt den. Vi är inte så dåliga i Europa. Energimyndigheterna har en plattform – *Biomass for transport*. Man talar just om vilken teknik som vi ska satsa på i framtiden. Där sitter bilindustrin, oljeindustrin och råvaruindustrin. Och det är viktigt att veta att vi måste fortsätta att jobba med dessa frågor och ta del av EU:s alla resurser i fråga om detta.

Ordföranden: Tack för det, Ann Segerborg Fick.

Klockan är nu 12, men jag undrar om det finns någon som känner att det finns någonting som borde läggas till och som inte har sagts.

Per Olof Lindh: Jag skulle vilja säga att det är viktigt att skilja på alternativa drivmedel och biodrivmedel. I diskussionen här har vi talat om syntetisk diesel. Syntetisk diesel behöver inte framställas ur bioråvara. Jag tror att det är viktigt att hålla isär dessa saker.

Olle Håddell: Jag ska kortfattat ta upp två punkter. Det är lätt att hemfalla åt diskussionen om vad man ska göra åt privatbilismen. Koldioxiden från privatbilismen i Sverige ökar inte. Hela ökningen kommer från den tunga trafiken. Tendensen är likartad ute i Europa. Det är transporterna som ökar. De lätta åtgärderna finns på privatbilismensidan, och där har vi dilemmat.

Jag har en detaljfråga. Jag tror att det var Kjell Lindqvist som hade väntat i sex år på en specifikation när det gäller vad man kunde göra med miljöklass 1, och det lät ungefär som att det var Vägverket som hade suttit med detta i sex år. Jag tror att vi har suttit med det i 36 timmar. Det kom häromdagen.

Dilemmat där är att vi har världens bästa dieselbränsle i form av miljöklass 1. Det ger extremt låga emissioner. Vi får vara oerhört försiktiga när vi petar i detta, så att vi inte ställer till något elände i andra änden. Det finns vissa delar som man kan peta på utan att riskera något. Vi tror att vi kan göra det. Då kommer vi att kunna ge plats för olika biokomponenter i detta som gör nytta när det gäller koldioxid. Det är betydligt svårare att släppa in helt andra bränslen om de inte är standardiserade från början.

Ungefär så ser det ut just nu.

Ronald Svensson: Jag ska ta upp en liten trevlig sak. Jag kan släppa en ganska speciell nyhet till er här i dag.

Vi experimenterar med att i ett tungt fordon, en lastbil med dieselmotor, blanda in biogas samtidigt med diesel. Det har aldrig gjorts förut. Men det öppnar en möjlighet att dra ned dieselkonsumtionen högst radikalt när det gäller tunga fordon och ersätta kanske uppemot 70 % av dieseln med biogas. Det är något att suga på.

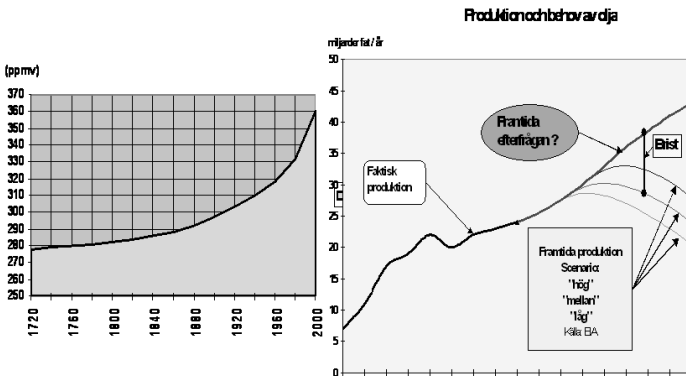
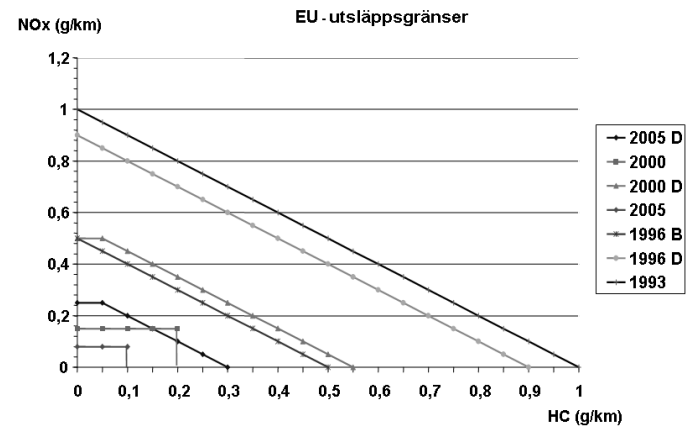
Ordföranden: Vi kanske inte behöver få hela förklaringen, men vi tar till oss nyheten. Tack, Ronald Svensson.

Jag tackar er alla som har tagit er tid att vara med här i dag för att se till att utskottet fick en större och mer fördjupad kunskap. Vi är inte färdiga med detta i dag. Vi lär återkomma.

BILAGA 6

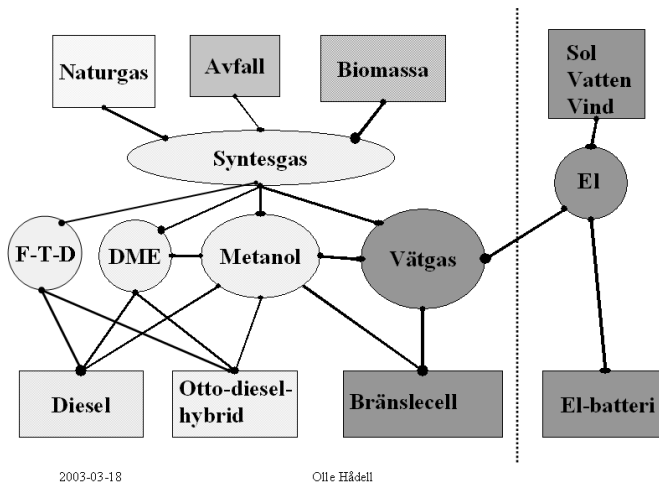
Bilder från den offentliga utfrågningen

Olle Hådel, Vägverket

Alternativa bränslen måste vara kompatibla med omvärld och framtid

- Hög systemeffektivitet
- Global tillgång på råvara
- Passar till dagens och framtida drivsystem
- Ge påtaglig CO2 reduktion
- Ha acceptabla utsläpp av hälsovådliga ämnen
- Ha rimliga kostnader, nyttan måste överstiga merkostnaden

Introduktion:

Långsiktiga satsningar behövs för att kostnadseffektivt åstadkomma stora volymer av biodrivmedel.

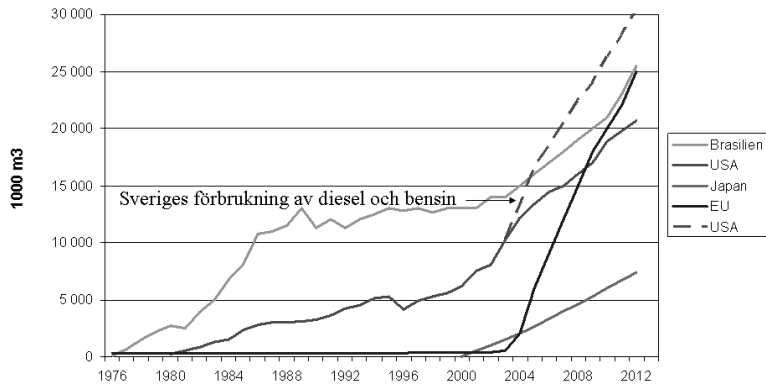
- Ett införande av förnybara drivmedel enbart som en åtgärd för att reducera koldioxid på kort sikt är knappast kostnadseffektivt
- Långsiktig nytta måste gå före kortsiktiga satsningar
- En forsknings och utvecklingssatsning för 2:a generationens biodrivmedel såsom syntesgasbränslen och cellulosäetanol etableras.
- Syntesgasproduktion är nyckelteknik
- Ur syntesgas kan genuina bränslen för dieselmotorer framställas

Kortsiktiga åtgärder för att klara direktivets nivåer:

- Låginblandning är effektivt
- Utbyggnad av tankställen för biodrivmedel längs de mest trafikerade stråken för E-85 och biogas/naturgas

Jan Lindstedt, BAFF

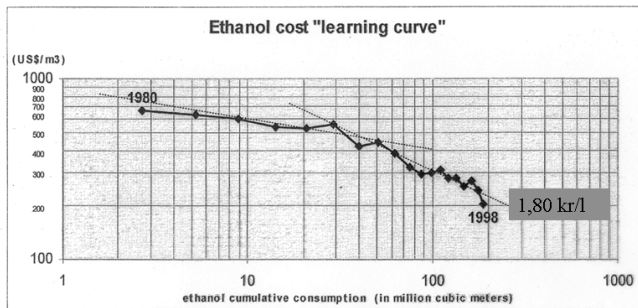
Etanolmarknaden utvecklas snabbt

2005-04-08/LN

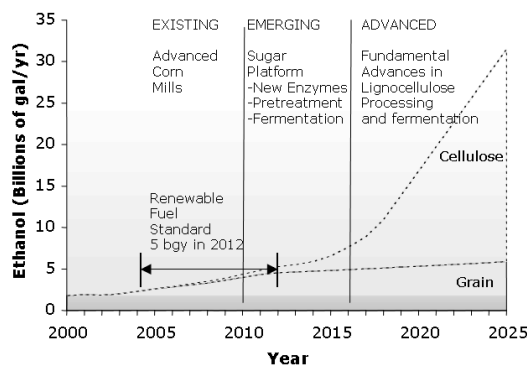
BRAZIL

2004-05-20/KS

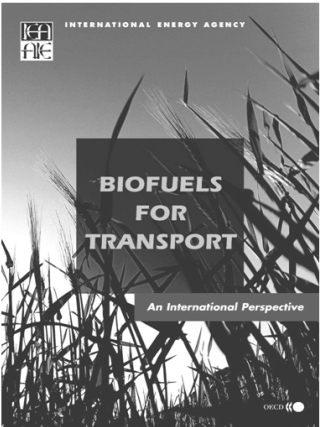
USA
Department of Energy

2004-05-24/KS

BioFuels for Transport:
An International Perspective

OECD/IEA

www.iea.org/books

Tre budskap från OECD/IEA

- Den globala potentialen för biomassa räcker till >2/3 av det nuvarande globala behovet av transportenergi utan att påverka andra behov, som massa och energi.
- Cellulosabaserad etanol och syntesgas har potentialen att reducera 90-100% av fossilt CO₂ "Well-to-Wheel".
Sockerrörsbaserad etanol redan 85% nettoreduktion av CO₂
- Cellulosabaserad etanol och syntesgas kan bli lika kostnads-effektivt som andra alternativ för att minska fossilt CO₂.
Sockerrörsbaserad etanol är redan billigare än världsmarknadspriset för bensin.

ETANOL - BRED RÅVARUPOTENTIAL Vi har lösningar redan nu!

Spannmål, sockerrör	nu
Jordbruksbiprodukter	~ 2006 (int.)
Skogsbiprodukter	~ 2008-2009
Industri- och hushållsavfall	~ 2010 +

2002-03-19/KS3/BAFF

Produktion av fordonsetanol i Sverige

- Agroetanol 50 000 000 liter/år, vete, korn
- Sekab 12 000 000 liter/år, sulfitlut

Behövs nya anläggningar på spannmål eftersom marknaden är ca 250 000 000 liter/år.

ETANOL - BRED RÅVARUPOTENTIAL Från Spannmål till biomassa med cellulosa

Skog

Avverkningsrester

Såg/kutterspån

Röjning/Gallring

2002-03-19/KS3/BAFF

Odling

Halm, rörflen

Energiskog

Spannmål

Återvinning

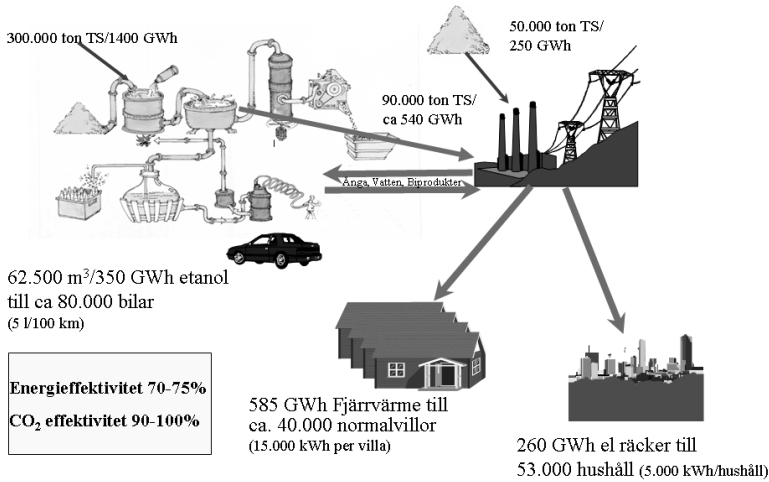
Industriavfall

Hushållssopor

Returfibrer

BIORAFFINADERI OCH ENERGIKOMBINAT (etanol-, el- och fjärrvärmeproduktion)

Källa: BAFF
2004-06-22/LN

Pilot & Forskningsanläggning

Tvåstegs svagsyra- och enzymatisk hydrolys
Komplett industriell process med alla process steg
Utveckla kunskap och synergier, sänka kostnader
Investering ca 200 MSEK

Källa: Etek Etanolt teknik AB
2004-06-29/LN

Invigning av unik forskningsanläggning
Cellulosabaserad etanoltillverkning

"Här finns potential för en ny stor svensk industrigren."

"Det gäller att ligga i täten och se affärsmöjligheterna. Pilotanläggningen är ett steg på vägen."

Göran Persson

Etanolpiloten
DRYCKIGÄVIN

2004-05-26

Första litrarna Etanol från pilotanläggningen!

2005-04-18/KS

Per Hedemalm, OROBOROS

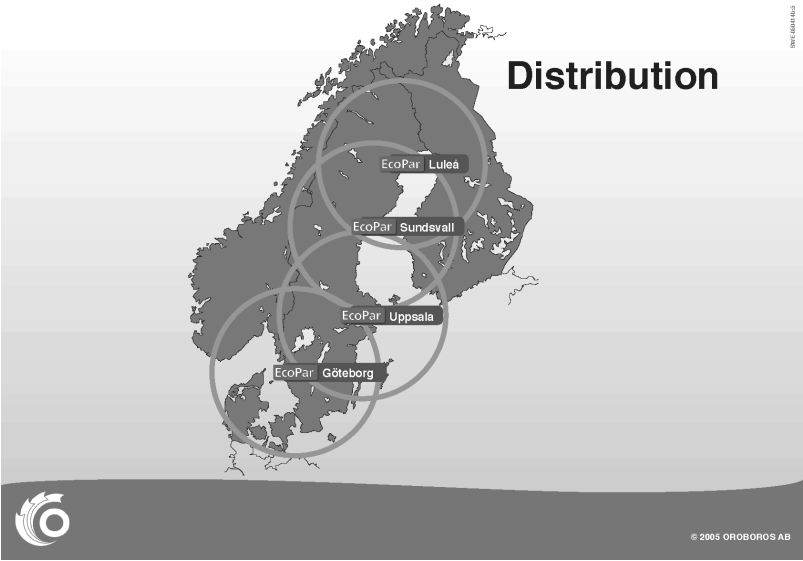
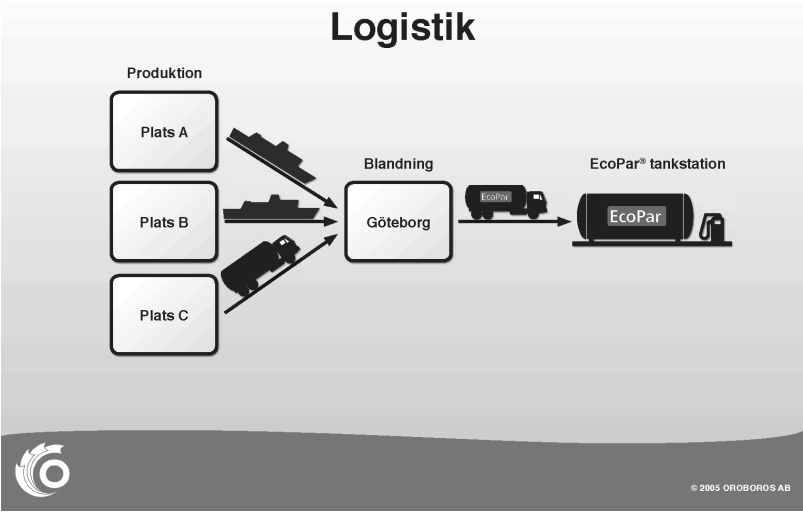
- Utvecklar, tillverkar och säljer ultrarena bränslen för dagens motorer
- Verksam i Göteborg sedan 1996
- Grundarna specialister på toxikologi, bl.a. för KemI, SNV, EU-kommissionen
- Avancerad FoU i samarbete med universitet och högskolor, egna patent
- Direktförsäljning till stora kunder i Sverige, distributörer i Sverige och export Nordeuropa

© 2005 OROBOROS AB

© 2005 OROBOROS AB

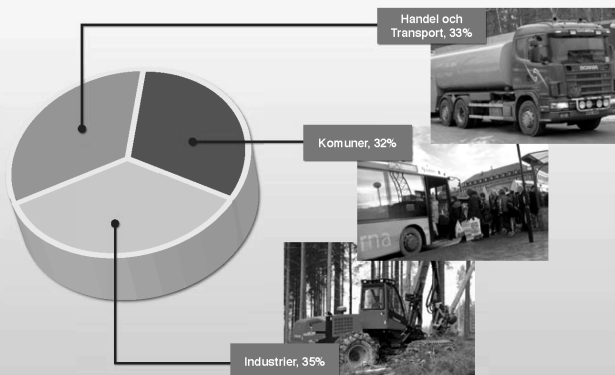
EcoPar®

- Fritt från aromater, polyaromater, svavel, olefiner och andra föroreningar som finns i diesel
- CO₂-utsläpp från produktion och användning minskar med 10-30%
- Hög vätehalt ger samtidigt högt energivärde per liter, låg vikt och låga CO₂-utsläpp ur motorn
- Kraftig minskning av genotoxiska och allergena emissioner

© 2005 OROBOROS AB

Vem använder EcoPar®?

© 2005 OROBOROS AB

EcoPar® – tio gånger bättre

- Tio gånger bättre än miljöklass 1 dieselolja (t.ex. svavel, aromater, PAH)
- Minskar hälsoproblem pga avgaser till omkring en tiondel av tidigare nivå
- Används i vanliga dieselmotorer
- Minskat slitage och minskad bränsleförbrukning

© 2005 OROBOROS AB

1102-000114-02

Nuläge

- Befintlig storskalig produktion (naturgas som råvara)
- Befintlig teknik för produktion av biobränsle (t.ex. ur biogas)
- Storskalig biobränsle-produktion kräver investeringar som förutsätter gynnande lagstiftning

© 2005 OROBOROS AB

1102-000114-02

SVE-05041431

För storskalig produktion

- Anslag behövs för Forskning, Utveckling, Demonstration (FUD) för alternativa drivmedel
- Lägre skatt för extremt rena drivmedel som EcoPar® (jämför alkylatbensin)
- Snabbare handläggning behövs (Riksdagens beslut om miljöklassningen ännu ej genomfört)

© 2005 OROBOROS AB

SVE-05041432

Miljöklassningen av diesellojla

- Är utformad efter de traditionella raffinaderiprodukterna
- Missgynnar ny teknik, blanddrivmedel och andra innovationer
- Motverkar Riksdagens och Regeringens ambitioner att stimulera innovativ teknik

© 2005 OROBOROS AB

Negativa effekter av dagens miljöklassning av dieselolja

- Innovativa produkter passar inte in och beläggs därför med orättfärdig skatt
- För blanddrivmedel beläggs hela blandningen ofta med högre skatt (MK3-skatt)
- MK1-specifikation med en minimi-densitet (800 kg/m³) gynnar bara drivmedel med gentoxiska utsläpp
- Denna gränsvärde omöjliggör försäljning av alla lågttoxiska produkter (EcoPar® densitet under 800 kg/m³)!

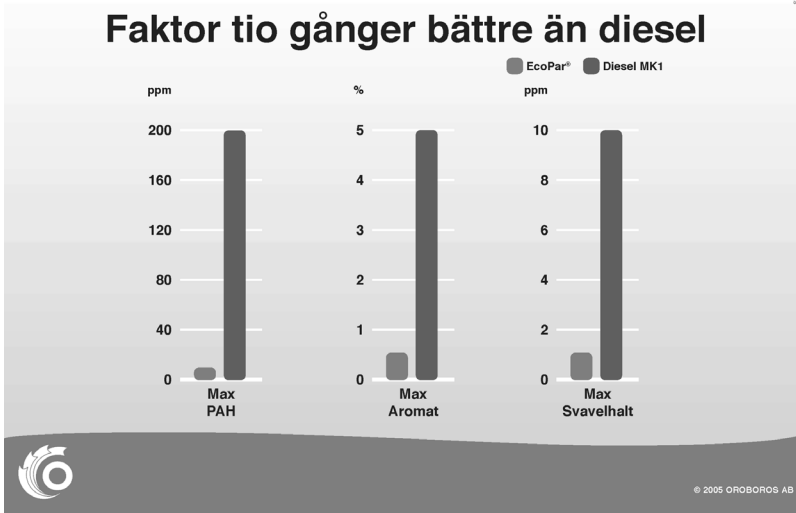
© 2005 OROBOROS AB

Positiva effekter om miljöklassningen ändras

- Viljan att investera i ny produktion av alternativa drivmedel ökar kraftigt
- Antalet personer som skadas och dör av dieselavgaser kan minska med 90%
- Svenska marknaden öppnas upp för konkurrens, där miljömässigt bästa drivmedel kan vinna
- Många möjligheter att skapa nya produkter, nya företag och nya arbetstillfällen skapas

© 2005 OROBOROS AB

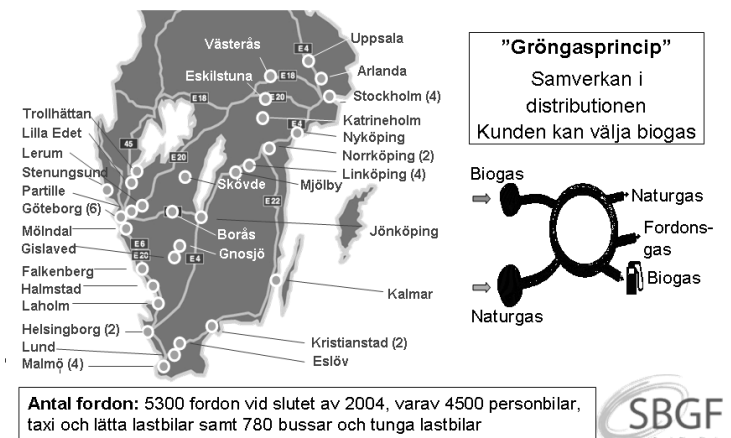
Ronald Svensson, Svenska biogasföreningen

Organisationer och företag som arbetar med biogas

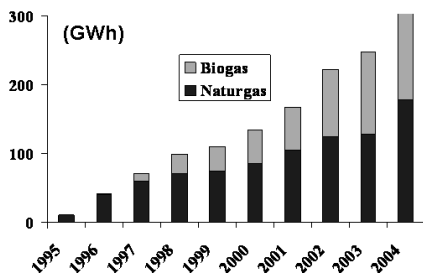
- **Produktion:** 219 platser, varav 15 för fordon. Kommunalt engagemang
- **Distribution och försäljning:** Kommuner, Sydkraft Gas, FordonsGas, Svensk Biogas, AGA med flera
- **Fordon:** Volvo Personvagnar, AB Volvo, Opel, Fiat, DaimlerChrysler, Volkswagen, Ford, Iveco och Scania erbjuder gasfordon i Sverige
- **Teknik:** Svenska företag tillverkar och levererar utrustning
- **Organisationer och forskning:** Svenska Biogasföreningen, Fordonsgassektion i Svenska Gasföreningen, Svenskt Gastekniskt Center, Lunds Universitet m.fl.

Ca 50 tankställen för fordonsgas

Biogas ersatte nästan 15 miljoner liter bensin 2004

- Fordonsgas (2004): 302 GWh, varav 126 GWh biogas
- Biogasen ersatte 14,3 miljoner liter bensin
- Biogas för fordon reducerade utsläpp av CO₂ med 36.000 ton

45 procent biogas i fordonsgas (genomsnitt)

Pris: ca 6,12 – 8,00 kronor per "bensinliter"

115 nya tankställen till 2010 25 nya under 2005/2006

- Branschen har presenterat en plan för 1 TWh biogas för fordon år 2010
- 1 TWh biogas kräver 115 nya tankställen till 2010
- 25 nya tankställen beslutade och planerade 2005/2006
- Potentialen år 2020 är 3,6 TWh biogas för fordon
- Potential på sikt 50 TWh – förgasad biomassa

Marknad

Privatkunder
Taxi
Företagsbilar
Bussar
Lastbilar

Biogastaxi, 12.000 mil per år

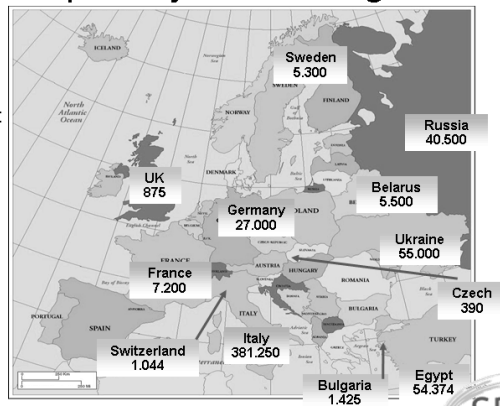
Europa väljer fordonsgas

0,6 miljoner
gasfordon i
Europa

Antal tankställen:
1800

Tyskland: 554 st

Idag möjligt köra
från Stockholm
till Sicilien på
fordonsgas

Antal fordon

Varför biogas?

- Biogas är det bästa bränslet ur miljösynpunkt
- Biogas krävs för att reducera koldioxidutsläppen från trafiksektorn
- Biogas är ett inhemskt bränsle - kräver inte import
- Biogas underlättar en framtida introduktion av vätgas
- Befintlig svensk fordonsproduktion
- Tillvaratar svensk teknik – exportmöjlighet
- Gångbart bränsle i Europa
- Biogas har lågt pris
- Biogas leder till minskade kväveutsläpp från jordbruket
- Biogas minskar användningen av konstgödsel
- Biogas ger jobb och bättre ekonomi i jordbrukssektorn
- Lokal produktion av biogas engagerar kommuninvånarna
- Biogasproduktion minskar avfallsberget

Vad krävs för 1 TWh biogas?

- Satsa på en flerbränslestrategi
- Biogas skall vara ett av huvudalternativen för att uppnå målet
- Ingen tvångslag om förnybara bränslen på alla säljställen – fokusera istället på ökad produktion av förnybara fordonsbränslen
- Långsiktiga politiska beslut
 - Stabila och gynnsamma villkor
 - Underlätta klassningen av biogaslastbilar i bästa miljöklass
 - Rättvisande skatterabatt på förmånsbilar som är miljöfordon
 - Korrekt miljöbilsdefinition
 - Fortsatt KLIMP-stöd
 - Underlätta skyltningen till tankställen

Tyskland har beslutat om gynnsamma skattevillkor för fordonsgas som är stabila i 20 år

Varför bör ett tankställe för biogas räknas som fem?

Fordonsgas

Antal fordon 5300
Antal tankställen 65
Mängd bränsle 302 GWh
(inkl bussar)

1421
liter
bensin
ersätts
per
dygn

Relation 1:5

315 liter
bensin
ersätts
per
dygn

E85

Antal fordon 13400
Antal tankställen 131
Mängd bränsle 135 GWh
(inkl bussar)

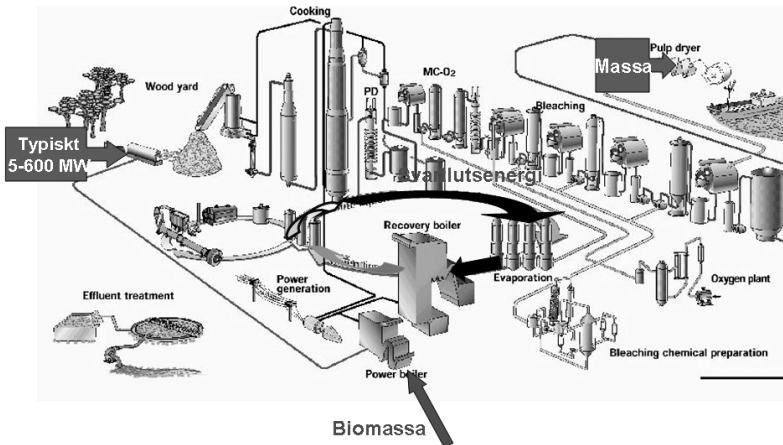

På varje tankställe för fordonsgas tankas fem gånger så mycket bränsle som på varje försäljningsställe för E85

Jonas Rudberg, Chemrec AB

Massabruket

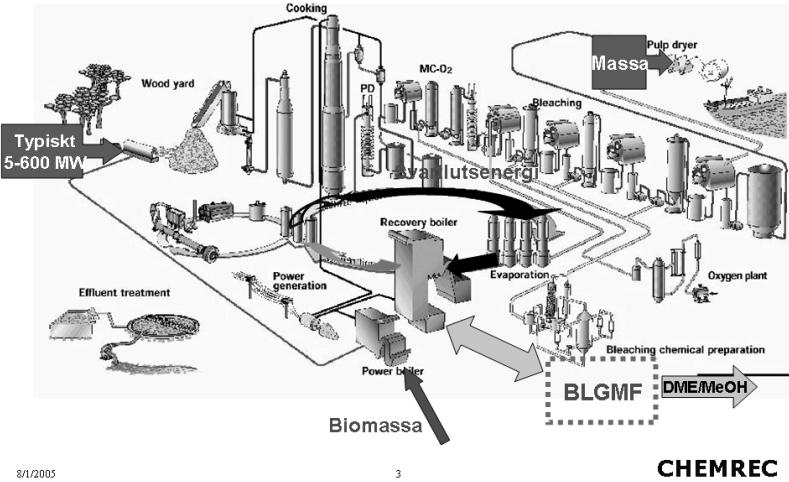

8/1/2005

2

CHEMREC

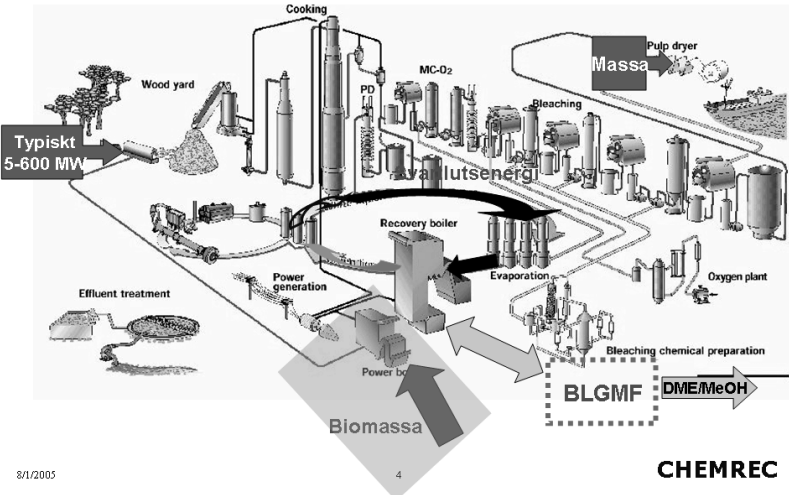
Sodapannan ersätts med BLGMF processen

8/1/2005

3

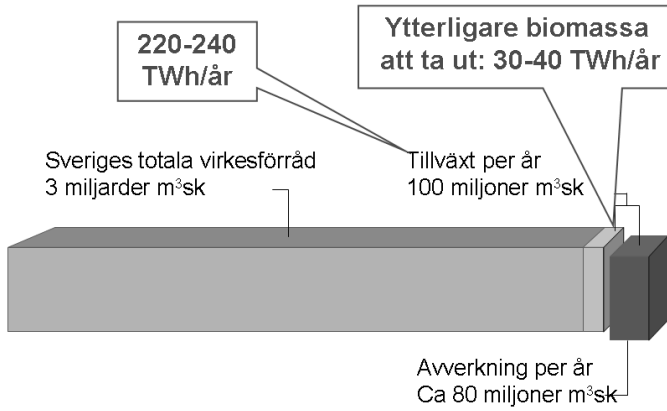
Tillförsel av extra biomassa till systemet för att balansera energibehovet

8/1/2005

4

Svenska skogens tillväxt och avverkningen

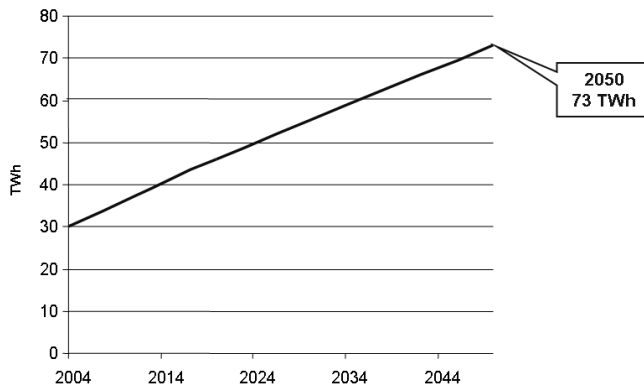
Källa: Riksskogstaxeringen, Skogsstyrelsen

8/1/2005

5

CHEMREC

Råvarupotential avseende biobränsle från svensk skog (TWh/år)

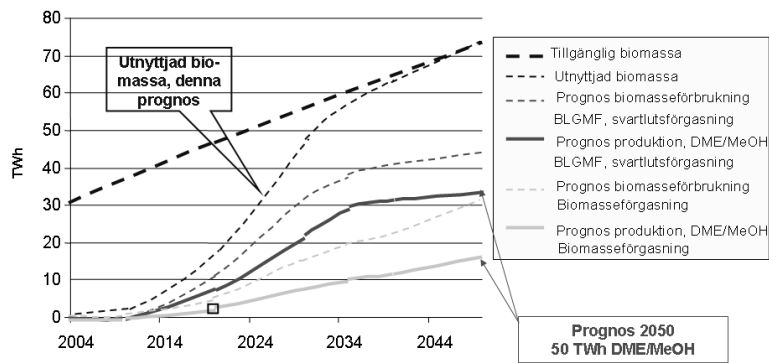

8/1/2005

6

CHEMREC

Svensk produktionspotential för grön DME/metanol
och motsvarande förbrukning av biomassa

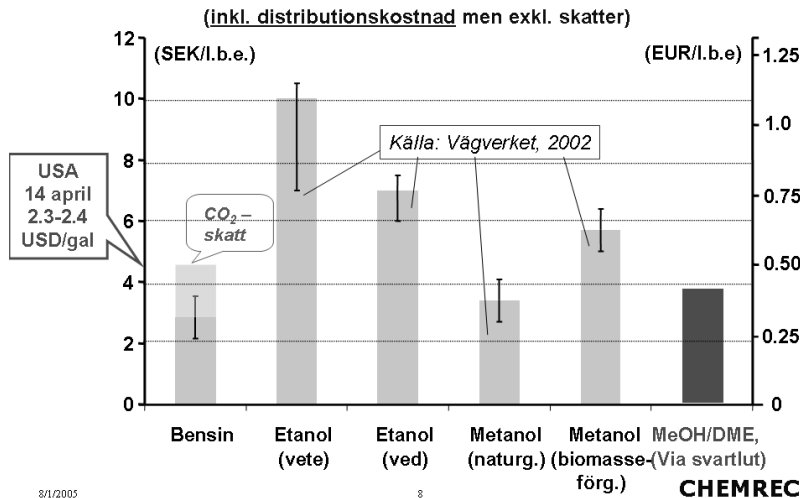

8/1/2005

7

CHEMREC

Pris för drivmedel vid pump, SEK eller EUR per liter bensinekvivalent, 4Q 2003 (28USD/bbl)

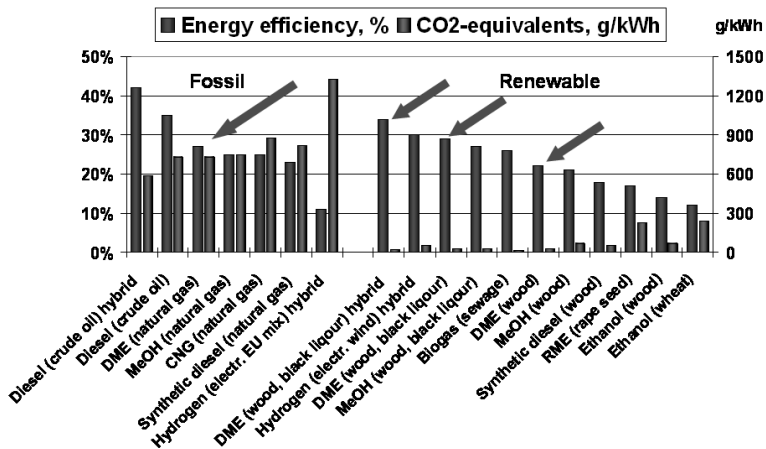

8/1/2005

8

CHEMREC

Livscykelanalys (Volvo "Well to wheel" studie)

8/1/2005

9

CHEMREC

Slutsatser Svartlutsförgasning

- Potential 40 % av Sveriges behov av bensin och diesel från skogen
- Gröna drivmedel till priser som är konkurrenskraftiga med bensin och diesel
- Volvos livscykelanalys visar att svartlutsförgasning:
 - är bland de mest energieffektiva gröna alternativen
 - ger bland de största CO2 reduktionerna
- Utvecklingen finansieras av Chemrec, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Mistra, Kappa, SCA, STEM, Sveaskog, Södra och Vattenfall.
- Demonstrationsanläggning för produktion av 30000 ton/år MeOH/DME vid Södra Cell bruk i Mörrum:
 - förstudie pågår inom EU projektet
 - vid investeringsbeslut 2006 beräknas produktionsstart år 2008.

8/1/2005

10

CHEMREC

Karin Kvist, BIL Sweden

Olika tider, olika motiv...

- 1970-talet
 - Oljekris - ransonering
- 1980 / 1990 - talet
 - Luftkvalitet - t ex Californien
- 1990 / 2000 - talet
 - Luftkvalitet + Klimatfrågan - Kyoto m m
- 2000 / 2010 - talet
 - Klimat / Försörjning / Luftkvalitet

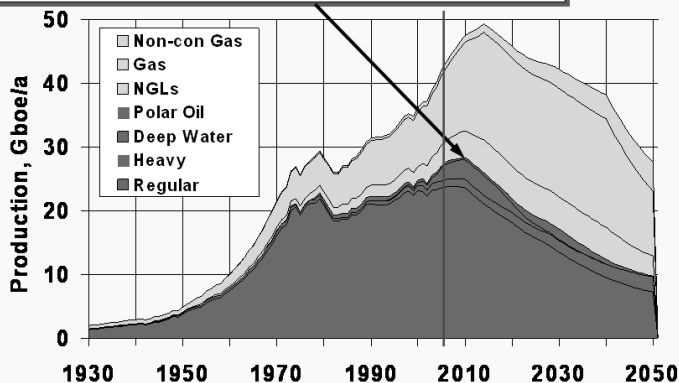
2005-04-19

Miljö- o jordbruksutskottet

Production of all Oil and Gas

"Oil peak. The time of cheap and abundant crude oil will be over!"

Source: C.J Campbell, 2004
Bild från AB Volvo, R Wilkstrans

2005-04-19

Miljö- o jordbruksutskottet

Tillverkarnas utveckling kring drivmedel:

Framtidsvy med helhetssyn och helhetsbild

- Klimatgaser
- Reglerade och oreglerade avgaser
- Tillgång och efterfrågan på energiresurser
- Olja som råvarubas - och konfliktkälla ...
- Vetenskapliga data om bränslen, livscykel
- Energieffektivitet, energiinnehåll

KRAV FRÅN KUNDER !

- Kostnadsbild och tillgänglighet

INTRODUKTION:

- Låginblandning i inom standard och direktiv

2005-04-19

Miljö- o jordbruksutskottet

Rollfördelning

Bränsleleverantör

- Leverera, garantera
- Infrastruktur
- Bränslestandard
- Miljöansvar
- Förtroende
- Tjåna pengar

Konsumentens/kundens behov

- Fordon, tillgänglighet, pris
- Bränsle, tillgänglighet, pris
- Tillförlitlig funktion !
- Service tillgänglighet, pris
- Totalkostnad: inköpspris + driftskostnad + underhåll + andrahandsvärde

Fordonsleverantör

- Leverera, garantera
- Utveckla och producera
- Certifiera f bränslen
- Miljöansvar
- Förtroende
- Tjåna pengar

Samhället

Huvudansvar för helhetssyn

- Prioritering
- Långsiktiga villkor
- Skapa förutsättningar
- Skapa förtroende
- Ekonomiska hållbara incitament
- Harmonisering

2005-04-19

Miljö- o jordbruksutskottet

Eva Sunnerstedt, Kommunnätverket för miljöfordon

Kommunnätverket - miljöfordon

◆ Ale	◆ Karlstad	◆ Stockholm
◆ Aneby	◆ Katrineholm	◆ Sundsvall
◆ Boden	◆ Kristianstad	◆ Södertälje
◆ Borås	◆ Kungälv	◆ Trollhättan
◆ Borlänge	◆ Laholm	◆ Uddevalla
◆ Dalsland	◆ Lerum	◆ Ulricehamn
◆ Eksjö	◆ Lilla Edet	◆ Uppsala
◆ Falkenberg	◆ Linköping	◆ Vara
◆ Göteborg	◆ Lund	◆ Vimmerby
◆ Halmstad	◆ Malmö	◆ Örebro
◆ Helsingborg	◆ Mölndal	◆ Örnsköldvik
◆ Jönköping	◆ Partille	◆ Östersund
◆ Karlskrona	◆ Ronneby	

Sveriges städer

- ◆ Vi leder miljöbilsarbetet
 - Kommunala miljöbilar
 - Miljöbilar till företag
- ◆ Samverkar med drivmedelsproducenter och tankstationsföretag

Hjälp?!

- ◆ Långsiktiga beslut !
- ◆ Medel till energiforskning + demonstration
- ◆ Nationell miljöbilsdefinition
- ◆ Parkeringsfrågor
- ◆ Låginblandning
 - E 10
 - diesel

Miljöbil ?

MILJÖ ILAR
i Stockholm

TACK !

Eva Sunnerstedt
508 28 913

**eva.sunnerstedt@
miljo.stockholm.se**

Göran Rosenberg, Sveriges Åkeriföretag

Alternativa bränslen

- Globaliseringseffekterna blir allt tydligare
- Svensk välfärd är mycket sårbar
 - Liten ekonomi jfr. växande lågkostnadsekonomier
 - Lägst investeringsgrad i EU
 - Avståndshandikapp
 - Stor andel energi- och transportintensiv industri
 - Stort exportberoende
 - Stor offentlig sektor
 - Högt skattetryck
 - Stor statsskuld
- Svensk välfärd är helt beroende av att vi har ett konkurrenskraftigt och mångsidigt näringsliv

SVERIGES ÅKERIFÖRETAG

Alternativa bränslen

- Svenskt näringsliv är extremt beroende av kostnads-effektiva energibärare och transportlösningar
- * Svensk miljö-, energi- och skattepolitik måste inriktas på att dämpa de negativa globaliseringseffekterna och skydda den svenska välfärden, genom
 - att kraftigt sänka näringslivets kostnader för energi, transporter och arbetskraft,
 - att stimulera en inhemsk produktionskapacitet för syntetiskt dieselbränsle baserat på bioråvara och restprodukter, samt
 - att säkerställa en konkurrensneutral transportmarknad.

SVERIGES ÅKERIFÖRETAG

Leif Magnusson, SLTF

SLTFs syn på alternativa bränslen

Tolkning - alternativa bränslen

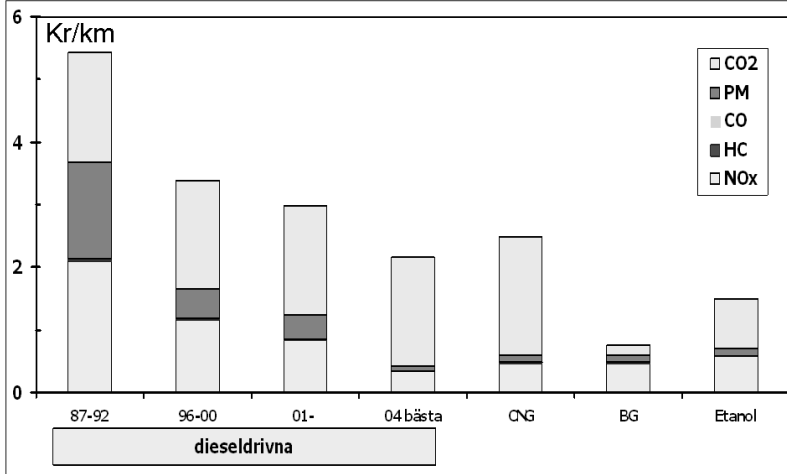
- Förnyelsebara

Motiv för användning

- 1985
 - Lokala & regionala emissioner
- Minska användning av fossila bränslen – minska nettoutsläpp av koldioxid / växthuseffekt
- 2005
 - Endast fossilanvändning/koldioxid
dieselmotorn kan numera ha lika låga utsläpp av lokala och regionala emissioner

Samhällsekonomisk kostnad för utsläpp enligt kalkylvärden från SIKA – tätort 100 000 inv

SLTFs syn på alternativa bränslen

Kollektivtrafiken

- Ett medel för resenärer och politiker för att uppnå ett hållbart samhälle
- Kollektivtrafikens nuvarande CO2-utsläpp per resenär:
 - 25-50% av biltrafikens
- Erfarenheter av alternativa bränslen:
 - Höga kostnader
 - Förbättrad driftsäkerhet
- Den egna trafiken skall utvecklas mot långsiktig hållbarhet

SLTFs syn på alternativa bränslen

Långsiktig hållbarhet

- Miljömässigt
- Ekonomiskt
- Socialt
- Stort intresse för förnybara bränslen
- Kollektivtrafiken har satsat stora pengar
- Trafiken finansieras till ca 50% med skattemedel
- Ökade kostnader för bränsle kan ställas mot utbud
- Tydlig politik för förnybara bränslen, långsiktighet, ekonomiska styrmedel

SLTFs syn på alternativa bränslen

Strategi för minskade CO₂-utsläpp

1. Överföring av resenärer från bil till kollektivtrafik
2. Ökat resursutnyttjande, färre tomma platser
3. Minskad energiförbrukning
4. Övergång från fossila till förnybara bränslen

Punkterna 1-3 är viktigare när punkt 4 ska genomföras, eftersom förnybara bränslen är dyrare än fossila.

